2234
MANUSC. DE
MEDECINE
T
1

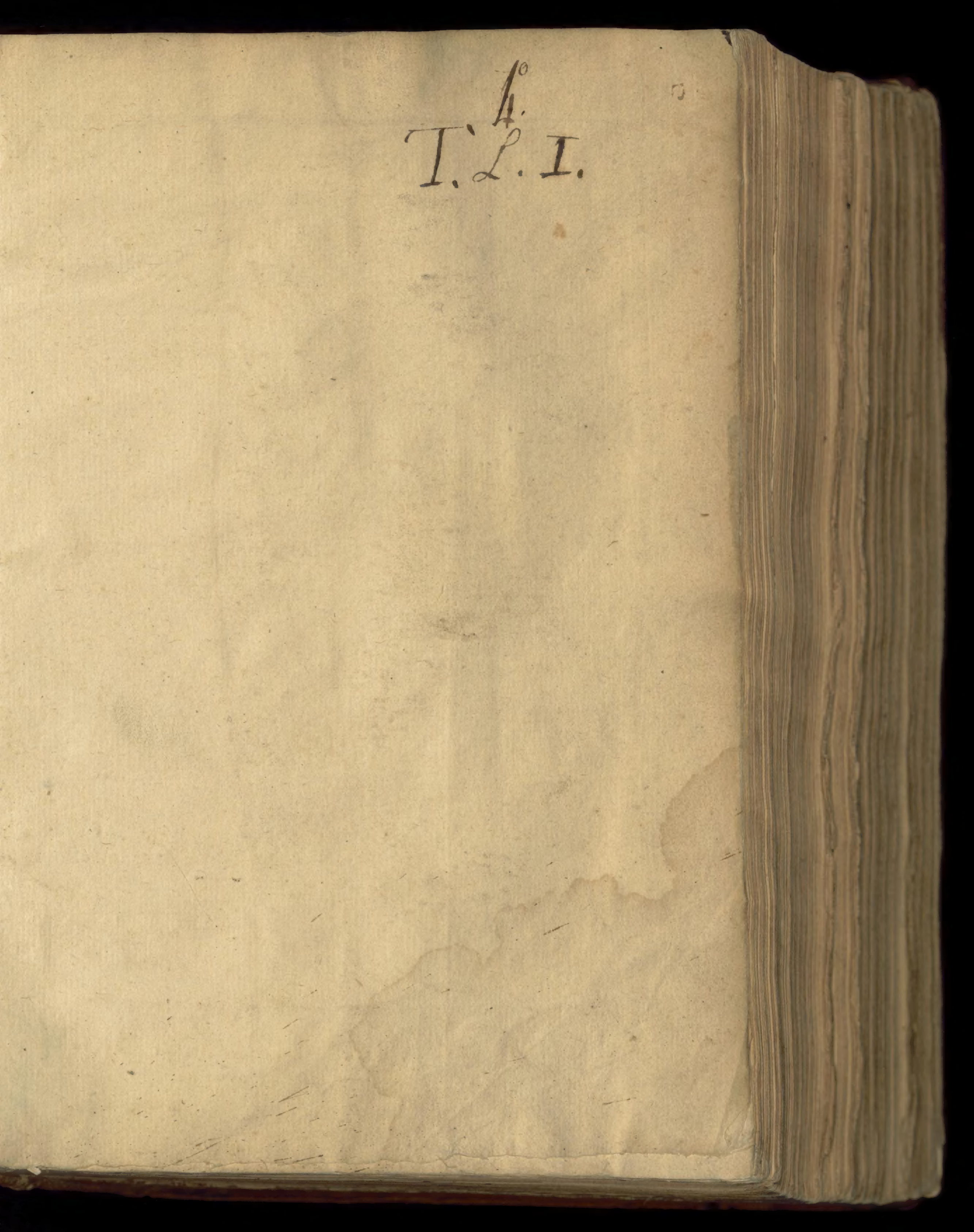
4°
T. L. I.

De febris Essentia c. 1.

Alterum thoracis affectuum partem constitui
simplices febres. est enim praeceptor lib. de flat. febris
vocat νόσημα κοινότατον, partim quod ὁλομελίαν -
corporis corporis occupat, partim quod magnos &
acutos morbos comitetur, partim denique quod omnis
aetatis, temporis, regionis, et temperamenti affectio consistat
tur. Cordi tamen post communior eiusque proprium est pri-
marium morbum dici oportet satis docuit Gal. l.
1° de diff. febrium c. 3. ubi febris definit calor
praeternaturam in corde accensus ut sequenti cap. fusius a
nobis demonstrabitur in febris essentiam facile pro
uehementer et quasi manu ducimur ex ipsius nominis
notat, πυρετὸς siquidem ἀπὸ τοῦ πυρὸς quod
denotat ignem graeca, ut febris a fervore Latinis
quod etiam ἐν θερμασίᾳ πυρώδει etiam Gal. in
Gal. comm. ad partic. 8. l. 3. de fracturis sive
Hipp. l. 1° de glandulis et 2° de morborum
causis et saepissime in dist. Sl. 1 et l. 1. c. 2° epid. fe-
brem πῦρ nuncupat propter vehementem calorem ut
notat Gal. in comm. ut enim summum est et acerbus
in igne calor sic febris calidos affectus calidos
vehementia et acrimonia caloris unicus superat
itaque com. ad aph. 6. l. 1. et ad part. 18. s. 1 lib.
de victu in acutis febrem ait commodissime de calido
nativo caloris in ignem versi nomine notat cuiusque partes
incedimus generalius febris nuncupari sit quomodo
Avicenna l. 3° et alii quidam practici ὀφθαλμίαν
febrem

febrem omni appellam, ipse tu de medicina l. 4. statim
initio febris spiritalis et accumulationis describitur mo-
do febris Calor de exardescens in corde accensus, indeq
per venas et arterias cum sanguine et spiritu per uni-
versum corpus diffusus, naturales actiones laedens. Satis
tum dicendo caloris et ignis a Corde in reliquum cor-
pus diffusum. Hujus definitionis particulas seor-
sum deinceps explicabimus, qua hae febris essen-
tiam, subjectum et effectum comprehendere videntur,

Quod ad primum attinet iam diximus febrem in calore
praeter naturam s. in quo calido intemperie esse positam utque
docet Gal. l. 6. de diff. febrium c. 5. et de
diff. morborum c. 5. sed an febrilis calor idem
numero cum naturali sola graduum accessione et decessione
distinctus an specie diversus non aliter contrariabile
Gal. de 4. meth. c. 8. et Com. ad prorrh. 25. s.
4. l. 6. epid. libello adversus Lycum et alibi passim
duplicem esse multo diff. calorem teporem statuens
coindutibus Unum ἔμφυτον et οἰκεῖον innatum
et familiarem, cordi analogum, substantia aëream
qualitate temperatum quidem l. 8. de decret. c. 7. et ad gl.
15. l. 1 actionum omnium auctorem statuit. Alterum
vero ἀλλότριον ἐπίκτητον et δαχνῶδες s. adventitium,
acquisitum et mordacem et acrem, ex putrefacien-
tibus et corrumpentibus unde colligi potest hunc inter
utrumque calorem discrimen intercedere quod inter sani
tatem et morbum; siquidem et intemperiem inter illa cum
unus sit servator, alter violator et destructor,

Unumquemque cum usu fugientium febrilis
calor tractus ad naturalem mediocritatem paulatim
traducatur quia non videmus ex calore

febrili

febrilem cum calore natiuo, idq solaratum non autem
reipsa discrepare pro certo Gal. ita concludisse vi-
detur cum febrem definiuit mutationem caloris na-
tiui in igneum quasi diceret tandem esse calorem
qui ex temperato intemperatus, ex mediocri exsuperans
ex humido siccus est redditus. Sicq enim pro idem
calor diuersa ratione valet, pro practico naturalis amicus
pro hostilis nuncupatur, prout temperiem seruat, vel
ab ea recedit, sic caloris non sola qualitas intelligenda
euasse et praeterea qui febrilem calorem corpus
aliquod esse putant decepti nobis Gal. apud quem
saepe legimus febris substantiam in qua caloris prae
ter naturam sed substantiam cum dicit, etiam intelligi-
tur cum-a febrilis calor sit igneus non est simplex
et solitarius sed cum siccitate coniunctus unde
Gal. introductorium ut aphor. 16. l. 1. de sanitate tuen-
da c. 1. febrem definit intemperiem calidam siccam,
quod dum spectaret praeceptor victum humidum
vtilem febricitantibus omnibus esse asseruit aph. xvi
l. 1. sicq ultimo dubiam expressit, certam pro omnibus
notam subiecit: saepe tamen in febris definitione sicci-
tas non exprimitur tum quod facile intelligitur tum
quod calor magis exsuperat et potentius agit.
Relictis tamen de febrili calore disputationem conclu-
dendam mihi doctissimis quibusdam viris placebat
credentibus eum ipsum quod est semper pro modo praeter na-
turam pro supra mediocritatem caloris natiui, non
tamen semper igneum: cum non sit quaedam proprietas
insupplicabilis natiui caloris pro quam valet saltem

vtrumq

tinctus quod ab ipsius moderamine proficiscitur, sic in febribus plerisque praesertim pestilentibus calor praeter naturam potius agi ignota vi quam caloris intensione sensu manifesto: videmus febribus senibus praesertim decrepitis quibus calor nativus sic elanguet ut iam fere nullus sit atque ut vulgus loquitur ad 9 gradum redactus febres ab eorum calore remissa videntur pestilentes adveniunt ut nullo modo igneum per febriles calorem sapiant a quibus tamen licet moderatissimis ad interitum ducuntur. Denique hi temporis ignavi esse ?? calor, quicunque ab eo producitur in ignem commoti per cuius febri necesse esse. Sed falsa est haec consecutio: nam ut via mea in igneum processimus, lignorum instar commoti apta est, nec iterum idem est quod ignis licet eius gradus et naturam plus minus redoleant, quae senibus contingunt febres moderatae innumerantur, non secus ac diaria respectu acutiorum, sed hi tamen sunt ignes pro sexum viribus superiores acutiores, quibus vitam adimunt dispatio tantilli humoris primigenii, quo vita fovebatur. Denique 1ª objectio ad hunc efficiens, pestilentes febres occulta potius quam aperta qualitate vitali facultati bellum indicere, unde toti nostrae substantiae contrariae perhibentur non inde tamen sequitur febrilem calorem non esse igneum. Magis urgere videntur qui Hipp. part. 29. s. 2 l. 1 epid. obijciunt, ubi febrium quandam esse mitem, aliam ad tactum humidam asserit. Et ad bal. in com. mittit febres pro suavem febris calorem acutiorum compararat dicendo assuetudine, quae ante ad tactum sunt humidae et pituitosae, humida subtili non ea efficientia causae

zat

rao tales sunt.

Concludamus febrem etiam in calore praeter naturam eiusque esse positam, h. a sola intensione h. specie à naturali distinguatur non refert: cum inde medendi leges non immutentur./

De febris subiecto cap. 2dum.

Deprehendimus cum non in qualibet corporis sede calor ita praeter naturam accensus febris nomen promereatur sed tum ubi innatum et avectum et domicilium τῆς θερμότητος h. nectaris vivifici siue caloris influentia nimirum cor, ibidemque stabulatur et inde sic deductus in omnes aut saltem praecipuas corporis partes, ex com. ad part. 29. 2o s. 1. l. 6. epid. contraria inquinamenta per se nata sunt affici eodem idem subitum: Atqui cor est fons et principium caloris nativi, ergo et febrilis caloris. Propterea febris cum sit calida totius corporis intemperies, functiones obs interpellans, eiusque partis propria affectio censeri debet, quae inter caeteras ad concipiendam flammam est aptissima, quae affecta et accensa reliquas una secum inflammare contagione afficit, quae denique ad omnem conservationem ita est necessaria, ut sua tempore dissoluta reliquarum etiam principum partium functiones corruere necesse sit, quamquam illaesa nemine mori contingit, siquidem a est cor, non hepar, non cerebrum, quae quamvis pro incalescere et inflammari, febrem tamen nunquam inferrent, donec per arterias partis afflictae calor ille cordi

Cordi coiectur, Unde deinceps cum vitali spiritu per arterias influente in o(mn)e corpus refunditur.
Lego Gal. c. ad part. 23 s. Daim l. de fractura
Sempio de concursu symp(toma)tum, qui fit consecutione
caloris profracti: solua igi(tur) praeterea nam accedunt
calor febrium prosperus pt cum sic stabilitus et ob-
firmatus fuerit nec enim hic accedit calorem in
corde sed accedunt de oportet (sp l. 1. de diff. morb.
c. 2° s 1° de feb. c. 3°) 1(mo) an Davio non refert
siquidem introdum in corde saepius extra cor febris
forma repetitur ut elligere lice(t) sp 1° morb. c. 4°
cum enim certa in parte, ut in liene, mesenterio,
ventriculo etc. putredo unde velut e minera &
foco febris fumi ad cor assurgunt, qd frequenti
appulsu 1(mum) incalescit, mox concepto incendio, fe-
bris excitatur, quae deinde quia deinde partibus
(nisi quid impediat) distribuitur, partim quibusdam
intermuncijs spu et sanguine, partim sola conta-
git p vicissitudinem alterans, ut per hecticas febres,
in quibus calorem fixum gravius affici fatentur
o(mn)es, quam influentem; in ceteris contra influens
solus vel max(im)e aestuat; fixus enim si solito magis
incalescat propter continuum influentis concursum
magna in sp parte nam suam retinet, coquit,
assimilat, denique totum corpus intus p univers
recte ut deinceps elligetur. Calidum ut febris
totum corpus occupare dicatur, satis est in pluri-
mas vel nobilissimas partes obsidea(t): sed namque
qa totum corpus eripiunt totius vicem obtinent sp
c.

c. ad part. 29. S. 1. l. 6. Epid. quaerat. Solutum
obiectio de rigore in Epiala febre et Lypiria, in
quibus licet partes extimae frigeant, intimae tamen
secundum eum et febrili calore torrentur, qui foras
erat proditurus, nisi quid obsisteret. Ut in Epiala
et Lypiria febre particulari ratione docebitur..
Sed haec qui dicta sunt de febris subtili febris de Cor.
Davinum corpus visum ./

De febris Effectu caput Tertium

Ex doctrina parte definitionis febris ab Avic.
tradita effectus continetur n. actionum laesio nali
um, vitalium et animalium: ut enim nativus calor fun
ctionum omnium autor est et conservator, sic non est
mirum, si et per febrem in suo fonte male affecto,
functiones quoque omnes interturbentur magis vel minus
pro ratione febrilis caloris, siquidem ubi lenior fuerit
actus interturbat duntaxat interpellat, ubi vehe
mentior labefactat et corrumpit, atque sicut extremum
[illegible] omnino intercipit et mortem inducit, ut colli
gere licet ex Hipp. doctrina, quae continetur part.
5a. S. 5a. l. 6. Epid. ergo per febrem non tam actio
cordis vitalis et pulsifica sed etiam cerebri animalis, pul
monis respiratio, stomachi appetentia, ventriculi et
iecoris coctio, renum et renum secretio, intestinorum
et vesicae operatio, reliquarum quoque partium actus
et tam continuae publicae quam privatae laeduntur,
quoque ab Avic. nales appellantur, tum quod omnium
insunt [illegible], tum quod a calore nativo perfi
ciuntur. Siquis obijciat actus quasdam interdum

à

a febre juvari, ut auditibus vel etiam coctibus de toto
libus non ipsi obt lædi. Videmus fieri id præter accidenti
sublata n. per secundum et autem calorem frigidorum
Signum impedimenta, ut in stupore paralysi, apo=
plexia, convulsio, pro colico dolore per febrem tyrum
per contrarium remedium curantur et functione
læsa reliqua est duo symptomatum genera n. excretorum re-
tentorum ἀμετρία et qualitatum extranea sensilium vitia
in febribus, velut quidam rarum affectus per fe-
runtur: nam alij excretio, urina, sudor paucior
vel copiosior vel male colorata vel olida excernun-
tur, color ex albo in rubrum, ex flavo in fuscum et
ex vitali in morbidum commutatur. Sapor ingratus
linguam fuligine tinctam aut scabritie exasperatam
inficit, multaque alia per febres ambigua symptomata
de quibus postea suo loco dicemus./

De febrium differentiis caput quartum

Nunc de febrium speciebus s. differentiis transigendum
est. 1a a. omnium divisio constituitur qua febris
essentialis est aut symptomatica ex 2o de crisibus c. 8o.
Essentialis dicitur quæ suo partis cujuspiam insigni affe-
ctu fit cujusmodi et sola inflammatio erysipelas,
aut cum sævi doloris acerbitas excitatur. Symptomatica
s. ἐπιγεννηματική quæ viscerum aut externarum
partium inflammationem aut putredinem quasi comes
insequitur ex com. ad aph. 66. l. 4. quem com.
ad aph. 73. ejusdem lib. et ad part. 4. s. 3. l. 1.
et idem utque a veteribus febrem fuisse appellatam

utq

febrius hæ
neq propria sunt signa neq peculiaria remedia, sed morbo cui succedit, et a quo fouetur procurato, ut scatitid. et pleuritide, dispariq. euanescit, vicissimq. permanente persiduae efficitur cum sua causa. itaq. praetermissa 1ria et essentialis febris diua prosequamur./ febrium aliae sunt praecipuae primo propriae ab ipsa febris essentia petendae; aliae minus praecipuae ab accidente aliquo desumptae ex Gal. l. 1. de diff. febrium c. 1. et igr. febrium essentia consistit in calore praeter naturam, sic ab illarum diuae sunt petendae. In calore autem respectantur hæc tria intensio graduum, magnitudo majoris minorisq. ratio, tum motus, subtum de- nique materia in qua quamobrem ex intensione caloris febris dicitur magna vel praecipua. vel remissa. Hipp. mordax vel mitior: Ex ratione motus dicitur febris inconstans et petitosa, et constans, ut biliosa vel ὁμότονος, in qua calor aequalis sibi persiduae, tum febris acuta vel lenta: deinq. ex materia in qua febrilis calor 1mum incenditur praecipua pro usum medicorum accommodatissima diuisio petitur - Ista autem materia triplex est, subiecta e qua corpus nostrum constat et componitur, spiritus, humores et partes solidae, quae tria Hipp. 6° epid. s. 8. ἐνορμῶντα, ἐνισχόμενα et ἴσχοντα nominat. Sed Auic. triplicem hanc subiectam disserentes comparauit solidam q. lebeti, secundam aquae in lebete contentae, deniq. impetum facientem spiritum vaporibus aquae calentis efflato. ex hoc igr. triplici subiecto in quo febrilis calor excitatur triplex ordo febrium diua nascitur Ephemera s. diaria in spiritus cordis. 2alia s. putrida, in humoribus -

Spiritibus, et hectica in solidis ipsius partibus et sic propagatio quaedam est in reliquas totius corporis partes, spiritus, humores et partes solidas dispositione. Si quis obijciat morbum esse, et febrem partibus duntaxat solidis ut proprio subjecto inhaerere ut dictatum est in pathol. ad definitionem morbi, nullam esse febrem in spiritibus aut humoribus consistere. Videmus febrem esse solidas cordis substantias tamen soli vindicari insidere, sed non eodem modo: alias est per se immediate per contactum cordi insidet ut hectica, alias levitas tamen per eas accidentes per conjunctas spiritus sic et humores quibus remotius febris ipsa levior cum sit in corde relatum vide Gal. 8° meth. c. 1. duplicem statuit febrem χετιχήν unam, quae partim gignitur, partim est genita, ut diaria: alteram ἑκτικήν, quae jam facta est et firmiter fixa difficile solvitur: at illa facile itaque subtum febris est unum febrilis a caloris multiplicis in se febre subtilia incalescit et accenditur, non tamen tempus incaluit per accidens est. Deinde unum est in febribus duntaxat subtum inhaesionis varium per multiplicis attribuit quatenus est calor febris sit in aliquo ex his tribus accenso ex quibus subtilia spirituosa omnium quae tenuissima facillime alteratur a igne sui solida, solida difficillime, humida medio inter. Itaque modo ut tamen in genere febris ordo perpetuus in ea spiritus incipiat aliquando est humores (imo humidis, aliquando partes solidas pro ut harum aut illarum ad febrem suscipiendam major aut minor est dispositio: nonnumquam perfectioni spiritus febre pervelluntur. Evincit hoc illius cor est ut ab uno horum excitata febris in alia

duo

duo semper transferuntur: nisi aut robur naturae aut ar-
tis opera febrilem impetum retardetur, quamvis a
sublata quae 1a inaluit, caeteras inalescentes species
progressu ordine concipimus, sicque superius ab una febris
specie in aliam transitur: sed dum febris una in aliam trans-
transmittitur, graviorem uniformem naturae observare: sic his duas
febres esse iniquas et periculosas. Utrinque notae retardantur
tur quomodo Gal. 10 meth. med. scribit putridam cum
hectica ... comparari. Jam vero tria haec febrium
genera in suas quaeque species dividuntur: nam ephemera
pro ratione triplicia spirituum, triplex quibusdam videtur:
1a cum spiritus animales vigiliis inflammantur. 2a cum
vitales, ut iracundia. 3a naturales in obstructione
vel alio calidiori. Alii in tot species dividunt quot sunt
genera causarum efficientium: alii pro ratione temporis in exquisi-
tam et productam. Exquisita dicitur quae diem unum, spa-
tium 24 horarum non superat. Producta quae ad
3am aut etiam 4am diem extenditur. Hectica, quae febris
semper a Gal. putrida nuncupatur, varie a variis
dividitur: sed ne perturbata vel confusa divisio nostra
videatur, reliquis prudentissimis Gal. posterioribus,
quae ex diverso situ atque motu putredinis ... febris
haec continua dicitur aut intermittens cum diaria et
hectica sint hic continuae et interpolatae quodammodo [illegible]

Continua febris brevius συνεχής definitur a
Gal. l. 2 de crisibus c. 6, quae ad integritatem prius
quam exacte solvatur ac desinit, etsi remissio aliqua
quam sensu perspicua appareat videatur. Cujus duae sunt
species συνεχος et συνεχής quae sic nominantur a Gal.
2o de febr. c. 2o continuarum igitur genus duplex.
est unum quidem quae συνεχοι i. continentes
appellantur

appellantur quarum tempus de una est accessio a
principio ad finem usque alterum earum quae cum sint ambi-
guo genere continua συνεχεις dicuntur, multis particu-
laribus circuitionibus prosequuntur, ex quibus
συνοχον definire licet febrem continuam nullis
distinctam reduplicationibus, licet non sit simplex sed triplex
differentia statuatur tum loco praedicto tum quarto me-
thodi c. 3. 1a est dicta ὁμότονος s. ἀκμαστική cum
febris sibi aequalis similisque toto curriculo perse-
verat, nec crescens nec decrescens. 2a ἐπακμα-
στική quae a mediocribus profecta initiis ad majo-
ra progreditur semperque increscit. 3a παρακμαστική
quae ab initio ad finem semper et sensim decrescit.
Quoniam cum sanguis συνοχον sub tum febrem pro-
ducit aliàs citra putredinem inflammatus, aliàs
concepta putredine synochus dicitur, non pu-
tridam atque putridam distinguitur, sed priorem inter febres
ἐφημέρας Gal. collocavit l. 9. meth. med. c. 2. et
4o. Altera febris continua est quae non [illegible]
triplex est pituitosa biliosa et quod raro accidit melancholica
quarum unica quae est ab initio ad finem accessio ut om-
nium continuarum, sed tum in illa accessione perpetua mu-
tationes observantur insignes pro quarum nova accessione
principium videntur quamquam accessiones non sint, sed
duntaxat exacerbationes per quandam febris reduplicationes
prosumendae in quo accidentur motu. Sic pitui-
tosa quotidiana; biliosa 3a; melancholica 4a quoque die exa-
cerbatur, unde continua quotidiana vel 3na vel
4na dicta. Alia continua febris divisiones [illegible]

Celebri

libellū com. ad part. 29. s. 1o l. 6. epid. p ad aph.
42. l. 7. /
Intermittentes febres definit Gal. l. 2o feb. c. 1o qua
ad perfectam integritatem εἰς τὴν ἀπυρεξίαν produ-
cuntur et desinunt, earumque tres dicit statim: Quoti-
dianam a pituita extra magna vasa putrente, tertianam
a bile: 4anam a succo melcho extra quibus addimus ab
Hip. part 2a s. 3a l. 1. epid. 5a, 7a, 9a, quas tamen
dicelis dari p... cum nullis his 5o, 7o, vel 9o -
die moriantur.
Restat 3um febrium genus, et hectica sic dicta quod so-
lidas cordis partes et totius corporis habitum quem
ἕξιν appellant occupet cuius tres sunt gradus pri-
mus hectica, Incipiens, nondum confirmata: ut enim
ignis in lampade accensus in 1a affusum oleum
populatur: deinde id quo ellychnium imbuitur, tandem
ellychnii ipsius substantiam comburit, sic febrilis calor in
solidis partibus accensus 1um humorem alimentarium
roris modo perspersa dispendit, mox radicalem, tandem
solidam substantiam depascitur, tunc hectica marasmo-
des nuncupatur. aliis hae sunt febrium Gal. modo
febrium diuia principua, quas est contractos paucis
complecti licebit hoc pacto. /
Febrium aut subiecti triplex est: in humoribus, in spiritibus sunt
febris aut spiritus et hectica in corporis habitu, 1a est
moralis in quibus ... ultima quoque non in suis modis magis et
cuiusmodi: ultima quoque non insit modum magis et
minus dividitur. Supponit humoralis, quae pro-
ximae dividitur, quae ... distinguitur in sanguineam quae syz-
enum variitate distinguitur in sanguineam quae syn-
ochus appellatur, pituitosam, quae quotidianam
parit, biliosam, quae 3nam, melcam, quae 4nam.
Quarum tamen nisi in vasis majoribus putrescat
continuam

continuam, si in minoribus aut extra vasa intermittentibus aut interpolatam febrem committit. Hipp. 6 epid. s. 1. part. 29. febres pro caloris varietate sic dividit febrium quaedam ad manum sunt δακνώδεις et mordaces, ut biliosa; 2 quaedam πραεῖς mites et minus mordaces ut diaria quaedam non q. mordaces sed post insurgentes, ut pituitosa, vel ea quaedam pestilentes; quaedam vero acutae, sed quas sane manum vincentes, ut 3 na ex Paul. Aegin. l. 2. c. 15°. aliae statim exardescentes, ut causus ardens, synochi ὀρθότονοι: aliae semper pusillae, ut quaedam diaria, exspirales et nonnullae pestilentes, quibus correptos sponte febricitare non dicas; aliae ad manum humidae, ut pituitosae; aliae ad pruritum aut morsum sed siccae, ut hecticae; quaedam salsae, an quod a pituita salsa excitentur, an potius quod pruritum aut morsum, salis instar, inferant, et cuti aegrotantis aut manu tangentis, quae quidem sensus dubiae: aliae inflatae, asperitatem quandam et malignitatem quandam pestilentes, deinde quaedam sunt rubrae aliae praepallidae aut lividae pro varietate humorum. Caeterarum alias sparsim apud Hipp. et Galenum observavi febrium divisiones sed minus propriae accidentariae, sic febrium aliae populares, aliae dispersae; rursus aliae benignae, aliae malignae; quaedam diurnae et aliae nocturnae; quaedam typicae, aliae erraticae; quaedam simplices, aliae compositae, sive cum quibusdam aliis febribus sive cum duabus.

Denique ut singulas consectetur dicam quaedam sunt solitariae, quaedam gravioribus symptomatibus comitatae quales sunt apud Hipp. laboriosae, singultuosae, hidroticae, colliquantes et diaphoreticae, syncopales et aliae

quibusdam

eiusdem qua / . . . .

Febrium causæ communes caput quintum

Quæ calidæ intemperiei eiusdem febris effectrices causæ statu-
untur a Gal. 1° de febribus c. 3 sum. a iis 5 primæ generis,
pro quintuplici caloris signa augendi et gignendi mo-
do, distributæ, motum scilicet, putredinem, viciniam alte-
rius caloris, suppressionem effluvii calidi et permixtionem
calidæ substantiæ. Prima

Prima igitur febris excitandæ causa est vehementia qui
et corporis motus illius q. in immodica excitat, nam
assiduo partium solidarum et quibus articuli constit-
tuuntur attritu calor igneus excitatur qui viciniis
subinde partibus, tandemque cordi distributus febrem fa-
cit in corporibus puris diariam, in cacochymis putri-
dam, in plethoricis synochum: eius vero in ira,
moerore, cura, vigiliis quibus pathematis magna
fiunt et caloris et sanguinis intro vel foras fluen-
tium mutatio. 2a Causa

2a Causa est contactus rerum actu vel potentia calida-
rum foris cuti occurrentium, ut ignis solis æstivi,
balnei, pharmaci calidioris, vel intus febrilem
caloremque ad cor transmittentium, ut cum a ... puræ
viciniæ, ut ab ardentibus febres excitantur. 3a est
3a est permixtio calidioris substantiæ in corpore sumptio,
ut frequentia ciborum medicamentorum vel aliorum calidiorum, vel potuum,
ut vini generosioris et immodicioris.

4a est effluvii calidi suppressio: cum enim animalium corpora
duobus modis afflantur emissa foras quotidie vaporosa
sua et fumosa excretione; attracta a intro substantia
aeris caloremque nativum refrigerante sed quod effluvi-
benignum

benignum est et halitnosum, quae suppressio plethora facit, si vero acer mordax et humidum febrem accidit est a prohibita transpiratione et suppressione excretum et coctionum; cujus causa duplex est, una pororum cutis constipatio et contractio ab externis causis, ut frigore ambiente, vel balneo siccante et adstringente ut aluminoso: altera eorundem obstructio ab externis succis crassis, multis et viscidis. l. 3° meth. c. 1. ab obstructione nascitur putredo.

5ª et ultima et communis febrium causa, quae est propria et insalis caloris in proprio humido consumptio a calore externo facta: est a calor externus non tam qui extrinsecus advenit sed est qui in ipso corpore praeter naturam accenditur: hinc est auctum concludunt dum liberi non difflantur alieni caloris victoria putredo accenditur; hinc est febrium.

Sed est febrium, ut reliquorum malorum causae dividendae in internas et externas: ad externas pertinent assumenda, ut aer, cibus, potus, medicamentum; admovenda, ut contactus rei calefacientis: facienda, ut motus: et detinenda, ut suppressio calidi effluvij. Internae sunt vel antecedentes plethora et cacochymia, vel conjunctae, quae febrem fovent, ut calor alienus et putredo.

De praeparatione Corporis caput 6um

Docet Gal. l. de morborum causis c. 2. 4or ad quemlibet affectum producendum, proindeque ad febris gradum requiri. 1um est agentis robur et energia, non enim v. g. motus omnis lassitudinem infert et febrem sed qui vehementior est. 2° tempus nihil enim momento fit, usum temporis

et opus ad morborum gradum ex l. 1. de loc. affectis c. 2°. 3° Vicinia s. contactus substis vel virtutis. 4° Denique patientis praeparatio, nulla siquidem causa efficere quicquam pt sine patientis aptitudine immo maxa parva gratia morborum pendet ex corporis affi cienti praeparat. ex 1° de feb. diffa c. 4°, haec vero ex multis spectatur 1° ex temperamento cujus similis vel dissimilis causa est, cur facile vel aegre corpus a causis morbificis laedatur omneque interius a similibus sibi causis prompte augetur ex com. ad part. 7. s. 2. l. 1. epid. et ad aph. 2. l. 3. hinc calidi et sicci ad febrem sunt opportunissimi et calidi humidi febribus putridis omnium maxe sunt expositi ex l. 8. meth. med. c. 7° et 2. ex aetate; sunt et juniores acutis febribus obnoxii per aph. 29. l. 3. quod bilis istarum febrium causa ea potis simum aetate vigeat. Contra senibus non ita febres acutae fiunt, quod sit frigidum eorum corpus ex aph. 14° l. 1. 3° ab habitu corporis, corpus etiam εὔεκτον causis morbificis potenter resistit, nec facile succumbit. Rarum vero facile ab externis, minus ab internis afficitur. Densum et compactum contra ab externis magis est tutum, ab internis gravius laeditur ex l. de opta corporis constitut. Synochus tamen in virtutem imbecillam non incidit, sed bene habiti et bene valentis corporis est propria quae non fit nisi a plenitudine ex 9° meth. med. c. 14. 4° ex varia corporis ~~constitut~~ dispot plethorica vel cacochymica, utraque etiam plenitudo putridis febribus corpus reddit obnoxium ex c. 3. l. 1. feb. nam quae ad vasa corpus obtinet et afficit δυσανάπνευστον

ſ. ad perſpiratm ineptum quæ ſupra vires ſint ſimul corrumpi: Eadem est rão cacochymiæ vitiosæ dum hor alienum calorem facilè concipit, sur præterea corporis imbecillitas s. naliæ s. ꝗ morbo relicta, quæ causæ morbificis minus resistit. Postremo ꝗ prava victus rat in cibi potusq, qlt, qltr, tpre ꝑ ordine recte est monet Gal 2º de alimen faculta tibus c. 6º oibus pravi ſucci edulijs abstinendum, licet quædam ꝗ ijs quibusdam ſint coctu facilia qm vitiosus inde ſuccus tpris progressu colligitur in venis, qui corpiguam ad putredinem occasum nactus febres malignas accendit quæ ſunt quænam ſint alimen vitia lege Gal. c. 3. l. 1. de fib. diffa./

febrium benatis diagnosis etcurão c. 7.

Cum recta medendi rão duabus potissimum reb' constat dignotio affectus prater naam eiusq curandi metho do, com ꝑ maxª signa febrium diagnostica et deix tica in caloris excessu, pulsu ꝑ urinis consistit docuit Gal 1º ad Glauc. c. 2. ꝑ 10 meth. med. c. 4º ꝗ qbus pulsus ꝑ urina sua mutatis causam calori acceptam referunt, à quo functiões oes lædi supra docuimus, caloris igr cognoscentis certissimus index est tactus, cuius organum si sit ut decet tperatum caloris febrilis qltem percipit, ut est caloris insiti affluxus suavis est ꝑ benignus sic contrari mordax et molest' plus minus pro varietate tpri, tpris, ætatis ꝑ fe brium ipsarum ꝗ com. ad aphs. 14. l. 1. et ad pæd. 29. s. 1ª l. 1. epid. pulsus et respirão usu procar loris incitum adaucto magnitudinem, celeritatem,

cau

frequentiam augere modo nihil impediat: nam si facultas esset languida nunquam magnus fore pulsus, sed tum celer et frequens: sunt et in pulsu solius cordis caliditatis proprij. quod si praeterea accedat magnitudo febrem indicabit putridam.

Urina in omnibus febribus praecipue spectanda est 1° de cris. c. 7° cum ob eo venis et arterijs deducatur ipsarum constitutionem patefacit: ac febres sunt venosi et arteriosi generis affectus; itaque illius colorem, calorem, consistentiam et contenta inspicere oportebit: tum quae cruditatis et coctionis signa ex sibi sunt, tum quae qualis sit sanguis, qualisque fere sor indicant./

Hic quaeritur utrum pulsus certius sit signum, an urina. Video pulsum, quia cordis actio est, febrem esse tiam ii caloris praeter naturam in corde accensum certius indicare. Urinam vero magis in majoribus rerum contentum et diuturnae febribus. addunt nonnulli, quod ad prognosim attinet, pulsum ad mortem, urinam ad salutem praedicendam esse certiorem./

Ad praedicta saepe accedunt vigiliae, sitis, inappetentia et praeter siccitatem febri conjunctam aut prox. conjunctam: sunt igitur earum febrium signa coram dignoscendam: sunt igitur earum febrium signa insensibilia et inartificiosa, quibus si artificiosa jungantur, ut causarum tam praegressarum quamquam, patientum cognitionem, deinde corporis ad suscipiendum earum habitudinem, deinde juvantia et nocentia, febricitantem esse calidorum vel cordis, frigidorum juvari compertum est multo certior evadet ura diagnosis.

Caetera signa s. Sympta, quae vera cum febre invadunt, vel eam consequuntur, non tam esse an febris, quam speciem vel morbum et magnitudinem indicant./

Iam

Jam vero contra febrium et reliquorum omnium morborum curandorum methodus per indicantia debetur instituj, quarum aliae sumuntur ab affectibus praeter naturam, febre, eiusdem causa atque symptomate sui remotionem per contraria insinuantibus: aliae a Viribus (quarum nomine tempus, aetas, consuetudo et quaecumque demum naturam illi sequuntur) quae sui custodiam vel similium indicant et remedij quod a morbo indicatum est modum praescribunt. Itaque febris cum sit calida sicca in primis, si nulla causa vel symptomatum ratio obstat, proprium remedium ejus refrigeratio et humectatio, utriusque quantitas et magnitudo a febris magnitudine et intensione indicabitur: haec vero ergo symptomata propria, tum ergo reductio a naturali constitutione illigitur quod duntaxat [illegible] loco morbi satis docet, quae docuit Gal. 7 meth. c. 5 et 10 c. 7. refrigerationem quae per efficacissimam qualitatem inducitur brevi tempore et periculosam: siccitatis a febre quae humectatione corrigitur, in est longioris temporis quae ita periculo minus corrigitur, in est longioris temporis quae ita periculo minus [illegible] compositam est. Quod si febris causam suam adjunctam cum permanentem ab ejus depulsione auspicanda curatio Gal. 3 meth. c. 4 aliquin quantum de morbo detrahetur tandem a causa producetur. Haec ergo si sit [illegible] sine conjuncta sit [illegible] vacuationem indicat pro loca consistentia, si quantitas aliena, alterandum: observare quoque necesse est quod docuit Gal. c. ult. l. 3 et 1 l. 4 meth. quoties intus se consistimus indicationes, tum quae a morbo, tum quae ab ejusdem causa petuntur, morbis [illegible] refrigerandum et humectandum: at si pugnantes fuerint, in dum febris oritur a putrida [illegible] praevalentiori incumbendum, altera minimum [illegible]

Supervenientia sympt[omat]a quae si leviora sunt nullum par-
ticulare remedium postulant vel indicant, quae cum
morbo, vel ab eo nascuntur, evanescunt: at si graviora
locum sibi etiam morbum augentia & vires prosternen-
tia proprium & contrarium opus & remedium indicant
l. 12. meth. c. 1. cuiusmodi sunt Cephalalgia, delirium,
Vigiliae, Sitis, alui pigritia, quae fiunt, quae
potissimum febrilla fatigantur, ut capitis in delirio,
refrigerationem & humectationem indicant: de a refrigeran-
tium & humectantium materia quae duplex τῶν προσ-
πιπτόντων eorum quae foris incidunt, ut sunt aër
ambiens, balneum & quaecunque nobis admoventur
refrigerandi & humectandi vi praedita. Altera τῶν
προσφερομένων eius sunt cibus, potus, inspiratus
aër & quaecunque intro sumuntur remedia, quae omnia
actu vel potestate talia sunt atque per se & imme-
diate, vel per accidens pro alio intercedente operantur,
ut vacuatio materiae calidae per catharsin, phlebotomiam,
sudorem, vomitum: atque revertuntur ad tria capita referun-
tur: diaetam, pharmaciam & chirurgiam, quae
speciatim in cuiusque generis generali febrium curatione decla-
rabuntur./

De febre Ephemera cap. octauum

In speciali febrium dignotione & curatione imprimis ipso ordine
eundem docet Gal. 2. de cris. c. 6. & c. 2. l. 6.
ad Glauc. Ephemerae i. diariae sunt omnium simplicissimae
quare de ipsis priusquam de reliquis statuendum
nobis est. Simplicissimam a diariam interpretantur
nonnulli mitissimam procul a malis sympt[omat]is

& expertam

depositam, quaq sit simplex eius securitatis signia.
alij brevissimam, ut pote cuius accessio unica, ut
plurimum uno die tertio, ex 2.° de cris. c. 2.° et 9° meth.
cap. 7. Alij sic dici putant, quod solis his indicationibus
curari hac ex c. ult. l. 9. meth. addamus nos ita
dici qd consistit in eo quod in aliis corpore est solitis
mum est, n. in spu inflammato: et e autore. 6 al.
2° de cris. c. ult. spus duntaxat passio sine gruum
putredine, aut partium inflammatae, ut inflam=
matae inguinibus contingat. Sive definiri pt
Calor preter naam in spus [illegible] cordis, deinde reliq
totius corporis accensus, quorum subtilia tenuia cum
sit p facile dissipabilia prompte q inflammatur,
sed lenius est incendium p facile extinguitur non sed
ac ignis in palea facile concipitur, minimum [illegible]
vero p cito dissipatur, propter subti tenuitatem: cum
a non solus spus, sed sanguis mistus continuatur
in vasis non pt citra sanguinis communiter incendi.
Verum ut autem premonuimus solus spus in hac
febre inealescit, sanguis a. et [illegible], sunt etiam
febris inealescit, sanguis a. et gr. oti, Nudi etiam
partes solidae illius contagio [illegible] inealescunt. alij
hac de exquisita diaria sunt illigenda: nam alia
est non exquisita, quae producta numeratur, cum
sic non in solis spibus sed est in halitu p vapore
sanguis, vel est in sanguine ipso non putrente nam
conceptum incendium, quae febris in 3. aut 5. aut 6.um
diem interdum propagatur sic videtur synochus
simplex quam diaria dicendetur./
Diuiduntur a. febres ephemerae pro varietate causa
rum efficientium, quae pro se vel accedit spiritus
inflammare

inflammare sunt, ex quibus plurima sunt procatarctica s. externa, ut motus corporis violenti, vigiliae immodicae, solis aestus, ambientis fervor, balneum, vel frigidum vel astringens sic et bal. 8. meth. c. 2. meminit cuiusdam iuvenis, qui ex ablutione in aquis albulis, quae erant aluminosae, in febrem ephemeram inciderat. item praeterea studia et consuetae exercitatis intermissio propter exterum suffusiones, alterum calido rum et acrium vtus et ingestio laudabilium ingluvius, vini potus immoderato praesertim hippocratici, sulphurati vel piperati, inedia quoque ipsa et saepe multo magis famis et fame magis sitis ex Avic. l. 1. l. 4. tract. 1. c. 2. et 3. /

Ex his ergo spiritus incenduntur qui benigno aliti vapore et blanda antipathiae non refocillatur praesertim in naturis calidioribus et sicioribus. denique hoc pertinent dolores acerbitas, item animi etiam commoti et motus ac turbulenti, ut ira, furor, excandescentia, tristitia, timor et diuturna sollicitudo. /

Interna pauciores sunt ut suppressio excretionum naturalium alui vel totius corporis praesertimque solutus ex cutis assiduitate adstrictio et mediocri vasorum obstructione bubones, s. glandularum in inguinibus inflammatio, modo a causa manifesta, ut ulcus, scabies, pstu contingat: nam si ab internis vel visceribus inflammatio nascantur earum pravitatem vel pestilentem materiam denunciant. /

Signa febrium Ephemerarum cap. nonum

Signorum febris diariae alia sunt communia, alia cuiusque causae propria; utraque a. diligentius perquirenda quod febris ephemerae diagnoscere quam curare difficilius est

Ex. sp. c. 2. l. 1. ad blanc.

Coia ordiner diarijs signa, quibus a reliqua febrium quibus discernuntur, sic obseruabit medicus, ut j^m inmahionis modum q. eam explorans ab ægro sciscitetur cum ex febribus reliquas precedentium solent precedere solent pandiculao, oscitao, spontanea lassitudo, frigus, horror, vel rigor & res commotionis inferioris cum sensim gelida. diariam nihil præcedit, sed in illa præcedente functionum quarimonia dispositi Samm sodn corripit propter insultam vim alicujus caua evidentior, aqua si lenientur horror excitatur, agitatur tribus, vel suffusio mordaci effluuio intensæ pauperes febricula. mox ea qua in q. febre max.ª sunt explorat, calorem, pulsum & vrinam: calor enim totius corporis minus q. quam natiuus suauis, mitior si magis vaporosus, quam in ceteris febribus, quin celeri motu et intra duas horas ad vigorem fecundum. pulsus nali celerior & crebrior, æqualis si & mollis & ordinatus, interdum parvus, alias magnus. - saltidem exerabus pulsans partibus diastole celerior quam systole ob paucam fuliginem. Vrina distat minimum a nali, q.ª semel nos summum alterationis refert. Itaq. ab initio coctionem tum a calore, tum contentus indicat, nisi forte subsit affectus aliquis corporis abipsdona caa relictus: nam a cruditate alba est, ab iracundia rufa: tum in so sal ægro in febricido morbo inspiciat, cum & febris haec sit mitissima & cum minimo molestia a reliquis ex copia & tollendi facilitate propter absentiam -

pravam

praviorum symptum distinguitur. deniq declinatio stterlude modum considerari: nam febre soluta dum discutitur per halitum insensibilem, aut madorem, aut lenem sudorem citra criticam perturbationem, quorum materia vaporum spiritus fuligo est, genus ab his, licet incalescentium evaporatio naturali paulo copiosior.

finita accessione disparent symptomata quae cum febre simul nascebantur, ut capitis dolor abire solutus videtur, lassitudo abit penitus, creditur et dolor ventriculi a crapula et ingluvie quod plura ad νόσον αποδείξιν, pulsu ad naturalem statum redeunte, quod nulla in febre continuâ intermittente contingit ex c. 2 l. 1 ad Glauc. Sic igitur minime fallacibus signis diariam 1° statim die cognoscimus contra dictitatorum opinionem, qui febrim spirituum ante 3um diem cognosci posse negabant.

Signa Causarum febris Diariae ἐνδεικτικὰ caput decimum

Iam vero causa diariam excitantis ex propriis cujusque notis et indicijs dignoscitur: nam quod ex fatigatione febricitantium cutis siccior est quam nulla alia ex sinerva ab accessionis initio ad statum usq; postea ex calido vapore vel blando sudore perfunditur nisi calor plane immodicus fortes exsiccaverit: tunc et cutis sicca persistebat cum pulsu parvo, celeri et crebro, addit Avic. lassitudines artuum, dolorem articulorum, urinam subrufam interdumq tussim siccam ob vapores acres vel siccam pulmonum intemperiem ex nimio labore contractam. Alia lassitudinis argta lege apud Aetium c. 2° sectione 1ª

ab

Ab insolatione cutis squallida, calorque in manus occursu acrior, sed qui deinde remittescit, caput dolere et gravari videtur, coruscant oculi, quorum in frontis et temporum venae distenduntur. Sitis his modica, quia saepe post liquati sunt catarrhum vel coryzam moventes, denique gestione corporis interno calidius est a frigoris aut astringentis glaciei occursu, febres vero densa et astricta cute nascuntur: hae ipso tactu Medici perspicaciter deprehenduntur: cutis est durior et compactior siquidem quod astrictum est durum et compactum est, quod laxum, molle, Calor in occursu mitis diuturno acrior sentitur, obserata a manu tactu privata cutis spiramentis, unde retenta fuligo liberius effluit, corpora moles intumescit, cum cutis conciditur ob impeditam halituosae substantiae transpirationem, pulsus interdum durus, Urina minus rufa, oculi quodam prominent et collacrymantur motu pro expressionibus compressione cerebri catarrho. Ab ingluvie vel obesitate cutis mollior est, vaporosa, pulsus plenus et velox, febris est vehementia, facies rubore suffusa, oculi scintillantes, ructus nidorulenti, ventriculi distentio, Nausea, corpus denique ignavum et inquietum. Ab inedia, fame, siti, pulsus est debilis et parvus aliquando durus propter siccitatem arteriae ab aliti defectu, urina coloratior, καρδιωγμὸς et oris amaror. A Vigiliis vultus fit decolor, oculi cavi facies his subtumida, oculorum motus difficiles et velut ligati, palpebrae vix attolluntur, secundo et sudoso, qui e synciput defluit [illegible], pulsus cerebri et fauces ab aspectu suppressione, caput dolore tentatur et corpus versum velut mole affectum gravatur. A Rubore pulsus magnus celeres frequentes, quia necessitas urget, calor plurimus sed

mitis

nitia et vaporosus nihil habens acrimoniae, cum solus calor subomiae non est fumus aut fuligo ad cor commitentis caloris abundantiam sequitur faciei rubor atque tumor, Urina albicat bile rapta ad proles bubones obsessam, in declinat tum tingitur et humidus est profundo vapor in corporis superficiem assurgit. /

Restant animi pathemata, quae si ad suos superius est pulsu dignoscitur; nam ira pulsus vibratus, altus, magnus, celer sequitur.

Si tristitia, parvus, languidus, rarus.

Timoris repentini, celer, concitatus magis et inordinat.

Invertrati est timoris tristitiae similis est; at timor si compositi cessarum et citata febre ostendere, non amplius est pulsu cuius signa quaedam sunt, sed sine aliis q. abagiae et dormiunt familiaribus artificialia vero est caloris et urinae diversitate atque ab oculorum et corporis habitudine: est ira itaque et febrium calor vividior et nitior toto diffusus corpore sentitur, facies rubet, oculi scintillant urinae magis rubescunt, cum n. praeterea febris vi in corde sanguis et spiritus copiosus inde vapor vehiculum caloris in corporis superficiem, maxime in oculos effertur per venas, arterias, nervos, unde intumescunt et implentur, unde notavit Avic. c. 15 fen. 1a tract. 1 l. 4. in timore faciem non aliter quam in dormientibus et interdum spiritus acerbiori contur misceri forte propter inordinatum motum spirituum et humorum est molestia et cura sive cogitatio assidua, calor q. percipitur ob mala est febricitus primariam, sed acrior propter spirituum consumptionem, unde corpus aridum effectum est huic cutis siccitas, corporis macies infita

vultus

vultus decoloratio, oculorum cavitas, acuor urinae
quae symptomata in molestia quam in sollicitudine majora sunt,
quae per moerorem calor per spiritus intro ad calorem fontem
revocantur, ubi propter loci caliditatem facile accen-
duntur atque digeruntur et dissipantur: in lucubra-
tionibus vero et cogitationibus ad caput feruntur, in quo pro-
pter caloris mediocritatem minus quam in corde inflammantur
minusque absumuntur./

Curatio febris Diariae cap. undecimum

Ut ephemerarum dignotio difficilis, sic curatio tanto
facilior est, quanto febris ipsa levior est, omnis febrilis
fere bis toto genere salutaris ex G. 2. l. 1. ad Glauc. quod
facilis sit spirituum a sua natura egressus, atque ad eam re-
gressus, quum et ipsa saepe per se nullis remediis
adhibitis dispareat, non est tamen omnino negligenda cu-
ratio, ne vel in plures protrahatur dies, vel in gravio-
res morbos permutetur idque tum propter negligentiam causarum
fovendarum et constipatam, vel obstructionem των πορων
λαξιν, tum propter intempestive immodicamque refrigerationem,
aegrorum intemperantia, Medici inscitia, vel assiduitatem
errore et obsequio nimio, tum denique propter longiorem
eam quam unius diei mediam./

Hujus igitur sic instituenda curatio ex 10 meth. 5. febres
diariae vel sunt simplices a nocturna causa unde natae
sunt, vel cum iis sibi compositae, illae cum in solo
spirituum ardore consistant citra humorum vitium solis agen
alterantibus, tum per ea, quae humectant et refrige-
rant, tum per ἀραιωτικά, quae cutem laxant et

vapores

vapores fuliginosos digerunt, sicque caloris difflatum juu-
ando cum accendi refrigerant: at febris quae vigentes aegro-
ti ab omni cibo, nisi praecesserit inedia, motu, strepitu plu-
rimum spiritus concitatos magis exagitantibus arcen-
dus est. Declinante vero cibis εὐχύμοις et εὐπέπτοις
reficiendus, ut cremore hordei, jusculis refrigerantibus,
elixis carnibus vitulinis aut gallinaceis, piscibus
saxatilibus, pane in aqua vel cocto vel madefacto, -g
prunis pomisve decoctis, ut non minus passis dulcib.,
vel acidulis, potus aqua simplex, decoctum hordei, gra-
minis vel ptisana, vel vinum tenue, aspectu, tenue
viribus, aquosum quod ὀλιγόφορον dicunt multa aqua
dilutum, id est cito spiritus absumptos reparat, acres
vapores discutit, vires reficit, cor juvat, urinas
sudores movet. C. 8° meth. c. 3. quod si in vigore febris
sitis aegrum discruciet, bibitur syrupo acetoso, limo-
num aqua decuplo permistus, ad victum declinante
exhibebatur balneum aquae dulcis, quod Gal. cibus
diariis jam inclinantibus, quidem et siccitatem etiam
etiam utilitates impertat, sed quia febris in desuetudinem
abiit, ejus loco si astricta fuerit alvus clystere
moll. vel med.to ἐκκοπροτικῷ, ut cassia, vel le-
elect. lenit. lenitivo subducitur, nec est vacuatio ple-
nior tentanda est nisi aliquod vitium internum putre-
dinem minetur./

Caeterum ut variae sunt causae diariarum febrium ita
singulis quaedam aptantur peculiaria remedia, si vel
adsunt, vel cum defectione, varia his in corporibus
sympt.ta effectusve aliquot eadem fomentur causae obs-
tinentes, ut cutis astrictum cruditate, vel obstruc-
tionem excitaverint: nam qui solis ardor febrem intulit

caput

capiti dolenti fronte p[er] syncipite oxyrrhodino vel hydrelaeo
in fonte vel puteo refrigerato irrigandum ut in Maean
dro fratre Val. [illegible] de eius catharticis: contra qui ex fri
gore cutis densante febricitat levatur Actuario, blan
da frictione perunctus, et oleo chalastico, aut eo vel cum
amygdalino. Vigiliarum damnum [illegible] balneo vel lotione
pedum et brachiorum, reddendo somno, cibo p[ro] [illegible] remissio
resarcitur./

febris ab inedia victu εὐχύμῳ et refrigerante etiam
auctore declinatis adhibito profligatur, praesertim πικρο
χόλοις, quorum bilis ciborum suavitate ~~[illegible]~~ mitescit
contra cruditatem p[er] ingluviem, inedia, somno quiete, idem
de stomachum corroborantibus sumptis p[ro] adiutia cor
rigitur si qua subsit corruptio vomitu vel purgatione
abigetur: at dissipata nimium labore substantia, quiete
p[er] victu uberiore coctuque facili instaurabitur: lassi
tudo a ipsa frictione molli p[er]unctione atque balneo lenti
dissimulabitur: sed e contrario partes relaxant et qd
meatibus [illegible], discutimus. Iras [illegible] tranquilli
tate animi p[er] iucunditatem affluenda bilisque flavae sumitati
bus p[er] refrigerantibus reprimendus moestitia vino
tenui, musica p[er] iucundo colloquio depellitur./

In Ephemera a bubone, balneo p[er] vini usu abstine
ndum, donec cessavit phlegmone, ne fusio aut com
motis humoribus morbus augeatur, sed prius ulceri
aut dolori, unde manat, consulendum. Atque obte
ntidum libream phlebotomia, si corpus sit plethoricum
purgatio si cacochymum cum apozematis aperientib[us]
p[er] fomentis mollientibus. quod si suppressa aperta
fuerint earumque consueta purgatio procuranda./

De Synocho imputri caput. duodecimum.

cum

Cum ab inflammatione febris sanguis ob causae magnitu-
dinem vel splenis incendium concipit, vel etiam putrianas-
citur febris synochus i. continens dicta medicis bal'
tpro caeteris caloribus, in illegitimis ex 9. meth. et com. ad
part. 2. s. 3. c. 1. epid. quando licet parum graeco voca-
febres nuncupant in quibus unica accessio ab initio
ad finem in multos dies protendebat sine ulla insigni
ad crisim usque mutatione: istarum a. duae sunt species: qua-
dam nimirum manifesta putredinis natura expers
et quibus posita: alias nullae sunt cum sint adus-
gines hi inflammato, nec putredine, quae ad diariarum
genus pertinent referuntur. qua duo cum ipsius sint
eadem unicam accessionem et putredinis absentiam l. 9.
meth. c. 2. et l. 4. c. 6. sed 3um eorum vero et in 4. vel
5um usque dierum productio utriusque.

Rursus tam putrida, quam imputrida synochi tres sunt
differentiae. 1a ἐπακμαστική i. increscens dicitur, cum plus
ma. cum sic plus materiae accenditur, quam per halitum
dissipetur.

2a παρακμαστική i. decrescens cum tertissima cum
minima materia accenditur, quam transpiret.

3a ὁμότονος i. aequalis et eodem tenore progrediens
qua quantum dissolvitur et transpirat tantum continentes accen-
ditur.

Synochi ergo continentis synochi causa sanguis est
in venis majoribus, inter alas et inguina contentis
febris effervescens propter easdem causas a quibus
diariam excitari diximus, sed vehementiores maxime
vero ob perspirationem impeditam: impeditur a. perspiratio
tum a venarum obstructione, tum a cutis astrictione.
obstructionem facit plethora i. sanguinis s. 4or humorum
aequabilis redundantia et quaecumque sunt ejus

effectrices

effectrices vel adiutrices cãa partim insita ut nãa calida
& florida ætas, partim aduentitia, ut aer temperatus, -
victus εὔχυμος & opulentus, vita otiosa, somnolenta
& curarum expers. Atq contracta cujusdam vacuãr
ut pro haemorrhoidas, uteri vel narium suppressio. &
quibus colligimus synochum in gracili & frigido corpore
non excitari, neq in eis qui sunt raro corpore, sed in
his corpora et temperatis intemperatis iuventibus, et densa
corporis habitu praeditis. cap. c. 3. l. 9. meth. med. /
Imputria a synocha dignoscitur ut consul & Galen.
iudicio praeditæ apud Gal. l. citato calore multo sed
non mordaci, pulsus magnitudine, celeritate frequen-
tia, et aequalitate & æqualitate. Urina colore et consistentia
ad naturales accedentibus, plenitudine, sensu, facieiq &
oculorum rubore arteriarum temporalium manifesta &
importuna pulsae, artuum lassitudine, totiq
corporis jactatione & æstu intolerabili; unde ægri plurima
gravi contingit vigilia: aliqi in somnum vehemens
sunt propensio propter plurimos sanguinis vapores
in cerebrum sublatos, quibus dum addu spirandi dif
ficultatem. Quin quibusdam febris fiat asthmatica,
propter copiam sanguinis in ventriculis cordis & ar-
teria aorta effervescentis, unde diaphragma premi-
tur. coctionis tarditate & difficultate. /
Iam vero max^a continentium febrium remedia duo
sunt Gal. auctore 9. meth. c. 5. phlebotomiam &
frigidæ potionem sumpta indicatione tum a febre, tum ab
eius cãa plethora. sola vena sectio minuit,
aqua vero frigida potus sanguinem aliq adeo ut
corporis habitum refrigerat ardore febrili conflagrantem
aliq tã ad phlebotomia statim ab initio celebranda -

necessitas

necessitas, ut si periclitatur in summum vitae discrimen
aeger vocetur nisi sint robur virium vel largae hae-
morrhagia, vel copiosus sudor a fecti periculo liberet
nam periclitatur a suffocatione a syncope et vasorum
ruptione, denique a sanguinis in thoracem, pulmonem, cere-
brum aliasque partes affluxu, unde gravissimi et acu-
tissimi morbi. Ergo compertum cubiti, seu basilica sanguis,
ubi validae sunt vires, et usque ad consilio detrahendus
donec animi deliquium sequatur. Sic et in contrarium sta-
tum agitur corpus celerrime per animi defectum et fugatum,
quo nihil aegris utilius et jucundius excogitari potest.
denique succedit alvi dejectio, vel biliae vomitio, quam
statim excipit sudor, madorque toto corpore manans atque
hac via febres protinus extinguuntur et quasi jugulantur.
Sanguinem mittit duabus horis aliquibus aeger solo
ptisana vescatur deinde quieti tradendus. Ceterum
Sativae pro tutiore esse ut minor sint horum corpora uti
[illegible] pro vacuandis purificari per [illegible] plethora postu-
lat, vires totidem per modica intervalla detrahere,
quam per [illegible] ad lipothymiam usque vacua
re; quidam et in ipsis medici manibus perierunt qui
nullis arte praesidiis revocari potuerunt: alii in
bia longa per insanabilibus in aliquam diutam corpo-
ti sunt [illegible] c. 10. resolutum, manifeste sed vacuat
immodica viribus, diminuto cauti et quidem in san-
guinis missione adhibendi sunt: nam si adsit eborum in
ventriculo cruditas, horum cortio spectanda. Si alvus
astricta sit mollienda clysteri subducenda, nisi magna
virium oppressio urgeat, a phlebotomia curandum
ordiri, quod si tempus inde vacuandi aliunque lo-
cunus, ut menstrua vel haemorrhoidalis tantum

et eo quod superfluum est relinquitur, quo facto cum ex tractandis effluxerunt, ejiciuntur: at similiter fluore corporum naturalium committantur, solidiores & validiores fiant, sic minima et florida suppetia. Atque si serum suppressio adsit post sanguinis e cubito detractiones, secta in malleolo vena ...

Quando, cum sit morbus a plenitudine, non curetur vena, sed in imperatum blanda, quae corporis reliquias expurget, praesertim cum inflammatione sanguinis tenuiore sui portio facile biliscat: communi: ergo cassia medulla, diap. solp., elect. lenit. cath. s. fia boli ad ℥ 1 aut ℥ 6 in liquore communi dissol. leuta additis interdum syrup ros. pallid. Viol. Vel de cius. compositum cum vino V. &

℞ Cath. dupl. ℈ syr. Viol. cum ℥ 1 diluantur ptisana vel aqua hordei f. potio. Vel.

℞ fol. sennae orient. mund. ʒ iij Agar. ℈ 1 ciao[?] ...
... bulliant in 3to rad. brami acetos. ... totius ... lact. ... flor. cord. prodest in colatura dissolve elect. lenit. ʒ ... syr. ros. pallid. ℥ 1 f. potio sumenda mane ... ante jusculum dicendum.

Sublata putredine bal. aqua frigida potum large mane ... si pro aquam liceat, idque febre vigente. Si ... signis coctionis apparentibus, tunc etiam febrilem extinguit, paulo que interdum solidare refrigerando ita corroborat ut ... ad aliendum aptam maxime ad se trahant imbecilitatem pro alimum, tum profecturis valetudinem opportunam.

Cautionum in quae exhibitio prudenter Medicum esse oportet ... providere quam ... nocumentum

accid...

accedat pus: id est si exiguum sit vel etiam nullum audacter
offerenda est praesidibus si aegro est assuendum aut si
malignum timetur aliquod incommodum ab hac re
abstinendum et alijs auxilijs, quibus febrilis ar-
dor deffervescit, utendum: Galenus sumiendo potius vel imme
dici frigidae potus incommoda evasisse dicit
obstructionibus, vel putredinibus vel phlegmonibus Etenim
affectum curantibus non modo attenuari digerique pro-
hibet, sed etiam impingit magis partibus natura vel
morbo imbecillas, interdum potissimum laedit plu-
rimum, denique calorem nativum debilem extinguit,
quare recentiores eius loco imperant ptisanam
vel decoctum hordei, gram. acetos. primor. sebest.
in quo dissolvi potest syr. viol. nimphae. diacidonio spl.
et ad arcendam putredinem acetosus, de limonibus
et granat. oxysacch. V.g.
℞ syr. viol. et de limon. an. ℥ij misce in ʒ iiij cum
aqua decocti gram. vel si mavis dissolve lb j aq.
end. et acetos. f. Juleppum in iij magnas vel 4or
doses, quibus utatur inter pastum. Non tamen internis
praesidijs sed etiam externis febrilis calor expugnandus
ac lumbi q.s. regio renum cum ardore et dolo
ris sensu facile vellicatur propter sanguinis fe
rvorem in magnis vasis circum ipsos commoranti-
bus (Cerato bal. refrig. Ungto ros. Mes. addita
nonnunquam Ungti pop. portiuncula, vel oxyrr.
sunt illinendi, linteamina duplicata oxycrato
immersum, leniterque expressum ijsdem imponendum.
cordi atque hepati tamen caloris focis epithemata re
frigerantia sunt admovenda, fronti, temporibus et collo

collo utilia sunt litus ex oliis refrigerantibus cum aceti ʒ. vel 6ᵃ parte diligenter permistis. Ceratum ℘ ung.ᵗⁱ pro affectibus renum ℘ scribus./

℞ Cerati Sant. ℥ij. Ung.ᵗⁱ ros. ℥iß olei myrt. ℥iij cum pauca cera f. ijn modum ung.ᵗⁱ vel cerati, qua inungatur frigidi. aestate, tepidi hyeme./

Epithema in affectibus cordis refrigerando ob ejus malam putredinem concedunt, aliorum colorum mitiganda.

℞ Aq. Viol. ros. acet. ana ℔ß aq. nymph. ℘ boraginis ana ℥ij. pulveris ros. rub. ʒiij pulv. diamarg. frig. ana ℥ij. aceti, vini albi ~~℥ß~~ ana ℥j. croci ∂j. misce. ℘ cum panno bremissimo intingantur et epith. cordi applicetur manu et sicco./

Epithema pro hepate refrig. ℘ obstructionis apertionis.

℞ Santal. cit. et acetos. ana ʒiij aq. nymph. ℥ij semin. end. ℘ portul. ana ʒij Sant. ʒiß spic. nard. ∂j. misce, epithematis manu et sicco longe ab ea admovenda./

Quod si cutis densitas a frigore vel astringentibus qualitate nata febrium intus ... prohibeat, praecipue transpiratio mea removenda cum praesidiis calasticis ℘ aperientibus, ut levi frictio, perfusio et unctio plurima ex hydreleo, cum dulcis et tepentis aquae balneo. Signis cutaneis apparentibus, ut ʒ vel q.ᵒ die quibus remediis post usum adhibitis febris multo commodius sanatur. Ductio aeris ... prohibiti, quam per acutum refrigerantia linimenta, ungᵗᵃ, epithᵗᵃ, a quibus febris rursus constricta cute facile renovaretur./

Catalogum

Caeterum ut morbus indiq causa sui depulsionem contrarijs remedijs primum oppositis indicant, sic vires sui conservationem idoneo victu nobis insinuant. Is igitur tenuis esto, refrigerans et humectans tenuis quam vires morbi acuti vehementia depastae sustinent, ne sanguine morbi causam adaugeat, ut in impura, sic plethorica corpora, quo magis nutriunt, eo magis laedunt: refrigerans et humectans ut morbum oppugnet. Talis a institutus eo cum more hordei p decocto pulli carnisq vituli multa opal. lact. post seariol. vulgari borrag. p sibus altevato. potus sit aqua hordei, briam. vel sydros. aut. /

℞ Aq. purissimae lb iiij succi limon. vel granat. p aceti albi an ℥ij sacch. ℥ 6. bulliant leviter, deinde transmittantur per manicam pro potu ordinario. /

Signis coctionis apparentibus aqua frigida commixta, morbo declinante vinum tenue p ὀλιγόφορον concedi potest, quo sudore p urina promoveantur paulatimq ad victum pleniorem aeger sensim deducendus. /

De febre Hectica caput 13um. /

Hectica febris eousque diaria subiungimus, tum quia humus in illam facilis est mutatio et transitus, quia humidus in illa facilis a spiritu influente in fixum, tum caloris febrilis a spiritu influente in fixum, sive partibus calidis, siccis ex superatis, praesertim in natura calidis et siccis de 8° methodi. tum quia multa sunt communia nam et iisdem causis procatarcticis excitantur ex l° febr. c. 4° et causam non sine aqua foventur, cum utraque facta sit non amplius fiat 8° meth. c. ultimo.

deniq

utrumq vnicam curandi atq. alteram indicandi praebeant, Itaq. cum Gal. 8° meth. diariarum curationem oppositum 9° de Synochis, 10° de hectica, 11° de febribus putridis distribuit. Ergo febris hectica sibi nota, hoc propter eius partim ratione subiecti: occupat enim eius subiectum solidas partes corporis, partimq. ratione suae maliae, quae cum altius iam fixa radicibus firma contineatq. sic aegre a subiecto dimoveri summoveriq. potest, quod habitus proprium est. apud Arabes in categoria qualitatis. definitur a. Calor praeter naturam in cordis substantia primum haerens et infixus, reliquarum vel partium substantiam depascens. Cuius originis ratione dua duplex a Gal. statuitur 1° de febribus c. 8°.

Primaria est vna quae statim ab initio inuadit corpora aliqua optima vel humectante calefacientes et desiccantes iunctas, ut longiore inedia, maerore, ira, vigilijs, longo itinere et lassitudine nimia per solis feruorem contracta, praesertim si ad eum efficientes accidat dispositio suscipientis, qualis cernitur in biliosis, et gracilibus atq. extenuatis, cura, vigilijs, et labore inequieto desiccatis attenuatisq. potissimum feruido cordis statu corpore. meth. c. 6.

Altera secundaria est seu succedanea quae febribus continuis et putridis succedit, tam primario in ardentibus producta aut male curatis nativum cordis humiditatem absumentibus, quam symptomatis viscerum inflammationem comitantibus, praesertim hepatis, ventriculi: etiam pulmonum, diaphragmatis, renum, vesicae vesicae, lienis, mesenterij, ieiuni, coli: nec tm acutis sed etiam diuturnis febribus succedit cum illa absessuum purulentorum occasione nascentur, ut obstructionum in visceribus

putredinum

putredinem vel ulcera aut corruptela partis alicujus
in pulmonia in pthisi. Denique magnae quaslibet
evacuationes hectica nonnunquam accepit post has dum
partes omnes consumpto alito igne genio defraudatae et
pabuli conveniente inopia calore acriore reddito
in calidam et siccam intemperiem facile deducuntur.
Hic multi in dubium revocant, an statim ab initio
febris hectica producenda quam Gal. de 2° differ.
febr. c. ult. nullam hecticam | in diebus finis affirm-
mat sed in progressu temporis cujus ratio haec est
quod partes solidae non videntur posse incalescere et
non afficitur aliqua febris febribus ad calorem sus-
cipiendum aptioribus. Verum idem Gal. propter
raritatem dicitur affirmare: est et, ut idem ait 3°
de praesag. ex puls. c. 7° rarissima, quae primo statim
die nascitur qualem non semel se vidisse testatur
Ramelli ... tenuia spiritum et humorum substantia facili
quam solida inflammatur, non est in necesse in
hecticam semper antecedam vel diariam, vel putridam,
tum propter corpo-
rum propter extrema consuetudinem: tum propter
ria dispositionem: sic putrida saepe invadit sine nova causa
aut alterum corporis, sic fulmine intacto corio, vel
lama aurum liquat, legitur Christoph. com. ad c. 2.
l. 1. de differ. febrium quocunque modo contingat
succum alibilem spatiis manibus conceptum, deinde
de carnosam cujusque partis solidae substantiam,
postremo solidam ipsam. Unde cum de primigenio et
pascitur, a quo affecta tres ejus differentiae seu gradus con-
stituuntur in 3° meth. c. ult. licet in febr. cap. paulo
aliter exponantur omnes ad accuratam seu nihilominus
primigenii affectiones referuntur, quia ut ...
noscit in ... consumuntur, unde hectica

hectica dicta cognitu difficilia, curatu facilia. Vel aliqua ex parte, ut dum omnino ex sanguine est, unde hectica media nascitur, vel denique plane consumpta est unde hectica marasmodes, quae in nidum labor pt sic nunquam curandum suscipere, propterea ex sanitum partium radicalium et substantifici, quod amplius reparari non potest ex 7.° meth. c. 6.

Ceterum παρασμώδης πυρετὸς i. tabifica febris non est idem affectus cum marasmo s. marcore; hic enim si simplex fuerit solius fit siccitatis spectu, Unde definitur Corruptio inchoata solum non absoluta viventis corporis propter siccitatem servata ad tempus caloris et frigoris mediocritate. Si compositus vel est frigidus et siccus, ut in decrepitis et senio confectis, vel calidus siccus, ut in febre μαρασμώδει qui μαρασμὸς πυρώδης i. marcor torridus vocatur, quod si ob vitium imbecillitatem frequentes lipothymiae marasmo adiungantur συγκοπώδης nuncupatur: sedem ad hecticam referantur tres quae gradus inter se differunt non varietate subiecti quod unum idemque est in omni hectica, solida scilicet corporis partes: nec caloris lenitate, cum sit aequalis in prima, sed quidem fictione et impressione quae lenior est in 1° gradu, in 2° major. in 3° maxima. Denique interdum febris hectica sola existit, interdum putrida implicata est, ut in cacochymiae, etc. Haec non facile ob permistionem non apprehenditur ex 4° de febr. c. 9.

Signa febris Hectica caput 14um

Ex signis, quibus febris hectica dignoscitur,

quaedam

quaedam sunt omnibus ejusdem gradibus coia, quae petuntur
1° a calore, qui tametsi ad 1um manus occursum mi
tius sentiatur, mox tamen acer et mordax et squalidus
percipitur ob inflammatam maa densitatem et sic
citatem, idem parvus et salaria inopia, assiduus
ob subiti constantiam aequalis nec aegro molestus
propter intensam factam, unde plerumque aegri sic fe
bricitare negant, qua morbum non sentiunt, nisi
privative, dum solitas actiones obire nequeunt,
ab externa tamen causa corripit et evacuitur in a parte
cum partes solidas cibi madore perfunduntur. sic
aquae profusione calorem fervere videmus, praesertim
ubi in volas manuum et in plantas pedum, quo
vasa desinunt, percipitur. Maximum vero febris he
cticae signum ait Gal. 1° feb. c. 9. quoties arteriae
calidiores sentiuntur quam partes circumpositae
praesertim a balneo: nam accenso corde aequum est
arterias et continuas partes magis quam reliquas
incalescere, per putridas febres calor pluri
mus cum vapore quoquoversum effunditur, q-
per hecticas in solidis partibus figitur et consistit,
ob vaporum inopiam. 2° expulsu qui parvus est
et languidus ab imbecillitate facultatis, durus
a siccitate arteriae sed frequens ob necessita
tem refrigerandi cordis. 3° ab urina, cui si pin
guedo avanescentem telae albae supernatat tabemque
consumptionem signat ex prog. 35. l. 2. quam hectica
rum firma notitia ex urina comparari nequeunt
ex Gal. l. 3. de praesag. ex puls. in sic quae imbibita
portio colliquatur, vaporis vice digeritur io

minus.

meth. c. ult. itaq si uerua fuerit morbus absitq à corpore cacochymia, & color per consensu alia est. Iac nomen, si radicatis cutem pinguia & oleosa quodammodo conspiciuntur, fauciorum expediuntur. Alia
Alia praeter haec sunt hectica marasmodes peculiaria sub qua uersus corpora ostendunt aliud nihil quam siccitatem et consumptionem praeter se fistulam oculi sunt supramodum caui et squalidi in quibus sunt grani des i. sordes quaedam aridae uisuntur quales iis insunt, qui post solem et puluerem iter non sine sudore fecerunt palpebrae conniuentes et dormientium modo nictantes non ex propensione in somnum, sed ex uigilandi impotentia, motricis imbecillitas, et organi siccioris contumacia, Nasus acuitur, tempora cauantur, cutis potissimum in fronte dura et densa efficitur non uero seribus rugosa, color floridus euanescit propter utriusq caloris natiui inopiam, hypochondria uero thoracem contrahuntur, uentre ita deprimitur, ut in eo nec intestinum nec uiscera ullum subesse uideatur, denique totum corpus sic contabuit ut sola cutis ossibus obducta uideatur ex 2 fel. c. 9. quod si accidat pilorum defluuium, pedum inflatio, unguium aduncatio et alui fluor, mors in propinquo est,

Quod si hectica febri putrida iuncta est, quina propter symptomatum confusionem dignoscitur, iudicabitur tum ex inaequalitate caloris i. exacerbatione et accessione putridae propria, quae est aegro sensibilis. Sic ex aequalitate inaequali succedente et persistente hectica peculiari, non uero talis implexus cognitionem tum sed et curationem difficiliorem reddit, immo uitium mortiferum pugnantibus inter se indicationibus

cum

cum virium imbecillitate, praesertim si pulmonum pars aliquanto interior obsideatur ex l. 10. meth. c. 5.

Curatio febris Hecticae caput decimum

Est igitur imprimis observandum sitne simplex Hectica vel cum altero affectu composita, qui qualiscumque sit 1° expugnandus, alioqui frustra curatio Hecticae suscipietur. Ergo si putrida febris adjuncta est majora postulat remedia purgantium et sanguinis detractionis, quibus Hectica simplex vitantur, cum nec plenitudinis nec cacochymiae adjunctionem habet. porro putridarum methodum et Hecticarum deinceps tradenus, nunc de Hectica, quae sitne sanabilis nec ne tum ex morbi gravitate tum ex aegri natura et viribus praenoscemus: nam quae 3 um attingit gradum omnium est primum curatu quod partes solidas simul exsiccatas. Nimio non prius febri Galeni dicitur c. 59 art. parv. quae eadem incipit vix cognoscitur, sed cognita facile curatur, quae media est ad hanc, vel ad illam accedit magis, sic curatu facilior vel difficilior est natura bene habita diu huic calori alieno resistit, remediorum obstat propter faciei, cuius substantia citius restaurari et inflammari pt male se substantia contrario se et modo quod igitur salutis spes non admittit, duobus indiget praesidiis diorum quibus alterantibus et analepticis illa caloris et siccitatis causa contrariis operibus a morbo indicatis corrigendis et etiam hac vero sublatis virium et fetum adjectio reparare, utrique scopo partim diaeta, partim pharmacia consuletur./

Ad diaetam quod attinet frigidus et humidus aer inspiratur pulmonum cordisque fibrorum quod ipsum

spira

tepidae, si pruina p(er) perflatum obligatur, in fluviatilia ae
state potissimum, nec tum quae frigore irrorata cutis calidum
effluvium cohibeat sola inspirat non et transpiratio
percipiendus solo vultu detecto, reliquo corpore bene
tecto, ex l. 10 meth. c. 8. Calidus deducetur aper
ta ad Septentrionem fenestris, solo refrigerantibus
stirpibus, ut lact. port. nymph. capreol. citibus
instrato, effusa quoque in ipsum aqua frigida cum pauco
aceto mixta, denique ablata omni turba, somnus quidem
moderatus, ne longior vigiliarum calorem augeat, bre
vior siccitatem. Motus omnis corporis eius vitandus,
quaesitis artibus, quod cum hilaritate profundi
tur aeris pulmoni et cordi in primis prodest, sic cibus po
tum ventriculo p(er) reliquis partibus utilissimus: accipi
q. febre et εὐχύμους et εὐπέπτους et tam qualitatem refri
gerans p(er) sumetam, sed in morbi initio dum adhuc coctio
valida est, solidior et crebra, ut plerumque perdurans alat
plenita sive viscida substantia participes ut tenacius adh
haereat qualis comparabitur ex carn. vitul. agn.
capreol. porcell. gallinacearumque omnium s. assis. s.
potius elixis (magis enim humectant et facilius
coquuntur) cum refrigerantibus herbis et fructi
bus cucurbita, melon. et cucum. domestici, ex
eorumque jusculis parabuntur sorbitata et panat
tella quae est ex solo pane et aqua cum pauco bu
tyro vel sero cum, piscibus saxatilibus non frixis
sed aut leniter tostis, vel in aqua simplici elixa
tis praecipiendis, anguilla, ranis, cochleis, testu
dinibus minoralibus p(er) cancris fluviatilibus ita
praeparatis, ad saccharo omnibus sorbilibus, caseo recenti
salito expers, fructibus aestivis, ut cerasis,

pruna

poma, prunia, nec non acetaria ex lact. modice cocta et vna endiuiis. cum aceto pauco et saccharo: puls etiam cibus iij fiam pulticula fidi ex farina tritici vel hordei cum lacte, vitellis ouorum vel oryza, caponi aliis, saccharo et lacte caprino. Sed cocta et blandiendum a salsis cibis acribus et pinguibus, quae facile inflammantur. Conditum fidi primum ex succo granat. acetoduleium, oxalide agrestis vel mal. aur. cum pauco saccharo. Potus sit assueta aq. pura, vel infusa aq. cocta cum hordeo mund. vel glycyrrh. vel rad. bugl. Nam imbecillioribus vinum ὀλιγόφορον dilutissimum conceditur, quod magis nutriat et humectet celeriusque distribuatur quam aq. simplex ex Gal. com. ad pert. 22. S. 1. l. et victu in acutis cum morbi magnitudine vires partium nihil simul possunt solidiora ciborum loco jusscula consumpta, ex pro tuo solidiora ciborum loco jusscula consumpta, glaciata, hordeata liquidissima, et distillata ita jura, glaciata, hordeata liquidissima et distillata instauratiua offeruntur, quae in solidis facilius distribuantur, attrahuntur, coquuntur, hic pro distribuantur, attrahuntur, coquuntur, hic pro solidorum ciborum dissipantur et in abeunt ex Gal. aph. 15° l. 2° Aqua ex anguillis extrahitur Erotica marasmodi vtilissima propter lentorem frigiditatem et humiditatem cum tenuium substantia plerumque sic insa labris, ex aq. fluuiali anguillae deligantur, quae sua cute spoliatae per medium dissectae aqua ros. solita lauantur, ipsae deinde frustulatim incisae bal lineae vna cum alteruis ex hordeo ata reddito refis et cum coquuntur via in suff. qto aq. cum hordeo mundat. ac postea eo distillantur cum jusculo. quod ob istam distillationem sit salubrimum ista aqua ad ℥ ij vel iij cum saccharo exhibeatur cuius ex flo

ex

ex testudinibus, cancris fluviatilibus, coralliis
s. limacibus montanis cum herbis refrigeran-
tibus et humectantibus elixatis atq post coctionem
additis conserva et pulveribus cardiacis, nec non
auri vel argenti foliis aqua sibi ma[illegible]modi
probabiles distillari et parari possunt.
Cum vero convenientissimum alitum sit lac sing-
ulis humectat plurimum moderateq refrigerat,
cuius probatio primum ex animalis specie, deinde ex cuiusq animalis
natura, aetate pridem, tum ex propria lactis substantia su-
mitur. Ex specie sanum s. muliebre omnium max attempe-
ratissimum si ex papillis ipsis a bruto sugatur: deinde
asininum omnium humidissimum et tenuissimum verò
album magis subdulce et in partes aliquas facile distribu-
itur. 3° bonitatis ordine caprillum statuitur, quod
sicuti predicta media substantia praeditum, bubulum vero
ovillum magis alit sed quia crassior est facile queunt in
easdem agrimor coquitur et tardius distribuitur, propter-
ea asininum et caprillum magis desiccant, ovillum
et bubulum astringit magis. Ex natura et victu pro-
batio fit si mulier ab anno 17. ad 30 eligatur spec-
ta et proba vitae victus ratione, 2° vel 3° a partu
mense. asina vel capra quam nigra sit melior judi-
catur quumq herbis frigidis et humidis nec non
hordeo, avena et foliis quibusdam sit enutrita. Ex
propria substantia lac debet colorem album et splendi-
dum, odorem gratum, saporem dulcem et consistentia
mediocrem, adeo ut in unguem vel vitrum instilla-
tum nec haereat nimis, nec citius effluat: offe-
rendum a verna emulsum, calidumq, vacuo ab
aliis cibis abstinendo sive simul sive saepius in

die.

dit assumatur minore primum mensura, ut ad ℥iij. dein
de majore paulatim aucta dosi ad lb ß i. modo in
ventre non corrumpatur, quod intelliges ex ructu aci
do vel nidoruloso, vel ex alui torminibus et pulsu
languidiore et inaequali, quibus occurrendum dic
mellis aut salis aut potius sacchari ros. adjecti
one; vel etiam in ructu nidoroso aliquid aquae cinamo
mi [illegible] bibito; aliae absque usu destillatu
max.e si sint recta hypochondria, febris acutior 66
bilio [illegible], ex ap. 64 l. 5. et 7. meth. c. 6.
Medicamentum refrigerantium et humectantium quaedam
injiciantur ut Enemata ex lb i decocti emoll.
cum ℥i mel. Cass. ℥ij mucag. sem. psyll. portul.
expressat. in aq. ros. ℥iij oleo ros. vel buty. rec.
fatiscente ventriculo fiunt nutrientia ex lacte, vi
tellis ovorum et sacch. vel ex carnibus praedicta
cum contia condimentibus [illegible] alteratio. alia intro
sumuntur ut Cass. ad ℥i [illegible] colliquium ex prun
gandam Julapi ex aq. lact. portul. end. bugl. borr.
acetos. cum syrup. viol. nenuph. granat. [illegible]
[illegible] Rx.
Rx Conf. Cord. mund. sem. 4or frig. maj. et flor.
Cord. lb i. dissolve in col.a syr. Viol. et Julep. Ale
xand. ana ℥i ß colatur per manicam cum ℥ ß -
pulv. diat. tragacant. frig. si prior ratio Saturni
vel diamarg. frigid. si cordiaca diatrag. frig. si
pulmonum. f. Julepus in iiij doses mane et vespe
ri sumendus 2 horis ante pastum.
Condita et opiata ex cons. bugl. borr. Viol. nenup
nenuphs.

nenuph. & ros. cum portul. nucob. cord. condit. pulv. diat.
praedictorum atq. syrup. vel sacch. viol. suff. quibus
praestant quae sunt nutrire et vires instaurare sunt in-
ter remedia optima et pasta regia, quae recipit amygd.
dulc. ℥ij. pinear. ℥ß. pulp. pistac. ℥iß 4or semin.
frigid. maj. mundat. et sem. papav. alb. ana ʒiij sem.
fenic. dulcis saccari candi ℥iß macerentur omnia
in aq. endiv. vel bugl. deinde contundantur addendo
carnium omnis testudinis in aq. decoctarum vel alarum
omnia caponis lixiviis assati sacch. in aq. ros. dis-
sol. q. s. f. placentulae in clibano post panis ex-
tractum coquendae.
Alia foris admoventur in regioni cordis, et epatis,
epithemata ex succis vel aq. lact. port. intyb. sem.
pepon. nenuph. viol. solan. ros. et uvae immaturae.
Toti corpori linitur ex oleo viol. ros. nenuph. prius in
aq. refrigerantia addita aceti portiuncula, ne prohi-
beat vel ex cerato gal. refrig. ung. ros. mes. popul.
et cerat. santal. quae topica et actu frigida imponi-
tur, sed subinde renovantur. observandum tamen hora-
rum per dies sine noxa perfici refrigerantia et astrin-
gentia quod inde dyspnoea nascitur. Sed inter exter-
na praesidia nullum est balneo aq. dulc. tepidae
praestantius nam siccitatem corporis humectat et
caloris acrimoniam obtundit, et per laxata cutis
spiracula, febrilis flamma foras evocat et ciborum
iuvat anadosin. Itaque recentiores imperantur a bal-
neo hectica non sic cum marasmo vel partem
aliquam pulmonum, vel alio profluvio coniuncta
neque ergo in balneum mane descendendo descendere
metu

motu majoris dissolutionis, sed post coctionem alimenti mediocris aliquot horis ante assumpti, in ipso autem morabitur pro rat. virium et delectatione usq. fatigationem vel sudore dissolvendus, a cujus egressu linteis calentibus detergendus oleisq. commoderatis inungendus, aut etiam lacte perfundendus, tum ne corporis substantia nimium dissipetur, tum ne contracta ex balneo humiditas nimium continuatur, olei lentore cohibeatur./

De febribus putridis Caput 16tum

Tertium et ultimum febrium specierum genus quod putridarum est nobis explicandum restat, quas licet improprie et pro nomine synonymum putrida nuncupetur (cum putredo substantiae non qualitatis propria sit) κατ᾽ ἐξοχὴν tamen quas ex humore febris ... a Medicis dictae quasi inter ea, quae accidentur putredine ... corpus sanum constituunt, sed et putredini sunt magis obnoxii propter calorem ... junctum, quare ... calida putredinis 22 S. 3. l. 3. epid. et alibi passim humida calida humida in locis calidis facile putrescunt, nisi diffluentur ... praefugerentur ex 1o de diff. feb. c. 3. et contra, quae frigida et sicca vix a putrido calore vincuntur: Est autem putredo ... quae sic agimus mutatio substantiae ad corruptionem a ... calore externo ex l. 2. mets. c. 5o non ... ut definit Arist. 1o meteor. c. 1o interitus et extinctio caloris interni ab externo in humido ... putredinem physicam τὴν ... γένεσιν ... oppositam et finem omnium naturalium constituunt: constantium, nisi quid videlicet intercedit ... calorem internum ac putrido medica absolutum nativi caloris interitum non includit alioqui nulla febris ex putredine nascitur, sed quaelibet corruptionem ... sua dimidium tum, sed quamlibet corruptionem ... febris putrida signat. ... ad institutum ... febris putrida definitur cordis ... tetens corporis calor praeter

naturam

naam ex putrefactis humoribus accensae funditus laedunt,
cujus complures pro varia divisiones ad duo profecti
pnt, praecipue tamen 5 sunt, 1a ex materiae subiectae seu humorum pu-
tresentium discrimine petitur, sicque in sanguineam,
pituitosam, biliosam, et melancholicam dividitur, ex quibus ultimae
saepissime non circumeuntium insequuntur qui cuique
humori sponte proprii ac peculiares creduntur, ad et sit
pituitosa dicitur quotidiana; biliosa tertiana; melancholica
4na i.e. sea febris continua sine exacerbatione humorum
atque remissionis seu intermittentes cum accessionum et
intermissionum temporibus: sanguinea ex synochos i.
continua putrida nuncupatur, neque vero ex subtilitatum
discrimine, sed et caloris febrilis unicuique subto proprii
diversitate desumpta est, ut intelligere licet ex 2o de diff.
febrium: nam tametsi putridae omnis calor humidus sit et
mordax ex diversa suavis et blandus, biliosae squalidus
mordacius tamen fumosique caloris magna est latitudo et va-
rietas propter varietatem humorum./

2a Divisio ex humore situ motuque varionum ex calo-
ris constantia petitur, per quam febris putrida est
continua aut intermittens. 3na ex caloris motu et temporis
spatio, ~~quo febres putridae in longas et acutas brevesque~~
~~dividuntur. 4na ex~~

3a Divisio ex caloris motu et temporis spatio, quo fe-
bres putridae in longas et acutas brevesque dividuntur.

4a Ex tempore motus in diurnam et nocturnam.

5a Ex motus ejusdem caloris ordine in ordinatam et in-
erraticam, quibus duae adjungi possunt, una quae in protopathicam et
in sympathicam; altera, quae in simplicem et compositam seu
in unam et plures dividuntur./

Duo

Suo Loco Materia putrea intermittē-tium & Continuarum febrium c. 17

Cum ex prædictis febrium divisionibus, aliæ continuæ
sint, quæ continenter licet inæqualiter ad morbi solutio-
nem usq ægros opprimunt, aliæ intermittentes, quæ ad tempus
[illegible] & integritatem priusquam solvantur ex toto pro-
[illegible], ægrosq per intervalla fatigant, quum conti-
nuatæ & interpolatæ causa statuenda sit: de tota
inter se medicinæ proceres: quidam ut videre licet apud
Trallianum l. 12. c. 2. utriusq febris autorem
eundem loco putredo, differentiam quod hæc multos con-
tinuarum & malignas continuam; paucas, benigni,
dissipabiles interpolatam proferat. Alij quorum est
princeps Hippocr. Hipp. Gal. discrimina causarum ad locum
[illegible] causæ conjuncta & quæ actu putrescentis rest
[illegible] existens, quorum sententiam ego Gal. placitis sic
explicare licet, quod ut patet 9. 10. & 11° meth. vel
[illegible] in vasis ipsis quibus continentur putredo vel extra
vasa & qui in vasis putrescunt vel in omnibus aliter
vasa & qui in vasis putrescunt vel in omnibus aliter
vel in maxis præcipuis, quæ [illegible] inter alia
inguina aut in una particula in vasorum finibus
impacti putridi extra vasa, ut in phlegmone sive in-
flammat [illegible] vel in toto corpore s. [illegible] sic
e ad aph. 37 & 59 l. 4. dixit in 3na intermittente
bilem in totum corpus effusam [illegible] mouvoi: in causo
vero in vasis cum sanguine redundante [illegible],
ergo vasis conclusi continuæ febris [illegible], si vero
moveantur & per totum corpus diffundantur inter-
mittentes, ut explicat Gal. 2° de Cris. c. 12. & 8° de

fel.

feb. c. ult. Itaq cum l. 2° meth. c. 7° continuae putri
dae pendere dicit ex eo quod pro totum aal aut cordi
praecipua qua vasa spectant putredo, pro totum
aal, sbtum corporis nos intelligi putredine affectum
a hro putrescente plenum sed propter vicinitatem vas
sorum omnium et spirituum in quibus et putrescunt
hros incalescentes & fervidentes. atq hoc val. initia
ipso confirmari pt quod febrem assiduam facit,
assiduus fervor hrae putredinis a parte aliqua sic
conclusi, ut nulla qua vel saltem imperfecta -
fiat expiratio. atqui id contingit pro continuae
p validas venarum obstructiones ab hrum copia, -
crassitie atq lentore Unde facilius et a perpetua
vaporum ad cor commeatus pro patentes a continua
atoe canales. Ergo febris continuae fons hrae
in venis putrescunt a concluduntur, contra qui extra
venas et in capacia sbtu primus in vaporem aut
sudorem a febrili calore tenuatus dissolvitur quam
a manente prava partium diathesi nova nova
flamma maa succendeat neq febris interpolat./
Quod a intermittentium febrium maa in venis sen
sim coacervata continuetur, conjuncta eo qua febri
s febrium accessum facit extra venas expectat indi
cant tres horum febrium praecursores, frigus quo
tidianae, rigor 3^na, horror 4^na: hoc tria symptomata
accessionum initiis contingentia satis declarant
cum maam e vasis in corporis sbtum partes quae
sentientes effundi et transmitti ab expultrice vaso
rum facultate maa ad putredinem paratissima
vel et jam putrescentis corporis et glomerata irritata

Hoc q

hocq motu p infesta Sria qlte peculta mãa Sangui
ne enim Spu et calore intro reuocat ad praecordia quo
rum absia contrarior Sbtuia abgit, et alibi Sria ocuu
su affligitur: deinde r̃o, ut fit in pudore, dum illa
reuocarunt, ut afflictis partibus subueniant ex
frigoris molestia expellant febribus accidunt
illinc ergo vel rigor accidit, vel concussio scilicet totius
corporis ab acerrima bile concussio vel horror in tota
cute ab Sro, vel minus acri, vel frigus duntaxat
in externis partibus a pituita leniore et frigidiore
quare sapienter, ut oia scripsit praeceptor aph. 58.
l. 4 a Causo Sbto rigore superueniente morbum
solui et aph. 63 quibus in febribus rigores quo
tidie repetunt febres quotidie solui mãa scil. cau
tidie repetunt ... in Sbtum sub cutem translata, ibiq
rum ē reuina in Sbtum sub cutem translata, ibiq
a calore febrili tenuata et mãa robore discussa. Sed
igr̃ sit continuitatis intermissionisq febrium cãa
frequentissima op loci varietate petita, quam sta
tim Gal. et ab ipso deducta aut Arabum Graecor
umq schola, dixi (frequentissima) quia interdum o
in loci Sria, sed in Sria copia p qlte consistit:
nam si contra venas, praesertim circa praecordia in
ventriculum, diaphragma, jecoris caua, lienis,
pancreas, omentum, pro mesenterium multa et crassa
mãa collecta putrescat et accendatur incendium in
pluresq dies producet: contra mãa paucitas et tenu
itas non solum contra, sed etiam intra venas putris
centis intercalatam parit febrem, quod cum fu
tura sit recursio antequam noua e foco i. periculo
male affecta profertur. Denique si putrido vo

maligna

maligna sit, tametsi qua mãa pauca sit et putre-facta, tũ non intermittentem solum spectat, sed conti-nuam; ut colligimus ex com. ad aph. 43. l. 4. et Hist. Critonis, quae est 9a s. 3. l. 1. epid. /

Concludamus continuitatis et intermissionis fe-brium causas, partim ex loci sedisq. et foci varietate, partim ex mãe qlto et repletudinem, atq. pro varia partium mittentium, vel gravantium, vel attrahenti-tium, vel suscipientium diathesi febres assiduas vel intercalatas repetere ex 2° de diffe. feb.

De Causis Periodorum caput 18um

Continuarum febrium propria sunt exacerbationes et re-missiones, quas intercalatarum accessiones et inter-missiones. Synochi vero sine ullis accessionibus vel exacerbationibus unicam accessionem sunt. Sic ergo tria quae-tuorve quaerenda sunt, cur intermittentes repetant, continuae exacerbentur, cur ex intercalatis aliae singulis diebus, aliae 3° quoq. die, aliae 4°, aliae longiore dierum intercapedine recurrant. ad haec cur intermittentium accessiones, continuarum exa-cerbationes longiores aut breviores sint, cur anti-cipent aut retardent, denique cur interdum erratica sint accessiones, quae oia, ut facilius intelligantur, nonnulla prius sigillatim definienda explicanda sunt. Ergo exacerbatio est quaedam febris reduplicatio, propterea quod recenti mãa putrescente et commota nova velut accessio prodire videatur, quae levior aut gravior est pro mãe copia, qlto permota atq. partium in quas adigitur natura, sensu exquisitiore, vel hebetiore, graviorem praecedit frigus vel etiam interdum horror aut rigor, oscitatio,

pandiculatio

paniculas et vomitio concitatione quae ad varias partes motio, cujus declinatio non est febris causa, sed remissio duntaxat, et quaedam caloris, symptomatum declinatio, propter diaphoresin portionis humoris morbifici ab ardore febrili tenuati. Accessio ergo definitur Nova febris invasio ex calore in massa recens collecta et putrescente accenso, quae tamdiu perseverat donec eadem massa febrili incendio sit consumpta; vel obscure per insensibiles transpirationes digesta, vel distincte per sudores, vomitum, diarrhoeam, vel urinas manifesto robore vacuata, sicque cum ipso putrido febrilis calor nondum solidis partibus impressus evanescit febrisque definit, donec alius rursus a fomite transmittatur, qui denuo putrescens, novam accessionem pariat. Intermissio ergo seu integritas est tempus intra duas accessiones a febre liberum, illa tamen alias perfecta ad horas saltem, alias imperfecta est et dubia, pro quam manifestum in corpore empyreuma relinquitur, quod pendere proficiscitur, tum ex varietate humoris multi vel pauci, crassi vel tenuis, tum ex facultatis expultricis robore majore, vel minore, tum ex corporis partiumque subinde putrescentium continentium rara vel densa constitutione. Denique periodum medici vocant Totum illud temporis spatium, quod ab initio unius paroxysmi ad alterius initium extenditur

quod in 3ana prima duobus diebus totidem noctibus

h. 48 horis absolvitur. itaque non minus docte, quam breviter a Gal. com. ad aph. 17. l. 1. definitur

Ilia in idem reditus, sine febris periodica dico, quas
certo circuitu per ordinem eundem: sunt a dua periodi
seu circuitus partes, intensio seu exacerbatio totius pe-
riodi pars deterior, quae in intermittentibus ac-
cessio, in continuis exacerbatio, paulo ante dicta
est et remissio seu diaresis, quam in continuis in-
clinationem, in intervallis intermissionem seu infebrici-
tatem, ut ita loquar ἀπυρεξίαν vocamus./
His ita positis 1ae quaestioni, rediens est causam repetitionis
febrium et accessionis cujusvis duplicem esse dico,
alteram novam materiae ~~accessionem~~ gradum, quae vel in
foco tertiano in minera coacervatur a facultate expellente
partis cordis et expultrice imbecilla, propter
relictum caloris et putredinis fomitem, vel ali-
unde fluit a parte aliqua, vel a toto corpore trans-
missa: alteram facultatis expultricis irritationem
ab excrementorum copia manante, vel qualitate acri et in-
festa: sunt et hae duo facultatis expultricis ob-
jecta 2o et duplex febris causa copia et qualitas mo-
lesta, a quibus sollicitata facultas excrementum
expulsionem molitur, tum a venis majoribus tum
a minoribus in totum ~~manantes~~ inanitatisque
partium flavum; denique a qualibet parte robusti-
ore in aliam debiliorem, cum in plerisque robusta pro
circuitum morbi solitus, sola excrementi copia mor-
bosi accessionem, ut in podagra, nephritide, epilepsia,
doloribus colicis, repetitionis per retentionis febri-
um et causa est ratio quarum accessit sola qualitas
magna sunt exuperantia seu prava qualitate in-
putredine et per corpus propagatur excrementi nequi

alioqui

Alioqui icterici, hydropici, splenitici perpetuo febricitarent hac hinc [illegible] remittentium parox[ysmorum] causa, quorum vicissitudo tamdiu perseverat, q[uan]diu putredinis causa in parte febrium fomitem residet.

Quoniam ex intermittentibus, hae singulis diebus inga[...] nescium, illa tertiana, quartana aut aliae, [illegible] plicata perquam difficile est. [illegible] 4° part. c. 9° causam repetit a vi quadam majore, quae uno Unumquodque [illegible] certo ordine, certaque regula ciere impellit: haec a propria est contracta putredinis [illegible] natura atque conditio, quae adeo corporis statum valde immutat in epilepsia insultus, aut hydrop[...] febris impetus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] natura in [illegible] sita incitat et menstruam mulie[...] [illegible] purgandi monet non sanguinis superabundantia (nam [illegible] paucus et multus est in mulieribus, [illegible] singulis [illegible], nisi quod naturae ordinem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quaedam [illegible] in [illegible] sed [illegible] [illegible], ita [illegible] quaedam [illegible] [illegible] pituita quotidie, flava bilis ta [illegible] [illegible] pituita quotidie, flava bilis [illegible] 3° die, bilis atra 4° impetum faciat: [illegible] uacandus plenior cumulatur, [illegible] [illegible] calore regi [illegible] corrumpitur et quodammodo putrescit ac [illegible] [illegible] [illegible], quae [illegible] illarum [illegible] [illegible] motum [illegible], atque in sua cujusque [illegible] ita et sua cujusque putredo, vel [illegible], [illegible] motus; aliam [illegible] alimenti motum pituita, alium bilis flava, alium vel[ut] putredine contrahens atque haec est [illegible] [illegible] opinioni consentiens utrumque [illegible] periodi causam [illegible] putrescentis [illegible] [illegible] acceptam refert. [illegible] permulta [illegible] falsa et erronea in [illegible] plurique reprehendum [illegible] constat inter Medicos epilepsiam quamvis (si

(si tam, quae fit ab aura vitiata, exceperis) a pituita antecedente (cerebri ventriculos replente) sua qualitate non a abinvecta et ignorata vi et qualitate ipsius excitari. Deinde in sanguine menstruo [illegible] eadem magi-navi [illegible] non a qualitate [illegible], cui communitum placet, quin in l. de morbis mulierum Hipp.° observatur, tum [illegible] illius [illegible] putredinem, vix fibras Peripateticus, qui ex Magistro [illegible] didicit omnia [illegible] modo putrescere. Atque occultae proprietati eadem tribuere perinde videtur, atque ignorantiam confiteri; praesertim cum [illegible] motus, non tam ab [illegible], quam ab [illegible] proprio dependeat, facultate scilicet expultrice, quod sibi noxium est expellente. Itaque reliqui febrium [illegible] circuitus disparia [illegible] praesertim [illegible] ad sui expulsionem stimulantium copia, partim qualitate [illegible] adversus putredinem resistentiae tribuunt: pauca [illegible] diutina acalorenati [illegible] multa [illegible] facilius tam [illegible]: unde [illegible] humida minus resistit, sicca difficilius putrescit, frigida et sicca omnium difficillime: at pituita in nobis plurima generatur, atque humida et moderate calida, bilis minori copia colligitur, atque sicca, melancholia longe adhuc minori congeneratur, atque frigida sicca: quare pituita frequentissime .i. quotidie, melancholia tardissime .i. 4° quoque die putrescere solet [illegible] ad expulsionem stimulando, necessitatem commovendo: bilis atque mediam sortita naturam et conditionem ob caloris siccitati junctam 3° quoque die.)

Quod si in rebus quae quotidie observantur [illegible] ad naturam reducitur, [illegible] in eodem [illegible] collatio

atque

atq; vacuat. Nam alia dein eiusdem reditus et redintegra-
tionis febrium rão: at ubi cibi hij et potionis sumitur, in-
unde reficiantur vires, non opprimantur, ideo certa eius su-
-cta hora, certo quoq; et definito tpre eorum expellu-
ventriculus, et in secessum emandat, intestina quoq; certo
tpris momento quasdem reliquias expellunt. denique
partes omnes, quae aluntur, quoad naliter constituta fu-
erint, ab eodem nutritae alto, aeqlia qtr, silia qltr, eodemq;
tpris tractu colligendas excreta et eadem periodo expellunt.
quod minus mirandum est, eorum dem p definitum tpus
collectionis, motus p putredinis sua quisq; illa sit.

Tertia qstioni eorum febrium paroxysmorum longiores effici
ubi mãa multa et crassa aut viscida corporis densum
et vires imbecilla, contra breviores reddi ex materiae
paucitate, tenuitate, corporis raritate p viriumq; robo-
re praesertim coctricis et excretricis idq; tam in diversis
quam eiusdem spēi febribus, sic diuturnior est quoti-
diana paroxysmus, quia multa alitur mãa eaq; tenaci et
crassa. diuturnior adhuc 4na ob majorem materiae
crassitiem, qua vix inflammatur p putrescit. bre-
vissimus 3na quod eius mãa pauca sit facile inflā-
matur et exhauritur: at vero paroxysmi incitantur et ante
constitutam horam redeuntur, si mãa diaeta vitiosa
excretorum suppressione augeatur, vel aestu calido p
attenuante aeris [illegible], vel deniq; ira aestuet, labo-
re agitetur ex contrariis causis retardantur et diffe-
runtur: [illegible] ex varia excreti copia et qltr paroxysmi
anticipant vel [illegible] horarum, sic nova
excreti spēs mutatam affert in paroxysmis [illegible] -
Hipp. in coacis τριταιος [illegible], mutata [illegible]

postrema

Sed ostensa quaestioni dedimus inordinatos p. typo causitatos
paroxysmos fieri duabus de causis ex 2° feb. c. ult. 1a est
humoris unius in alium permutatio seu transmutatio ut
cum bilis assata in melancholiam commutatur, ut sanguinis
tenuior pars in flavam bilem, crassior in atram –
quod cum accidit paroxysmorum ordinem mutari nec. est.
Altera est in victu error: nam haec diaeta postea, ut
saepe aegrotandi, sic convalescentibus relabendi oc-
casionem dat: sequitur a nova accessus pravi statim
paroxysmorum ordinem interturbat cum ex nova multiplici
inde nata cacochymia ratio sublapsa refertur naturalis
oeconomia tuncque labefactatur atque illas partium
tum, tradititum vel ex eripientibus concita, quae non
sunt amplius aequalia quoad illa quaestor, nec eodem tem-
poris tractu colliguntur, nec eadem periodo concludun-
tur, ut solebant./

Signa febrium putridarum caput 19um

Inter signa febrium putridarum diagnostica, 1mum loca-
bat constituitur 1° de diff. feb. c. 7° quod nulla
evidens causa et externa febrem praecesserit, adeo ut qui
tunc febricitare quia corpori vino causa procatarctica,
febris haec putrida nuncupatur: est quod hoc proprium,
non tamen inseparabile signum, quia nonnullas putridas
interdum ab externa causa commoveri videmus. 2um est si
ex rigore febris 1a duxerit exordia, neque rigoris causa
ab externo aut violento frigore perfecta sit, sed ab inte-
riore corpore fluxerit, quod proprium quoque est febrium
ex putredine accensarum, non tamen ἀχώριστον nec non
omnibus rigor inest, neque horror. 3um est inaequalitas

pulsus

pulsus atq caloris: pulsus & accessionum initijs anti
or & constrictior, parvus & inaequalis, qd calor à
mea copia suffocatur, sed velox, ut parvitatis incō
modum sua celeritate compenset: at in incremto & statu
magnus, celer & frequens est ita poscente necessitate
qā jam calor in majus divatur, eadem est caloris ratio
qui per febris rigorem intolerabilis, caeteris temporib
tolerabilior est obidq inaequalis, ~~et contra~~ qā partes
non inaequales non afficit, ratige et hoc proprium non
inseparabile, quod multae febres sine sensibili inae
qualitate incipiunt, et ad consistentiam accedunt. 4m proprium
si inseparabile est n. systoles, contractionis pulsuum velo
citas febribus incessentibus planè manifesta non tam
obscura per accessionum rigores & initia: cum a respirao
pulsui redeat, equitur quoq est proprium in hac febri
bus et accelerationem. Causa est fuliginosorum fumi
dorum excretum copia, quorum per systolem expur
gandorum major urget necessitas, quam caloris per
diastolem refrigerandi, ventilandiq. Contra in extremo
rius & Hectica major est refrigerandi quam fuliginis
expurganda necessitas. 5um potatur ab acrimonia ca
loris, qui tactum non aliter pungit et vellicat, quā
fumus nares & oculos: ut a non accessionis propria,
cum adhuc suffocatur, sed increscente et consistente
febre a manu diutius immorante deprehenditur. 6um
profundo percipitur. 6um est urina cruditas vel ste
bilis & obscura coctio: nec vel in diaria cruda vel sta
bilis coctio percipitur urina: at in putridis omnib
nunquam effatu dignum coctionis signum apparet
in 1ae urinae s. morbi initio, nisi si transitur ab

mutao

mutatio ~~putrida~~ diariae in putridam, inde febrium Vltra tempora, urinarum cruditate et coctione distinguitur; nam principio crudae sunt, vel certe earum coctio obscura est, ut in augmento manifesta, in statu perfecta. 7um putridae febris indicium est, si post vigorem accessionis quaedam sympta febris accidentia sese ostentaverit, quum si quod Epialae, aut lipyriae, aut semitertianae, aut aliarum compositarum febrium, de quibus postea dicetur. Haec enim si adsint, non solum genus febris sed etiam speciem significant. 8um si febrilis accessionis ordinatio exquisita intelligitur non significatur et specipiat: id enim de duobus alterum indicat, vel mutationem diariae in putridam, vel si nulla diariae signa apparuerint putridam ipsam [tertianam] etc.

Sunt qui pulsus duritiem adijciunt inter notas febrium putridarum: Avic. in circ. bal. c. 7. l. 1. feb. febrium putridarum quae proprie, ut inseparabilis nulli febrium qui proprius, ut inseparabilis est, itaque sunt potius referri pro signa reliqua alia atque omnia sympta febrium comitantia a putridis oribus, quae varia et multiplicia sunt, tum propter diversitatem humoris putrescentis, tum propter varietatem partium, in quibus putrescunt, sive in illis continentur, sive ab iisdem traducuntur, sive aliunde transmissus, sive etiam ad eas solum per consensum vaporesque afficiantur, sunt enim in capite sopor, vigilia, gravitas, delirium, dolor; sunt palati et linguae siccitas, scabrities, fissura, insipido gustusque depravatus: sunt in ventriculo sitis, fastidium, nausea,

singultus

singultus, vomitus, in corde palpitatio, syncope, in hepate a liene tensio, tremor, dolor, in lumbis ardor, gravitas denique in musculis et lotu lassitudo multiplex, obtusio, pandiculatio, iactatio et plura quae hisdem./
Nec vero satis est febrium nostrarum patientem, sed verbo cujus sit speciei scire oportet, quod est difficilius, utrumque tamen est, nam quo citius in speciei morbi cognitionem venit medicus, eo melius aegro opem salutarem feret cap. 2. l. ad eos, qui de typis scripserunt.
Commodum igitur est statim per initia speciem febris agnoscere, ac si species simplex fuerit et exquisita, qualis ex sola bile flava, vel ex solo sero melancholico, vel ex sola pituita excitatur, sine ullo visceris affectu: saepe 1° die licebit agnoscere: at cum multiplex fuerit, ut compositae, addimus 1° die internoscere, non tamen impossibile, quum plurimum cognosci patet, antecedentium 2° aut 3° ut plurimum cognosci patet, antecedentibus qui tendit longissimus 4°, in quo si de morbi specie haesitamus, magnam autem partem ignorare fateamur oportet ex 2° de cris. c. 2. et 9. et 10° ad Glauc. c. 4°. et 5°. species autem ex iisdem patet, dignoscitur ex iis, quae tum subito insunt, tum ex iis, quae ut plurimum accidunt, velut in 3na, non hoc tamen attendendum est, nam 3° quoque die repetat accessio ad certo periodi definitae: nam si duae 3nae fuerint, sed quolibet die recurrent, quare duas 3nas unam putabis quotidianam: sed frequens ipsarum febrium inspicere oportet; ubi in insultibus accessiones plures sunt, neque augmento, neque statu, neque remissio, neque calore, neque pulsu, neque symptomatibus ex quibus omnibus morbi natura

p idea potissimum discernitur, ubi porlida (?) ex ijs, quae exercentur. tum ex statu, nat. s. tpore, victus ratione, regione, tempore aeris constitutione, denique eadem per gressu de morbis grassantibus. sed de praedictis febris naturam considerare oportet; an sit febris simplex moderata et mitis, an prava et maligna. ex c. 9. l. 3. decris.

Cardan? de febribus vero debiles et parvae, quae sunt admodum malignae, aliae ardentes, quae summa cum angustia, calore, siti intolerabili afferunt, quae tamen saepius nihil sunt periculi, ut ex singularum febrium explicatione evidenter intelligetur./

Generalis Methodus & Cautiones curandarum putridarum febrium caput 20

Quae de febrium prognostice, finibus et temporibus restant dici possunt ex simioticis repetenda sunt, quae singularum sunt peculiaria propriis capitibus exponentur; itaque curandi modum et methodum aggredimur. haec ex duabus causis indicationibus continetur ut explicat Gal. 10 meth. c. 1. 1a ab affectu petitur mearum sui depulsio, per contrarium exigentia; altera ab affecti corporis partes sui custodiam, solutionem Plinum (?) potu lauto, sumitur. affectus febris est putrida, quae ex humorum putredine accensa est atque fovetur, quam praeceptor expelli non fit nisi prius dempta putredine, tum continente causa putredinis pariter et prohibita transpiratio, cujus causa est astrictio, vel potius obstructio, quam motus fieri fovetque plethora cacochymia juncta: ergo in 1a minuenda est plethora sanguinis

detractio

detractio, deinde calor demum tollendus purgatis vitiosis humoribus primum cordi alterantibus, mox attemperantibus, detergentibus et emollientibus ad ipsa [illegible] praeparati, tum si quae suspicionem obstructionum reliquiae apparuerint discutiendae: postremo qui remanet febrilis ardor, refrigerantibus et humectantibus extinguendo: nam putredo, ut et prohibita transpiratio una cum suis causis sublatae sunt./

Corporis spiritus oritur ex idonea tum qualitate tum quantitate triplicis partium substantiae spirosae, cavernosae et solidae, quibus suam cuique diaphoresin et custodiam possibilia molitur communium et scilicet quae continuantur consumantur, et qualitatem suam quam febri potest reparetur, id ergo fit proba victus ratione in usu sex rerum non naturalium legitimo posita, ex quibus aer non minus quam qui ex sanguine vapor attollitur spirosam substantiam instaurat: cibus et potus solidam et cavernosam: somnus et vigilia, motus, quies et animi perturbationes, cum alterum calidi [illegible], [illegible] distributionesque exspectum expulsionis [illegible] substantiae quoque [illegible] et spiritus [illegible], cum [illegible] certa et ordinaria [illegible] [illegible] [illegible] medendi methodus, [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] facienda diligentius adhibendae, deprompta sunt./

Prima febris eundem [illegible] [illegible] et copia [illegible] [illegible] ortae nullum ab excretionibus [illegible] [illegible] sine [illegible] [illegible] ex com. ad [illegible] 37. S. 2. l. 1. nihil sine [illegible] [illegible] frigidum et humidum [illegible] [illegible] ex com. ad [illegible] 22. S. 1a statum [illegible] [illegible] ex com. ad [illegible] [illegible] libri. ergo non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fatigant sed in [illegible] incumbere, quirebus [illegible] calfacientibus proficitur ex com.

ad

ad part. 44. quod dum sectionis. Quod si febri eo cum dicta sebuit orta minime sint idonea cathartica, multo magis videndum in iis acutis febribus non nisi summo adhibito judicio purgantia medicamentum impendatur.

2.ª quia 2.ª lex dicit: cum enim purgatorium potius calidum sit febriis a vice sui ratione non calfacientibus, sed refrigerantibus curetur, non minimum est periculum ait Gal. com. ad aph. 24. l. 1. in acuto morbo uti purgante medicamento. Si quando igitur catharsis impendatur - hoc non ratione caloris febrilis, sed ratione causa morbifica instituatur, cum sciat major eo noxiorum deinde sequitur utilitas, quam eo purgante medicamento detrimentum in morbo vel incipiente vel declinante, numquam certo vigente intelligere licet eo Hipp. l. de medicamentis purgantibus et part. 21. et 22. s. 4. l. de victu in acutis.

3.ª Lex sanciatur, ut aegrotus in quiete et tranquillitate corporis et animi continuatur et a siti prohibeatur taciturnitate, quiete, aeris frigida inspiratione et potu idoneo statuatur ex part. 2. l. 6. s. 4. epid. /

4.ª, ut hepatis et ventriculo roborantibus, ut fotu vel litu astringentibus prospiciatur cum enim partes sine propriis quarum actio et alteri coctio est in morbis maxima et alteri qui sordes in ventriculo probe coquitur sit alitum, nimirum sanguinem debitum in hepate, quod vitium fame in nobis, ut cibi primaria opinione in abstinentia corpamus. Pilly sum in aliis partibus accidit non esse eo sua, quam deviorum aliquis, sed eo sua, quae confecit in visceribus, aliorum toti corpori ex datur et ratione impressionis quam reliqua partes astringi et roborari debent, ut docetur 1.º meth. c. 15. tanti video esse ventriculus, ut si crudior sit grossum rendiderum quod malus

Quod morbus efflagitat, respuat. Sicut Gal. ad part
1 S. 1a C. 3. quid. sanguinis ait, non est mittendus et
postulante morbo, si conducit cibus resticulo continua
tur./

5a. L. hoc immo omnium 1a est hoc suff. in juvijuvando (sine
quo decidua sunt curativa compendia) rationem tam in qlitate,
quantitate, tempore et ordine consistente, ...

6a Cautio, ut idoneorum et crudiorum exhibendorum
tempus nanciscamur, id vero remissionis est in conti
nuis, intermissionis in interpolatis hoc c. 14o introdu
ctionis./

7a ...tima diligentissime cavendum est ne ullus error
in curatione admittatur: id enim incommoda, tum verum
rejicit in longius tempus pol. et accelerat ante legitimum
hoc 3o de crisib. c. 5o. Unde morbi hoc sua nimium periculo
losi hoc evidentius diuturni et letales fiunt propter admi
ssum errorem hoc 1o de dieb. decretorijs c. 11 s. ult.

De febre quotidiana capur 21^{um}

Inter febres intervallatas hoc species, quas a pituita pu
tri per partes insensibiles mota suscitatur, ἀμφημερινὸς
i. quotidiana est, et dicitur a typo et circuituum ordine.
cum enim copiosa generatur in nobis quotidie pituita, fa
cileque propter humiditatem putrescat nec fervescat
integre per accessionum declinationes propter copiam hoc
lentorem expurgetur quotidianos movet fervores hoc 2o
de feb. c. 9o non est tamen unica huius febris, ut neque
...ria unde accenditur idea. s. dicta: sed cum pituita tri
...ria unde accenditur idea s. dura: sed cum pituita tri
plex sit ratione qualitatis acida, salsa, dulcis hoc 2o de feb. c.
6o et com. ad part 17. S. 4. l. de diaeta acut. hoc dulci
hoc et exquisita quotidiana dicitur. hoc salsa notha, quae
duplicis tertianae typum et naturam aemulatur et hoc acida

Assump

Denique ad quam vitia referatur cui ala gratur, quae autem ita sunt refert Gal. 2. ad Glau. feb. cause quotidianae febris summatim recensens, assidue enim accidere natura corporis, regioni, temporis, aetati, studio seu vitae instituto, victui & alijs omnibus pituitosis quibus verbis docet aperte causam prouentus pituitae & febris quotidianae. Ubi ratio a pituitae causa & argumenta ex simptomatis repetere licet. Innotescit argumenta febris istius ex a reliquis distinguntur proprijs signis, quae Gal. persequitur 2. feb. c. 4. 1° ad Gl. 7. c. 2° de Cris. c. 1° 1mum

Primum signum ab inuasionis modo petatur, non repente & cum rigore sed sensim & cum sola extremorum perfrigeratione, vel leui horrore interdum inuadit.

2um a Caloris proprietate, qui aegro & leuiter accedit magnaque in aestu & longo tempore ad vigorem peruenit, in quo tamen aegro tolerabilis est.

3um a pulsu, qui principio accessionum paruus est, languidus, rarus, tardus propter oppressionem Cordis a multis & crassis vaporibus, in statu frequentior sed semper inaequalis ob copiam & putredinem lenti succi facultatem obruentis.

4um ab excretis: sunt Urinae initio tenues & albae ob obstructionem & cruditatem, deinde crassae & turbidae ob succi crassi permistionem, interdum rubrae in morbi incremento, propter putredinem atque in aucta Urinae digestionis malitiam. Alia quoque excreta sunt liquida aut pituitosa, ob frigidam ventriculi, qui in hac febre potissimum affligitur, intemperiem & venarum mesentericarum obstructionem. Sudores primis diebus nulli aut aegre

expiqui; sed duntaxat progressu morbi sic attenuato
et corporis habitu rariore facto. Itaq quo citius evenit
per sudor, eo brevior febris futura est.
5um ex hac inmatione diurnae paroxismi noctu siqui
potius quam interdiu repetit, propter motum humoris adiu...
et ad duo et viginti horas excurrit et profecto acce
ssio: Unde non vacat hac febris periculo, propter inter
missionem efficaciores viribus breviorem, cumque omnium
impurissimam ex 1° ad Glauc. c. 8°.
6um denique a symptomatis reliquis tam actionum in variis
partibus laesarum, quam qualitatum habitus mutatarum,
quae sunt corpora et soboles pituitae sive huius crudi per
totum corpus collecti, ex ventriculi et hepatis calore
Coctio diminuta vel depravata: huic enim totius
corporis sed praesertim capitis gravitas, magna
in somnum propensio, pallidus faciei color cum flu
bus, lingua albicans, sitis in rigore modica,
cibi fastidium, ventriculi dolor, vomitus frequen
tes, syncope stomachica, praecordiorum inflammatio
et distensio. Denique totius corporis habitus est humi
dus ex quo hic non paroxismo inclinante sudor emanat
qui hoc frigidus et humidus est tacto; urinam
consistentia glutinosus, unde difficultas auditus,
tarde movetur et saepe in ipsis porcis inundatibus
velut esicans habet ex c. 1° l. 2i de diff. feb.
atq hoc quotidiana exquisitam febrium in exstitit
mat fiebat rarissimam est. differt a spuria: nam spu
ria, quae ex pituita salsa consistit horrificat habet
accessiones, calores acriores, pulsum frequentiores,
sitim majorem, urinam rufam, denique in declinatione

sudoribus

sudorem, est pituita salsa bili flavæ prox.ª

Quod ad paroxysmos attinet quotidianæ febris diuturna est, et ad 64 dies in plurimum extenditur. Galenus de febr. l. 4. com. tert. 2. c. 47. interdum et in 3 vel 6 menses extenditur, præsertim cœli statu frigido et humido, ut intelligere licet ex com. ad part. 22. S. 2. l. 1. epid. et ad aph. 7 et 16. l. 3. Minus longa est quoniam propter salsa pituitam attenuantia admixtam. Galenus 1° ad Glauc. c. 8. 2°

Quotidiana licet intermittens non absit a vitæ periculo nam calorem nativum suffocat pungimus in corpore spectum crudorum frondetum facit, cum parox^mus vix ad integritatem veniat, brevissimum temporis relinquitur ad concoctionem siccis crudorum reluctantium ad vires recuperandas et ad corpus alendum. Itaque cum in naturalitatem incidere varia profert symp.^ta quorum quantitate pituita potius quam propria vehementia laborantes jugulat, e quibus sunt lentula et lethargum efficientes catarrhora, cavum, stomachia, rheumatismi, hydropes, lienteria, syncope, quæ ob potissimum obclamandum male affectum oriuntur. Galenus l. de typis c. 1° Ratione autem sicut febris pituitosa sit et diuturna non tam spectra quam absessu judicatur ex com. ad part. 17. S. 4. l. de victu in acutis, et de causis morbo, quod Hipp. S. 2 l. 5 epid. ἀνατρέχοντες ξ. reverendis diu propter immoderatum sudorem vidimus solutum. Observandum hic ex Gal.° 3° de crisibus c. 4° sudores febribus quotidianis non parum juvare. Vna cum pituitosa vomitibus et spectra alui pituitosa adjunctiæ.

quotidiana

Quotidianæ febris Curatio caput 22um

Quotidiana febris curatio magis potius, quam febrili calori accommodanda est: Hæc in recta et moderata consistit. Victus ratio (in morbi dubiis) omnino consilio paulo tenuior institui debet, ut cruda pituita facilius interim concoquatur, mox tum plenior impertiri, ut vires in diuturno morbo ad statum usque sufficiant, quo tempore paucior et tenuior esse debet, semper vero incidat et extenuet adeoque urinas moveat. Quidi victus comparabitur ex avibus montanis ut non gallinarum, carnibus, interdum elixis cum apio hortensi, cerefolio, pimpinella, hyssopo, thymo, asparagis, foeniculo, beta, ut non allio, porro et radice, saepius assis, deinde si libet, quibusdam liquoribus acribus, nuce moschata, caryophyllis atque aromatis quibusdam ut nuce moschata, caryophyllis et multis capparis conditis. Fructus praeter pisces et multis cappari conditis. Fructus pruni condiri avertantur. Cortex malor. citri et aurantiorum condi Coriand. sacharata comminium pisce saxatiles et friabiles assi ut frixi concedi possunt. sed ova sorbilia sunt meliora, sunt aut faciliora cocturae. Potus sit hydromel vel hydr. cum condi sunt potius oxym. cum sal. calam. et flib. cum syrup. acetos. multum laxatum, aq. sti hyss. cum syrup. acetos. multum lavatum, aq. sti hyss. cum syrup. concedi datur ab omnie. Vinum ad ὀλιγόφορον conceditur quae coquendo et aperiendo urinas et sudores movet sit ad calidum siccum vergant. Somnus brevior Vigiliæ atque interdum post prandium, ut desiccat, sed accessionum initia prohibeatur ne lethargum in fectae, exercitii viridi fructio suppleat. Exam pathematica iracundia, fugiendæ ... affectib. utiliae

Ex

ex com. ad part 9. s. p. l. 6. epid. Satius tu Vii aegrum ad Lassitudinem provocare. Utrumque suffecta si quas sit excretio promovenda./

Curatur febris mod^ta Scorbus duplex, Scia proprii vacuatio et noui prouidetur inhibitio: quum a in ventriculo et intestinis plurima pituita colligitur, Sed 1° quoque tempore idoneo clystere vel leni pharmaco vii detrahenda. Clysteria haec sit fiula./

Rx fol. par. malv. bet. ung. ant. min. an M. j. flor. cham. melil. summit. aneth. an p. j. semin. anis. et foen. an 3 j. an. ij. f d in col^a ad lb j. dissolue mel. anth. aut sacch. rub. cathol. an ℥ j. diaps. vel anth. an ... vel loco butyr. olei chamom. ... pic. ℥ iij butyr. rec. vel loco butyr. olei chamom. pro anth. quantum sat. f. clyst. toto morbi decursu eius per auris ... re praecauendunt. qua pituitam purgat et vacuat, flatum dissipat et infarctas obstructiones liberat.

Pharmacum parabitur ex syr. aq. Usp. turbit. Cart. et fol. senna. V. g.

Rx pilul. de syrsa agar. ~~vsp, turbit, cartami~~ ʒij agar. rec. troch. ʒ j. malaxentur cum syrupo de absynt. et fiant 5^r pilulae molles sumendae hora una ... ante pastum. vel.

Rx fol. quedn. sen. cart. pass. mund. et fol. senna mundat. an ℥ ß foeni. dulc. ʒ j. f. d. ... in col^a infunde agar. rec. trochis. ʒ ij. vin. oliti ʒ j. ... dissolue syr. Capill. Veneris ℥ j. f. potio./

Frangentur et robustiori diaps. ℥ ß an bened. lax.

ane

cum conf. Cich. et Hydrom. vel ex d^to cich. absynth. et
rad. apii exhibeatur./

Inde transeundum est ad apparandam viam medica-
tibus et deobstruentibus, quibus ante repurgatam
ventriculi colluviem locus esse non debuit, alioquin
quisquis obstructionibus liberandis ante vacuatum
incumbit, ipsa magis armaria impingit: liquido
attenuantia vim suam impuritatem alvi adversae
et ad corporis libram rapiunt, quae cum sit crassa,
visceraque sic obstructionem plane geminabit. Deobstru-
nel ros. et Hydrom. Incidunt et aperiunt praeterea
oxym. simp. syr. acet. cap. ven. de bizant. de duab.
rad. sed longe validius syrup. de 5 radicibus de-
stoech. de artem. oxym. scyll. et diuret. ex quibus
cum aqua stillata, vel d^to communi dato parantur sy-
ceu julepi, aestate apoz^ta in.

℞ Rad. Aq. still. agrim. beton. card. an ℥iij aq.
End. syrup. capil. ven. et oxym. simplex an ℥ij sacch.
candi ℥ß. f. Julepus vomat ʒj circa in 4^or dosibus su-
mendus in declinatione paroxysmi.

℞ Rad. gram. foenic. petros. aspar. fastul. mund.
an ℥j. Rad. enul. Camp. cort. citri sicci an ʒij an
iij flor. agrim. pimp. beton. scab. meliss. et capil.
ven. an M j. End. et absynth. Rom. an M ß. Sem.
foenic. et anis. an ʒj. flor. anth. stoech. et bugl.
an p. j. f. d^o in col^a lbj dissolve oxysacch. simplic.
an ℥j. f. et syr. stoech. mel. et scyll. an ℥ij. f. apoz^a claru
et aromat. ʒj pulv. elect. aromatici ros. pro 4^or
dosibus; sunt a praeparantia cum medicatis

repetenda

repetenda, donec coctionis signa in urinis appareant.
Itaq; tum vacuanj procatharctica danda sunt opera, ut quae portio materiae morbificae ad expulsionem paratior est exemptur: cum et tota sl. et simul educi non sit aliquid et ea portione tantum adimendum est in qua quod superest mediocri coctioni incumbendum apoz. fotu, litu: varij et ut purgatio et coctionis ordines et crebra praeparanti bus catharctica interponenda: purgatio ipso media sunt pt ut pilulis, coclo praesertim frigidiori et aquo. aggreg. cocc. aurei, adjectis interdum granis aliquot tartari. alhandal quorum dosis sit a ʒ j ad ʒ iiij vel tabell. elect. diacarth. a ʒ iij ad ʒ vj vel bolo, ut si ad ʒ vj cathol. ʒ ij diaph. vel bened. lax. et ʒ j pulv. sib. pier. Jungunturque bolj et eorum cum syr. Capil. venetis deglutiendi, vel denique potus et infusis, ut

℞ Rad. 5 aper. et sem. card. an ʒ ij fol. agr. fum. beton. cham. cich. et oxylap. lotus ana M ß. fl. boragi. cham. cich. scol. sem. an ʒ ij cicerum rub. p j passul. mund. et fol. sen. an ʒ ij coque ex fol.ª infunde aquae. torb. ʒ ij in f. dº prodosi in colª infunde aquae torbise ʒ ij in expressione dissolve syr. ros. pall. ʒ j diaph. vel diacarth. ʒ iiij aut ʒ ij f. potio./
Cum viscera roboranda sunt verum in partem decoctionis infundentur alioqui astringentibus utendum non sunt./
Haec et catharctica non sunt in parox.º sed in remissione exhibenda, ut naturam minime afflictam subeant adminiculantibus atq; subinde sumptis materiae contra macie repetenda, consuetis non indicijs, ad evolligendas vires, non tam dejectio sed et vomitu non nunquam utiliter excuti pt materia cum bili in —

Ventris

ventriculo vel superioribus intestinis fluitans, nauseam parit, atq; agit ad vomendum facilius sollicitabitur dicto tepido rad. raph. sem. [illegible] atripl. [illegible] anethi cum oxym. vel hydrom. calente: vel si crassior et tenacior fuerit sor. et decocto hyss. rad. et fol. azari cum oxym. scyllit. Vomendi tempus idoneum est post paululo ante paroxysmum vel eiusdem initio; est enim inanis corum motus, qui potius tempus a rigoris frigore minus torpent putans, cum id fiat propter commotionem materiae, quae propterea tunc facilius excluditur vomitu, quam reliquis accessionis temporibus etiam cibo prius assumpto, ut monet Gal. 1° ad Glauc.)

Quaeritur an a purgatione phlebotomia sanguinis educendi et q. cum patiens est reliquorum bracor, et sor remedii, quae silentium sit Vnna Actuarius 7° meth. c. 22° phlebotomiam. vetat, ut et sine virium dispendio celebrari potest in cundorum [illegible] copia et ventriculi offensione. Nisi sanguinem mittendum censet urina rubella et crassa praesertim cum pituita dulcis et aut salsa calorem retinendus et insignis putredo contineat nunc natus si incipiente febre si progressa: videndum tamen ne non fallat urinae rubor, quem saepe inducit admistio bilis cum pituita vel quaquam diligentius est considerandum, quam et sua lectio, quae vult sit quotidiana febre laborantes incidere [illegible] calorem nativum defectu itaq; ratione multi debet propter causam morbificam frigiditatem, frigidum virium reddetur remedium viso corpore vel [illegible] aliquo tibi repurgato. Laudantur dicta diuretica, ut si quid superfluit crassae petitur in venis coquatur, atque mittatur et per urinas educatur: si quid vero —

Declinante

delinimento fotu vel in subtilitate fractura per vapora-
rija discutiatur.

Interim videndum haec omnia quae ante perdagantur, praecor-
dia maxime a vetustis idoneis topicis fomentis et robo-
rare oportet: sic enim veluti sedes causae malefica infir-
mae pituitae copia degravatur atque usu continuo ex-
mollitae, praecipue orificio suo afficitur ventr. tum de-
mum a vomitu injuriam aliquam passus est. Ergo
fotus ex infuso confectus ex absynth. major. menth. sal. orig.
pulegi calam. ros. de florum chamaem. aneth. scaeni.
lign. rhod. santal. rad. cypres. calam. arom. et simi-
libus discutientibus in aqua et vino albo incoctis, quibus
praecipue litus ex oleis chamaem. mast. nard. irin. et
absynth. et de mari morse cum vino vel ex cerat. sto-
mach. quibus remedijs non tantum extra paroxysmum et re-
missa febre (in multis placebo vidi) sed etiam imme-
diato paroxysmo locus est, ad cujus frigus do-
mandum etiam spina dorsi oleis ἀρωματικοῖς in vino,
aneth. et vino perungetur, atque si valde infestum
sit frigus, pedes in aquam calidam decoctionis hyssopi,
serpil. majoranae et florum immergentur. Utile quoque
est paulo ante paroxysmum exhibere ʒj theriac. vet.
aut mithrid. cum tenui vino aut aq. card. aut
alio aperiendo: haec enim potio et accessionis frigus
insibit et huius contumaciam discutit, et vires
roborat. Sed non nisi corpore aliquoties repurgato,
et in morbo praesertim invicati vetia.

Ad restituendum scopus erit ut nova huius generatio
impediatur; id videtur fieri partim ἐκφρακτικοῖς de-
opilantibus, quae putredinis occasionem adimunt,
partim roborantibus sumptis et admotis, quae

ideo pituitas acidas gradus, quae sunt de intemperie corrigunt
et coctionem juvant, Sumantur in eum usum pilulae
stomachicae paulo ante cibum, ut aluus liberior ex
conatur, velut diarrh. abb. aut arom. ros. conserva
citri conditum anis. et Coriand. condit. cons. flor.
aurant. corts. et Salvia, ex quibus cum succaro
conditum parabitur, vel cochleariata cum syr. de menth.
aut syr. de absynth. ut et Vinum absynthites -
praeterquam quod abstergit et roborat, appetentiam
restituit: admonendum a. litum ex oleis supra com
memoratis, ex quibus fiunt ung[ue]nta additur pulv.
cal. ut cinnam. mosch. caryophyl. mast. menth. sicc.
ros. et cera suff. ad ung. Scutum continentes [illegible]
sic praescribi potest./
Rx Menth. sicc. et absynth. rom. ana ℥ j. lign. aloes
et pulv. elect. arom. ros. ana ʒ j f. pulvis, qui bom
bace moscato exceptus duplici syndone involutus
ad scutum fiat cum ligatura in dorso.
Caeterum pituitam salsam ut dorsum [illegible]
[illegible] corporibus per admistionem [illegible]
[illegible] et [illegible]

De febre Epiala caput 23um

Pituita qualitate acida, aut consistentia crassa, colore
albuminea et vitrea si nondum putrefacta per [illegible]-
partes corporis sensibiles non movetur sine ina
equalibus et sine febris constructione, [illegible]
[illegible], si tota putrescit (quod raro accidit) quotidia
nam accendit, in qua frigus tandem a calore febri
li superatur: at si non toto sed ex dimidio ipsius
putrida fuerit proprie dictam Epialam committit,
ut explicat Gal. 2. feb. c. 25 et l. de inaequali

intemperie

intpriis, sub ipsa et quamia parva corporis sedes, pro tota febris conditione febribus et rigoribus sentiat. febrium quae a maiore portione per putredinem accensa, frigus vero a non accensa et ad hoc frigida cum in tenuissimis portionibus per corpus aspersum sit tum calidum, tum frigidum, nullam sensibilem alterius oppositam portiunculam designare quae in qua alterum non comprehensum sit non aliter ac si gradum sub aerdenti solo statuas, quem aq. lini toro aspergas, sentis non prius, quin sit a solo calorem et ab aqua frigus sentiat ... et inaequalitas partes sensum vertunt quam solum tamen, quas contraria in iisdem subtum adaequatum non admittit sit et sensibile.

Itaque ac vic. fen 1a tract. 2. cap. 44 paulo aliter febris huius gradus exponit. putrida vitasse inquit febris ... alia causa in profundo corporis est, quod sua contagione refrigerat (per profundum a corporis auctore ... stomachum, intestina, partesque vicinas internas, quosdam musculos et concavitates quorundam venarum intelligi) huius vero putrida aliqua portio pu... ter mala aqua potentes vapores calidi et ad partes exteriores appellentes easdem calefaciunt: exteriores a corporis partes intelligi ... pedes, tibias, coxas, manus, brachia, partes denique cuti proximas atque hic contraria est lypyria, sub qua corporis in... teriora uruntur, exteriora frigent.

Tertia species febris accessio juncta est cum frequenti ... pulsu parvo, tardo et raro, cardialgia, indeque nata lipo... lipothymia crebrior et major quam in quotidiana, ut et urina magis cruda et aquea reliquis denique symptomatibus majoribus propter ... molestia

qua

qua icciico minor est, quia pituita acida, (minime) quam dulcis est
Summa alij rasorola, quotidie febre repetit, quod Summa vitam
veteri est propriam tractatur Gal. ad Glaut. 5am sect. 1o
6. epid. et tij 29o Sequialam inter continuam redens. cal
fortassis propter longitudinem accessionis et inter
missionis imperfectam: in quo ubi pauca est materia 4or
duntaxat horis durat accessio, hic ubi multa est,
saepe ad 24or protenditur. sed hanc interdum 3o quoque
die, vel 4o recurrere: sed fortassis longioribus inter
vallis propter materiae crassitiem et pravitatem, adeo ut
minime malus medicus imponat 3nam aut 4am existi
mantibus. sed impostura detegitur, si ad vitae insti
tutum, tempus, sexum, coeli statum, caeteraque omnia re-
spiciat: accidit et mulieribus ut non viris, qui
propter otiosam vitam aquae potum, ciborum fructu
um usum atque ingluviem frigidum humorem col
ligere: Virginibus est, quibus menstrua tardius
et fluunt et prodeunt, sed cohibentur Sequialam esse
familiarem scripsit H(ipp). l. de superfoet. ut a..
rara sic diuturna est febris et periculosa, quod sive
materia non facile coquatur aut discutiatur, nisi
tum propter ventriculi insignem cruditatem, tum pro
pter morbi diuturnitatem, tum utrumque propter symp
tomatum redundantiam plurimum deijciantur.

Curatio eadem febris quae quotidianae, ad quam referetur
tur, sed propter materiam frigidiorem et tenaciorem
remedijs opus validioribus. Itaque vitae ratio magis
incidat et attenuet, clysteres sint acriores et ma
gis discutientes, phlegmagoga quoque validiora,
contumax materia postulare videtur: sed vinum imo
becillitas non tolerabit. itaque praestat minus sed

frequentius

frequentius corpus expurgare in quibus vinum syrup[us]
magistri concinnari possit sed ac fiola /
℞ polyp. quercin. ℥ij rad. 5 aper. et dul. cum [illegible]
vino albo macerat. an ℥j. semin. carthami fistul.
mundat. an ʒ iij fol. senn. hyss. orig. pulegii cala-
minth. chamaedr. chamaep. sum. et absynth. rom. an Mj. s
capill. an ℥j. sem. foenic. anis. dauc. card. bened.
an ʒij. flor. genistae stoech. et salu. an ℥j. f[ia]t de-
coct. [illegible] p. j. f[ia]t d[ecoctio] in col[atur]a suff. infunde et coque
fol. senn. mundat. ℥iiij turbith gummosi ℥j cario-
phyl. ʒij [illegible] ℥ß agarici albissimi [illegible] hor-
[illegible] inclusi et sub finem decoctionis positi ℥j s
in col[atur]a expressae lb j dissolue sacch. albi lb j. an
sacch. et mell. op. an lb ß f[ia]t syr. perfecte coctus
de quo ℥iij exhibeantur [illegible] bis in hebdomada
cum d[ecoct]o fistul. cicer. et flor. cord. /
Hic procedimus [illegible] summam con-
ditaly, sed [illegible] ventriculo et praecordiis et consulendum ro-
borantibus sumptis et admotis: ubi a manifesta
omni corporis signa [illegible] laudantur sed
potius vaporaria ex calfacientibus, incidentibus
et odoratis, ut ex ligno Rhodio, Cypero, foliis et
baccis Lauri, nuce mosc. caryoph. scoenanth. zin-
zib. pip. et fl. cortic. in 4ta aqua partibus et una
vini: sic enim cutis meatus laxantur, materia [illegible]
et quae per [illegible] diffusa resoluitur. a ventricu-
lum vero prodest electuar. diatrium piperum. diacalaminth.
aurea alexand. mithrid. a ʒj. ad ʒij cum vino
[illegible] quoque corpus blande fricare oleis

[illegible] facientes

rarefacientibus inungere, tum molli lecto exponere in illo sudet atq quiescat./

De febre Tertiana exquisita capitulum 24

Febris 3^na nom. Galeno pendet et diffunditur ex Gal. ad part. 9. l. 3. c. 1. epid. nam quaecunq 3a die repetunt s. ad integritatem veniant, ex nom. 3na febris appellant contumelie, quae ob in genere bilioso, in tertio post 3nam circuitur et multis tempus quadriiu... sed in assidua febribus bilis putrida Vasa. una cum sanguine corrodatur: in intus solatione pro corpore ... defectus ex 2°. eius. c. 3. Earum a alie sunt exquisitae, aliae spuriae. exquisitae dicuntur, quae syncera naturam suam servant ubique et quae ex pura et sola bile nascuntur aestate febrida, regione calida sicca aestate flore et simili spuria ex com. ad aps. 59. sect. 4. quarum ... quarum bilios. febrium facimus Gal. 1° ad ... glaucon. c. 5° ... constituit in quo plurima bilis aestate gratur, ... plerumq supprimuntur ... ... obstructiones. Itaq audiens causa 3na bilis flava, quae in propria cysti, vel praeteria partibus aut vicinis sedibus exuperans et resistens modo in corporis ... magno impetu prorumpit, ubi in corporis ... contineatur et 1a sit accessionis concepta putredine contineatur et 1a sit accessionis causa: Verum vero sunt quaecunq bilem adaugent et acuunt, quae Gal. summatim perstringit 2° feb. 1° dum scripsit exquisitam 3nam accidere nam biliosis, iuvenibus, aestate, in regione calida sicca, animae ... constitutione et vita in labore, cura, vigiliis

aestu

aestu et victu parco seu calfaciente et siccante tractata.

Haec sunt signa diagnostica explicantur 2° feb. et cris. c. 3. Primum ab invasione modo sumitur 2 paroxy. sig. praecedente enim rigor ob effusionem biliae per sensibiles partes, quae dum frigus et ignis urit, expultricem vim sic irritat, ut totum corpus inde vehementer concutiatur, partesque optime retracto ad interna una cum sanguine et spiritu calore refere possint.

Secundum ex Caloris proprietate statim post desinentem rigorem succedentem, calor accenditur velut ignis quidam fervens, ex quo stella caligo fumosa educitur primo occursu acer et mordax a medico percipitur, sed paulo post a manu temperata vincatur. In statu ubique aequalis ac tactui est, ut aegrum urat, corpusque movere ac jactare, aegrumque multum ac saepe respirare cogat.

Tertium ex pulsu, qui necessario initio paroxysmi est, tardus, rarus, debilis propter factam oppressionem a vaporum copia, tandem statu frequens, magnus, celerrimus ob urgentem necessitatem, et durus ob ardorem siccitatem: sed omnia inaequalia potius quam febrilia apparent.

Quartum a specie urina quae febrile initio tenuis et flammida est, incremento plana et substantia mediocris cum nebula vel enaeoremate bilioso.

Quintum ad excreta specta bilis, quae necessario initio in alvum et ventriculum transmittitur vomitu vel dejectio vacuatur: quae vero in totum

diffusa

diffusa et sudore copioso et vel: unde brevior et finis vel o[mn]i[n]o solvuntur paroxi[smi]. /

Quintum ex assidentibus symp[tomatibus] tertianae praecedentium et stare tum ingrandescentibus, ut sitis ingenti magna et difficili respiratio, inquieta corporis jactatio, acrorinio capitis dolore, iracundia, vigiliae, delirio, linguae siccitate, et scabritie, max[ime] potus et aeris frigidi desiderio, quibus Avic. addit febricae sensum in dextro hypochondrio. Quae o[mn]ia ex bile vel ejus fumis ad caput elatis suscitantur.

Sextum denique ex parox[ismi] longitudine et solutione, nam circulum profitetur, accessio ultra 12 horarum circulum profitetur, brevior saepe efficitur ob bilis paucitatem, tenuitatem et corporis raritatem: Solvitur multo et altero ex o[mn]ib[us] partibus demum prodeunte sudore in bile putredine, una cum sero per cutis meatus effluente, cujus si quae portio in renes delata urina infusa crassior redditur: si ad intestina, ventre subducitur. Siccior redditur: si ad ventriculum vomitu eicitur: sive febris ad ἀπυρεξίαν .i. intermissionem quietem definit, quae in ma[...] facile accedit ita propter tenuitatem perfecte disc[utitur]. /

De prognosi sic statuit praeceptor l. 3. c. 1. epid. part. 5ª 3na exquisita cito judicatur et procul abest ab periculo: et quia ait Gal. 1º ad Glauc. c. 5º in intermittentium mitissima, brevissima et tutissima. cum 7em ad summum periodis judicatur ex aphs. 59º l. 4 propter calorem ejus magnum et materiae coquendae et expellendae facilitatem totius robo calidima judicatur

q[uan]to accessiones sunt breviores et pauciores intermissionibus
et contra eo diuturnior est quo quaeque accessio major
ob maiorem copiam et crassitiem ex Gal. ad aph. 43. l. 4.
quod etiam ex urina dijudicatur: nam quae initio crassa
et in 1° circuitu contentorum expers ad 7um usque circuitum
febrem extensum iri significat: at quae morbi initio nube-
lam albam vel laudabile hypostasim ex sibi non
ultra 4um progressuram indicat, vel ad 8um duntaxat
quae in 1° circuitu hypostasim sit albam, levem, aequa-
lem ex 2° de Cris. 9. a febre illae curantur faciliter
est, ensi vel medici inscitia, vel aegri pertinacia vel
assidentium errore male curentur, non solum graviora
et incurabilia erit ex Tralliano l. 12. c. 6. aliae ex
ex simplici fit duplex aucta materiae et putredine causa;
aliae mutatur in continuam propagata in genera
venarum putredine, nonnunquam in 4nam degenerat bi-
lia flava assata et in atram conversa vel diu in
hecticam et tabem praecipue assidua, extenuato corpo-
re. Gal. ex 1° ad Glauc. c. 9.

Curaõ febris Tertianae exquisitae cap. 25um

In hujus febris curatione Gal. 1° ad Glauc. medicus om-
nibus refrigerandum et humectandum praecipit prop-
ter indicatum, quae a febre et ejus causa sumitur. Hume-
ctam ac potissimum refrigerantia victus ratio et medicamenta
duntaxat alterantia, praeterea ex quae calidam
siccam bilem quoquo modo evacuant: communiter
ergo erit victus ratio, si frigidus aer inspiretur vel quo
corpora stragulum levem contecto, ne densata cute
transpiratio prohibeatur ex 1° meth. c. 1° cibus exupe-
ros et refrigerans et humectans et glutinosus, quae

facile

facile coqui possit et bilis intra spacium descendat ferocia
opprimat. Damnamus cibo mollia et insulsa, carnes
vituli et volatilium iuniorum Elixas aut olleribus refri-
gerantibus ut sunt cucurbita et cucumeris domestico
alteratas, iusculam de pavata cerebro lumbi. De pis-
cibus fluvialibus laudantur perca, gobio, trutta,
Lucius: Ex marinis Scombrus, dorso aurata, Soglos
sive Solea; concedimus et ova sorbilia, sordata,
panatella. De fructibus cerasa, pruna, poma, mora;
prohibitis lacte et dulcibus, quae obstruunt et bilem
cum, stiptica quae difflatum impediunt, salsis et
acribus, quae calorem augent et desiccant. offerebatur
cibus saltem 4ta ante paroxismum hora ne nouum pabu-
lum febris suggereret. Potus erit aqua leviter cocta,
vel decoctum hordei cum rad. gram. acetos. glyc. prunor.
deinde notis coctionis apparentibus. Vinum tenue
et ὀλιγόφορον et dilutum, quo partes reuerentur, sudores
et urina prouocentur absque aq. et corporis resoluto mo-
tu ut sunt a Vigilijs et Venere aegrum arceri et conti-
nere atque expectum alui facultatem sponte promouere
oportebit.

Quod ad pharmaciam et Chirurgiam attinet curationis
initium soluta prima accessio a blanda purgat. duximus,
ut noxiae primae regionis cocturus sec. ante 2am immaseram
supra pertinentis praesertim si nausea et cibi fastidium, oris
amaror assiduum, quibus absentibus post ... circ-
cuitum differri potest aliquam interim praeparatio quaedam
ad sibbe... praemittenda et apozema bilis feruorem semul
ceteria et obstructis leniendo refrigerantia exhibita esse
sic expectum/

Rx. Aquarum 4or emoll. lact. end. acetos. cym., hord.

integri

integri flor. cham. et melil. cum ℥ j. sem. meliss. et anisi
cum ℥ij f. d. si placet in sero lactis in Col. ... dissolve
mellis Viol. et butyr. rec. cum ℥ij. Sacch. rubri loco de
cassia cum ℥j f. clyster morbi progressu, ingruentibus vero
lis contra paroxysmum sedet in ipso paroxysmo ad lumborum ac
dorsi leniendum et bilis dolorem revocandum./

Ingravescente deveniendum ad cathartica mitioribus ut cass.
elect. lenit. cath. tamar. syr. Viol. ... comp. cum
r.h.o. et de rosis pallidis quibus interdum si probemus
manna liquid. dumtaxat solut. Vel elect. de psyllio vel de
succo ros. pertimescens submisceatur. aliquando vel fin
boli exhibentur, vel potionis cum ptisana, sero lactis,
aqua cich. end. acet. sonchi ut et solum frigid.
flor. cord. sond. ... et similium decocto. Verum bene
libus et opthalmatia propter siccitatem videlicet ... nos
ximum reliquia absque liquiditatibus minus et conz
modum. Itaque ut catapotia in hac febre locum agro
nauseante conveniunt invento paroxysmo ut solito morbi
hic hydrolaeo, ptisana tepida vel decocto ... cum
syr. acetos. vel oxymel. vel si abacto vehiculo
mittentur syr. Viol. pro se

Ingravato corpore de ... ~~cogitandum~~ statuendum, quam
fieri 4° pars. c. 9. et 2 meth. c. 1. non sine mani
festo damno in biliosis intermittentibus celebrari
praecipimus, quia illarum massa tota sit contra venas
in 1a ... unde utilia ... ... detrahitur
noxio contra vasa relicto, ad hac caputa opthalmati
et pauci sanguinis non parum offenduntur hectio;
deinde bilis acriorem sive velut fervens ... tum
acrior reddit Itaque Gal. in 5to Curat. ...

...

Cujus remedij non meminimus Paulum [illegible] Aetij
idem lib. bal. 2º meth. c. 15º omnium febrium putridarum
optimum remedium esse ait phlebotomiam cum nihil magis
optandum sit, quam sanguinem atque adeo totum
corporis refrigerationem nihil tam refrigerare, quam venae
sectio, cujus in 3ª celebranda consilium sume.
Summi [illegible] urina rubra & multa cum si adsit vaso-
rum plenitudo & symptomatum in cephalalgia, dyspnoea
noda, jactatio corporis, vigiliarum, delirij vel ex-
inanitio major sit. Cujus remedij [illegible] quod
non ad [illegible] conjunctam, sed ad eam antecedens,
ut ad [illegible] intemperiem [illegible] atque pro morbi
& virium conditione & consilio prudentis medici [illegible]
[illegible], si tamen 1º circuitu venae colore consistentia
laudabilis sint & [illegible] de phlebotomia caveto solam
vena refrigerante febrem 3ª vero tertia accessio solutum
vix [illegible] licebit./

Post phlebotomiam actio [illegible] alterans [illegible] bilis,
quae procurabitur apozemate quod.

℞ Rad. [illegible] acetos. cich. oxyl. [illegible] passul.
corinth. & glycyrr. [illegible] fol. [illegible] lact.
portul. oxal. utriusque agrim. [illegible] sordi
integri flor. trium cord. & nenuph. [illegible] sem. 4
frigid. maj. & papav. albi [illegible] f. d. in col.
lb. 18 dissol. syr. viol. & limon. [illegible] f. apoz.
clarum & arom. sant. alb. vel rub. [illegible] in 4
magnas doses, quae [illegible] non solum [illegible]
[illegible], sed etiam in ipsius vigore. in [illegible]
incoquo fol. sen. mund. ʒiij sem. foenic. dulc.
ʒß in col. infundo [illegible] ʒß cum [illegible]

Ciaci. ij. expressis dissolut. calid. vel electuar. lenit. cum
syr. Viol. ℥ j. f. potio, quae detur intermissionis
die, ~~sic evacuata massa~~, q.d. v
Sic evacuata massa quod inscribitur praesidio simplicium
impressum manu ... ad extinguendum spiritus
violentiam quod hic est. /
℞ Aq. stillat. cich. acet. incmp. ℥ iiij. aq. solan.
plant. ros. et acet. ℥ ij. pulv. ros. et trium
santal. ℥ j. cuius usui immergatur rosaceo epitha
hic oxyrr. vel
℞ Ungu.ti ros. Mes. et Galen. refrig. cal. ℥ j.
misceantur et applicentur cum succo cich. et tantillo
aceti: vel
℞ Ol. ros. et acet. ℥ s. misce pro lita epitha
hepatis. /
Aegri viribus inter consuletur nostri dicta conc
omnia... sed et opiata ex Cons. ros. Viol. bugl. borag.
f. flor. cich. cum x vel xij. pulv. pulv. ex ebore cer
vi Cibrii Marg. vel ex speciebus elect. triasant. se
simplicia et diamarg. frig. et syr. de limonibus
vel aliquo dulci f. opiata, quae mane et ves
peri ∋ ij. ad ℥ s. exhibeatur superbibendo tantillum
vini aq. dul. diluti. Vulg.

Dulgua praecepta quaedam aegrorum plantis et
carpis admonuit, quae si prudenter admonebuntur,
aliam et utilitatem praestant. Earum sunt quaedam.
quaedam refrigerantia ut borrago, lactuca, plant
ex aceto trita et subacta, quibus nonnulla digerentia
ut sambuc. interdum cum ovi albumine. et acetosellis

vel

vel ex [illegible] radice ordinare expectanto compa-
rantur, vel satius erit in morbi declinatione uti balneo
aq. dulc. qd cutis spiracula reserando sudori et mo-
rbi reliquias mala morbifica excludit, febrisque
extinguitur, atque in eo licebit attenuantia, ut syr. acet.
et adiant. vel capil. ven. cum d^{to} capill. gram. et
[illegible] exhibere /

De Tertiana spuria caput 26.^{um}

Etsi Gal. 7^{o} feb. c. 5^{o} et ad Glauc. l. 1 c. 2. l. 3.
spid. 3^{na} febris intervallata [illegible] constitui dicatur [illegible]
sitam, productam, cujus accessiones [illegible] integr
latius intervallo longiores sunt. et inter utramque
mediam, quam simplicem 3^{nam} vocat, cujus accessio
ultra 12 horas, ut [illegible] 20 profertur: nunquam
[illegible] quietis intervallum superat. duae [illegible]
[illegible] Medici [illegible] ex ejusdem Gal. doctrina ad
Glauc. spuria s. impura [illegible]
a 3^{na} notha, quae ex bile altera [illegible]
cum [illegible] putrescente nascitur, quam [illegible]
[illegible] tiana, cujus in causa duplex
est bilis et pituita, sic horum putrescentium [illegible]
locuumque ideis: at in 3^{na} notha loco distinctae non
est causa diversitate, sed utrisque [illegible] et in -
[illegible] confusior quo fit ut [illegible] sic
[illegible], illiq[illegible] quotidiana sed 3^{o} quoque die
repetitur: permiscetur ei bilis in plurimum pituita
unde fit notha tertiana majoris famae vulgo dicta,
qd frequentissime accidat, interdum [illegible],
Unde minoris famae 3^{na} spuria, quae rarior est:
ita a mixtura bilis alterutri [illegible] ut semper sit po-
tior et potentior saltem vi et potestate licet fortasse

copia

copia insidere: nam si pituita in bilem traducitur non
sed quotidianae typum fingit, ut simul cum sor. 4^{s}
raro despicatur, quae Majorem fama pueros invadit, se-
nes mulieres nec non juvenes otiosos et intempe-
rantes atque tum autumno grassatur, tum hyeme et ex
Sennertiana grassatur ex c. 9° l. de typpia./
Innotescit a. signa 3^{nae} finitimae sed commutatae
ex proportione pituitae et bilis mel.^ci: itaque sunt quodam
modo media inter signa quotidianae 3^{na} et 4^{na}: Invadit
cum rigore, sed languidiore et diuturniore quod
bilis acrimonia celerius moveat, alteratur bilis pro
mistione exprimatur calor minor est ac quam in
3^{na} exquisita, neque tam celebris ut non aequalis aer
creditur. pulsus tardior et manifestior, inaequalior,
celerior tamen frequentior et mox major quam in quotidi
ana, aestus, vigiliae, delirium, jactatio, sitis remi-
ssior quam in exquisita, sed quae caloris et vitium
oppressione tolerantur, potissimum laborant, ut corpo-
ris gravitate et inflammatione ventriculi. paroxy-
smus definitur 12 horis sed ad 20, 30, cum etiam plu-
res protrahuntur, neque sudore copioso sed modico nec
admodum calido solvitur propter crassitiem et tenacita-
tem bilis, qui corporis ambitum transmitteret, non pt
alternae q. dierum recursu, sed in certo anticipatione vel
cunctatione ordine. denique 7 circuitibus non judicatur,
sed saepe in annum aut plures menses producitur,
quod bilis contrarii non ita facile a natura vincantur
interdum autumno incipiunt vere desinit in ex
sist. adolescentia refractarii pueros medicorum —
infstie molestia pt, ut est apud bal. l° ad blanc.
ubi notemus nonnunquam desinere in vitia lienis

scil.

sed obcunditates, flatus, obstructiones & atra bilis con-
gestiones imo et ubi invaluerit, in mollitiebus depraen-
hendunt Avic. & in aliis circulariis in hydropibus vel paraly-
lysin. /

Tertianae Spuriae Curatio cap. 27

Medendi ratio utriusque sequitur aptum de quocirca victus est
plenior instituendus, quod febris sit tua et diuturnior
ita tamen ut prudentiam aliquid detrahatur sic a incidentibus
attenuantibus et detergentibus, sed sine manifesto calore
ni biliae secundum Gal. & Avic. sententia alter-
nis tamen diebus et offerendus quibus sed aegro a fe-
brili accessione feriatur sed una atque tamen medicam non
patitur, quare posteriores medici Gal. legere solutoria ae-
gros diem volunt, quibus non solum interniciosis
nisi diebus bis aut saepius pro tria aut vicinium
tam cibos offerunt, sed et reliquis, in ante vel post
accessionem, quae si adeo longa sit, ut viribus metua-
tur in ipsa quoque iusculis & sorbitionibus utendum.
Dentur ea copia, quae vires servare non a febre aut
gravare possint [illegible] duntaxat coquuntur iusculis, petros.
cicor. oxal. pimp. bugl. borrag. oxyl. hyss. altera
atque refocillantur, sed et caonibus ipsis tum elixis,
tum assis, et panis recto confecto nutriendus. Potui
vinum dentur tenue aqua gram. diluendum vel hydros. q̃d
℞. Aq. coctae ℔ bij Sacch. ℔ß cinam. ʒß optim pro tu
dium sordi, glyc. aliora. cum syr. acet. v.s. cap.
ven. vel oxym. quod recipit dium rad. gram. petros.
fol. end. scar. hyss. ℔ iiij in quibus bulliant ʒ ij mel.
albi ad perfectam despumatam et addendo sub finem

aceti ℥i./

Quod ad Cathedra remedia spectat, eorum auspicabimur
a vacuatione materiae copiae per clysteres vel catharticum,
in locum minorativum; ac clysteres non tam emollientes
esse sed et astringentes et subacria ex decocto mal. parietariae
bet. viol. mdre. centaur. hyss. absynth. flor. chamom.
mell. et furf. mac. cui adjiciatur ℥iij aquae in quo disso-
lutis mell. comm., ros. mdre. cath. succ. rub. cath.
bened. lax. diaphs. diaphr. sol. cum salep butyro
rec. vel oleo com. frequentius iniiciatur pro ubi copiam
materiae pituitosae in ventriculo et anfractibus intestino-
rum stabulantiae /

℞ Purgatio absolvatur vel ex ℥i med. cass. et ℥ij diacr.
cath. fiat boli vel.

℞ Syr. de cic. comp. cum rhab. ℥i. cath. dupl. ℥ß
diaphs. si pituitam, diapr. lax. si bilem magis purgare
consilium sit ℥i aut ℥ij dissol. in decocto ℥iij fol. sen. et ℥i
tamarind. eorum sed potius eam deligationibus parabitur
ex infuso vel in decocto pectorali cum syr. ros. pall.

℞ Purgato Corpore si nihil vena sectionem prohiberebat
vel ad hyeme statim initio celebrandam jubet ex ...
una sed basilica cubiti dextri amplo vulnere et ea copia
qua morbi magnitudini et corporis statui convenire
videbitur, deinde vero coctioni studio incumbendum
praescriptis syr. attenuantibus, aperientibus et abs-
tergentibus mastos. scil. et comp. adiant. pulv.
bizant. de rad. et cic. oxym. scil. et mell. ros.
cum aq. rad. cic. agrim. bugl. fonde. vel cum decocto
rad. aperient. capil. et cichoraceorum, ea cautione ut
in 3na majoris fama attenuantia, in ea ... quae

minoris

minoria et famis summitantia pravalicans/
Colatur Senes purgabuntur med^{lice} antea commemo
ratae vel sq^{ti}./

℞ Rad. acet. cirs. foenic. pass. et glyc. ana ʒij
fol. agrim. adiant. bugl. ana M ß sem. mel. et fon.
ana ʒj. summit lupuli flor. viol. ana ʒj. fol. senna
mundat. ʒiij f. d^o infunde in Col^a separatim rhei
electi ʒiß, aquae boris. ℥iiij cui ʒj. in expresso
dissolve syr. ros. pall. lax. ℥j. f. potio, cui pro ror
burlioribus adjecto electri ʒij elect. de succo ros.
vel diacarth. in febre continuali pro febris lyn [illegible]
laudantur pil^a de sida, de rheo sagapeno inspiss.
et aureae et sine quibus ad ʒj. vel ℈iiij tribus
pluribusve dosib. ante jusculum exhibeda [illegible]
Una eadem quoda praeparans et expurgans aequale
vim q^d./

℞ Rad. 5^e aper. acet. lap. aceti ana ℥ß polyp. quer.
sem. carth. pass. mund. ana ʒj. cichorij totius, asp.
cusc. fum. beton. cetrac. adiant. scolop. bugl. bor
rag. ana M j. chamaed. chamaep. summitat. lupul. et aspa
ragi ana M ß sem. card. citr. foenic. ana ʒj. coriand.
absynth. cic. rub. ana ℥j. f. d^o in qua infunde et coq.
fol. sen. mund. fol. senna mundat. ℥j turbith.
℥ ʒiß caryoph. ʒj conser. flor. viol. ʒij in col^a
sufficienti ad quart. iij dissol. syr. de cich. comp. cum
rheo et ros. pall. comp. ana ℥iß f. apoz^a in tres
doses sumendae alternis diebus.
Vel opiata cathartica instituetur ex med. cass. extr.
extracto et cathol. dupl. ana ℥iß diaph. et diap. sol.
solut.

Solut. cum ℥ bj. pulv. fol. senna cort. flor. cit. vel
de borrag. cum ℥j [illegible] electuarij triasantal. splen.
ʒij cum syrup. capil. ven. cujus dosis erit ℥j. bis
in hebdomada vel forma boli cum sacch. vel potionis
cum [illegible] hydrom. vel d'to commiscenti /
Post aliquot purgantes et vena sectionis per ἐπίκρα-
σιν celebratam utilissimá vomitiva statim a cibo mo-
vebitur. Si nihil hoc remedium dissuadeat, cum (ut
Judico) summus honor curationis nostra debetur hic ipsi
citur scilicet pituita humor, a qua febris dimanat
sedemque sit in ventriculo, et propagandi a vitiata prop-
ter febrem alterationem continue, non solum a cibo assum-
pto sed et accessionum principio vomitus prodest cum
sic magna humoris morbifici portio in ventriculum confluat
sic non sit pituitosus, sed et biliosus hoc per vomitum
expurgetur, quod necesse est, fit namque febris
istaec (ut nunc dixi) in iis, qui per imbecillitatem
ventriculi cibos concoquere plures et plane non possunt,
unde proveniat multa pituita, et in iis, qui frequen-
tiores sunt hepate, cum in usum dabuntur ℥iij oxym.
cum d'to [illegible] [illegible] atripl. [illegible] tandem [illegible] addi-
retica accedendum erit [illegible] rad. foenic. petros.
aspar. apii. gram. [illegible] valer. [illegible] rub. addito
franco vino albo sub finem cum [illegible] non bonum si
diuretica supramodum calfacientibus et desiccantibus,
quod hic praecipue nulla opera est, ut vires morbo
fractae [illegible] : ac interim hepar [illegible] fovenda
et ventriculus roborandus, ne [illegible]
morbum [illegible] ./
℞ M. [illegible] [illegible] major. [illegible] [illegible] [illegible]
cum M j. [illegible] totum [illegible] extract. [illegible] cum M [illegible]

flor. rosam. p. rosa. rub. cap. ʒ ij. rad. cyp. calam. arom. ligni rhodii cap. ʒ iij. aur. ʒ s. f. d. in aq. et 4.ta ua 6.a parte vini rubri sub finem additi pro fotu hypo-chondrij cum spongia bis in die post horam ante ci-bum a cujus usu illinatur abdomen oleo absynt. rosam. et medull. ros. et cydon. Ventriculo seculum expmast. edat slomach. et santalia mixtor. impona-tur. Intestina roborantia dum cortes citri conditur, succus granat. acido dul. vinum absynts. tabella diarrh. triasant. spec. et aroma. ros. /

Hemorrh. Conserva ros. melliss. capil. Ven. flor. medi. et flor. eiusd. mirobal. cond. ex quibus cum marga ritta, corallo et succ. conditum Vel cum syrupo conf. citri opiata concinnabitur. /

De Quartana Exquisita caput 28.um

Cum febres typica accessionum circuitu nomen obtineant, quae post triduum 4.o quoq. die recurrunt duobus duntaxat ab accessione intermissis diebus 4.na nominatur, quae tam a Fernelio in T... libro l. 4.o c. 12.o dicebatur, una nondum duas ...; qui duos dies ab accessione praestat integros, et cum non omnes a rebus ... 4.na laborantibus ... morbum juvat ... 1.um 1.a divisio 4.nae dividi pt. 1.o ratione originis in primogeniam quae invadit, et secundariam, quae alijs morbis praesertim erraticis febribus succedit ... ad prognos. 25. s.

2.a ratione materiae, quae licet quae una sit n. mel. hor. spec. tamen duplex statuitur: quidam dr. realis, qui statim succus mel. dr.: altera contra naturam ex cujus vel

aliorum

alterum Deum assa-gditur, alia bilis nomine saepius designatur. Sur. Trallianus l. 12. c. 8° duplicem hujus febris dicam ~~facit~~ statuit: alteram puram et exquisitam solius bilis mel^{ci} putredine aspre partes sensibiles et lati febrilem. Alteram spuriam ab atra bile, mel mixto alterius humoris cum mel^{co}./

3° Vad. fari nam saepius vitio lienis accidit, q si infirmus non pt sanguinem faecem secernere allicere, nec secretum in alvum protrudere, unde obstructio, putredo. febris interdum vitio hepatis [illegible] bilem atram 4^{tam} notat [illegible] aliquando in ventriculo, mesenterio, epiploo, pancrea te viciniisque partibus crassus et contumax humor accumulatur, quartanariorum vel etiam rariores circuitus efficit. Sic Aetius prob. 19. S. 1^{a} docet [illegible] tem, quod nihil aliud sit febris quam mel^{cum} [illegible] non raro febribus 4^{nae} infestari propter multam eorundem humorum collationem: unde colligi videtur non solum ex mel^{co} sed etiam ex pituitoso modo crasso humore 4^{nam} febrem suscitari, utrum in scriptis Gal. 13. meth. c. 4. succus crassus omnis jam quodammodo magis minusque et mel^{co}, quare idem autor 2° feb. c. 1° graias humores febris excoctus complectitur. Nam inquit corporum magis mel^{cae} inclinans aetas, autumnale tempus nec non omnia ipsa proportionata in cibo potu omnia frigida siccaque tempto [illegible] τεταρταῖον ἐστὶ γόνιμα πυρετοῦ i. febris quartanae gravium./

Innotescat et dignoscetur exquisita 4^{na} 1° quod accessionis initium sit ab horrore nec violento frigore, quale per hybernum gelu sentitur cum oscitatione, pandiculatione totius corporis inaequali, qui rigor in

dies

dies cum morbo increscit, ita ut dentes strideant, corpus non pungi, ut in rigore 3ae, sed veluti confringi sentiuntur articuli, quasi pondere obtectantur. ossa quoque ipsa doloris et lassitudinis sensu contundi putantur. qua affectio graecis dicitur ὀστόκοπος.

2° Caloris proprietates: in 3a scilicet et magnitudo accenditur in 3ro crasso et frigido: sed deinde exardescit magis, quam in quotidiana minus tamen accedit, quam in 3a./

3° Sed pulsus initio parvus pavimus sit, tardus, rarus qualis senum, dum aeger sit juvenis, propter caloris oppressionem. in vigore magnus frequens, celeriusque tamen quam in caeteris febribus. Inaequalis quod ... motum sua crassities interpellat 1° ad Blanc. c. 6. durius etiam ... fen. 1a 4. tract. 65./

4° ab urina febris initio sit aquea propter obstructiones et cruditates. in progressu colore et contentis varia atque mutabilis ob varietates ... quanonnum quam fit ... tandem melius coloratur et cum crassi ... interdum nigro ... et Aetio l. 5. c. 8./

5° ... parvo spatio et solus accessio sit, ubi ... cum ... 12 horis absolvitur non raro 24 perdurabat cum ... crassior copiosiorque ... corpus minus ... vires imbecilles et sensus ... , per quas ... perlabitur obtusior: solvitur a sudore febre ... ... medwevi, progressa vero, ubi siore ... ... soluta accessio, quia quicquid ... concocto. quare soluta accessio ... nihil ... accendum fuerit, vacuatur et discutitur, nihil ... superest, quod intermissionem ... non faciat.

6° reliqua symptomata, ut sitis, vigiliae, inquietudo, ..

cephalalgia

Cephalalgia et ventriculi dolor minus urgent, quam in 3na, magis quam in quotidiana, praecipue vero obseruabitur tumor utriusque hypoch. et molities in ipsum decubitu./

De prognosi scriptum est ab Hipp. part 4a sect. 3a l. 1 epid. 4nam omnium febrium esse purissimam, facillimam, longissimam atque propterea magnum morbi liberatio ac securissima quae est propter integram longi temporis quietem ante noua accessionis insultum: unde facile vires reparantur, facillima vero solidatur tibi propter symptomatum leuitatem, sed longissima propter [illegible] concoquendi contumaciam, quod fit in 3nam aut 4tam mutetur aut est in biennium expenoral et protendatur ex lib. de Typis c. 46. quam citra dolorem in [illegible] ultra annum propagari [illegible] dixit. [illegible] quam in 12 annos productam vidit Hollerius [illegible] stimat. Sed festiua aph. 25. l. 2. aestiua 4na plerumque breues, quod solis beneficio facilior sit [illegible] praeparatione et expulsio: autumnales longae praesertim quae ad hyemem pertinent videlicet frigido coeli statu [illegible] corporibus occludit propter cutis densitatem [illegible] notauit l. de aer, aquis et locis: familiarius obseruat [illegible] aestiuas 4nae propter usum [illegible] stagnantium et lacustrium. Morbus a magna [illegible] liberat 4na ut epilepsia, ut 1a, conuulsio, ut constat ex parte 7. s. 6. l. 6. epid. et aph. 7. l. 1.

Causa omnium vero est [illegible] rigor 4nae [illegible] crassitiem, a quo praedicti morbi pendent in cutem transferri et expelli, febrilis a calor rigorem sequitur [illegible] coquit et resoluit. Caeterum [illegible] de [illegible] et 4nae [illegible] intelligenda; namque [illegible] periculo, sic aliunde [illegible], ac quae ex prauo viscerum conditione

nascitur

nascitur, et quae senibus aut debilibus invadit, aut de-
stillationibus e capite in thoracem obnoxios, item quae ex
hepatis et lienis vitio ut duritie et tumore procedit
hydropes immedicabiles esse eorum viscerum vitio.
ut post balneationem Aetius c. 83 serm. 1. tetrab.
2° ut ex plurimis morbis in 4tanam degenerant, sic vicissim
haec in alios commutatur ut hydropem, ut paraly-
sin cum natura frigida et crassa in nervos transfertur
quae stupefacit. Scripsit quoque Hipp. in coacis hanc
malis 4tanae nonnunquam in morbos acutos transire
quod ut rarum est propter naturae crassitiem et tarditatem
sic febriculi plurimum et [illegible]: cum autem natura in contrarias
mutationes sine violentia non agatur, hinc ipso pessima
et intermittentis febris mutatio in continuam sicut
quae foras movetur in eam quae intro./
Ad solutionem quod attinet ut proprium est omnium mor-
borum paribus diebus solvi sic 4tana paribus
mensibus 4. 6. 8. 10. 12. 16. 20. 24 solvitur mo-
di sunt plures: saepius autem aëris et varij ex [illegible] mutatio-
nibus solvuntur ex 8° de crisib. nonnunquam, si
ita cum urinarum profusione ex Actuar. aliquando
absolute terminatur ob humorum crassitiem et morbi
diuturnitatem, ut colligitur ex prog. 23. s. 3. nisi
absolute vindicat urinae crassae copia, vel sanguinis
e naribus abunde profluens ex part. 1a s. 4 l.
6 epid. mulieribus tamen vel haemorrhoidibus, quae
atra bile repatiae communicant ex 4° l. 6. por-
ro quod de 4tana profert Aetius ex Hipp. l. de
hebdom. meminimus 4tana lue corripi, sophia quoti-
diana constitutionem tali cacochymia vel primo morbi
diuturnitatibus et ex hominum viscerum impuritas

corrigatur

corrigatur, ex solo tm victu, praescriptis exhibendae eaque consistentibus novam nova febrem inde colligi potitaque ad curandum propendendum./

Quartanae Exquisitae Curatio cap. 29

Huius febris, ut reliquarum putridarum curandae sequi sunt, virium conservatio, materiae morbificae coctio, expulsio atque novae genitae prohibitio. quae tribus iisdem remediis assequimur diaeta, pharmacia, Chirurgia.

Dictus igitur ratio quae ut partium plurimum humectet, moderate calefaciat et attenuet, cum febris materia causa relucetur: ratio febrilis, si succi laudabiles, coctu faciles et citae dotibus: ratio quae liberalior et plenior morbi initio; circa statum tenuior et parcior: sed ita ut illic conditione, ut virium expulsio debilitetur. Ante tm cum succulentum et copiam quae diebus vaccum temporibus praescribitur, aliud et plenior victus. paroxismi dicti si ... vires ferant sine cibo transmittendum, vel si quid corroboret ... ... ut ... ... potius ... liquidum ... tm ... sed prius ... ante paroxismum ... hora ... cibus ... praescriptis cum tardo ... ... medicis praescriptis. Ergo panis ... fermentatus et pauco salo vel anisi foeniculi ... condi... ... ... bugl. borrag. lupul. ... foliis petros. ... et ... ... ovilla, vitulina et cavum animum, quae ... ...

Pisces molliores carnium qui ... gaudent, ut anguillae vitantur, saxatiles commendantur, mediocria obsoniorum ... qui ex ... vino, salo, zinzib. sinapi ... ... roborat. abstinendum tm a bubula, suilla, ferina et avibus palustribus, quod crassiorem et viscidiorem ... ... Laudantur Capparis, olivae

praescripta

passulae; damnatur acetum quia bilem atram fermen-
tat ex Gal. 38. S. 3. l. de victu in acutis: confectis
Libri cui molesta non est fermentatio ex 9. de Comp.
med. sec. locos c. 7. Avic. lactucam, Sid. melon-
es q̄ dolica concedit, sed Gar 4ᵗᵃⁿ spuria magis quidem
q̄ dolina esse hydrolaces. cibo conditam aut hydr. vel
ex vinum tenue d.to absolutii dilutum ad prandium secun
est vinum tenue. mel ᶜᵘᵐ, e mondeda rr duae. Aliter ad calidum rogat
sunt & quartanarii frigoria impatientissimi, contra
ta opera non sunt extra paroxᵘᵐ prohibenda, nisi ad
febria lenitiam infirmitatem accessione. Sed tam fuit
ouis matutina exercitatio vicem supplebunt cum est
collum q. dic futura et accessio exercitatione impedita.
non danda est opera si in ipsum febria tpus incurrat.
sic q. saepe fungum illa discutitur. Somnus in accessio-
ne & saepe (saepe fungum) illa discutitur. alijs (illegible) in lecto molli concu-
duntaxat accedunt alijs (illegible) in lecto molli conculcant
ad evidentem tremorem corporis imo victum ἀπνόια
ad intercipiendum paroxᵘᵐ. Alimenta sicca
xa probat ad intercipiendum paroxᵘᵐ. Alimenta si redi
subducantur, infrunia
sive familiaribus remedijs subducantur, infrunia
dulcibus, caricis, (illegible) vel in quo mal
nas, borrago atriplex, beta, sinapis cum quibusdam apo-
ritibus bullitum. Suppressa omnis vacuatio suo mo
do incitanda. Vena eius declinanda, quae sicca est
vires prosternit. denique quamquam potentia mediocri
lcetitia 4ᵗᵃⁿᵃᵐ abigi exercitatione creditur. idem metu effici (illegible)
Rhases, ante quem Plinius l. 7. c. 5. narrat Q. Fab.
sub Max. consule, praelio adversus Allobrogum
Arvernorumque gentes, commisso in acie febre 4ᵗᵃⁿᵃ fuisse
liberatum. Quod ad Cet.
Quod ad Cetera praesidia spectat, blanda cathartica mox
ab initio exhibentur, alioqui avendum ne hoc evadat
et contumax dum potentiori medio non cedit expectetur
rotur ex febribus ex uniti febribus, ex hepatic duplicibus
aut

aut triplicem vel etiam continuam. Officium itaque:/
℞ Polyp. quern. contus. fol. senn. mund. ana ʒ iij –
sem. foenic. dulc. et glycyr. ras. ana ʒ ß fol. bugl. borrag.
scolop. ceterach. ana M. ß summit. lup. et flor. viol.
ana p. j. f. decoctio in col.a dissolve cass. dupl.
vel elect. lenit. ʒ vj fiat potio, cui interdum diaphoen.
vel conf. hamech ʒ j in robustis adjicitur. Clysteres
nonnunquam pro gradu loco etiam ad liberandum ven-
trem, intestinorumque flatibus, si parentur ex malv.
aliis, parietaria, et flatus discutientibus additis, mo-
do progressu quibusdam acrioribus, aut salsis in alvum
reiectis. Hoc detinetur a hemorrhoidis, vocatis illarum
aperiendis promovetur: balneis ex aqua calefacta,
lumbis aestuantibus, exsiccatis fontibus, et in fine
paroxysmi praestabunt linimenta ex ungt. viol. sacc. vel
catsol. ana ʒ x. ol. viol. vel butyr. rec. ʒ iiij disso-
lutis in ℥ j pti. emoll. Vena in hemorrhoidibus cau-
tio parcendum, ne et phlebotomia nisi sanguinem albu-
dare deprehendas ex intestina oculta aut suppressa
aliqua solutione vacua; alioqui vires deijciuntur p.
hoc frigidus suo calore fraudatus morbum producit.
At ubi fecunditas sanguinis redundat audacter mi-
nuendus e basilica vel mediana cubiti sinistri. Itaque
incisa satis amplo vulnere vena, si rubro aut tenuis
sanguis effluat sistatur quamprimum, si nigro edu-
catur copiosius Gal. consilio ad 6 lib. detinenda vena
secta in sinistro cubito, sic fundit aqua splenicam in
dextro si quartana vitio 4ta conciperit: sunt qui
viribus contendentes, salvatellam aperiunt, sed san-
guis ex ea cum impedito propter vasis tenuitatem:-
Alii novo quodam scrotto ex sanguinem educunt

unde

vide Valetudine multoc 4ta libera atque sic videlicet effect-
ep[ilepsi]di pholol^{a} paulo ante paroxismum celebrata, quod sine
periculo, qui ulla conpoditur: At eo utrumque magnum,
praesidium diu paroxismum praecedente celebrandum: hunc qa
vires ex purgatissa accessie magis croskam, hunc qa
una mel ea cumulari incipit, ad nonum paroxismum,
facilius operticudy magis conslimulat, vid o facilime
a minori negotio vacuari p[ote]st. /
Hic qualib[us] perimissia in dure mel praeparandy &c,
alterandy diu incumbendum, exhibitis sumetantib[us]
altenuantibus et digerentib[us],
et hinc magno calore attenuantibus a dig..., lup-
quam vim Blum syr. cap. veneris et bizant. et lup-
et scol. et fum. et bugl. et pomia et violis cum
aquis a..d. de bugl. borrag. meliss. fum. scabios.
aut calend. aut. /
℞ polyp. quercin. rad. asij ana ℥ ij trifol. corinth.
et glyc. rad. ana ℥ 4 Cort. rad. Capp. et tam. ana ℥ iij
fol. meliss. bugl. borrag. adiant. ceterac. scol. ana M. j
flor. trium cord. ana ℥ j f. apoz^{a} in 4^{or} doses dividenda
in residuo decoctionis macera fol. sen. mund. ℥ iij
ex decoctione dissolve syr. de fum.
Sen. fori dulcis ℥ j in fol. dissolve syr. de fum.
comp. ℥ j. hic d[e] paratus sor, meliusq[ue] blande pro
gabitur, nisi purgatis et robustis multum confert Sa
mel ℥ ß dissolvendo in aq. bugl. fetis. aut
de Cassill. laxat. ex ℥ ij fol. sena. Cocto
Calo frigid. locus et catapotijs imperialibus et
fum. indias foetid. et de lap. lazuli ratione hujus
utendum diu propter siccitatem. Eminata quoque Vali
diora instituentur. /
℞ Quatuor emoll. nidec. bet. absynth. orig. cal.
ana M. j. flor. cham. melil. tanac. et anet. min.
ana ℥.

cum ℥ i. cu. rub. p. 4 f. d° ad lb i. iij col. dissolui mel.
anthos. sacch. rub. cathol. cum ℥ i. confect. Sanders p diaps.
sulo. picr. cum ℥ 4 olei com. aut liliaci ℥ iij f. clystere./
Obseruandum est diligenter cum bilis atra morbi-
cam fecerit, qua calidior est et calidioribus irritatur, sed-
andus feruor primum mitiganda syr. violacei. ex rol. de
fumaria et bugl. cum aq. vel d° sed. bugl. borrag.
adiant. lupul. scolop. deinde cholagogis lenioribus
ut cassia elect. lenitiuo cathol. et syr. de eisd. comp. cum
rhabarbaro diuersimodo./
Residentibus autem febre aut contumace data quibusdam
medicinis indulgere conuenit ad praeparantia et euacuantia
redeundum est hoc fere modo./
Rx polyp. ℥ ij cort. rad. capp. et tamar. rad. bugl. fen.
petros. et semi. camp. cum ℥ i. fol. agrim. fumar. centaur.
chamaep. chamaed. melissa bugl. borrag. et capill.
omn. cum M i. cusc. epit. bl. ij. cum ℥ 4 prun. dulc. passul.
pass. purg. libet. cum sauria bis semin. lupuli. scol.
tritum coch. et endiuiae cum ℥ ij sem. mel. cucurb. sand.
citri. senne et anisi cum ℥ iij. f. d° ij col. ad lb ij dissol.
syr. capil. ven. de bizant. et oxym. simpl. cum ℥ ij f.
apozema clar. arom. ℥ i. iiaoi in 6 doses sumendas bis
in die hora ante prandium duabus./
Rx Residuum praedicti d. ij quo infunde et coque fol.
sen. mund. ℥ iij cum ℥ 4 in expressione dissolue syr. de
epith. comp. et de fumar. vel ros. pallid. solut. cum
agar. cum ℥ i. misce pro duabus dosibus sumendis
alternis diebus addendo liquor ultima dosi conf.
Sanders ℥ ij quin etiam si robustus fuerit aegrotus sine peri-
culo fieri potest vel d° vel infusum ℥ ij rad. ell. nigri
in iure pingui, vel d° melliss. flor. menths. sang.

p tamar. sem. anisi, dauci, cumini, sessel. & foeni. in quo bullidoriae ʒ ij vel ʒ iij sol. sen. mund. ℞
Cardiaci quoq. pra oricata catsant. ℞ medul. cassia. mund. elect. Card. & catsol. dupl. ana ʒ ij puluer. fol. sem. caesidu flor. buzl. ana ʒ iß conserv. rad. enul. camp. ʒ j pulu. elect. arom. ros. & ciaq. ana ʒ j cum syr. capil. vener. dosis esse iß ʒ & cu ʒ j ben. in sero danada sine cur.

Cardiaci hac bal. 1° ad glanc. vomitum a cibo proxime Avic. et ante cibum & frequentem quo spum. inquire febris. Cardiacae an minime prouocabitur ℞ rad. azari. rasp. cum oxymel. addito ℈ j pulu. major. vel a. oleo. albo conuulsionis metu, immo insi cogit ad vomendum sui facilia praestabit per inferiora. Cel. Eiusmodi infita- grauitate ... validius ... lite aps. 9. l. 4°. a vomitu roboratur ventriculus lito cydoniorum absynth. cydon. mast. et sumpta ... absynth. portionis tabellis arom. ros. vel potio ex dec° absynth. cum syr. de mentha. vel sacch. /

Libera obstructio visceribus portis Gui. mei dixi Ictericia ... bonum est, qui frs cu nonnunquam morbus solutur, non a ... si alii ... sl zapli obstructis augeant, ... et hydroticae mitioribus ... ita & ... vel ad- mitioribus ... in vrina viscu cutis ... vel ad stomachum, vel in vrina visceri bus ... commulatur, si ... in ... condilia ... ergo cum ad cutem tendit, non ... spiritibus moderatis, sed et sudoris ... et ... ad ... hypocausti ... balnea ... quae ... modo ... si ... mali affecti ... nulla sit suspicio commode parabitur ex ... cham. melil. meliss. ...

f

febribus ex quibus non tam sunt laxatae [illegible] hydromantiae vapor excitatur./
Hic praestatur optimum sudorificum Theriac. ana ℈j ad ʒij pro dosi vel cum vino, aq. card. ben. et cerasor. diluti horis duabus ante paroxysmum, cui ante manifestam certitudinem locus esse non debet, ne corpore sic agitato febris redditur ferocior, ut constat exp. 2 l. [illegible] potissimum est hist. Eundem post sit etiam in corpore balnei pridie accessionis hoc modo exhiberi./
℞ Conserv. flor. bugl. et ros. vet. vel myrobal. vel Ameos alexand. ana ʒj. ana ℈iiij cum vino Rhenani aut aq. eorundem aut ulm. reginae prati f. potus quo sumpto in lecto sudet et dormiat./
Interdum vero proficientissima hypochondriaco praesertim sinistro, fotus et litus [illegible], quae partim emollientes relaxantes partim digerentes et roborantes sunt./
℞ Rad. cyp. cort. rad. capp. ana ʒs altheae totius agrim. absynth. scolop. ana mj. flor. chamaem. meli. ana p ij. scordium. lavend. ana p j. semin. lini urticae foen. ana ʒiij fiant duo sacculi intersuti qui bulliti in aq. et 4ta parte vini albi sub finem additi adhibentur alternatim utrique hypoch. - Item
℞ Olei amygd. amar. et de capp. et de absynth. ana ʒj. aceti ʒs misce pro litu hypochondrium sinistri. post fotum interdum ammoniaci vel bdellii in aceto scyll. vel [illegible] dissoluti ʒs adjicitur.
Roborantur et hypochondria sumptis toto morbi decursu electuarijs vel opiat. ex conserv. bugl. borrag. cynorrh. [illegible] cortic. citri cond. confect. alkerm. et de hyacint. Theriacae pulv. elect. diamarg. frigidi aromat. ros. et

laetificantia

Lubrificantur cum syr. de pomis aut Capill. ven. /
Praeterea haec remedia solemus frictionibus inunc-
tionibusque accessu spinam, scapulas, brachia ac non-
nulli pedes ad inguina lumbalidum oleis ἀκόποις ex diago-
rixois inungere in anethino, Rutino, costino, nardo
Laurino et Castoreo, de Scorpione, vel in quo viridia
rana bullierit addito vino maluatico vel aq. vitae
vel ung.to Martiato, et ung. Iridiac.: Sic et aere
admotis plantis pedum, lateribus calidis vino pro
fusis et linteis persolutis, corporis frictiis mitiga
tur calor etiam emergit, sudor provocatur et cad
paralyseos, quae quartanariis nonnunquam acci-
dit ob crassos succos nervis impactos praecaveatur./
Denique vulgaria sunt quaedam remedia post usum prae-
dictorum non negligenda esse et experientia nam per
aliquot dies Vini albi potio, in quo saluiae folia per
noctem maduerint ex Rondoletio: vel succus tapsi
barbati tres cochl. exhibitus per horam ante parox.um ex
Valesio: vel succus Calaminthae cum aq. eiusdem
vel [illegible] ex Rondoletio: alii succum plant. cum mel-
la commendant: alii Mithr.: alii Eupat. ex vino albo
mihi placet ob. praedictas plantas [illegible] in expressi
succus ab ʒ j ad ij cum vino albo exhibeatur sic-
quoque capere ante accessum admonetur fol. Sab:
rutae. fol. Columb. Samb. et Calend. cum exiguo Vino
et salis tantum ex ipso protestatur ut vidit Rondoletius/

De Quartana spuria et reliquis illi- annexis Caput Trigesimum.

Ex atra bile 4.tam nostram excitari diximus: haec spe-
ab exquisita distinguitur 1° quod aliis febribus prae-
sertim erraticis succedat. 2° quod parox.m in plurimum
sit-

sit brevior, sed graviora symptomata, calor acrior, et pulsus celerior et validior, cephalalgia major, sitis intensior, urina coloratior, alterationes sed perpetuo sub praecordij dextri tumor: unde major spirandi difficultas. 3° denique quod potissimum gravior malum sit aliqui propter relicta caloris vestigia. itaque periculo non vacat sed facile ex quomodo errore in duplicem, triplicem vel continuam transit, quam tandem sequitur hydrops, paulatim extincto caloris nativi in notabili [illegible], quod ne fiat, statim initio morbi mitioribus remedijs et innovantibus incidentibus praesertim aperientibus sese affectus [illegible] denique 3nae remedia militantibus.

Caeterum ad quartanarum genus refertur etiam, quae 5, 7° et 9° die revertitur, quarum meminit Hipp. sect. 3.a l. 1. quid sed Val. in com. vocat febrium sectas, eo non assentior, neque rarus circuitus, tamen se fieri sit in propter relictum apparatum morbosum fomitem et quartanam diastam aliquam 7° et 9° die iterum ac 3° laborare febre et com. ad text. 64. l. 3. S. 3. scribit Galenum et Hipp. sed alterna ejusdem. quod propria intendendi, unde 1a feb. c. 5° negat se unquam observasse perspicue ullum circuitum 4narum variorum cum tu lib. de typis c. 4° eas periodos admittere videatur. Avic. fen. 1a. 4. tract. 61. 5am se multoties vidisse affirmat. [illegible] quoque c. [illegible] continuatam se variorum periodos observasse testatur. [illegible] Valesius testatur se vidisse senem qui 3° annorum spatio singulis mensibus semel quotidie febre laborare. Plinius etiam l. 7. c. 51. autor est antipatrum Sydonium poetam quotannis semel tantum natali die febre corripi solitum, qua tandem consumptus est longa satis senecta.

sed

sed haec vera tum diaria commotio a causa inexplicabili sequitur
ac a lib. sum. inquit Avic. an in 4tam convertitur sed primo
r.c. de crassiore quam facultas ~~expult~~ expultrix non abigit,
deinde sua qualitate aut quando molesta esse incipiat: cum ea apud
nos sint rarissima et forte o[illegible]orum, cum febris fiunt ab
sola vel crassa pituita [illegible] iisdem quibus 4na phle-
gmatica [illegible] profligabuntur [illegible] attenuantibus diu
r.ette vomitu ex raps. de purgat. ex [illegible] usu [illegible]
sudorificis et balneis calidioribus quae tamen omnia naturae
aegri, regionis et aeris constitutioni aptari debent, ut
saepe dictum est./
De 4na [illegible] scriptum est a praeceptore quando [illegible]
7. et 9. [illegible], sed non lethalis, propter [illegible]
quae et crassities [illegible] omnium [illegible], in qua [illegible]
indicat vel sequitur. Quod accidit in quinta [illegible] propter
[illegible] sive [illegible] intus conclusi et [illegible],
quorum [illegible] inflammantur et colliquescunt./

De febre Erratica caput Trig. 1um.

Typicis febribus, quae plerisque statae appellantur, op-
ponuntur quae Hipp. ἀτάκτες et ἀτακτώδες [illegible] art. 22
[illegible] vulgo erratica nuncupantur, quod
nullum circuitus ordinem, nullam accessionum propor-
tionem servant, nec certam ullam [illegible] [illegible] compositam
[illegible] sed inordinatae et [illegible]
[illegible] accessionibus [illegible], nascuntur autem cum [illegible]
partibus [illegible] febrilis colligitur, [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ vel eodem in loco
[illegible] [illegible] una portio
[illegible] altera innata manet, altera computruit,
altera [illegible] putrescit, quod [illegible] contingit
[illegible] vel inaequali et inconstanti [illegible]
[illegible] intelligere licet ex c. ultimo l. 2.

febr.

feb: sive ex variis variis in partibus succi congeruntur, quae πυρετοὺς ἀκαταστάτους vocat loquitur Hipp. l. 4a l. de victu in acutis: febres inconstantes profitemur quae videlicet nihil firmi et certi neque in periodis, neque in urinis, nec in febrium fine retinent. sed in ijs omnibus plurimum variant, ut explicat Gal. in com. Arnaldus a Villanova l. feb. c. 2 neq certum, imo nullum nancy intilidum quae nunc praecedit accessio de meridie vel hora 3a post meridiem tracta: alias vespere vel initio noctis, eademque modo una die, modo ingeminat, modo 3° et 4° eodem die repetit. Caeterum cum duplex sit febris erratica quaedam 1ma, quaedam varia et succedanea, quae alijs febribus, ut ardentibus aut diuturnis succedit, utraq in 4nam degenerat, ut colligitur ex progn. 27. l. 3. Ubi de ruinis docet qui dum plures corporis partes inaequales occupabant per universum corpus dissipatae subito dispositione febrem efficiunt naturam denique 4nam cum sit atrabilaria cum a in una parte multiplex congeritur hoc erraticam parit, haec quoque frequenter mutatur in 4nam quae ex Arnaldo loco citato. reliquae febres majori ex parte consumptis quod tenue est humore melancholia constituenda est 4nam facit. Hujus rei transitus index est nigra in urina nubecula, ut ait Hipp. in coacis.

Quod ad Curationem attinet docet praecip. sect. 4a de victu in acutis sumendas febre + dant constitutionem: tunc de medendi ratione praecavendi sunt, quippe dexteri nam licebit manu quae accommodare. Ubi vero tam frequentes et inordinatae sunt accessiones vix certa curatio institui potest quare cibo potuque indicato attendum quam catharticus ita tamen ut si breves sint erraticae ad 3nam et ardentes referantur si diuturnae ad 4nam.

De

De febre Continua caput Trig. 2^um

Docet Gal. 2° cris. c. 6. continuarum et intermittentium
febrium idem de genere communium naa sed sua spe
symp^tia sed loco et statu s. putredinis foco distinguuntur:
nam per interpolatas hor extra vasa putrescit per assidu
ae in vasis, quibus conclusus nec libere perflatur
putridus vaporibus in eo assiduo continentibus fundit unde
de febris continua fit, quae et conclusa dicitur quod in ea
nusquam tantisper dum integre solvatur non desinat:
quamvis enim per cutis spiracula vapor quidam
sine sensu perpetuo effluat et digeratur, tamdiu tamen
febris persistebat quoad putris hor penitus absorbeo
febrili consumptus, vel fracta naturae robore a vitiis sub
sidio expulsus, vel quoniam plane modo edomitus fue
rit: licet a. Gal in venis perinde consistiq videntur
non tamen sic paribus vires putredinis concipiunt nisi
cum verus sanguis aequali omnium permistione constat;
sed qui copia vel alterius privatione et praecipue putres
cit. hinc duplex derivit, febris assidua dicta Synoc
ci. hinc duplex ... et Synochus cacochymorum pro
X^os plethoricorum et Synochus periodus exacerbatam
pria nullam sibi mutandi periodus exacerbatam
hae pro hum varietate vicissim excandescit et
mitescit. Itaq, ut et triplex cacochymia, sic triplex
statuitur synochus 1^a biliosa omnium frequentissima ex
bilioso sanguine, vel plurima bile accensa 3° quoq
die excandescens. 2^a pituitosa cum sanguine pi
tuitosus, sed multa pituita sanguini permista pu
trescit, quotidie et ut plurimum circa noctem ingra
vescit. 3^a melancholica lutulenti sanguinis vel atrae bi
lis intra vasa putrescentis soboles 4° die excandes
cens omnium rarissima, quod faex sanguinis et lien

secernatur vixque ob crassitiem in gibbae hepatis ve-
narum cavam permittit et ibi putrescat./

Haec si quando inciderit febris inordinata m. et quotidiana de-
prehenditur ob aliorum humorum simul putrescentium par-
ticulas: Sunt et continuarum non minus quam inter-
mittentium febrium aliae purae ex unius humoris excel-
lentia: aliae nothae vel implexae ex plurium et confu-
sorum putredine quadam species aliae duplices aut mul-
tiplices ob humoris copiam vel partium affectarum diver-
sitatem variamque putredinis rationem: Nonnullae vero et
solitariae, aliae malignae et diris symptomatis comitatae, quae
morbum augent et vires demoliuntur l. 1. ad Glauc. c. 4°.

Harum continuae per immediata causa est putredo humoris
alicuius aut multorum in vasis praesertim majoribus
accedentis. Sunt plethora, cacochymia, et viscerum intem-
peries et corruptio, prava ratio victus, labor immodicus,
vel contra desidia et consuetarum excretionum intermissio,
excretorum retentio, somnus et vigiliae, quae mediocri-
tatem superant, varia denique animi pathemata, quae
omnes causae initio ad 5 quia ex 6 al. merito reduximus
motum scil. et quietem, inanitionem, constipationem et putre-
dinem. discernuntur a febribus ~~facile~~ facile continuae ab
intermittentibus assiduitate febricitandi et quod raro
cum frigore, horrore vel rigore invadant ex 1° ad
Glauc. c. 5° et com. ad part. 2. 5. 3. l. 1. Epid: at Variae
continuarum species propria symptomata et specialibus
ordine, circuitque innotescunt: nam biliosae 3° quoque
die cum rigore exacerbescunt, nulloque insequente sudore
mitescunt, pulsum edit celerrimum, frequentem et ve-
inaequalem. Urinam tinctam et flammeam, dolorem
capitis acerrimum, vigilias, sitim, ardorem et totius
corporis jactationem molestam et [illegible] pulsum et

tardiorem

tardioribus. Urinam crudiorem et crassiorem, linguam albicantem, et symptomata reliqua mitiora, sed capitis gravitatibus majorem, ἐναδέσμων quotidianam. Mol... denique minus seria prosiliet symptomata et febris mordacitatis spe... habeatur: sed et ipsarum distinctio colligenda et quia laborantis, ... aetatis, temporis, vitae conditio, victu ... ... et ... quae non ... graeca, sed et ... declarant ...

Jam vero quod ad prognosin attinet, quae continua febris gravius est et periculosa cum nullam usque ad crisin ... molestiarum remissionem ... part. 3. s. 3. l. 1. ... longe tamen reliquis deterior est τριταιοφυής, quae quotidie ... affligit ... 43° l. 4. ob symptomatum ... et ... difficultatibus in quaecumque a ... non ... ... magnitudinem ... ... caloris ... blanc. c. 5° ... facultas ... et ... vel ... unde facultas ... ... longum vero ... cum ultra dies 3 ... ... in ... ... et ... ...

aph. 25. s. 2. /

Caeterum 7° aut 20 die sudore vel alia perturbatione febris continua judicatur ... 3° de crisibus ... ubi prorogatur ... 3° de cris. ... ubi prorogatur vel urinae crassitie ab paulatim coctione discutitur ... ... aph. 31. et 34° l. 4. febricitanti abscessus in ... ... non imparibus diebus ... ... aph. 61° ejusdem l. quod non crisis fiat in paroxysmo acutorum morbi paroxysmi fiat diebus imparibus, quare ... ... febres, ut partibus ... ... partibus

judicantur

judicantur ex prout. 27. s. 3. l. 1. Quid itaq quivint dici criticae, ut cum signis finiuntur facile videmus ob ablatum fomitem ex progn. 2. l. 3.

Continua est febris si salutaris futura est, nisi isto de natura magis paulatim coquitur et saepe foras per sudorem, dejectiones et urinas deposita solvatur. Medici officio curanda est, qui in ea oppugnanda triplicem sibi proponet scopum, unum q. humectandi et refrigerandi, sumptum a febris natura indicante; alterum sordes putridas praeparandi educendi et denique novam putredinem prohibendi ex morbificali causa indicante. propter 3.um vires medicae dictae ad statum et crisin usq perducendas esse conservandi intelligimus ex 9. meth. c. 5°. Quum ergo criticae perturbatio nos decet periculum praestabit multo ante per nonnihil naturae morbificae demendo, ut omnia deinceps tutiora et tranquilliora sint id est officia activa curato in febribus brevior evadat, ut secundum solvatur aliuqui neglecta saepius plerumque mutare et deterior prolixiorque fit. Ergo statim initio primae regionis impuritates emolliente clystere vel blando et leniente cathartico peccanti humori et tali naturae et viribus accommodato expurgetur: nam si febris biliosa est, iisdem cholagogis quibus 3. ex quisita profligabitur. Si pituitosa aut melancholica iisdem educatur et cathartici quibus congruentes intermittentes oppugnabitur majore tamen cautione utriusque pandi tum propter febris assiduitatem, tum propter virium majorem oppressionem in desperate febre quamprimum celebranda si vires et aetas permittunt cujus praesidio plethora minuitur, putris ergo sordes natura evacuabitur, obstructio ex copia solvitur et febris incendium extinguetur.

itaq

itaq hoc praesidium saepius iteravi prius modo ex vena,
modo ex altero cubito pro febris magnitudine, sangui
nis copia et corruptela aliquo virium robore: ubi tamen biliae
aut pituita plurimum ducitur semper paucius de
trahendum est ex Avic. fen. 4. c. 1. quia cum san
guine frequentius sit bilis, et saepius pituita, reducitur
in aequo ad alterum duorum praedictorum extremum
scilicet calidorum febrium vel frigidorum conditionibus. Sic
prudentis practici conquirendis et liberandis ob
structionibus dandae sunt operae, in quibus usum praescri
bentur apozemata aperientia pro caloris majoris aut
minoris intensione variata quia in magna sublata putri
do, modo calor plurimum augetur magis quam in
intermissione refrigerandum: deinde paucis diebus purgatio
paulo validior instituenda remissionis tempore, quo natura
minus a morbo affligitur. Vomitio sit minus quam
quando majorum venarum, materia in alvum potius eva
cuatur imminente vigore aut initio, nihil moliendum ne
illic natura magis fatigetur, sic astuo [illegible] reducetur;
interea vero dum febris putrescit et quaedam interveniant
symptomata, virium exsolutio, aegrorum damnis augentia
occurrendum erit remediis proprio capite explicandis.
ex Bal. consilio 1o ad Glanc. c. 4. sublata materia fe
brilis ardor extinguendus partim apozematis partim epi
thematis refrigerantibus. Obstructionis occasio
aperientibus citra insignem caloris incitationem [illegible], partes
nobiles [illegible] et sumptis roborandae vires, [illegible]
victu et [illegible] et minimi [illegible], refrigerantibus [illegible]
[illegible] conservanda [illegible] tenuiore et liberaliore,
quo celeriorem, vel seriorem febris ad statum progressum
judicabitur /

Ac

De Putri Synocho Caput Trig. 3um

Inter continuas de putridas synochus dicitur febris magnitudine, motus celeritate, & synochum vehementia 1am tertiam de diar. igr. secundum propriis capitibus statuendum. Putrida synochus Gal. 9o meth. c. 3o febris est a sanguine in venis maioribus putrescente nata: sed putredinis magna est latitudo ex 2o feb. cap. ult. aliud est putrescere, aliud putrefactum esse: sanguis interdum biduo, aliis triduo vel quatriduo putrescit, neq. dum perfecte sic apud prior., in quo suo est, & gradu incrementum est motus & sedimus finis et termin., atq. aliud est inchoata, aliud perfecta & consummata sanguinis igr. initio ita dum putrescit & ex ipso est putrescendi motu febrem synochum putridam inducit & cum ad perfectam putredinem accessit in propriam formam amittit, & eius loco aliam admittatur, hic aliam febrem scilicet in biliosam vel melancholicam prosilit atq. haec est Gal. sententia de febre et sanguinis putredine adversus quam et me solo contradicendi studio multa disputavit Fer. 1a c. 4 tract. 2 c. 43o dum falso affirmat Gal. visum fuisse nunquam a sanguine putrescente febrem expectavi: cum a utraq. synochus ab ijsdem causis procreatur, quae maioris minorisve ratione differunt ut ex cap. 12 repetere licebit, in quo eiusdem diceres

Quod attinet ad diagnosim. Calor qui plurimus per universum corpus effusus est tamen sic vaporosus minus acris sentiatur quam in reliquis putridis acrior tum est quam in simplici synocho in quo continentis aequalitas toto morbi decursu vel crescit vel decrescit in eodem tenore perseverat sine ullis spatio biduum remissionis partibus quomodo ab alijs distinguitur: Pulsus

est

et magnus, frequens, et celer quia virtus valida necessi
tas magna instrumentum sequax sed inaequalis ob putre
dinem. Urina rubra, crassa et turbida nonnunquam
naturali haud admodum dissimilis, reliqua symptomata in lassi
tudine phlegmonosa in toto corpore sensus, facies rubo
re perfusa, micantes oculi, venarum arteriarumque
praesertim temporalium distentio et molesta manifestaque
palpitatio in somnum vehementerque propensio, vocis libe:
morisque interceptio ob arteriarum carotidum obstru:
ctionem ex copia unde synanches vel apoplexiae metus
impendet, lacryma involuntaria, sitis et cetera plura
longe vehementiora sunt, quam in syn. q. quia sudes et
vapores putridi longe acriores sunt non putridae fa:
miliares et febres istae plethoricae praesertim juve:
nibus et vere quo sanguis abundat et durat 9°
meth. c. 3. et ex Aetii consilio 1° tetrab. 2° saepe lo:
tharguum vel coma immensa sublatis ad caput vapori
bus arteriae carotides, et rete admirabile obstru
entibus, vel sanguine in bilem verso in cancrum
vel abscessum capitis biliosum facile transit, aut
ginam parit ex Avic. syncopes et suffocationis metum
afferunt nisi virium robore et sudore plurimo vel hae
morrhagia larga periculum arceatur ex 9° meth. c. 5° sic
resolutio ut in utriusque ex autore curatur s. ra...ice Va:
riolis autem absolv. idque 4° aut 3° die ex 2° de cris. c. 6.
et 3. c. 4° atque l. 11° meth. c. 15.
Curatio alterantibus et vacuantibus perficienda cum
sanguinis copia et quasi ... sit contrariis emendari
illa et ~~minuere~~ minui debet per phlebotomiam 1° quoque
die celebrandam sicque ex 11° meth. c. 15° etiamque detrac
... sanguinis initio synochi sive 5° vel 7° fuerit ...
... ad syncopen detrahi donec inter manus
phlebotomi aut per vacuandi copiam aut ...

jamjam

iam iam obstetricandi, sed remedium prohibita viribus tolerare, quam affectum et plurimum evacuari satius est. itaque bis die vel quotidie ad ℥x aut ℥xvi. in robustioribus è basilica aut saphena si sanguis thoracem vel superiores partes affectat detrahendus causa morbifica et plethorae viribus consentientibus fuerit satisfactum. Clysteres emollientes, refrigerantes et detergentes saepius et praeponantur et postponantur, syrupus turgentibus et attenuantibus quibus refrigerandi vis insit, potando accedatur, cuiusmodi sunt de ros. End. limon. agresti et succi acetos., Quibus lenientes vel Viol. et nenuph. adversandi primus ex quibus cum aqua vel potius dietam refrigerantium stirpium institua-tur Julap. et apozemata in siti ex secunda quoad [illegible] [illegible] optimata et in urinis atq. [illegible] [illegible] [illegible] cortionis apparentes atq. fugenda largior [illegible] [illegible] tanda, locum concedam ex quibus [illegible] vel [illegible] [illegible] commoda vel damna provenient e. [illegible] et oppositum./

De Dieta sic statuendum videtur cum indicatio [illegible] [illegible] [illegible] sumatur a viribus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et corporis et calida [illegible] qua [illegible] [illegible] et corporis [illegible] videtur. [illegible] [illegible] propria in [illegible] non [illegible] videtur [illegible] tamen cum corpus [illegible] a febre [illegible] ita [illegible] duorum unam aut alteram febrem [illegible] [illegible] si [illegible], aut [illegible] [illegible], si non [illegible] [illegible] sine viribus [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] refrigerantibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] carnium [illegible] refrigerantibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] institutio, atq. ad [illegible] [illegible] [illegible] condita quaedam ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Viol. [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] et [illegible]

Coall.

Corall. & stibia succis rosar. praescribitur./

De Causo Caput Trig. 4um

febris inter acutas acutissima, interq graves gravissima ea est, quam Hipp. κατ᾽ ἐξοχὴν Καῦσον, saepe et πῦρ Celsus ardentem nominat ab ardore, quo reliquas fere excellit, ut ex sententia sanct. Gal. 2o de Cris. c. 6 3um facit homogeneam, solaq caloris acutie a biliosis ardentibus exquisitum ardentem non a spurium illigit: dum duas Causi apud Hipp. S. 4. l. de victu in acutis [illegible] est sincerus legitimus et exquisitus: alter, nothus et spurius. Unum fieri vult Hipp. cum venulae prae lassitudine exsiccatae acres et biliosas sibi ad se attraxerunt quod affirmat Gal. com. ad aph. 59. l. 4. ubi dicit in ad part. 3um S. 2. l. 1. Epid. Duplicem causi gradum esse cum astruit, et cum bilis una cum sanguine in venis majoribus accenditur, vel in venis [illegible] [illegible] aut pulmonis [illegible] offenditur. Itaq veri [illegible] causi 1a causa bilis est torrida vel ichor biliosus in venis putrescens et accensa: antecedens impletis calida [illegible] [illegible] copiam [illegible] Externa [illegible] sicca, qua [illegible] [illegible] copiam [illegible] Externa [illegible] [illegible] sicca, qua Corpus supramodum exsiccant [illegible], qua Corpus supramodum [illegible] [illegible] calfaciunt, ut aeris nostri ambientis [illegible] diebus [illegible] caniculae ardentibus sitis diuturna, Calor plus [illegible] [illegible] et acrium alterum [illegible] rimus, aromatum salsorum et acrium liberalior assiduus Vini generosi ac [illegible] [illegible], a quibus potus, Vigiliae curae graves [illegible] [illegible], a quibus [illegible] [illegible] sanguisq exacuitur et [illegible] [illegible] atq [illegible] Causi veri et legitimi gradu, qui [illegible] duplex statuitur a Gal. 3o de locis affectis c. 7a ad part. 1um S. 4. l. de victu in acutis [illegible] [illegible]

qui

Qui praeterea a febre ardente bilem in toto corpore putrescentem
sine ullo affectu visceris [illegible] essentialis est, alter in[illegible]
tissimus, qui magna ex parte flammam a praecordiis et
ventriculi affectionibus aut pulmonaria inflammatione
[illegible] [illegible] sequitur est symp. causus nothus appellatur
[illegible], quem Gal. ad part. 17. l. 4a de victu in acutis
vocat imminutum et non exacte absolutum & τελέως
[illegible] πυρέσσοντα, nascitur ex salsa et acri pituita atque non
sola sed bili permista ut ibidem docet: Sunt autem Causi duo
signa pathognomonica, ut colligimus ex Com. ad part. 34.
et 46. l. 3. epid. Sect. 3. n. sitis insatiabilis et Calor ar-
dens praesertim, si Causus fuerit legitimus et essentia-
lis, vel in parte sitim infrigidante, ut in pulmone, Ven-
triculo, imo intestino ex com. ad part. 1am l. 4a l.
de victu in acutis, quibus tum siccae tusses paululum
irritantes in febribus ardentibus proveniunt, ii non
admodum siticulosi ex Galeno ex aph. 54 l. 4 propter
humidum distillatum fauces irritantem alioqui summae
malignitatis signum est, si in febre ardenti aeger non
sitiat: sunt enim signa sic corruptae facultatis in parte
sentiente ex com. ad part. 3. l. 7. l. 1. epid. itaque raro
quodam de nono exemplo Sect. part. 34. l. 3. l. 3. epid.
Causo laborantes [illegible], quam [illegible], tempore
statu post initia soporosae fuisse neque magnopere si-
tibundae: videtur tamen ut ait Gal. in com. Sect. Cau-
sum assiduitate sitis et Caloris ardentis [illegible]
praesertim assiduo delirio agnoscendum/
Ad haec duo evidentia signa alia multa accedunt
συνεδρεύοντα & assidentia signa ab eodem Hippocrate
tom. 4o de acutis et in epid. descripta. Nam sunt
lingua asperitas et siccitas, quasi torrefacta, post
quam in rimas discinditur una cum nigrore, oris

amaror

amaror, cibi fastidium, respiratio difficilis, et magna p densa, corporis in omnibus partibus jactatio et anxietas, lassitudo ulcerosa, alui dejectio saepius liquida, pallida, et biliosa, nonnunquam sicca et gravi et adustis combustis a jecoris phlegmone expectanda. Urina flava et flammea, sudoris vacuitas, capitis dolor ingens, vigiliae perpetuae et mentis abalienatio, quorum omnium causa est bilis inflammata et pollutiva, ad quam confluit natura et conditio respectiva de ista ad quam ... salutare quam ... ... tam sunt causi salutaris quam ... ... summe ... et acutissimus, calidissimus, hi periculosissimus, cum hic ardoribus ... febre naa nequeat ... breui vel molestiam eadem spectare vel ab eadem profunditur et vincitur: si itaque prae dicta symptomata statim ab initio magna sint atque ab... ... ... ab suff. ... ... S. 2. p. ... ... absunt, quae ab suff. ... ... perpetuus sit vigilias, et si aegro parum ... in ... praeter ... a cibis oblatis corpus anxium ... in omnibus partibus ... collo et claviculis ... ab... abhorreat, frontem collo et claviculis ... omnio ... ... vel molestiam, ... partibus ... extremis partibus frigeat, accessiones ... ... extremis partibus frigeat, ... sanguis. Urinae nigrae, tenues, ... si ... ... accedat, si sopor vigilans, ... languor, ... omnia: haec inquam omnia lethalem morbum ... ... indicant ut ... est ... ... Erasmi ... ... Uxoris ... S. 3. l. 1. ... ... qui in ... ... quae apud ... ... l. 2. P. 3. longo ... ... periculosior ... quam aestate quia cum ... ... magnitudinem indicat, quas

Sydenha

dysenteria contrariotatibus superveniens ex aph. 24o l. 2. majo
ra a. sunt mala, quia ex ea pollutione proveniunt ex
Actuar. prob. 28. §. 1a. Grandia morbis causa insit
itaque non inquit Hipp. 1a de morb. non aliter quam
pleuritis, phrenitis, erysipelas, peripneumonia,
aliaque acuta et morbus, qui de utrimque [illegible], quod
ex coctionis et cruditatis signis ex symptomatum crisi fluxione
vel redundantia procedunt dissolvuntur./

Cæterum febris causi plures sunt species tam periculo
sum quam perdubitum, propter diversum partium in
quibus consistit aut deinde impetum ipsum committen
tia, frequentius tum excretione praestentum exquisitus
judicatur, ut biliosis dejectionibus sudore et haemo
rrhagia, quas intelligere licet ex part. 5. §. 1a. et part.
17a. lin. 66. §. l. 1. Epid. febrium accidentium peculiaria
est et maxime propria quod sanguis fervidus vena cum
bile accensa sursum elatus, ut aliquid excitat, sic
narium vasa recludit atque disrumpit. Unde haemorrha
gia, quae si natura [illegible] ἀπόστασις ritè scil. die criti
tico et largo evadatur bona est et inde superstitem aegro
tantis; si pauca et stillatim, pravum ex §. 2. 1. Epid.
post haemorrhagiam nulla frequentior excretio causum
solvit, quam sudor, ejusque solet ante rigor praemuniens
circa crisim incidere, vi rigoris urinae suppressio, quod
scil. febrosus humor cursum inflectat ad corporis habitum
Hinc aph. 58. l. 4. febre ardente habito superveni
ente rigore solvitur: quia eisdi rigoribus critica particularis
symptomata sequitur facta sudoribus excretio diffusa et
expulsa bile in habitum maxime si 7o die aliove criti
co febrem solvit [illegible] ex aph. 46. ejusdem libri

f

Et prorrh. 23. s. 2. l. 1. quod si absque haemorrhagia vel
sudore causus est simul relevetur inquit Hipp. s. 4a de
dieta in acutis et in recidiva coxa vel crura dolebunt,
Itaque crassa expuentur, si vero sanus est futurus.
Verum causus judicatorium vomitu ubi Ictericus
hic febris eam sit, tum deiectionibus biliosis quae
et dysenteria ubi circa partes hepatis morbi causam
contineri. Item urinarum multitudine, si bonae, vel
sedimento sint praedita, ut a... fact. 79. s. 2 l. 1. aph.
ut in virginibus mulieribusque menstruum profluvio
raro per abscessum judicatur, nisi forte intelligit nunc
quas partes haemorrhagiae loco intelligunt solum s. 4a
l. de victu in acutis, quae si in suppuratum abierit
[illegible] evadat lethalis est ubi alvi profluvio crassa
[illegible] urinarum profusio per [illegible] avertatur operatur
51a s. 2. l. 1. aph. vel certe abscessum faciat in parti-
bus inferioribus ut sedem ilia et summam coxam
[illegible] cum dolore gravante, sic notavit Hipp. l. 7.
Epid. ex ardente febre abscessus iuxta utramque aurem
factus cum alter ex ipsis extra [illegible] et solui
signatum 14o concidisse, 20o die obiit. Ut a paro-
tides pro haemorrhagia causum quamvis imperfecte
nonnunquam solvunt, sic quandoque sudoris vice in
[illegible] aliquando judicant, deiectionibus superficialibus duo,
ut constat ex Hipp. l. de judic. ubi et coxarum dolor
et oculorum distorsio vel caecitas, aut testium vel
mammae tumore solum profitetur: non [illegible]
dum [illegible] febribus in varios morbos [illegible],
in tabem, vel περιπνευμονίαν ex Hipp. l. de affect.
et 1o de morbis et Gal. 5o de locis affectis c. 7.
sed frequentius hydropem, ut docet 7o Epid. in Hist.
Cleophontis facilius in hepaticam [illegible] –

[illegible]

mettis, c. 8. quae mutatio cum lethalis sit, et singultus 4° die superveniens ex l. et indicatis indicat hepar esse inflammatum et exsiccatum: sedem ex causo in peripneumoniam facilis sit transitus, non vero ex hac in illam; cur inquam ex pulmonum inflammatione causum fieri scripsit Hippocrates 1° de morbis: an quia facilior est a vasis in viscerum parenchymata seu morbifici propulsus et transitus, non contra; an quia pulmo cum sit natura molli spongiosa et bibula facilius obtento per ditur aliis intra mollium et ineundem [illegible] in quam et recipitur facilius aliarum partium excepta trahit ac suscipit, suscepta vero vix ac ne vix quidem a se expellit. videmus hic Hipp. inter peripneumoniae signa et symptomata febrem autem refert 3° de morbis et alibi passim itaque non abs re bene praedictus nonnullis superatur nisi causum absoluta febre, in specie a qua distinguatur malunt./

Causi Curatio Caput Trig. quintum

Curationis causi 4 scopi constituti sunt, bilem morbi causam evacuare, febrilem calorem extinguere, vires fulcire et symptomatum vehementiam lenire. nonnulli igitur statim initio purgandam bilem cum sit sequax et lapsoria minoribus repurgant in Cassia extr. elect. lenitivo diaspr. sol. syr. Viol. ros. pallid. et cich. cum aq. end. ... lacti partul. vel decocto prun. tamar. aq. end. ... stirpium praedictarum acetos. lupul. Hord. gram. stirpium praedictarum acetos. lupul. oxylap. sem. frig. maj. et flor. cord. fluenta tamen alvo nihil movendum eadem ex Gal. consilio 7° ad Glauc. c. 13. nisi ad fluorem causam tollendam infusum [illegible] adhibendum, quod aliarum propter astringentium

[illegible]

Siccantemq. vim sufficientem ob rebre. Quare si quod
utrumq. hic liquore aliquo largiter infundatur ebibendum,
ut via quae attritoria minuatur aliq. posterior
syr. vel julep refrig. et sumendum exhibeatur, ut
siccitas ab illo inducta corrigatur. Cathartica quae
scammonium admittunt propter calorem et vehementiam
tutam non sunt, nisi quum frigidiore corpore in
naturae robustioribus, quas leniora continuam vela
quum sed ex iqua fortiter miscenda videtur, ut si in corpus
Cassiae diapr. solut. in vehic. mista et una diaphoen.
ʒ.j. cum diuj commiscendum praedictis: solugogia
Amygdalinum, vel oleum florum sub dum et tota ex
sero lactis, vel ex decocto emollienti et refrig. cum oleo
Viol. et succ. rubro, diacass. cathol. et lenitivo.
vel oleo Viol. ex unguent. aut et sine pingui pingue
ibus comparanda, quae q. magno languidiore frigori
tatis reponuntur ob febres exsiccatae ardore febrili
et renum retortidae et propter sanguinem circa lumbos
in magna copia offerentur accidentem acriora inde dum
fit addito unde. vel betae succo, ubi sed biliosa
fit superne rapta, sedem reddenda est, fluxu al
superiore vel gentia pavetur ex decoct. pro fluxu mani
end. scar. agrim. plant. ros. rub. tosti barbati in
sero lactis cum ovi vitello et saccharo rubro et ros.
Corpore repurgato de phleb. sic statuendum, cum sa
quia in febribus quibusvis retardatur non refrigerans
cau, si diu minuenda plenitudinis, quam vacuatis ex
accidenti refrigerando egetur: in causa exquisito sola bilia
citra sanguinem copiam patescat. vel nulla prosperis
sima convenit phleb.: ut si causae fuerint symptoma
plethora sanguinem vero: visceri s. cujusdam inflammationem
sanguinem

sanguinis pro viribus de copia [illegible] detrahendum ex Avic. et
consilio fen 1a 4 tract. 2. c. 42.

Nota etiam dominum subtilem libertate amplectimur, quia non
aliunde causi cujuscumque curandis inchoandam censeo quam
a phlebotomia, quam ipse celebranda hoc Gal. consilio de
13. c. intend. 9o meth. c. 15. 1. ad Glauc. et com. ad
aph. 21. l. 1. ubi scribit in febribus ardentibus vel
nullum remedium praestare venae sectioni etiam ad lipo-
thymiam usque factae, quod et vidi ipse, quae potissimum
fit per haemorrhagiam, suadere videtur; ab hoc tamen reme-
dio abhorrent Arabum schola, quod opinentur bili quae
si febris inijci a sanguine (ergo potius a pituita,
quae utique contra cum bile pugnat) destituta a frigido
bilis ferociae et incandescere; sed certe in eo fallunt
et hujus opinionis asseclae, quam ego existimem in-
flammari et putrescere sanguinis contagione bilis,
nisi exsaniatur et transpiratur venae sectione; addo
quod febris ipsa sanguinis in bilem [illegible] ad hoc
igitur praesidium statim convertendum; quotiens a [illegible]
dum in actis non cadit, hoc medici in acutis ope-
ribus experitati, qui ostentantibus se indicantibus
mittendi sanguinis, an [illegible] ita se hoc vel illo
modo ad phlebotomiam comparabit.

Phlebotomiam succedat purgatio blanda praescriptis bolus cass.
tamarind. addito syr. viol. multarum infusionum; hoc
cum usque dicto expectet, in lubricando alvum citatio-
rem reddit bilem contemperat sua humiditate, tum
frigiditate et si insideat in pulmonibus lenit. Si in
ventriculo et jejuno intestino si in cavis hepatis
si in colon nihil ex hisce bolo [illegible] attinenti cap-
tamus et aegrotus hoc a. ad imitandum Hipp. [illegible]
qui l. 4a l. de diaeta in acutis a purgantibus, quod
aria sunt et calida, abhorret, sed alvum clystere

Aluj

clini praecipit, et hac de causa, qua nullam sit animo
iram, ad purgandum adhibet, aq cocto utitur, tum
in flatum deponat, tum ne in ardentem in calido
stomacho vellatur suscepta iam acribus pocantia
Juda l'acuae febrili incendium vectur una et omni
caliditate extinguendum.
Quod ad diaetam attinet amplum sit conclave, in quo
decumbit aeger, non lucidum, ne commoveatur spiritus,
sed subobscurum et suavi aura expositum. Lavare
navia et pavimenta oxycrato inspergantur, fol. et
flor. et germ. diversorum refrig. ... tum ...
tur, horum frequentia aucebitur, lectus sit amplior,
stratum molle, cervicalia et linteamina tenuia et non
sordida, saepius permutabitur ex Rch c. 78. ...
l. tetrab. 2°. Cibus liquidus sit conveniens qua mar
gine ..., facilius coquitur et distribuitur, -
qualis comparabitur ex jusculis pullorum et vitu
linarum carnium frigidis olitibus alteratis, car
nes ipsae interdum offerantur cum obsoniis acidis
et succis limon. oxal. et uvae citibus. Laudantur
et pisces saxatiles et hordeata liquida, pruna, poma,
lactucarum germina ... cocta, introducta
salsis, acribus, stipticis, aromaticis et pinguib. Potus
liberalior concedatur ex aq. cocta in qua mica macerentur
vel ex d.to hord. prun. vel ex oxycr. dilutissimo, vel syr
de acet. cum succo Limonum. Somnus quoad fieri pot.
concilietur et quies imperetur: sed potius morbi coti
onem primam et virtutem ipsam conservant, ut alligi
mus ex part. 45.ª s. 4.ª l. et videtur in aeutis mod.
refrigerantia partim sumuntur partim admonentur
intus assumenda. Adtinet calato loco primum aquae frigidae
...um tribuit et Paulus Aegineta l. 2° c. 29. quae
potio ... ardentes febres ... extinxisse ...
tur: cum tu Hipp. part. 4. s. 3. l. et dicta in acutis

mellus

nullae aquae quae in acutis bibitur laudes tribuit: sed re-
cum ista multa dimicent, quum tamen liceat sic loqui de-
victu et quotidiano aegrorum potu non aliter de ea sentio qd
cum aq. frigida in morb. acutis usu inserviat, intelligite
cum l. 3. part 42. praeterea Hipp. agens de locis de morbis
bus acutis cum partium inflammatione natis (in pleuritide
et peripneumonia) quibus frigidae potio non convenit quae
morbum bal. docet ab eodem Arabib. et Graeci post eos pleriti
omnes in aq. solida liberaliori potu constituunt de Consi
liarum febrium putridarum remedium sanciendum,
atque hac de re multa disputantur q. meth. c. 5. et l. 9.
c. 9. ubi febris cuiuslibet aquam frigidam spero de
remedium assequi, atque Deinde ... propinari pt,
si vires constent et coctionis nota ... sublata
putredine et putredinis causa, quae continent nunc in reliquis
putridis adhibenda sunt, sic in istoc casu non ita exa
cte est observanda, ut morbi coctionem expectandam
docuit ... 7° Collect. c. 12. duabus praecipue rati-
bus 1° quod aegro interea dum expectatur coctio
ab ardore corpus colliquante et depopulante periculi
toties et febris futurum est auxilium; ubi febrilis
ardor nativum extinxerit, 2° quod minus periculum
impendeat ex aq. usu quam ex eo medio: nam ex illa
morbi duntaxat longitudo metuitur, ex hoc interitus,
unde ex multis rationibus ... opinionem
probari video cum in casu exiguae sui obstructionis
a bile cruda n. acri et ~~frigida~~ febrium, quae caloris
tempore facile resolvitur.

Quid hic rursus quaeritur, an paulatim, an affatim
et ad aegri votum et libitum exhiberi debeat: nam
Aristot. prob. 57. s. 1. saepe et paulatim exhibendam
censet, quod multa pota praeceps delabatur, exigua
lente incedens corpori perit... [illegible] ae

ac in summo pest. aqua largius accessit, diffluxit, si
exigua madefacit tum e contrario. Alex. Aphrodis. probl.
94. l. 1. scriptis reliquit, ut in fornace, sic in corpo
re febricitante aquam paucam incendium augere;
unde Gal. Avic. et reliqui summum in d. gemma
nicum [illegible] tum quantum [illegible] prius praescribunt. itaque haec
contradicentiam nonnulli sic componunt ut aqua
vel affatim bibat, vel paulatim saepe offerat;
sed non plane satisfaciunt. Itaque dedimus et sic ad sic
tim compescendam [illegible] aqua [illegible] opinionem
probabiliter videri: at si ad incendium extinguendum
non itidem, quin potius Avic. consilium optimum
sequi qui fen. 1. 4. tract. 2. c. 7. cum tanta copia bi
bere donec aeger conentiatur tremores corporisque calor
rem viriliter acquisiverit; si enim tum formidolosum
sit aq. frigidam, et non expectet refundere, in casu dum
licitis coquat et cum syr. refrigerante immisceat:
sic et [illegible] obtineat, ut longiore mora in sympt.
corrumpatur: assumenda quoque sunt apozemata refrige
rantia ex decocto endiv. gram. prun. acetosae [illegible] oxyl.
Lact. portul. borrag. bugl. flor. nymph. viol.
sem. frig. maj. cum syr. refrigerante saepius
ante commendatiora quibus tum in vigore, cum
jam ventum est ad crisin, parcius utendum est ne
frigiditatem vel immoderatiore crisin impediat;

Admonenda sunt vigilantibus epithemata non q. statim
ab initio ne repulso intro calore febrilem adaugeant,
sed in medio et vigore cum diffuso per totum corpus
ardore qui adhuc durat circa viscera facile extingui
tur. Conditur ex aq. ros. viol. nymph. bugl. acetos. cum
succo

succo limon. trochisc. de camph. et pulu. diat. ~~blank~~ dia
marg. frig. cum panno Kermezino. Epatici ex aqu.
end. cich. sol. lact. plant. cum acet. ros. et pulvere
triasant. Thoraci ex ol.o cordi somin. frigid. maj.
addita 3.a parte olei viol. ad faciliq. dilatatio. —
Lumbis linimenta ex oxyros. vel oleo nenuph. cum
succo Lact. et sol. vel ex cerato refrig. Testibus
fotus ex oxycrato vel ex aq. ros. vino et aceto. —
Manibus folia vitis, Lact. et nenuph. oxycrato
profusa. — Frontibus tinctura vel ad invitandum ad
somnum ol.um Lact. viol. papav. et anethi. frontis
et synciput raso vel oxyros. vel embrocha ex aquis
olera refrigerantibus; aut sacculi frontalia ex flo
ribus confertis et semi.lo portul. sape deq.ue frigida
colluendum et naribus admovenda miscella ex aq. ros.
et nenuph. cum pulvere florum nymph. et santal.
alij extra omnia admovendum: ut q.a affulta in
nunc refrigerando et humectando nervos roborando
partes quibus adduntur, sic cum sua mora cum
inealuere, nocent, calorem et contra sibi conciliatum
cum sum corpori cedendo. progresso morbo ad ea
transeundum quae suo calore tepido ipsum compescat
et forent invocari Vitis laxativa fuliginum educunt
ed: hinc pulmones calidum recens expectoratum
Catuli vel pulli gallinacei nigri dissecti per me-
dium et raso cap. thorax lumbis et carpus et plan-
tis pedum admovendi quorum loco vesicantia solum ex
cantharidum. Epithema grato et kamino hinc usui eligendo
licet ex 3.o splenum c. 9.o partibus ear. destinat laudat
balneum aq. dulcis et tepidae ad aeris vapores discu-
tiendos nimio et natationes in frigida ~~cons~~ statu
aegro permittit juvenis et assueto: sed ab ea abstinendum

exhibenda. Vires interim quae febris et symptomatum magnitudi
ne afficiuntur refiicienda victu commemorato sed maxime cavi
nimus oppressione corum juvet glaciato, tum cavum debil
latis, inflammatione, cardiaca, potionibus opiatis
atque conditis ex cons. de Viol. bugl. nenuph. ros. cum pul
vere corall. eboris, Margar. Unicorn. bezo. adiecta
portiuncula confect. Alkermes ƒ de Hyacinth. cum syr.
de Limonibus vel Sacch. ros. V. g.

℞ Conserv. Viol. bugl. ana ℥ß conserv. nenuph. et ros.
ana ʒij confect. de Hyacint. ʒj specierum diat. de gem.
ʒj addo si divus fuerit rasur. unicorn. et lapid. bezoard
ana ℈ x cum syr. limon. f. opiata de qua sumat aegro
instar Avell. ʒj ter aut saepius in die vel loco syr.
cum Sacch. ros. triplo vel quadruplo fiat conditum./
Denique symptomata si febribus augeantur vel devolvantur vi
ribus propriis remediis erit consulendum, ut postea
applicabitur. Ubi tandem tempore eiusdem et motus naturae,
qui si perfectus est bonum est, nec medicum quicquam
moliri oportet; sed de sputatoriis his infra motum,
quo natura urgente et ducente debet per loca convenientia, ut
jubet Praeceptor aph. 2. et 21 l. 1. sin immoderatus
fuerit et offendere sistendus. Virgin. a natura in plurimu
sit et ad haemorrhagiam, ad alvi fluxum, ad sudores, ad vo
mitum et ad urinam: ergo sudor et urina Vino albo
tenui aq. cocta diluto prius provocari vomitus po
tu liberaliore syr. acetos. aq. multa tepida di
luti: alvus aq. ordinata vel cholagogo medo./

De febre Lipyria caput 36.

Est febris ardens inter acutas et eximias hic accidentium
perniciosissima est lipyria de cujus natura magna est inter
Medicos vota dissensio: nam tametsi in eo consentiant
ut

ut per cum corporis interiora aestu incandescant, exteriora
inalgescant, tum in rat. nominis quod sit dicta ὅτι λύεται πυ-
ρὸς cum quo et calore afficiat in extremis partibus ut nota-
vit Actuar. 12° meth. c. 1° aut q. maioris anxietudi-
nis et molestiarum sit plenissima inflammatis in quan-
ma foco et perfrigeratis extremorum rat. assignandis
multum inter se discrepant: nam Hipp. Gal. Paulus
dicit Lipyria esse a bile. Actuarius a pituita, Avic.
partim a bile, partim a pituita; at Hipp. quas quidem in
l. de cris. et 2° de morbis, sed quas namque ipse locis non
designavit, ut in Coacis part. 6. l. 1. τὰ λειπόρυχα
τῇ χολέρᾳ ἐπιγενομένῃ οὐ λύεται i. lipyria febris
non nisi superveniente cholera solvitur propter subitam
et integram excretionem succi morbifici i. bilis, qua sub-
lata ~~bil~~ morbus duxit originem; Gal. com. ad aph. 3. l. 3.
s. 4. l. de victu in acutis et alibi quoties Hipp. causam
describens inter quas signa et symp^ta^ partium exterio-
rum perfrigeratarum cum intimarum aestu intolerabili
conjunctam numerat, ut lib. de aff. et alibi totis
Lipyriam s. malignam causam signavit videtur Gal.
2° de cris. c. 7. febrem ardentem malignam pulmonis
sequatur aut ex ventriculo inflammato, sive erysipe-
late affecto lipyriam accendi velit ex sanie τυφώδη
fumosam, ex pulmonibus algidam: sed ista omnem ra-
tionem rerum non immutat. Itaque Gal. com. ad aph.
48. l. 4. absolute docet lipyriae causam esse inflam-
mationem erysipelatodem partis alicujus in profundo
sitae, quae circumcirca instar caloris una cum spiritu
sanguine ex reliquo corpore in locum affectum trahit. Unde
interiora videntur cute perfrigerata, ut fieri per initia
accessionum. Unde colligi videtur lipyriam non esse

febrem

febrem essentialem sed symptomaticam erysipelati aequatur idemque
Gal. ad aph. 42. l. 2 dum Hipp. veterumque Julianum,
quam probat, refert. lipyriam inter eas febres reddit
quae nascuntur ex humorum putredine ergo vel ancipi-
te ratione explicanda huiusce febris sua Gal. Vel
dedum lipyriam propter inflammationem coniunctam tam
humorum putredinem, unde fovetur. in re consentien-
tia Paulus Aegineta l. 2. c. 3. asserens lipyriam
cognosci ex indicijs acerrimae biliae cum pauco san-
guine putrescentis, quae quod biliae cum sit crassa per
angustias vias conclusa obstructas erysipelatis mo-
do excandescit. Arabes a Graecis dissentiunt, tum in
natura tum in refrigeratione extremorum ratione. Nam-
Avic. fen. 1. 4. tract. 2. c. 53. nasci vult lipyria
ex bile crassa vel pituita intus putrescente Vnde eius
sua vapor elatus vel ob extremam aliquam obstru-
ctionem in exteriora effundi nequit vel pituita eandem per
superficiebus depositam occurrit refringitur per aquam
resolvitur. Actuar. quoque duplicem statuit huiusce
febris causam: alteram intus putrescentibus:
alteram foris eundem ab expultrice facultate per
accessionem signatam ad cutem propulsum, qui cum
aegre corrumpatur et putrescat incalescitque quoque
pt sed essentialem potius vel dorsificam quam lipy-
riam febrem effingere videtur. itaque Graecis potius
assentiendum apud quos haec sunt lipyriae signa pa-
thognomonica febris ardentissima internarum partium,
frigus externarum. pulsus exiguus, iactatio
summa; assiduitas vero vomitus biliosus, alvus
suppressa, lingua aspera, hypochondriorum tensio,
sudor.

sudor frigidus, lipothymia, viriumque omnium deiectio, quae
omnia febrem esse periculosam et magnam expresse Hippocrates
et Galenus declarant in coacis praes. 48. et lib.
l. 4. 1° et 2° l. 7° prognost. 4. s. 2 prorrh. 21 s. 2 et part.
5. s. 3. l. 3. epid.

Ad curandum quod attinet ea in evacuantibus, repellentibus
et refrigerantibus potissimum consistit. Vacuabit sic ex ~~sanguinis~~ revulsione sanguinis extractio ex in-
terna cubiti dextri e latere mitior facta, revulsionem et
frictiones extremorum, ligaturae, cucurbitulae, inferioribus
partibus admotae. a purgante abstinendum ex prae-
ceptoris dicto part. 22 s. 4. l. et ratione in acutis siquidem
phlegmonodem augent ad partem affectam trahendo, a qua
longissime revellendum docet Gal. l. 13. meth. c. 13. itaque
cathartici vices supplebunt frequentia enemata quae
cum quadam acrimonia emollient et refrigerabunt,
praecipue ex sero lactis vel ex decocto hord. furfuris, foeca-
lis, fol. viol. malv. pariet. bet. end. scar. acetos.
Lact. cum mell. malv. Viol. cicer. rubr. diacass. vel
diaphoenici. Nonnulli venas sectionem bolum e medulla
siliquae aegyptiae cum pulpa ~~tamarind~~ tamarind. et
febrif. addito syr. Viol. exhibent modo initio inci-
pientem phlegmonem non revellant. Arabes magnam syrupis
incidentibus ut acetos. et oxymel. praeparationem ex
purgante conficit sed. vomitum quoque provocant. sed
in iis cum febris a nobis dissident sic in eorum curat
curandi ratione imitari non debemus, quae specialis reli-
quis plenitudinis conveniunt et quam acutissima lipy-
ria ergo revulsione peracta media ibunt refrigerandum est
J. tum alterantia lyquidis non solidis propter usum olerum
praesertim lactucae, portul. quae leniter cocta ex aceto

dilute

diluto ex sulphuri dextrum primum tum medicamentum tum assumptio in
juleppia, aporum; liberali fugendo potio, quam admotio
epithemata, linimenta, cataplasmata, et fomenta. Sordes cum
succo solani lact. et sileb refrigerantibus subacta
addito oleo rosaceo et nymphaeae. Subinde renovanda et
commutanda, quod si natura crisis morbifici auxilio mi-
tata quibusdam excrementis διὰ κοιλίας πάθος molitur benign-
morbus judicatur. Sed ne cholera morbus lipyriam
solum cum ipsa sit per se perniciosa et saepe una aut
altera die homines interficiat, multum in lipyria reddit,
quibus tam bilis quam reliqua excreta in intestina
deuorant praeclusa sint, praeclusa quoque sunt quae
alitum a ventriculo et mesenterio in portam hepatis
transfluunt iterum. Ergo plurimum excreti colligitur
tum interclusa bile, tum ex alti corruptela. Sane difficul-
tatem solum quod sit cholera superuenit non exsolu-
tatem non exsolutae virium. Sed fortis naturae validarum
contentio et concussio, quae expulsa prorsus materia mor-
bum committendo pristinae integritati restituitur./

De febribus compositis caput 37.

Febris omnis vel est simplex vel composita. Simplex est quae
ex unius humoris in unaquaque parte putrescentis corrup-
tione proficitur. Unde legitima et exquisita dicitur. Composita
est quae vel ex pluribus et diversis humoribus, vel ex uno
quidem sed variis in locis collecto et putrescente nascitur quo-
niam ex diversis partibus ibi collecti putrescunt
atque nominatur i. sunt ἑτερογενεῖς i. ὁμογενεῖς febres
compositam autem multiplicem fuisse ex quibus illae
gignuntur febrium compositarum ex humorum vel locorum vari-
etate sciendum ac quae ex sola humorum varietate febris

composita

composita fit vnaq. et a Gal. 2. feb. c 7°. συνεχομένη
i. confusa 2° eius. et c 7°. δι'ὅλων κεραννυμένη i.
per totum mista vocatur propterea quod nascatur ex di
uersis febribus in eodem loco seu foco se permistis atq.
confusis pariterq. putrescentibus. haec vero rursus
duplex est, vna simplex confusa in qua deest te inter
se paritate misti confusiq. sunt, ut nullius febrium
signa sint conspicua: altera quae propter sensum febre
mistorum magis a dominante genus nomenque
sumit reducitur in 3na notha et 4na notha: hunc febres
confusae sunt spuriae et illegitimae: quae vero ex locorum
diuersitate i. ex febribus seu eiusdem seu diuersae speciei hoc
sunt et in diuersis sedibus, tum in vasis, quam extra
vasa putrescentibus febris composita suscitatur
Graecis ἐπιπλεκομένη, latinis implicita dicitur
ex pluribus febribus inter se implicitis:
sic de distinctis in eorum cuiusque sit et propria facies,
materia, forma, circuitus, accessio, signa, symptomata atq.
crisis. seu solius non vna est sed multiplex fe-
bris implicita seu plures febres, quae variis modis
inuadunt variisq. desinunt, tamen si accessionum quaedam
partes interdum in eodem tempore concurrant et duplex
est febrium implexio seu intermittens vel cum inter-
mittente, vel cum continua implicatur. Continua vero
continua non implicatur, sed confunditur. Rursus
intermittentium complexio duplex existit, nam vel
eiusdem, vel diuersae speciei intermittentes complicantur
eiusdem, ut quotidiana quae singulis diebus
duas et accessiones ~~per~~ propter typum definitam:
haec vero tota et absoluta: duplex 3na omnium frequentissima

quae

3na vel quotidiana, sed imparitas vel ipsi dies horis recurrunt,
vel alternis diebus ex diebus repetit: sed ita ut uno eorundem
d. eiusdem die bis prehendat duplex aut triplex 3na ex quibus
illa duobus diebus continuis accessiones facit 3nam praestat
interpositam, haec quotidie eodem tempore: solent et ipsi com
positae febres ex simplicibus initium ducere. simplex et altera
accedit et interdum ad illam 3na adiungitur unde etiam
solummodo et seorsum etiam et intercisae distin
guntur q. propriis signis ex typo, accessionum reciprocationum
cationes animadvertendi modo et moriendi imposito, symptomatum
varietate causae diebus repetendis, quae omnia in singulis diag
nosi singulatim exposita fuerunt. quandoque simplices febres
interpolatae complicantur cum quotidiana 3na, vel 3nae
4na implexa est, quod vel rarius accidit, hoc modo faci
le 1ma diebus advertitur ./

Alter implexionis febrium intermittentium est cum
assiduis, ut quotidiana continua cum 3na intermitte
nte, vel contra 3na assidua cum quotidiana intervalla
ta, vnam ex semitertiana s. semitertiana vocatur de
qua suo cap. sic etiam ... continua cum 4na inter
mittente, vel haec cum 3na continua, vel e contra 3na
intermittens cum 4na continua, alias haec cum quotidi
ana interpolata implicari possunt./

Si quis obijciat hanc continuarum congeriem
admitti non posse quod per eandem earum speciem febris de
intendum non febris contingere, quod est absurdum
contradictorium. Ad hoc non est a vero alienum dicendum
multiplici febre corruptum et minime corruptum
Variorum sed febrium respectu, et quibus intermi
ttentes discussa massa parox. committendi soluta sit:
continua esse ad perfectum usque morbi solutionem perseverat

dure.

Avic. fen. 1ª 4 tract. 4. c. 16. 3um complicatarum febrium genus constituit, continuarum scilicet inter se: sicut enim pt in eo diuersa facie diuersa mala cacochymia in venis majoribus offendatur, unde multiplex sibique implicita febris continua fit manifeste: sed recte Fern. l. 4. path. c. 15. dici febres confusas non implicitas de asserit, nam licet ex varijs locis humoris varia cacochymia in venas majores febrium continuarum sedem ac domicilium amandetur [illegible] putredinem agitatae sibi permiscentur et confunduntur, non propriam et peculiarem febrem eandem referre [illegible] varij: unde non varia et multiplex, sed una licet confusa febris accen-
git./

Expositi sunt igitur modi compositae febrium putridarum alterius aliam: nunc ex locis [illegible] accen-
sarum febrium, quarum hi [illegible] ultimi hac ratione ac-
nam [illegible] quae ex partium inflammatione nascuntur quaedam confusae dici possunt propter confusionem et admixtionem affectionum in pulmone et [illegible] in una eadem parte: aliae vero implicitae et complicatae, quae ex variarum et distinctarum partium in [illegible] et [illegible] inflammationibus oriuntur. Caeterum in febres inter se [illegible] cum symptomatibus [illegible] comprimuntur in syncope, jactatione, sudore, sopore, delirio alijsque [illegible], quae ad [illegible] Medici consilium ad se [illegible] propriam curationem exposcunt./

De Hemitritaeo caput 38.

Confusarum febrium et [illegible] quotidianarum et [illegible] curationem supra proprijs capitibus declarabimus [illegible] quum et in eo implicitus [illegible] addito [illegible] [illegible] ex quo [illegible] aliquarum

introducen

methodus Therapeutica facile restituetur: in hac ergo fe-
bris quam Graeci ἡμιτριταῖον Latini semitertianam vo-
cant max^am olim et nunc potius quam de re sublata con-
troversiam et dissensiones extitisse colligere licebit ex Gal.
ad part. 25^am f. 2. l. 6. ubi vocabulum id tanquam improprie
nimirum repudiari videtur siquidem dimidii nomen iis quae
non perfecte absoluta sunt, attribui solet, unde ipsius
nomen et semimortuum et ἡμίθεον i. semideum. Sic dici-
mus ut ipsa semitertiana tamen absit ut sit 3^na dimidiata
ut ex longe deterior evadat, adeo ut 3^na semitertiana
potius quam haec illa. Videtur etiam dimidia ex l.
de typis c. 4^o ubi nonnullis placere refert dictam
fuisse semitertianam quod non secus ac semisomnium
nimium ex l. de morbor. temp. c. 8. ubi h. ejusmodi
nominis auctoritatem Gal. ait, non quod eo ipsum nomen esset a qui-
busdam priscis usurpatum, sed quod nomen dictum tamen
retinendum esse docuerit. Idemque ex l. 2^o de diff. febrium
c. 7^o ubi videmus nomen tamen probabiliter visum est. hic d
appellatam fuisse docet, non relatam ad 3^nam ut existi-
mabat Agathin. sed ad totam febrem compositam ex
ostiam, quae partim ex 3^na, partim ex quotidiana con-
flatur: adeo ut semitertianae dimidium sit febris 3^nae
alterum quotidianae, licet quotidianae nomen omittatur.
sic et multum differat ἡμίονος i. semiasinus quoad
ad sive gradus medium consistit ex hac nomen notae in-
ejusmodi febrem ostiam nullum nam dicimus qui in febri
la a bile consistere fatetur etiam post Gal. cum ad
part. 22 f. 1^a et ad 23. f. l. 1. dicit. hic a. dam desi-
nit 2^o de diff. febrium Ἡμιτριταῖος febris est
ex quotidiana continua et tertiana intermitten-
te composita vel contra ex quotidiana inter-

mittente

mittente et tertiana continua, nam et si complicatio
febrium tertianae et quotidianae 4.or modis fieri queat,
vel 3na intermittente cum quotidiana intermittente, vel
3na continua cum quotidiana continua, vel 3na intermittente
cum quotidiana assidua, ~~vel quotidiana intermittente cum~~
3na ~~continua~~ vel denique 3na assidua cum quotidiana non
interpolata complicabitur, hic duntaxat ea complicatio
semitertianam facit, sed quam jungitur tertiana inter-
mittente quotidiana continua aut contendique cum si-
paroxysmis horrifica ex duabus continuis conflari non
sit quod perpetua dicit. propterea quod medica continua
nec horrorem, nec rigorem, nec figuram sui deinde ex
quo continuarum sunt, ut sed statuitur ante ex duabus
intermittentibus natam non sit, itaque relinquitur ex alte-
ram ex hac interpolatam et alteram et continuam
sequitur hic ex quotidiana contra et ex 3na intermittente
constituitur ut probat Gal. 2. feb. c. 9. qd horum magis
commun... notae vera semitertiana quam tradit Hipp.
part 22. s. 1. l. 1. epid. hic ... vocabant illas
febres horrifica, continua, acuta, ord. non intermittentes,
modum sunt semitertianae uno die leviores, altero die
graviores immoderatis in summa in diebus acutiores evadebant.

Est ac febris semitertiana duplex. Una exquisita ex ae-
quali febrium utriusque 3nae et quotid.ae magnitudine propter
aequales duorum horum bilis et pituitae sc. putrescentium
vires: altera non exquisita, in qua alterutra febris alte-
ram vincit et superat propter alterutrius h. in alterum
dominatum, ut docet Gal. 2o de diff. feb. c. 8. ergo eadem
semitertiana quae 3nae nothae eam videtur et pituita putres
concreta in hac utraque h. ... permixtum putrid et febrim
profert, in illa horrorem et propriam accessionem propter

dimidium

diversum utriusque formam. opinionem tamen Gentilis in ea febre
exquisita semitertiana bilem et pituitam ibi confundi et
aequali proportione misceri, proinde non putat in illa esse febri-
um complicationem sed earum confusionem propterea quod
inquit in febrium complicatione manent singularia signa
integra, quae suis intervallis perseverantur: at in semiter-
tiana nec quotidianae nec tertianae propria signa appa-
rent sed veluti ex duplici semine quoddam tertium quod confusum
et medium est coalescit genus. huic opinioni fundamentum
dedit Gal. cum scripsit l. de morb. temp. c. 5. febrem
semitertianam fieri ex mistura exquisitae quotid. febris quod
est magis signatum protulit 2° de cris. 5. febrem inquit
inquit semitertiana et biliosa et pituitosa febre perse-
verante confusae, non a complicatae, nascitur ex quibus
colligitur ex mistura inter se pituitae et bilis non loco et
sede distinctae semitertianam oriri quod tamen ita facile elli-
gimus ex assiduitate alterutrius febris, quae propterea
in vasis consistit, et alterius per intervalla redeunte
intermissione, quae propterea in habitum et extra vasa in-
cluditur. itaque cum Gal. ait totam esse febrem confusam
biliosam et pituitosam febrem [illegible] multo [illegible] pro
paroxysmum biliosae, paroxysmum ingruere pituitosae, vel contra,
vel est sed ambarum paroxysmos inmadere et confundi, sed tamen
vero minime; nisi aliqua ex parte dum bilis e vasis in
habitum translata portionem pituitae secum rapit.)
Ad tractum collegii [illegible] distinctam compositionem febrium
propositam ab Avic. fen 1. 4 tract. can. 16. et c. 17.
complicatarum febrium quasdam esse subintrantes
quod scilicet una ingreditur super alteram, ut loquitur
interpres principia Hipp. cum scilicet febris paroxysmus
in priorem paroxysmum inchoatum, sed nondum finitum

maioris

incurrit, aliae coalternatae quod posterior non accedit nisi post eradicatam priorem, aliae denique coeuntes quo scil. duae vel plures complicatarum febrium paroxysmi sub eodem tempore invadunt. in hac postrema comperio tamen nequidem singularum febrium signa duabus propter earum concursum in prioribus praesertim in 2a tamen tamen sicuti longe aliter in remittentibus quae dum fit utriusque febris accessio, utriusque signa integra apparent conspicua sic modo sit utrumque exquisitae remittentis atque dico discussio jam intervallata febris paroxysmi solum continuae signa sese ostendunt. sed liceat in gratiam problematica cuique quam volet partem eligere; alii quoties tamen accessionum variarum febrium in eadem hora incidentium, has febres seu potius accessiones confusas appellare vel complicatas, ubi in diversa hora inciderint; jam vero exquisitae remittentis mixtione utriusque febris symptomata dignoscuntur, in 1ma enim accessione horrifica et terrore maximo paroxysmum occupante, simul bile et pituita mutuo se rigoris et frigoris causa, pro quibus quasi fractae et remissae exultat, 3ium quidem quantum in se tenue et rigorem hujus saepius et fugare, cum a certantes inter se contrarii humores, ut bilis rigorisque et pituita superfundunt suis viribus et facultate partes eadem quantum bilis pituita laudabilis excitantur, hac illum aculeos reprimat et calliditate ... sibi fit ut et diuturna sit pugna et hoc modo mixtarum modo remittentium varie reduplicatis toto accessionis curriculo contingunt, sed diebus his imparibus quibus utriusque febris accessio commovetur; nam quae posteri die redeunt accessiones ut minus sunt horrificae sic nullae aut certe perpaucae et exiguae. Habent

redupl.

reduplicans quod Hipp. annotavit part. 13. s. 1. et part.
25. s. 6. 1. Gid. una verbis μίαν μὲν ὑποχωρί-
ζοντες τὴν μίαν παροξύνομεν: una die leviores, al-
tera ingravescentes, hinc ergo pulsus et caloris inae-
qualitas dum sub initio [illegible] et [illegible] cum
horrore subinde repetit accessio ad statum vix perveni-
tur. Urinae sunt crudae et turbidae et saepe dissimi-
les colore, substantia et contentis, dolor ventriculus,
caput gravatum et aegri febre sunt soporosi. nota vero
continuitatis non exquisitae petuntur ex alterius quae
alterum exsuperantis affectibus ex propriis feb-
bris [illegible] symptomatis. Itaq si bilis pituitam exsupe-
ret horror erit vehementior ad rigorem prox. accedens,
Calor acrior, motus celerior, sitis major, vigiliae mo-
lestior, vomitus biliosus et sudoris emissio [illegible],
Si contra pituita bilem vincat manifesta magis erunt
symptomata quotidianae febris, horror remissior vel et sola
adest perfrigeratio, inaequalis erit ascensus ad statum
usq cum crebra anadiplosi, pulsus contractior, mot.
tardior, sitis minor, excreta pituitosa ex Heurn. c.
22. Item. 1o [illegible] 2. Ut a [illegible] continuitatis
in exquisitam et non exquisitam dividitur, sic tertiana
[illegible] ex accessionum [illegible] desumpta l. [illegible]
c. 4 Almirando de [illegible] cujus accessionis hora
fiebat videlicet [illegible] 12 horarum curriculo con-
cluditur alius medius, qui 36. horarum spatio
[illegible] Alius et denique magnus
[illegible] cujus accessio ad horarum 48. quam dimisit Gal.
potius ex Agathini medici quam ex sua [illegible]
dotem, in Colligendo [illegible] ex part. 23. s. 2. l. 5. Gid.
qualiscunque [illegible] in insolentia [illegible]

aliis

olim Romae frequentissima ex Gal. l. de morb. temp. c.
8. et com. ad part. 23. S. 2. l. 1. Rid. in febre quam
semitertianam vocant tum morbi acuti incidunt, tum
praeter caeteras lethalia et cum quae praecellit monstro-
sior, ut vacuatur, quae continua est febris, non vacuat
et diu partim pressus servatur et irritat acutum morbum
facit, cum quae non tam circulus bilis ratio et symp^tum
magnitudine sed etiam diuturna, pituitae rat. unde ad 7^um
recte medicus prorogari notavit Avic. itaque cum nullum
nam jam a contrariis et inter se pugnantibus causa
multum opposita terminus relinquatur ad instaurandas
vires et coquendam sive noxiam materiam est ingentem-
sibi suum promentum variae partes male afficiendum
ut non stomachum tam et nervosas partes attingit sed
et lethargum, catarrhorum, delirium, inquietas inflat,
corpus ad syncopen, cum diu etiam dissolvit et exsiccat, -
lipothymiam efficit, ubi sudores ea, quae in profundo
sunt commovendo ex c. 4. l. de typis in summa febris
ore inter missionum expedita 3° quoque die ingravescens supra
modum periculosa ex aph. 43. l. 1. de com. 12. l. 1. sole-
nitur non tam sudoribus, sed etiam biliosae et pituitosae
sel peculiarem speciem de c. 3. l. 3. de cris.
Caeterum priusquam semitertianae evadant propemodum
periodice affirmandum de febribus, quae ab Hipp. τριται-
οφυής [?] 3^na nam et febris, vel 3^na finitima, quae
est si interdum qualis non febris est, quae 3° quoque
die invadunt proinde semitertianam subtilem compre-
hendam, ut auctor est Gal. com. ad part. 23. S. 2^a
l. 6. Rid. Epialum tum et magis proprie Hipp. et
Gal. febris est continua, quae 3° quoque die cum
rigore sive horrore periodico sive erratico et zero et
medio exacerbatur et aliquando hor. ranuseundum i

non

Non a altioribus accessionis innatis. vero ne et dorsifica, ut ex pluribus febribus composita, sua propter malignam cacochymiam unde nascitur longe difficilior et periculosa sit hoc est si peculiare, in criticis diebus expectetur aliquando in non perinde ac reliquis febres sudoribus allevatur quod malignis febribus est proprium - libro part. 25. et Septim. 5.2. l. 1 ... /

Hemitritaei Curatio caput 39

Ardua et perdifficilis semitertiani curatio propter contrarium humorum conflictum, qui nec cito a natura, nec tuto ab arte vinci posse videatur: nisi tamen ad bilem et pituitam retundendam, proficienda tamen praeparantibus, quam vacuantibus, majorem videtur pituita secundo ... eo quod natura majorem ... negotium facessit ... in vacuando magis, quam in refrigerando incumbendum, ut scripsit Avic. fen. 1. 4. tract. 4. c. 19. qui in ejusdem febre laboriosa potius humorem ... quam ... febrium difficultas accedit ... pituita: vacuatio ... instituitur per alvum, per vomitum, per urinas et sudores, adde quod et per venae sectionem, de qua ... Avic. ... Gal. sed tamen ... pro ... dispendio ... qua a putredine ... majoribus ... indicatur Itaque Celsus l. 3. c. 8. nisi inquit magnopere aliqua res prohibet ... sanguinis mitti debet ... corpore, tum ... emollitum ... et ... etc.

℞ Alt. totius, ... cap. M. 1. ... cap. M. ... flor. ... cap. ... maioris nodulo -

ligati

bigati p. ij. f. d° ij aq. dod. vel seri lactis. & ij Col^a
to j. dissol. mell. unde. sacch. rub. cathol. ℥ij ℥j.
p si acrimo requirit adde diaphs. vel hier. picr. ℥ß –
butyr. rec. ℥j f. clyster. toto morbi decursu frequentius
paulum attenuante et incidente med^to in oxymel. syr.
dromel. vel apoz^ta paratur ex rad. apii. polyp.
pass. glyc. ex q^d q^r. initiborum et ģim. hepat. beton.
bugl. borrag. scolop. et aliis capillaribus flor.
eiusd. et ybuntur simin. eand. citri, mel. foenic. adr
iettia syrup. & dualibus aut q^a rad. & cich. simpl.
& byzant. acetos. adiant. et stabiles apparatur ℥or
expurgabitur donec cathartico bis blando sed vicib.
repetito q^lbet die. si praedicto d^to inequatur henicu.
caolhami et fol. sen. crist. agar. a. & vsab. inz
fundantur in expressio syr. ros. pall. et confectio velis
dissol. Enim qui confectiois ex dactylis s. diaphan.
diacarth. olet. & de succoros. & alii scammonium
admittentia adjiciunt sed certe in hac cautius sit
gratia expedit neque a fortioribus diureticas in
hac febre ante perfectam morbi coctionem exhibemus,
timetur ne noxa ab ead. cathartici inferatur,
absessu sub cerebri vel alterius partis nobilis
eo translata et deducta muc. ; Vomitus quoque, si aliquam
hic certe locum h^t dum nausea ex domesti la:
sic certe locum habet dum nausea ex stomachi labi...

Nam vero optima remedia praetermittenda sed solum poterit ... cap. de 3ano ... curari ... appa-
randi atq vitalia confirmanda ... collabentibus
symptomatum violentia prostratae ... refrigerando,
...
...
... adaugendo ... considerandot
... medico prospiciendum ...
... acutae ... vilibus
... morbi ... accessionum ... dia
... pauls pleniore victu indigere, qui in ...
remissio maxima tranquilliori die exhibitura ...
bilis non incite ... longum ...

De Leniendis febrium symptomatis in actio, acti laesa consistentib.[9] c. 40

Actionum corporis febrium genus et cum symptomatis ...
modo generia sunt et adductione digna; nam quae leniora
... sequuntur ... curandum ...
febrium ... duo febres compositae: at quod
immutant cum ... magnitudinis ...
... incidunt vel ... morbum aggredit vel vires ...
... subdam vel morbum ... febribus ipsis
molestiae, ... majori ... quam febribus ipsis
... providendum ... ac bal.
l. 2. c. 1. et 1° ad blanc. c. 44. Cum autem tria ...
sint symptomatum ... actio laesa, excretorum retentorumq
... et ... corporis affectae et singulae
... quae ... ipsae
... morbi ...
Ad actiones ... cephalalgia,
vigilia, sopor, delirium, convulsio, capitis ...
antecedente dolor febribus ...

et

et sublatarum maxime partium sympathia, in quibus acres vapores, tum sic febriles fervores efficiuntur, qui medium gentes et pervariarum partium calore et acrimonia fibrarum, partim copia distendunt dissolvuntque, unde nisi provideatur Vigiliae, deliria et convulsiones superveniunt. Ergo compescendus, nisi in statu haemorrhagiae criticae fuerit praenuncius, revellentibus propellentibus praesidiis revellere debet, lenita acrimonia et refrigerantia cathartica idonea, venae cephalicae sectio, cucurbitulas siccae, natibus, scapulis applicatio, pedibus cum scarificatione admota, partium inferiorum in pedum et tibiarum lotio, frictiones, ligaturae atque si dolor pulsans persistat venae frontis aut arteriae temporalis apertio vel hirudinum in partibus, ut et in extremo naso hirudinum admotio ad manum conjuncta evacuandi, et postea refrigerantia fronti, temporibus et syncipiti admota aestate et ubi calidissime febre actu frigida, alias tepida in oxyrrh. si placet olei ros. nymph. et ung.to popul. vel ex albumine, in lactuc. portul. flo. ros. nymph. Viol. Capitul. et fol. vitis. Semin. papaveris albi omnibus cum aceto contusis et raso re panno superficie lintea quoque duplicata lacte madida et moderate expressa utiliter adhibentur. Sic cavendum ne immodico usu refrigerantium sensus impingantur, difflatio prohibeatur atque materia lassatur itaque post refrigerantium usum et in deliriis doloris ad anodyna verbo et mediocriter digerentia transeundum erit. ut ad dictum Bannatum. aneth. furf. ros. Viol. quibus nonnulli sirupum, aneth. beton. verbasc. et alia adjiciunt. V. g. ℞ flor. chamom. summit. aneth. camph. ros. rub. Viol. furf. camphor. beton. Mel. fiant duo parvi sacculi qui bulliant in aqua vel hydrelaeo pro irrigatione syncipitis, ac deinde sacculi fronti et temporibus applicentur. Vigiliae insignes, dolor, aestus, crebra agitatio, cerebri calida et sicca intemperies a febrilia

interiorum

interiorum hypochondriorum aestu incandescentium appli-
cationibus, ut plurimum contracta. Somnum vero
multa prostratio virium aut pervigilia conciliandum
partim sumptis jusculis refrigerantibus cum multo
lacte paratis, hordeatis liquidis cum addito semin.
Lact. et papav. albi ana ʒj ad ʒij potionibus syr.
noctis de syr. viol. nymph. papav. diacod. similibus
hordeatis ab ℥i ad ℥iß in aqua vel d[ecoc]to lact. portul.
nymph. solan. et ros. addito ʒj. pulv. diatr. diamarg.
frig. tandem urgente necessitate narcoticis in forma
enim Rom. pilulis de Cynogl. theriac. etc. laudan.
vel gr. ij opii cum conserva exhibitis injectis etiam
clysteribus de lacte cum melle ros. ℥ij pil. Rom. ʒ
ij vel pilul. de Cynogl. ʒß aut ʒij et ovi vitello
partim admotis epithematis fronti, sincipiti raso vel
etiam non raso superioribus linimentis, unguentis fronta-
libus atque praefectionibus quibus caps. ʒij vel
opii gr. aliquot ut iij. 6. nonnunquam adjiciuntur.

Hic quoque diligens adhibenda est cautio ne frigido-
rum et liquidorum supinorum usu stupor aut le-
thargus inducatur, vel fluxio in pulmones irri-
tetur potissimum in pueris, mulieribus et maior-
delicatioribus, quibus sicca remedia sunt tutiora
v. g.

℞ flor. nymph. et Viol. ana ʒj. anethi ʒß cort.
rad. mandrag. semin. lactuc. papav. albi Coriand.
ana ʒj fiat pulvis crassiusculus qui linteo du-
plici involutus aqua ros. intinctus, fronti appli-
cetur.

Pulvinaria quoque capiti supponenda impleantur
foliis lact. Vitis sol. portul. flor. nymph. ros.
Viol. (quae tamen omnibus non sunt grata) ne somno

fruendo

provocando multum conferre videntur) Semin. fing.
moj. de capit. purgan. alb. eorumq ad cruditatem usum
hortatur, fomenta lotiones et blandae frictiones, obscuri-
tas, silentium, atque interdum musica, fluidorum
aquarum susurri et alia quae sensus occupare
possunt invicem./

Non minus periculosae sunt febres somniculosae
soporosae, quam pervigiles: sed et illae signa sunt
vel seri pituitosi a febre fusi et per cerebrum
effusi vel expressi, crassi et contumaciae vaporis
ad cerebrum translati, praesertim in accessionum
principio inde delirium, convulsio, inquietudo aliaque
damna quae aph. 1. s. 3. l. 2. et 67. l. 4. nobis insi-
nuavit Hipp. itaque expectandum aegrotum et sopor de-
pellendus, primum revellentibus a cerebro deinde cere-
brum ipsum exsiccantibus postremo dolorem infe-
rentibus, in facultate excitetur, revulsio acrior
erit glandibus et clysteribus, et tandem durioribus
frictionibus et ligaturis dolorificis, vomitoriis
perficienda in urinas medicinis acerrimis,
tam liquidis quam solidis et illitu palati exsic-
cans diaph. sinap. theriac. mythrid. sale catharticoque attenuan-
tibus et pituitam e cerebro per palatum in ore de-
rivantibus. Eodem fine repellentia anteriori
capitis parti admoventur. in oxyrrh. ex ros. ceu
vel. et 4a vel 3a parte aceti confectum. Cerebrum
exsiccabitur sacculis et fomentis cephalicis,
indito in nares foenic. succo spongia aceto acerrimo
imbuta, naribus admota, vel nodulo ex sinap. fe-
nic. et ruta baccis Junip. et castoreo aceto-
so madefacto vel non aceti, in quo sit lubido sol.
Syff. sym. fulig. saturata foetorem in candentem
laminam effusi vaporem naribus attrahendo —
denique facultas excitabitur clamore tumultuoso,

strepitu

occipitis, ludo, talorum ambulis, postea faciei-
aspersa rorum grandolentium, in cardiaci asth. fo
tidi lapide gagate cocta vel corii rostrina, comi
bustorum odore, modo corticum panis calentium
sic ab hujus sig. repletio canendum, in tertio mo
re Aetius c. 113 tom. 1° tetrab. 2. bilioso a-
gribus cum soporibus in corticibus raptis, delir-
rium febribus accedit quod licet majoris expeditio
motus terroris quam periculi sign. 4° pars. c.
ult. qa tri in ox morbo medio constare bonum eo
aph. 33. l. 2. atq in tandem in praedictidem abeat
quod febre fit in naturae calidioribus et petulantior
ribus suis prospiciendum partim repellentibus
supra commemoratis, partim discutientibus ca
catellis et pullis exenteratis non omissa urina
lotio si vires finemdorum clyst. leib. et cataplasmis
sed aliorum revocantibus./

Q. verò tremor convulsio febri supervenitur si fit inanitione ex-
siccitate immodica lethalis est propter exaudatum humidum
primigenium, si a repletione aut vellicat cerebri ab huic
acrimonia curandum admittit: hujus autem imminentia
aut est incipientis signum nervorum horrorum ? contractio
atq subsultus quo non tum nervi sed praecipue etiam artus
ipsi manus p. brachia, saltu quodam a tremore diverso
involuntarie agitantur mitigatur atq prohibetur frictio
nibus et encumbitulis, remulsoriis clysmatis pinguibus
et refrigerantibus fotu occipitis et cervicis ex radicibus
althaeae et liliorum foliis 4or emollientibus. Semi. lini
et foenugr. flor. chamaem. et melil. sambuci sacculo
inclusis et in hydrolaeo et pingui aliquo jure decoctis,
inunctione spinae et articulorum ex oleis viol. liliorum
lumbric. per mediam spinam dispositis, vel majorum
aliorum visceribus inditis spiritu adhuc calentibus

Symptomatum laesae functionis vitalis

Vitalis et n[atur]alis correctio cap. 41um.

Praecipua vitalis functionis laesae symp[tom]ta febrib[us] supervenientia sunt dyspnoea, palpitatio, lipothymia, syncope, spirandi difficultas si praecordiorum oppressio [?] in febri fit, equatur evacuatur et phlebotomia leniente cathartico, frictionibus blandis totius corporis et mamillaris partis cum potissimum mammarum oppressio suppositis levatur si cordis aestum epithematis refrigerantibus et remollientibus, non primis quibus ne febrilis ardor magis inveteratur, sed mucilaginibus vel succis mali, psyllii, semin. lini foenugr. et semin. frigid. major. succi amygd. dulc. sine igne extracti tantundem sit epithema quo imbuccatum linteum thoraci applicetur, sic idemque motricis facultatis imbecillitati cerebro prospiciendum est.

Παλμος ~~pest~~ febres cardiacas propter vehementem aestum comitari solet, cui providendum vena sectio, medicamentis refrigerantibus et cardiacis refrigerantibus tum simplicibus quam admotis succurrendum. Lipothymia i. animi deliquium et syncope s. praecipue virium lapsus majoris minorisque ratione differentium fiunt a vel per sympathiam ventriculi, unde syncope vel stomachica lipothymia cui ventriculum evacuantibus roborantibus prospiciendum, vel proprio cordis vitio, v. vel intemperie cordis contrariis corrigenda, vel spirituum suffocatione, dissipatione, corruptione. Suffocatio s. oppressio contingit ex repletione aut obstructione providendum sedatur vena sectione si adsit plethora, aeribus evacuatis partium extremarum, vinculis et frictionibus. dissipatio fit dolore, vigiliis, calore febrili et vacuatione immodica. ergo dolor quam sedandus, somnus provocandus, ut prius corrigenda, quaelibet immodica vacuatio —

prohibenda

prohibenda propriâ conditione. Ubi vero spiritus confestim
refrigerandi aliis remediis et ἐκχύσεις [illegible]
paratae exhibendae in gelatina, expressio[illegible] caprinum
succo, vino tenui [illegible], grato odoribus, cardiacis
vero non frigidis et [illegible] assistat. Corruptio fit a
ventriculo, vel totius vaporibus, quae alexipharm-
maca, ut mytrid. theriac. confect. alkerm. et de
hyacint. vel non aq. [illegible] et impr. vel Vini
still at. oppugnantur.

Ceterum etsi animi deliquium multis febribus per
se [illegible] accidentibus et analogiae accedat Gal. lib. l.
1o meth. duas praecipuas dicas constituit earum
febrium, quam frequentem syncopen inducunt ac
propterea syncoptica aut syncopales dictae sunt,
una est phlegmatica, altera biliosa: illa ex crudis
humoribus, vel in [illegible] venis, vel in toto corpore, ex
crapula, otio, multorum fructuum esu, intem-
peranter exercitatis et Veneris immodica cumulatis
nascitur quae Cordis vires opprimunt, crassitie vena-
rum obstruunt, conditate genio [illegible] defraudant
et propterea ventriculi oeconomiam ita labefa-
ctant ut in ejus constrictum cor rapiatur, quia ven-
triculus vellicatur, venter et vesica irritatur,
praecordia inflantur et obmurmurant, aliquem
tormina excruciant, urina tenuis et aquosa
mittuntur, nonnunquam turbidae et dimissae. –
pulsus parvus, languidus et inaequalis opprest
[illegible] viribus praecipitur, faciei fit decolor, mo-
les Corporis intumescit, sudores [illegible], denique
vires languent atque deficiunt ex Gal. 12 meth.
[illegible] Paul. l. 26. A[illegible] c. 6. Serm. 1o [illegible] 2o de
Trallian. l. 2. c. 12 altera vero causa prodit ex
biliosis febribus, qui vel sua acrimonia – –

Ventriculi superiore orificium, oparto sibi prodita
mordetur ut ex Cardiogmo bilioso, vomitu, oris
amarore, siti, capitis dolore, rubedine ut non
facie pallida et squallida totius cutis siccitate
et ligidore livida. Vel ob tenuitatem cum cutis raritate
conjunctam facile per ea totum digeritur unde corpus
extenuatur, oculi cavantur et vires solutae debili-
tatae exolvuntur, ceterum quae dum ex valido periculo
sunt et propter virium prostrationem et defectum in quo
salus consistit et reponitur cujus nulla demum
spes affulget cum candi succi et corruptionem de-
mendae, in loqui non fuit, cum pulsus admodum
parvus et inaequalis existit, vel cum superbiet
alicujus visceris inflammatio ex c. 6. l. 12 meth.
Quamobrem, rebus ad hanc angustiam adductis
prognosis haec instituenda, ut vel unus gravissimum remo
dium vulgi calumnias exponendum, vel ubi omnia
leviora eum odio et remedii et hostatuendum. /
Utcumque febris Curatio praepositae et iudicioso adi
ne suscipienda et complecta ad quae morbi cau
soribus collapsus occurrendum in eandem primum
copia calor oppressus excitari et Vinculis primo
et extremorum totius corporis frictionibus, vires
laesas spiritus instaurandi cibus ex succi, vino generoso,
jucundis odoribus, cardiacis stomachum roboran-
tibus et quae ventriculum infestat vana clysteri-
bus acrioribus revellenda; collectis utrisque viribus
cavi proficiendum et cruditati dasta alii pravinalia.
Ad ea igitur sit imprimis, ut frigidior inveteratis calir
dior fundat et exagitet quae tamen balneo et
exercitio praecavendum. Cibus moderate calfaciat
et incidat qui fere et aixpaon frequentes et parce

ossidat

offidatur. Detur sic epigma cum medicato vel vinum tenui ad cordis aptiore, nisi videtur alicuius phlegmatis prohibere. Somnus et vigilia mutuas alternatim sibi tradant operas, in quibus illa coquit, haec digerat./

Pharmacia in ~~[illegible]~~ apparando et vacuando consistit. Ut vero [illegible] condi facile facile sedam cathartica apparandi sunt incidentibus et attenuantibus in oxymelite, in quo aliquid hyss. vel [illegible] bullierit, aperientibus extra infrigidis calfactis aperientibus per [illegible] sola et latus hypochondriis et totius abdominis cum his quae moderate calfaciunt et roborant. Sequitur purgatio pilulae stomachicae et [illegible] diluto [illegible] castoris phlegmagogis lenioribus ventriculum [illegible] roborantibus perficienda.

Phlebotomia locum non videtur, propter cruditatem et virium imbecillitatem, immo ipsae, qui ad [illegible] [illegible] vacuatur [illegible] et [illegible] assiduo cuius locum suppleri vult frictionibus et inunctionibus calastica et diaphoretica praeterea evacuatio [illegible] quae impendente suffocationis periculo [illegible] [illegible]./

Si bilis stomachum infestet vacuanda et vomitu vel cholagogis mitioribus [illegible], clysteribus cohibenda sumptis refrigerantibus et stypticis in succo granat. [illegible] vino [illegible] [illegible] ventriculum confirmat. [illegible] tenuia [illegible] diaphoretica prohibenda cholagogis astringentibus in [illegible] et [illegible], [illegible] crassioribus et viscidis [illegible] [illegible] diffluentibus, julapiis [illegible] crassantibus cordialis refrigerantibus et [illegible] [illegible] condensato. [illegible] [illegible] resoluti praesidiis [illegible] commemoratis

refocillentur

refocillentur præter annotatum præter prædicta symp.ta tussis aliquo febricitantibus molesta est o tussitur propter fumosa acres pulmones vellicantes, sed liquata abundore febrili inhibita in asperam arteriam et pulmones decumbente, tunc gargarismi adhiberi debent et repellentes conveniunt ex aq. ros. plant. capreol. cum diamoro vel syr. ros. siccarum, granat. myrt. jujub. qui est prolise sponte bibi debent et diatrag. frigidum succus lyqu. et. tabul. hypoglott. consec. ros. mell. Cum ea conjunctae lenire ex oleis viol. amygd. liliac. lota in aq. hordei et lintum ex syr. incidentibus et attergentibus maxime ex capill. veneris et de tussilagine cum fortiore oxymellitis et mell. rosato.

Lenitio symptomatum naturalis functionis læsæ caput Quadrag. 2.um

Ad functionum natur. læsarum pertinentia sitis ad opertia Cardiogmos, sitis in febricitantibus arcendae consili. Caudiogmos, sitis in febricitantibus arcendae consili... summum præceptum præstantium inducunt est volui summum præceptorum præstantiam inducendum. Erasistrati ubi Herodicus curandi modum factis 33. S. 3. l. 1. ep. ibi Herodicus curandi modum improbavit et qui calore ... labore curandum sudore improbavit et qui calorem labore curandum sudore inducere nitebatur et Asclepiade narrat Celsus l. 3. c. 9. ne, atq quidem Asclepiade narrat Celsus l. 3. c. 9. ut, atq quod ex Asclepiade narrat Celsus l. 3. c. 9. ubi, atque quadam inediae remedium videretur convellendas febre ipsa ad eius remedium videretur convellendas febre ipsa ad eius remedium utebatur ... vires luce, vigilia, siti ingenti, sic et putabat aegri vires luce, vigilia, siti ingenti, sic et putabat aegri vires luce, vigilia, siti ingenti, sic ut nec os quidem primis diebus elui sineret expellendae siti remedia proponit, sitim prohibet (inquit) os claudendum, remedia proponit, sitim prohibet (inquit) os claudere, tacendo aerem cum potu frigidum introducere: cum dum tacendo aerem cum potu frigidum introducere: cum duo duplex sit fomes et domicilium sitis, pulmo scilicet duplex sit fomes et domicilium sitis, pulmo scilicet aut ventriculus vel ardore exsiccatus vel acri aut ventriculus vel ardore exsiccatus vel acri humore imbutus, illi frigidus aer inspiratio. calidos sed imbutus, illi frigidus aer inspiratio. cuius potus frigidus utrique subveniens et oris occlusio cuius potus frigidus utrique silentium et oris occlusio confirmant quandoquidem qua non est exhibendus potionis confirmant quandoquidem qua non est exhibendus potionis

Quur

tempore ardoris sed accessionum initijs ab eo procul ar-
cendus est aeger, cum enim hydropicis vel diarrhoeae corri-
-pitur impetuose paveat bibendum ideirco saepius filum
mulcere et fallere corripiunt linguam et palatum re-
frigerantibus et madefacientibus in continentur ore
folia lactucae, acetos. portul. in aq. frigida vel oxy
evato, mandatur prunae, cerasae, uvae siccatae, ac
cinis mali punici, taxillus pomorum et pyrorum
mellis prunorum vel cerasorum, Glyc. rasa quae
propterea adscitos et pilul. hypogl. quas./
Rx sem. lact. et portul. ana ℈ 1 sem. cydon. et melon
ana ℈ ij contusa includantur nodulis ex panno lanto
lino, qui mandantur in aq. acetos. saepiusque sub lingua
tenentur. vel./
Rx sem. cucum. et melon. ana ℈ ij trita commisceantur
excipiantur gummi tragac. cum albumine dissoluti
fiant pilula in umbra siccanda paulatimque deglutie-
nda./
Interim guttur foris inungatur oleis et aquae refri-
gerantibus cum succo lact. solan. semperviv. umbil.
veneris et aceto atque in ea mistione linteolum tenue
rarum, sed undique madefactum frequenter apponatur;
potissime autem in statu et declinat. accessionum per ipsa
ea tamen sedatur sitis largo potu aq. frigidae, in potio-
succo vel syr. alicuius acidi dissoluta sit, ut alibi
expositum est, ubi in ventriculus est bilioso
salso et acri mixe sunt sanna ex pedit, sitis potus
quammis liberali quidem, asperitas dissolutis, calor
vel febrili urbo dolor aut tetro vapore ventriculi
vires ~~in fovendo~~ inferendo. Excitatur ergo sitis
necatur oblatio frigidiorum ardentibus acidiorali
mentis et condimentis ac propterea ciduymia diduymis
supplex vel non grata et jucundiora: nam quae cum
voluptate

volupate assumentur minime contumeliar ex aps. 39. l. 2. de fructu ... l. 6. ... τοῖς χάριτος χάριτες ... dum aliqua grata & aliquam gratificandum ubi ... nulla vel exigua timetur noxa ... quod facile ... quae.

Cardiogmos ab acri ... ventriculum mordente infestus itaq bilis acrimoniam ... ex ... Denique singultus vel ab ... eaq ... altius in ventriculi tunica immersa: vel ... ab inanitione ... siccitate ... vaporis ... nascitur ... glutinosus ... biliosus ... ventriculi tunicae impactus ... ex ... vel ... indique modo febris vel ... conducit ... ad ... glutinosum ... ad infringendam bilis ... acrimoniam ... ; indeque ... Tollit ... malignus vapor ... cardiaca ... conditum ... tm ex tabellae si placet.

℞ Marg. ... corall. ... ʒj. boli arm. ... sigillatae ... cordi ... ʒ ... scordii ... ... tabellae vel ... confectionis ... de ...

qua ... instar ...

Singultus ab ... ex inanitione ... ad ... propositus aliq ... sorbitionibus ... mitigari ...

De excretorum et retentorum vitiis est prospiciendum caput quad. 3um

Alterum genus symptomatum ... superioribus ... excreta et retenta complectitur; quorum ... considerantur

vomitus

Vomitus, diarrhoea, haemorrhagia, sudor immodicus.
horumque contrarius. Itaque Vomitus, si certi aut per mor-
bum sit, plane sedandus, si parcior, adeo ut ad perfe-
ctam vacuandi aliquid restare videatur juvandus in-
proritans hoc funditus expulsetur calamo vel digitis
in fauces immissis, vel si propter eius contumaciam
difficilior sit Vomitus hausta tepida vel mulsa vel
hydrolaeo admisto et si videatur oxym. simpl. vel scylli-
tico: si vero superfluus et aegro molestus repellentib
et astringentibus reprimendus. ergo clysmatibus ac
cucurbitulis, extremorum ligaturis, frictionibus durio-
ribus, cucurbitulis ad umbilicum et alterutrum hy-
pochondrium admotis prout scil. materia morbifica con-
fluit hepate vel liene in Ventriculum, revulsio promova-
tur: deinde astrictio syr. simplici syr. granat. cydon.
dia: deinde astrictio syr. simplici syr. granat. cydon-
iorum mina cydoniatae Vinis acidulis conditis: admotis
a ventriculo foris astringentib et roborando lite expultis
mastich. et absynth. vel ex Cerat. Santal. et stomac.
rhico vel ex amic. spongia aceto immersa vel catap-
lasmate e crusta panis tosta et vino austero perfusa
mastichino et rosac. aliorum astringentib et stomachico
pulvere conspersa./

Proflutium alvi si ad febrim accesserit atque caeo
Eyniam blande non citra jacturam virium exo-
ngat sive molliendum aut bal. 1^o ad blanc. c. 19
pungat. nihil moliendum nisi opitulandum ut reddiman
si morbo non satisfaciat natura opitulandum ut reddimus
reliquiae faciant exhibitis pharmaciis roborando et
constringendo purgantibus Sic peccanti accommodat
tis si vero modum excedat et sit Symptomum clyste-
ribus ex lacte Calybeato vel dto plantaginis, tapsi
barb. tormentilla, ros. rub. malic. sumach. in quo
sacch. ros. oleum ros. Vitelli ovorum: deinde etiam
psilon. Rom. amygdala de Cynoglosso dissolvuntur
bolo ex ʒiij cons. ros. rub. et ʒj Vitri electi tenuissime

triti

triti cum julepo ros. exhibito, Hypnotica supra comme-
morata. Deinde fotu et litu astringente et refrigerante
cohibendum; at si effervescentia biliae in hepate grat. accensae
vena sectione minuendus, julepis et apozematibus hepaticis
et refrigerantibus continuata./

Diarrhoeae alvi adstrictio per tarditatem adversatur, et quia
saepe majori lassitudine febres retentionem faciunt duplicem
tum. Minorum aperientium emollientium clysterum usu
crebro succurrendum, partim jusculis lact. beta, viol.
malvae oxylap. bugl. borrag. et summit. malvae alth.
ratis s. ex carnibus s. ex solo butyro rec. parantur,
pruniae pomisq. coctae vel cerasia cruda, sed maturae
quae omniaque [illegible] assumenda sunt.

Sanguinis fluor criticus minime cohibendus: symptomaticus
et immoderatior vel superveniens sisti et revelli
debet; quae revellentibus, ut vena sectio in cubito, scarificatio
crebrata cruenta, narium, cucurbitulae partim hypo-
chondriis, navi fluenti [illegible] affixae, digitorum per
manuum religationibus, sanguisugis ano, quibus
fluxus haemorrhoides consuevit, admotis: aliaque
ponit auctor ordinarie. Deinde stypticis et incrassanti-
bus sanguinis motum, incrassando et ora vasorum
committendo cohibentibus tam simplex quam admo-
tis. Sumuntur julepi ex aq. plant. ros. solan. [illegible]
cum syr. cydonior. myrtil. granat. ros. sicc. papav. vel
julep. ros. et pulv. vel trochisc. terrae sigill. boli armen.
carab. spodii et [illegible] m./

℞ Syr. ros. siccar. et papaver. an. ℥ß trochisc. de
carabe ℈ß papav. [illegible] frigid vel succ. plant. -
[illegible] quae exhibetur ad ℥iij aut iiij admonentur
Collo vel spinae [illegible] hypochondriis, scrobiculo [illegible]
oxycrato frigido imbuta, vel aquae aut succi -

Semperviv. plant. aliorumque adstringentium admistis
aceto vel capsumma manu et in aq. frigidam immer-
gantur pudenda, clunes et scroti laminam collo et spi-
nae vertebrae et posterius repellentibus et adstringenti-
bus fronti naribus, pro quibus applicandis ... sunt
unaccolemata (?) et frontalia ex emplastro contra ruptu-
ram, ung.to comitissae vel ex bolo arm., cortice thuris,
sanguine draconis, acacia, hypocistide, ovi albumi-
ne et aceto excepta et penicillo ... intincti
naribus infercendi: denique non sunt omittenda, quae
occulta proprietate sanguinem sistere creduntur
tam sumpta, quam admota vel gestata de quibus
alias fusius. /

Sudor in febribus laudatur tenuis, calidus, fa-
cilis, copiosus et velox (?) febrem contin. diecritico
progressus signis coctionis et jam valuta crassi-
ori materia integre solvendus vel intermittentium -
accessiones finiens: sic ergo qua laudabilis solidandus
immo si paucior est levare paribus praesidiorum quibus
elicitendus 1° caloris nativum excitantibus, ut
corporis calfactione, aeterum complicatione, somno, -
quiete, molli pulcitra ope ... et fomentis ca-
lorificis. 2° crassos ... attenuantibus et made-
tibus, ut vino albo probe diluto, syr. acetos. capil.
vener. vel oxym. cum d.to beam. glyc. syll. thym.
pulv. 3° meatus et spiracula cutis reserantibus
et vaporario, fomentis, munda linteis, blanda
pro mollientia aliis inunctione ex oleo viol. lilior.
p. dam. ...tibus: at si profusior cohibendus -
aeris et corporis refrigeratione, substractione stragulis
febrifugis oxycrato, vel d.to styptico praeterea ales (?)
p. sinatis (?) inunctionibus ad sudores cohibendos ex

oleis

oleo ros. myrt. cydon. mast. lentiscino et dia-
palmatis et pulviculis adstringentibus corpori
inspersis ex ros. balaust. ballis myrtil. malic. min.
albus cupr. cort. thuris bonum arab. et silibus
ex quibus etiam mucag. tragacant. psyllii paratur
hec torsisse, pro suffitu lintheorum et indusiorum
Victus vero sit refrigerans et incrassans. /
Nonnunquam etiam post ardentissimas et siccissi-
mas febres, ex copia (.) urine suppressio fit qua-
tenus plena est et distenta vesica, sed quum prae siccitate
non potest contrahi ad expellendum, nonnunquam et desiccatio
relaxari itaque huic symptomati quae plurimum humectat
et moderate refrigerans ejulantur praesertim toc
pica publica et privata crebro admovenda, fotus
malacticus, sitiens ex oleum viol. nymph. cham. ..
Ungento ros. mitiori refrunct ex olio chamaem. et sumac
ta jam supra descripta, quibus ubi sitiens inunxisse
calidiores urinae via aperire. Tamen diabetes seu ricis
calor urinae profluvium symptomatum febribus ardentibus contin-
git propter dysphagiam renum, quae ingenti ardor cum
igneo impactus hoc acerrimus assidue irritat ad-
jumentum violentam sibi et solidarum partium attractionem ex hoc
assistere paucissimi superfluum sanguinis et cubitomo
dica attractio secundum vires renum refrigerando
per roborationem admoveri aeta frigidiae in cataplasma
ex farr. hord. cum succ. plant. cerato bal. refrig.
ex far. hord. cum succ. plant. cerato bal. refrig.
admista capsula, Ungto popul. mucag. sem. psyllii
et cydon. cum oleo ros. cydon. et nymph. et silibus
et chartam et quiniarum inungi debent, quam sum-
ptis hordeatis, pullorum jusculis cum lact. hord.
plant. caeterisque refrig. praeparatis jusculis ex
syr. de agresta et succo acetos. granat. cydon. in
gto

dis refrigerantib. p astringentib. dissolutis vel ex cons. ros. roterj cum aq. calybeata vino austero rubro. aut austero multa aqua frigidissima diluto &c

De Symptomatis febrium positis in simplici corporis habitu cap. 44um

Tertio et postremo Symptomatum genere continentur quaedam qualitates corporis praeter naturam inhaerentes Medici vel aegri sensu dignoscenda, quae febribus accidere solent. Fetorem lingua nigrities, grauis odor, aliarumque supor, linguae siccitas et asperitas quaedam scabrities, hypochondriorum tensio, vocis raucedo, faucium siccitas, vesicae rugitus, quod genus &c.

De fetido s. sulphur. et foetidae a bile flaua intus foras effusa et diffusa scriptum est ab Hipp. coac. 127. l. 1. insidiosum esse icterum ... si ante 17um diem ... dum, qua cum hic symptomata non criticum sit, ... gram indicat ... inflammationem, obstructionem vel ... profitatur, quae tria ... vitia ... illapsu ... apt. 42. l. 6. ... malum est, hic apud ... Hermocratem et Demagoram facti ... 6o morbi die obierunt cuius ... calamitatis ... die ... sustulit. Triplex ... beneficium ... et nauis prompte, ut inde moneamur in tali affectu ... oppellam ... clysteribus acrioribus et apozematis ... calfacientibus aperientibus et blande purgantibus, deinde ... balneo aq. dulcis, unctionibus, ... et ... in ... tandemque ... sudores

sudoris mensibus: Criticus vero qualia 7. 9. 11.
p aliquis diebus excretorijs cum hypochondriorum
alterna motu p insperio appareat, tametsi febriles
solutae sint tum fit loco sudoris excretione bilis in cutem
bili, sed cum cute subsistente balneo aq. dulcis et tepidae sa-
nari dr nullis alijs indiget remedijs. /
Tetus odor qui febricitantium corpore nonnunquam exha-
lat assidentibus p aegris ipsis non parum molestus
cuius origo est a corruptione humorum saepius in ventriculo,
saepius in cerebri basi putrescentium propterea eorum
calescentia tollitur, sed interim suaveolentibus non cal-
facientibus nec cerebrum offendentibus emendari et cor-
rigi fin, ut sunt odoratae aquae ros. Viol. naphae
S. florum aurantiorum cum tantillo aceti mixtae,
sed tutius ex floribus et stipibus gratis in ros. Viol.
ocellis amarantho et amaraco, rosmarino, lavan-
dula gratiae [illegible] et naribus cerebro admotae fundi
odoriferis in malis citrijs et aurantijs quae caryo-
phyllis configuntur. /
A lucis saporis cum gustus est depravatus: depra-
vatur a. cum lingua atque os totum humore biliosi per-
fusa amarescit alterius corrupti substantia, vel va-
pore aliunde elato inquinatur communium, quae
supra ad [illegible] sunt proposita qum mox ad
linguas scabitiem proficiuntur collutus et gar-
garismata detergentia. Linguae igitur siccitas, aspe-
ritas et fissura partim febrilis incendij, partim va-
poris acris ab hepate et toto corpore tum per oeso-
phagi rectitudinem, quam per venas hypoglottidas
dare contra conquinatus sublati sobolis est. Ut ~~nigredo~~
nigredo atra fuliginis aut extremi incendij: lentor
a crassioris vaporis [illegible] est aut humoris praefocatum

pituitae

pituita vel à ventriculo in os redundantia aut e cerebro
delabentia atq calorix vi obdurescentia et partes oris
ceteras ita obdurentia in loquendi deglutiendiq difficultatem
inferat [illegible] symptomatice 1° consulendum est humec-
tantibus et emollientibus deinde abstergentibus
tum refrigerantibus - humectabunt et lenient cre-
bra collutiones oris ex aq. tepida, lacte vel mulso
vel amygdalato, vel succo amygdalarum dulcium et
sine igne expresso vel d^to jujubarum, sebesten, sem.
n. altheae, malv. cydon. psyll. lenient^t frigid. maj.
in quibus et infuscata linteola linguae imponuntur, syr.
Viol. cons. Viol. pruna dulcia, conserva cond. [illegible]
Sacch. cand. Glyc. ras. noduli ex semin. frigid. in
Gummi trag. aq. ros. macerat. et folia or. detecta -
abstergentes deinde manum teratur in dictis et im-
pactam, linguae detersio cum linteo aspero vel spongia
liquore convenienti imbuta, quibusdam lenior abrasio ex
cochleari argenteo vel acidula argenti. Gargarisma
ta ex sero lactis vel d^to hordei cum [illegible] vel
lo ros. Vulgus cynoglossi folia collo circumponunt et
non nulli [illegible] linteo [illegible] rarò inclusa Paul.
l. 2. c. 17. ad tollendam scabritiem [illegible] in lat.
decumbat, sibi et ore clausum contineat, supinus
e decubitus impensius calfacit, oris hiatu mador
absumitur, laudat et [illegible], ut morbi
violento humiditas in ore exprimatur, postremo
humectandum os aq. frig. vel oxycrato colluendum
quibus initio sordes magis compingentur quod
si scirrhum [illegible] aspera in ore [illegible] imple-
bitur gargarisma e lacte vel aq. plantag. solan.
ros. vel syr. vel mellis Viol. aut ros. Si febri
dicantur pustulae [illegible] solius morbi, aliae soli

pleronice

[illegible] indicet, circum labra et nares oboriuntur [illegible] Gal. [illegible] rosa vel pomata vulgo dicta vel [illegible] alumine et aq. ros. illinuntur./

Denique [illegible] dolor inflamma- [illegible] dolorem [illegible] obtundentibus atque illis [illegible] [illegible] refrigerantibus, [illegible] [illegible] [illegible] proficiendum; [illegible] quae praeter febris conditiones alia occurrant sympt[omata] [illegible] singularum partium affectibus [illegible] [illegible]tum petendum./

De febre pestilente caput 45[um]

Hipp. l. de flatibus duo febrium genera [illegible] quaedam communi omnibus [illegible] productae, aliae singulis peculiares [illegible] [illegible] cuiusque vitio proprio [illegible] [illegible] illas pestilentes nuncupat quod [illegible] communes [illegible] populares [illegible] pestilentes [illegible] [illegible] nonnulli [illegible] [illegible] [illegible] a nobis [illegible] [illegible]catum./

Caeterum febrium in pestilentes et non pestilentes divisio non [illegible] in specie, sed [illegible] in accidentia [illegible] febris [illegible] [illegible] more et proprietate aliqua ducitur: [illegible] pestilens [illegible] [illegible] pestilens [illegible] genus vel certa species [illegible] sed accidens [illegible] proprietas, quae per omnia febrium genera et species diffunditur, ut docte observavit Hyer. Merc. l. de febribus c. [illegible] [illegible] Hipp. atque Gal. quibus placuit [illegible] esse affectum quendam popularem grassantem et quo plures interdum quam [illegible], ut in disputatione de febre declaravimus./

Febris a pestilens duplex statuitur una [illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible]; altera [illegible] quae

it pro similitudinem pestilentiae dicta a quibusdam, cui
sit grauis et maligna pestis ... adiuncta [illegible] quamuis
[illegible] sic Gal. com. ad part. 57. s. 3.
l. 3. Epid. et 3° de praesagitione ex pulsibus c. 4° docet
febribus pestilentibus citra petechias saepe epidemice Vti
utique certe hac definitio dicta est Calida primum cordis –
deinde reliqui corporis intemperies ex graui et ma-
ligna putredine. Haec febris est cont. et con-
tagiosa, quae non modo calore sed etiam vene-
nata pernicie cor fatigat. [illegible]
[illegible] appellamus [illegible] quamquam
insignior et egregia [illegible] putredo uel [illegible]
sicut Gal. [illegible] omnium [illegible] gradum
[illegible] appellabant [illegible] pesti-
lentes [illegible] putridas [illegible] 4. partis c. vj
[illegible] dixit [illegible]
pra [illegible] putredinis [illegible] com. ad part
27. s. 1. l. 6. Epid. Ergo pestilentiae [illegible]
[illegible] contagiosa
[illegible], ex qua [illegible] alias sibi similes
[illegible] distinguendae [illegible] loco prae
dicto 1° quod [illegible] sit ab [illegible]
[illegible], cum sit morbus [illegible]
[illegible] abundans [illegible] in corpore latitans
[illegible] corruptio 2° quod [illegible] fluxus
[illegible] nisi
forte [illegible] 3° denique quod illa [illegible] contagij-
quae, contactu, fomite et addistantia perniciosa sit
adeo in pestilenti affectu laborantium conuersatio
et consuetudo maxime periculosa [illegible] febre.
2° [illegible] contagiosa [illegible] duntaxat
pro

per contactum neque concubitum: diximus a pestilen-
tem [illegible] febrium quae vagari et diffundi seque non
nunquam solere inficere spiritus atque [illegible] constituit,
quae citò jugulat vel desinit pro varia susceptione
ne atque efficientiae conditio. Saepius verò ipsorum cor-
rumpit unde pestilentiae generalis seu putrida nuncu-
patur, quae non in uno sed in omnibus et singulis con-
cipitur praesertim maxime in eo qui expeditus est ad suscipien-
dum [illegible] seu paratus. Deinde vero [illegible]
[illegible] est in calidiore, intendum solidum cordis sub-
stantiam aggreditur et inficit ex 3° de praes. ex puls.
c. 4° unde [illegible] pestilentiae, quae si nunquam ve-
riore [illegible] et maiore [illegible] confodiunt [illegible]
[illegible]; sed cum sit acutissima confestim jugulat.
Causae pestilentiae febris, vel sunt externae, vel in-
ternae: illae ex aeris corruptione et alterius initio sunt
repetendae, corrumpitur aer astrologorum judicio-
rum, in [illegible] quo [illegible] in [illegible] et saturni
in [illegible] in virgine et geminis conveniunt
[illegible] pestiferam suae dominatione influentiam atque in
auram [illegible] [illegible] [illegible], quam sententiam
multis rationibus aliorum confutavimus [illegible] vani-
tatis in eo deprehendi potest quod nulla sit coeli vel as-
trorum inferiorum [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] dominavit [illegible] proprio [illegible] dimovendi
suo loco contingere, nec [illegible] frigore [illegible]
proinde [illegible] Medici [illegible] [illegible] nulla [illegible]
fulta [illegible] ad [illegible] [illegible] inutilia [illegible]
atque ad ~~[illegible]~~ manifestas aëris mutationes easque magnas
insolitas et intemperatas [illegible] corruptionem
[illegible] mutatur a [illegible] [illegible] in proprio

pestilentiam

praestantissimus calida s. et sicca s. humida fuerit, hic pestilentia flagrantissima, atq. vehementissima, aestate feruidissima pestis innumeros suffocavit: hic calida humida s. austrina coeli constitutio praestantissimus victorum et plu niarum exemplar Hipp. 3° epid. et l. de aere et locis pestilentium febrium ca[usa] statuitur sive lucanus traxit iners coelum fluidae contagia pestis obscuram in nubibus ——————
L. de annotatione aetiol. S. 7a probl. ubi docet autorem siccos et vigil. humentes febres pestilentes provenire propter putredinem tum aliunde delatis ac proximum dispositis expirantib. putidis s. inquinamentis, qualia cloacis, paludibus, aquis stagnantibus, fodinis, sepulchris apertis, cadaveribus insepultis, piscibus corruptis in littora eiectis, fungibus vel oliveribus putrefactis max[im]e brassicae et caulium cahlerisq. rebus grauolentibus excitantur unde vicinis ad praestantiis coalescentibus afflatur quem inficitur, qui deinde nobis ipsius inspirantibus fiunt talibus inimici atq. eis ca[usa] aliis et regionibus spirantium victorum oper homi commercio impestitur. Altera pestilentis febris ca[usa] existima est vitus altum vitio formi et vitiae forum, illa dico quae nostra hic pravorum in nobis humore gravi, ut allium, cepa, brassica, porrum, cucumis, legumina omnia et quae excellenti qualitate aliqua sunt praedita, ut multum salsa, acida, vel acria vel amara vel acerba et alia quae ei istidem et quibus Celsus l. 2° et Gal. l. de alterum facultati bus ignarus et censentur, quae propria ex. nostra hominum qui salubria sunt, sed aliunde contraxerunt vitium, interdum et ab ipsa origine cum seq[ue]ntibus aduenit vel non adueniunt rubigos, carbunculos vel corrumpunt ab superius collectae propter nimiae diuturnam accurationem
vel

Vel intestinam aut coelo in loco minime convenienti
ut uliginoso et expositionibus ex 6 al° 1° de diff. febrium
Sic quoque aulia vel morbo vel vitio contracta nam vera
adeunda judicari debent. Hinc ergo pestilentes febres
suscitari tractatur lib. loco mox citato lib. 2° de alimentorum facultatibus lib. lib. de cibis boni mali
succi c. 1. ubi docet famem et annonae caritatibus pestis
causam extitisse ob pravorum edulliorum usum, quibus
plebes famem expellere cogebatur unde adagium ὁ λοι-
μὸς μετὰ λιμόν videmus quae ex victu pravo pestilens
febris nascitur non de exquisita cum ignorant eius
nos latinae, aequales magis infestat nec longe lateque
vagatur ut aliis multum sic contagiosa nisi ex fundo
aegrotantium aliter aer corrumpatur./
Interna causa non alia est quam ostendi labes atque pravus
eius corpori nro max° coeli ex praedictis causis impressae
namque interdum quidem spiritus sua siccitas in nobis
propter viscerum intemperies vel obstructiones corrumpantur
atque speciem tractu pravitate humores putredinem alienam
quoque et deleteriam qualitatem contrahant, unde malignae
febres nascuntur. Sequuntur hi et citius ex vitioso cibo
citissime vero et facillime ex aere corrupto inquinato
nantur: aer et pestilens s. per inspirationem ...
s. per caloris cutis meatus transpiratur cordis avanti
invadunt ... spiritus corrumpit deinde ... noxa
... et solidarum partium ... nisi ...
ab initio ... proliberatur et succumbat
... corpore momento calor diffunditur ...
bus pravatur ... subtiliori demolitus
... ardore ... infecti et agitati foras
propelluntur, unde bubones in ... emunctoriis
... aut ...

partium

passim emicant, ideoq. varia in cute exanthemata efflorescunt: eorumq. externa causa nihil efficiat sine subiecti aptitudine immo max^a pars grauis morborum ex afficiendi corporis dispositione pendeat alioqui ab ea nullus immunis esset ex 6. l. de diff. feb. c. 6. Hinc facilius promptius corripiuntur qui humorum vitio redundant, quiq. sunt rariore corporis & ... substantia molliore & viribus infirmioribus, sic sanis valetudinarij, intemperantes, salaces & voluptate dissoluti temperantibus, sobrijs & pudicis; plebeij nobilibus ad pestem sunt procliviores, propter maiorem impuritatem. Laxitas vel potius raritas corporis, Uxores mulieribus, graciles obesis, biliosi & sanguinei pituitosis & melancholicis, pueri iuvenibus, senes senibus ad morbum propensiores reddi exponit Forest. c. 1. & 2° de peste. praeter & ... minimi pacis cum major vis & efficacia pestilentiae ... aegritudo, quam spiriti ... sed nihil est quod homines ad veneni susceptionem aptiores reddat quam timor morborum aut vehementius aliqua animi perturbatio, quia humores jam extra suos limites digressi non amplius a natura conservantur, quae quidem facilius regi, quam commoveri./

Caeterum ut febris maligna & pestilens nunquam ... moris & naturae, sic varia sunt eius signa atq. plerumq. fallacia propter efficientis causae malignitatem, humorum & partium affectarum varietatem 1um calor tangenti cutis non admodum percipitur, tum quia intus concentratur, tum quia a multo humido quodam vapore obtunditur et tamen mordacior cum ut putant humores vel febris biliosa existit. pulsus interdum a naturali

nali

nali aut nihil aut parum reddere videtur. alvus
pervius est, frequentes languidus et magis propter
facultatis vitalis (cui tabes haec max.e insidiatur)
oppressionem et pene extinctionem, qua jacente reliquarum
rerum oeconomia tum per sympathiam, tum per redundantiam
coitatum labefactatur. Urina initio sanorum similis vel
rubro duntaxat circa eos obscurato, vel nulla in
substantia apparente putredine. postea crassa et turbida
et varie tincta propter variorum humorum putridinem
agitatum, tandem nigricans et obscura vel caloris
nativi extinctionem. Deiectiones magna ex parte sunt
liquidae, foetidae, lividae spumosae et glutinosae, imbe-
cillitatis, incendii, et colliquationis indices. praeter haec
multa accidunt gravia symptomata per consensum ventri-
culi, pulmonum, cerebri, 2um cor magis impetit
et labefactat. Ubi sunt nausea, vomitus, anorexia,
sitis interdum inexhausta, interdum nulla propter
extinctionem facultatis appetendi, praecordiorum disten-
tiones, difficilis anhelitus, foetida respiratio, nigri-
cans lingua balbuties, tussis sicca, gravis
capitis dolor, vertigo, stridor aurium, sopor, obli-
vio a crassioribus vaporibus, aliis vigiliae, sanguinis
e naribus stillicidium, delirium et convulsio ex
acriorum humorum in cerebrum et nervos propria
anadromo; Vultus priori dissimilis, facies fit
pallida vel plumbea, nonnunquam rubore per-
fusa, corporis jactatio et anxietas, sudor multus
et grandis ob colliquationem, virium cum frequentibus
defectionibus, viribus a vento resolutis, ut colligere
licet ex Hipp. l. 3. l. 3. epid. Aetius c. 95° serm. 1
tetrab. 2° Paulo l. 2 c. 35° et Thucidide l. 2° belli

peloponn

solo pomo Siaci: Quibus addo licet via castissimo cacochimia aucta, quibus apparebunt bubones, carbunculi, exanthemata, exanthemata ac bubones fiunt ex crasso minusq feruido sanguine; carbunculi ex acriore et retorrido ... primum emunctoriis, in partibus etq reliquis accidunt: ... rotundi, simulq initio ... , tandemq fixi, rotundi cum rubore, ... et dolore pungente. Si incipiunt ab exigua pustula ambusta ..., sed ... da, quae nunquam in ... mole, ... cum summo dolore, carne adusta, liuore et pruritu ... sim. ... et dolore implacabili: exanthemata ... ex exanthemata sunt papulae et in summam cutem florum instar erumpentes pustulae ex tenui et feruido ... , ... vero ex sanguine ... , qui ... ad malignam ... quasi ... ad extremam cutem robore ... masse

Gal. l. 5. 12. meth. c. 12.

De symptomatis consentientium ... pestilentibus febribus ... calamitosum et reliquarum omnium perniciosissimam ... sit fuit exquisita atq ex praedictis symptomatis ... adfuerint quae sequuntur ... , ... , urina nigra, ... aquosae ... , sudor frigidus et glutinosus, ... , sanguinis ... erumpens, singultus, dyspnoea, grauis palpitatio, frequens lipothymia, syncope, ... vigilia, pulsus intercidens ... , anxietas ... pustularum ... tumorum ... , vultus ... , facies ... , extremorum liuor et frigiditas: salutem a nonnullam spem polliceantur, omnia praedictis contraria, ... absentiam ...

eruptio in exteriori a praecipuis partibus et a corde longe remotae: Sive de signo si urina natura procul vendunt una cum adjuncto seu expellit [illegible] in partes ignobiles exponentiae. Ex tumores a precise ria plures paucioribus, minores majoribus, superiores inferioribus, cordi viciniores remotioribus, duri mollioribus, lividi rubentibus deteriores sunt qui majorem malignitatem cum natura infirmitate conjunctam indicant.

Pestilentis febris curatio cap. 46.

Hujus febris curatio plurimum difficilis est, tum propter penuriam commodorum praesidiorum, tum propter celeritatem exitum celerrimum. Sive spatium brevissimum est intra quod si exhibitum remedium non proficit, aegro extinguitur cum in morbis longis exhibendi et mutandi remediorum locus pateat auctore Gal. 3. c. 1. in cu. [illegible] potissimum opportuna sunt ex quibus medendi indicatio petuntur, scilicet initium, remedium et virtus seu vitio 1° quoque tempore si cetera consentiant pro catharsi et post clysterium consulendum in natura parte omnibus pestis et veneno nati lesata ad edomandum et expurgandum virus expeditior redditur. Itaque sanguinem si affluat, si aetatis vigore et vires ferant permisso clystere emolli ente extrahendum consilio Avic. fen. 1. 4. tract. [illegible] et Aetius c. 45° Serm. 1°. tetrab. 2 à 4. c. 4. et nullus tumor appareat, vel superiore cubito si vel nullus tumor appareat, vel superiores partes occupet e malleolo, si bubo inguina obsideat servata rectitudine alioqui sola [illegible] infectio remedii pernicies, virium infirmitas, frequentia vomitum diversa magna, corporis

expurgatio

optimao, pendulae vel debilior aetas, quando im-
potens corporis per abscessum vel exanthemata molientis
verum sedibus dehortatur, quod tum vitium caloris
nativi subtiliary imminuit, sanguinemque et serum ne
agitet, morbi seminarium non educit, sed potius
videmus introrsum retrahit, quinimo viam suffla-
bimus hirudines affixas haemorrhoidibus, quae a
praecordiis sedes pestiferae revellent, vel cucurbi-
tulas intra scapulas natibus, lumbis, dorso, fe-
moribus et infra locum dolentem affigenda, ut
motum naturae videmus foras propellentis adjuvent
Purgatio [illegible] sua cui labes incidi et proficie
et blandae et putredinem inhibentibus, unde in-
fusa dicta gtt. rhei vel agar. infuso in aquae card.
catholic. electi lenit. diapr. sol. triplicata posita,
syr. ros. pall. et de cich. comp. cum rheo v. g.

℞ Rad. oxal. et bugl. ana ℥ß cort. citri sicci
ʒij fol. end. pimpin. scab. melil. ana M ß card.
bened. et citri ana ʒj flor. cord. et calend. ana p. ß
f. d. in qua infunde et coque fol. sen. mundat.
ʒiij caryoph. ℈j in col.a pro dosi dissolve cathol.
dupl. et syr. ros. pall. ana ℥ß f. potio. Vel.

℞ Syr. de cich. comp. cum rheo et ros. pallid.
ana ℥j elect. lenit. ℥ß dissolve in aq. bugl.
vel card. benedic. addendo [illegible] vel pulveris
alicujus cord. ℈ iij fiat boli [illegible]

℞ Diapr. solut. ℥j. electi pulveris et
syr. viol. imbuti ʒiiij [illegible] ℈j misce f. bolus
sumendus e cochleari cum syr. limon. aut capil.
ven. a reliquis [illegible] abstinendum prae-
[illegible] in antimonio
vitrificato

vitrificato, diagridio, colocynt. seu catapotia pulv. mercurij siue præcipitato eo, elleboro, euphorbio, q[?] quibus in præcipiti periculo, tendere utuntur periclitatores empirici cum ab his non minus quam a morbo periculi impendeat. hic spagiricae et contumeliae diar-rhæam dysenteriamue et alvum aut vomitum perniciosum immodicam et frustra vires fatigent, quin est cata-potiis rigidis febre non sunt idonea nisi forte ad evacuandum putredinem ~~cum d[?]~~ statim morbi initio con-cedantur. denique sunt loquar non de cum motus mali maligna intra foras fieri vomitu revocare natu-ra[?] qui præparantia cath. ac si nonnunquam præ-mittam. syr: aperientibus detergentibus et pu-tredini resistentibus, ut de succo acetos. et end. et cich. et limonibus capill. ven. de fumar. et biza[ntino] simplex acetoso utroq. splei. et compos. oxysacch. cum de-coq. acetos. bugl. oxytriph. scab. end. card. mors. diab. calend. melis. vel decoc. rad. asparagi lentisc. gram. tormentil. angel. simul. camp. cich. et acetos. totius. fol. beton. pimp. card. ditam. bugl. borr. absint. pontici scabio. citri card. coriand. acetos. prim. ~~ve~~ ~~ant~~ acid. pastul. flor. cord. ras. eboris et corna cervi ex quibus album juleps et apoz[ta] pro febris intensio et eius ravitate concinnantur./

Cum ventriculus multa scatet pituita vomitum lauda[n]t similibus p actiua quo tu vendum ad-cor retrahi plerique habentur tectoraq. eodem ore-mata, quæ vocitur illinitus rigent causa dimollia quædam vinca mouent obstructionis liberant alq. hydrotica quæ per sudores vel insensibilem transpirationem periti eorum labiq. cum scroliis exactius et crassis vaporibus dissipant est sum dis beton. nobis. scab. calend. hyp[?]. scord. ulmar. card. bened.

Morsus diab. bardan. junip. Glycyrr. alq. interdum
rad. Chinae vel Sassafras lign. sassafr. cum a. guaiaci
qd in 3° gradu exsiccat addito vino albo ne vires
dissipatione spirituum prosternantur, vel syr. acetos. ne
febribus symptomata invalescant./
Ipsum vero remedium partim revellendum et foras
revocandum tam praedictis sudorificis quam aere cali-
do igne claro et lucido exsuscitentur vitium, fri-
ctionibus et circularibus nec non cucurbitatis pigram
alvum sollicitantibus ac motu potius quam quiete,
vigiliis quam somno, in quibus hi moderamen adhi-
benda propter spirituum resolutionem, partim alexipharmacis
firmandum extinguendumque et simplicibus et admodum
sumuntur aq. card. vel scord. vel cum succo ci-
anae syr. limon. et granat. aq. theriac. exhibeti an-
tormentill. pimpin. oxal. scord. borrag. in vino albo
et aq. ros. praemaceratis: deinde cum bolo armeniae
et theriac. destill. in balneo mariae suscipe a. ʒ ß
ante singulos ~~paroxysmos~~ paroxysmos exhiberi, praeterea cum
syr. ros. solutivo alexand. ras. cornu cervi, unicorn.
electi vel lapid. bezoard. cum ℈ j ad x vel xij
gr. terra sigill. boli armen. ʒ. scrupulum s. simul
mixta cum aq. ros. vel card. bened. theriac. mi-
thrid. aurea alexand. confect. alkerm. et de
hyacinth. quae interdum pro scr. ad ʒj exhi-
bentur, sta boli et potionis cum aquis communi-
bus, interdum reliquis cordialibus praedictis
conservis commisceantur ut ros. bugl. meliss.
Viol. citr. acetos. et flor. aurant. cort. citri, —
mirab. et pulv. electuar. diamarg. frig. et laet-
tificantis Gal. cum syr. conserv. citri vel li-
monum V.g.
℞ Conserv. vel flor. bugl. et citr. cum ʒ iiij
misce.

mithrid. et theriac. cum ʒj pulv. elect. de 6 gemmis et diamb. cum ʒß confect. de hyacint. et boli arm. cum ℥ij cum syr. limon. f. opiata cuius dosis dra ʒj vel ʒiß bis aut ter in die superbibendo parum vini odor. aq. bugl. diluti.

Admouentur cordi et carpis pulticula ex confectione et pulv. praedictis addita camphora exigua facto portio cum vino generoso vel si febris urgeat cum acetoros. aut succo limon. subactis et epith. ex aq. distillatis iis vel succis depuratis bugl. borrag. meliss. calend. scord. ros. acetos. End. nymph. et solan. cum 8a vel 10a parte vini albi vel aceti ros. aut succi citri additis et pluribus cardiacis et maxime confectionibus praedictis.

Interea vires exsolutae reparantur, ipsaque recreantur tum cardiacis, bolis conditis, opiatis, potionibus tum cibo max. alibili decoctis et consumptis, quales sunt carnium vitul. iuvencin. et altilium ut pullor. caponum, gallinarum, bulliendo lento factarum insulsa vel consumpta et iura glaciata vel carnium diu assatarum expressa vel distillata, instaurativa quibus omnibus dum parantur admiscere oportet, quia putredini aduersa, ut acetosam utramque, oxylap. pimpin. ulmar. sem. acetos. et mal. citri atque si dives sit fragmenta lapillorum pretiosiorum eorum. unci ossis de corde cervi lap. bezoard. sive est nova quaedam species et facultas praedictis aliis comparatur: conveniunt etiam ova sorbilia et phasianorum, attagen. perdicum ulavium omnium mont. carnes mediocriter assatae et minutim concisae aspersis condimentis acidis ut succo oxal. vel malorum citrior. aurant. granat.

Bol.

Vel etiam acetos. sacchar at. /
Est autem in hac febre cerebro abunde ingerendum non solum
ad jacturam virium resarciendam, verum etiam ad separandam
eorum corruptibilem et malignitatem cohibendam: notavit
D. Hoff. part. 58. S. 3. l. 3. epid. ex febre correptis
tum eo suppositos cerebro, qui fastidio quo minimum mo
dum detinebantur obsistentes vim sibi ad cibos assumen
dos inferebant. /
Potetur in pastu sic vinum tenue et ὀλιγοφόρον aq. gri rad.
buglos. dilutum, potu factum decoctum [illegible] et oxal. cum
julapiis rosat. vel syr. aliquo acetoso, ut ex parte acida citri
et de succo acetos. atque si febris ingenue furore utetur de
cocto oxycrato aquos. vel hydrosacch. cum succo limon.
et granat. /
Quod si bubo emergat et conspicuus cordi per alexiphar
maca praemunito parti affectae admotis laxantibus p
attrahentibus calefaciendum a mitioribus ad valentio
ra progrediendo. prioris generis sunt folia ex hydrol. vel ex
olo rosar. mixtis. scorpion. addatur mithrid. et theriac.
pulmones vitulini recens mactatorum calide impositi
animalia integra ut catuli, pulli gallinacei et columbi
in longitudinem dissecti, pariter calidi, tunc vicissim,
haec omnia mediocriter resolventem materiam educunt cuius
partem dissipant et dolorem acerbitatem mitigant,
nisi tamen voto nostro satisfaciant vehementioribus erit
utendum ut cucurbitulis per solum et lignum calefactum
sanguinis admotis, interdum cum cute scarificata ac
adhibendo sanguisugas ut emplastro diachyl. irato ex
baccis lauri vel ex bdellio, ammoniaco, galbano,
opopanace cum oleo scorpionum, cepa nova et porro
lia a permeatur ut absque emplastica minima pro
bentur quae obstruunt et transpirandi impediunt. cepa
sub cineribus cocta, deinde cum butyro et theriaca

mixt.

misto vel sepi cataplasm. /
℞ Rad. Alth. ℥j rad. Lilior. et cucum. agrest. ana ℥ß
fol. mal. Viol. scab. ana M j. coquantur, pistentur, passentur, passatura adde axung. gall. et olei e sam. ana ℥ß
fermen. acris ℥j f. cataplasma
Si materia copiosior in partes procumbat superiori portio in partibus vicinis derivabitur cucurbitulae vel vesicatorio ex Viburno, ranunculo bulboso, rad. iridis, canthar. ℥ß sapone nigro, calce viva, sem. sinapi et flamm. /
℞ Canthar. ℥ß pyreth. ana ʒ 8 ferm. acris ℥j
misce f. vesicatorium. /
Tumor ubi constitit et materia sufficienter evocata videbitur accelerandam esse suppuratio raro et dissolvit applicat. ex basilic. vel tetrapharm. cum suo oleo et aq. et mitia et cortic. nec rep. perfecta coctio expectanda sed cum primum livida dicunt signa comparuerint tumor admoto pyrotico aperiendus atque ulcus diriguendo[?] dest. exprimendus, donec tota collectio emanavit, tandem cavum implendum et cicatrice obducendum. /
In Carbunculo postquam mundata eam per majora remedia praesertim per venas sectionem ad lipothymiam usque ex Pauli consilio celebratam satisfactum fuerit, si atque vesicula apparet scalpello mediatam in circumflexu[?] dissolvetur, deinde cerusolo vlciis[?] pyrotico admoto dum in vivendum absumatur, tum ut ait Galenus l. 5 c. 28. nihil melius est quam penitus adurere atque usque id quam est quod cavo mortua nec sentiat, nec sanitati admovendi faciendum priusquam corpori puto simul dolorum sensus percipiatur, tum ulcus sicut cetera adusta curandum. Quidam suppurantia statim adhibenda censent, quibus ego plane abstinendum cum bal. distinuum[?] cum magis et partibus —

putrefac.

putrefaciant, & magis inflamment; alii vero impo
nunt cucurbitulas cum scarificatione, deinde sanguisu
gas vel pullos gallinaceos ut sanies reliquias
expugnant. Nonnulli ex maxime desiccantia & expulso-
rantia medicamenta foliis suis ... imperant, ut quod ex oin
tmentis lutis cum sale trito quibus exceptis fit consti-
tuto, singulisque horis renovatur. Cynoglossum tri-
tum & appositum carbunculum dicitur sanare di-
ctum et scabios. & symphy. minor si placet /
℞ Vincetox. scab. consol. min. an. M j contunda-
tur cum modico sale & axungia suilla vel fermenta-
tum cum sale solo malaxetur & admoveatur: re-
dum a carbunculo ipsi proximis partibus prox
& inflammationi obsistens, & ex ... succo vel succo
vel fol. plant. consolidandum ut fluxionis impetus
retardetur & inflammationem gangrenam & sphace-
lismum minitantia fervor reprimatur: non a-
lienum repellatur ... quoque ... cataplasma ex
mica panis, lacte vel aceto ... vel ex foliis
malv. Viol. acetos. scab. hyosciami in lacte coctis
addita theriac. ..., ol. Viol. ... ex oleo-
roso cum bolo armen. & tantillo aceti.

Rupto ~~mortuo~~ carbunculo, carne mortua sublata
& ... Ulcus mundificativo de apio vel aegypt
tiaco ac postremo simul nova carne impletur cicatri-
ce ... & consummandum apostolo emplastro dia
calcitheos vel de Cerusa. /

De febre purpurata caput 47mum

Ad pestilentium genus revocandae sunt febres,
quae ex rubicis in cute ... maculis ...
... πουρπουροειδεῖς dici ... latine purpuratae

.S.

s. purpurata, quibusdam lenticularia a lenticularis stygmatum effigie, aliis punticularis et pulicaris quod visi maculae κυνώπων κεντήμασι & δήγμασι s. pulicum s. culicum puncticulis, quorum similes sunt ex Diss. in coac. et 2. 5. et 7. epid. l. 3. cujus initium ab autumno ad solstitium post febres ardentes moxque quibusdam mitiores etiam in febribus inquieti cutibus circa 7. 8. et 9. diem apparuerunt quaedam miliacea culicum morsibus simillima [illegible] quemadmodum prominentia in summa cute subruscabantur et ad judicium usque perdurabant. Multa sequuntur ad hujus febris historiam pertinentia, quae studiosis lectoribus relinquimus. Haec eadem mala nobis adducta sunt, quae oblitus [illegible] nomen hoc morbi tamen et veteribus incognitum tametsi id plerique credant persuasi hanc morbi novitatem hunc eisdem in Gallia repugnandi aut morbi novitatem: sed ut ad intelligendam redeamus ex febre tum [illegible] sequitur descriptio declarabi. Purpurata febris est pestilens spuria ut multum κακοήθης in qua ex humoris corrupti per malignam auram minus ebullitie purpureae per cutem maculae erumpunt et velut efflorescunt. pestilentem dixi nunc i. epidemicam, contagiosam et malignam sed spuriam quod solo contactu vel concubitu contagiosa sit, atque ipsa his corporibus quae ad putredinem ob obstructiones propensa sunt: cum vero pestilens non solo contactu inficiat sed et fomitibus relinquat et ad eodistans contagionis suae vires celerius transferat, itaque maxima eorum partim partem quorum lumbis jugulavit purpurata vero quam multos tucidat, non tamen plures quam servantur et comitatam ad hanc pestilem

conquisita sibi sede sua malignitate, et velut ve-
neni caracteribus conspicuis bubonibus aut carbunculis
aut utrisque nonnunquam et pustulis. Hernia-
rio et quae agimus frequentia his papulas nullo
tumore extuberantes, cutibus his interdum livido-
re conspersantes adjicimus ut plurimum contractibus
quae cum sit postilibus ad certam febris speciem revocari
nequit, sed in omnes putridarum intermissionem exper-
tium dicitur cadere et convenire, et inde tot species
variarum febrium purpuratarum scriptas olim non
hic pro varia genere corporisque constitutione et
pro varia febrium natura et idea hic quamquam abaliqua
annis misere correptum ad accidentia maxima exparte
rarò ad symptomata putridarum pertinebat, addo quod Hipp.
ἐκθύματα in pestilentibus febribus, quae καύσους
idem praeceptor vocat tribuuntur in sect. syllabii,
cui apparentia exanthemata ἐρυθρά, στρογγύλα-
σμικρά, δίον τοι i. papulae rubrae, rotundae, parvae
variorum instar febris simul sunt mentio, quae τυφ
nuncupatur solum a causa exinde Hipp. sunt
appellatae denotatur: eorumque utriusque febris fomitem
et eandem sect. manere/

Causi sevissimi ἐν ταῖς ἀκμαῖς in continua febri-
cum in magnitudine valida, intermittentem in statu cor-
poris quibusdam caliditas ... sanies, quorum
tres variolae infectae sanies biliosam albam, cau-
sam accessionis 4° obvenitur eas in acutis. At
nra exanthemata, unde in cutibus emergunt nisi
ex venis quae in ipsam trantur, et cum eam lenti
tis interdum conspersam a sanie biliosa sit et san-
guinea sint necesse est, ex quibus efficitur san-
bus purpuratam, ut plurimum ... accidenti-
um, sed his in aliae febrium dicatur in ... variarum
maculamus sensus omnis ejusdem coloris

Spiritum

erumpunt, sed ut plurimum rubra sunt, aliquae puniceae, violaceae, caeruleae, nigricantes, lividae vel nigricantes, tum pro varietate humorum quam prodominante vel majore minoreve eorundem corruptela, unde et purpureae vulgo appellantur quamvis nec coloris purpurei non est unica exceptio, cum et purpura ipsa, ut refert Vitruvius, pro soli et coeli proprietate alium atque alium colorem habeat; nec vero duntaxat coloris ratione maculae distinguuntur sed et numero, dum interdum plures, aliquando pauciores erumpunt, et magnitudine majore et minore; nam saepe sunt minima pulicum morsum aemulantes, nonnunquam latae vibicum instar i. signatum s. livorum a flagellis inustorum, interdum palmae vel cubiti magnitudinem aequant, cum dictae vesiculae circa cutem elevantur et disrumpuntur vel ob sanguinis effervescentiam abundantiam vel a maligna vel venenata qualitate graviter irritata, unde et plurimum gangraenosae.

Observandum est autem non tantum exterioribus corporis habitum sed et interiora et musculos ejusmodi papulis obsideri, non secus ac per variolas et morbillos; quamvis cum febris proveniat multis corporibus sine causa, non absque proprie corporis impuritatibus et humorum vitium, hujus enim fiant ignoti extraordinaria corruptio, quae praecipue antrinam et caliginosam constitutionem sequitur, praecipuam contagionis analogiam et oriuntur proprii coloris et radicis ... tres lata fixa putredine ob fluxilitatem sanguinis subtiliam sed tamen interdum ex causa ejus potius vitio nasci per Hipp. et Gal. doctrina valde consentaneum est, atque in castris diuturnisque urbium obsidionibus experientia satis comprobatur.

Signa hujus diagnostica plusquam reliquarum papulae, nulla certiora sunt quam si maligna -

febris

febres in vulgus grassentur et subita statim morbi
initio virium omnium sine manifesta causa dejectio
adfuerit, cum totius corporis ἀχυσία summaque
artuum constrictio & magna pulsuum inaequalitas saepe
tamen principia levia & blanda conspicitur, sed mox
suae malignitatis prodit aegra & indicia siquidem
facta introrsum prava putredinis vaporum κακο-
ήθεις & morosa evadit, febrilis calor initio ad-
manum, sed intus mordax & molestus sentitur.
Pulsus saepe parvus est humilis & occultus,
interdum valde inaequalis ob oppressionem & κακο-
ήθειαν, nonnunquam tamen frequens celer & ve-
hemens percipitur. Urina tenuis [tum] & spissa cum
sanguineo & inaequali sedimento: modo rubea crassa
& confusa. Alvi dejectiones liquidae, biliosae, foetidae. –
Sitis nulla vel exigua, lingua tamen saepius sordida
& scabra est atque fauces aridae & oppressae 3. 4. 5. morbi
die vel etiam interdum serius exanthemata sive ectyma-
ta, morbi vi impulsa prorumpunt & in pectore, dorso,
natibus & brachiis efflorescunt, nulla crisis, nulla
morbi solutio unquam praeter praedicta signa & sympt-
omata observare licebit, cephalalgiam, cataphoram, δυσ-
κρισίαν, delirium, surditatem, syncopen,
ἀνορεξίαν, urinae suppressionem, sanguinis e naribus
stillicidium & grandem halitum sparso corpore pro-
deuntibus. Porro febris pestifera virorum fir-
mitati quam foeminarum, juvenum aetati quam
senum, divitum conditioni quam pauperum multò
familior est & funestior quod sanguinibus tam cali-
dioribus itaque maris citius quam foeminae nat-
tivum, divites quam pauperes propter acquisitum
lautae epulae spectum invadit & trucidat cujus

substantia

dubitur salutaris vel funesta nisi a diligentissimo
et peritissimo Medico indicari potest, qui etiam in pruden-
tia et cautione attendat non raro decipitur: nam cum in
febribus et urina et pulsus maxime prognosis institu-
atur, sic et illi nota fallaces maxime et periculosissimae.
Urina boni coloris in febribus ita commendari
Hipp. in 4 Epid. 1 l. Quid. hoc observare licet multum
aegrorum et mortuorum, in quorum historia discutienda
haec circumstantiam addidere, credendum putat.
Idem l. de puls. praesagit 4° et praesag. puls. pul-
sum [illegible] certitudinem praedicat, numquam fallax
ac in hac febre [illegible] [illegible]: nam cum urina
quoad colorem et crassitiem et contentorum non
prava salutaris judicari potuit [illegible]
perierunt, plurimi contra cum urinis aquosis
et multis perfecti convaluerunt. Addam ipse
et raro saniorem adeo [illegible] [illegible], ut [illegible]
monisi sic separatis febrem conjicere potest. pul-
sus non dissimilis est ratio, qui in quibusdam
satis roboris et [illegible] in arteriis dilatationis con-
tractionis [illegible] [illegible] eodem die et urinis [illegible]
cessione in aliis inaequalis admodum et imbecil-
lus fuit, immo et intercidens, qui tamen sanitati
restituti sunt./
Quod si peculiaria quaedam indicia perpendere va-
leamus, compertum apud Hipp. aph. 33. l. 2.
mentis constare in omnibus morbis bonum: in hac
febre amentiam ridiculam suborturam non judi-
cium falsissimum [illegible] apud Hipp. aph. 49.
l. 4. [illegible] 32. S. 1. [illegible] [illegible] [illegible] in
acutis et turbulentis febribus lethale est: in hac
febre minus est morbo [illegible], qui non [illegible]

[illegible]

Incidenti apud quendam alvo fluente succeditur essen-
tia alvo fluenti frequenter superveniunt et utrumque
brevi aegrorum robur ad multos dies prosternunt.—
Eadem apud Hipp. aph. 34. l. 2. minus periculose
aegrotant ii quorum naturae, vel aetati, vel consuetu-
dini, vel tempori familiaris morbus est quam quibus
eorum nulli affinis est. ut supra contrarium do-
cuimus, quamvis ipsa sit raritate et dissimili-
tudinis saevus cum reliquis febribus causa statui pt,
ut nulla equidem peior quam earum ipsi partibus eadem
ipso infecta est sed sua cuique propria, immo quae
sunt fatigat interdum mares potius foeminas, in
iisdem pueros magis quam aetate provectiores inte-
dum et [illegible] aggreditur, sic febris huius
causa περιπνευμονίας cum praecipuam contagionis [illegible]
giam ad sanguinem, ut ex effectis dignoscitur non
est mirum si qui sanguine deinde feruidiore abundant
absque [illegible] circumducantur est quae febrilis
est cum urina et pulsibus sanorum. [illegible]
plerumque et medio capite: bonum est a morbo ad
[illegible] alvo fluente [illegible]
delirare citra furorem vel maniam quae [illegible]
non κατὰ μετάστασιν i. per translationem materiae febrilis
a partibus inferioribus ad superiores, sed κατὰ με-
τάληψιν idest per transfluxionem et κατὰ μετάπτωσιν
i. per ~~translationem materiae~~ febrilis a partibus inferioribus
ad ~~superiores~~ i. per decubitum a venulis et arteriolis
in organa sensuum et subtiliam ipsius cerebri. Ubi [illegible]
latim [illegible] dissipari et evanescere: tum quae [illegible]
[illegible] robur redeunte ad ipsum delirare vel sur-
descit, quae portio materiae in venulis [illegible]
[illegible], [illegible], ventriculi et [illegible]

da

ea ubi natura robusta est vel urinae tenuibus sed mul-
tae vel crassae profluvio sanioso expurgatur. Atque
quae per totam compagem musculorum vasa dispersa
et sudoribus maculas oblitterantibus evacuatur
sicque aperta morbi causa et sanie qui aegrotant sanitati
redduntur, verum nisi raro admodum sola papularum
eruptio communiter pestifera et letali morbo [illegible] solvitur:
ex ipsa tamen sic de morbi exitu non fallaci conjectura
judicare licebit: nam si paucae sint et rarae si violacea
vel lividae nigraeve, si et quae erumpunt, vel postea
[illegible] die 2° vel 6 vel 8° morbi die evanescunt, vel
[illegible] non levatur aegrotus mora expectanda, pessima
quoque signa sunt, si statim morbi initio appareant, sive
quatuor, si ex his pravum, magna sequatur de-
jectio et virium defectio, si urina supprimatur, mente
morbi exacerbantur, si atque loco ejus delirium per tre-
[illegible] vel lethargo aegri detinentur./ nam

Purpuratae febris Curatio caput 48

febris purpuratae eadem fere quae vera pestilentiae
curatio [illegible] ratio mox revocanda instaurandaque
sunt remedia [illegible] vacuandus per [illegible]
[illegible], sanguinem, urinae et sudores ijsdem atque alexi-
teria morbi cacoethia frenanda deinceps est: itaque
Medicus si statim ab initio vocetur ante macularum
eruptionem alvo primum subducta per clysterem emollien-
tem, venam cubiti internam secare potest [illegible]
[illegible] in plethoricis et aetate florentibus [illegible]
[illegible] vicibus [illegible] febris postu-
labit [illegible] consideratur [illegible] revocavi, [illegible]
[illegible] oportet [illegible] salutari in hac febre
praesidio [illegible] plurimum [illegible] sectionibus [illegible]
dabilis sanguis educatur [illegible] fluxu [illegible]

subseq.

subsequentibus: nam cor in primis ab aura maligna p-
vellicata afficitur unde oppressio et languor vitalis
facultatis: deinde vero portio naturalis nervata libidine
et alij excretiones aeque facilius fiunt./
An vero difflato per corporis ambitum contagio et pror-
rumpentibus maculis sanguis incisa cubiti vena mittendus
sit dubitari nullo est, qui magnae disceptationis-
causa. Medicus namque minister sit naturae motumque ejus
a studio juvare debet ex aph. 21 l. 1. ac per ista motum
naturae plane contrarium moliretur dum sanguis a corporis
superficie, quoniam ingruerat internum ad centrum
revocat: nos etiam ipsis maculis erumpentibus celebranda
confirmatur ratio morbillorum et variolarum -
exemplo quod erumpentibus istis sectionem medici prohi-
bent, sed quae ad cutem tendunt impellunt sicque dili-
gentius cavent ne ullo pacto natura motus interturbet
denique sequentur morbis mortiferis incipientibus
non vigentibus moribundum: ergo morbus unquam
nisi dum cum vires natura sedatione ut vel exsolvat vel
aliquo ablegat. Sic autem faciat praestantia tum
per tum medici autoritate qui in praeparatione scri-
bitur prius quam maculae compareant sanguinem
celebrandum esse: at ubi radicat morbus ejus
ejusque seminaria per corpus dispersa sunt ab hoc
praesidio abstinendum praecipue quia (inquit) per
ipsum sanguis plurimum agitatur et venenum
veneni maligna educitur unde in discrimen vitae
aegri ita se obstinasse multa scribit multis a-
dictum istud prodeuntibus et apparentibus exanthe-
matis celebrata aqua cum sanguine profudisse.
Sic ipsa proposita quaestioni negantibus partibus assentire
conantur; sed cito assistent contraria partia-

Longe

longè firmioribus rationum momentis ipsasq adducendum ma
gistra experientia duxit futuram confirmant, & quae pro
adversa in medium adducta sunt facile repelluntur p-
dictum 1mum 2dum omnium febrium singulare remedium quam
putarunt hoc accedit venae sectio etiam 1mis modo die
bus celebrata, sed toto morbi progressu, si vel initio
praetermissa sit vel etiam ad hunc indicatur ab Hipp. p.
Gal.o posita sunt Erhas. post Gal. in collect. quocunq
inquit die sanguinis mittendi scopus in aegrotante
comprehenditur, auxilium hoc adhibeto tametsi a principio
20.us dies agatur: in febribus a purpuratis quae
propter malignitatem adiunctam sunt graviorem putredinis
vel saepe apparentibus stigmatis concurrunt omnes
detrahendi sanguinis scopi, si magnitudo morbi, robur
virium aegri multitudine gravatarum floridaq aetate
pt igitur salutare remedium sine scelere praetermitti
aliqui tamen febris manifeste adaugetur, augentur
symptomata, atque in vitae discrimen adducitur & una cum
praecedentibus raro succumbit: deinde vero macularum
eiusmodi eruptio sit symptomatica fuerit sed dissoluta in morbi
sit critica, nam partibus magis forum expellendo propellendo
hic expetatur non notum sive symptomatum Medici artificio
emendari & dirigi convenientibus praesidiis debet: at
nullum in hoc symptomate convenientius venae sectione in cu
bito remedium esse potest, cum ex sanguinis ebullientia
vaporibus in cutem elatis oriatur: probat vero sangui
nis fibrosum evacuando reprimit, atq - centro ad cir
cumferentiam, ab interioribus ad exteriores partes magis
revocat, qua in re repugnat oppositum symptomatis non a pr
modum crisis eiusmodi maculas excitari & evidentia
documenta: Sinde patet quodlibet morbi initio vel
nullis apparentibus signis coctionis ac citra ullum
a qui lo exiguae & paucissimae circa lumbos

vel

vel pectus aliarumve partium comparandum, quid quod
Medicus Sapientissimo ad aegros inuisendos nos primo vo-
catus, quam diximus tunc, ut in aliud tempus dene-
sed ipse celitudinem virium satis diffidens et q. di-
tantispero oportet duorum aliorum filiorum est vel p-
aegri morbi Violentia protinus succumberet et per-
bum nisi summo cederet, nam robustos beneficio op-
cortis aliqua repente suborta periculum hoc auctoris
hoc in ipso mox vigore uenam tundere coactus medicus,
quo in tempore quidsit inclinare est .). a magna re-
medija abstinere ut explicat bal. com. ad aph. 29
l. 2. quod si eius critica introducunt et uideatur spon-
taneum ceruptio nos eo in hoc remedio plane sin
persuadeum dare praeptores qd in morborum imperfectis
judicijs, quale est quod per haec celymata fit, sin ad
abscessus, qui morbo sunt impares et febri debiles
quo nam vergit eo ducere oportet, nam omne remedium
de se xpisyior et ad finem judicij accommodatum
ad eodem lam celymatum quam Vena sectionis
motus est a centro ad circumferentiam. /
Quod altera qui contraria parti fauent non dubitant
apparentibus celymatis multo ... nondum haemorrho
idas cibo, sudorem spirito, haemorrhagiam e na
ribus prouitros, quibus multo magis quam sectam in
cubito vena sanguis mitur reuocatur tutius in facie
nundum vena motum sequuntur, quae sic non ratio
ijs vacuationibus, capitatis non propriuatis modo felici
bus, sed pluribus et alijs morbis feliciter liberos
et expeditos: cum ipsi populorum ad cubitum motu sin
guinis e brachio detractum adstantur inanis par
lindroms motum sibi confingentes. aied non est. uerit.
Actius qui cap. 29. serm. 1o. tetrab. 2o ... pectus
in intra corpus resultantes sanguinis mittione
curas qui quibus incitati parturientes Medici

multos

multos superioribus annis hac febre dimpata ex oris
faucibus eripuimus, quapropter licet plerique quibus
secta vena fuisset aliquando videtur in parte fuerant
observati. Experientia contigit anno 1587. et 1590. id
tum non remedio sed insigni morborum horum contagiosorum
malignitati tribuendum, quibus nulla remedia
proficiebant. Quod ex ipsa missione sanguinis
vena secta plurimum agitari et minimum de materia
morbifica evacuari id probatur indigentium et fluxio-
nis remedium sed periculum et venenum in sanguine
latens in subito infusum.

Rationes allatae facile solvuntur: prima enim assumptio
falsa; morbillorum autem et variolarum diversa ratio, sunt
enim ut plurimum per modum crisis, quae si per sectionem
nulla videtur causa remedio alterius plenitudo subit mul-
torum enim in corpore relinquitur, spirandi difficultas
urget vel gravis febris vena secta solutionem detur inde
et facilius et felicius vena reliquum ad cutem pro-
pellit. Posterior ratio supponit exanthemata morbi-
duntaxat statu et critice in cutem ablegari quod a ratione
naturae alienum esse satis abunde declaravimus, quare
nobiscum statuimus in febre maligna et pestifera
apparentibus maculis quoties malignitas magnitudo re-
quirit, virtusque consistit, venam secandam non modo
utilem sed et necessariam.

Cum autem fuerint deinde sectione operta ex reliquis curatio
maxime constituatur quae ex capitibus superioribus
colligenda sunt, in reliquis omnibus ex terris quae
interna praesidia, quae putredini et contagioni resistunt
morbi magnitudinem expugnant.

De Variolis & Morbillis caput 49.

Ad exanthemata et ecthymata morbillis et variolas

[illegible]

tempus spectat ad duum genera et febri debent. Sunt ergo pu-
stulae 1° respectu ex sanguinis fervore et agitatione ut
plurimum provenium corporis sua impetu tam ab interna
quam ab externa causa lacessita per omnes corporis partes
excitatae pueris valde familiares et contagiosae
ijs praesertim qui nondum superavit et expurgati fuerint
Fern. 1ª. lect. 4° c. 6. Sunt et duo earum pustularum
ordines quaedam enim majores sunt et protuberantes variae
magnitudinis flet unde variolae dicuntur quae a crassi-
ore materia ducunt originem suntque in acutum fastigiatae
primum rubrae deinde albicantes, aliae minores sunt vixque
ipsam cutem exsuperant sed planam cuticulae superficiem occu-
pant a tenui et fervido sanguine commotae, quas
ab insigni colore vulgo rubeolas dicunt nonnulli a
quod cito destituant morbilli nuncupantur, differunt
ipsae quod variolae sanguinis putridi, rubeolae biliosi
ductum sequantur: proindeque illae latae sunt unicolae
variformes phlegmonarum naturam aemulantes: hae
rubro exiguae rubrae et sicciores ad erysipelata magis
pertinentes, ab illis tamen cum pure effluunt, ex ipsis
nihil sed profunditate illae tandem consumunt pap
tulae maius crassitie decentes se satis evidenti interval
lo distinguuntur: hae celerius pestilentiae propter simili
tatem sunt crebrissimae et celeberrimae utriusque generis
pustularum materiam cum certi mali partibus ex aere
quae Arabum schola ad impuram menstrui sanguinis
nis refert quo in utero conquinentur, nutrimur per an-
genus, reliquias poria paulatim abditae et intac-
tae retulerunt, quae accedente causa externa, com-
motae tum tandem expultricis partium robore san-
guinis solidasque sublata expurgandae gratia foras exclu-
duntur. quam sententiam ex eo praecipue confirmant
quod febre omnes semel in vita variolis conflictari ne-
cesse sit miraculi instar si quis mortalium ejus
inquinamenti vires expertus non fuerit ergo quia
morbus

morbus castissimus summo virium eius castimam eam
& nobis conservatam oportet. Quod si semel iis adve-
niat, uti quibus variae infectae fuerint, ejusdem
eam radicitus extirpatam funditusque expurgatam de-
necesse est: ac propter foedae menstrui reliquiae
aliam elatendo tales eam vorlice, cum rei experi-
mentorum est fides adjuncta sit, imputandae menstruo
sanguini et sua non laudabili parti, a causae nimia
partium eorum qui una cum ipso per uterum velut fer-
mentum expurgantur consumuntur permixtorumque contra-
xitur: haec igitur Variolarum et morbillorum quos Va-
riolas vocant Chaldaicae et vic. c. 8. locorum addu-
ctorum qualis causa.
Efficiens vero duplex, altera interna, nempe sanguis turbata
quod sibi molestum est expellitur, altera externa &
communior ut ambientis aeris constitutio eaque vel
manifesta vel calida humida vel calida in malignas
pestilens, quamvis iis ver et aestate, sed et interdum
hyeme sortitam labem excitat et sanguinem commovet
magisque insitum: unde febris synochus vel biliosa ae-
creditur, nisi expultrix ad naturae noxios expectionem
stimulatur. Sic igitur concurrentibus causis contracta ex
utero labes aditum sibimet introducitur et sanguinis
partesque per morbillos totius mox efforantur.
Signa immunditia earum pustularum duplicia
ἐνδεικτικὰ sibi causa haec videtur: febris assidua ex
sanguinis ebullitio vel et putredine nata in variolis
mitior, in morbillis acutior, capitis gravitas et in
somnum propensio propter vaporum qui huiusmodi mo-
vent copiam, terror in somno et interdum velut epi-
leptica convulsio ob commotam malitiam, genarum
pectorisque faciei rubor, ...
tumor et lacrymae spontaneae, narium pruritus et
stillicidium ex fulis ... et ... difficilis

spiratio

spiratio ob capitis et artuum calefactionem testis ... famib.
aspera arteria tenuis e cerebro ad illam derivatur vel
ob pustulaum eruptione obsessia, Cordis palpitatio, pulsus
celer, frequens et vehemens ob contentionem naturae, nausea
vomitus, et cibi fastidium ob febris et bilis motum,
vel ob cacoethiam pustularum ventriculum obsidentium.
Urina rubra et turbida ob sanguinis agitatum,
oscitatio, pandiculatio, lassitudo, pruritus et punctio toti
corporis diffusa per ... sero noxio sed praecipue
dorsi ob magnum ardorem et acrimoniam. Suis parti sub
... meminimi me vidisse puellam cui paulo ante
variolarum eruptionem media corporis parte resoluta
... dum in cutem ... et ...
cum praedicta signa non adfuissent solo dolore colico
acerbissimo fuit ... haec sunt praecipua semper
dictorum signa alia symptomata communia tum ut in morbillis
sit anxietas major et astus vehementior et vomitus
e bile commota gravior ut notavit Avic. c. 9. loco-
rum adductorum./

Prognosis. a. ex morbo et naturae collatione instituenda
cui supra ... non parum inserviunt, in
variolis et morbillis salvis et febre antecedente
quam consequi illorum naturae superior et criticam vacu-
ationem molita, sic victa et declarabitur. 2° quo
citius erumpunt, augentur et maturescunt eo magis
naturae robur et majorem facultatem indicant, ut plurimum
a 2° vel 3° die erumpunt. 3° cum ... papulae non solum
externas partes obsideant sed et internas, intestina,
~~...~~ pulmones, oesophagum, fauces, na-
res, os, oculos, periculosiores sunt quae internas
infestant vel ventrem et pectus magis occupant in-
dicant ... naturae imbecillitatem et morbi con-
tumaciam 4° plures ... majores minoribus
... sunt propter ~~majorem~~ majorem humoris

~~continuationem~~ copiam

copiam in continuata varia praedisponitur, pruna mollio ribus pe diuturna cito decidunt, semola siccioribus sub cute latitantes eminentibus, lividae, fuscae. Violaceae vel nigrae rubris et candidis propter majorem suam contumaciam et cacoethiam. 5° in quibus expansionatis salutarem exitum praenuntiant, facilis spiratio, somnus placidus, febris remissio post eruptionem, in urina coctio omnium facultatum integritas, contraria mortem augurantur in pustularum retrocessio (nisi cita per alium proluvio repurgetur) febris incendium, spirandi difficultas, corporis jactatio, frequens vomitus, diarrhoea et dysenteria, urinae nigritudo et lipothymia [illegible]) omnia celerem portendunt exitum ab magna febrilitate, symptomatum violentiam et virium imbecillitatem. 6° qui aetatibus provectioribus et minores annis variolis et rubeolis afficiuntur [illegible], sed raro, nisi a causa valida et [illegible] adsit constitutio firmioris, proinde in illi morbo facilius defunguntur sin isti magis periclitantur. 7° grassantur potissimum vere quia aquae tempore [illegible] autumno propter cacochymias ab inaequali tempore agitatas, praesertim austro flante, aestu corpora relaxantur. Sed vere salubriores, reliquis temporibus ~~salubriores~~ periculosiores. Denique contagiosis morbis annumerantur propter evaporationes lentas putridi vaporis de subito in subitum analogum migrantis, qualis est quod [illegible] ab insita [illegible] sui deforcatum.)

Curatio variolarum et morbillorum caput quinquagesimum

In [illegible] pustularum ~~eruptione~~ curae duplices, sibi medic-

scopum

scopum proponi ut colligere licet ex Amic Ettm. l. 4
tract. q. c. 10 et 11. Alterum ut expellendis nae suffi-
tiat fibrae: alterum ut diligenter caveatur ne qui detri-
menti partes externae vel internae ex ea labe perpe-
tiantur: cum d. illa hac infectione mediante secretio
sit cujusdam crisios imitatio quidem naturae operam ul-
lam medicinae ad interpellandum, sed si recte et commodi-
ratione expediatur, idonea hic victus ratio praescribitur itaque
infantes sola lactis suctio sive vitali cibo foveantur
interdicta ad prima pulticula, sed et carnium nutri-
cibus refrigerante diaeta consulatur et blanda pro
gradu si vel initio sit abundantia tribuatur prout infantes
exorsymi indicatur: sunt d. pueruli per nutrices
purgandi ut elligimus ex pract. SS. l. b. c. ib. purgis
jam ablactatis paulo tenuior et refrigerans victus
commendatur ex carnium teneriorum jusculis potul.
lact. oxal. citri. borrag. et jus domestic. separatim
ex pullis elixis, piscibus saxatilibus, cordialis
liquida gelatina, ex prunis pinisque coctis et scilib.,
quae caloris aestum temperant, putredinem arceant,
sobrietatem appetentiam exactam. ¶ Potus dari solita
in vulgaria vel hordeacea vel decoct. graminis
et oxalidis vel aq. cocta ex pulverisata ex scob.
eboris et cornu cervi cum syr. limon. vel grana-
torum permixtis bibere. ¶ Somnus sit mediocri-
ter profundior et longior magis in exitum
cavendus, quia et revocat et retinet febrium ange. Denique balnea
spiritus fieri primorum insculis vel di sulphuratis
morbi emollientibus subduratus. In adultis morbi
initio d. ad 3um 4um dies priusquam in summum
eadem assurgant, symptomata sanguinis missio
ad prodest ubi: ac corpore plethorico vel urgi-
entibus praeterea magis organum symptomatis flam-

nria quia nacta paulo vndique laxatur; corpus velut
transfigat, incendium imminuitur, putredinis causa
vitiis excipitur et quod reliquum est coctione in
superficiem corporis amandatur et expugnatur. primum parandum
primum et praecipuum quod omnium affectuum praesidium ab
aliis constitutum est quod si pro viribus aut aetatulam
sanguinem educere non liceat hirudinibus vel cu-
curbitulis ad externas partes affixis eliciatur -
detracto sanguine si corpus cacochymicum videatur
blandis catharticis in cassia, cathol. manna,
elect. lenit. vel infuso senae cum syr. viol. et similibus
corpus erit repurgandum; nam vel sordidiora fieri
vomitu conduplicantur et diarrhoea motum naturae
quae vires frangit et naturae motum impedit, tempe-
rantes clysteres sufficiunt ex decocto hord. commun. et flor.
flor. cum mell. ros. diacalia, sacch. et ovi vitello
in diutinis reiterantur. /
Interea vero dum sese propagantur alterantia quoque
adhibenda et temperate alexipharmaca, tum maxime
pro refrigerantia et leniter astringentia: sanguinem
acrimoniae febrilis, minus putrescente et torpidius
moderatur: sic a Medico tum ipsius febris, putredini
ne offendatur moliri providendum et obsistendum conveniens
et offert molli ex syr. limon. granat. de agrest. et
de ribes ex syr. ... et ex aquis destillatis acetos. bugl.
de rib. et ex aquis destillatis a colos. bugl.
cum rosis. oxytriph. cond. ros. cum pulv. elect. diar-
marg. frig. et triasant. simpl. confect. de hyacin-
tho et aliis similibus: ac cum patulus jam efflorescunt
ab iis cathartica est abstinendum, quod virus
intro retrahant, quo partes nobiles inficiuntur sed
nec vena secanda nisi febris ardua vel vehementia,
vel anginae dyspnoea et metu suffocationis, vel
gravioris cujusdam affectus, in angina vel pleuri-
tidis accessio pro talium efflagitat quibus obstaculis

removetur

remotis, si una in expellendo sequinas se gerat tib.
praesidiorum, quibus excitanda et juvanda est, Sydra
licis ac aceticis et Cardiacis/
℞ Primi quinque sum. dicta ad grani. ass. usci fodic.
capill. Val. corpar. Capill. tussil. florum, Scordium,
Semin. card. fodic. melon. cucumb. cum sacch. ℔
citri. card. fodic. melon. cum syr. capil. Ven. de limon. et acetos.
ciaco vel cum syr. capil. Ven. de limon. et acetos.
sic ? ? attenuantur et incid. aperiuntur
Quod si quia sunt emollit cutis fictiones et poros
vel panno infecti, fomenta calida, Vaporati ex
decoct. emoll. et aperien. inunctiones ex oleis amygd.
dulc. emoll. et aperien. inunctiones ex oleis amygd.
lilior. & Viol. et butyro insulso, quibus bis abti
utimur quidam idcirco fretum, quod pinguia et oleosa
prompte incidimus conceptiam et iuvatur infestiam
Additur et a multis balneum aq. dulcis cum mal.
malv. cham. sed vel maior ? fusionis vel re
frigerand. molta regitur libertate admitto, vel qua
pluvibus stragulis atque solis contegendo e pannis
calidis ~~???~~ involuta, in cubicum intenti
Sanguinis forais moveatur./
Denique non sunt negligenda ~~cordialia~~ cordiaca, quod
virtus infringitur a facultate vitalis coboratur
sic ergo praescribendo licebit/
℞ Lentium sed. ana ʒj sem. foen. de cardui
bened. ana ℈ij florum N.º iiij florum card. ana ʒß
f. d. in Col.ª dissolve aq. stillat. card. et acetos.
ana ℥ij syr. de limon. et de granat. ana ℥j coberis
ana ℥iij syr. de limon. et de granat. cinnamoni
itidem per maniciam sum. ? cinnamoni
et f. julepus, quotaqua aegro utatur.
℞ Aq. cardui scab. bugl. Ulm. ana ℥ij syr. de limon. ℥
capill. Ven. ana ℥j misce f. Julepus in duas doses.
℞ Ras. cornu cervi ℥ß rad. Scor. et Scm. card. ana ʒiij
Glyc.

Glyc. ros. ℥ bj Bullitum in lb iiij aq. purissimae propo in ordinario. Item

℞ Ras. ebor. et cornu cervi ana ʒ ij ras. Unic. et lapid. bezoard. ana ℈ iiij misce et fiat pulvis pro iij aut iiij dosibus sumendus mane et sero ex cochleari unu aq. card. vel oxytripl. vel folio juliij instituti.

Alcoo Curandi sequenti instituo in mundicandis partibus quibus exanthemata factum aliquam oftendunt alla: tura ex albis ex auctus albuginee vel cataracta oculis impedidere, naribus et faucibus excoriantis, pulmoni fibrillatas, dysenteria intestina, glandis parte lavam impositas ab istius partibus et prohibendus adstringentibus et roborantibus solia ubi, nondum apparent aliae mixtae cum lenibus et digerentibus et discutientibus. ergo oculi vindicabuntur collyrio ex aq. ros. et plant. et ovi albumine et tantillo croci vel ex dto Santal. et sumach. prohibito luminum occursu et rubrorum conspectu, quamdiu fluxus morbus.

℞ Sem. plant. ℥ s infundo in aq. ros. fiat mucilago destillanda in oculos, dolor et mitigabitur lacte muliebri vel ab ubere instillato et irradiato hic quod rubor discutiatur aq. foeniculi et euphras. cum sacch. vel dto Goddij foeting. et ros.

Nares ad sui integritatem ducebitur odor aceti et aq. ros. vel infra dti ros. sumach. et santal. vel solutio ex oxycraco, oxycrato, succo granat. ungulidatae sanabit ung. album vel ros. Mesudi desiccativo rubrum.

faucibus conservandis et superiora commenium et prasserva sacch. ros. diatrag. fiug. consev. ros. syr. granat. et bacc. Vibet cond.

Pulmonibus exlignata mevassantia vel syrup.

jujub.

injulo. ros. sicc. Viol. ndnups. Dialtheam pass. torsil.
bodie. vel. /
℞ Sebisten injub. N° Grayz° l3 fianny N° iiij –
pass. mund. l3 lyc. ras. ʒiij flor. Viol. p. ij f[iat] d[ecoctio]
ad lb ij col[atur]a dissol. Sacch. ros. ℥iiij aut l3 f. Syr.
mediocriter coctus, cujus frequenter sit usus & corsla
avi. /
Vesticulae & intestina sumptum attingentibus ror
boranturo: sed etiam injectione diminutae ex lact. de d[ic]to
Hord. simulque sit ad glabitudin. linimentum.
Cutibus, ubi corpore conspexerit & Variolae mino
res sponte sanantur, majores ipso die sanitatis matu
rari debent napore vel fotu ex d[ic]to fianny passul
tritae. altheae tosiae scm. liij flor. cham. & meli
loti ex butyro rec. non salito axung. gallin. post
maturationem nisi sponte dehiscant acu configendae ne
pure conclusum sublatam cutem & carnem erodat, ca
vendum relinquant cicatriculae vel si excandant mollienen
do & rec. unq. fur. Hord. pinnisto vel Ung[uen]to ros. ung
c[um] cruda, croco & aloe procedito scalptu praesertim in
facie nota foediores cicatricum itaque unq. primum fae
ciendae sunt d[ic]to Hord. lupin. & altheae, deinde melle
salto illinendae si placet
℞ Seri lactis lb ß dissolve salis comm. ʒij tosi. sac.
albi ʒß salis ʒij misce & attingo pustulas prius
acu perforatas /
Si multum spiculabuntur debent apponi Ung[uen]ta albi Ras.
cum spleneatum, citrinum & desiccativum vel. ℞ d[ic]to si –
cariat obduratur spuriate pustulae ex dimov. lactis
vel succo amyg. dulciorum, vel oleo Viol. dum, ex decad[...]
pleurigantur. vel.
℞ Mucag. sem. altheae in aq. ros. extract. ℥iß
olei

olei amygd. dulc. loti in aq. ros. ℥ iij ceræ alb. ʒ bj sperma ceti ʒ iij vel ℥ ß misce f. Ung^tum.

[illegible]

Tractatus Physiognomiæ.

Hic tractatus 4.or complectitur partes.
Prima erit Physiognomia quæ ex temperamento et conformatione hominis inclinationes colligit.
Secunda erit Chiromantia nalis, quæ idem ex lineis manuum tuberculis infert
Tertia erit metoposcopia quæ idem ex lineis frontis conijcit.
Quarta erit Oniroeritica quæ idem ex insomniis concludit.
In quibus omnibus voluntatibus diuinam et libertatem humanam superiorem facimus.
Ratio huius diuisionis hæc est signa quibus in generalia hominum influimus conjectura et cognitione sunt vel vlia vel particularia.
Vniuersalia traduntur in Physiognomia. particularia sunt vel interna vel externa. Interna in Oniroeritica: externa sunt vel in fronte propter imaginationis facultatem impetrantem cum illa: vel sunt in manu, in qua viget facultas obtemperans cum manus sit instrumentum instrum.
Insuper hæc à nobis traduntur ut libertate nostra mala imminentia euitare possimus, quidem præcepta tradunt ut appellantur cautelas morales

ut nitentur vita; Medici ut avertantur morbi. In hoc tractatu rationes physiologicas et mathematicas afferimus.

Pars prima

De Physiognomia Particulari

Hic insignitur nominibus primum est Physiognomia. Deinde est Physonomia quia in praxi sunt leges et usus; Regulae ut aliquid referatur ad praxim sunt tutiae et particulari. Hanc partem dividemus in duo capita. primum continebit fundamenta. Deinde complectetur partes externas totius corporis a capite ad pedes.

Caput Primum

Fundamenta Physiognomiae

Fundamentum Primum

Principium aliud est activum, aliud passivum, activum agit passivum recipit.
Activum vel est remotum vel proximum
Remotum est causa ut proximum agat proxime et immediate. proximum agit immediate. De remoto intelligitur hoc effatum Arist. c. 7. l. 7. phys. Quicquid movetur ab alio movetur. Aliud principium remotum vel actu operatur cum

prox

proximo in Angelus cum coelo calidum innatum cum corpore animato sine fit in Arist. dicat octavo physic. animantia moveri a seipsis: vel non opera hic nisi per qualitates quae sunt in proximo quomodo fiat agunt cum gravibus et levibus per gravitatem et levitatem.

Proximum vel est quod, vel quo. proximum quod est suppositum et quo illigitur seu effectum per 2 c. 1 l. 1. vel 4ta actiones sunt singularium per se quidditativum etc vel gradum causa efficiens ex capite 3o l. 2. physic. vel intrinsecum in corpore animali quatenus tale est.

Proximum quod vel est primarium vel secundarium. primarium est forma per c. 1 l. 2. physic. secundarium est qualitas tamquam subalterna ratio actionis realis et intentionalis. Proximum actionis intentionalis est passibilis qualitas, obiectum sensitivae proximum actionis realis vel est sensus, vel sensum modum vel in indifferentibus vel in determinatis: in indifferentibus est color in ostia in illata: in determinatis est figura in in ostia oculo passivum lumen est proximum principium etc duplex quod nihil est totum compositum et quo. Duplex est primarium unum natura secundarium qualitas. Ratio proximum constituendi quod in respectu ad activum; idem sentiendum ac de activo ad passivum idem ac de passivo.

Secundum fundamentum.

In

in homine hac spectantur corpus et aia. Aia ope-
fona facultatum in facultas fona actionum.
In corpore hac consideramus 1° spiritus sive 4a
primarum qlitum saomonium. 2° conformatio
3° calidum innatum quod continet calorem colidum
oprimo aridum et humidum primigenium tantum
~~infl quod in corde praeexistit~~ p aalibus impo
fetior tantum est influxum in aalibus perfectior et
~~...~~ partioria influxia cum hac distinctione in
spua influat ab hepate per venas a corde per
arterias a cerebro per nervos sed calor p humi
dum primigenium ~~...~~ tantum influunt a corde
quare Arles dixit cor est primum vivens et
ultimum moriens 4° ~~...~~ humor.
5° pars corporis in qua considerantur condi
tiones quae referuntur ad oenem categoriae
Aelia. 1a est subtia quia ex nos sub:
stijer nos sui subtia. 2a est qtas continua
magnitudo discreta, Numerus qa nae sive
organa duplicia. 3a est qltas tum sabtna
unde bona p mala constitutio naliz facultas
in nisu in oculo patientior + qltas in calor,
frigus figura ad quam referuntur meatus
ad distributiones cavitas ad retentiones conti
ones conditiones est asperitas distributionia
vero est laxitas 4a est relao quia aliae -
partes sunt ad aliae 5a est actio 6a passio
in nisu in oculo 7a Ubi aliae onim sunt
intrond

interna alia externa. 8° situm particularum partium comparare. 9ª quando qua partis magis vel minus ad [illegible] conformantur. 11° sabere ut dicimus Dono dr. sabere qua medicamentum illi adiacet, sic cutis dr. sabere quia illi adiacet cuticula medium internum Deximus item ord. obtinum ut nos [illegible] ex qua Deximus nobis hic consideratur utilior divisio est secundum ex quo fiunt partes albae et spermaticae et sanguine ex quo fiunt partes rubrae et carnosae haec distinctio est ad sciendum in cognoscamus distinctionem partium similarium qua sunt vel spermaticae vel carnosae: partes spermaticae sic sunt ex semine crassiori generatur os, minus crasso cartilago, ligamentum, tendo, membrana crasso cartilago, fibra. Ex semine [illegible] minus adhuc crasso fibra. Ex semine molliori sic cerebrum, minus molli cerebellum molliori sic cerebrum, minus molli cerebellum et spinalis medulla. partes carnosae sic se habent ex sanguine temperatissimo nascitur musculosa ex sanguine calidiori cor, caro, ex minus spirituoso iecur, ex calidiori cor, ex bilioso pulmo, ex melancolico Lien ex sicco et aquoso renes. Ratio huius rei est ex quibus nutrimur ex iisdem constamus atqui partes nutrimur ex iisdem constamus atqui partes praedictae nutriuntur humoribus praedictis ita praedictae nutriuntur humoribus praedictis ita continendi eam ergo constat cui accommodanda est divisio corporum.

Corporum vero est calidum innatum cum hac distinctione Calor est corporum motivum quia est vehiculum, humidum frigiditatis est fomentum.

corporum

Tertium proximum principium est hoc in brevi: internum in quod est hoc proximum in duo primarium est scilicet naturam facultas, sanitas, unde et conformatio corporis. Sanitas est temperatura, facultas est inde orta, temperies partibus [illegible], conformatio figura.

Quartum passivum in quod est hoc in duo primarium mala scilicet corporis: comparatur pars febrosa per cibum, humida per potum, dummodo hic [illegible] uno verbo per humorem humidum [illegible] [illegible] comparatur per alimentarium quod [illegible] labitur per arterias, venas, per spiritum et [illegible] calor per calorem influentem nam calor est in spiritu, spiritus in humido, humidum in carne, caro in fibra, id est in parte fibrosa.

Tertium fundamentum.

Ex dictis colliguntur hinc ex humoribus passiones, ex passionibus mores, ex moribus [illegible] studiosi et vitiosi qui non deducuntur ad cognitionem aeternam [illegible].

Quartum fundamentum.

In transmutatione elementorum dissolutio est una vel duplex [illegible] ut quando ignis convertitur in aquam dissolvitur enim fugatur per humiditatem

In mixtis dissolutio est [illegible] [illegible] quatuor primarum qualitatum si [illegible] inanimata si animata [illegible] est structura

organi

et calidum innatum insitum tantum in animalibus
imperfectis, influxus praecedens in perfectis quae
sunt cerebrum cor et hepar.
Cum sic nobis sit agendum de signis tempe-
ramenti et sunt 1° sunt nobis quinque tempera-
menta scienda sunt potius quinque complexiones
primarum qualitatum.
Prima est aequalis in toto licet sit inaequalis
in partibus. vocatur vero aequalis in toto quum
4or qualitates sunt in pari gradu impari (?) in
esse in quo plus inest siccitatis in cerebro
plus humiditatis
Secunda est in qua una qualitas excellit intra limi-
tes sanitatis.
Tertia in qua qualitas excellit ad morbum temperatus (?)
Quarta est intemperies intra limites morbi sed quae
sit in dispositione tantum ita ut de facili separari possit (?)
Ultima est intemperies in habitu quae expelli non
potest.
2° quatuor sunt humores bilis ignea flava, san-
guis aereus rubens. pituita aquea alba, me-
lancholia terrea et ut sonat nomen, brevem (?)
nigra bilis/
His positis repetenda sunt signa temperamenti
et primum ex fontibus quibusdam primo a con-
tactu et ratione si enim tango hominem calidum
remotis aliis conditionibus caloris tempera-
mento calidus est.
2° a colore humoris

3°

3° ab habitu corporis si sit gracilis calidus est si carnosus humidus si obesus frigidus si macilentus siccus

4° ab actionibus corporis et a[nim]ae quae si sint celeres indicant dictum calorem si segnes frigidum

5° a pilis si quis sit glaber frigidus, si pilosus calidus.

6° a conformatione partium ubi enim est magnitudo et amplitudo ibi est vel calor vel humor si parvitas vel angustia frigus et siccitas.

7° a tumentibus et cadentibus si enim quis junctus frigidis calidus est si junctus calidis frigidus est.

8° ex sexu mulieres enim sunt viris frigidiores et licet sint imagines et viri effeminati tamen viri effeminati sunt calidiores ratione caloris innati non ratione caloris elementi praedominantis.

9° ab aetate quae distinguitur duobus modis vel ratione calidi innati vel ratione spiritus. Si ratione calidi innati in 1ª aetate vincit humor, in 2da humor adaequatur calori. in 3ª calor vincit humorem. in 4ª absumpto humore praedominatur siccitas. ratione spirituum prima aetas quarta aetas est calida humida 2ª calida sicca 3ª frigida sicca 4ª frigida humida quare senes sunt sicci habita ratione calidi innati, ast illi sunt humidi, habita ratione spiriti frigidi

10 ab anni tempore Ver est calidum humidum, aestas calida sicca. Autumnus frigidus siccus. Hyems frigida humida.

11° a rebus quae non naturales vocantur quae sunt aer qui est vel palustris humidus vel siccus vel aliis qualitatibus praeditus cibus potus. Videndum est an utatur piscibus et aqua vel carne et vino. Somnus quies et frigus sunt dilatantes, vigilia siccitatem motus calorem; quies frigus. Excreta tunc videndi sunt colore humorum perturbatis quae vel nigra reddunt rubra vel pallida; si rubra indicant calorem si pallida frigus.

12 loco tum ex Astrologia repetenda sunt climata. Zona torrida, zona frigida.

13 a vita industria quae est vel cum labore et indicat calorem, vel cum quiete et indicat frigus.

Denique Medici cognoscunt per morbos qui contra accidunt si quis dum suspirat noster frigore tertiana signum est illum hominem esse calidum.

Quintum Fundamentum

Quatuor sunt primae qualitates calor frigus, humor, siccitas in primis qualitatibus considerantur et actus earum qualitatum et qualitates secundae quae ex primis sequuntur. Quod spectat actus vel sunt per se vel per accidens. Per se vel sunt primarii vel secundarii id quod in singulis primis qualitatibus advertendum est. Caloris primarius effectus

effectus calefactio est. Sicuti effectus sunt sugregatio heterogeneorum et congregatio homogeneorum attractio e remoto, resolutio e proximo incisio in partes crassiores attenuatio in minutiores, corrosio ciccum rarefactio porum, expulsio corporum, factio humorum, liquatio, emollitio.

Frigoris effectus refrigeratio. Sicuti sunt repulsio, incrassatio, coarctatio, occlusio, condensatio, conditura, inviscatio, induratio.

Humoris primarius actus est humectatio. Sicuti sunt lentatio dilutio, dissolutio, madefactio, levigatio.

Siccitatis primarius effectus est exsiccatio. Sicuti sunt lentatio, concretio, exasperatio, obstructio.

Sequuntur actiones per accidens.

Calor refrigerat per accidens, rarefaciendo, humectat liquando, exsiccat humores attrahendo et absumendo.

Frigus per accidens calefacit, naturam condensando, humectat comprimendo, exsiccat congelando.

Humor per accidens refrigerat extinguendo, calefacit obstruendo, exsiccat per lenitatem humores tollendo.

Siccitas per accidens calefacit quia lima calorem refrigerat, humectat prout corpus siccum cujusmodi est ...

videamus.

Veniamus ad qualitates consequentes quae pertinent
ad omnes sensus.
Prima tactilis quae refertur ad tactum. haec
continet levitates raritates in quibus dominatur
calor, gravitates densitates in quibus frigus,
mollities lenitates et viscositates in quibus
humor, duritiem crassitiem, ariditates in quibus
siccitas ex Arist. c. 2. l. 2. de ortu et interitu.
Secunda est sapor in quo praedominatur humiditas
si consideratur cum odore: nam sic distinguuntur
species saporis. tres sunt calidi acris in consistentia
tenui. salsus in mediocri amarus in crassa.
Tres sunt temperati pinguior tenui una, dulcis
in mediocri, insipidus in crassa. Tres sunt
frigidi acidus in tenui austerus in medio
cri acerbus in crassa.
Tertia est odor in quo dominatur siccitas et eae
dem sunt species odoris ac saporis.
Quarta est sonus qui videtur fieri a calore
quia motus est causa caloris sed si sit gravior calor
expellit si acutus frigus, si raucus humor
si clangosus siccitas.
Ultima color in quo praedominatur frigus cum
oculo respondeat sed ex Arist. c. 1. l. de coloribus
nigredo est a calore, albus a frigore, color medi
us temperatus est viridis inter nigrum et
album est color rufus et flammeus inter viridem
et nigrum phoeniceus et caeruleus. Sed secundum
est colores originem etiam trahere a lumine
hi

et deinde si lumen perturbatur albedo, si lumen turbetur nigredo. Itemque potentia diversa quae officio nigredinis contra albedinis, idemque ideo judicium contra unam per diaphana diversa per opaca.

Sextum fundamentum. Sic conditiones

Prima est ut in judicio ferendo habeatur ratio consuetudinis quae est altera natura.

Secunda est ut numerentur signa et ponderentur.

3a est colores qui deducunt nos ad cognitionem humoris debere esse colores eorum qui similes sunt parti humoris producenti: ut color sanguinis colori hepatis quia jecur producit ipsum sanguinem ut nuntiatur etc.

Quarta in uno eodemque mixto signa diversa ratione quae habent diversas qualitates non minimum est, nam si ea doctrina docet alia salutaria sunt sine injuria potiori jure permixta.

Septimum fundamentum

Hoc gravissimum est omnium aliorum quae nobis descendendum est a substantia ad accidens ut per qualitates excellentes cognoscamus in Angelis nulla est. Si cognoscam est prima a Deo dependentia in Angeli prima subordinatio vel prima a causa in angeli secunda subordinatio vel a particulari in ... subordinatio. Ex Divo Thoma 1a parte quaest. 108. Art. primo.

Substantia vero corporea est vel simplex ut coelum, de quo agemus ultimo fundamento, et elementum ignis est calidus, aer humidus,

aqua

aqua frigida terra sicca
Mista subtilia vel est imperfecta ut meteorum
quod non videtur distingui spiritus ab alto. perfe
cta vel est inanimata qua continet lapides et mi
neralia metalla vel animata quas continet plan
tam belluam et homo in lapide siccitas pri
mas tenet in homine humiditas quæ videtur
alimentum boni succi si ergo redeunt sicut
ab homo corpora imperfecta minus erunt hu
mida si a lapide minus sicca nam ex Aris
e. ultimo lib. 3. meteororum exhalatio sicca
graduatur in lapidibus vapor humidus in
metallis sed sic opus distinctio vel o est mas
jor gravitas in lapidibus pretiosis et minor
in non pretiosis in quibus cognosces tempe
riem per saporem et per alia signa quae par
tem ex dictis. In metallis vel est sulphur
calidum vel argentum vivum frigidum et
humidum vel est gravitas vel ingravitas si
gravitas vel est sulphurea in auro vel ar
genti vivi in argento si sit ingravitas vel
est sulphurea in aere et ferro vel argenti
vivi in plumbo et stanno.
In planta arbor est siccior frutice, frutex
subfrutice, subfrutex herba: sed in planta
rum notanda sunt solum ratione fibrarum
tenerum fructus aqueus, semen aereum
flos igneus, pix et fibr nam ignis,

resina

rosma aeris, homini aqua, sordes terra.
Eximus ex humoribus et partibus aqualis
sed scindus est aut et calidas, inficit fri-
gidos, dissolvit siccos, aqualia gressibilia hu-
mida. Insuper scindens est impressiones non
esse nimis perfecta ut sunt natura terrae in
terra exhalat in aqua vapores in aere me-
teora.

Octavum fundamentum.

Hic in medium afferre debemus gradus pro-
ducentis in facultatibus et actionibus animae
vegetativae sensitivae et aliis tamen opus
est distinctio in vegetativa plus requirit
caloris quam in sensitiva et tali substantia ra-
tio calidi innati sed substantia ra... contra
accidit quia spiritus valet sua subtilitate quam
vitalis et valet. Vegetativa facultas tri-
plex nutritiva augmentativa et generativa
ita ut in generativa plus requiratur calo-
ris quia spiritus debet confluere in augmen-
tativa minor est calor in nutritiva
adhuc minor sed cum multae concurrant
actiones ad nutritionem opus est vigore in
appetitu nam divellit stomachum in attra-
ctione opus est similitudine substantiae
nam pulmo attrahit humorem sibi confor-
mandum, retentio requirit siccitatem, coctio
caloris, excretio inutilis et distributio utilis

humiditatis

humiditatibus. Ad vegetativam vero scilicet nu-
tritivam quae plus possidet caloris propter cor-
pus sulfureum in quo requiritur calor.

Facultas sensitiva vel est sensus vel
appetitiva vel motiva: et sensus vel est ex-
ternus vel internus: in hoc homo de externis
in tactu opus est temperie; in gustu humore
in odoratu siccitate in auditu calore in visu
frigore propter humores crystallinum concur-
sum: internus vel sensus communis est in quo
viget humor in imaginatione calor in aestimatione
frigus aliquod in memoria siccitas propter
e. s. l. d. varia per remanentia. In appeti-
tu sensitivo opus est sua distinctione in-
amore desiderio voluptate cum sit modica
operatio caloris requiritur humor. In ira
audacia spe calor. In odio, tristitia, fuga,
requiritur frigus. In desperatione et motu
siccitas. In motu opus est calor.

Quod spectat ad animam rationalem intellectus refertur
ad actum imaginationis et aestimativa voluntas
ad appetitum varia ratio ad sensitivam.

Nonum fundamentum.

Phantasia subijcitur intellectui apprehensione
dicti aestimativa et cogitativa dominium
intellectum: appetitiva voluntati movent phan-
tasia intellectum producendo imagines cum
intellectu

Motu, aliud appetitiue noldy, aliud in phan-
tasia diuinum voltate et appetitur impellitur
vir motrix pergiuntur.

Decimum fundamentum

Aliud in opere physiognomonico comparat ho-
minibus cum animalibus quia donatur simili corpore
externo et confirmatur ratione caniatiae &
aliorum conditionum supra allatarum similium.

Undecimum fundamentum.

Mutua est compassio animae & corporis ut ex
operibus praedicti id quod probat Aristoteles passioni-
bus insaniae et instantiae artificialibus. Sine
vero effati haec est demonstratio. Corpus est
proprium passiuum nam patitur ab anima cumque
cogitat pro possibilitate producere imaginibus
in anima cum illa tu anima sui proprium grassimum
mundi minimum est nam aliquando vtrumque est
proprium corporum ut quando anima cum corpus
aliquando vtrumque spirituale ut cum Angelus
mouetur: aliquando mouens est spirituale mobile
corporeum, ut cum Angelus mouet coelum: ali-
quando mouens est corporeum mobile spirituale
ut cum ignis infernus torquet daemones.
Insuper ita sequitur corpus quod instrumentum
est ut manus calamum quo apud Doctorem in-
strumentum attingit praecipuo modum actionis
Causa prima singularitatem, causa minora spiri-
tua

(caã ubo aequivoca & velia gemina actue...)

Duodecimum fundamentum.

Contingens est vel physicum propter potentiam impedimentorum & effectuum indifferentiorum aliud est morale propter indifferentiam s. libertatem quae est fralis in voluntate in illa tu ubo tanquam in radice qa nihil volitum quin praecognitum ali unde logicum quod utrumque complectitur. In 1° primo prima glis [illegible] diminuta vel impedimenta [illegible] in secundo nihil [illegible] determinat indifferentiam voluntas in se [illegible] actus determinat

Decimum Tertium fundamentum.

Hic breviter est afferendus usus partium corporis quae ea sustinet, cartilago [illegible] partes ligamentum natura [illegible] insertitur in partibus mandi dam, membrana muscli & fibra firmae solidata attrahit obliqua retinet [illegible] pellis, cavo tunica certa communicando cibum & oesophagi diglutiendo, ventriculi chylum faciendo qua est substantia alba, intestinorum [illegible] distribuendo vasorum fortes [illegible] hepatis sanguinem faciendo & spiritus vitales, venae distribuendo, vesicula fellea partibus amarioribus [illegible], renes [illegible] vesicae similibus ejusmodi est urina, Cordis producendo calidum innatum, arteriarum distribuendo, pulmonis per asperam arteriam respirando, Testium [illegible], uteri continendo foetum ita ut infinitam providenda utilis [illegible]

Cerebri

Cerebri in producendis spiritibus animalibus ut nos operando actiones sensus interni et appetitus communicantibus motus in distribuendo sanguine, consistentibus in videndo, visus internas in audiendo, processum mamillarium in odorando, nervorum gustatoriorum in gustando cum palato et lingua cuius munus est loqui cum aliis spectantibus orum, membranae in tangendo. Reliquae partes quae constituunt organum licet inferiorem sunt tamen sunt praecipua dantur glandulae quae sanguinem gignunt. Et ut concludamus in hoc est calidum innatum quod est igneum et aereum, et assumentitium quod est aqueum et terreum.

Decimum quartum fundamentum

Bona vel sunt animi vel corporis vel fortunae, totidem mala per legem oppositorum.

Bona fortunae sunt divitiae honor fama potestas dignitas in quorum acquisitione opus est calore, retentione siccitate.

Bona corporis quinque in quibus omnibus tria requiruntur, ope temperamenti, structura organi et unio quorum opus est distinctum in Sanitate. Partium concursum in pulchritudine potissimum et unio et structura organi licet requiratur bona tamen propter gravitatem coloris. In voluptate sensus potissimum quam temperamento unitum quia dolor est vel ab alteratione vel a solutione continui. In robo-

robore opus est coniuncto calido innato in acumine sermo-
num ordinem sed prop.
Bona autem vel sunt mentis vel voluntatis vel facul-
tatum obliquarum ut est habitus saltandi in pe-
dibus. Habitus mentis vel sunt certi vel incerti
In incertis dubitatio cala(?) est magis in errore quam in
fallacia, in fallacia quam in opinione, in opinione
quam in cognitione certa, in qua est illa fronde(?).
quare in habitu certo magis dubitatio frigus. Certi
ex Arist. 6. Ethic. vel sunt veri vel contingentes;
suntque prudentia ... cum in prudentia opus
sit iudicio requiritur frigus, in arte et quod magis
requiratur apprehensio, calor ut non frigus. In
scientia habitu vero propter subtilitatem apprehensionis
tamen etiam videmus in habitibus qui sunt circa
contingentia veriam(?) procedit propter particularia.
In habitibus tam certis quam incertis est habitus
praemissarum et conclusionis in illis opus apprehen-
sione calore in ea iudicio et frigore. Audien-
dum notitiae est certi.
Si considerantur habitus subalternantes et subal-
ternati ut est ... in physica et medicina in illa ma-
gis opus est apprehensione in hac iudicio quam frigore
propter regulare principia ex quo haec magis est
abstracta a materia et plus requirit calorem et
subtilitatis. Si habeatur ratio imperii et praxeos
in imperio plus frigoris est in praxi plus caloris
Quod spectat ad habitus voluntatis in prudentia
opus est frigore in iustitia humore quo ...
humidior valet ad amorem et iustitia est voluntas
sive

sic amoris et fortitudinis opus est calor qui accedit ad audaciam ut castibus ad fortitudinem sic intemperantia opus est siccitas qua maxime accedit ad abstinentiam qui castibus et temperantia. Plures sunt aliae virtutes quae reducuntur ad praedictas vel tanquam partes integrantes vel tanquam species vel tanquam annexae potentiales ut D. Thomas 2. 2ae.

Dotia sunt in quolibet habitu calor et consistit siccus in parte ut dicitur l. 4. Ethic. ad Nicomachum. Habitus facultatum oblectabilium sunt leges praxis si consistantur habitus qui auctoritate utuntur cum ipsis qui ratione innituntur in illis opus est varia in hoc apprehensione pro iudicium de ipsis qui fundantur in experientia eadem est ratio Grammaticae Rhetoricae ac similium qui utuntur auctoritatibus.

Dotia sedes innatas sunt ut caliditas sapientia continet diligentiam pro siccam ut 6 Ethic.

Decimum quintum fundamentum.

Ex dicto in quo physiognomico signa sunt vel propria vel communia vel permanentia vel fugacia. Sic propria permanentia sequimur in dote animae qui inclinatur communis ad fortissimum habitum. Sic nota spiritum a nobis applicatum debere sumi comparative in quantum conclusimus habitum speculativum cum practico insuper eadem requiritur potentia ad disponendum et elaborationem operis in ad actum si productionem

vt

v. g. in praeparatione elaborae et productione sanguinis

Decimum sextum fundamentum

Physiognomia conjicie inclinat. Motum liberorum in quibus non inest violentia nec in principio nec in medio nec in fine ut quando liber ambulo sed alios motus per se conjicit nalty in sanitate in quibus velocitas est in fine. vior. celia mem morbo in quibus velocitas est in principio ut calet et in initiatione et aliis in quib. velocitas est in medio ut docet Physici.

Decimum septimum fundamentum

Ad operationem praedictam et consuetudinem requiritur mediocritas eorum omnium quae diximus nam virtus tam naturalis quam moralis est in medio id quod convincitur quia melius desperandum est

Decimum Octavum fundamentum

Cum ad judicium Physiognomici corum requiratur confusio huius dicta debemus de figuris geometricis ex Euclyde exemplis

Tres sunt dimensiones linea s. longitudo superficies s. latitudo et corpus s. profunditas in quibus considerantur punctum quod est primum et affectiones quae sunt

1.ª rectitudo et curvitas.

2.ª et concurrunt non concurrunt ut in lineis parallelis concurrunt faciunt angulum binarum vel concurrunt lineae et et angulus planus vel superficies atque angulus solidus primus

rectitudinem

rectitudinem et curvitatem. et rectitudine curvitudine penes concurrentiam vel sic angulum equalem alteri ab eadem consideratione in alium et quod major obtusus, alter minor acutus.

3ª est figura quae est vel regularis vel irregularis tunc est plana vel solida. plana vel est sub una linea ut circulus vel sub multis saltem tribus vel 4ᵒʳ vel quinque et hic nominatur ut triangulum quadrangulum. —
Solida vel sic sub una superficie ut sphaera vel sub multis tunc sub una distinctione vel duas est figura plana sive eadem una tamque una distinctione vel basis est angularis et in fastigio est angulum ut in pyramide vel utrumque et figuram angularem ut in prismate vel basis est circulus et fastigium punctum ut in cono si figura id medium pariter fastigiati vel in utroque est circulum ut in cylindro ad modum tympani

4ª est qualitas magnitudo tunc vel est aequalitas laterum et angulorum vel aequalitas laterum inaequalitas angulorum, vel inaequalitas laterum inaequalitas angulorum.

5ª Circumscriptio extrinseca, inscriptio intrinseca sed penes latera et angulos.

6ª est ratio quae vel est aequalis vel inaequalis ut dupla tripla etc.

7ª est proportio quae est habitudo rationum ut si dicat ut hic est linea maior in fronte ad lineam

maior

maior in manu ita se ht linea videbit in scala ad lineam videbit in manu

Ultima est commensuratio et incommensurabilitas vel linearum commensurabilium et incommensurabilium ut linea dimidij potentie vel nulla est incommensurabilis ut latus quadrati et diagonalis quadrati ex Euclide propositio ultima l. 10.

Decimum nonum fundamentum

Tpelluy iuta est calidum humidum ita ut sit moderatum calorem siccitate et humore humiditatem

Tpelluy mollior est frigidum siccum. altum passiuum est medium extremum, videlicet nocumentum

Organum complectitur facultatem a qua primario fit motus quae se ht ad organum ut forma ad compositum naturale v.g. ut se ht humor crystallinus ad oculum ut ad sensum sic est ordo actiualitatis qualitatum calor frigus humor siccitas. ordo ex contrario aliquin agentur apud nos contrarietates. Actiuus qualitatum est siccitas caloris, calor humoris, humor frigoris, frigus siccitatis. Ex obiecto qualitatum ordo contrarius est ut intuenti patebit

In misto si qualitas excellat in 2° loco est alia medium ipsius qualitatum in 3° aliud contraria. in 4° contraria v.g. aliquod mistum excellat in calore in 2° loco est siccitas in 3° humor in 4° frigus. Illique sunt alia ad mistum concurrentia ad cognoscendum suum gradum primarum qualitatum. Calor in primo gradu naturalis in 2°

rarefacit

rarefacit in 3° attrahit in 4° urit. Frigidum in primo incrassat in 2° densat in 3° repellit in 4° extinguit.

~~Hum~~ Humor in 1° gradu lenit, in 2° laxat in 3° lubricandum reddit in 4° extinguit obtundendo.

Siccitas in 1° gradu firmat in 2° adstringit in 3° angustat in 4° [illegible].

Et si ponunt octo gradus Medici 4 quia unum gradum dividunt in principium medium et finem.

Vigesimum fundamentum.

Quatuor sunt applicata planetarum et signorum Zodiaci.

Prima est soli corpori 2a manui 3a capiti 4a informitati. Sicut de his applicatione agemus alibi et aliis.

Quod spectat ad planetas ex Ptolemaeo c. 3 lib. 1 praedictionum Astrologicarum Sol calidus est in [illegible] parte. Luna humida quia terrae proxima et vicina ~~vapor~~ vaporibus ad humectandum influxum lunae promovendibus. Saturnus est frigidus propter contrarium radiorum. Mars siccus et moderate calidus qui est propter Solem. Jupiter est temperatus in calore et humore quia est medius inter Saturnum et Martem ita ut tamen calor praedominetur. Venus est temperata contrario modo propter vicinitatem Solis et terrae. Mercurius siccus propter Solem humidus

propter

propter vanitatem. Haec ratio Ptolemaei ex loco citato.

Quod spectat ad signa Zodiaci ex Valentino magna diversitas est. Ignea dicit Leo et Sagittarium Ignea. Taurum virgo capricornum terrea. Gemini Libra aquarium aerea. Cancrum Scorpium pisces aquea in parte opposita.

Applicandi sunt planetae partibus corporis ex Ptolemaeo lib. 3. praedict. c. 17.

Sol dicatur capiti et cordi ut nos oportet parti propter calorem vivificum et lumen quod illustrat spiritus in capite.

Luna dicatur gulae, ventriculo, vesicae propter humiditatem, dextram partem et humiditatem humanae complexionis.

Jupiter pulmoni Thoraci in quo est calidum humidum.

Saturnus vesicae, spleni et ossibus ubi est frigiditas et siccitas.

Mars renibus et membris virilibus in quibus siccitas cum calore.

Venus hepati et arteriis propter eandem pra tionem humidam calidam.

Mercurius lieni propter continuationem quam quomodo illa cerebri humidi modo exsiccatur ita in ipsum multos morbos operatur ex ... mollitiem.

Applicanda sunt 12 signa Zodiaci ex eorum similitudine cum mathematicis in nostris partibus corporis.

Aries dicatur capiti propter suum calorem, hinc quia

que cerebrum frigidum minuitur.
Taurus dominatur collo & cervici tum quia se pau-
bus sicca sunt tum quod siccitate humiditates dif-
fluentes abstinent.
Geminorum brachiis dominatur propter eadem
... proximum & ardorem
Cancer pectori & pulmonibus ad se frigidum,
Leo item pulmonibus cordi hepati stomacho dominatur
quibus immodicum frigus & minuitur.
Virgo ventri intestinis dominatur.
Libra renibus in humiditate addita maior laxa
Scorpius pudendis tum quia ... aquosum est
... ad refrenandum vim Martis.
Sagittarius coxis & femoribus propter motum
& multitudinem carnis
Capricornus genu adiungitur robur.
Aquarius tibiis propter carnem musculorum.
Pisces pedibus in quos vires sua gravitate la-
buntur. Quare videtis plantas & signa me-
flando vel propter contrarium constimilia ...
vel ad aer sidium aliquod malum immittere
... nihil faciunt frustra.

Caput Secundum

De Partibus externis corporis

Antequam perveniamus ad partes corporis humani
regula

regula et sutia profitenda sunt et corpori et
virtutibus quae tradit Arlis in physiog.
In corpore ea consideramus. 1° mollities duritiei
2° celeritatis et tarditatis in motu 3° magnitudi:
nis parvitatis 4° coloris hoc posito sit.

Prima sutia. Mollities in corpore addita non ar-
guit acumen bonitatis ingenii cum quadam incon-
stantia. dixi additam quia signum est sanguinis
abundare, addam calidum humidum opportunum
ad acuitatem scientiae politissimum secundum gradum no-
bilissimum illustrare et imaginare subtiliter et indicia
At quia non est signum ingenii obtusi quoniam
humor aquae caloris quae non adust obtundit
et per mollities additam facilius imagines ob-
jectorum suscipiuntur et tamen inconstantia quoniam
humidum tamen facile alieno ex c. 2. l. 2. de
aia et insita. Hi homines cum mollitie addita
sunt masculoli cum aliqua siccitate retinendo con-
stantia cum bonitate ingenii consultabitur id quod
innotescat hi homo cum mollitie quadam robust
sit et magnanimus.

2da sutia. Si sit durities contra accidit dum
modo ipsa durities sit innata non contracta con-
sideramus enim hominis intra limites sani-
tatis ratio petenda est a contrario non facile per
eorum duram transmittuntur imagines: ipsi tamen
homines magis constantes sunt et si aliquam
imbiberint opinionem tenacissime retinent more
melancolicorum qui si laudantur propter praestantiam

ingenii

ingenium id elligendum est a primo gradu melancholicus
humiditatibus ingenium continetur.

Tertia Sententia: Si sic magnitudo cum op^a
confertur in hoc judicio valebit si vero sit parvitas
opera distinctio vel cum parvitate est mala con:
formatio tamen parvi non valent ingenio. Si bene
op^a confirmata ingeniosi sunt p[ro]videntia et magis
si q^a calor magis emittitur sicut sit de Hipp. apo
vlt. C. 2. propter parvitatem similiter in superiori
corpore parva facultas et operatio primum quam
ma[gnitu]do est ne diffundatur ad extremitates sunt
tamen similiter et praecipites propter majorem
caloris intensitatem quae officia in parvis appelle
data sed non judicat.

Quarta Sententia: Color multiplex est sed
rubeus et ignea sunt amantes vel obviam propter
subtilitatem sanguinis arteriosi vel augmentum
humoris: Si niger sed jucundus est quoniam
invidia sive tristitia est effectus humoris mel-
ancholici sunt tamen invidi aliquando pallidi
propter motum si hoc flamma sui est magna
nimis ambitiosus ad id invitatur ... biliosus.

Quinta Sententia: Celeritas in motu arguit
ingenium acumen tarditas vero habetudinem quo
ratio est causa tarditatis et habetudinis celeritatis
et acuminis.

Huius capitis quatuor sunt quaestiones 1^a est de
capite quod commune sit et ... 2^a colli-
... cerebra

vertebra quae parte tota ossea est propter spir. nales.
tenuissimos
2a est de thorace qui circumscribitur 7a colli ver-
tebra et diaphragmate s. septo separante partes
vitales a naturalibus atque partim ossea partim car-
tilaginosa propter spiritus vitales minus subtiles.
3a est ventris qui circumscribitur diaphragmate
ossibus ilium ischium pubis atque tamen ipsa paria
propter spir. nales crassiores.
4a continet artus manuum et pedes in quibus
omnibus conformandis spectabimus.

Sectio prima de Capite.

Caput rotundum est ut minus nocumentis affici-
atur sed ita debet esse rotundum ut anteriori parte
protuberet propter sensus et posteriori propter cere-
bellum nervos sedes; comprimuntur latera ut
dum oculi in alterutrum latus videre, requirit
magnitudinem earum cavitatis quae non sensum non-
medullam sed cerebrum continet. Haec magnitudo
debet esse proportionata partibus corporis et
vitiosum esse magnum caput superimponi parvo-
corpori
Nota cum diximus de magnitudine et parvitate
non tantum capitis sed totius corporis haec
distinctio adhibenda ex nobis ... physico si
parva magnitudo sit cum siccitate est maxima
debilitas quia siccitas illa contraria est a calore
adveniente sed si sit humiditas erit ingeniosi sine
debilitate quia humidum retundit calorem in magis
extra

contra accidit si vero sit siccitas quæ calorem retineat bonum si vero sit humiditas nocivum quia humidum diffundit ac dispergit et motus dispersa debilior est seipsa unita.
In capite hæc consideramus 1° quantum 2° figuram 3° motum 4° situm et positio.
Prima sententia de magnitudine
Si caput sit magnum cum bene conformatum signum est optimi judicii propter abundantiam caloris et spiritum dummodo sit proportio ut supra dictum est sed si sit magnitudo sine conformatione est potius nobilitas materiæ et parvitatis impura quam caloris et spirituum sed si sit parvitas quæ est distinctione dummodo sit recta conformatio si vero sit longum collum signum insipientiæ si breve prudentiæ ratio hujus autem est quia sit via brevis citius pervenient spiritus ad cogitativam secus quod non contingit si collum sit longum cito spiritus evanescunt.
Secunda Sententia de figura
Si nulla sit prominentia signum est debilitatis sensuum propter debilitatem virtutis ut patet ut dicitur quare non laudatur caput exquisite rotundum sed quod accedat ad rotunditatem nam non quantum ventriculorum cerebri seu capacitates in quibus ingenium operatur et cum figura rotunda sit nobilissima facilius spiritus movebuntur quod si caput sit angulosum nulla datur habilitas quia anguli praestant impedimentum in motu spirituum si caput fastigiatum propter paucitatem cerebri et compressionem
ventriculorum

ventriculorum est signum parui ingenij nisi sit
aliqua inconstantia qa hor biliosus predicatur
qui caput in acumen compositum. Si sit oblongum
signum est arrogantiæ et ambitionis qa humor
biliosus maxime in sublime elevatur predicatur
Si sit planities est signum obtusi ingenij prop=
ter compressionem ventriculorum cerebri si sit du=
plex vertex signum est inter longæuæ ætatis quia
natura operatur perfectius. Si sit membrana caput
obvolutum nihil inde coniiciendum est qui ex Lem
nio l 2. c 8. de natis cum aculea sunt membrane
tenues quibus involuuntur fortuna in utero quas
nos reliquimus propter paruitatem fœtus.
Ex dictis potes colligere figuram capitis in sphæri
cam cylindricam, conicam et pyramidalem item
prima plus contineat ultima minus
Tertia Sectio Si caput sit mobile signum in
constantiæ propter humiditatem predicantem. Item
ætatis propter calorem. Si sit immobile id est non ita
mobile signum est constantiæ et firmitatis iudicij
propter contrariam rationem.
Quarta Sectio Si caput sit ... signum
caloris et ... caloris, iuxta ambitionis prodi
galitatis &c. Si vero caput sit depressum signum
est frigoris ... pusillanimitatis propter
contrariam rationem.
Huius Sectionis octo sunt articuli 1. de capillis
2. de facie et fronte 3. de oculis 4. de auribus
5. de naso. 6. de labijs et genis 7. de ore 8. de
mento

mento et barba.

Articulus Primus de Capillis

Sciendum 1° in doctrina capillorum esse considerandi 1° generationem 2° figuram, 3° colorem 4 qualitates tactiles puta mollitiem, duritiem, 5° canitiem et calvitiem.

Sciendum 2° esse de pilorum causa · mea remota sunt 4 elementa quorum colorem pili sequuntur. Proxima est fuligo quae magis accedit ad nigredinem atque media inter salsum quae non remanet in corpore quae intro remanere potest. Fuligo vero remanet in pori cutis et non remanet ex Gal. c. 1. l. 2 de temperamentis atque ex coctione 3ª coctionis. Praeparata ex colore et aliis accidentibus. Efficiens est calor moderatus nam immoderatus dissipat fuliginem vel efficiens per cutis poros non expellit, finis est corporum expurgatio.

Sciendum 3° locum esse cutis medio siccam et rarum potissimum in capite mento et pudendis quia adest agens idoneum cum materia idonea. in capite est calor subtilissimus propter quem calor subtilissimus et materia excreta in mento oriuntur pili propter calorem cordis et multa excreta affluentia. in pudendis propter triplicem ... et excreta infra stagnantia

Sciendum 4° ~~locum esse cutis medio siccam et rarum potissimum in capite mento~~ de varietatibus colorum ... in pilis 1° propter temperamentum et sexum 2° propter fuliginem 3° propter morbum 4° propter aetatem et diligenter suspiciendum est quomodam

illarum

Alorum vimat hue posita sū

Prima Sutia de Quantitate

Magnitudo et copia pilorum est signum caloris et nitrorum in spectum, pravitas pro inopia contra ut patet pro notata prius esto judicium ex . . . in opere physiognomico si citondi tardo eorsam.

2da Sutia de Figura

Si sint eresti signum frigoris et siccitatis poros contrahentis et ex capti humiditatis pro ex capti anatr tia etc. Si sint ad frontem evoluti signum caliditati Liberalitatis qua est virtus justitia quae efflagitat prius ut diximus. Si sint crispi signum frigoris pro humiditatis cum enim calor fuliginem tantum protrudat mala terrena descendens pilos inflectit. Sed si sint bis crispi in extremitate signum caloris pro magnanimitatis non enim terrena subtilia sed calor siccando pilos in summo inflectit quare causa non procedit a mala terrena.

Tertia Sutia de Color

Si sint nigri bonum signum cum mala prox.a est fuligo nigra nisi adsit color faciei plumbeus sic unum prius mel.ci si sit alius color est signum prius pendulus quare ex fund.ta passionis ex describere colligo pro respicio ad morbos pro aetatem color enim pilorum in aetatibus et juxta temporum aetatum ut sit in primis color accedens ad aureum deinde in fine vel flavus ac rubeus. Nigro et albus

ita

ita ut ex Gal. citato nigredo procedat a calore albedo à frigore cetteri colores prout accedunt ad albedinem & nigredinem. vide fundamenta.

Quarta Sectio de qlt. tactili.

Duritiis & siccitatis signum caloris potissimum si sit in maxima copia in pectore multo tempore angulia quo sit pars est magis frigida. Si sit mollities signum humiditatis & luxuria licet raro sit ad satietatem mulierum propter defectum caloris. Si sint aridi & sicci signum morbi imminentis & futurae calvitiei.

Quinta Sectio de Calvitie.

Calvities quae potissimum apparet in syncipite signum est siccitatis. Canities vero in ossibus temporum propter muscularum temporalium signum humiditatis ex Gal. loco citato.

Articulus Secundus de facie & Fronte.

Discrimen est inter faciem & frontem. nam facies est pars capitis qualis descripta quae distinguitur à parte capillata in qua est occiput durius propter mem. pos. ita et sinciput propter imaginationem, syncipite est nobilior propter sensum cordis qui collocantur in anterioribus ventriculis cerebri. Imaginatio & aestimativa in medio memoria in posteriori sunt dum ta ventriculi et capacitates in cerebro ut patet ex Anatomia

frons vero est pars superior faciei sed dic de fronte & facie simul agendum in quibus ea consideranda 1° qlt. 2° signum 3° qlt. tactilem

tactilibus 4° coloribus 5° lenius. et de quinto linea-
frontis de quibus in metoposcopia.

Prima sententia est de quantitate.

Si sit excessiva vel defectiva signum est frigi
ditatis et tarditatis nam in excessu est ubi tanta
materia magis circumdedit calor obruitur in
defectu vero est inopia caloris facile non dila
tantis quare Aristoteles in secundo physiognomiae requirit
mediocritatem inter magnitudinem et parvitatem
cuius sensus est judex.

Secunda sententia de Figura

Si figura sit oblonga ita ut prominant ma-
xillarum ossa signum est caloris, audaciae, viri-
litatis propterea quia est caloris spirituum expulsio
et caloris nativi in quantum fit et naturae sic circu
lariter agere quia natura cum tendat ad optimum et nihil
frustra faciat si naturae fit in efficiendo organo
conformabit figuram nobilissimam et rotundam
Si compressa sit signum est timiditatis frigoris
et aliorum similium oppositorum propter contrariam
rationem. Si rotunda sit denotat stoliditatem debi
litatem quia haec figura efficitur in capite comprimatur
ad latera potissimum vero anteriora in sit figu
ra triangularis quae magis capax est quam
quadrangularis quae plures sunt anguli quare
Aristoteles in secundo physiognomiae asserit figuram quan
dratam frontis et faciei signum caloris et mag
nanimitatis quia plus continet caloris innati

et

p cerebri. si sit capitata signum boni signum hu
miditatis, obta rae spiti, calidi uero habita
rae motus. Quare ridiculum est cum ruga sunt
in parte superiori signum est caloris, in inferiori
siccitatis. Si uero sit extensa signum ad ulam
propter humiditatem p liceat requiratur frons
collecta tamen haec collectio debet esse sine
rugis si sit acuta signum caloris acuitatis,
plana modestiae p benignitatis propter haec si sit
recta signum est bonae indolis. Si sit distorta
contra quam sit impedimentum naturae in hac figura-
tionem in illa. Si sit compressa signum hebetudinis
propter humiditatem et crudelitatem si concaua
signum ~~siccitatis~~ hunditatis propter siccitatem. Si
clara signum boni sanguinis. Si acuminata
signum ubi sunt fossulae, eminentiae signum calo
ris eminentiae uero signum siccitatis quare hi
ctores sunt ambitiosi p timidi.

Tertia sectio de qualitate tactili

Gracilitas est signum caloris, pinguedo frigoris
ut diximus in fronte. Vide quae diximus de
mollitie p duritie.

Quarta Sectio est de colore qui significat haec
praedicta nisi contrastatur morbo uel perturbatio
ni

Postrema sectio

Eleuatio denotat calorem p humiditatem; depressio
uero frigus p siccitatem ut patet ex effectiua.
hic

Hic nota quod conditio est faciei in aliqua pertur-
bationem ad audendum est in inclinare ad talem passionem
sed debet esse permanentia propter inclinationem non
propter passionem quare si quis sic perditum
torno aspectu judica illum esse audacem.

Articulus Tertius de Oculis

Oculi partes interiores sunt sex musculi moventes
sex membrana continentes tres humores aqueus et tan-
quam ocularis in parte anteriori, crystallinus in
medio tanquam speculum in quo imagines rerum vid-
entur visui humor interior in posteriori collocatur
crystallinum complectitur. externa palpebra
duae una superior altera inferior quarum habita-
tio est partim cutanea partim carnea partim
cartilaginea ad oculum defendendum. extremis
palpebrarum adnascuntur pili qui vocantur
cilia et supra cilia sunt supercilia in quibus
sunt pili etiam medium vocatur intercilium. non
nulli supercilia ad frontem referunt sed quoniam
insidunt in hoc articulo doctrinam superciliorum
et oculorum includemus. diximus oculum de-
signum ut notantur tres et pili licet Arist.
probl. ultimo sect. 31 assimilavit oculum ad ignem
nam non est ignis calefaciens accurate ex
23. probl. sect. praedictae est enim ignis lucens
propter humidum oculi. In superciliis et oculis haec
consideramus 1° colorem 2° figuram 3° [illegible]

4

4° colorem 5° motum deniq[ue] situm id quod prima
superciliis & oculis applicabimus sic itaq[ue].

Prima Sectio de pilo.

Si sint supercilia longa, pilosa, hirsuta, densa
cum multitudine pilorum signum caloris expulso-
ris fuliginem protrudentis & in aerem effluentis
quare ipsi homines sunt valde ambitiosi, fortes,
iracundi Quod si color niger accedat propter
immensum caloris adustionem si homines sunt
molles, timidi, rapaces propter calorem: luxuriosi
propter siccitatem. Si homines propter calorem bona
aliena profundunt propter siccitatem propria reti-
nebunt si adsint contraria puta breuitas pilo-
rum etc signum frigoris nam contrariorum effe-
ctuum contrariae sunt causae. Si sit mediocritas
signum caloris natiui boni ingenij subtilitatis
Si sit superciliorum caluities signum est nimio
debili uberi humore in quo calor cum humido
ab omnibus partibus ad totos deriuatur ita ne
amplius fuliginem pilorum materiam protrudere non
potest nec suppetit humidum ad fomentum radicis
pilorum

2da Sectio de Figura.

Rotunditas est signum muliebris ai propter molli-
tiem non curuitas in modum arcus nam ea est
superciliorum figura propter orbitam oculi subditi-
nam quod id quod debet esse curuum sit rectum
signum est humiditatis Dum rectam lineam

laevigatis

Lavigatia. Si vero retinens fiat eum unum signum est debilitatis caloris natiui non procliuis offormantia ut diximus de fronte distorta. Coniunctio signum est ai mel propter tristia propter abundantiam pilorum copiam caloris naturae et fuliginiani gra. Si sit disiunctio ... distinctio ... in opibus physiog. nam si sit extensio ad tempora signum fatuitatis quia pili sunt in loco molli et pituitoso quare signum est pituitae mixtum ... tundeditiae ... ad ... fibrantur: si vero sit extensio ad tempora signum ~~fatuitatis quia pili sunt in loco molli et pituitoso quare signum est pituitas~~ boni ingenij a contrario.

Tertia Sutia de qualitate tactili

Duritiis a siccitate signum inuidiae, mollities abhumiditate signum adulanz itaque si fuerit siccalaxa cum multa carne quae inutilior est ad sitinum ... sensibus ad motum, qui opponitur siccitati ... nam ... est in patiendo motum in agendo probl. 13° lectionis praedicta

Quarta sutia de Colore qui ex sibi coloribus ... praedicantur

Quinta est de motu si superbilia sunt titillantia signum caloris et ... audaciae et libidinis

Sexta Sutia est de Situ

Si sit eleuati signum est caloris et ambitionis, depressio siccitatis et inuidiae. Si sit inflexio ad tempora signum

signum risus ad ~~nasu~~ modo facundia qui in
hiis passionibus sic afficimur propter calionas
in fundamento allatur. Si palpebra tremulam more
vesicularum signum est ebrietatis et somnolen-
tia: bibunt enim ipsi de vapore in nimis suppeditat
vapores palpebras influentes. Sed si magis cal-
lefactur palpebra signum somnolentia in quo superior
palpebra deprimitur. Si inferior signum ebrieta-
tis propter causam praedictam. Descendamus ad ocu-
los quare hi.

~~Vigesima~~ 7a Sutia de quo oculi.

Concavitas signum est pusillanimitatis et astutia
propter siccitatem ubi est quod parvus calor ad-
interiora fugit unde signum quoddam requiritur ad
impedientiam ~~astutiam~~ . Si sit magnitudo im-
mensa signum est ex abundantia et stultitia
nam humiditas aquea obruit calorem nativum;
eiusmodi de hoc sunt imbecilli nam robur non est
humiditate laxante sed potius cum aliqua siccitate
adstringente. Hae oculorum esse debet ad bonos,
illos ad liniam motu in aliquo subito sua magni-
quam pars sit caloris diffundi et debilitari in
parvo parcum esse in medio vero nimis nam ipso
subito spirituum requiritur debita magnitudo in sua
insita de operatur quare requiritur corporis me-
diocritas

Octava Sutia de figura. Haec debet esse
rotunda propter agilitatem, capacitatem et robur-

et

et in acumina multorum triangulorum producitur ad visum, quare si sit figura alia in oculo insolita est non tamen humor crystallinus sed exquisite rotundus ut sine ac illius fluida per eum non esset in radijs perpendiculo obliquum duplex appareret ex doctrina opticorum et ex Gal. 10. de usu partium

Nona Sectio de Qualitate tactili

Durities cum complicatione superciliorum signum est iracundiae a siccitate, mollities autem amoris, a sanguine, aquea habitudinis laetissimum a pituita in aqua sic sive ex oculis lippientibus et fluentibus

Decima Sectio de Coloribus

Quorum causa referuntur ad quinque capita in dubio habita Oculi tunicae spiritus humores consonae et perturbationes. Humoribus potissimum crystallino et aqueo puritate splendor tenuitate copia eminentia sive candor habitudinis contraria nigredinis ita ut invidiae color sit medius ex probl. 20. sect. praedicta, tantum paucitas in suo aqueus magis est causa albedinis nam minus impedit fulgorem crystallini.

- Sola tunica uvea naturaliter est colorata ad reverberationem oculi nullus tamen color est in pupilla quae est foramen uveae et fenestra oculi unum tamen nigrum apparere dicitur quia nihil videtur quare Aristoteles saepius vocat nigrum privationem albedinis

Spiritus si sint tenues, puri, splendidi, copiosi efficiunt albedinem, contrarij nigredinem, ut enim copia sanguinis oculos colorat sic Aristoteles in de opere affert colorem glaucum idest album tendentem ad viridem signum timiditatis et est amoris propter

invidiam

viridem colorem. Caropum [?] est albam videtur ad rufum in iis loribus id quidem est signum audaciae quia accedit ad flammeum colorem. vinosum [?] pallidum signum stoliditatis qua licet bilis operetur tamen [?] ita vincit. [?] signum impudentiae, oblaevum signum timoris, [?] propter calorem [?] signum luxuriae ex eodem. [?] perturbatio si [?] educatur ad circumferentiam causae rubedinem si vero reducatur ad centrum, albedinem.

Undecima sectio de motu.

Si sint mobiles signum rapacitatis [?] acciptres nam imaginantur volare movendo. Si sint continue [?] palpebrae [?] monstrantur palpebris sublatis non [?] signum invidiae propter [?] si sint immobiles: sed si in albo oculi sit color [?] signum boni ingenii cum mobilitate cum bonum signum vel cum coniungi cum [?].

Duodecima sectio de situ

Prominentia est signum stupiditatis propter copiam [?]. depressio ex contrario in hoc quod vel est magna et est signum calliditatis propter frigus, si parua magnanimitatis propter majorem spiritum [?], si [?] mansuetudinis; [?] signum superbiae, dimissio timiditatis [?] si una palpebra dimittatur altera non dimissa propter [?] [?] sinistrum [?] reductio. Si videat ad spiram signum derisoria, ad nares obuij. Si modo sinistrum modo dextrum signum amoris nam datur [?] superbus, [?], bibitorius, derisorius, amatorius in quibus habitus possunt comparari primis [?] [?]

adimantibus Calor primae ad obtinendum, frigus ad depressionem, hoc adveniente intensus hora, siccitas intensus navis.

Articulus quartus de Auribus

Quinque sunt sensus externi tactus sensus alius ex gustus alimenti, olfactus praesentationis boni et fugae mali, visus et auditus sapientiae pro prudentia sed magis ceteris sensus administrandum quae plura principia obiecta. Auditus ad auscultandum propter sermonem ex Arist. c. 7. l. de sensu et sensili.

Obiecta sensuum ita se sunt in qualitate tactilis per sensorium feruntur ad organa cum imaginibus imago coloris sola fertur ad oculum imago soni et sapori cum motu et odoris cum aliis et colligitur ex libro praedicto et lib. 2. de anima in aures organa auditus mediamus.

Auris vel est externa vel interna, externa est cartilaginea figura semicirculari praedita et excavata in concipiendum sonum recondendum interna donatur quatuor qualitatibus ad praeparandum aerem ita in 2° continentur aer interius sunt organum auditus ex Arist. 2° de anima cap. de auditu iste tantum aer magis est igneus quia aereus et vocatur aer propter subtilitatem quae ex Arist. problem. 1. sect. 32. aures sunt calidissimae. In aure externa haec considerantur 1° qualitas. 2° figuram, 3° qualitas tactilis. 4° Colorem 5° motum sexto situm hoc posito sic

prima

Prima sententia de quantitate
Parvitas est signum actorum variorum lascivia
et petulantiae. Magnitudo est signum morum asi-
ninorum ex dicto in opere physiog. in his humor
mel[ancholicus] dominatur cum pituitoso in illis sola est me-
lancholia quae reddit homines timidos et pronos ad cum-
tus exhalat reddit maliciosos. requiritur ergo me-
diocritas ut in canibus et doctrina ex clar propter
temperatum sanguinem et cholericum.
2da sententia de figura
Si sunt oblongae propter bilem signum est iracundiae
si sunt angulosae et parvum cavae male est conditio
si ... homines sunt inepti ad auscultandum et enim
auditur auscultatur sensus.
Tertia sententia de qualitate tactili
durities potius laudatur quam mollities propter
subtilitatem auris cartilaginosam, quae mollities
est signum ad pigri propter pituitam. durities
astuti propter siccum melancolicum. Si sit habi-
litas aurium signum boni ingenii quia bilis est
cum mel[ancholia] conjuncta reddit valde ad retentionem
propter siccitatem illa ad apprehensionem propter calo-
rem. Si sit nimia crassities et aures densum
resolventur signum est pituitae obtusi propter
siccum superfluum.
Quarta sententia de colore
Rubor in auribus signum pudoris in oculis ira-
cundiae ex probl. 3. sect. 3a et 5. sect. 32a

radu

Et adhuc adsunt [illegible] quia non est una partium
collocatus in ea parte qua laesa multo facilior
est quia ira est malum ardorem patitur cerebrum
dicitur est oculus propter nervum opticum maxime
porosum et multorum musculorum receptaculo. Sicut sunt
in oculis rubescant in ira, in pudore propter motum
Caloris ab oculis qui respicere non possunt si pare
dore tendunt ad aures quia calidissimi sunt et
temporibus apposita pro rubore. alii colores externi
suo humori producti

Quinta littera de motu.

Aures sunt immobiles si tamen moventur propter
corrigationem musculorum vel est aliquis solutus in ipsis
musculis vel calor cum aliqua humiditate
Significant laetitiam et diligentiam

Octava littera de situ

Elevatio est a calore, depressio a copia pituitae
unde patet signa elevationis et depressionis.

Articulus Quintus de Naso.

Nasus est externus vel internus. externi media
pars superior ossea est, inferior cartilaginea
Internus constat osse ethmoide cribroso et fora
minulentis ad praeparandum aerem et processibus
mammillaribus s. tuberculis similibus pa
pillis mammillarum procedunt ab anterioribus
ventriculis cerebri quae partes praecipuae odoratus
quae consideravimus in auribus et oculis eadem
sunt in naso consideranda. Sit itaque

prima

Prima intra de glo

Longitudo nasi est praelaudabilis parvitate quamobrem magnitudo capitis propter quam natura ad structuram est desuper componitur ex ossibus et cartilaginibus in quibus magnitudo est praelaudatior parvitate. Hic opus est distinctio. Si supra sit prominentia ab inferiori globo qui est a sanguine graviori signum est liberalitatis. Si vero sit acumine a bile signum est iracundiae ac stolidi[tatis] nec est quod aliquis dicat illos esse mansuetos ex Aristotele 4° Ethic. ad Nicomachum cap. de mansuetudine Clementia et lenitas sunt affectus mansuetudinis. Si sit eam latorum constitutio et prominentia signum est animi lucidi et inconstantiae a sanguine et bile. Si inferior rotunditas sit nasi signum est inclinationis ad omnia mala propter majorem copiam sanguinis et bilis ut indicat figura rotunda capacissima.

Secunda sententia de figura

Rectitudo nasi laudabilis est nam bonum est in attractio aeris et dictio fiat per lineam rectam. Alia vero est figura curva quae compressa vel concava ex Aristotele in opere physiognomico. Si curva et adunca itaque opus est distinctio ut est prope frontem ac cornua tunc propter praedominium seria biliosi ac melancholici est homo impudentes et rapaces contumeliosi et propter copiam humoris communitatem signum est superbiae et ambitionis. Calor vero qui adimunt Saur facit figuram rotundam sed vel a fronte farum remota et aquilina signum magnanimitatis magnificentiae

magnificentiae et virtutum contrarium non est tum caloris
ac siccitatis in sui prima adunatione et licet sic
sperans mel[ancholi]ca tantum diluitur humore sanguineo et
excitatur ... cholerico non etiam fecunditate ut in prima
adunatione. Si sic concauitur nasi cum parte
frontis naso imminente rotunda signum luxuriae
more gallorum non similiter qui habent hunc propter
mel[ancholi]am vetam galli propter bilem, et cum utrumque
pariat tristitiam gallus et ideo mel[ancholi]ci non sunt post
coitum tristes. Si tamen homo fiat a sanguine in
ingenio laetitia causa talis post coitum non tristis. Et si
simitatur nasi more corvorum signum est luxuriae
in quibus est acuta calor titillatur a mel[ancholi]a. Si
tamen ex coctis rotunditate erit signum pertinaciae et
frigoris. Rotunditas cum naso obtuso signum
est magnanimitatis dummodo non sit nimia densitas
propter caloris copiam et robur. Si natura sic oblon
gus in acutum desinens et colore signum est irae
cundiae

Tertia sectio de qualitate tactili

Crassities in extremitate nasi signum est pigritiae
in summo stupiditatis hec dum pars nimis re
quiete carnis. Tenuitas a bile signum est loqua
citatis et rapacitatis.

Quarta sectio est de colore

Qui cohaeret [illegible] producto. Rubor nasi signum
est ebrietatis propter vapores calidos in partibus
spiraculis ...

Quinta sectio de motu

qd

Quod si saepius mouetur signum est nimii caloris cui non sufficiat vehementia magnitudo et velocitas sed est frequentia ex doctrina medicorum. Si quis loquatur naribus signum est mali auditus ex probl. 14 sect. 33. et illae propter consensum pulmonis cum auris.

Quartum est de Situ

Qui patet ex forma. nota si foramina narium sint expansa signum est iracundiae cordis calidissimi ex opposito nares patulae ad refrigerandum.

Quaeres an ex forma nasi noscatur sive pudendi.

Resp. affirmatiue dummodo sex conditiones seruentur. 1ª est longitudo nasi prominentis ex tali re quidam sunt in pudendis propter partium proportionem 2ª est ut sint nares expansae et patulae nam est signum multi caloris in corde qui exhalatur per nares et in corpora venosa etiam pudenda. 3ª est ut calida sit viri constitutio pro totum corpus id quod innotescit ex similibus 4ª est ut sit spiritus exquisita in omnibus partibus corporis nam saepe est in una non in alia ut patuit dolo. bal. in l. de spatio. 5ª est si dictus foetus nasa umbilicum ab obstetrice fuerit longe religata nam uaca a vesica profundo elatum est uesica continuum per eum est ductus contra seminis et urinae. pro istorum iudicium de clitoride mulieris

Articulus sextus de Labijs et genis

Bonarum parua superiora vocatur mala, inferiora bucca labiorum unum est superius alterum inferius

inferiora cuius extremum est mentum in quo est barba. Sic
et labiis pariter agendum et videndum quid supra
diximus de facie quare sic

Quarta sectio de venis ex Rasi in opere physico
Si rubor suffundatur supra distinctum si venis sunt calore
acuta a ventriculo signum est ebrietatis; si blandior
a corde signum amoris sunt. Venis in genere unisa
b. ori inferiori sunt, et vero recipe librum de potum
in ventriculo cognatum est a signis maior utrinque etc.
quare in maxime inflammationibus pulmonia genera
rubefaciant. Si pars superior sit crassior inferiori
mala est confusio et signum est hebetudinis propter cor
pium. Sunt ex admirabili parte magna operata.

Secunda sectio de Labiis
Magnitudo crassities prominentia a pituita et melancholia
signum est stupiditatis, et sic contrarium a bile et
sanguine signum est iracundiae loquacitatis, color
qualitas color albus sive productus item laudabi
lior sit rubeus quia sanguinem indicat laudabiliorem humorum
laudabilissimum est. Nota ex Rasi in opere physico
Si sint labia tenuia et laxa juxta labiorum conjun
ctionem ita ut superiora cadat supra inferiorem sig
num est magnanimitatis, quia est tenuitas ab hu[more]
bilioso et laxitas ab humore sanguineo ut indicat co
lor rubeus. Si sint tenuia dura et circa dentes com
pressa humiditas a pituita et melancholia signum est igno
bilitatis animi ad res abiectas et contemptibiles, si refe
runtur ad sues, illi ad leones. Si sint crassa labia
et superius inferiori prominens cuiusmodi sunt
fatuos et asinos quia abundat humiditas unde
nascitur carnosum caput et carnosa facies.
Si

si superius labrum et gingiva promineant, quod dentes sunt contumeliosi et referuntur ad canes propter calorem siccam nimium contrahentem; et propter oris superioris mandibulae elatum a calore sit. Si fissura labiorum et narium signum impudentiae ex Ioanne de Indagine quam in locum summi primigenii succedit dentes acuti et mordax.

Articulus Septimus De Ore

Oris partes sunt dentes, gingivae, palatum, a quo pendet uvula, fauces et capacitas quae ore diducto percipitur a vulgo os dicitur in quo sunt glandulae et lingua de quibus sigillatim dicendum est itaque.

Prima Sectio de Dentibus

Ratione est dentes esse multos, firmos, densos, quam paucos instabiles et raros propter illorum usum et utilitatem magis utiles ac caloris nativi, continuitatis signum est silentii et prudentiae, dislocatio vero loquacitatis et impudentiae quam non retinetur aer et sufflatur; magna vero si sit acumen in omnibus dentibus signum libidinis et loquacitatis de lingua supra dictum est.

Secunda Sectio de faucibus et ore.

Si sit os latum et amplum a calore signum audaciae et temeritatis contra vero modestiae et timiditatis propter contrariam rationem. laudatur rotunditas in apertura, rectitudo vero quando clauditur. Si enim circulus probat capacitatem suam orbe quadrato in lineam rectam quae nihil continet. Si sit forte consiliarii sunt Medici est vero signum stupidorum dum

Et

de morum di foetor sic natu
Postrema Sectio de Lingua
Breuis, mollis, tenuis, acuta, lunata, mobilis
a calore bilioso et sanguineo signum est eloquentiae
iracundiae inconstantiae. contrarium est a contrarijs
causis pituita et mel^a et si indocitatur signum est
uiri boni et praeclaro ingenio praediti. Colores linguae
qui sedantur a viris prudentibus de quibus consulendi
sunt medici palatum et uuula referuntur ad os

Articulus postremus de mento et Barba

Primo agemus de mento postremo de barba quae
est sic.
Prima Sectio de mento ex Arist. in operibus physiognomicis
Si sit prolixum, acutum, gracile, mobile a bile et
sanguine signum est viri ingeniosi et iracundi
contrarium a pituita et mel^a indicat contrarium.
Si sit quadratum signum est fidelitatis propter eo
et amicitiae benignae. si sit rotundum fallacia
propter eo quod est frigidum et siccum qui maxime
[illegible] sic. si sit bifidum et in medio concauum
signum jucunditatis propter quod est sanguineum.
Secunda Sectio de barba
In qua consideramus quantitatem, figuram, qualitatem tactilem
colorem, situm, producturam modum. Mollis nullus
est nisi labiorum et menti in quo est caloris signum
loquacitatis et inconstantiae
Quod spectat ad quantitatem barba longa densa per gena
diffusa. Si diuitiis cum virtute coniungatur a
bile et mel^a signum est audaciae, fortitudinis, —
prudentiae

prudentia et inconstantia dummodo bilis non multum
superet contrarium et contraria causa sanguinis et
pituita est index contrarii libidinis et inconstantiae
quod si superet stoliditatis ai.
Quod spectat ad figuram rectitudo est index porosum
rectorum caloris robusti et maior obliquitatis contra
rium est index contrarii nam contrariorum contraria
est causa in causa efficiente et signo quare rectitudo est
index audaciae et feritatis vero timiditatis. Sic
accommodanda quae de capillis crispis diximus.
Quod spectat ad glabros tactiles vide quae de duritie
et mollitie diximus Vide an ~~duritie~~ mollities sit
adusta vel aquea: nam si pili sint molles et
rubri mollities est adusta signum amoris, si sint
albi est aquea signum stupiditatis.
Quod spectat ad colorem extrinseca studium prudentiam sed
sic nota pilos barbae potissimum a calore, capillos
ab humiditate, et pilos axillarum et inguinum
cum hae partes sint emunctoria cordis et hepatis et
glandulae propter aures cerebri: nam in his partibus
sunt molliores quam in barba in aliis vero partibus
ut in pectore videtur pendere calorisque et
humiditatis eiusmodi cum totius sint plati luxurio
si. Sed agamus de coloribus. Color albus indicat
pituitam. niger est index boni ingenii et audaciae per
propter bilem et melancholiam. Intelligo enim ex qua si bar
ba biliosa est propter pulmonem qui mittitur san
guine bilioso et nigredo est index melancholiae adustae.
Rufus a permistione sanguinis et bilis signum est
morum placidorum cum adulatione coniunctorum. Subrufus

propter

propter admixtionem minorem cum bilis majorem sangui
nis, signum est affabilitatis et urbanitatis. si acce-
dat ad nigredinem signum veracitatis non mentiuntur
ipsi Rotes Sed verum dicunt quando opus est citra
arrogantiam et dissimulationem. Flamma a bile signum
est caloris et audaciae. Rubeus a sanguine amoris
inconstantiae quia causa est infidelitatis. in omnes
colores aureus et splendens primas tenet est signum
indeque caloris nativi lucentis nullis sordibus
coinquinatus. Castrati carent barba non quod
mentum sit emunctorium testiculorum sed quia propter
carentiam testiculorum non diffunditur calor per
totum corpus, diffunditur vero in ijs qui habent
testiculos cum hi organa sint quae respiciant speciem
cui individuum subjicitur et ut apud metaphysicos ipsa tota
essentia individuorum ita apud Medicos totius calo-
testiculorum est calor totius corporis nam influxu
spiritus animales a cerebro per nervos a corde per arterias
ab hepate per venas seminaticas: insuper omnes
partes principes influendum conferunt totius quare
et testes. insuper bonum vel apud politicos reflectitur
in bonum particulare ergo calor testium organum specifi
ci per irradiationem reflectitur in bonum individui.
Sed quid ad ista dicis. R. dico confirmo invictum dictum
etiam a triplici spiritu quem accipit a partibus nobilibus
per easdem vias ut vinum est nam per easdem venas
urinae revolvitur chylus ad hepar et remittitur
sanguis ad nutritionem intestinorum.

Quod spectat ad Situm.

Est barba superior quae vocatur mistax inferior
barba, quare si mistax prima compareat quam barba
a

a calore efficaciter signum est iracundiae & credulitatis contra lenitatis & clementiae a moderato calore.
Quod spectat ad productionis modum si aequaliter dispersa signum roboris caloris nativi si inaequaliter contra.
Si barba sit bifurcata ita ut in acumine nulli sint pili signum esse homines nulli credentes & diffidentes. Hoc enim pars moderata quae tenere debet calorem [illegible] figura & sic catarrhis.

Sectio Secunda de Thorace

In hac sectione sequentia subjecta agemus. primo de collo per quod dilabitur bulo cum gutture cujus colli pars posterior vocatur cervix 2° de claviculis 3° de humeris 4° de pectore parte anteriore 5° de mammis 6° de dorso 7° de costis 8° de voce. In pectore continentur cor & pulmo unde fundamenta quaerentur.

Prima Subtum de Collo & cervice.
Ex Aristotele in opere Physiognomico si collum sit articulis prominentibus & crassum propter ossium crassitiem eiusmodi homines sunt robusti masculi quia vigor eorum efficitur cum calido innato & siccitate maxime utili. Si sit contrarium eiusmodi homines sunt effeminati. Hae enim feminae habent crassum collum hoc crassities accidit propter pinguedinem quia mulieres sunt nimis frigidiores quod si habeant collum crassum propter crassitiem ossium eiusmodi feminae homines imaginantur quae [illegible] primi quia sunt magnanimi, proderunt mundo [?]. Si collum sit oblongum nec admodum crassum propter bilem cum melancholia conjunctam ipsi homines sunt magnanimi non [illegible] homines. Quod si sit parvum homines insidiatores non [illegible] propter melancholiam nimia siccitate

Sucitas contrarii [illegible] frigiditas [illegible] collum ne-
[illegible] effectivo [illegible] glumu in fundamentalia
allatis. Aristoteles refert collum carnosum ad Taurum
[illegible] ad [illegible], oblongum ad Leonem, parvum -
ad lupum [illegible] similitudo [illegible]
confirmandum in [illegible] ab Aristotele allatis [illegible]
tantum [illegible] quod sit interna sed [illegible]
[illegible] sit in hoc sit spiritus lupi [illegible]
non est interna [illegible] sed est externa
[illegible] radix sit [illegible] adaequar
[illegible] propter [illegible]
cornatore [illegible] liberales [illegible] propter [illegible]
sanguineum [illegible] ad bellicosum qui ducatur in
corpore cum effectus [illegible] in [illegible] frigida cum [illegible]
[illegible] Taurum ut diximus in fund[illegible]

Secunda sectio de Claviculis

Ex Aristotele in opere physiognomico sunt ea quae sunt circa
claves, per quas venae jugulares et arteriae carotides
[illegible] ascendunt, sunt [illegible] desarticulata
et distincta cum agilitate clavicularum ad motum
scapularum propter moderatam musculorum molli-
tiem [illegible] bonum ingenium in [illegible] adulatio verbis in
[illegible] signum est [illegible] ad [illegible] quam
[illegible] quae [illegible] ad [illegible]
ad [illegible] inflectuntur [illegible] propter [illegible]
[illegible] est signum obtusi ingenii ita ut propter nimiam
[illegible] membrorum [illegible] oblongum imagi-
[illegible] non facile persuadentur ad [illegible]

Tertia sectio de humeris et Scapulis

Quae conditiones latitudinis humeri ex Aristotele in
opere physiognomico sunt [illegible] magni et distantes -
propter

propter calidum innatum in corde abundans & dis
tendens est signum liberalitatis. Illi si humeri
sint soluti non contracti videntur superiora in ipsis
qui sunt signum avaritiae a siccitate [illegible]
Si quis ~~pendendo~~ incedendo habeat in dextrum ex
tensum a bile signum est superbiae, a sanguine
signum libidinis, si [illegible] eiusmodi homines sunt
gloriosi, magnanimi, iracundi, aggrediendo mel[illegible] &
bilia [illegible].

Quarta sectio de Pectore

Ex Arist. in opere physiog.co si sit rubor pectoris
per initia surgeant circa collum et supra signum
iracundiae a sanguine calidiore, quod si in pectore
rubor fuerit [illegible] calor [illegible] non mordax
[illegible] in iracundia. Si velutis in pectore per humeris
est signum hominis minime politici propter nimium
calorem nimiamque superbiam. Si tamen sit moderata
signum est luxuriae a calore moderatiori. Si sit
magnum per bene formatum a copia caloris signum
est magnanimitatis et audaciae: contrarium est
indicium contrarij si sit pectus gibbosum ita ut in
altera parte sit elevatum altera depressum,
eiusmodi homines sunt fallaces propter mel[illegible] contra
[illegible] in [illegible] aggrediendo et dolo. Si majus
sit spatium inter umbilicum et septum transversum
sive propter cartilaginem mucronatam quam inter
septum transversum per collum eiusmodi propter mag
num ventriculum sunt voraces sed sunt obtusi
[illegible] de [illegible] quia cor nimium [illegible] quod procedat
caloribus nativum [illegible] ipsius. Alios

refer

uberiorem ad cor in quo est sedes eius ... sed hoc primo non est ... dicitur

Quarta sectio de mammis

Papillae quae sunt parvae, duriores, rotundae rubeae et prominentes instar fragorum propter sanguinis abundantiam signum est virginitatis contra signum impudicitiae propter sanguinis defectum ab utero ad mammas fluentibus quare inflammatio mammarum per colorem floridum deprehenditur, si cum inflammatio ... cum puer quaedam mamma tumefacta apparuerint signum est conceptionis propter sanguinis fluentis ad mammas quia ... acrimoniam. Quod si sit maxima ... in mammis ut in utero quae ... signum est sterilitatis ... aph. 72. l. 5. si mamma dextra sit coloratior signum est masculi, foemella contra sinistra ... in dextra ... foemina e contra: si ... signum est abortus si nullum ... lac signum malum sed si lac dulce album calidum ... sunt. Mammae in viris ...

Sexta sectio de dorso et ... quod ... dorsi quae pectori ... si sit dorsum ingens et ... propter robur caloris ... signum est fortitudinis: si ... imbecillum contra. ... judicium de ... si sit ... vide pectore: si glabrum non idem judicium est ac de pectore, quod si tale sit

Sic signum est imprudentiæ propter inopiam consilij
p calorie in de quibusdam mirabilibus: valde eu-
nus signum est astutiæ propter motum inæqualis
spirituum quare signum est astutiæ et mendacij: si-
ti diminuatur ac privatum a bile signum est stupi-
bia quare Arist. in auctoritatibus laudat primo:
dico eventum: si durum cum pectore nimio ex-
planum luxuriam a sanguine signare.

Septima sectio de collo ex Arist. in opere physiognomico
Si sunt robusti huiusmodi homines sunt masculi,
referuntur ad naturam suis loquaces, mendaces
propter vastitudinem carnosum musculorum intercosta-
lium voci et respirationi inservientium: ideo multiloqui
non sunt mendacium

Octava sectio de Voce.

Nam est aer insufflatus [illegible] inspira-
tur [illegible] pectore ex diversis accidentibus [illegible]
assibilandi [illegible] est [illegible] ex Arist. c. 8. lib.
2 de anima sed vox dicitur esse signatio phantasiæ,
sermo conceptus mentis, efficiens est diaphragma
propter laterum respirationem musculi intercostales prop-
ter [illegible] pulmo [illegible] aerem [illegible] ex
Arist. cap. 1 [illegible] guttur [illegible]
Epiglottis seu operculum modulatur lingua labia
dentes articulationi inserviunt. Sed modo dico de voce
ex Aristotelis opere physiognomico, si vox sit magna,
id est acuta robusta atque pollentior si gravior
propter copiam aeris a valido calido innato signum
est fortitudinis et audaciæ contrarium est inde ex
contrario pusillanimitatis. item gravior signum est

imprudentiæ

videntur & acuta flentis ex eodem probl. 50 sect. 11a
nam in risu dilatatur guttur propter voluptatem ex
operationibus caloris nativi in fletu contra. Si sit
gravis & parva signum contumeliae quae est copia
aeris non robur facultatis sollicitae. Si sit gra-
vis in principio acuta in fine a bile signum est iracun-
diae. Si sit acuta & blanda ab humiditate constricto
gutture signum est hominis effoeminati & mulierosi
si. Si aspera signum est melancholiae a siccitate. Si mu-
ssitans & interscissa profertur signum est furiosi &
cerebri vani cuius conceptiones lingua con-
sequi non potest. Si potissimum sit acuta & grandis
non sit acuta & parva. Quod si sit blanda &
debilis sine interscissione signum est mansuetudinis
& resistuntur ad mel. Si sit valida & acuta a copia
ea calore nativo cum [illegible] mel. Si [illegible]
[illegible] profertur ad capiendum. Vitia sermonis.
[illegible] signum [illegible] probl. 58.
[illegible] signum est ira
[illegible]. Si [illegible] accidat signum est
[illegible] probl. 63. [illegible]
Blaesitas qua aliquid omittitur a calore signum
est superbiae & iracundiae
Balbuties cum non recte proferuntur litterae [illegible]
[illegible] signum stupiditatis pro [illegible] aquae [illegible]
[illegible]. Si [illegible] signum [illegible] in [illegible]
[illegible]

Sectio Tertia de Ventre

In ventre haec considerantur. continentur ventricu-
lus ad quem desinit gula in ad pulmones —
guttur

guttur intestina, vas spermaticum, et glandulas, Et par-
orijs matricem in [illegible] adulterium et urinam [illegible]
norum contra Alberti c. 4° lib. 3. de part. anima-
lium, vertebras, medullam, interiora ultima lumborum par-
tium officia in fine ubi sunt exposita. paries
superior ventris vocatur epigastrium cuius la-
tera hypochondria: pars media dicitur umbili-
cus, cuius latera sunt lumbi; inferior est hypo-
gastrium cuius latera sunt ilia: inferior pars
hypogastrium subiecta testes si partes media dicitur pecten,
latera inguina dicuntur: pars posterior et inferior hypo-
gastrij continet nates de quibus agendum est sequenti
libro sectione.
Prima sectio de ventre [illegible] in praedicto opere
potissimum de hypogastrio
Si venter sit amplus, crassus, et se contrahatur d[illegible]
non humidus instar praegnantium a copioso calore
humiditatem, multumque absorbentium signum est fortitu-
dinis contra humiditatem et propter humorem absque
Si sit pinguis non crassitie musculorum sed adipe
signum est gula ac luxuria: Macer cum amplo
pectore signum est peculiari ingenij prudentia et
iuvenili, prudentia propter melancholiam et iuvenili propter bilem.
Durities cum cute aspera rugosaque signum audaciae
a bile cum melancholia coniuncta contra signum est timi-
ditatis. Hirsutus [illegible] umbilico venter pilosus a bile
signum est magnanimitatis sed huiusmodi homines
raro sunt fortunati quia omnes [illegible] sunt politici
propter calorem et superbiam. Si sit glaber signum
humoris frigidi et humidi parum dediti [illegible] propter humi-
ditatem quae contraxit acrimoniam quo modo mulieres
Duo

libidinosa

Secunda sectio de parte Ventris media s. umbili-
cali et pectoris
Si umbilici sunt parvi ab inopia materie pro humilitate
caloris signum est timiditatis. Si vero sunt cav-
nosi [illegible] magni huiusmodi homines sunt audaces fu-
riosi propter calorem [illegible] amatores venerea
[illegible] [illegible] [illegible] sunt hoc modo constituta
[illegible] [illegible] utilia, crassities ossium
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] muscu-
pro robur caloris [illegible] [illegible] umbilicus nimis
[illegible] qui [illegible] luxuria propter calorem qui
[illegible] signum
[illegible] ad [illegible].

Tertia sectio de parte ventris hypogastrica
Si hec pars pro potissimum ilia sunt magna crassa
capacia, [illegible] a calore pro copia [illegible] signum
est ingluviei ac luxurie contra vero prudentie
propter [illegible] copiam pro [illegible] signum
est invidie a [illegible]. Si pectus [illegible]
[illegible] signum est audacie contra timiditatem.
Si nates sunt duae [illegible] a [illegible] acute a ca-
lore [illegible] rotunde [illegible] quibus
nates sunt carnose rotunde pro [illegible] copia
[illegible] huiusmodi homines [illegible] sunt audaces.
[illegible] molles et effeminati. quod si pectus cum
natibus nimis [illegible] Simiarum [illegible]
modi homines sunt maligni cum sit signum caloris
[illegible] [illegible] [illegible] damna pro
[illegible] nimis carnosum propter humiditatem [illegible]

de confluentibus.

Postrema sectio de pudendis

Pudenda virorum quia activa requiruntur ampla mulierum quia passiva requiruntur stricta. Idem color in labiis pudendi et mammae tribuitur virginitatis et pudicitiae, ut in eo supradicta. Et notandum est quod post conceptum magis comprimuntur matricis dum figuram circularem cum vero masculus stantur comprimitur dum oblongam propter figuram uteri in modum piri. Nonnulli preferunt claudicantes quia propter motum mulieris maior est titillatio quae est ab externo ex Aristotele probl. 6. sect. 35a Adde quod tunc magis occurrit seminis viril. et quia salacitas est in claudis propter materiam quae a coxa transfertur ad gradum seminis quod magis defenditur propter motum in claudicantibus vide probl. 29. sect. 4.

Sectio postrema de Artubus

Artus duo sunt manus et pedes de quibus sequentibus articulis dicendum

Articulus primus de Manibus

Manus tres sunt partes brachium, cubitus et extrema manus cuius tres sunt partes carpus seu brachiale metacarpium et digiti in quibus sunt ungues.

Prima sectio de Brachio.

Magnitudo musculosa dura nervosa est signum roboris et fortitudinis a calore et copia carnis quae requiritur

requiritur ad motum, unde ad sedentem contrarium indicat
contrarium. Si brachium musculosum plenum sit signum
est hominis gulosi et ebriosi multa ingerentia et pauca
digerentia propter copiam alimenti digestio ubi maxime
apparet in carne musculosa brachiorum quia brachia
sunt sunt per carnem musculosam est praestantissima quatuor
signum puerorum dicatur brachija. Si sit pilosum
per habitum a calore signum est hominis petulantia et
alibi dedit contrarium est undique contrarij.
Quod de tibia et cubito idem dedimus de brachio. Si sit
rectitudo ab humiditate signum liberalitatis. Si curvi-
tas a siccitate avaritiae.

Si extrema brachia id est extrema manus
nimis crassa, pinguis, et carnosa a copia materiae
inutilis signum est obtusi ingenij unde dicit Gal. in
libro de sperma cum cutis manus sit praecipuum or-
ganum ~~tactus~~ tactus debet esse in manu spiritus
primarum qualitatum proportionatum quare laudatur color
rubeus et floridus in manu. Si sit nimis gracilis ac
tenuis ab humido modico signum est avaritiae. Si sit
tumida metus. Si longa et acuminata a bile signum
est hominis iracundi quod si coniungatur curvitas
a siccitate signum est hominis rapacis. Par ergo jure
dicimus de unguibus qui nascuntur ex humido excremen-
titio tradimus digitorum laudationem. Rectitudo vero
sine acumine signum est hominis liberalis et inge-
niosi ab humido sanguineo procedens.

Articulus posterior de pedibus

Pedis tres sunt partes femur cujus pars superi-
or ischium vocatur coxa inferior, anterior est genu
posterior poples. Tibia cujus pars posterior est sura
extrema pes in quo sunt tali, digiti et ungues sor-
posito sic

prima

Prima sectio de femore in hoc opere physiognomico.

Si femora sunt ossea, nervosa et carnosa, musculata crassa ac divisa propter robur caloris et copiam materiae utilis signum est virtutis in corpore, audaciae intemperantiae, iracundiae, luxuriae, contrarium indicat contrarium. Si nimis sunt prolixa et caro sit superflua ita ut dorsum calidum videatur signum obtusi ingenii a nimia copia humoris pituitosi tunc non apparentis sed et ipsi coxae sunt frigidi luxuriae propter inopiam caloris sunt impediti.

Femina maxime flexibilia ita ut aliquando tremere videantur propter mollitiem ligamentorum vel nimia crassa et pinguia ab humiditate vel non plana signum mentis femininae

Secunda sectio de tibia

Si tibiae sunt recte articulatae, nervosae moderate carnosae a copia caloris et ubertate materiae utilis signum roboris. Sed si adsit gracilitas et quae vel altius tur humidum vel elevatur altius quod additur in tibiis signum est luxuriae quod si sunt valde carnosae ita ut caro fluat et si sunt nimis prolixae idem est judicium ac de femoribus. Si sunt divisae, moderate carnosae ac durae a calore signum luxuriae gracilis iracundiam designant, obtusae stupiditatem propter caloris in uno et frigora in alio molles ac turgidae a sanguine bonam indicant indolem.

In summa si adsit gracilitas a calore signum iracundiae. Si vero sit crassities et brevitas a calore magis unito signum est roboris et boni luctatoris requiritur calor in posteriori parte tibiae non in interiori

postrema

Ex ostensura siccitatis et extremo pede-
duritiei et asperitatis dummodo non sit contracta-
obtusum. Denotat ingenium mollities contra in
parte opposita. Si pedes cum talis sint bene
facti, articulati, nervosi cum agilitate signum
esse roboris in parte opposita contra pusillani-
mitatis. De rectitudine et curvitate idem esto
judicium ac de manibus. Conjunctio digitorum
pedis arguit figuram congregantem, disjunctio vero
calorem disgregantem. Vari qui inclinatis pedibus
ambulant, molles sunt quia flectuntur tibiae.
Qui inter ambulandum contorquent corpora ob
timiditatem sunt timidi et adulatores, adulatio
enim nascitur ex timiditate. Qui inclinato
corpore sunt ad dextram incedunt sunt etiam
molles et effoeminati propter laxiora ligamenta sinistri
lateris quare respondet inclinari in dextrum
latus.

Appendix ad Physiognomiam

Cum in unoquoque genere detur unum sit quod est
mensura caeterorum ut colligitur ex c. 1. l. 10.
metaph. Hoc sit illud medium inter omnia alia. Ratio-
ne aetatis in adolescentia, generis in sanguineis, se-
xus in mare propter calorem calidum humidum
pulmonum frigidum siccum ex Gal. primum in
lib. de specie.
In ipso hoc triplex medium quaerendum est primum
ratione

raie. S. uirtutis nam Aristoteles in eius primo eorum aliis de- virtutibus posuit in medium collectionem multorum Signorum eius ex valore loco praedicto nam est ipsius eius sita in omnibus partibus corporis legenda sunt ex recta raa requirenda est ex demonstrationibus p. fund. nam a nobis assignanda in actum eius videamus Medium est medium rei primo ipsius. 3um est primo medium rei primo consistens quam ad signum in facilius excessus et defectus deprehendamus. Quod spectat ad primum. Quia uirtus moralis est in medio raie, cum uitium in extremo sed quae distinctae sunt eum considerat ipsa raa esse cum vitium in extremo sed quae distinctae. Si enim considerat ipsa raa per quod uitium a raie deficit est in defectu. si actio per usus ut uitium est in excessu nam auarus nimis retinet, prodigus nimis dat. Si spectet obtinet alia sunt uitia in excessu alia in quibus praedominatur bilis et sanguis: alia in defectu in quibus praedominatur pituita uel mel in actus expectantur. Sanguis et pituita bilis et mel^a, bilis et pituita contrarie opponuntur quare si in uno uitio humor praedominatur in opposito contrarius praevalebit v. g. in prodigalitate praevalet sanguis in auaritia praevalebit mel^a. uirtus uero in medio participabit ex contrarijs duobus sed magis ex uno quam ex altero quia in quo uirtute duo sunt actus unus re-lictus excessui alter defectui et uirtus et actum magis

magis accedentes ad excessum vel ad defectum
agimus in fundamento de specto virtutum moralium
~~agendum est de specto secundo~~ cardinalium
inter se comparatarum nunc nobis agendum est
de specto secundo cum vitijs oppositis colla-
tarum.
In prudentia est spiritus potentior pro bilis nam fervidum
[illegible] est in [illegible] movere pro nos movendo: sed
potentia prudentiae nam magis accedit ad astutiam
quam ad imprudentiam et [illegible]tatem.
Injustitia est spiritus sanguinis et melancholia sed etiam
[illegible] potius sanguinis ad dandum quam
melancholia ad retinendum non est injustitia si dentur
plura quam debeantur sed est minima injustitia etc.
In fortitudine est spiritus bilis pro fortitudine sed ma-
gis bilis quae magis accedit ad audaciam quam
ad timiditatem.
Intemperantia est spiritus sanguinis pro melancholia sed
magis melancholia quae plus accedit ad abstinentiam
quam ~~[illegible]~~ intemperantiam pro luxuriam
Magnificentia circa opes et magnanimitas circa
honores pertinent ad fortitudinem in aggredien-
do in patientia pro perseverantia in sustinendo, -
liberalitas circa opes, affabilitas in congressu,
veracitas in dictis Religio erga Deum, pietas erga
parentes, observantia pro ~~[illegible]~~ obedientia erga
superiores, gratitudo erga liberales. Spectant ad
justitiam mansuetudo, humilitas, modestia circa
honores moderatio in corpore [illegible] urbanitas in

joco

Jeiunij simplicitas in tollere curiositas.
Spectans ad prudentiam consultio et iudicium in
quibus requiritur eadem prudentia ut in cardinalibus
Anima vero est coniuncta cum scilicet virtutibus ex
c. 1. lib. 6. Ethic. et requirit spiritum sanguineum
Verecundia non est virtus cum sit passio iuvenum
ex cap. ultimo l. 4. Ethic. ~~et requirit spiritum san~~
~~guineum~~ accedit tamen ad virtutem cum sit media
inter impudentiam et pudorem ex cap 30 lib. 1 mag.
moral. et quae est spiritus sanguineus.
Gradus virtutis continentia perseverantia stabilitas
Gradus vitij incontinentia intemperantia flexibili
tas in parte ex c. 1. l. 6. Eudemiorum requirunt
spiritum virtutis vitijs cum virtutes vel vitia
sint vel monarchica vel oeconomica vel politica
spiritum est magis tale in virtute magis est quod
bonum quo est commune est melius in voluntate
prima ex textu 3° topic. et cap. 1. l. 1. politic.
assidue suum civitatem praestantissimum bonum
sibi proponendo
Quod spectat ad medium rei quoad spiritum praua
tus contraria quae attulimus in sunt^tia pari-
grado s. sunt prima s. sda in calorem frigus
siccum humiditatem id quod cognoscitur actiuum in
legitate moderate conservandorum et retinendorum
et affectu spiritui laudabili. per spiritum affectum
intelligo potabilem gloriam s. obtinet sententia hic flo
ridus color corporis et faciei nullus foetor nulli
sentiatur ingratus sapor in lingua, nullus -
rutura

rutumque nullum requiritur ex corpore sic moderate calidum et molle

Quod spectat ad posteriorum.

Nota 1° repugnantiam in magnitudine immensa nisi hec dissipari in exigua ad acutum retrahi, inordinatam et ... medioeri viri, acumen fructum ... ab suo bilioso; obtusam partim ab suo ... , ... a sanguineo, ... a mel^co.

Item titillationem nasi exponere potissimum causam in ... Aristoteles probl. 33. ... sanguinei acumina ... ... caloris ... causa ... quod non videmus quicquid ... monstrum ab alio movetur ... titillatione ... diffunditur ... sanguinem qui est causa voluptatis ... aliquid dolor ... secundum ... ab affectione non fit passio ... a non affectione ... partibus ... motum ... comparatum ... frigus ... timiditatem ... parte gibbosa ... calorem ... quare ... in ... laudat ... planum in quo est mediocritas ... infra ... supra ... impudentiam ... calidiores ... contra ... tudinem ... spiritus a corde ... supra dissipantur ... nota caput cerebrum esse oblongum eo modo quo ... Boraciis et ... planior esse ... sed nota ex Anatomia spirituum in cerebro introitum inflat ...

in gula et gutturi, edam in dorso extrahunt in iisdem
officialia continent in lumbis intrahunt in eadem
cava reliquum extrahunt in continentia vesicam et
uterum.

2do nota quod Arist. in [illegible] magis praecipua
homini dicenda quod capite in quo sunt [illegible]
quod thorace in quo apparent passiones propter expan-
dendis et concentrandis spiritus. 3° quod [illegible] propter
quod [illegible] denique quod [illegible] ratio [illegible] est quia
in acta morali est actus mentis et phantasiae
quia nihil volitum quin praecognitum et illustrat
illique per [illegible] ad phantasmata deinde
est actus voluntatis qui apparet per passiones in tho-
race denique est actus imperatus qui apparet in
manibus et pedibus.

Tertio nota in proportione [illegible] nos debere ha-
beri rationem picturae et sculpturae sicut Arist.
c. 7. l. 1. phys. cognoscit materiam et formam physicam
in ordine ad materiam et formam artificialem nam pro-
portiones corporis naturalis in ordine ad artificiales
picturae [illegible] et sculpturae cognoscendam.

Denique nota ad [illegible] requiri [illegible] coloris
quae posita est in colore albo et rubro propter partes
phlegmaticas et carnosas quare [illegible] a
mundo feminarum pulcherrimum [illegible]
et pallidae quae magis sunt luxuriosae quam
carnosae nam sunt partes genitales [illegible]
humore fuliginoso ita ut ad dulciorem requiratur
humor benignus id quod nos accidit in rubris et

[illegible]

wallia ex proemio lib. 2. de occulta nat. musica
lia cap. 37° ubi posita sit
Prima sectio. Qui umbilicus est medium corporis hu-
sit dimensionis circulum si vero non sit medium est pro-
ctus ex Georgio Veneto l. 2. c. 3. l. 6. de harmonia
mundi. Ratio autem est posita dimensione sit circulus
cujus centrum est umbilicus. circulum vero non
medium est. si non sit dimensio ducatur recta quae
transeat per centrum a summo capite ad extremum
pedum partes est medium quod probatur experientia
si enim in interfeminio corporis fabricata fuerit
in altum elevabitur propter medium et aequilibrium
Secunda sectio. Ex Ioanne Cousino agrippio pictore
Geo. leptis continuo caput ita ut caput officiat
octavam partem quae ex bal° in arte pictoria unde
bra corporis ex capite sunt metienda et numerus
octonarius est primus cubicus. Si vero unde
gamma corporis perfectum instar quadrati seu cubicus
figuras non tam gratia sed numeri et quod distantia
est a capite ad pedes eadem est ab extremitate ma
nus dextrae ad extremitatem manus sinistrae. Qui
Quadro includitur extensis manibus vertitur ad cir
culum pictum posito umbilico pro centro in dime
tione circulum.
Tertia sectio ex Odoardo. A summa fronte
ad mediam partem auricula mediam occupa-
et triangulum aequilaterum in quo est maxima
proportio et structura est fundamentum proportionum
geometricarum ut constat ex Euclide lib. 1. ultima
propositio 1ª cujus caput debet esse proportio-
totius

totius corporis ex Val. in arte pauca. Ergo tredecim gradum requiritur aequilaterum ex Edoardo.

Quarta sententia ex Roberto de Fluctibus. Supercilia per extremitatem exteriorem ad extremitates auricularum ita ut scalae aliquo modo respondeant auriculae in perpendiculo cum in naso ex auriculis superauditus ad [illegible] ingreditur auris sumitur cum odor nasum ut constat ex Vale. l. de subtili subtili [illegible] odor ab una auri ad alteram est spatium octo oculorum ita ut interciliorum efficiat spatium unius oculi per spatium inter oculum et aurem efficiat duos oculos cum frontis quare oculus est mensura totius corporis cum sit mensura capitis. Sunt etiam octo oculi a mento ad frontem cum linea ducta a mento ad frontem sit aequalis ducta ab una auricula ad alteram.

Quinta sententia ex Alberto Durero.

Tres partes corporis aequales sic conditionantur 1ª statura frontis per supercilio 2ª supercilio ad extremi naribus 3ª extremis naribus per mento. Vide lib. 1. de proportione sua.

Sexta sententia ex Cousino cum sex septies continetur caput 1ª statura mammis 2ª umbilico 3ª pectine 4ª parte femoris quae est paulo supra genu 5ª parte tibiae quae est infra genu 6ª extremitate crassitiei surae 7ª planta pedum. Cum distantia a capite ad pedes adaequat distantiam ab extremitate manus dextrae ad extremitatem manus sinistrae.

sinistra debent de 8° capita intermedium continet duo
capita in quo est thorax, in quo est amor qui prae-
supponit cognitionem, quia non phantasia est in capite in
quo hominis est cognitio in manu quae tenetur extremitate
brachii pro digitorum et triplex est caput quorum in ma-
nu sui operatio quae praesupponit cognitionem et amo-
rem prout a summo femore ad plantam pedum con-
tinet 4or capita cum in pectore sit medium in quo
est redundantia major quam in manu quae praesup-
ponit operationem amorem et cognitionem.
Septima sutura ex Alberto magno lib. 1 de animalibus
cap. 26. extrema manus est aequali spatio inter
comum nati per primam suturam coronalem in poste-
riora medicorum et chirurgorum in adscribendis
canteriore quam alios manus et magnitudine
a mento ad extremam frontem et in tota manu
extrema manus sit parva quanta cum inter pro
continet caput in magno pede etiam quatuor
pedes cum probandissimae esse quatuor capita
Octava sutura pro esse judicium de mulieribus
sed inde sumitur hoc capite suo per se sua manu
Nona Sutura in structuribus ducuntur duae lineae
una anterior altera posterior etiam quadrangu-
la ita constituta ut anteriora inter se posteri-
ora inter se etiam aequi~~latera~~angula per figuras
interjectas etiam et aequiangula anteriores
anterioribus posteriores posterioribus.
Ultima sutura de Castellio per barba quam
Baldus requirit acuminatam quam in mento debet
de

ro acumen est nota bilis et magnanimitatis.
Quod spectat ad capillos vide quae diximus de praestantia capillorum qui in summo de bene esse vivendi ex Arte in qua physiog^co siromantia difficultas qua barba et capilli non sunt semper eiusdem coloris quare si barba et capilli vergant ad colorem opt^um puta nigrum, aureum, subrufum a praestantia naturae arguitur praestantia ingenij si vero sit color malus puta accedens ad rubrum vel flavum quae distinctius. Si barba et capilli eodem donentur colore malo signum est hominis curiosi infidelis et propensi ad omnia vitia in excelsu. Si barba sit rubra vel flava et capilli opt^o donentur colore signum est hominis iracundi qui tamen potest esse magnanimus, magnificus et sinceras propter minorem copiam bilis et quia sublimo utitur sanguine bilioso. Si vero barba sit praedita opt^o colore et capilli rubri sint signum est hominis futuri phrenetici vel maniaci propter ferociam bilis et activitatem quae ascendit sursum quod si sit versax sine Barba signum est multum laborare interius frigida potentia occidenti.
Veniamus ad aliam partem quae similiter naturam considerat est Chiromantia naturalis bal^ca astrologica et hermetica quae quidem praedicta afferenda partium principium et summorum

Doctrina de Naevia

Quae refertur ad Physiognomiam

Haec doctrina ad physiognomiam refertur quia naevi sunt diffusi per totum corpus sed antequam aliquid dicamus

Primum est ex Tivoletio c. 1. Fisionomia opta... sanitatis ... effectus ... in cute qui ... majora ... duo ... tumores, tubercula, pustulae ... manentes in parte post ... variolarum ... commaculantis ... physiognomia respicit ... sanitatis ... praedictae analogi. ... vocatur ... per maculas per totum corpus diffusas uno verbo vocantur naevi in quibus calor mollities, duritiesque ... gradum producunt.

2° ... caput ... faciem ita in capite faciei ... facies ... judicamus de naevis. 1a ... 2a ... pectoris. 3a ... 4a umbilico. 5a inguina. reliquae partes ... per ... continentur.

Alij sic distinguunt ... 1a ... faciei. 2a spatium a ... ad ... 3a ad umbilicum. 4a ... inguina

ad

ad principium coxarum. 5ª et 6ª ad genua. 7ª et 8ª ad talos porrigitur. 9ª anima quae tribus diz[...] partibus. 1ª est a capillis ad verticem 2ª est gula. 3ª est a talo ad plantam pedis cum sint tres partes faciei 1ª a confinio capillorum ad principium nasi quae confertur cum parte a capillis ad verticem. 2ª est nasi cum interstitio superciliorum cui redit gula. 3ª est a naso ad extremum menti quae respondet parti a talo ad plantam pedis. Nam decima est dimensio ab extrema manu dextra ad sinistram

3° Videndum est ipse quae sunt in facie possit aliquid colligi quod sit in aliis partibus corporis nam Hipp.[us] affirmat 2° prognost. quibus partes sub oculis valde attolluntur ipsa magnorum esse lienes quare si ex ipsis quae sunt in facie colligi ea quae sunt in partibus internis quanto colligemus ea quae sunt in externis cum facies ipsa externa sit

4° Videndum est dicere qui planetae quae signa Zodiaci dividuntur toti corpori faciei et manui.

5° videndum est naevorum an vel ingenitae vel adventitiae de quibus sit non est sermo sed de prioribus

Quoad ordine videndum triplicem esse causam ex 8 Aphrodisio lib. de naevis cur naevi in facie apparentes appareant in aliis corporis partibus. prima est proportio partium faciei ad partes corporis

[...]

parte perpendenda. 2a est subtilior aliter Siue
conditio ut si conspiciantur mala cum coxa. 3a est
influxus planetarum et signorum de quibus
agit Baptista Porta quare si habes tria conjun
gantur saevissima esse diximus tua non ita
si unum vel duo ~~respiciant~~ in proportione non
tamen habitu ratio partium anteriorum sed etiam
posteriorum et videndum est ad quod latus
vergit v.g. si naevus sit in media fronte erit
in medio pectore et dorso et quo magis in facie
ad hoc vel illud latus declinabit ita erit in
pectore et dorso non tantum facies conspicitur cum
toto corpore sed etiam naevus cum pedibus in
brachium dextrae femori, cubitus tibiae, extrema
manus extremo pedi sic positus sit.
Prima littera si habes ratio proportionum ora
sunt tibi dimetienda in 2° loco notabimus.
ratio super est ~~quae~~ quae proportio est amica eorum.
2a Cautio si habes ratio similitudinis naevus
tibiae cum frons respectu pectus; supercilia sunt
rotae: oculi cavitatem axillae; nasus brachia;
mentum pubes: malae coxae: superior labrum
spatium inter pudenda et podicem: inferior pro
clauso mento abdomen: os inguina anum: in
foraminibus partes ~~...~~ verecundae: nates
pudendum: oculus testiculos: manus pedes ut
supra diximus. Si vero illae partes quibusdam
assentiat naevus: ratio est obliquum sed ex quo
est distinctio: quo ~~vel~~ naevus erit propior
naso

nato tanto erit inguini: quanto mandibula tanto
natibus. Quod si naevus sit auribus vicinus
alius erit in superiori parte brachij: si supra
aures, in cubito: Et si in concha, erit in vola
manus. Et si in extima parte erit in dorso manus
propter similitudinem et conditiones mutuas nam agentia
naturalia eadem agunt formam variabiliter dispositionis et condi
tiones mutuas.
Tertia ratio sumitur ab habitudine et influxu as-
trorum unde secunda physiognomiae Chirosophiae metoposcopiae
v. g. mars dominatur fronti et lumbis; quare si
naevus sit in fronte simul in lumbis reperiri: -
quo ergo videbis naevum aut in facie vel manu
dic aut in alia parte corporis vel propter simi-
litudinem mutuam vel propter proportionem vel prop-
ter influxum astri. Quod si dicis tollere causam
vel in defectum mutuam vel debilitatem efficien-
tis quae potest fieri in aliqua parte interna vel
externa in corpore nostro deficiens.
Quaeres quid significent naevi. Ideo naevia significativa quia
ex ubi tam colorum, tum productis de significatio 2°
partis cui insidet naevus. 3° signi et planetae: parum
vero aliquid est ex parte partis cutis in histrum
hypochondrium aliquid est ex parte sidus unde pro
prietates a parte partium et quomodo ex parte colli
guntur sunt ex quibus passiones et mores. unde pro
prietates a signatorum et planetarum v. g. si sit naevus
in coxis ea erunt diues propter dominium sagittarij cae
lidi et quodcumque ad acquirendum praemium pro
effici iudicium et alia sunt dicta sunt ad complementum
omnium partium physiognomiae.

Chiroscopia

Ordo naturae expostulabat in primis de metoposcopia pro oniromantica ageremus, quae actus imaginariae praecedit actus mentis. Sed ordo doctrinae repugnavit, quia multa in chiroscopia breviter tractanda supra diximus. Alter sei aut quae ipsi subiacerent et lineae manuum afficiuntur conijcit, quae utitur medicina in digitis sedentibus inflammationibus infectionis. Chirosc. enim in brevi afficitur conijcit sed tali vel tali modo hoc vel illud spectat ad physiognomia partes. In hac parte duo sunt capita primum continet fundamenta. secundum ea quae tractantur in hac scientia.

Caput primum de Fundamentis

Huius capitis 4 sunt fundamenta.

Primum. ex Cardano l. 5. c. 79. de rerum varietate manus organum ἀντιδιασταλτικὸν i. apprehensorium in distinguatur a pede qui est organum περιπατητικὸν i. ambulatorium dividitur in tres partes prima est carpus 2ª metacarpus 3ª continet digitos. In metacarpo est pars interna quae vocatur Vola si manus sit cava, palma vero si sit expansa. Digiti 5 sunt pollex, index, medius, annularis, auricularis. extremitates vero vocantur ac unguis superiores iuncturae vocantur metacondyli, medius condyli, inferiores procondyli. In pollice vero nulli sunt procondyli. in palma manus multa

multa oculorum consideranda 1° tubercula
tuberculum martis est in pollice: Iovis in Indi
ce: Saturni in medio: Solis in annulari:
Veneris in auriculari: spatium inter polli
cem et indicem vocatur Thenar, in quo est
tuberculum Mercurii vel potius in triangulo
prout uergit ad Thenar quod opponitur Thena
ri sub imo digito quo percutere solemus est
hypothenar, tuberculum Lunae
2° Lineae sunt considerandae quae sunt vel
partium corporis vel planetariae vel fortu
itae vel accidentariae. Lineae partium corporis hae
sunt prima vitalis quae ambit pollicem et du
cit originem e corde et Thorace. 2a est media
nalis s. cerebri quae tendit ad hypothenar et
ducit originem e cerebro. 3a est hepatica,
quae ducit originem ex hepate et perficit tri
angulum dextrum cum vitali facit. 4a est
mensalis linea articulorum est seu para
llela lineae cerebri. 5a est rasceta seu restricta
in carpo est linea ultima totius corporis.
est vero in illo spatio quo manus a brachio
separatur planetariae septem sunt. 1a est linea
quae vocatur via Lactea a rasceta tendens ad
minimum digitum 2a est mercurii seu hor
cephalica quae tendit ad Thenar. 3a est Veneris
seu semicircularis inter digitum annularem et
indicem. 4a est Solis quae est in tuberculo
Solis. 5a est martis quae est in tuberculo
martis

Martis, p vocatur soror vitalis. 6ª est Iovis, soror mensalis. 7ª est Saturni quae a rasceta procedit ad subcubitum Saturni. Sorores sunt et planetariae rum, p partium corporis quas videlicet hunc propo sitae dictae in pate. ex Taisnier l. 2. Chirosophia: ac dictarum multas sunt ad partes innumerae diffusas per volam manus, p digitos adduntur ramusque cubiti praedictarum spheramum. 3º sunt figurae videlicet triangulum quadrangulum: triangulum fit ex lineae vitali cerebri et hepatica. Angulus superior est in thenare, inferior sinister est propemodum, dextro in coniunctione capitalis et hepaticae. Quadrangulum fit ex linea mensali et capitis. 4º sunt positus suorum digiti: dextrum eorumque dexteriorum thenar: sinistrorum hypothenar: ante in vola: retro in dorso manus.

Quid sit fundamentum

Physiognomia in eo fundatur quod spiritus et complexio concurrant ad actum organicum: nam a ... actus corporis organici: fundatur metoposcopia in eo quod frons continet sedem imaginationis quae est facultas illustri subordinata. Chirosophia in duobus fundatur primum est ex Aristot. l. 1. c. 10. de partibus animalium qui assidue manum esse instrumentum instrumentorum ergo subordinatio causae minoris, ac primaria est ex doctrina physica in parte expe dicta. 2º est ex Gal. c. ult. l. 1. de usu partium qui asserit manum esse temperatissimam ergo propter spirituum naturalium influxum ex coelis

delabentium

dilatabitur, et q^a primum glandulae correspondentium ad nos spectat. Iterum partium corporis, quod rectitudinem quas nos hic in particulari sumus facere quomodo et rectitudo partes partis principalis et earum denunciatoria sed est partes fibrae attendantur in vitali pulmonum in cerebrali venarum in hepatica cum in naturali et restricta in lateribus partibus ut videbimus in 3o fundamento assignabitur. Insuper ex inflammatione partium principalium dignoscantur; palma manus in parte opposita maiorum adfungam auctoritatem Job c. 37 quae affirmat Deum manum hominum signasse ut videant opera sua. ut videant Grat. nos qui cognoscere quae deus posuit homini in manu consilii? licet inclinaret quae dicuntur similia ter in membris corporis repugnantem legi mentis quae hic nos libertatem tollit nam ut eo loco nos quod volo ago ideo adstringitur libertas. nos vult cum de similia ut exposuit, vult quia agit. Libertas vero est velle et non velle. ainsi Laudet naturam quae dantur hoc spectat prudentiam ut Gal. C. 4. 5. 1. de usu partium: manus est in regula numeri nam sistimus in denario quia decem digitos in manu habemus ut [illegible] 3a probl. 3o. fundamentum Chiromantiae patet ex analogia signi cum signato ita signa non alia sunt quam comutationes naturae ut [illegible] praeditio lib. et indep.

Tertium fundamentum in lineis multa sunt observanda 1o magnitudo quae longitudinem latitudinem et profunditatem continet, ab ubertate caloris et humiditatis

parvitas

pavitur contrarium et eam videlicet frigus p. siccitatem
2° Rectitudo p. curvitas a majori vel minori calore
vi: laudatur vero rectitudo quae [illegible] agit validius
si agat [illegible] rectam lineam p ad angulos rectos
3° continuitas p disruptio a copia probus caloris: quia
inopia [illegible] imbecillitate.
4° Separatio conjunctio quae est vel pro incidentiam
vel pro intersectionem quod malum est propter lineam
contrarietatibus p impedimentum caloris nativi,
etiam inflexio quae denotat intra [illegible] prone ad
hanc vel illam lineam accedit. Separatio melior est
conjunctio in quibus operatur in [illegible] separatio
5° Colores magis apparentes in mensali propter
[illegible]: [illegible] in vitali propter sanguinem [illegible]
[illegible]: post in cephalica propter [illegible] subtilissimum: post in hepatica propter sanguinem [illegible]
[illegible] in rascetta qui in [illegible] conferunt sunt [illegible] venae
capillares
6° planetarum influxus in planetariis quae [illegible]
[illegible] colores planetarum.
7° Rectitudo supra explicata.
8° [illegible] quae denotat vel maximum influxum
vel minimum partis a qua prodit linea.
9° Obtusio a frigore et [illegible] acumen a caliditate
p siccitate.
Ex his videre [illegible] linearum fundamenta
si quis [illegible] rectitudinem venarum
in brachio et manu [illegible] corporis: quod
[illegible] quia dicas quod [illegible] illa non [illegible] repugnantibus

experimentibus habebis ex doctrina Aliae c. ult. l. 2. de demonstratione et cap. 1. l. 1. metheorum. Sic opposita actis constituuntur ex Aquellino tractatu de physiognomia

Chiromantiae fundamentum est oppositae qualitates inter planetarum chyronum: adde ex Ptolemaeo c. 6 lib. 1 tradit Lunam in 1a quadra humectare, in 2a calefacere, in 3a exsiccare, in 4a refrigerare ea parte opposita. Planetae sic collocantur ex Cardano loco citato. Mars post robur digiti pollicis est enim maxime activus in pollice: Jupiter est in indice propter lineam vitalem: et quia Mercurius est indifferens collocatur in triangulo et [illegible] quod praelucet ex una pollicis, et indicis Luna continuo opposita habetur in quadrangulo quia Saturnus removetur a fonte caloris. Venus est in auriculari: Sol in annulari: Saturnus in medio propter lineam mensalem quae incipit a tuberculo minimi digiti et vertitur in tuberculum medii. Ratio collocandi haec est quia in gradu 1o est titillatio a Venere, 2o calor unificatur a Sole, 3o frigus et siccitas prodeunt a Saturno.

Quod spectat ad signa unde proprietates quas in medium attulimus adde Ptolemaeum loco citato stellas ab occasu ad medium noctis magis humectare, a media nocte ad ortum calefacere, ab ortu ad meridiem exsiccare, a meridie ad occasum refrigerare ut patet opposita: adde ex c. 3. l. 1. tradit Veneris Iovis et Lunam esse planetas amicos Saturnum et Martem inimicos Solem

Solis, pro inveniendis indifferentiis in parte et propri-
etatibus planetarum a nobis allatae. adde
insuper aspectum sextilem planetarum inter duo
signa: deinde trigonum inter quatuor: quadratum
oppositum inter sex. Conjunctionem per signa con-
tinua.

Variamus ad signa tum quidam recentiores qui
collocant signa in ventre in quibus sunt tubercula
planetarum quinarum et sic ad altera aquarii
et reliqua. Alii in indice collocant signa ignea
propter Iovem in medio: Signa autumni propter
Saturnum in annulari. Signa aestatis propter
Solem in auriculari: Signa hyemis propter Vene-
rem planetam humidum in medio. Nulla signa
ponunt in pollice quia adsunt hic duae juncturae.
Alii sic collocant signa incipiendo a tuberculo
Veneris per tubercula digitorum, thenar, rascetam,
hypothenar et quadrangulum quoniam signa in
Zodiaco incipiunt ab occasu in parte sinistra coeli,
ita et in manu dextra primum collocant in parte
sinistra, quae quidem est in digito auriculari.—
Sed Antiochus Tibertus Cesenas quidem cum
Cardano, loco citato sic disponunt
signa.
Aries est in prothondylo auricularis. Taurus
Annularis. Signum Geminorum medii. Cancer
Indicis: Leo pollicis. Virgo in extremitate
vitalis rascetam quae facit cordis thenaris:
Libra in rasceta: Scorpius in hypothenare
Sagittarius

Sagittarius in quadrangulo propter eandem praedictam.
Capricornus inter tuberculum Veneris et Solis, quare
vocatur domus capricorni. Aquarius inter tuberculum
Solis et Saturni quare Aquarius est domus Saturni
dicitur inter tuberculum Saturni et Lunae quare signum
piscium est domus Lunae ex Ptolemaeo lib. 1° de
praedictionum.
Hic et nota colores planetarum ex traditionibus
Astrologiae. Color plumbeus tribuitur Saturno,
Stanneus Jovi, Chalybeus Marti, Aureus
Soli, Electri Veneri, Argenti vivi Mercurio
Argenti Lunae quia hi planetae dicuntur sua
mineralibus. Sed autor [illegible] parte
2a de planetis attribuit colorem album Lunae,
viridi Mercurio, Soli sulphureum, Marti rubeum,
Jovi purpureum, Saturno nigrum propter dic-
tarum modificatam luminis cum astro propter
majorem vel minorem densitatem. Hos colores
in medium attulimus ut ostenderemus lineas pla-
netarias debere habere colores planetarum
nisi aliqua causa producitur in corpore qui
colores debent esse in locis accidentariis
planetarum: pars hoc judicium de coloribus
linearum partium qui debent esse in locis
et accidentariis. Hic nota majorem esse influ-
xum planetae in tuberculo quam in linea [illegible]
Insuper nota ad cognitionem lineae debere esse
clariores a sanguine puriori, dominatiores a
subtiliori, nebulosiores et profundiores a grossiori
oriuntur causa.

Sexta

Dextra manus videatur si sit masculus invenditur
natura. Sinistra si sit foemina nocte nata quia
masculus est calidior foemina in die et nocte &
dextra sinistra magis tamen secunda est ratio dict-
quam superius.
Hic nota lineas veras et rugas quae sunt in pedibus
ne complicantur quia ubi adhuc complicantur in homine
semper lineae. Si asperitas in pedibus extendantur
quae planta pedum non est longitudinalissima in vola
manus. In fronte sunt et lineae aliae rugae;
Vtor linearum si sit eadem scientia patet ex Vln
practicarum et plantarum. Vide proprietates plane-
tarum et effectus planetarum glorum.

Caput Secundum

De Iis quae continentur in Arte.

Huius capitis duae sunt sectiones 1a est de lineis
2a de sideribus plantarum

Sectio prima de Lineis

Quatuor sunt genera linearum in parte corporis fundato
sed hic solum agendum est de lineis practicis
et plantarijs nam agendo de illis agemus
de locis et accidentarijs. Quod vero aliquid
quid ex lineis coniectatur vide Aristotelem in sui
libro de physiognomia et passim in probl.
sed nihil affirmandum nisi sit multorum hominum
collectio: duplex enim est methodus tractandi prae-
sertim physiognomicae 1a est doctrina quod in

medium

medium adducimus varias constitutiones aliaque
et varia signacula in palmis et capite et
oculis etc. alia est magis specialis quo multa
comprehendimus signa ad unum effectum dignoscendum
quae methodus respondet experientiae videamus
1° ex doctrina nostra.

Articulus primus de Lineis partium

De his agendum est quinque [illegible] scilicet
itaque.

Prima linea de linea vitae

Integra, magna, rara, aequalis, rubicunda non
interscisa continua in dextra vitae [illegible] ad
Hypothenar quae major propter causas in 3° fundamento
allatas et ex doctrina sect. 10ª probl. 9° signum
est vitae longae nullis aut paucis morbis obno-
xiae acquirentis [illegible] propter ubertatem caloris
contrarium est indicio contrarium unde si [illegible] in
[illegible] linea Martis quae et planetaria et
a [illegible] vitalis nuncupatur. Sed quo anno
dignoscentur morbi. Nonnulli eam dividunt
in 60ta partes per quarum partes [illegible]
dies annos notantur. Si rami [illegible]
[illegible] propter [illegible] cordis in cere-
brum [illegible] signum est status [illegible],
ad [illegible] non imperfecti [illegible]
calorem in fundtis allatum [illegible]
Lunae et [illegible] linea est signum [illegible]

ab

ab dextro angulo bifurcata in angulo est signum
caliditatis, instabilitatis. si bifurcatio accidat
videtur felicitas vel virtutis videtur vero trian
gulum est signum boni ingenii quia triangulum
completionem linearum partium principium. Si
sic bifurcatio videtur rubeditatem propter majorem
colorem signum est luxuriae. si ab angulo supe
riori apparuerit ad tuberculum solis sa
bolis virtutes solares unde spiritus solis est
spiritus requisitus ad omnes virtutes.

Secunda Linea de Linea cerebri.

Laudabilis requirit easdem conditiones ac vita
lis quod si adsit soror, virtutem multiplicabit
sed saepissime ipsi dorsi propter nimiam subtilita
tem ingenii in juventute insaniunt in senectute
Si non vicatur cum vitali propter calorem et sicci
tatem signum est dono animosi: item si appareant
fossulae a caliditate plica spiritum dicunt superfluitatem
Bifurcatio videtur rasitatem s. [illegible] a causa
supradicta malae indicat ~~[illegible]~~ mortem noxii [illegible]
ad angulum quia tuberculum veniat [illegible] est [illegible]
culo Lunae. tumida indicat pituitam, subtilior [illegible]
id quod assiduitatem est [illegible] linea si tendat ad
digitum videtur annularem est signum spiriti cali
dissimi quod [illegible] fortem videtur digitum

Tertia Linea de Hepatica.

Ut sit laudabilis unde vitalem insuper requiritur
ne sit vincta cum cephalica per vitali quare in
est

est utrique contrarium unde et morborum hepaticorum signum requiritur ut sit tam iuncta quam vitalis et capitalis quia cerebrum et cor magis sunt vicina quam iecur. Bifurcatio vero lineae mensalis propter subtilitatem spirituum est signum boni ingenii: circa restrictam propter oppressionem caloris et sic [illegible] ratione materiali et humidi quod si additur [illegible] caloris virtute vel multiplicabitur vel compensatur.

Quarta sectio de Mensali quae est supra capitalem sita. Ridiculi non sunt supra caput quia sunt organa generationis, actione utuntur inferiora.

Ut sit laudabilis linea vitalis: bifurcatio ad mortem iudicat signum est boni ingenii non ita vero restrictam. Si vitalis cum mensali conjungatur et absque capitali cum latere signum est boni ingenii propter magnam oppressionem caliditatis spirituum qualiter absorbentur; minime potius est si sic conjungatur cum vitali quod si cuiusmodi [illegible] praeclarum triangulum sanguinei et studiosi [illegible] separata primum vitam ipsi rarum in viam capitalis capite et ingenio

Quinta sectio de Restricta

Ut sit laudabilis linea vitalis sit sui quasi [illegible] conjuncta et continuata est signum vitae laboriosae durabilis propter continuitatem sed debilis propter defectum latitudinis quia agere efficacia operatur [illegible] rectam lineam.

nota

Nota circa stellas indicant in lineis summum caloris. Sed pro illud febrium dispositiones quas nonnulli fundant in tabula non in aliis pro quo plures linea lineae dispositiones majorem [illegible] calo ris etiam. Si crux vel stella reperiatur in medio ali cuius lineae signum est mortis.

Nota tamen praedictarum linearum situm inter partium indicare caloris, directum sinum liquidum fluentem situm quadrum, dextrum, unumquamque dignoscere horum operum.

Item nota tamen linearum considerari debere prout vergunt ad aliam lineam vel tuberculum aliquid significant ex ipsius lineis vel tuberculis Tunc aeque dignoscetur per constitutiones, tunc ad quem per ~~constitutionem~~ debilitatem. [illegible] vel intersecantes lineae partium indicant [illegible] malum futurum ipsarum partium. Vide colorem ipsarum linearum, rugosum earum colorum et utrum partium ex fundamento dignoscantur cruces et stellae si sunt partium vel incidant vel intersecentur. Si enim angulus crucis sit in linea sive in linea linea contra non sunt reflexae [illegible] quam contrarium statum sed unde quo vergat pro agnosce varia tuberculi et lineae vel non- loca signorum Zodiaci a nobis assignata

Nota ex Castratio virginitatis hic cognosci per lineam manuum si enim in Solis parte [illegible] in stomacho [illegible] non [illegible] gracilis [illegible] parvam [illegible] ad [illegible] alijs signum cognitum

cognitum nisi junctis lineis: contra lata quadratu-
signum est prudentiae amissae quia calor autem in-
peditur capere quodcunque est inaequalitas
in linea. Si vero in una parte hamessior est
in alia tenuiores vero ex appendice convenientium
linearum principalium: interstitiis denotant vitiosa
impedimenta majora quam lineae incidentes ut
patet ex dictis

Articulus 8tus de lineis planetariis

Septem lineae quae laudantur in hac Ana-
tomia vocat rectorum impressionibus in prioribus
vestigia et illius agitationes et septem sutiis di-
itaque.

Prima dicta de linea lineae S. vialactea

Ut sit laudabilis unde vitales id quod simili-
ter attendendum est de reliquis planetariis
Si non appareat propter defectum caloris signum
est cattarrorum et morborum frigidorum
pituita in Chiroscopia si vero appareat et
splendidus ad annularum usque propter majorem
caloris signum boni fortunatum bonum divinum
est ut sit major caloris in parte frigida eiusmo-
di est probatio manus quam bonus laudantur
a Medicis si in ipsa nigrat falsa natura si
sit duplicata signum est majoris caloris et Lu-
xuria in principio vitae ducat ab angulo sinistro
trianguli propter minorem calorem. Si tantum
appareat

appareat in monte digiti auricularis et hujusmodi quod paupertatis indicium propter tuberculum eminens influxum ejus retinet in auricularem.

Secunda sectio de Linea Mercurii quae saepius non apparet, quando si appareat ideo est pendendum; si sit duplicata eo acuitur; Si nulla sit parum impeditur nisi triangulus sit oppositum constitutus ex eius loco Mercurii cujus spatium est consumo spatio ingenii ad actus obeundos.

Tertia sectio de Linea Veneris

Si non appareat signum est castitatis per ingenitatem propter defectum influxus Veneris; si appareat vel duplicetur signum est maxime lascivum; Corruptum si non sit circulus perfectus operato et fiat angulus in monte Saturni signum est eum Jovi urbani aulici in voluptatibus deditum; Si eum sit angulus linea Asundra non ita eo capax figura cum rotunda est omnium capacissima; item si sit rotundus sed non ubique appareat ipsa rotunditas propter eandem causam; Si sint stellae vel crucis ita in conclusione sive cingulo Veneris signum Jovis lascivi non absterrentis a luxuria propter majorem [illegible]. Sed si conclusio non sit in cingulo inde initium lineamentum intersecantium et incidentium in dictum est.

Quarta sectio de Linea solari

Apparet duplex, cum alia ut ad medialem per ad annularem digitum sine intersectione ex propter cingulo Veneris signum est Jovis sapientissimi

qui

qui max^{um} fauorem ulij tertium conseruande
influu dum Sol omnium planetarum nobilis-
sime contrarium est indicio contrarij quod si recte
secesserint a linea procedentibus in tuberculo Sa-
turni signum indicat, ipse Sol est capiendus et
timendus pro alij in debitu

Quinta Sectio de Linea Martia.

Apparentia propinquitas diuitiarum si in ipso summo
tuberculo in 1^a aetate: in medio in media: in infimo
in infima: nam proximum aetatis parte a tuberculo
remota dum calor qui requiritur ad acquisitionem
diuitiarum in senectute ad retinendum: quare bona
est in Saturnina si bene coniuncta cum martia

Sexta Sectio de Iouiali

Hoc opus est si appareat e directo sed addignita-
tibus magistratuum idem digni hunc sub directio ma-
gistratus contrarium indicio est contrarij.

Septima Sectio de Saturnina.

Satius est ipsam procedere a uitali quam a resta
icta quae est linea nobilior: satius est etiam si recta
ad capitalem quam ad tuberculum Saturni etiam
signum est max^e influxus planetae maligni: —
par ratio iudicium si multiplex appareat procedat
dum hoc mol^{tia} quod si multos ramos spargat
atrabilaria est dum febres sua mol^{ia}. Video
quo videmus rami conglomerantur lineam in fine
more ascendentium a Saturnina indicat infortu-
nium: sine dum linea incedit nec aliunde
intercedat. Laudabilior est bifurcatio uersus
capitalem

[illegible] illaudabilis propter [illegible] [illegible]
[illegible] praedictas

Nota) majorem esse enim in aliquo lineae et si-
gna per continuitatem minorem si sit continuitas
absque signo minorem si sit interruptio alias si
lineae propinquae [illegible] [illegible] si sing-
[illegible] lineae unde [illegible] fundum Tessula apparentes
vel sine eiusdem coloris cum linea vel diversi
si diversi [illegible] [illegible] praedictis si eiusdem
cum majoris lineae [illegible] si apparuerint in spatio
[illegible] ex [illegible] litigiosi

Quod vero [illegible] planeta in diversas corporis
partes. Nam Luna [illegible] [illegible] cum est [illegible]
1° de ortu (solum) [illegible] [illegible] alterum inde-
[illegible] Si non credas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quadrantem qui [illegible] in caelo
legitur Gal.[illegible] lib. de crisibus et diebus decretorijs

Sectio Secunda de Tuberculis Siue Sedibus Planetarum.

Dicendum est quod probatis linearum partium [illegible]
[illegible] probari tubercula planetarum et probatione
tuberculorum probari lineas planetarias et lineas
principales planetarijs probari colores et sim-
[illegible] [illegible] probari accidentaliae
per modum [illegible] praedictis. [illegible] alijs accidentalibus
[illegible] [illegible] in tuberculis in quibus est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] figura et [illegible]
[illegible] [illegible] ex definitionibus primarum [illegible]
quomodo

Quomodo vero disponantur planetae in ceteris
corporibus supra modo videntur collocari in manibus
nam percussio mamme brevis est Luna parva
inferior est medius digitus longissimus est sedes
Saturni maxime a nobis remoti Mercurius est in
triangulo versus Veneri Venus in minimo digito
Sol in annulari Mars in pollice cuius libe-
ralitas crassities et robur conspicitur Jupiter est in
indice Saturnus vero in medio digito. De his
tuberculis supra scriptis [illegible] dictum est.
Quaeritur solet de tuberculo Martis videlicet pol-
lice an Cardanus nam Tricassius et Joannes
de Indagine Veneri in pollice constituunt sed
male nam plus sit effectivus Mars quam Venus
licet obtineat plura Venus quam Mars quia
cum hi planetae sint minores in Luna in sinistra
parte corporis collocari debet Venus vero in
auriculari digito Luna in percussione Mars
vero cum sit planeta masculinus debet collocari
in parte dextra Mercurius in triangulo quae continet
[illegible] ad quod partes [ipsius] conveniunt Dici-
tur ergo inter Martem virum et Venerem uxorem in hoc
amoris integratio.
Nec est quod quis dicat signa luxuriae in pollice
apparere quia Mars calidus est sed apparent con-
iugia in minimo digito. Nec est quod quis dicat
robur in triangulo apparere nam apparet propter
lineas partium principum. Sit ergo Mars in
pollice qui confert fortitudinem et robur. Vide
Si tuberculum Martis sit elatum cum cavea male.
Sc

et rubicunda, cum laudia tamen non multum proxim
dia signum est boni fortis et magnanimi et propter
calorem luxuriosi reputat de militibus quando
a bello requiescunt contrarium est index contrarij
si nulla appareant lineae nec in monte nec in
iuncturae tam in parte interna quam externa sig-
num est boni signum ac timidi propter defectum
caloris quare laudantur ~~cruces~~ Cruces, stellae
figurae circulares et annulares ita ut plures sint
caloris in stella quam in cruce in figura rotunda
quam angulari quia rotunda est capacissima quod
si sint intersectiones mediocres et lineae eminus
mitius efficitur influxus quod si a superiori
iunctura descendat recta in articulum signum est mor-
tis violentae influit enim maior et subtilis calorem
ad vitalem quod si sint circuli in prima iunctura
propter redundantissimum calorem signum est
boni suspendio vitam finiturum ut notat Joannes
de Indagine.
Secunda linea de tuberculo Iovis qui confert
iustitiam et liberalitatem: si sint stellae, cruces,
lineae rectae, figurae angulosae et rotundae propter
maiorem influxum planetae fortunati est in
boni sapientiam et hoc nil linea sit a tuber-
culo Iovis ascendens recta ad annum indicat
Contrarium est index contrarij
Tertia linea de tuberculo Saturni quod dicitur
conferre prudentiam vel temperantiam si tuber-
culum ~~sit~~ cum iunctura sit expers linearum et
figurarum bonum est quia Saturnus est planeta
malevolus

nial dicitur p in mora frigidum sicut quare
si ad acumen spectarent recta signum est homi-
nalde mali
Quarta sectio de tuberculo Solis qui consi-
derari Lunam si apparent lineae longae
continuae non interruptae signum est praeclari inge-
nii unde patet contrarium si lineae transversae
accurrant p non interruptae homo habebit ini-
micos quibus dirabitur aggredientur et nihil
exequuntur sed si hae interruptae impedimentu
destructionem animi inimici affligentes sed tandem
succumbentes si lineae spectarent ad jam tuberculum
Quinta sectio de Tuberculo Mercurii quam dedi-
cavimus mercurium et victoriam: si sit multis li-
neis incessabiliter est indicium loquacitatis pro multis
verbis dediti. Quod si spectarent lineae ad hypothenar
signum est hominem amantem propter magnam
quia luna frigida humida moderatur solis ignem
libidinis
Sexta sectio de hypothenar percussio manus
a quadrangulo usque ad tuberculum Lunae
quae concedit amicitiam et fecunditatem. Hypo-
thenar seu percussio manus laudatur elevatum
circa rasetam cum lineis bene proportionatis
hunc quod propter vim Lunae est signum facilis
partus in mulieribus: sed si sit concavum et
bifurcatio propter majorem Lunae influxum signum
est hominem morituri apoplexia vel alio morbo
frigido: bifurcatio indicat duplicitatem propter
sed eandem rationem Quadrangulum s. mensa

mod

vnde vniuersalis fit latior in extremo quam in medio et fine quia capsalica inditium est cerebri tendere ad hypochondria et vniuersalis ad mortem indicat laudatur latum ad calorem et quae signum liberalitatis ac strictum auaritiae. Cruces, stellae, figurae circulares, angulatae et aliae laudantur in medio propter maiorem calorem et quia illud medium respicit ad subtendulum solare. contrarium indicat contrarium laudantur vero lectiones, incisiones et figurae curuae propter dictam causam.

Quarta sectio de Triangulo et tri angulo huius subtendulo Mercurij. Si triangulum sit apparens aequilaterum et latum cum lineis aliis breuibus et ... a copia caloris pro influxu prorsus primo ... signum est boni ingenij et virtutem quia vniuersali contrarium est indicium contrarij: quo vero minor angulus est maior eius subtendula et maior et quo minor eius subtendula est minor ex Euclide propositione 24a lib. 1: Sed cum cognoscere lineam non ... ipsius anguli cognoscens quid ex ipsius lineis sit praedicandum. Si angulus supremus est valde acutus signum est Auaritiae quia hepatica subtendula minor est ex qua colligitur venam epatis quae hepatica maxima linea et dextra Medici ... vero est receptaculum ... quae confert ad Auaritiam. Si capsalica sit breuior ita ut non spatium ultra volae medium signum est breuis iuuentute moriturj quia cerebrum parum prima confert ad vitam. Non laudantur Cruces ergo quia propter maximum influxum Mercurij signum

est

astuti p latronie. Videas nos multis lineis afficiatur propter praedictam radix in fine superiori partis.

Nota 1° lineae inveniuntur propter multas spiritus influxus. 2° majores vero influxus in tuberculis quam in lineis. Notandum nam propter spiritus palmae lineae ex planetarum orbitae ostendere in palma. 3° minores etiam in dorso quam in parte interna in qua vis agitur tota et ad magna loca extra non in dorso. 4° in interstitio tuberculorum vide hepia 5° et 5° nonnullas colligere potest sequuntur ex interna. 6° licet lineae appareant in manu non sequitur quod ubique appareant quia sola palma manus est spiritualissima, licet vena cephalica et hepatica appareant in aliqua parte brachii non tamen apparent in toto brachio. Item ex parte coloris sanguinis ductum ex cephalica vero rubicundioris sanguinis ducto ex hepatica quare linea cephalica in manu intra limites similitudinis erit rubicundior hepatica.

Pars tertia de Metoposcopia

Metoposcopia ex lineis frontis asseritur conjectu-
ra et cognoscimus quales homines ex Aristot.
probl. 1. sect. 36a. Hic non agimus de fronte
prout habet varias qualitates explicatas in Phy-
siognomia quemadmodum etiam in Chiroscopia tum agimus
de lineis manuum et de manu in physiognomia ita hic
tum de lineis frontis agimus hinc etiam ipsa li-
nea obtinet scala metoposcopiae in lineis manuum
Chiroscopia ut colliquitur (?) Aristoteles vide Aristot.
c. 8. l. 1. de hist. animal. H
Hujus partis duo sunt capita 1um est de
fundamentis 2dum de ipsis quae illa arte tractantur.

Caput Primum de Fundamentis

Hujus capitis duo sunt fundamenta primum est ex
traditione in metoposcopia lineas frontis sunt vel
principales vel adventitia principales sunt planetarum
non vero lineas partium [illegible] furiarum et lineis
manuum nec est ... accidentaria vel
... sunt ~~adventitia~~ quae sunt vel incidentes
vel interferantes vel conectit stellas ...
... Planetarum lineas sunt si plures reperiantur
... prima superior est Saturni prope
... in qua ... Secunda ...
2a est Jovis in parte calidiori 3a est Martis
in parte in qua maxime frons ...
... 4a est Veneris in parte inferiori prope ...

5a

5ª est Solis supra superciliorum dextrum. 6ª est
Lunae supra sinistrum: sunt enim duo lumina quae
collocari debent supra superciliaria in quibus est
Lumen. 7ª est Mercurii in interciliis. quia Mer-
curius participat de Sole et Luna, sed doctrina
Ptolemaei vide quae diximus de affectibus huma-
narum in 3º fund.to Chirosophia
Secundum fund.tum est probabiliori opinione mathematicorum appli-
cantur planetae et 12 signa Zodiaci faciei.
Quod spectat ad planetas Mars adscribitur
fronti, in fronte est membrana carnosa mobilis
et in fronti nulla fides. Sic nulla fides opulentis
viris qui castra sequuntur.
Sol dicatur oculo dextro. ~~dextro~~
Jupiter auri dextrae
Venus oculo sinistro
Saturnus auri sinistrae quia sinistra sunt fri-
gidiora et humidiora dextris.
Luna dicatur naso propter copiam excrementorum per
nasum transmittendam.
Mercurius dicatur ori propter loquelam in
qua requiritur humiditas ad volubilitatem,
siccitas vero ad compescendam garrulitatem.
Quod spectat ad signa Zodiaci Cancer
loco Zodiaci sive pectorum articulo attribuitur
fronti.
Capricornus loco nasi merito adscribitur: per
Nasum illigo quantum ederum suscitur.
Leo attribuitur genae dextrae
Aquarius sinistrae

virgo

Virgo supercilio dextro.
Piscis supercilio sinistro.
Libra auri dextra
Aries auri sinistra
Scorpius cilio dextro
Taurus sinistro
Sagittarius oculo dextro
Gemini sinistro attribuuntur.
Rao huius est quia signa descendentia in quibus astra majora, quibus virtutes debent duari partibus dextrae ascendentia in quibus minora sinistrae quia est in his non his est oppositio prout dextrum et sinistrum sed etiam prout sursum et deorsum. Recte cancer signum Zenit oppositum Capricorno signum Nadir. Signa descendentia sunt Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Sagittarius: opposita ascendentia: Major vero motus est solis in descendendo quam in ascendendo quia fit multiplicatio luminis et incrementum quare motus major quia ex Aristotele 3o. Topicorum tale additum tali illud facit magis tale.

Quaeres cum unum signum unius planetae detur parti puta capiti manui cur omnes planetae et omnia signa dantur duari capiti et manui.
Resp. dicendum quia partes sunt officiales dividuntur a toto ut colligitur ex Aristotele c. 2. l. 1 physicorum, vero constat ex materia prima et anima rationali. Verum huiusmodi partes sunt incorruptibiles et corruptibilis est quare dicimus unum signum
unum

Unum planetam habere sympathiam cum toto parte
p alia signa aliorum planetarum habere sympathiam cum
partibus capitis hoc die ampliùs familiare est
fidi in aliquem Normannum magis quam Ande-
gauensi quam Turonensi sed fidei plus in idem
hoc magis quam unum ex Turonensibus quam
unum ex Andegauensibus quare est fidi in
unum signum omnem planetam habere sympathiam cum
toto non cum parte.

Caput Secundum

De ijs quae tractantur in hac Arte

Animaduertendum primo paucitatem linearum magis probari quam multitudinem quae influxum planetae interfuisse notat. Sed Saturni et planetariae omnes adesse quam abesse propter influxum necessarium expansionem in ramos hoc est mutabilitatis signare in contrariis dicitur. Clarae magnae et multae optime distinctae notabiles offertur signare contraria contrariorum in [illegible]. Crescentes signare augmentum per eas futurae decrescentes decrementum et eas praeteritae. Rectae autem rectitudinem indicare non influxus nisi cum mediocritate linearum assignanda. 2° interruptae et incidentiae impedire quia aliunde adueniunt nos cruces, stellae, figurae etc. Circuitum illarum sic in linea in dictu est [illegible] eadem signare in linea manum

nes

ne non interruptis, obliquositates
3° Si quaedam planetarum desint Sciendum est Dominus sabbato Lydii cum frequentibus influxus planetae in loco huius planetariae vel quia in nativitate influxus sui impeditur vel saltem minuitur. denique Martem de causa belli et divitiarum, Iovem dignitatum, Saturnum infortuniorum et carcerum, Solem honorum, Venerem coniugiorum, Mercurii artificij, Lunam propter humiditatem peregrinationis et animi inconstantia in peregrinantibus ut in suo nido.
Cur planetae sint causae istorum, quia in sua robur magna qualitas quae est in planeta, siquidem ad bellum requiritur calor et ad acquisitionem divitiarum, ad dignitates vero opus est liberalitate et magnificentia quae requirunt calorem Iovis, debilitates a frigido sicco in quo quidem carceres coniciuntur. Ad honores requiruntur scientiae quibus Sol favet, ad coniugium opus est amor, Venus et calor quem suppeditat Venus, ad artificium opus est Mercurij, ut ad peregrinandum complexio Lunae quae facta est dicta sua positione sit.
Prima Sectio de Linea Saturni.
Longa, flexuosa, mala quia Saturnus est planeta malignus cum in vita hominis est laesus ab influxu Saturni nimia gravitatis interruptio nimia influxus ut dictum est, contrarium est indicium contrarii a contraria causa.
2a Sectio de Linea Iovia.

Recta

Recta, dilucida, non intersecta, longior Saturnina
promittit magnanimitatem et divitiarum acqui
sitionem a calore profluxam. Longior Iovia, quamvis
est index contrarii.

Tertia Sectio de Linea Martia

Si non sit intersecta et longior Ioviali et Satur
nina, bonam fortunam indicat in rebus bellicis
propter praeclarum influxum Martis. Si inter
secetur a Ramo Saturnino et inventa infortu
nium est, sed opus distinctione, nam si linea inter
secans procedat a Venerea signum est militiae
passuri infortunia propter meretrices. Si vero pro
cedat a Saturnina, dat infortunium propter Sa
turnum quare periculum est ne ipsa domo in
Ruere quaesitum decidat. Si a Iove intersectio
fit bona erit miles magnanimus; sed si ap
pareant cruces, stellae etc. ita ut medium su
lineae signum est fore crudelissimi et atrocissimi
nam augetur influxus.

Quarta Sectio de Linea Veneris

Linea, si longa est signum urbanitatis mansuetu
dinis affabilitatis propter humidum calidum tumi
dum, quare felix coniugium promittit, concomi
tantes stellae potissimum in mulieribus potissimum
ab influxu Veneris intersectiori signum mulierum
impudicarum vel certe futurarum, si nata fuerit
aetatibus Veneri confusum bonum omen in viribus
intersecatur a Solari, propter seniores: in mulieribus
a lunari propter fecunditatem in infantibus.

Quinta Sectio de Linea Solari

Longa, integra, recta, non sinuosa, continua et non interrupta max^{me} propter stam promittit honores sed saepius dant utilitatem quam promittere si sit moderata curvitate contrarium ostendere contrarii. Si adsunt macula signum est dona eorum vel fallaciae ab ipso habita et vel Si insuper oculi sunt vibrantes oportet distinctio si sunt magni a copia caloris de linea signum est luxuria: Si parvi a frigore adustia.

Sexta Sectio de Linea Lunae

Si sit integra, distincta, clara et optimum signum pro felici partu in mulieribus propter optimum influxum Lunae: Si multos habet ramos signum peregrinationis ab ipso pro inconstantia ita ut homo non sit contentus in uno loco manere residere verò vivendi in altum maro huiusmodi homines qui sibi ... plus spatii conficit.

Octava Sectio de Linea Mercurii

Plures recta, sola ab influxu praeclaro Mercurii signant sapientiam, prudentiam scientiam dummodo distincta sint nam si se tangant pro adhuc contraria signa praedicta signum est astutia, mendacii, garrulitatis propter majorem influxum Mercurii

Appendix

ad

Ad Chiroscopiam & Metoposcopiã

Primo notandum est 1° in iis qui de die nascuntur videndam esse dextram de nocte sinistram, si tamen una sit colorata altera infici(?)atur vel altera contemnatur ex doctrina peritiorum in hac arte.

Secundo videndum esse modo videndam rami linearum p quo ... ex ... participare. v. g. si ex tuberculo mercurii procedat linea in hepaticam participat ex natura tuberculi mercurii et hepaticae ... judicium si ramus vel ... hepatica tendat in lineam hepatica.

Tertio bonum constare ex integra causa malum ex quovis defectu. Sed gradus mali cognoscuntur ex conditionibus defectibus boni quare quando attulimus in medium multas conditiones laudabiles lineae inde quas deficiunt in linea non laudabili.

Quarto intersectiones ... impedimentum nisi requirantur quomodo requiritur incidentia linearum triangulum constituentium ... intersectio cephalicae a Saturnina vel solari ... a cingulo Veneris.

Quinto ... tuberculi ... intima ... linea vitalis et cephalica esse in angulo supremo, finem cephalicae debere esse in percussione manus in angulo dextro in quo est fine hepatica finem vero vitalis in ... hepatica

hepatica est in angulo sinistro sedium Caudamus.
Signum restricta est in dextra parte manus, signum
in sinistra pars esto judicium de Lineae plane-
tarum frontis tamen signum mercurialis est in parte
superiori, sinu in inferiori quae parva superna &
dextra est nobilia inferna per sinistra. Signum
mercurialis est in monte Veneris signum in monte
Saturni ut patet quod dicitur. Item est signum a sinu
dextra signum Sororum. Signum lunitariarum manuum
signum de tuberculum planetae nam in ea primas
ibi influit planeta non adeo semper radix sinistra: acci-
dentariarum signum per signum Saturnae innotescere cum
Sinu vel rami principium vel fragmentum per tu-
bercula: Signum triangula est in angulo supre-
mo. Signum in hepatica. Signum quadrangulare
in monte Veneris signum in monte Saturni Jovis Vero
a nobis natus signum per sinistra ad usquam signum
finem vitae.
Respectu aliarum apparere locum lineas manus in ma-
nu si dixi in fronte nulla est difficultas de so-
lari, lunarique mercuriali quas nonnulli dicunt
constituere lineam quae vocatur Ophthalmoscopia
a nobis sub metoposcopia comprehensa est alia
si Saturnalium Martia est in medio frontis,
quam divide frontem in sex partes aequales. in
1a parte est Saturnina. in 2a Jupiter. in 3a
Mars in 4a Solaris. in 5a linea imagina-
ria eadem solari per lunari. in 6a est signum
Mercurialis tam in viri quam in foemina
ut patet ex descriptione istarum linearum
facta

facta a Tristodio:

Deniq ad quod accommodandum ordines vitali pro proportiõis maz accommodare postea ubiq linea principalibus, subalternis, triangulo q quadrangulo. unde patebit commensurabis accidentarium diu; postea su

Prima sentia ex Tricasso in Chiromantia cum textu sic utaq ex Arlo c. 18. lib. de Respirat. argumentu aetatis et decrementum, ora dividantur in tres partes proportionatas istis aetatibus ita ut ex Tricasso major sit prima aetas quam 2da, et 2da quam 3a qa ex Arlo l. de vita augetur aptitudo debilitatem.

2a sentia est ex Tricasso l. 2. Chiromantia cap. 25o dividentes lineas potissimum vitalis in 90ta partes beneficio circini ita ut unus pes ponatur in indice, alter in medio annularis ita ut spatium interceptum complectatur decem annos. 2o diducitur pes in fine annularis. 3o in medio auricularis. 4o in fine ita ut spatia intercepta in progressu proportionaliter sint minoribus. Sed vero facie propter eandem praedictam.

Tertia sentia ex Roberto de Fluctibus qui lineam dividit in partes 90ta aequales quoniam in 4a Zodiaci sunt 90ta gradus

Quarta sentia ex Moldenario in Chiromantia qui dividit in 70ta partes qa numerus septenarius est criticus. alii in 80ta qa ex psalmo 89o vita durat tractus 80ta annos ultra quos est labor et dolor in quibus durantur Saturnus causa morbi. Alii dividunt in centum partes quia ex doctrina jurisconsultorum vita durat potest protrahi ad 100um annos. alii dividunt in

in 63 partes qui annus 63 est climatericus qui
nascitur ex multiplicatione nonarii in septenarium.
qui quidem dies contemplabiles sunt ut Levinus c. 32
lib. 2i de occultis naturae miraculis de eis proba-
biles sunt tamen sic.

Quoniam sententia magia medica experientia comprobata
et multa auctoritate Hippia lib. de aere aquis
locis et de alia passim in lib. de naturalibus. Vide in
regione et climate tuo in quo per annos protrahatur vita
sanior vel vita alicuius familiae quam morae sua
natura non intercepta, deinde lineam perpendicularem
tubercula, triangulum, quadrangulum in tot partes quot
sunt anni. Ubi tibi apparebunt cruces, stellae, vel
literae hoc indicat talem mutationem tali anno eventuram
et, cum medici intra limites morbi mutationem tali
tempore cognoscant quando ... intra limites
sanitatis ergo. Si sit intersectio in vitali indicat
morbum gravissimum in hoc ~~[illegible]~~ tempore infligendum
afferam. In tuberculo veneris notandae lineae trans
versae quae semper matrimonii indicant rationem inclinationem.

Absolutae sunt haec de annis ad Onirocritica
quae agit de insomniis quae est nobilior ex aliis partibus
quibus quo insomnia plura divini et occulti continent
sunt cum cognitis quae non sunt in septo ... et
liniae

Pars postrema de Oniuocritica

Oniuocritica est insomniorum affectus colligens: cuius praedictioni fides adhibenda est si rationabiliter adhibeatur, non vero si nulla sit ut Aristoteles c. 1. l. de diuinatione per insomnia quare cum nihil nisi eius causa per rationem dicamus duas partiamur duo de eius capita primum de fundamentis secundum de ipsis quae tractantur in hac scientia.

Caput primum de fundamentis

Huius capitis sunt duo fundamenta.

Primum est ex doctrina Aristotelis depromptum ex lib. quae ad naturam pertinent cuius ordo tradendus est in nimio totius sua insomniorum.

Primo datur obiectum, quod est proprium: quod spectat ad omnes, non multorum sensuum ut motus, quies, numerus, magnitudo, figura ex c. 6. l. 2. de anima.

Proprium quintuplex pro quintuplici sensu ex Aristotele ex cap. sequentibus et ex lib. de sensu et sensili proprium imprimi imaginem in sensum; commune vero ipsum modificare imaginem, non quidem actu intellectum certam sed instituto quodam ex doctrina medicorum secundum desiderium eorum partium s. imaginem in gradu non actu quam fortius in utero esse aequalia in magnitudine parentibus sed instituto itaque dictum est de sensili communi apud Aristotelem v. g. color montis imprimit imaginem oculorum magnitudo vero ipsum modificat non ut oculus esse aequalis monti sed instituto.

2.° datur sensus externus cognoscens utrumque obiectum

obtum ita ut unusquisque suum proprium cognoscat cognito tractu imaginem quae vocatur expressa seu intentionalis impressa. quod est datur calor proprius calefactionis in igne et calor tuae calefactionis in aqua ita datur species impressa proprius cognitionis et expressa tum.

3° datur sensus communis in anterioribus cerebri ventriculis cuius 4or sunt munera. 1um est cognoscere varia quae sunt percepta a sensu externo. 2um est cognoscere duas obiectorum. 3um actiones sensuum ex c. 2 l. 3 de anima sentimus enim cum videmus nos percipimus hoc per sensum communem. 4um est vigilare dormire ita ut vigilia sit tempus relaxatio somnus tempus vinculum ex c. 1 lib. de somno et vigilia hoc sensus primi ac communis ex c. 2 nos phantasia ac imaginatione ex et ultimo lib. de motu animalium. Causae 4or sunt materialis somni vapor meatus obturans; vigiliae solutio meatuum ab ipso vapore. formalis somni est concentratio spirituum: vigiliae expansio: efficiens est calor in somno vapores attrahitur, in vigilia discutitur: finis somni est reparatio spirituum animalium; vigiliae actio exterior.

4° datur phantasia cuius 4or sunt munera 1um est excepto somno et vigilia simul munera sensus externi et communis. 2um est abstractio speciei 3um componere sensata a sensu externo per exempla cum sensatur in sequenti fuga mortis amorum: sensata cum non sensatur in sequenti percipiat sensum inimicum non sensata intus sed in sequenti percipiat amorem et odium: 4um est aestimare aliquid amplectendum vel fugiendum.

5um

Quintum cogitare in hominibus qui apprehendere propter
intentionem discurrere de rebus singularibus materialibus.
6um est instinctus seu ductio phantasiae ad aliquid
propter tales actiones complexionis. Septimum est
insomnium quod contingit inter dormiendum cuius
causa efficiens est phantasia ex c. 1. lib. de insomniis
materia est nota, forma repraesentatio, finis indicatio: si enim
vox signum est cap. 8. l. 2. de anima quidni et insom-
nium sunt enim insomnia complura vero repraesentantes
ut voces ex instituto ex proemio lib. de interpretatione
8um est impetus quo impellitur appetitus sensitivus
per vim motivam ad officia obeunda ratione amoris circa
rem &c. 9um est phantasiari cum illa tum magis
ut in illa cognoscat quid impellat velle in
imaginatione appetitus.
5° est memoria cuius munus sunt recondere ima-
gines phantasiae repositas in memoria sine discursu
reminiscendi cum distincta a cap. 2. l. de memoria per
reminiscentiam atque in altero ventriculo in phanta-
sia in medio.
Denique hic referuntur primo noctambuli cum [illegible]
nervi sensus obtunduntur non moventur vel quia
spiritus vitales in musculis delitescentes a forti imagi-
natione excitantur. 2° melancholici qui se fingunt
esse boves asinos &c. propter imaginem quam
validissime alligatam phantasiae vapor enim me-
lancholici siccissimi. 3° incubo affecti qui noctu
opprimuntur propter vapores crassos melancholicos
diaphragma opprimentes per musculos respirati-
dicatos. 4° vertiginosi propter motum circularem
vaporum

vaporum vel spiritum in ventriculis cerebri. Similiter
spiritus qui saepe diu apparent propter vel similiter
imaginando, sed quia dum vapores huiusmodi exteriores
occupantes, quare non videmus intra oculum sed
propter vapores in oculo possumus imaginari ali-
quid extra oculum.

2um fundamentum ex doctrina relationis

Cum nihil sit in illustri quin primo fuerit in sensu,
possibile vel per aliud quod sit aliquo modo correlatum
ostendi simul cognitione per capacitatem relativam; ex fundamentum est
quot modis dicitur primo illud per aliud est singularis
comparatio velut: 2° est efficiens comparatio causae
3° est accidens Comparatio substantiae. 4° est materialis
comparatio spiritualis cum ordine in Uox comparatio
concipitur. 5° est pars comparatio totius, sed unionis
6° pars comparatio absolutiva. 7° fundamentum comparatio
relativa. 8° etiam realis comparatio relativa tantum
rationis. 9° indivisibile comparatio divisibilis: 10°
in comparatione modi. 11° actum comparatio passivi in
patiente vel possibile: 12 organum et obiectum comparatio facul-
tatis. 13° oppositum comparatio oppositi in privatione
habitum et nihil per aliquid: 14° una comparatio mot.
15° Imago obiecti per obiectum visio in obiecto obscurum per
manifestum cognoscitur: id explicamus quia quomodo
imago una per aliud producit imaginem in illustri eodem
modo phantasia cognoscit v.g. Imago singularis
in phantasia producit imaginem aliam in illustri et
cum illustratio illius velo phantasia cognoscit singu-
lare.

3um

Tertium fundamentum ex Arnaldo de Villanova ubi agit de insomniis Scaliger et aliis somnia sunt vel naturalia ex spiritu et cibus ex Hipp. lib. de insomniis vel aalia ex visis interdiu et cogitatio quotidiano vel divina quae sunt a Deo Angelo: vel occulta in quibus requiritur artificiosus interpres ex Nilo c. 4o lib. de divinatione per insomnia. In huiusmodi insomniis deveniunt, scilicet, alterum movetur per requiritur dispositio ex parte corporis et animae: ex parte corporis per se ex cibus praecauetur ex cibo, potu ex parte animae quae vel una sua elevatur a rebus sensibilibus vel doctrina passus sedat ut quando D. Stephanus videbat Deum apertos et orabat pro inimicis: sed cum una et doctrina dicit particulariter Dei gratia: Quod si deo sit positum indispositum, situm corpus et animum dicit sunt confidentia: Si corpus sit proportionatum coelo quia ad motum sed quoad cognitionem autem alibi sit ulterior dicit maior confidentia si sit proportio sed cum subtilitate per distortionem dicit veritatem imaginari in figurando: si recte dicit imago
metaphorica
cum aenigmate si fortuna sine aenigmate. Si falsi
non cum veritate per expressione.

Quartum fundamentum Conditiones insomniorum sunt
Prima est libratio in apertis urbibus. 2a est somni
ima moderatur nocturnus cum decubitu modo in
sinistrum latus modo in dextrum ex Consilio Medicorum. 3a est ut cum considerantur insomnia
secundum somni tempus tertiam ex parte: ne ultima gr

pravum

parum durat sed medij quia in ultimo fit esse interruptio.
4a est ut cerebrato bene extimentur ut patet ex sermo
primitivus Physiognomiae ex pectoris. 5a est ut nulla sit
interruptio. 6a ut obscurentur tempus, sed et qualitium
quotidianum. 7a est similitudo expressa ab autoribus
comprobatarum nulla est similitudo tam expressa
quin reperiatur dissimilitudo ex Arist. lo. c. penultimo l.
i. topic. Vide secundum fundamentum Similitudo ipsa sicut
cedit a natura nam ut se est et addere ita ad cognosci
nam est similitudo inter obtinet et cognitum ut non
intus cognitum per naturam

Quintum fundamentum obiecta insomniorum referuntur ad
decem categorias quod si sit complicatio unumquodque
ad suam classem est reducendum. Sic nos agimus de
explicatio Somniorum supernaturalium qua solum proprietatis
committitur sed naturalium secundum rationem circumstantiarum
ex doctrina Arist. et Hipp.

Sextum fundamentum applicandi sunt planetae cum sig
nis Zodiaci Vide proprietates planetarum et sig
norum in ultimo fundamento Physiognomiae, Vide in somnia
quae procedunt ex diebus, tempore, exercitio quotidiano et
applica planetas dominantes ex signa dominantia
ut si quis viderit somnia bellum Marte dominan
te in Chiromantia ... Quiromantica con
templatur Lunam in omnibus signis Zodiaci nota
vero per lunam per ceteros planetas cognoscere prima et
indicare quare nota si planeta sit in signo dominante
ceteris paribus Somnium dominantem credere nam
et si sit in signo contrario vel nam similiter Vide insuper
quando influit astrum nam influxus ... ad

Angelorum

angulos rectos est fortior non recto.

Caput Secundum

De ijs quae tractantur in hac Scientia

Nonnulli referunt infortunia ad duodecim domos horoscopi sed quum multa requirantur pro pluralitate constituunt duodecim Aristotelis Categoriae insequendae quarum divisiones vide in logica et metaphysica.

Sectio prima de Substantia

Praenotandum est primo quod Aristoteles libro de insomniis et alibi si tactus errat visus non errare, si visus errat imaginatio non errare, si imaginatio errat intellectus non errare, si intellectus errat logicam non errare quae dirigit intellectum ad veritatem inveniendam. Quia visus plura percipit tactu, imaginatio quam visus, intellectus quam imaginatio; nam sensus externi tantum percipiunt singularia in actu praesentia. Imaginatio praeterita, absentia, praesentia, intellectus universalia et spiritualia: Logica vero cum sit scientia rectior est illustrior cum sit in Aristotele in somniis quibus somniantibus sciam me somniare.

2° quod Aristoteles c. 2 l. de divinatione per insomnia stultorum praesagia quae nulla illorum non est cura refutat: Nam dicit qui sunt in expositione mentis ... cum arbitraculis notae non infidam peregrinorum sortiam etiam urior de amicos pro propriis sollicitudinibus, mox cum propriis ... ...

Et

& mobilitatibus quia spiritus illarum sunt subtilissi-
mi quidem exhalationes e terra eductae sunt subtiliores
vaporibus ex aqua eductis licet terra sit densior
aqua quia ex cap. 6. l. 1. de ortu aquae producendo
max.a agit in contraria. 3o ex Hipp.o lib. de in-
somniis etiam dum ad vigilia non sibi vacare in-
tentam singulis corporis functionibus: in som-
no verò spiriti e corporis partibus de proprio
domicilio continendi [illegible] ex Scaligero causa dici spiriti
e corporis partibus quia calor in partes nobilio-
res concentratur id quod in [illegible] est [illegible] per
egressibus est illigimus motum imaginariae somnia
autem a se ad res omnes corporis consideratur
dummodo non exceedant captum imaginariae. Causa
est sed sine spiritum corporis quod officium ut me-
moria tales imaginibus exponat phantasia ut
patet ex [illegible] lib. citato v.g. dulcis pituita
officium ut memoria exponat imaginari imaginibus
pituitae vel mellis vel alicuius rei dulcis
si videlicet somnus sit placidus continuus non
interruptus cuius causa sunt boni vapores in cere-
bro inimici sic et imagines perturbantes quae
saepius accidit contrarium, vel nihil prorsus unde
fundata ad minimum est quod imaginandum moveatur cum
imaginatio moveat quidam a sensibus divulsa
sunt effigies in ~~opposita~~ sedem propter motum imagi-
nariae materiae. Sed loquitur quod si imagi-
natio moveat quidem, est quidem imaginandum moveant
Rdo affirmative ex [illegible] in proprio opere physico
asseritur mutuam esse compassionem inter animam
corpus

corpus in sicis actus imaginaria p appetitus sensitivi ad cenam calidam ad quam consimiles appetitus respondentes. Sic prosequimur desumamus pro Categoriam Substantiae S[illegible].

Prima Sortis de Substantiis spiritualibus ex Hipp[o] loco citato. Qui ab deo accipere quippiam somniamus qd prunum sit signum est bonae valetudinis si impurum contra rarum tradit Hipp. ostendit enim quod in corpore tale videtur purum esse vel impurum, par esto judicium de angelis quos videre bonum signum etiam est conjecti honor p caloris natiui:-
Sed alloqui angelos malum est vel propter timorem, vel propter desiderium superstitiosum vel propter maximum motum flatuum in viis corporibus. Ego vero pute cum Moldenario in istis signis de aliquid divinum.

Sda Sortis de Caelo ex eodem Hipp[o].
Si in somniis videntur Sol, luna, caelum, Sydera pura, alba, motu proprio agitata signum est bonae valetudinis agunt enim caeli in haec inferiora per motum lumen p influxum ex doctrina Philosophorum. Puritas signum est puritatis humorum; motus vero indicat motum eorum ita Ut Conciliator adscribat motum eorum planetis Mel cum Saturno Biliosum Marti, pituitosum vero Lunae:-
Sanguineum vero Soli vel potius Jovi Contrarium est indicis contrarij. Quare si indicatur in similis astrum luce deficiens quos defluxus intra limites sanitatis signum est morbo futuri propter futuram oppressionem caloris natiui; intra-
limites

Limites morbi signum est mortis et extinctionis
caloris nativi: Si laedantur astra signum est sensi
moti: si abolebantur consumptionis in senibus:
Si quiescant signum est digestionis impeditae: causa
vero facile patet quia ut in nobis est calor coelestis
sic in coelis lumen. Si somnium sit de stellis
de contingens in corporis circumstantia: Si de
luna in partibus carnis et internis: si de Sole in
partibus mediis ut sit iddem ordo in nobis ac in coelo
ex Commentario Scaligeri: Si patiantur ab
aere vel nube id est debilius quam ab aqua
aut grandine quia aer magis est consentaneus propriae
vitae quam aqua. Nam si luna patiatur quam
si Sol propter praedictam rationem: Si sydera ipsa
obscuro videantur opprimi per suam imbecillitatem am-
bitum superare non posse signum est morbi imminen-
tis: Si ab oppositione sit aliquo causa debilitas pro
eo judicium de reliquis: Si vita evanescere vi-
deantur signum est mortis in qua calor coelestis
evanescit: si sine regula ac prolixe vagantur ob
distinctionem vel admirationis in suam condi-
tionem et astra insequuntur tunc signum est insa-
niae nam sicut furiosi ita inclinant ut calor
nativus sequi videatur: Si vero non perturbentur
tur signum est bonae valetudinis ut patet. Si
videantur vagari nullius impulsu signum est
causa interna et maxima perturbatio sit ~~animi~~ et circum-
stantia accidens signum est et evacuationis quam
~~Signum est~~ fiat ut evacuantur prius in certum
corporis corripiuntur ex Hipp. et Galenum in

ordinem

orientalibus bonorum signum quia a motu proprio syderum. Si ad occidentalibus vel ad mare p signum est morborum frigidorum si turbum frauntur signum est destillaia a vaporum ascensu. Quod si ad terram videant signum ~~[illegible]~~ tumorum durorum in carne computatium, vbi fecunda appareant foma humida, alba, illustria bonum. Contrarium est mala contrarij in parte Arnaldus vult solibus signare fratres, Lunam matrem, stellas fratres et sorores ratio est manifesta.

Tertia sectio de Eltiz

Infamia de Ipsalter, signum nel ipsa nel sibi ud morbos nel perturbat oltiz similis quod si post conceptionem mulier de aliquo somniauerit oltio signum est futurum seruire gestis ipsius. Alii pro oltio jus dicimus de aliquo mixto in quo conspiciantur et oltium pertinaiam p dura affectio propria. Leges libros delia de [illegible] animal vt somnium de sedare signat impleium nel audaciam quia Leo ap petit implere.

Quarta sectio de Metroria p eodem Hipp.

Si appareant nolliua pluuia cum minuta roratione signum est sanum partium: contra si fuerint imbres largi dysenales cum aqua sorada a contraria ca[illegible] Jano Cornario Medico interprete: mutata facies fluminum signum est motus sanguinis pernicia typij per canales: visio fontium p putrorum signum est vetera flatibus affecta: delitesin dum in loco profundo; mare fluctuans ventris morbos innuetur a flatu cum in ventre multa aquosa congerantur

diluuium

diluuium, morbum dignari ab S[...] obruente. Si quis
ex bal° lib. et cistule somnio urinam reddere in
fluuio signum est pituitae praedominii. Meteora igne
signant bilem, lucida caloris natiuum, atra flat[us]
Aquea aquae dulcinitie si sint soluta in pluuia sign[um]
impituitae si concreta gran[...] mel[...] uel crassi: sed
dicere ex libris Meteororum aliis inquo loco sunt
eiusmodi meteora: nam in partibus corporis eadem
esse signum v.g. somnio capram saltantem in sum-
ma arbore regia signum est bilis florescentis
in cerebro vide glt[...] meteororum et animi uel meliorum
ut non glt[...] [...] Bilis est flaua, amara,
calida, tenuissima; sanguis est rubeus, dulcis, hu-
midus, tenuis: Pituita est alba insipida, frigi-
da, grauis: mel[anchol]ia est nigra, acida, sicca, crassi-
ssima plus est virtutis in glto tactili prima quam
sapore, plus in sapore quam in colore, plus in
colore quam in tenuitate et crassitie. Si omnia
consideramus facile judicabis de humore. Si non
vide quod uincit. V.g. si somnio aliquid frigidum
illud magis monstri imaginandum quam aliquid
amarum.

Quinta scientia de mixtis perfectis inanima[tis]
Ut judices vide primo ex doctis gltam praedictum:
2° propriam gltam prope referatur ad aliquid, vtrum
3° vide metalla quae sinunt ex metallis et vtrum
cognoscere v.g. ferrum [...] est signum bellicorum
certaminum pax [...] judicium de lapidibus, alijs
mixtis inanimatis. Pediculi signant pravitatem, sicut
non alij: sed quomodo id explicatur augendum sig-
nificat pediculos et pediculi augentur. R[espon]deo
in

in augusto est frigida cum pravitate Mercurij id quod est signum spiritu frigidi & pravitati humoris quia non conducunt ad acquirendam pecuniam. Sed potentia sum & mala corrupta in ipsa non est calor interna. Sed spiritum eorum proce... l. 4 meteor: Calor enim confert ad acquirendam divitias: Sic consequentur mortui qui visi fuerint parentes et hominum dabant in sapiens: si quid est distinctio ex Hipp.ᵗᵉ si mortui sint candidi dantes aliquid previ signum est bona sanitate mortuum... alia non videntur ex tradiz. Hipp.ᵗᵉ gravium est vide ex contrarij. Si vero sint nigri et aliquid auferentes signum est malorum humorum nam mali vero contaminant bonae & sanitatem innuunt sapiens est signum tristitia videre mortuos ex Artemidoro l. 2. qa cum cogitamus de mortuis tristes sumus.

Secta Sexta de Vegetativa ex Hipp.ᵗᵉ

Si apparent arbores sterilis signum est corrupti animae dominium nam corruptum sterilescit. Si frondes cadere videantur signum est futuri morbi frigidi & humidi nam a frigore & humore hyemali decidunt folia. Si sint frondosae fructu carentes signum est morbi futuri calidi sicci quia defraudato humore arbor est infructuosa. Nos plantae ex Arnaldo judicantur etiam proprietates spirituum pectori Vide de libris Dioscoridis de plantis et fructibus etc. sic de inde dominium fruendum aliquam qualitatem sic hominis de dominibus frigidiis est in te spiritum frigidum - Vide in fructibus ea quae respondent ex planta spirituum & judica: bonum est videre plantas magnas virescentes & fructiferas optimum enim est spirituum. Et non spectat ad panes et cibaria.

vide

ex quibus dominibus conficiantur

Septima Sectio de animalibus.

Reptilia indicant sordes vel humores qui berod[?] sunt ex Arist. c. 24. l. 2. de historia animalium: Volatilia libertatem natatilia potentiam, gressilia sanguinem in predictis vide proprietates ex Arist. lib. de historia animalium in quando mater Neronis somniavit se parere draconem: formicae indicant laborem, apes prudentiam, pisces laborem in mente quae pisces degunt in aqua in qua laborant navigantes ad mundo motu: arbor vero quae fert fructus noxiam praeferit umbram in aspectu patet.

Octava sectio de Sabina[?]

Si sine vero somnium est anima figuranti naturae polit[?] semper ex vel unde quod contingere ex dictis de dicendis:

Nota in animalibus de signis de quibus idem judicium ac de aliis: de partibus similaribus et organicis vide capitulum de usu et functione partium v.g. caput de ... ad cognitionem quae sensus collocantur in capite.

Cor: coniugium quae signat ... in mundo mar ... frenulla ... confirmant. Sudor et signum letitiae quae praeaccidit est causa ... sordidum humorem vel humoris a sanguine unde vide tur.

Splen videtur facere cogere amare ...

Lac ... ad pilos vide colorem ex dictis.

Si mulier somniet se esse barbatam ... notum si sit vidua signum est renovari coniugii auget ... dolor ... si sit maritata id signat mortem mariti vel quia maritus est spiritu bilioso id quod cognoscit mulier post conceptionem vel quia nimis calida producit calidum humidum

vidi

viri enim desistant proportionis id quod intelligendum est si saepius cogitet nam scia est de ijs quas firmi sunt per vel frequentius nunc raro: Quod si quis somniet se habere cornua in capite signum est audacia propter cornua sed quia cornua insident audaci; qualis Tauro: quare semper nota in quibus similes de quibus cogitamus nam saepius insomnia ducuntur ex ijs quam ex rebus ipsis. Nota insuper ex Hippocrate si monstra in insomnijs appareant signum est non gravari cibus impedientibus: nam monstra contingunt propter maximum impedimentum per naturam impeditam. Si sine fiducia signum est solutus: denique nota ex lumine colorum colligi calidum, malum ex apparitionibus sublimioribus colligi spiritum de... : sed ut apud Arist. accidentia modificant substantiam ita insomnia petita ex accidentibus modificant insomnia petita ex substantia.

Sectio Secunda de quantitate et qualitate

Cum quantitas sit accidens maxime qualitas vero sit utrique vero substantia sit ex cap. 1. l. 2. de anima coniunctim de quantitate et qualitate agendum est sit itaque.

Prima sententia de quantitate somnus revocatur ad ubi, qua ad quando, motus ad actiones et passiones: oratio ad somnum. Hic igitur agendum de magnitudine et numero in quibus consideramus excessum et defectum excessus autem significat defectus minus. In malis defectus est praestantior excessu: in bonis contra in parte de arboribus magnis operantur: itaque videre mortuum malum sed videre cum saepius mori. Praeterea Ar. de insomniis lib. 2. qua est inde debilitatis caloris nativi ne vita robustior quare est signum mortis vel in eo

qui

qui somniant propter praedictam causam vel in particu-
laria naturae propter eandem rationem vel in iis quae sunt
eadem natura propter eandem sympathiam ex Aristotile
medico qui non tantum hunc cum mortuo et cum
somniante eadem saepissime ... eiusmodi somnia
a Deo immittuntur. Corporis est signum distensio-
nis caloris per venas per omnes dimensiones superficiei
in latum, lunda in longum Si nullum aliud consumi-
tum ingerat somnium ad aliud insomnium id quod
considerandum est nam qualitas cum sit activa magis
quam ingrediet quam qualitas quae est passiva quare
calor in corpore magis repraesentabilis quam
corpora venarum distensionem

Secunda sectio de 2 libro

Firmantur aliquid in nobis permanentia signat, nec
firmantur aliquid in nobis permanentia signat, vel
bilis mobile, qualitas cognoscuntur per actum et usu-
ram tantum a nobis assignatum. Vel. signum est ca-
loris si quia somnia bo esse fortem. Naturales facul-
tates cognoscuntur per actum per organa. Vel auditum
per auditum vide quae supra diximus. patibiles qualitates
s. obtusi sensus ... satis indicant secundum sed
obtusos primae qualitates cum gravitate et levitate
sunt valde saporibus, sapores odoribus, odores
sonis, soni coloribus, colores reliquis qualitatibus
tandem tactilibus quae apud medicos hunc ... -
ma ne ... vide in physiog-
nomia articulum de auribus. Figurae angulares indi-
cant impedimenta venarum propter angulos non cir-
culares: activae qualitates sunt indicio activitatem vel
venae vel minae passivae receptionem vel morbi vel sani-
tatis ... resistentiam. Sic reservantur in dicta
artificialia vide figuram et usum signum somnii

se viderit librum atrum p[er] expositum ex Aristot. sig-
num est mel. et aviditatis carnis in parte anima
oia p liquida mandere [illegible] informanda [illegible]
lotum nascendi ex Cardano lib. 8. de varietate
rerum cap. 44. Cum oraõ refertur ad sonum et
sonus indicet flatus dicitur hic harmonia cum [illegible]
suavis [illegible] sed nulla hic harmonia
contra.

Sectio Tertia de Relatione.

Prima relaõ est ens respectivum distinctum ab aliis entib[us]
absolutis et relaõ sequens agendum est hic itaq[ue].

Unica Sectio de Relaõ.

Si sit convenientia signum spiriti p dissonantia in-
multiplicati in hi hominibus et aequalibus et inaequalibus
In relationibus actionis signum est [illegible] qualitatum
activarum caloris p frigoris si quis homines
se esse [illegible] in relationibus passionis signum est
[illegible] passivarum [illegible] p siccitatis in signis
hominum se esse solitum. In [illegible] activa pas-
siva signum est caloris [illegible] divergentia; Si infe-
rius [illegible] in superius signum est [illegible]
[illegible] calidum innatum ratio est [illegible] mani-
festa: Si aegrotus homines se esse [illegible] signum
est mortis quia calor nativus [illegible]
spiritus. Sed quomodo [illegible] illius dicendum quod mors
sit signum nuptiarum, et nuptiae mortis in aegroto
nonnulli volunt [illegible] quia imago tam mortis
quam nuptiarum [illegible] separationis sed potius asse-
rendum est id esse quia in nuptiis vitam [illegible]
[illegible] propriam [illegible] si quis homines
[illegible] nupsisse alteri viro est signum mutationis
spiriti

tpili uiri pac ordo judicium si uxor somnier virum alium duxisse uxorem: si fratres siquan inimicitiae, inimici fratres: inde fratres dividuntur et tertium, et inde inimicare idem tertium vide ordinem, Coguaia et ablig 4° de grad ánimi c. 7. et Gal. l. 2. de dinime.

Sectio quarta de Actio: Passio: et quando

Cum actio et passio non distinguantur a motus cap. 3. l. 3. physicorum et semper sibe numdiver cap. 3. l. 3. physicorum et tempus sit mensura motus ex c. 4. l. 4. et quando refertur ad tempus ex libello Categoriarum et hic tradimus conjunctim aggredimur. Sit itaq

Prima p sdanda sentia de actione p passione ex Hipp.o l. de insomniis.

Si actiones diurnae in insomniis appareant potissimum bonitas signum est sanitatis nam cum non impeditur ab inanitate replitio et congestiona quin in diurnae perfectae consiliis: sed si diurnae actionibus insomnia adversentur est perturbatio in corpore hanc quam toti magnus in cerebro perturbantes: si omnes actio ves fiunt recta aute et videntur circa gratissima obta in signum videat aute steren borum cultum et arbores germinantes ac fructu bonos edentes bonum est signum sanitatis cujus actiones integra non laesa et videntur circa obtum tale quale est, quod si apparent res in perfectae hoc praedit ab extra ipsa bonae cum res visa in perfectione hic sic spata: contrarium est vndeque utrumque . . . qua ad hanc speciem vero sectare si qui quidem somnier videatur esse ejusmodi in ut magnitudine

minuuz

minuere sibi, est signum bonae valetudinis propter
praedictam causam quare membrorum modus alius
a natura constituitur. Si videatur nihil boni promittit
peius tamen est si minui videatur, gratia quam
major quia hoc procedit ab inanitione quae est peior
repletione quare in aliquo Hipp. cibum augere in aliquo
cibum minuere. Exempla nova imitantes signum ut si
Rex somniet se esse privatum, vel privatur capite in
parte corporis superiori. Ita qui somniat se cibum
aut potum solitum capere non satis corporis nutri-
tur ita ut propter inanitatem fiat imago cibi et
potus quare cavendi validissima maximum excessum [?]
in appetitu signum, videlicet contra ut fames ex
casso consisti: sed praeterea edere et bibere prava quae
appetitur non est depravatur in iis mulieribus -
embriones [?] affectantibus. Vinum est signum lucri
quia calidum et quia est calor in acquisitione
divitiarum ut diximus. Passiones autem sive per-
turbationes indicant concentrationem vel expansionem spirituum
per somnium unde fundamenta physiognomiae. Cum quis fla-
bellum [?] fugimus propter siccitates, sanguis in nobis
tumultum excitat violenter per concentrationem. Propter-
ea navem per somnium bonum non vinci id quod somniatum
in visu quia gradus adversitatis vel vincuntur natura
vel a natura vincuntur fere esse judicium signa
dealbanda [?] aliquis superare videatur transeundo flu-
mina per videre hostes armatos signum est fervoris
ex putredine. Somnium quod signum certissimum est in
mulieribus quibus menses sunt suppressi et quasi
amore tenduntur. Si terra aut domus alium monstri

videatur.

videatur sano morbus, oppositio sanitatis signum
nam esse & talem vero cum terra de domicilium sunt
immobilia si moveantur patria status mutatio
ostendunt. Si quibus assuescimus de iis in ipso
iure videantur signum est cupiditatis [illegible]
dum spes diminutae rerum desideratarum. Si
somniet vincere superbum vincet inimicos vin-
cendo tamen [illegible] qui superior est cau-
minorum. Nota
Nota actionum se quae [illegible] actiones, passionem
passivas resistam utrumque. Motus nihil est
aliud quam actio et passio realiter licet specifice
a tio ut actio a principio passio a subjecto v.g.
Calefactio est motus in ordine ad calorem actio
in ordine ad ignem & passio in ordine ad aquam quare
nihil aliud est dedum de motu. Velocitas, fre-
quentia, et accelerio est signum [illegible] calidorum
tarditas et deficitur frigidorum ratio manifesta est
Si quis somniet aliquid in se ipsum incidere sig-
num est [illegible] opprimentur et forsan nos inimicorum
si opprimantur ab interno quidem ab extrinseco cum
quicquid movetur ab alio movetur ex c. 1. l. 7.
physicorum. Si quis somniet se volare supra [illegible]
dorsi [illegible] Simurae se [illegible] alae [illegible] nos. Si
sic primum signum est robur [illegible] calor nati
vi in alio [illegible] naturalis volanti. Si secundum signum
est perturbatio [illegible] in corpore et aliquando stultitia
vero [illegible] requisitum ad actiones naturales, facultates
et substantia [illegible] nos [illegible].

Tertia sectio de Quando

Et primo sunt ~~[illegible]~~, aestas, hiems quare si somnies te esse in alio tempore quam praesenti, aetate quam hic signum est complexionis illi aetati vel tempori. V.g. si somniaveris me esse senem vel non esse tempore hyemali signum esse spiritus frigidi complexionis.

Quaeres quomodo cognoscantur quando contingant effectus somniorum. Sed videbis in appendice pro astrojudiciariis de talibus &c.

Sectio Tertia de ubi & Situ

Cum Ubi significet collationem ab ubi & situm concernat partium corporis ad partes loci & ubi & situ conjunctim agendum est de utroque.

Prima sectio de ubi. Quod est vel spirituale vel corporeum sed cum ubi spirituale non possit sub ~~[illegible]~~ hac ratione percipi ab imaginatione de ubi corporeo agemus cujus duo sunt sursum deorsum, ante, retro, dextrorsum, sinistrorsum. Itaque in somnijs sursum dextrorsum procedere sunt signa servorum calidorum. Contraria frigidorum: nam [illegible] calidi feruntur sursum. dextra pars corporis est fortior sinistra propter sanguinem fontem & bilem receptaculum utrumque videlicet iecur & vesiculam felleam in dextra corporis parte collocatum: pars vero anterior calidior est posteriori quia carnosior ex Hipp° aph. 69. lib. 5 Rigores incipiunt a parte postica magis quam ab antica: Horror vero frigus & rigor differunt solum magis & minus ex Medicis

quar

Lux tria contingunt in febribus qui vapores aures
feriunt membranas musculorum quare calor extra
sentitur intus: absentia vero caloris frigus est. non
est signum quod calidam vallis frigidam, nec-
lata vel laeta humidam, stricta vel aspera siccam:
Ratio ex dictis est manifesta. Et quia delineatus
alicubi ita ut vel non possit exire vel difficulter
si in aqua delineatur signum est fortuitus: Et in
terra melancholia: Et sedes mundo non possit
utrinque. Et in huiusmodi locis apparent flores
fructus semina in ipso proprio nomine est ut dictum
est. Sed vide cum decora folia, floribus, semi-
nibus, fructibus propria ipsa proprio nomine
ut dictum est. Sed vide ipsorum et saporum quali-
bus dictis nam ex Artemidoro c. de fructibus
fructus autem vel amari indicant ex amari-
tudine. Et omnia odorata in flores propter ex sala
tiones calidas, per laudes signum sed per
sanctum ex Artemidoro ut non dignitatum
propter candorem Legumina per semina spectat
ad nam nam pisa propter flatus signum
expeditionem negotiorum: fabae vero dissensiones prop-
ter candorem ex Artemidoro Medico. Ar-
bores fortunas bonum est somniare et calida
siccitas nam calor confert acquisitioni: siccitas
retentioni: quare cogitare et humida frigida
signum est paupertatis: Et aliquod ad com-
ratas adoratione. Vide modum insultus disfunctionis

p

et conditionem aulice ex Arnaldo. Satira est ostendere menstruatis calidiores quam virgines frigidiores ex Moldenavio. Aqua in montibus est signum fistulae in partibus superioribus et in vallibus in partibus inferioribus.

Secunda sectio de situ

Septem ossales situs rectitudo curvitas: Curvitas in rostro signum est morbi frigidi curvalium ordinem tendentis. Rectitudo ad perpendiculum est signum optimum propter robur naturae agentis ad perpendiculum quod si absit signum est veridinae ut si inflammato lecto potius fluendo sanguine et nare dextra quam sinistra hinc enim non est actio ad perpendiculum: Septem accubitus sunt jacere signum infirmitatis virium. Sedere signum est quietis et prudentiae nam anima sedendo fit prudens ut textu sextus proverbio. Stare signum est motus nam stare est mundi ex Arist. c. 8. lib. 6. physicorum vide. Deo judicium de situ superficiali ac profundo ut de loco superiori ac inferiori. Sic referuntur oscula de quibus sic statuit Ansolmus lib. de insomniis: Si vir somniet osculari uxorem signum est irae: amoris contra si uxor somniet osculari virum quia licet osculum sit signum caloris tamen quia est major calor in viro efficit iram, quia temperatior in mulieribus amorem. Si vir somniet osculari meretricem signum lucri propter

calorem

calorem viri pendentia. Si mulier somniet se
osculari scitatorem signum est maxime periculi
propter mediatorem sua mali. Si parentes som-
niet osculari filios signum est morbi potissimum
calidi in ipsis filiis ex sanguine calido propter talem
per ascendentium parentum calidum. Si filii somniet
osculari parentes signum est honoris propter caloris
moderationem. Si quis somniet osculari servum sig-
num est sanitatis propter calorem minorem.
Si quis somniet osculari animal domesticum me-
candum nisi sit somnium animale signum est timoris
et odii est enim signum debilitatis caloris cupra-
nea scribitur in fusso contrario ex dictis c. 7. c.
de [illegible]. Galinus est minimum mulieribus osculari
quam virorum et mulieres sese osculo excipere
propter majorem proportionem inter virum et mu-
lieres. Hic referetur somnia dentium nam longi
ossis apparentes in insomniis a mea vastori-
tibilitatem designare fanno judicium de litibus
a pituita itaque si extrahantur propter sanguinem
eum esse signum reversionis ex pituita repugnare
Ipito [illegible]. Si excrescant extra os a ma-
jori calore signum est [illegible] fortunati quod si dei
dam se rarescantur signum [illegible] vitae
et non si non rarescantur enim nonnullorum
signum mortis parentum propter [illegible] inter
inimicam magis in parentibus [illegible] ad quod
in procedendi sunt [illegible] ita dentes nutritionis
s.

s. apprehendunt. color indicat sua praedicta.
Nota non posse aliquid somniare de variis factum affectibus secundum quod causa in physiognomia ... iudica in oniro-critica.

Sectio postrema de habere

Hic nos agemus de habere categorico quod denotat adiacentiam unius substantiae alteri secundum diversa modum habendi ... praedicta ... denotat ...

Prima sectio de habere categorico

Species sunt in rebus inanimatis ornamentum. In rebus autem vestimentum sunt vel totale vel partiale in quibus considerantur colores, usus, pulchritudinem, deformitatem, ... Color denotabit ... Laudat ... lib. de insomniis candidam vestem per pulchra vestimenta sed candor esse debet similis candori luminis ... candori aquae. Nam Artemidorus asserit nigrum ... significare sanitatem a calore; album vero mortem a frigore. Sed candor a lumine significat sanitatem. Nigredo vero ab extinctione luminis inducit tenebrarum mortem: contrarium ... Usus ... considerandus ... Apomasaris lib. de insomniis tunica est signum laudis et famae ex Anselmo. Corona aurea est signum honoris. Sublimum laetitiae: pulchritudo denotat ... favore: deformitas impuritatem.
...

habenda est ratio maior: nam ex Apomasare vestes ex lana
facte propter calorem moderatum honores portendunt;
Si sint vestimenta etati, sexui et dignitati quemadmodum decentia
optimum est signum; contra vero est signum intempe-
riei et malorum morum ut colligitur ex dictis. Vestes
nove ex Auicenna signant laetitiam, ut detrite et
sordide ~~laetitiam~~ tristitiam, quia vigilando huiusmodi
vestes vel voluptatem vel dolorem adferunt. Si
quis somniet se esse nudum signum est morbi pau-
pertatis vel mortis quia evanescit calor nativus.
Si vero sit nudus aliqua parte, exponende partes
nudate aliquo modo lesione signum est hostes inimicos
debellaturi: calor enim nativus involvitur in hu-
mores noxios domandos quo involvimur in hostes ali-
quo modo similes humoribus nostris noxiis vel propter
antipathiam vel propter aliquam perturbationem. Illam
humoribus noxiis quia huiusmodi hostes sunt infirmum per-
turbantes enim nonnullorum. Si quis aspiciat se somni-
are se amisisse calceos signum est mortis quia
ad ut suprema prima desinit infima pedes partes a
calore fonte remotae: Si vero somnians alias
se videat: Si sit masculus signum est timoris.
Si foemina honoris et laetitiae quia in vigilia foe-
minae non inferre laetitiam in foemina videa-
re quale aliquid apparere in ~~vigilia~~ tale in somno
et in insomniis apparere potest quia est eadem fa-
cultas et idem obiectum. Si quis somniet se lavare
vestimenta ~~[illegible]~~ bonum est, nam enim hostes
noxios a bona sedavit per ista judicium de or-
namentis aularum.

Cap. da Lectis et modis huiusmodi.

vel

Vel si somniamus carere parte aliqua corporis et
signum est nos carere aliqua virtute cujus talis
pars causa est v.g. si quis somniat se carere corde
signum est timoris et pusillanimitatis vel somnia-
mus partem esse ubi est alia pars tunc est
laesionis spiritus partis v.g. si quis somniavit habere
oculos ubi sunt aures signum esse excitationis. Vel
somniamus habere partem alio spiritu donatam et
signum est tales virtutes in nobis diuari v.g. formi-
ca est signum odij ab ipsis fugiendi: ut formicas
vituperanda, pulchritudo laudanda ut patet. Si
somniamus habere plures partes signum est excessus
spiritus ipsius partis vel virtus quare si quis som-
niavit habere tria capita signum esse cognitionis
honoris: partes alienae a sexu signum spiritus sexus
v.g. si vir somniavit habere ~~pectus~~ mammas
lacte turgidas signum esse ~~[illegible]~~ imbecilli-
tatis muliebris. Si somniamus habere aliquid
in partibus unde spiritum [illegible] quae est in parte
v.g. si formica appareat in auribus signum esse
horis auscultare cum labore et difficillimae inquisi-
tio. Si somniamus habere aures alias et tune
[illegible] ipsius aliae: ut si quis somniavit habere
aures asininas aeque frigida signum esse servitu-
tis. Si quis somniat esse in utero matris est ali-
quis humor opprimens calidum innatum: Si videa-
tur operire, calor nativus vigere: Si videatur egredi
oppugnatur. Ratio manifesta est. Si vir somniat
se esse gravidum a calore signum est [illegible]:
Si mulier signum est morti mulieris: quare si vir
somniat

Si omnis pareat malum signum est paupertatis. Si nullis signum est laetitiae ex Anselmo. Hic ubi statim ungues magni signum bonorum parui; contra nam ungues valde ad laborem propensiones. Alij modi Galeni patent ex dictis.

Quaeres quid sit statuendum de uniuersalibus antepraedicamentis et postpraedicamentis.

R. dico 1° imaginandum non posse percipere uniuersalia sed tum singularia species infimarum quae eorum ex ordine praedicantur et afficiuntur aliquo accidente. Quod duplex est proprium s. necessarium et contingens sine cum de quibus actum est.

R. dico 2° in antepraedicamentis de conuenientiam et disconuenientiam quare disconuenientia ostendit intemperiem, conuenientia temperiem. R. dico distinguere non esse de modis Galeni de motu ita ut rota bene obiecte motum directum nullum indicare impedimentum reflexum vero indicare ut patet quare ex Artemidoro si quis somniet se videre in speculo ubi est reflexio si sit aegrotus signum est mortis propter reflexionem: sed si non sit aegrotus signum est nuptiarum non propter reflexionem sed propter imaginem quam calor natiuus in gratia est paratur desiderare pactionem: repugnantia indicat intemperiem: compatibilitas temperiem, prima pars simul si sit ordo signum omnia in nobis esse mancipata calori natiuo si non sit ordo contra.

appendix

Appendix ad Onirocriticam

Circa notandum est primo ad cognitionem somnii na-
turalis videndum esse primam partem huius Oniro-
criticae: ad secundum naturalia videndum esse id
quod notavimus in lectione de sibyllis quod-
videlicet hoc movet memoriam ad repraesentandam ima-
ginationes imaginum aliquo modo similium humori
ita ut si somniemus de piro pro pomo frigidior
hoc nempe calidior partibus magis vel similia
ipsis pomi vel piri [illegible] attendat, primum
incrassat. Ad secundum divini non a Deo nec ab
Angelo sed a caelo videndum esse ordinem traditum
ab Arnaldo.

Secundo haec somnia saepius commiscentur an magis
referuntur ad naturalia, naturalia vel divina sic distin-
gui constellationibus omnibus ipsum notum ad-
naturalia referri actus influentibus per analogiam
cum insomniis [illegible] cum dispositionibus requi-
sitis supra dictis ad divina sic haec non ad hunc
ad naturalia hunc cogitamus parimus aliquid in
somno tale quale vigilantes cogitamus ex lib.
2 de somnio Scipionis. fortuita vero referri ad
naturalia non naturalia sunt vel permanentia a possibili
qualitate permanente: vel fortuita a passione transeunte
[illegible] in obscuris distingui [illegible] illa saepius
accidunt haec non est maxima interruptio ex
Lemnio l. 2. de occultis naturae miraculis c.
32.

Tertio

Tertio accidentium insomnia modificant insomnia -
subtiliter in qua supersublunaria denuntiant calidum -
innatum : sublunaria vero quae in mixto vide
cuntur prodiunt gestis propriam pro usum ad quem
consuetudine quid renovatum in gestibus primis
Tertio vide ordinem supra dictum insuper circa usum
sicut dictum est de nutrimento frigidum efficiendum
finalem . Ad frigidum rationem modum quae sequitur
virtus somnii de lecto videre modum pro fundo hu
ius . Quod si aliquid contrarium accidat vide cau
sam supradictam et quod aliquod contrarium donum, -
quae fiunt vigilando in quibus capiunt contrarium
fingimus quare ex Anselmo cantare est signum
tristitiae pro obtinuisse mulierum amicitiae: quare ex
Apomasare Si quis somniet se esse avem - ferum
hunc signum est honoris propter laudandum rarum : Vide
quod si tunc a quo sit bonum tunc ad quem erit
malum et contra ut dictum est de viro gravido pro
muliere gravida
Deinde sic nobis videndum est tempus quo contin
gunt ea quae praevidentur in insomniis sic itaque
Prima sententia ex Artemidoro 4º de insomniis
sub finem . Quae videntur in insomniis si cum
tempore definitum ad huiusmodi tempus referuntur.
Si indefinitum contra . An vero sit longum vel
breve habenda est ratio circumstantiarum quae aug
ent vel minuunt Sed sententiis sequentibus ex
plicabitur.

Quinta sententia est Simalkaodi asserentis dandum
esse initium hora mensis quare si somnium fiat
per tres horas ante diem in fine tertium mensium
id quod praevisum est contingere. Sicque applicata horae
mensibus. Sed haec sententia videtur pauca continere.

Sexta est aliorum qui considerant naturam signi et
Lunae nam si signum sit mobile vel Cardinale
videlicet Aries, libra, cancer, capricornus Luna
velox cursu pro die lunae effectus eodem die contingit
contra si sit signum fixum, Taurus, Leo, Scor-
pius, et aquarius, pro luna sit tarda cursu pro die
Saturni unus annus vel transibunt anni quot gradi-
bus luna est ad suum transitum per signum quare si
sunt tres gradus dantur tres anni.

Quarta sententia est Arnaldo de Villanova habetur
inspectio naturae pro qualitate rei visae et proportionis
somniantis ad rem ~~visam~~ praevisam, loci motus
lunae pro natura signi quod luna peragrat unus dierum
vel augendum est vel minuendum tempus.

Septima sententia habetur inspectio naturae aliorum
planetarum quorum influxus prout est similis
vel repugnans insomnio potest accelerare vel
tardare initium: habetur tamen major ratio lunae
quae nobis propinquior est. Cum non si sit tarditas
est signum fixum gradus computabitur pro
anno hoc patet experientia peritissimorum in hac
arte de aliis planetis proportionaliter potest judicari
visa experientia motuum pro tempore planetarum
influxum

influxum ex dictis quare si sic planeta modo
velocior vel tardior sit dicet ex Theoria planetarum
et in colligendo numero vero regula trium propor-
tionum.
Nota plurimas esse divinationes quae ad physiognomiam
non spectant ut augurium etc. de quibus agemus
Cicero lib. de divinatione et Niphus
Nostram physiognomiam physicae mathematicae et Astro-
logiae habebimus illam fundamentis physicae et
astrologicae fulcientes absolutam 4or partibus
quae ad physicam hanc licet prima 1a sor nomine
vocetur 2dum lib. de coelo 3am de hac physi-
lica 8o de auscultatione peculiari nomine physici
nuncupentur et 2dum in physica non tantum agitur
de rebus naturalibus sed etiam de affectionibus rerum
naturalium ita in physiognomia non tantum agitur de partibus
corporis sed etiam de lineis et insomniis quae clare
statuere reputamus actiones ab eo procedentes: ob-
servavimus methodum resolutivam in docendo
vero observabimus compositivam in judicando: in
his omnibus partibus non secuti sumus extre-
ma fati peccatum, superstitionis et haereseos sed
media tutissimi inivimus via ~~ne~~ inelucta[bili] &
religionis. Haec ergo de omnibus partibus phy-
siognomiae dicta sufficiant ad Dei gloriam et studiosorum
gratiam.
Hunc tractatum dictavit Vir doctissimus Robertus
Frogerius Medicus monspeliensis parisiis anno 1622

p. 356

Semina et principia prima Artium Physiognomiae Chiromantiae Divinationis ex insomniis Artis memorandi et Lullianae

Praefatio

Res magnae a multis damnantur, a multis commendantur. Deus, Religio, virtus, Ratio nihil majus melius est, et tamen qui contemptores Dei sunt religionis, qui virtutem neglecta [illegible] vix [illegible] [illegible]
Inter artes magnas sunt Physiognomia, Lulliana, memorandi et divinatrix modo hoc dicta et circumforanei doctores nolunt [illegible] scientiam admirantur: alii penitus abjiciunt et nos quasi impium [illegible] nimium illi quae bona sunt [illegible] mala, quae rebus magnis magna adnascuntur [illegible] palliant: si quae mala sunt condemnant: bona aut nesciunt aut nescire volunt.
Statui [illegible] mala [illegible] magnorum Virorum auctoritate et ratione proposita nolui jacto semina studiosorum [illegible] nolui doctores [illegible].

Semina Physiognomiae

Varii Physiognomiae Tractatus

Physiognomia [illegible] cognoscendi [illegible] affectu [illegible] conjicit interiora [illegible] affectus et defectus
Quadruplici signatur est 1^a est de coloribus et figuris [illegible] metallorum et [illegible] conjicere in fa[illegible]cinum Alchimista apud Quercetanum et Crollium de
2^a

Sedā ex varijs motibus planetarum vires conse-
quitur et vocatur Physionomia qualem apud Medicos
p Baptistam Portam.
Tertia animum propensiones, affectiones coniicit
in sum vocatores ex quibus &c.
Quarta quae nostri instituti est physiogn.a dicta.
Quid sit Physiognomia et An sit
Physiog.a dicta ex signis p accidentibus in cor-
pore nalibus, nales eius affectiones, mores, naam
propensiones p mysticum scientia colligit.
Hanc autem esse sive scientiam constat
Est physiog.a si constat ex affectionibus animi occultis p
nalibus imprimi quaedam signa p vestigia in corpore
Secundo si constat inter animam et corpus nalem esse
sympathiam Utrumque autem est verum ita se habet.
1° anima pro multa passiones corporis signa quaedam
et vestigia sit ut constat ex obriatatibus motibus &c.
2° Cum anima motum aut titubat corpus pallescit
cum anima amat corpus amore marcescit, cum
irascitur aut verecundatur corpus rubore afficitur
3° Sine anima autem sit et reliquum corporis figuram
nunquam venit aliquod sine anima scientia p corpus
arbores.
4° ad physiog.a ex signis aliorum animum et plan-
tarum ergo et physiog.a dicta
5° Si vero fortuito irascitur aut aliquo affectu
conturbatur signa quaedam in corpore relinquuntur
ergo sic quia anima ad aliquem affectum sic propensa.
quaedam

quaedam habebit signa naturalia

Regula ad Physiognomiam

Prima est quaevis affectio certum est signum et unum proprium per ordinationem in uno quam in alium est aliqua passio quae cetteris vehementior est ideoque certum signum in hoc ordine robustius et fortius est hujus signum est extremitatis corporis magnae et amplae hoc igitur fortior in quo hac signa sunt.

Secunda si aliquod animal plures hac affectiones et inclinatio quoddam signum hic hujus vel illius passionis aliud animal inspiciendum est quod unam tantum habeat passionem signum quod in illo apparebit et non in alio talis passionis erit nota

Tertia quivis homo aliud est temperamentum scilicet vel vel cum vel Sanguineum etc. temperamentum autem sequuntur mores cum per inclinationes possumus autem cognoscere temperamentum ex signis per mores. Quod autem pro vario temperamento sunt varii mores constat ex pueris adolescentibus senibus qui vel ingeniosiores vel hebetiores pro vario temperamento quod autem temperamentum cognoscamus per ex homini morbis temperandum non naturalem cognoscimus igitur per naturales cognoscere licet

Quarta ex differentia locorum, alimentorum, victuum alia sunt temperamenta alii mores

Quinta in arte Physiognomiae instituenda oportet tria considerare animal aliud, homini et affectiones id est si iracundum hic de homine iracundo inspiciemus et animal quod maxime iracundum per natio quae maxime iracunda et aliquis homo ira perturbatur. 6a

6a nunquam oportet uni signo credere.
7a nemo potest ex physiognomia cognoscere virtutes mor-
ales nec vitia alterius nec cogitationes nec virtutes
illorum ad internum aliquid seu spiritum, mediante arbi-
trio dicitur, sed nemo cognoscit ex signis
physiognomicis sed tamen inclinationes eorum cognoscuntur.
Ratio est quia cognoscimus id quod a libertate dependet
in suis virtutibus, vitiis, cogitationibus.
8a cum aliquis aut sapientiam aut aliam virtu-
tem est adeptus, nullum in corpore relinquit signum
attamen quia homines ordinarie sequuntur temperamentum
corporis ideo de inclinationibus iudicari potest.

Signa physiognomica ex toto corpore

Primo datur statura ex qualitate
Corpora quo minora est timidiora et quo majora sic
cum de prudentioribus aliquibus signa constat ex sensibus
formicis, apibus, vespis etc.
Qui sunt carne molli et delicata praesertim in
vola manus et tactu valent illi sunt prudentiores
bonoque ingenio sed instabili: qui vero duriori sunt
carne et robusti corporis sunt ineptiores.
Animalia quae sunt exsanguia omnia et cetera sunt
timidiora ut pisces etc. sanguinea vero sunt forti-
ora et maxime praesertim carnivora ut canis, apri, le-
ones etc.
Mares ordinarie fortiores extremitates habent
majores praesertim dextram partem sinistra fortiorem;
si quae partes extremae sunt dextrae aut sinistram
fortiorem

fortiorum sexus effeminati signum est et e contra si
foemina sit, maris signa superius dicta virago est
Corpore pilosa, signum calidum et humidum libidi-
nosum, glabri et debilis corporis frigidum vel sic-
cum vel humidum effeminatum: pili tamen mol-
les timidum sic lepus et oves timidissima animalia
maxime sunt pilo molli: Leo vero et aper pilo
fortissima pilo sunt durissimo et sic in avibus
primi durioris fortiores sunt ut constat ex gallo gal-
linaceo. Sic septentrionales sunt duriori pilo, et
fortiores: pilositas a in aliquibus an deles-
circa verticem signat loquacitatem quod ex avibus
constat circa verticem pilosis et pennatis et
loquacibus

Qui nigro sunt colore sunt vel et sanguineum aduste
sunt ut plurimum et sunt meticulosi, dolosi, pro
pensi ad credulitatem et assimilantur ad Aethiopes
et Aegyptios.

Qui albo sunt colore ut plurimum sunt pusillani
timidi, luxuriosi, misericordes assimilantur ad aquam
et foeminas ideo viri albi ut plurimum foemi
niores ut constat ex septentrionalibus et foemi
nae albae magis proclives ad venerem

Qui sunt colore fusco sunt fortes et audaces assimilantur
ad Leones.

Qui rufi et rubri sunt astuti et assimilantur ad Vul
pes ratio est quia cum sanguis nimis calefacta rubescit
cum ideoque caloris indicium est rubedo et astutia.

qui

Qui flammeo sunt colore in febri ardente labor
rantes frequentissime sunt ad delirium propter nimium
calorem
Qui pallidi sunt et sublividi sunt frigidi, timidi
invidi, et longae vitae.
2° a quantitate. Qui parvo corpore sunt mina
tio ingeniosiores, loquaciores et referuntur ad
occidentales sunt avarae, formicae, apes, ingenio
siores. Corpore magno tardiora ordinariè ingenij
reflexuntur ad septentrionales et ad quercus, sunt mag
nanimi sed verecundi et timidi.

Signa a capite et facie seu vultu

Caput et facies in homine maximè elucescit, proinde
Signa manifestiora sumuntur quia illic potissimum
sedes est animae, talia quae non hic tantum sed omnium sensuum
illic officia exercet.
Caput illius id omne quod capillis tegitur
Qui nimio magno sunt capite sunt stolidi, proinde
ille, ignavi et somnolenti, propterea quod habeant
in tam vasto spatio dissipatos et non collectos spiritus.
Qui nimio parvo sunt capite stolidi sunt ingenij
iracundi, violenti propter subitos motus spirituum
et quia in tam parvo spatio non bene sua functiones
exercent.
Caput cavum in capite ingenium dolosum, iracundum
significat propter celeres motus et subitam spirituum respira
tionem.
Si cavum sit in occipite timiditatem significat
Si synciput prominet bonitatem sensuum et imaginationis
Si

Si occiput promineat bonitatem memoriae
Si superbia sit simile et quasi planum insolentiam et
dissolutionem
Si sit eleminatum, productum stultitiam signat et immun
ditiam
Et globosum sit destitum in fronte ratio quia nimirum
si non anterior pars promineat vel posterior partibus
non valet ideo nec ratio
Nimia longum et prolixum initio quidem bonitatem
Postea vero nimium tarditatem signat nihilominus etiam
cum spectatore aliquando et imprudentes.
Dedicitare et crebritatem capillorum sicut de dentium
vanitatem et longaevitatem significant
Si frons sit valde magna ignaviam, obtuso ingenio
ob eam rationem quam de capite magno dixi
Si frons sit valde parva, mobilem inconstantem
ratio est quia in parva spatium exiguo loco est deinde quia
reciprocatur spiritus signat et refertur ad sues
sicut prior refertur ad boves.
Frons lata stupidum et aliud agentem et admiratorem
rerum omnium vulgarium
Angusta indociles et inquietum.
Rotunda cum circulatione totius iracundum insen
satum et refertur ad ventum quia calorem est
in cerebri prominentiam.
Alta totum imprudentes. Longa totum bonitatem
Minime plana sagacem refertur ad canes.
Quadrata magnanimum et fortem.
Qui id frontis quod tanto caput ut elevatum est

est

et libidinosum significat sicut porci qui adnatore et capil lae ad nasum

Signa ab Oculis

Oculi sunt fenestrae animae: animi indicia per ipsos sunt videre numeri in quibus potissimum sunt signa animae quae si reclamant aliarum partium signis potius oculis credendum.

In oculis supercilia, anguli, cilia magnum et pupilla oculi potissimum consideranda

De superciliis: si sint recta significant molles mores si sint inflexa ad nasum significant iratum asperum

Si sint inflexa ad tempora oblectatorem et dissimulatorem

Si sint demissa invidum.

Si in arcum desinant ad nasi commissuram subtilem et studiosum

Si sint contracta iratum tristem

Si longa et multa significant iratum meditantem maiora.

Si sint tenuia aut nulla destructorem quendam interiorum

De Angulis. Anguli oculorum longiores significant malitiam

Si sint carnosi in quibus sunt glandulae prope nasum significant iratum paranum.

De Ciliis

Cum inferius cilium est retractum deorsum operire oculum significat interiora aliqua destituta esse siccitate et minatur infirmitatem: si vero in infirmitate sine tale cilium significat imminere mortem

De

De nigro et pupilla oculi
Oculi magni animi brutum, indocilem, pertinacem, pi-
grum signum ob vires dissipatas.
Et avari inconstantes, fraudolentum, invidum, suspicacem
Oculi in cordis(?) quod videre quamvis insensibiles non fa-
cile dissipantur signum acutos et dolosos.
Quibus oculi optime sunt inconsiderati et temerarii
Flavi, humidi, magni quieti et pellucidi animosos
et ingeniosos. Nigri ~~timidos~~ timidos, flavi mag-
nanimos.
Quibus pupilla in girum agitur utraque cum quibus
insunt varias maculas variae figurae dolos nefandos
Rubicundi iratos; ultimi perficiuntur hic initio
maximi et primi ordinarie moventur.
Qui torquentur in obliquo dominaces(?)
Si sunt depressi prudentem; si sunt elati stultos signum
Nictabundi inconstantiam; intenti imprudentiam.
Quibus sunt cum orbe circa oculos maxime sunt
condolet(?) ait Scaliger.

Signa ex Auribus

Quibus sunt pilosae aures signum est valde brutos,
indociles, contumaces ut sunt animalia omnia quibus
aures sunt pilosae: Canibus vero qui proximi
sunt homines(?) disciplinae, aures levissimae, mediae, -
optimae ad memoriam et ad auditum, nam pilositas im-
pedit, labiatae(?) affectionibus obnoxia est, pauditur(?)
est levius disciplinae ideo in aliis disciplinae capaces
stamore(?) leviter et virtutem audiendi exquisitissimum

Quibus

Quibus aures sunt arrectae et superior pars quasi in mucronem complicatur signum est libidinis, ita enim caeterorum animalium aures sunt quorum nullum est famelicum.

Quibus sunt aures grandes asininae aut mulinae attamen memores.

Quibus aures sunt pendulae et flaccae signant tardos opere prodigos et sui admiratores.

Signa ex Naso.

Ex eo signa mortis sunt in morbo subito seu acuto si contrahantur nares. Vastitas nasi bestiam. Brevitas obstinatum confidentem: crassitudo tarditatem. Angustia et tenuitas acumen. Acutus mucro iracundiam praesertim. Nodus in mucrone bestiam. Curvitas principium aquilina virilitatem: Simitas libidinosos.

Cuius pars ima propendens, magnanimum ac injuriarum memorem.

At quibus supinus erectus obstinatos signat.

Quibus est nasus spartus et planus audaces et sunt insidiosi.

Rotundus et obtusus nasus magnanimum significat et refertur ad Leonem.

Signa ex reliquo corpore praecipue ex manu unde Chiromantia

Vnus Deo superiores partes et inferiores mundi conformatas: nam caput in rotundum et majus dila

tatum

-tium coelestem et sub supremum coelum: Quemadmodum illi:
genitae angeli qui non sunt forma corporum: ita illa tamen
in suprema parte praesideat quod aliquando non est actus
corporis: alia anima potius caput deorsum habens et
posteriores partes sursum
Superiora proprie in viro majora quam in foemina ut
enim plantae masculae superiores partes idest radices
sunt majores inferiores et folia minores: plantae
autem foemellae e contra idem est in homine viro et
homine foemina
Superiora in facie ordinarie sunt indicia inferiorum
pectoris vel ventris etc. Sicut si nota naevus aut
verruca est in facie similia in inferioribus reperitur.
Et quod dixit et Scaliger notavimus ego Senior
pedum depressio aut adductio de natibus judicatur.
Sed quod mirandum est cum in senectute tum in
tepidae subitaque conditionis et primo habet quia illae
sedes vitae potissimum sunt antiquae et infra plagae
sunt mortales: unde deo gratia flectimur et ideo
vitam submittimus:
Sedes cum inferiores partes adductae sunt et causa
signum bonitatis corporis et [illegible] ob ... fractum:
Si vero sunt molles multa carne et aequales malum
signum et foemininum.
Si quae bene consideramus quam longitudinem etc
corporis sumus nostro velut intrinsecae pedes circini in
umbilico et late explicatur manibus pedibus circulus
fit qui medium digitum manus et majorem pedis
attingit

attingit
Manus Soli tribuitur data. Symmetria admirabilis cum duo articuli priores longitudine idem tertio articulo: tertius vero articuli digitorum reliquae manus usque in longitudine ad restam
In manu duae lineae bene factae duae tertiis continuae et firmae per totum volam ostendunt longaevitatem signum bonitatem facultatis sitricis ore dixit brevior vitae in sum insita per sitas minima articulatim sui corporis praeterea si in optimis partibus tum fit mea fatrix signum est in cordo facultates acquisitam latior.
Sunt et 4ta aut 5ta lineae praecipuae quarum 1a est vitalis quae sibi pollex inflatatur dat quo longior magisque continua nec interrupta eo prosperior quoad vitam.
Secunda est quae fit ex curvatura pollicis.
3a quae fit ex curvatura auricularis digiti et sunt in orbes firmo sunt Sorbus reliquae duae in parciorbus una minimum qua a medio digito descendit altera quae ab auriculari ad inferiorem partem pollicis.
Longitudo caloris, latitudo virium, brevitas aut exilitas linearum brevitatem signum atque ad res inclinat quae inde sequuntur.
Unum signorum optimum Albertus per Ptolomaeum Sunt [illegible] similes plani, molles tenues, subrubentes perlucidi: magni enim rigidi per bonorum morum indicium sunt obtusioris pravitatem sanguinis ex quo
fiunt

finem
vngues inflexi per ungui cum maior rebus aut solitary signum. Cum facibus dedum leprary futura denotam.
Manus longus digitis longi hominis ingeniosi. sicut breues digiti non ingeniosi.
frequentes manuum motus inter loquendum hominis loquacitatis signum et inpatiens si inter conuersationem ore manibus appropinquet et quasi adducat.
Crassities, longitudo. vel digitorum similiter et longitudinem crassitiei eius signum

Artificium Memoricę

Quid & an artificium Memoricę sit

Ars memoriæ continet præcepta quibus memoria naturalis dirigitur et conseruatur: multi eam tamquam vana promittentem abdicantur: Est tamen ars quædam.
Nam 1º cum ergo recordari sit obliuionis, repetitione oportet eius contraria illi arti locum esse sed memoriæ recordari potest, ergo omnibus ars ergo est.
2º nulla est ratio cur pro vobis sit ars morum, et illectæ ars discurrendi nullæ et sit ars memoriæ quæ ille ... et ... est et sine qua ... ...
3º Aristoteles, Cicero alij de ea scripserunt arte quam omnes Rhetores pariter eloquentiæ faciunt esse ergo ars quædam.
4º experientia constat hoc artificium aliquem præstare quod naturalis memoria præstare non potest deinde constat ordine et methodo Dialectica itemque figuris quadrata memoriam

Mriam jmuari deq in fine periodorum memoria
ablevur et ordinarie qa periodi non ex sese in ordine
membra periodorum.
Sed duo afferuntur ab orbis: primum est nim
naturam ab artificiali diversam: 2um est alteram vero artifi
cio res discimus quam si adhiberemus praecepta logica.
R. d. 1o ideo sedes non sunt condemnanda qa aliquos
ad stultitiam aut infamiam redigant sed immediate
potius sanum rerum per debili imbecillitate rerum causa sunt.
Ad 2o pari jure Regulae grammaticae sunt rejiciendae
forent facilius enim discunt pueri loqui latine in olim
nalibus absque praecepta quam per praecepta grammaticae
insdeminimus cum unam vestem jmanda est per discimus
grammaticam multo labore non in regula tempore retiv
nantur sed in regulae postea obliviscentur elegantius
loquamur perinde de memoria dicimus.
5o confirmari potest ardet sl cum loco rem per actionem
in memoriam redire cum recordor scholae in meam
venire quicquid praeclare illic gestum aut dictum est
itidem cum recordor Socratis recordor dominum qui cum
Socrate fuit ergo memoria quaedam est.

Quot modis jmuari potest Memoria et quavumnam rerum est

Primo jmatur ordine dialectico et memoria logica.
2o jmatur per medicamina vel intus assumpta quibus
spatium mediis non commendantur corrigitur et vel
extrinsecus admota quibus memoria excitatur
corroboratur talibus et Campanula in praedicatione

se utuntur literatura p hac de memoria medica
3° memoria vel ex rerum vel verborum ita in integra
oratio verbatim dici possit hoc artificio de quo postea
rursus licet Ciceronis et aliorum praecepta habeamus
ego tamen haec inutilia existimare sunt; sed memoria rerum
Ciceronianum, Oratorianum, imperatorum, regum &c.
hanc profitemur in contubernium studiosis Naturae.

Regulae vulgariores ad Memoriam localem

Prima Regula: subalternatur alia per initiales
literas vel syllabas composito vocabulo sunt
desumenda exemplum: si ex Alexandro et Romulo
et Maximiliano et Augusto ordine sit componenda
hac per initiales literas haec vox (Armo) ubi
A signat Alexandrum. R. Romulum. M. vel
componatur vox per initiales literas hoc modo
(Alero) &c. ubi prima syllaba Alexandrum significat.

Secunda regula ordinaria memoria vacillat in fine
periodorum praesertim si coram magna aut habita
quaedam dicenda sunt exparte. qui memoriae diffidit accipiat
sibi notissimum aliquod verbum et a prima
voce incipiat primum periodum a secunda secundum & sic
deinceps V.g. si de hoc multitudine sit oratio de hoc
bona literatura incipiam periodi a vocibus eminentioribus
versus V.g. Arma virumque cano &c. hoc modo.
arma hoc quia nos milites haec cum literati suppeditant
Virum etiam quia maxime decent arma ipsum pro omni
merita conferenda sunt. Cano etiam Homerus inter
prudentissimos belli duces maxime Nestorem & Ulyssem
consilio

consilio bellico pro libertate instituta. ptio d. incipe.

Tertia regula. de historia longiori aut Regum aut resp. discenda in perpetuo memoriae mandatur comparatione urbium principum ordine in notam sancta [illegible] tamen compendiosa reddere ipsi eam prima litera abutitur mysteria hoc distico comprehendi

Nuncia visiti linguam dicta puelli

Et pastor ciconiis regia templa fugit &c.

ubi vox prima significat annunciationem 2a Visitationem p hic de caeteris.

4a oportet etiam usitata tum de p[re]scia minimum ad similitudinem vocabulorum in aliquo notae comprehensionum alia proxima praesertim si vocis ita ut si discendum in aliquam prolem rerum fictiam. precantes qui corrigi amat prima vox sibi nostris Virgilianum arma virumque cano discere poteris [illegible] sibi suarum nostris scilicet virum propter similitudinem rerum quam prima facile pro ipsa voce invenire.

Regulae Generales Memoriae localis

Memoria scripturae instar est ad scripturam tabula vel tabulae litterae vel figurae carta vel papyrus. Hoc requiritur ita imaginatio quae instar scribae pingit vel fingit imagines loco litterarum in variis locis loco in carta. Hoc tota memoria in imaginatione locis imaginibus vel figuris consistit.

De Imaginatione

Haec vero est imaginanda ut amicissima, inimicissima, admiranda, magna, parva, ridicula, p inepta

multa

multa, pauca, minima, contorta, dimidiata, duplicata
rotunda, oblonga, quadrata facillime imaginatur
exempla ordine patet. flumina, omnes lapides, duo monstra
gygantes pygmeos saltantes, consules, acdiunos
fornicarios, prodiuncto, centauros, duo mima
perdix. duos quatuor patrum: mortua amores: qua-
dratum tenorum facilius imaginatur

De Locis

Quibus loca nota grande eisdem tenuia collis, mon-
tibus, vallibus, fluminibus, sylvis, antris: preserti-
tim vero rebus artificialibus in aedificijs et ijs quae
aedificijs continentur in cubiculis aulis etc.
Apud Ciceronem et Quintilianum alij alijs utuntur
locis aptissimi ij sunt qui traditi sunt a primo emi-
nentis magistro Grancellio minimum parietes cubi-
culorum quibus et Ganniguerola utitur et Rodanus
Brunus: Ibi in cubiculis ita est distinguenda in-
gredientibus primus paries sit a l.ta seu dextra:
Secundus oppositus 3.us a sinistra 4.us porro cum retro. Et
quia rotunditas nimis officia ideo quadrata figura
memoriae max.e prodest.
Cum igitur in quovis pariete quinque loca primo in primo
angulo inferiori parietis secundus in superiori: 3.us in
medio 4.us in altero angulo superiori et 5.us in posteriore
itaque viginti loca sunt in quovis cubiculo et quod
notandum est ea loca facillime per numeros
distinguuntur: ultimus enim angulus primi
parietis quintus officii locum ultimus sedi-
parietis officii decimum et sic deinceps

ordine

Ordine ergo observentur cubicula in domo illustri et notentur 5 cubicula eorumque loca repetantur. Loca hac minime provisa sunt instar litterae M ubi 5 isti anguli repraesentant 5 parietes loca

De Imaginibus

Si aliquid memoriter discendum ut sunt historiae variae aut vocabula varia aut res varia imago affigenda est ~~imaginem~~ meditatione postquam alii loco seu angulo secunda imago est affigenda ut repetendae sunt illae imagines ore verbis prolatis ut jam fieri solet sed sola mente debito ordine retrogrado mente sunt revolvenda tales imagines — postea ad secundum parietem accedendum est.

Sint v.g. discenda haec vocabula quinque serpens, ignis, miles, Nox, studiosus: serpens fingatur infantulum devorare: ignis templum aliquod inflammare: miles ibi amicissimum occidere Nox nudum pro obtinere jacere: studiosum paedagogus corrigat.

Difficultas hic oritur quonammodo imagines rerum non sensibilium aut non illustrium aut difficulter illustrandarum habeantur.

Ad 1um respondeo, facillime exprimi v.g. primum per columnam secundum per virum et foeminam: 3um per tridentem seu octavum per clepsydram: 4um per crucem decimum per duas manus aut crucem seu centesimum per lunam semipleniam.

Resp.

R dico 2° vocabula ignota et non illustrata per simi-
litudinem et analogiam comprehenduntur ut haec
Vox Hebraea Barke per similem vocem Gallicam
aut Latinam. Et hic de Cathedra.

Admonitio

haec praecepta observanda. 1° in subtili 2° in rebus naturis
discendis 3 in historiae fabulis etc. 4° in historiis 5°
in nominibus regum, imperatorum, ordine ediscendis. 6a
cubicula sic distingui possunt ut nomina aut nomi-
nibus aut deorum aut avium aut plantarum.

De Arte Lulliana Quid et qua de re sit

Haec ars est dialectica per quam universaliter de
quacumque re disserendo licet non vere sed probabiliter
ut de omnibus de rebus naturalibus disserere possit ut vere inq-
quaerere quaestionis de istis ... dialectica. Et quia
doctorum judicio ... judicio sic magna est ideo nulli
in subtilitatem venit.

Duplicatio disserendi licet vel de ... sic ...
... alia re disputandum sit vel de
quaestione aliqua in utramque partem disputanda
vel probanda tum vel improbanda ut si proponatur
utrum divitiae optimae utrum virtus praeferenda divitiis
Quem modum a multis doctis peritiores a paucis
de utroque Lullus disputat.

De Termino Simplici

Primus modus est terminus ... et mediocritatis doctis
utilissimus, promptissimus ... ut de quacumque
re

re ipsorum tuo distinguere S. in de orbe pro-
via dissem. dicere liceat. Quod fieri potest dupliciter
1° per similitudines, metaphoras, proportiones.
2° per dissimilitudines, negationes et exclamationes,
et hic modus hodie usitatissimus est, et fere uni-
versus Concionatoribus aliisque scriptoribus.
Accipiatur ergo quivis qui occurrit textus,
per omnia tria de quovis thema proposito
disseratur vel per similitudines vel per dissimili-
tudines applicando hic verba, aut dicta, aut
littera, aut formam de hoc separatim dicendo loco
y. per hunc modum. Arma virumque cano etc.
hoc modo (Arma) maxima bella ob dominandi desiderium obli-
gandi gesta in quibus tot tyranni insurrexerunt.
de forma hoc modo (arma) bella. Eia alius
ostendunt gesta qualia bella gesta et arma mota
propter feminas etc. de littera hoc modo. (Arma)
plures eloquentia quam bellum occidit in arma
annum addo ita littera multis etc. et hic de alia
loquendo nulla omnis est quae non fit cum alia
comparavi etc.
Quintus modus est in quo scribitur de hoc novum licet
respondere quae sunt
1ª magnitudo per quam intelligantur ea quae in re aliqua
qua reperiuntur ut in igne, calor, siccitate.
2ª duratio. 3ª pulchritudo. 4ª sapientia seu cognitio
5ª voluntas seu appetitus 6ª virtus 7ª veritas 8ª
Gloria. In quibus omnibus hic tria reperiuntur prin-
cipium medium et finis.

in

In quibus omnibus hoc exprimitur an res una cum altera comparata sit major an minor an aequalis.
In quibus omnibus hoc exprimitur an quaevis res vel concordet vel differat, vel contraria sit.
In quibus omnibus haec tria exprimuntur v.g. in bonitate in bonum faciendo fit ut bonum faciat ut aliquid ipsa bonum fieri fit.
In quibus omnibus considerandum ut nos hic proprie bonitas v.g. an magnitudo sumatur sed et ea quae sunt opposita an similia. Exemplum facile est in eo quod in hoc an aliqua alia re, dummodo [illegible] quatuor quae aliquis [illegible] operandi facillimum est [illegible] ipso de qua vis re dicere et modus utilissimus est concionatoribus aliisque improvisa ad dicendum.

De propositione

Haec probari aut improbari fit per eosdem locos hac ratione illud quaerendum est aut probandum cujus magnitudo bona est sed ea magnitudo bona semper sed bona est: ergo minor illius magnitudo bona est in quo est sapientia, a [illegible] in eo est sapientia [illegible]: ergo id quod ad gloriam creaturum est sapientiam [illegible] sed hoc ad gloriam creatura est etc.
Qua ratione omnia alia probari aut improbari fit, sine figuras quasdam proponi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est. Quod hic loquendum hic de ordine locum facile unum pro alium ergo bonitas pro magnitudinem, magnitudo pro sapientiam [illegible] etc. Vel probari fit quoniam bonum bonum per subsequentia Deum, angelum, coelum, elementa, lapides, metalla, plantas aliaque et [illegible] minimum quaesi bonitas in Deo angelum etc.

diminutio.

Diuinatio ex insomnijs. Estne aliqua Diuinatio ex insomnijs & qualis

Non dubitandum est si deus aut daemones sibi in somnis nos monere aut praemonere sed utrum aliquid nostra aliquid ex insomnijs ad alios praenoscere praedicere possimus.

Resp. diuinationem talem esse. Probatur 1° corpore vigilante cum corpori subministrat occupata anima praesto cum nulla sui quasi. Et tamen cum corpus quiescit anima tamen uero p. in interiora se recipit dormiens hanc operam sola obit officia non q. audit non uidet sed cognoscit omnia ea quae subiiciuntur p. auditus cadunt imo et loquitur aliquid suspensa dum in eam uidetur non uidendo uidimus non audiendo et currere uidetur et dormientes clausa inambulare oculis, multaque officia operari. Ergo et aliquid praeuidere potest.

Probatur 2. ad a deo cognitis naturalibus rebus multarum praesentium uero notitiam St in natura est scili ... ergo cum optima Scriptura non detrahitur in earum cognitione rebus ut sciebitur p. uia praedicere.

3° probatur magni Synesij Consilio qui ait esse considerandas duos libellos quorum in una acta diurna extraordinaria uel ipsa inscribantur in altero insomnia nocturna nam uerbis scribitur succedente tempore notabitur nihil omnino extraordinarium umbra accidisse de quo non fuerimus praemoniti

Probatur 4° quando uero repletio sanguinea aut rerum aliarum mala in situatione corporis et repletionem aut inanitionem rebus uiso ut si aliqua mutatio accidat in corpore affectibus esto denunciat futura p.

proponere

promouet in Hypp.° domi proposita ostenditur.

Verbi 5° falsa experientia certa. Si autem nobis in pro-
insomnia fingunt ex quibus interdiu nihil cogitabi-
prosperitatis sit bona sunt ea quae interdiu facta, dicta
consulta sanitatem certo portendunt, propterea quod
anima nec repletione nec inanitione nec ulla alia re
perturbatur sed in diurnis cogitationibus perseuerat. Si
vero insomnia contraria sunt diurnis actionibus per-
turbationem quandam in corpore futuram denunciant.
6a Experientia tum Cardani tum Bal. tum aliorum qui
ea futura per insomnia praedixerunt.

Obijcitur insomnia saepe fallere: fateor et dicam
quae et quomodo fallant non tamen ideo usum contemnendum
autem rationem quod aliquando non fallant ergo nec in-
somnia ideo damnanda sunt quod saepe fallant.

Obijcitur etiam insomnia tam perspicua quam bonis
tam doctis quam indoctis accidunt indignum ergo vide-
tur in aliquid ex illis coniici animum: sed nec ideo
sol aut aqua contemnenda quae [illegible] communia sunt omnibus
ita alio usu insomnia bonis alio malis accidunt.

De insomnijs quae sunt de Coelo, Sole Luna & Astris

Nihil est pro similitudine magni parui[que] mundi
insomnia interpretanda coelum a prosperitatis cum capite
[illegible] communi liceat et cum cetero communicat in rationibus
experientia per auctoritatem maximorum virorum confirmata
[illegible] eligant autores caelum quem astra sunt in
exteriore coelo itaque idem exteriori experientia habitui
[illegible] caui, cuti, et quem luna sit in infimo et interiora
coelo

coelo est ita idem in microcosmo corporibus p[er] cavitatib[us]
in cerebro, ventriculo, vesica & quoniam Sol medium ob-
tinet inter astra p[er] lunam locum ita medijs partibus
inter cavitates sua et cutem p[er] eandem idem. Sic
posita ex Hipp.o traditio dela h. sunt observanda.
1° Si Sol, luna aut stellae ordinario mundi motu
in somno videantur sanitatem significant prae victus
quam institui observanda est. Si vero contrario
motu ferri p[er] impura et tenebricosa videantur non
bonum corporis signum
2° Si astra evanescere aut occultari videantur ob
aerem aut nubes, signum levioris morbi: si vero
ab aqua aut grandine occultari aut evanescere
videantur signum majoris morbi et indicio
sunt aliquam esse secretionem humidam p[er] pituitosam
in extremis corporis sublimis vel partib[us] extremae.
Si vero hoc videatur lunae accidere in simili modo
observetur de cavitatibus corporis morbum indicat
Si vero Soli hoc videatur accidere difficiliorem
signat morbum.
3° Si sereno coelo aliquod simile evanescere
astrum signat morbum p[er] siccitatem
4° Si ignea adveniunt et astra occulta signat
morbum ex bile.
5° Si astra disparent subito praesertim si aegro
tanti signat imminens ex morbo mortis periculum.
6° Si videantur super astra praesertim cum aliqui
videretur ea persequi insaniae periculum est.
7° Si astra nulla apparente causa aut necessitate
videantur

videantur sursum illud obscurato aere perturbationes et sollicitudines signant.

8° Si astra aliqua ex suo coelo paulatim excidere videantur et splendida ac pura fieri ad aurorem (?) progredi ad sanitatem signat: nam quae ex vestro (?) coelo discernuntur et in eundem rejiciuntur de via suo ambitu excidunt

9° Si aliquod astrum nigrum obscurum et a dexi (?) debilem fieri videatur et ad occidentem (?) si hastum (?) ferri videatur signat capitis aliquam defluxionem: si a videatur in mare ferri signat morbos visitare (?): si a in terram decidere signat turbulenta in caverna (?)

10 Si aliquod astrum purum et serenum coelo insidere videatur signat sanitatem: quum ex aethere in corpus venit: tale vero quale intellectum est aura advenit.

11° quod nigrum, impurum, immundum perspicuum fuerit morbum signat ideo quod aliquid ex turbulento in corpore advenit.

12 Si quod altum coelo venit plumia (?) complures (?) videretur bonum esse signat divinum spiritum ex aere intellectum: si vero contrarium (?) amplius videatur impura aqua et cum magna tempestate morbum aliquem a spiritu inducendum signat

Insomnia de Terra

Terra plana bene culta in ea arbores pullulantes fructibus onustae sanitatem signant.

terra

terra aridam aspera cavundem impuram. Arborum steri-
rilitate seminis corruptionem. Si ab arboribus frondes
cadant noxam in corpore ab humido et frigido
significat. Si vero frondosae arbores sint tamen fructu
a calidiore et sicca significatur noxa futura.
Terra autem domus si sano videatur movendi malum
est si aegro moveri videatur bonum est.
Terra si inundari videatur morbum ob nimium
humorem significat.
Terra rufa, nigra aut combusta vehementiores et peri-
culosum morbum denotat.

Insomnia de Aqua

Flumina, fontes etc. si more solito labantur et
aquae sint purae nec exundent nec deficiant significant
bonum corporis statum et ciborum ingestionem.
Flumina justo majora exuberantiam sanguinis
justo minora defectum ejusdem sanguinis.
Fontes et putei significant flatum circa vesicam
Mare perturbatum significat ventris morbum.
In aqua natare non bonum est sano quia morbum
ab humore futurum denotat: sed aegro talia videre
significat sanitatem quia calorem nimium ab humore extingui
signum est.
Fluminum transitus cum hostibus significat hostes
armari.

Insomnia de Motibus hominis

Hic notandum est frequentiora esse insomnia hominibus
loquacibus vel nimium et morem habentibus de
familiaribus

familiaribus & rebus Rusticis.
Item non mirum est quod motus quosdam corporis in somno sentiamus quos vigilantes non sentiremus ut cum parvum humorem stillare interdum non videmur ob majorem tollis humoris, ita qui vigilantibus magni sunt motus non sentiuntur nisi valde sed corpore quieto & dormiente minimi etiam motus sentiuntur & magni esse videntur.
hinc si aliquis sonus accidat putamus nos audire fulmina si aliquis calor extraordinarius accidat fulmina & fulgura apparent. Si pituitae dulcis aliquis sit fluxus suavitatem mellis nos gustare arbitramur
Acuta videre & audire firmiter, item facere sana ac sine metu curare bonum est.
Si visus aut auditus laedi videatur capitis noxam signat
Si non firmiter incedamus crura laedi denotat

Insomnia de Mortuis

Mortuos nitidos, candidatos videre bonum est sicut & aliquid sumere ab ipsis mundum eorum enim quae ingrediuntur salubritatem signat a mortuis alimenta, incrementa & semina proveniunt.
Quod si quis viderit, atratos, sordidos aut aliquid accipientes aut aedibus exportantes videre non bonum est nam signat ea quae in corpus ingrediuntur noxia esse

Si

Si mortui monstrosi appareant cum alia corpora deformi figura aut si non habeant signum corporis ciborum nimium solitorum dolorem et morbum.

Nos autem mirum est earum semper credere quo-pinia est propria et minimi momenti. Sed tamen non-nunquam si vellemus causam promittere Hipp.[ti] toto-nitae sua sanitatis si med.[ta] ab ipso praescripta uti liceret.

Insomnia de Deo

Quicumque aliquid a Deo aut viro accipere in-somniat bonum est propterea quod nihil impurum a coelestibus est.

Quicumque somniatur de rebus publicis aut locis valde distantibus aut de quibus numquam ali-quid accepit insomnia sunt vel a Deo vel ab Ange-lis vel a daemonibus ea sunt ut Synesius probat per alios qui per somnium poetae sunt facti aut sapientes.

Insomnia de rebus ordinariis

Qui volantes aves, aut dentes, oculos aut capillos ungues, aliasque partes cadere somniat indicium est aut morbi aut mortis aut periculi amicorum aut consanguineorum

Qui extra anni tempora debitum de fructibus somniat is qui rarum de via somniavit aliquid extraordinarium portendit

Qui videt per calceamenta alba summae sani-tatis indicium.

qui

Cui vero nigra aut solito majora aut minora som-
niat malum est
Si quis solitos cibos edere aut potum sumere soli-
tum somniat, signum alicuius inopiam, ac abstinentiae
debilitatem
Si quis ea quae consuevit videre videtur signum
magnum ac [illegible] signat.
Aquam puram si quis somniet se bibere bonum est.
reliqua vero omnia nocere inquit Hipp.
Si aliquis quaedam [illegible] fugit sanguinis
suppressionem pro siccitate denotat
Si quis pugnare, pungi aut ab aliis vinciri som-
niat aliquid in corporis partibus [illegible] noxium
denotat
Errare, ascendere, vagari, descendere grave aliquid
denotat.
Armatos hostes, monstra, deformia sequentia visa per
somnium morbum aut furorem significant.

Insomnia pro temperamentis noscendis

Videre odores, flores in hortis, sylvas [illegible]
signat [illegible] praesentiam sanguinis.
Si quis volare, canere, saltare videtur [illegible]
abundantiam sanguinis denotat
Si quis sordibus aut coeno aut luto volui pu-
tridos denotat humores
Cui ignes, pugnas [illegible] biliosos humores.
Cui flumina aquae, pituitam denotat
Cadavera, sepulchra, [illegible] denotant melan-
cho-

Hic notandum est sobrijs maxime plura et veriora accidere somnia et potius sub auroram vel diei ortum et digestione iam facta quam sub primum somnum praesertim vero quod mane experientia si lotis sine manibus et capite et quod epistola dicitur si non in occiput recumbamus alias dum molestia somnia fiunt et si a flatulentia abstineamus cibis ut capitis, fabis, pisis castaneis, allijs etc.

Auctores quidam Classici in Superiores Artes

Pro Physiognomia et Chyromantia

Hipp. et Gal. Avicenna. Albertus magnus in historia animalium in eadem historia Iulius Scaliger et Aristoteles in eadem et libello proprio de Physiognomia et 2° priorum analyticorum libro et recentiores meliores Cocles de Imagine, Cordanus Timpledius, Baptista Porta. et de signatura rerum Paracelsus, Crollius, Andreas etc.

In artem memoriae et Lulianam

Arles de memoria et Univ[ersalitate?] ultimo topicorum Cicero ad Herennium Quintilianus Rhetores Latini et inter novos quamplurimi ingeniorum Capiunt

De asino Cellenico scribit Jordanus Brunus,
De sigillis praestantius Agrippa et Valderija.

De Diuinatione per insomnia

Hippocrates, Galenus, et Aristoteles libellos pro-
prios, Cardanus, Scaliger, Medici passim
et libri duo iudiciarij Artemidori et Amiciti.

Tractatus Conr. Ditanni Viri doctissimi Jacobi
Cornelius Trig anno 1620 in schola Leyerda.

p. 388

Delectus et Temperamentum Medicamentorum specium & tam simplicium quam compositorum vis et Dosis

* *
*

Tanta est specierum et [illegible] varietas ut certa
et definita cujusque medicamenti dosis praescribi non possit,
iccirco comparatione facta ad vires triplicem assigna
bimus dosim, parvam, quae debilioribus, maximam
quae robustioribus et mediam, quae mediis quodam mo
do se habentibus tuto imperari possit: quare medicamenta in
blanda, mediocriter et vehementer purgantia est
dividendum. ac primum

De Medicamentis Blandè purgantibus Sectio prima

De Manna caput primum

Manna ~~[illegible]~~ quod mel aereum dicunt calidum ~~est~~ ordine i
est ros caelestis noctu cadens super plantas et la
pides, qui aeris frigore in grana minuta densatur.
Mannae duae sunt species siccum et liquidum.
Manna eligendum est recens, granulosum, purum, dulce, can
didum et lucidum et quod collectum sit super plantas
hoc saluberrimum, non super lapides quae sabore suo
munditatem [illegible]./

[illegible]

pueribus datur a ℥j ad ℥iij. Volunt. ab ℥iß ad ℥ij.

Manna Granum est mica tenuis concussa dissa, quam pollicis tenuis affellam.

De Cassia caput Secundum

Cassia fistula calida humidaque ordine 1° fructus est siliquosus arboris aegyptiae, iuglandis magnitudine, folijs mali persicae floribusque luteis constans.

Eligenda est recens, fistula insigni, plena, gravis, cortice tenuj, foris rubescens, in pulpa pinguis, splendens praedulcis, e qua concussa clausus intus granis non strepitus quae ex Alexandria delata est.

Datur infantibus a ℥iß ad ℥ij Volunt ab ℥j ad ℥iß infus. ab ℥iß ad ℥ij. fiunt l. b. c. q.

mastiche, spica et anisio corrigitur.

De Tamarindis caput Tertium

Tamarindi sunt fructus acidi, cujusdam arboris indicae fraxini magnitudine, qui dactyli acetosi dicuntur.

Eligendi sunt recentes, subnigri, splendentes, pingues, molles, e villis seu quibusdam radiculis intexti, dulcoacidi parum coquendi.

dantur ab ℥j ad ℥iß in inf. ab ℥iß ad ℥ij

Corriguntur, macis, spica, mastiche.

De Rosis Caput Quartum

Rosarum tria sunt genera alba, rubra et pallida. quo absolute ponitur in medicinis astringentibus et perfectae rubrae et recentia elligendum est.

Succus rosarum pallidarum. calidus siccusque est ordine 1°

amaro

amarum detergens et obstructis impeditur, saccharo pro mixtum syrupi ... cujus dosis est ab ℥i ß ad ℥iij ...

De Med^tis^ bilem mediocriter purgantib^us^

Sectio Secunda

De Rhabarbaro caput primum

Rhabarbarum calidum siccum in 2° gradu ~~radix et planta~~ sic dictum est quod sit provincia barbara. Est q. radix plantae indicae folia habentis magna et pilosa cujus tria sunt genera indicum, barbarum et turcicum. indicum est eligendum recens in substantia grave, amarum et stypticum, forius subnigrum, et intus in rubedinem et confractum ex russo et flavo alternante, croci modo tingens, odore gratum.

Autumno colligendum est quod eo tempore tota virtus ad radicem confugiat. Sero lactis infusum ejus corrigitur acrimonia ab eo si quaeritur astrictionis impressio forti indiget coctione si vero solutio sola infusio sufficit, ut viscera astringendo roboret, ut Urinas cieat multa eget tritura.

Ven. ejus purgatrix intenditur adjecta 4^a^ parte ciceris aut santal. citrin.

dosis in substantia a ʒ1 ad ʒ1 ß. infus. a ʒij ad ʒiiij

~~... ... ...~~

De Aloë caput Secundum

Aloë calida sub finem 1 gradus sicca in 3°. succus est plantae indicae eandem nominatae appellatam, foliis pinguibus et crassis constans et floribus albis.

Aloës tria sunt genera succotrina, hepatica, caballina.

Eligenda est succotrina, pinguior pura, hepatis modo concta, levis et friabilis, dulcis et aliquatenus amara, flammea et lucida in rubrum inclinans et boni odoris, sed sui corrigitur lotione.

vim

Vin quae purgatricibus stimulum ciacum, nex moscata, macia, spica, caryophyl. Ejus acrimoniam retundunt tragacanthas mastiche.
Dosis a ʒ iß ad ʒ iij. Schr. l. 6. c. 9.

De Myrobalanis caput Tertium

Myrobalani sunt fructus e diversis arborum generibus in India nascuntur.
Myrobalanorum 5 sunt species citrina, capula, bellirica, emblica, nigra seu inda.
Eligenda sunt in substantia grandes, magna densa, cortice spisso, gommosa, cum osse exiguo, stiptica a dulci.
Citrina eligenda sunt in colore flavo declinantes ad viriditatem et eaque bilem purgant.
Capula subnigra sunt vergentes ad ruborem et eaque pituitam evacuant.
Bellirica et emblica eundem fere facultatem ac capula.
Inda in colore nigra sunt, et cavam ossibus purgantes indorum s. atram bilem.
Corriguntur absynthio et spica, infusione lactis dulcis vel oleo amygdalino aut violato imbutae et confricatae.
Dosis earum est in substantia a ʒ iiij a ʒ iß in infus. a ʒ iij ad ℥ ß. Schr. l. 6. c. 8.

De R. Sapontico caput Quartum

R. Saponticum calidum et siccum
Radix est nigra foris, centaurio magno intus similis, sed rufior, sic dicta a Rha quodam flumine in Ponto, juxta quod nascitur.
Eligenda est radix fungosa, laxa, levia, gustu amara

astringentia./

De Medicamentis bilem vehementer purgantibus Sectio 3a

De Scammonio Caput primum

Scammonium calidum siccumque ordine 3° Lacteus est succus effluens e radicibus potissimum volubilis scarificatae, quae sunt folia ad modum sagittae alatae

Scammonij tres sunt species Antiochenum, armenicum et corasinicum./

Antiochenum est eligendum in subdita leve, rarum, tenerum, friabile, acre et subamarum, colore vario seu subalbido glutinisque taurini modo perlucidum, odore non ingrato et quod aquae contactu lactescit.

Scammonium correctum diacrydium dicitur. Sic autem corrigitur. Scammonium lavatur seu concutitur in aqua rosarum in qua prius incoquuntur cortices myrobalani citrini, spica et ciperum. in hac horis 24 maceratum tandem siccatur, deinde diluitur excipiturque oleo amygdalarum dulcium cum pauca tragacantha ac denuum coquitur in cotoneo malo cavo expurgato ac massa diligenter oblito.

Quibus convenit diacrydium datur a gr. vj ad xij. inf. ad ℈j

De Med.tis blande, mediocriter et vehementer bilem purgantibus sect. 4

De ijs in particulari caput primum.

Ex

Ex predictis simplicibus medicamentis parantur syrupi et electuaria blanda, mediocriter et vehementer bilem purgantia

Bilem blande purgant Syrupus ros. pallid. daturque ab ℥ij ad ℥iij.

Diaprunum simplex datur ab ℥i ad ℥iß cum syr. ros. pallidarum./

Pilulae de Eupatorio quarum dosis est ʒi.

Bilem mediocriter purgant syrup. de cichoreo compositus cum quadruplo Rhabarbaro, cujus dosis est ab ℥iß ad ℥ij.

Electuarium lenitivum datur ab ℥i ad ʒx ex syr. Viol. infund. a ʒx ad ℥iß vel ʒxiiij

Serva simplex datur ab ℥ß ad ʒvj sub boli vel e vino albo diluto aut hydromelite dissoluta./

pilulae assajeret et pilulae ex tribus quarum dosis est ʒi.

Bilem vehementer purgant diaprun. solut. diacydonion et electuarium e succo ros. quae sub cortice dispensari solent dantur, dantur sub boli ad ℥ß. vel potius ex elect. ros. concinnantur tabellae ponderis ℥ß pro dosi./

pilulae e fumaria, pilulae cocciae doses a ʒij ad ʒi.

De Medicamentis bilem atram blande purgantibus

Sectio Quinta

De fumaria Caput primum.

fumaria calida est ordine 1° sicca 2° acria, amara et ventre obligatur. datur infusa ex sero lactis ad ℥ß vel ℥ij.

De Thymo et epithymo caput 2dum

Thymum

Thymus ꝑ epithymum utrumque calidum siccumque ordine 3° datur.
Datur in substantia ad ʒij infunditur ad ℥4 in sero lactis, aq. plantag. aut ptisana

De Cassutha s. Cuscuta caput Tertium

Cassutha ordine 1° calida sicca 2° herba est s. potius capillamentum plantis fere omnibus adnascens sed lino praecipue unde podagra lini dr.
Eligenda recens, rusti coloris, carens foliis ꝑ ra dicibus flore castanea albo et tenui. sapore ar mara et astringente./

De Med^tis bilem atram mediocriter Purgantibus Sectio Sexta.

De Senna Caput Primum

Senna calida sicca initio gradus 2i duplex est orien talis ꝑ occidentalis./
Eligatur orientalis recens, completa, compressa semine refecta, color ex viridi nigricante, modice amara, boni odoris, mediocriter subtilis corticis
Corrigitur iure galli antiqui, passul. uvar. pass. aut jujub. seminum anisi aut foenic. aut 4a parte zinzib. datur.
Dantur eius folia in substantia ad ʒj. infund. ab ℥4 ad ʒ6. coquitur a ʒ vj ad ℥1

De Myrobalanis indis caput 2dum

De iis dictum est c. 3. s. 2a dantur ex sero lactis ptisana, aqua fumariae aut ex alio aliquo convenienti./

De Med[tis] bilem atram vehementer purgantibus Sectio sept[a]

De Lapide Lazuli caput primum

Lapis lazuli calidus et siccus ordine 3°. dicitur graece κυανος λιθος. arabice. Hagiar azul. unde nomen azuli azuri aut lazuli. Lapis est qui in aerarijs et argentarijs fodinis reperitur./
Eligendus quod est qui sapphiri colore est aut florum cyani, aureis punctis interstinctus./
Corrigitur lotione donec omnem suam malignam qualitatem deposuerit gustu et aquae colore cognoscitur.
Datur in substantia a ℈j ad ʒj. infund. a ʒi ß in aq. buglossi vide Boodt l. 2. c. 119, 120 et 121. idem dedimus de Lapide armenio

De Elleboro Caput Secundum.

Elleborus radices praecipue et utilia, quae calida siccaque est ordine 3°.
Elleborus duplex albus et niger hic per alvum ille per vomitum purgat
Radices eligendae sunt, leves, friabiles, acres.
Et de simplicibus ponitur et niger intelligitur qui est salubrior albo
infunduntur radices contusae aut etiam coquuntur a ℈j ad ʒj in jure cavium pingui aut hydromelite, aq. hordei, aut aliquo leniente syrupo expressumque datur
Sic corrigitur elleborus albus Radicis fibrae a ℈j ad ℈ij in raphani radicem infiguntur, illa postridie exempta raphani radix offeratur: aut hae fibrae in jure pingui, aut in vino dulci, aut in leniente decoctione cum ciceris et anisi macerentur nocte una, expressum quod

liquor

Liquor, addito saccharo propinatur./

De Med^tis compositis Bilem atram blande, mediocriter et vehementer purgantibus. Sectio Octava

De ijs in particulari caput 1^um

Bilem atram blande purgant syrupi de fumaria et de pomis, quorum dosis est ab ℥ij ad ℥iiß cum aq. fumar. vel scolopendriae./
Electuar. Lenitivum et Cathol. de quibus praedict.
Bilem vehementius evacuant confectio Hamech et Hiera diacolocynthidos potentissimum, quorum descriptiones Logadij.
Confectio Hamech datur a ʒiij ad ℥ß
Hiera diacolocynthidos datur ad ʒiij
Pilulae e Lapide Cyaneo, quarum dosis est a ʒij ad ʒi.

De Med^tis Pituitam blande purgantibus Sectio Nona.

De Polypodio Caput Primum

Polypodium moderate calfacit siccatque. Nascitur radix et planta eiusdem in muscosis lapidibus atque vetustis corticibus arborum glandiferarum adnascitur.
Eligendum quercinum, recens, leve, crassum, nodosum compactum, dulce austerum, amarum, foris subrubrum, intus herbaceum

corrigitur

Corrigitur jure balli, forti indiget coctio.
Datur infus. ad ℥ 4, coquitur ad ℥ j.

De Cardamo Indico caput Secundum

Cardamomi semina utilior est quam folia quod calidum siccumque est ordine secundo.
Duplex est cardamomum sylvestre et sativum quando sylvestre ponitur et sativo illigitur.
Semen eligendum est grave, plenum, crassum et non dulcium, cortice tenui et angulato, candidumque.
Datur in substa. ad ℈ 18. infus. ad ʒ iij. coquitur ab ℥ 4 ad ʒ vj.
Corrigitur zinzibere et galanga.

De Hyssopo caput Tertium

Hyssopus calidus siccusque est ordine 3° solo folio valet.
Pulvis summitatum hyssopi ex scribentis ad ʒ ij
Summitates vero virides infunduntur ad ℥ 4. coquuntur ad ℥ j.

De Med^tis pituitam mediocriter purgantibus. Sectio Decima

De Agarico Caput Primum

Agaricus calidus 1° siccus 2° gradu. fungus est innatus truncis arborum raro vetustate putrescentium: ab Agaro Sarmatiae fluvio nomen accepit, ibi nascitur ubi larices plurimae proveniunt.
Agaricus duplex mas et foemina
Eligatur albus, levis, friabilis, rarus, dulcis et aliquatenus amarus.

corrigitur

corrigitur torbiscatur, quare vino macidatur in quo zinzibere, cum caryophylli aut spica, maduerint, ꝑ concinnantur torbisci. mediocreiter solidae corticis./
Datur pulvis eius a ʒi ad ʒiij d^{lius} vel dilutum a ʒiij ad ℥ß./

De Mirobalanis Cebulis cap. secundum

De ijs abunde dissimus L. 3. S. 2.

De floribus persicae arboris cap. tertium

flores persicae arboris calidi sunt in gradu
dantur in substantia a ʒß ad ℈ij infunduntur ad ʒij

De Gratiola Caput quartum

Gratiola folijs tantum utilis quae calida atque sicca in gradu
dantur exsiccata a ℈j ad ʒß in infus. a ʒij ad ʒi. /

De Turpetho s. Turbith cap. quintum

Turbith. sic dictum quasi turbatorium pro quo non nulli vadicant thapsiae corticem substitu... gravi dolore ... qui ℈ij pondere vomitibus dejectionibus magna perturbatione ac periculo concitat, calidum ꝑ siccum ordine 3° Radix est plantae lacte turgentis quae alypia dicitur (unde alypi nomen obtinet radix) folijs ferulae sed minoribus.
Duplex est turpethum Lorticetum ꝑ sylvestre./
Eligatur corticosum, friabile, leve, planum, gummosum ac medullosum, subcinericium intus candidum mediocriter solidum corticis ...
Corrigitur Zinzibere, mastiche, oleo amygd. dulc.

Datur

Datur pulvis quae a ℈j ad ʒij drachm vel dilutum a ʒij ad ℥ß./

De Hermodactylo caput Sextum.

Hermodactylus calidus siccusque initio secundi gradus Radix est bulbosa ejusdem plantae montanae cujus duae sunt species longa scilicet et rotunda quae dicitur ... colchicum

Deligatur Hermodactylus rotundus, gravis, crassus et mediocriter durus, subaceus foris et intus albissimus ... locis juxta rapanum vel scyllam ... quae ... viribus accipitur.

Corrigitur zinzibere et ciano ... longum ... coctum ... autumno colligitur./

Datur ejus pulvis a ℈ß ad ℈j drachm a ℈j ad ʒij.

De Medicamentis fortitantum vehementer purgantibus Sectio Undecima

De Colocynthide caput primum

Colocynthis calida sicca ordine 3° fructus est cucurbitae sylvestris quae fol... more ..., quod ... sibi ... modo ...

Duplex est mas et foemina

Eligenda est foemina, levis, magna, crassa, matura, candida, amarissima, in locis ... orta et quae multiplex orta est in sua planta

Corrigitur trochiscis cum infuso ... longum ... coctum et ... Colligitur, ... 4or annorum ... cum galanga et mastiche

Ex colocynthide fiunt trochisci alahandal dicti quorum dosis ℈ XX non sibi transferendum/ ex similitu-mento l. b. c. xi datur a ℈j colocynthidis ad ʒß/

De Med^tis compositis pituitam blande mediocriter et vehementer purgantibus Sectio Duodecima.

De ijs in particulari caput primum

Blande pituitam purgant catholicum et hiera simplex Gal. daturque ab ℥ß ad ʒ vj.

Mediocriter pituitam purgant syrupus rosar. pallid. compositus cum sena et agarico ab ℥iß ad ℥ij cum hydromelite.

Conserva florum persica arborea exhibetur pondere ʒij./

Hiera composita Gal. cum agarico datur ad ℥ß cum vino albo vel hydromelite aut forma boli, in bolis vino albo, aut hydromelite madidis involuta/

pilulae de Agarico, mastichinae, pilulae e hiera simplici.

Pituitam vehementius purgant diaphoenicum, benedict. Laxativa et electuarium diacarthami dantur ab ℥ß ad ʒ vi aut vij. in nonnullis officinis prostat electuarium de citro quod eandem vim et dotes cum electuar. diacarthami retinens solida datur ex Vino albo hydromelite aut ptisanae cocto/

hiera diacolocynthidos datur a ʒij ad ʒiiij

pilulae ex hermodactylis ad ʒj aut ℈ij. pilulae cocciae blandae

De Med^tis aquam et serositates Evacuantibus Sectio Decima Tertia

De

De Ebulo Caput Primum

Ebulus calidus siccus ordine 2° cuius cortex, succus et acini plurimum commendantur ad educendas aquas de serositates.

Succi via et efficacior purgatio ℥j. pondere elicitur a succus vel ex radice, vel ex mediano cortice stipitis contusos sed prius affusa aq. [illegible] vel [illegible] passuum cum [illegible] vel [illegible] [illegible] momento [illegible] saccharo. certiora vis eius [illegible]

Pulvis acinorum ebuli datur ad ʒj ex vino albo

Pulvis corticis mediani datur ad ʒij.

fructum ebuli condiunt aliqui duplo sacchari et [illegible] parte 8ª ex [illegible] ℥j.

De Sambuco Caput Secundum

Sambucus eodem [illegible] iisdemque pollet viribus quibus ebulus sed aliquanto infirmior. eodemque modo paratur et exhibetur

De Soldanella caput Tertium

Soldanella calida sicca est [illegible] de est brassica marina datur pulvis eius ad ʒj. in vino albo.

Succus ad ℥ß. infunduntur folia a ʒij ad ʒiij. et [illegible] a ʒiij ad ℥ß.

De Med^tis Aquas et serositates Mediocriter purgantibus. Sectio Decima quarta

De Senna, Gratiola & turpetho c. primũ

De Senna loquuti sumus c. 1. s. 9.

De Gratiola c. 9. s. 2ª cuius succus expressus ex foliis recentibus datur ad ℥ß cum liquore commiscetur infusione acinorum Sambuci

In capitulo c. 6. §. x. adverte [illegible] [illegible] [illegible] corrigi ad duritiam aquae./

De Iride Caput Secundum

Iris calida et sicca est 3° cuius radix est plantae liliaceae. Duplex est iris, una flore caeruleo ac versicolore, quae vulgo coelestina dr: altera flore albo, quae ad omnia nobilior./

Eligenda est illyrica, dura, densa, geniculata, fractu contumax, alba cum rubescit, acris et amara, aromatica, colligenda foliis efflorentibus./

Corrigitur mastiche et spica. Dosis Vix aliud purgandi [illegible]./

Datur eius pulvis ex ebullatione cum farina [illegible] pulte in iusculo et saccharo a ʒj ad ʒij

Succus radicis datur ℥j pondere ex liquore quovis

De Med^tis aquas per serositates vehementer purgantibus Sectio decima quinta.

De Ricino Caput Primum.

Ricinus, Kiki et Cataputia major vocatur calidus siccusque initio 3i gradus. planta est velut parvae arboris foliis platani et caulibus in arundinis modum fistulosis: cuius semen ricini animalis effigiem repraesentat, ex quo oleum exprimitur quod Kiki dr. Modus praeparandi hoc oleum est iste: maturus ricinus tempore soli exponitur, donec corticem [illegible] frangatur decidat; tum cavo in pilam coniecta diligenter tunditur, postea in lebetem cum pauco aq. diluitur, subiectoque igne fervescit. Ubi [illegible] redditur, [illegible] insitum sublato abique vase natans oleum

cochleari

cochleari, ut dictum, pro usu hujus traditur./

Catapucia quo absolute ponitur, de minori intelligendum est, pro de semine ejus, palma Christi in officinis dicitur, satyrium vulgare./

Dantur ejus grana 3° aut quod summum sive octo, qua quoniam magno labore pro imbecillitate vestigium purgando corpus jactitant, et expurgata torrefiunt, igneque siccantur, aut in massa coquuntur, et deinde trita dantur ex 3 ͤ fasciculi de uvarum passarum - addito saccharo et cicere. Quinque integra et minime trita grana liquato saccharo et melle obducta si vorentur blande purgant, minime offenso ventriculo./

De Lathyride Caput Secundum

Lathyris spectatur gradu et Ricino proxima, dose est praeparando quae ricini.

Vulgares tria quatuorve lathyridis folia ex pingui jure cum oleribus coquit./

De Cucumere Agresti caput Tertium

Cucumis agrestis s. asininus calidusque siccusque est ordine 3° insensibiliter amarus abstergensque est pro ora venarum aperiendum.

Corrigitur lenitivo liquore vel tragacantha, addito cicere vel spica. longam sustinet ~~et~~ corticem

Datur radix siccata a ℈j ad ~~...~~ ʒß. infus. a ℈ij ad ʒj.

De Elaterio Caput Quartum./

Elaterium calidum siccumque est ordine 3° quoniam est ex maturis fructibus cucumeris sylvestris extrahitur in hunc modum./

describi

Discocti circumeunt, qui protinus expellunt, si vero noctu una, postridie supra cribrum imponuntur et cultro sensim acuto scabra fudentur et deinde exprimitur, qui ubi relinquitur supernatans aqua effunditur, qua exhalanda sedimentum in pastillos cogitur et cogitur

Eligendum est in substantia levi aut ponderosum, ac marissimum, candidum./

Corrigitur tragacantha vel aq. mellissa./

Datur a ℈ j. ad xij cum lacte dulci vel multo addito sale pauxillo./

De Esula. Caput Quintum

Esula calida sicca est in tertio gradu cuius tres sunt species Major, media, et minor. Major tithymali genus est quae pityusa dioscoridi dicitur. Media quae rotunda pepla nuncupatur. Minor quae ex Ruellio vocatur Minoris cortex radicum in usum venit./

Eligenda est subtilis, levis et frangibilis, subrufa acris et styptica et post ... collecta. colligitur a verno initio./

Corrigitur primitus bdellij vel tragacantha et aqua mirobalani et coloris mali; ... scabra et radix ... circiter ... in aceto in quo cydonia incocta sint per tres dies, vel in succo portulacae, solatri vel intybi facta subinde liquoris mutatione.

Radicis cortex datur in pulverem redactus a ℈ j ad ℈ x. Lac eius a granis iij ad lij.

Eius qui sodia ... ferrum, quod dixi ante praeparatum cum aloe aut pici permiscent: quam deinde pro scammonio substituunt ex quo diadacrydium componitur./ Tithymali species praeparantur ratione dissimili./

De:

De Thymelaea caput Sextum

Thymelaea species Mezereoni calida et sicca est in 4° gradu,

Mezerei tres sunt species 1ª quae majoribus atque viridibus est foliis, ipsa tenuibus et gracilibus. 2ª quae folio est oliva angustiore sed multum pingui et mucoso sed fructu nigro, Thymelaea est. 3ª est Dioscoridis Thymelaea. 1ªm hic adducit Mesues.

Corriguntur folia macerantur in aceto per succo oxyacanthae, vel mali punici, vel cotoneorum tertiae myrobalanicae deinde siccantur.

Dantur folia infusa a ℨß ad ℨi. Coquuntur a ℨi ad ℨij in pingui aut brodio pro adjecto saccaro et ciceo. Semina datur a gr. vi. ad gr. x. maxime physica pariuntur.

De Euphorbio caput septimum

Euphorbium calidum siccum est ordine quarto dicit Mesues lachryma est arboris cujusdam in conspecto hispanianae naturae cujus 1ª folia hinc hirsuta, quibus elapsis, folio montano simul producunt. Euphorbium Dioscoridis est lachryma arboris ferulacea ... lachrymam sic olim agricolae pellebant illae arbori circumligant et ... cultro ramos deinde vulnerant, e plaga copiosus succus effluit, qui concretus colligitur.

Eligendum, purum, lucidum, leve, friabile, acutissimum, pallidum, clarum, mordacissimum, non recens sed mediae aetatis, vetus pro veneno habetur.

Corrigitur si dictum macerari in oleo amygdalino,

deinde

scinde cupellum indi patur in cētro mala cavo, qd deinde
masso obductum coquitur & siccatur.
Datur pulvis ejus ex manna a ℈ bj ad ℈ x cum
medulla, cicer & spica. Ubi corpus turbari cognoscitur
danda est folio quae refrigerande & laxiat. vel d^{rum} palla
lavum mundat. & compendio cicer.

De Med^tis compositis blande medio:criter & vehementer aquas ex serosi=tates purgantibus Sectio decima 6^a

De ijs in particulari cap. primum

Aquam e serositates blande purgant cat Sol. qd-
queitur. Syr. de ... Syr. ros. pallidarum. Syr.
dragogum minus qd datur a ℥ ß ad ʒ bj nisi addi-
tum sit elaterium aliqui minor sit dosis.
Mediocriter purgant Electarium e succo rosarum cujus
dosis est tabella ~~Una~~ Una ponderis ʒ ij ß.
Diaxydonion pari qte.
Electarium diacnicu cujus dosis est tabella Una
ponderis ʒ iij ß.
pilulae ex hermodactylis dosis ʒ j
Aquas & serositates ... hydrago-
gum majus cujus dosis est
Ung^tum e latyride si Umbilicus, inguina, & In-
guina, femoraq oblinantur. Vomitu purgat si-
si ventriculi regio attingatur
pilulas e ... & pilulae ex Esula
~~pula~~

De Med^tis blande Vomitione purgantibus Sectio decima 7^a

De Raphano Caput Primum

raphanus

Raphanus calidus in 3° siccus in 2°.
Sic paratur vomitus radicis eius ℥iij concisae
affusaque multa serum exprimitur liquidus offerendus
Serum (quod efficacius sit) ℥ 8 vel ℥iij sic
datur addita multa aut oxymel aut melle.

De Sepone Caput Secundum

Seponis radix viribus raphano prox.ª est eodemque
modo paratur
dosis est a ʒij ad ℥i.

De Med.tis Vomitu Mediocriter pur gantibus Sectio decima octaua

De Vrtica Caput Primum

Vrtica calida siccaque est ordine 2° cuius datur se-
men tritum ex aqua mulsa aut liquido iusculo et
saccharo a ʒ8 ad ℥i.

De Asaro Caput Secundum.

Asarum calidum et siccum est in 3° gradu.
Radix asari aliquanda est ponderosa, crassa, spissa,
styptica, acuta et aromatica. Mediocriter sustinet
coctionem, quod urinas movere volumus multa dyste-
ritura, si alvum subducere mediocri
ad Vomitum provocandum dantur eius folia vi
ridia a 6. ad 8 trita passulo vel hydromelite, vel
sero lactis, vel liquido dio expressa
Radix datur in substia a ʒ8 ad ʒiiij
Infunditur in sli liquore a ℥i ad ℥iij expressumque
datur: cortio via eius transfer sine et castorium
quae Vomitu purgant.

De

De Juglande Arbore Caput Tertium

Juglandis arboris cortex calidus et siccus est in 2° gradu ~~anno~~ ad 3° medius q. extractus eius succo madefactus tritusque vomitus ciet.

Pulvis eius datur a ʒß ad ʒi. cum liquore convenienti aut vino albo.

De Spartho Caput Quartum.

Sparthum s. Genista calidum est in 2° gradu et siccum, Corrigitur foeniculi semine cum cinamomo et saccharo. Datur pulvis ~~eius~~ seminis aut floris aut corticum cum aq. mulsa a ʒß ad ʒi.

De balano myrepsica s. Ben c. 5um.

Ben Arab. Balanus myrepsica Graec. Glans unguentaria officinis est. fructus est cujusdam arboris minoris Avellanae similis in Volum. Diosc.

Is fructus calidus et siccus est ordine 2°

Duplex est major avellanae similis: minor ciceris magnitudine qui utilior est.

Eligendus est recens, gravis, candidus et qui suo cortice facile spoliatur. Ex eo expresso premitur oleum et majori

Idem Volum. Ben de radicibus. Cuius duplicis Corrigitur dum ei ~~[illegible]~~

Facimus duas. alia alba est rubra alia.

Eligitur alba plena medulla, tactu lenis.

Datur medulla siccata et torrefacta in pulvere cum foenic. cinamomo et saccharo. Vel cum cinamomo et saccharo subacta,

Coquitur in massa daturque a ʒß ad ʒi.

De Elleboro Albo caput 6um.

Et

et Elleboro albo diximus c. 2. s. 7. eodemque modo paratur ac nigro et exhibetur. Hoc addendum fibras eius parentis ut diximus c. 2. s. 7. prius macerari nocte una in jure pingui aut in Vino dulci, aut in Oxymelito cum cinnamomo et aniso, expressumque liquor, addito saccharo propinandum est./

De Antimonio Caput Septimum.

Antimonium optime paratum et calcinatum datur exhibitum [illegible] in Vino albo ad gr[illegible] ad [illegible] optimum remedium. Crocus martis [illegible] exhibitus non parum confert ad vomitum ciendum./

De Plantis quibusdam minus Vulgaribus aut varijs Sectio decima nona

De Dictamno Caput primum

Dictamnus calidus
Eligitur recentior, levior, acrior, odoratior, eius loco Salvia ponitur./

De Absynthio caput Secundum

Absynthium calidum est 1° gradu siccum 2°
Absynthij tres sunt species Vulgare scilicet sive Romanum Santonicum et Seriphium sive marinum
Eligendum romanum folijs constans albis, levibus, planis, pinguibus, floribus aureis, amarum et stypticum, mediocriter [illegible] [illegible]./

De Stoechade Caput Tertium

Stoechas calida et sicca est 1° ordine
Stoechadis duae sunt species arabica et Citrina
Arabica est eligenda recens, subamara et mediocriter alta, spica purpurea cerulea et odorata [illegible]

continet

cortice./

De Adianto Albo Caput Quartum

Adiantum album calore temperatum est Capillus veneris et Coriandrum puteí vocitatur./
Adianti duo sunt genera album et nigrum
Eligendum album foliis viridioribus et latioribus parvis radice cortice praeditum et pulmonem ducit./

De Calamo aromatico caput Quintum

Calamus aromaticus calidus siccusque 2° gradu planta est indica per arundinaria, cujus canalis instar calami aut tubi cannae est per fractu facilis./
Eligendus gravis, geniculatus, densus, foris fulvus, intus albicans, odore fragrantissimus, astringens cum quadam acrimonia amarus./

De Spica Nardi caput Sextum

Spica nardi calida in 1° gradu sicca in 2° planta est indica
Ejus tres sunt species Indica, Syriaca et celtica
Eligend[a] indica recens, plana, brevis, acris, leviter amara, rufa et odorata. Celtica seu romana saliunca dicitur./

De Plantarum & Arborum seu fruticum Seminibus Sectio Vigesima

De Psyllio Caput Primum

Psyllij semen frigidum est in 2° gradu et cal[idum] mediocr[iter]
Triplex psyllij dicitur album, subnigrum, purpureum
Semen psyllij est eligendum grave crassum, complectum per quod cito aqua submergitur./

S-

De Aniso Caput Secundum,

Anisum calidum et siccum est in 3° gradu.
Eligitur dum recens, bene auctitum, dulce, subacutu[m], viride et boni odoris./

De Cardamomo Caput Tertium

Cardamomum calidum et siccum est in gradu secundo, est cujusdam plantae siliquosae in armenia nascentis.
Cardamomi tres sunt species majus, medium, minus.
Eligitur dum minus, plenum, fructu contumax, acutum cum quadam amaritudine, aromaticum, foris russum intus candidum

De Kermes Caput Quartum

Kermes est granum adnascens subfrutici, qui vocatur bacca et granum infectorium dicitur./
Eligitur recens completum, plenum, subamarum, et pro purum./

De Radicibus plantarum Arboru[m] et fruticum Sectio Vicesima 1a

De Brionia Caput Primum.

Brionia s. vitis alba calida et sicca moderate radix est quae in usu maxime est.
Deligatur solida, crassa non cariosa, acris, amara, alba vel nigra mediocriter succum continens./

De Cyclamino Caput Secundum.

Cyclaminum calidum et siccum est in 3° gradu et usu[s] aut sanita et panis porcinum

cyclaminum

Cyclaminus duplex est magnus et parvus.
Radix in usu est digitum crassa, spissa, parum lata, foris nigra, intus albi.
Corrigitur astringentibus ut mastix, cydoniae &c.

De Aristolochia caput Tertium

Aristolochia calida et sicca 2° excessu
Tres sunt aristolochiae species rotunda, foemina, longa mascula, pellucida, sarmentosa.
Radix in usu est eligenda rotunda, solida, compacta, subacris, amara, intus buxea, odore gravi,

De Radice Mechoacana caput quartum

Mechoacan radix est plantae sarmentosae folia ... foliis et fructu coriandro proxime similis.
Calida est in 1° gradu. Sicca in 2° gradu.
Eligatur recens, levis, colore foris modicum rufo, et intus albo, insipida

De Scylla caput quintum

Scylla s. cepa marina calida et sicca est ordine 3°
radix est plantae bulbosae, cepparum more tunicata, folijs ...
Duplex est mascula folijs albis, foemina folijs rubris in nigrum inclinantibus.
Eligenda recens, levis, mediocriter crassa, dulcis, acris et amara, candidissima.
Corrigitur assatione et cum eadem portio farinae orobi, conficiuntur trochisci.

De Centaurio caput Septimum

Centaurium calidum et siccum est in 2° gradu

Radix

Radix Centaurij eligenda est solida, crassa, succulenta, acrimoniam astrictio, dulcedine rubescentia./

De Glycyrrhisa s. Liquiritia caput 7um

Glycyrrhisa temperata calore, modicè humida Radix est plantæ surculosæ folijs lentisco similis./
Deligatur crassa, recens, ~~magnitudine, splendens~~, non frangibilis, intus crocea./

De Costo Caput Octavum

Costus calidus et siccus est in gradu Radix est plantæ indicæ
Costi tres sunt species Indicus, arabicus et Cyriacus
Eligendus Arabicus, levis, recens, non cariosus, durus, candidus, subamarus, odore fragranti. Quia loco angelica sumenda est. Indicus 2um locum obtinet./

De Galanga s. Acoro caput Nonum

Acorus siccus et Calidus in 3o gradu radix est plantæ indicæ.
Acori duæ sunt species Major et minor.
Eligitur minor, durus, nodosus, acris, rufus, aromaticus./

De Zinzibere Capu Decimum

Zinziber calidum in 3o gradu humidum in 1o Radix est cujusdam plantæ indicæ, cujus folia sunt gladioli aquatici folia
Radix eligatur recens, gravis, geniculata, fibrosa, candida, acris./

De Zedoaria Capu Undecimum

Zedoaria s. zerumbeth s. Zurumbeth idem calida et sicca in gradu. Radix est berminacea similis, quæ

Quae sponte in provincia Malaccio provenit
deligatur crassa, sapore et colore zinziberis./

De Cypero caput duodecimum

Cyperus calidus siccus in gradu Radix est junci Gourstri
triangulati in palustribus locis enascens./
Cyperi tres sunt species Longus, rotundus et indicus
deligendus nodosus, foris nigricans intus subal
bicans, amarus, odore suavi post se longo./
Indicus zinziberi similis est qui masticatus croceu
succum reddit, gustu amarus sentitur pacto./

De Doronico caput decimum tertium

Doronicum calidum siccum in 3° gradu Radix
est parva, geniculata, foris subflava, intus alba,
dulcis, acori colore et figura similis, eius loco car
yophyllo utimur./

De Angelica caput decimum quartum

Angelica calida sicca in gradu radix est plantae
montanae cuius folia sunt amplissima
Eligenda crassa, longa in plures et ramos diruapta, a
cris, odore suavissimo, aromatica./

De Gentiana caput decimum quintum

Gentiana calida sicca in 2° gradu Radix est plantae
montanae
Eligitur crassa, color buxi, amara./

De Tormentilla caput decimum sextum

Tormentilla s. pentaphyllum sicca 3° gressu radix
est

est cujusdam plantae sic dictae quod dentium tormentibus leniat eplapsyllum et cetera. /

De Satyrio caput decimum septimum

Satyrium Cynosorchis s. testiculus canis calidum humidum in gradu. Radix est bulbosa, quae unico bulbo radicatur, quae duobus bulbis radicatur testiculus canis &c.

Eligendum cujus radix est unica, rotunda, magna, colore exteriore fulva, interne candida, dulcis nec ori ingrata. Loco sicco asservari potest. Est a Sicca-tus radix plantae quae gramini cicerea magnitudine profert, cujus folia sunt albicantia foliis similia. /

De Salsaparilla s. Smilace aspera c. 18.

Salsaparilla calida sicca in gradu. Radix est praelonga et uniformis quae ex Peruon provincia Hondurae defertur.

Eligenda est nodis et geniculis nullis asperata, dura, fibrosa, rugosa, medullosa per quae viminis instar facile finditur. /

De Radice Chynae caput 19^um

Radix Chyna calida et sicca est in gradu in vastissima Chynorum regione Indiae orientalis nascitur.

Deligatur recens, gravis, crassa, nodosa, non cariosa, intus alba et foris rubra, insipida. /

De Sassafrax caput vigesimum

Sassafras radix est calida sicca in gradu cujusdam

arboris

~~ex~~ arboris praegrandis foliis fraxinei in tres angulos distincta constans, nascitur in florida novi orbis provincia Hispanis dicta Sassafras

Eligatur radix recens, solida, colore cinericio, subrubra odore foeniculum referente. Radix cum partibus praefertur partibus et praesertim sua cortex.

De floribus & foliis plantarum et arborum Sectio Vigesima Secunda

De Schoenantho Caput primum

Schoenanthum Iunceus odoratus modice calfacit adstringit flos est plantae gramineae ac Junceae in Arabia nascentis.

Eligendum Schoenanthum recens, [illegible], floribus refertum, acutum sapore, rufum quoque [illegible] rosae odorem spirans.

De Malabathro caput Secundum.

Malabathrum Calidum siccum in 2° gradu ~~calidum~~ ~~siccum~~ folium est arboris indicae: Vide folium indum.

Eligendum recens, fractu contumax, tres nervos in longitudine sua, ex viridi nigricans, acutum et odoratum, cuius [illegible] suffert spica vel folium [illegible].

De fruticibus et Arboribus Sectio Vigesima Tertia

De Polio montano caput primum

Polium montanum: [illegible] calidum siccum in 3° gradu frutex est [illegible].

Eligendum

Eligendum candidum, tenuem et fistulosum, quod non sine quadam suavitate gravitatis olens./

De Visco quercino Caput Secundum

Viscum quercinum est planta plantis adnascitur cujus folia sunt oblonga et viridi flavescentia, carens radicibus.
Viscum eligendum quod nuper natum in superficie ipsius baccae rotundae, albae, splendidae./

De Corallis Caput Tertium

Corallum, lithodendrum, dentritis, frutex marinus, frigidum in 2 gradu, siccum in 3°. nec planta nec lapis nec bitumen est, sed frutex sub aqua marina viridis, baccas sunt similes Corni forma et magnitudine, qui frutex e mari extractus lapidescit et induritur./
Corallorum tria sunt genera rubrum, album, nigrum.
Rubrum eligendum, grave, fractu facile, non scabiosum nec concavum, sed frutex ramosus.
Album levior est, spongiosior magisque refrigerans.
Nigrum rarior nec in usu, quod spurius ponitur et rubro illegitimo./

De Amomo Caput Quartum

Amomum frutex est flore albo Violae vel bryoniae, foliis convoluto similis, a qui Armenia et Syria delegatur. Amomum Creticum, non rugosum, album, fulvum, odoratum, et verius spurium est. Sed nunc Succedaneum est pes Columbi./

De

De Plantarum et Arborum fructib[us]

Sectio Vigesima quarta

De Prunis Caput Primum

Pruna emollientia sunt [moderate refrigerantia et humectantia] Eligenda sunt damascena, recentia, nigra, dulcia, mediocrem soliditatem continentia./

De Carpobalsamo caput Secundum

Carpobalsamum fructus est indicae arboris
Eligendum plenum, ponderosum, pingue, acutum, rufum, odore opobalsamum aliquatenus redolens,
Eius loco cubebae ponuntur./

De Cubebis Caput Tertium

Cubebae sunt fructus racemosi cuiusdam plantae indicae foliis [illegible] modo repentibus./
Eligendae sunt grandes, corpulentae, plenae, acres, subamarae, aromaticae./

De Pipere Caput Quartum

Piper Calidum siccum in tertio gradu
Piperis tria sunt genera album scilicet nigrum et longum
Sunt fructus racemosi eiusdem plantarum repentium quibus folia citri effigie in india nascuntur.
Nigrum eligendum est recens, gravissimum, plenum sapore acerrimum, rugis mollior conspersum./
Longum vero eligi debet grave, solidum, non perforatum, fractu contumax, acerrimum et linguam mordicans./
Album eligitur grave, solidum sapore acri, –

colore

Colore albo, odoratum. Ideo siccus solidus ponderosus et albo eligitur.

De Nuce Moschata caput quintum

Nux moschata calida sicca 2 gradu dicitur nux myristica fructus est cujusdam arboris in india nascentis, cujus folia et magnitudo pyrum [illegible] aequant.

Nux moschata eligatur gravis, plena, acuta, intus rubescens, odore grata et quae acu puncta mox odorem suum succum reddat.

Macis est involucrum nucis moschatae.

Probatur recens, pinguis, gravis, rubro flavescens et acuti saporis.

Ideo nux absolute ponitur et [illegible] eligendum.

De Caryophyllis caput sextum

Caryophylli calidi et sicci in 3 gradu fructus sunt cujusdam arboris ejusdem nominis in molucca insula nascentis.

Caryophyllus duplex est Mas qui et anthophyllus dicitur et foemina:

Eligendi sunt foeminei, mediocres, plani, [illegible] subbrunei spatio rubescentes, aromatici.

De jujubis s. Zizyphis caput septimum

Jujubae, zizipha, sebesten et Myxaria fructus sunt Syriacae arboris.

Eliguntur recentes, ampla, oblonga, carnosa sapore dulces et bene colorata.

Se

De Anacardia Caput Octauum

Anacardi calidi siccj in 4° gradu fructus sunt cujusdam arboris in india nascentis, cordis effigie.

Eligantur grandes et succulenti, acuti sapore, intus fusci, nucleus interiorum albus in cortico resinoso.

Liquor in usum assumi debet in vult. [illegible] in sero lactis infusus, recentes sale conditi tum oleo conduntur./

Mel anacardinum exprimitur ex anacardiis recentibus diutius in aqua coctis. Arnaldus de Villa nova mel sic parat. Anacardi tres debent p[illegible] aceto macerari per 7. dies. octavo coqui ad duarum partium consumptionem, colatura ex coctis est mel anacardinum./

De ficubus Caput Nonum

ficus sunt emollientes eligendi massilienses, tactu molles, cortice tenui, albicantes, gustu delectabiles, mollem dulcedinem habentes./

De dactylis caput decimum

Dactyli sunt fructus arboris palmae

Eligantur recentes, carnosi, parum rugosi, tactu subduri, dulces et qui concussi non strepant, rubri

Nucleus quando absolute ponitur de dactylis intelligitur./

De Pistacija caput Undecimum

Pistacia sunt fructus arboris terebintho similis Persia nascentis

Eligantur recentia, plena, nucleo intus subrubeo odora

odore et sapore jucundi./

De Amygdalis caput duodecimum

Eligantur amygdalae recentes maturae, durae, laudabiles, foris flavae intus albae dulces non rancidae./

De Nucleis Pineis caput decimum 3um

Nuclei pinei seu strobili eligendi sunt recentes, albi, sicci non rancidi, tenui membrana rufa involuti. Nuclei pinei calore temperati lenibiles humidi./

De Arborum Lignis Sectio XXVIa

De Guiaco caput primum

Guajacum s. lignum sanctum calidum et siccum est in 2o gradu, lignum est arboris procerae ad fraxini magnitudinem et effigiem multum accedens

Eligatur quod ex orientalibus plagis affertur in[...] grave, densum, pingue, intus nigricans, foris vero subalbidum, amarum et odoratum. Vid. Som. [...] et Lud. Wendeler c. [...] de Sophibus./

De Agallocho s. Xyloaloë cap. 2dum

Agallochum s. lignum aloës est lignum arboris indicae oleae instar et crasso cortice calidum siccum 2o gradu. Eligitur ponderosum, pingue, maculatum, odoratum gustu adstringens, subamarum, versicolor, tenuis more igne liquescens sed tardius et quod aqua ad motum subsidet et bullas dat./

De Santalis caput Tertium

Santalum frig. in 3o grad. siccum in 2o. lignum

est

est cujusdam arboris indicæ nucis juglandis mag-
nitudine folijs admodum virentibus lentisci similis
Santali tres sunt spẽ Citrinum, album et rubrũ
Eligatur in substantia grave, solidum, colore suo præ-
stans et odoratius.
Rubrum differt a bresilio nec est dulce nec infectu
ut bresilium./

De Aspalato caput Quartum

Aspalatus calidus et siccus est in 2.° gradu lignum
est cujusdam fruticis spinosi in Syria vel Rhodiorũ
insula nascens./
Aspalati lignum eligendum grave, densum, sub-
amarum et adstringens, detracto cortice rubens,
aromaticum. Cuius loco agnus castus ponitur./

De Xylobalsamo Caput Quintum

Xylobalsamum est lignum arbusculæ sarmentosæ
balsami olim in Judæa, Ægypto et in Valle Syriæ ac
max.° in Syrico nascens./
Eligendum recens, ponderosum, intus gummosum,
fulvum et odoratum cujus loco surculi lentisci sub-
stituuntur

De Corticibus et Lanuginibus Arbo-
rum Sectio Vigesima Septima./

De Cinnamomo Caput Primũ

Cinnamomum est interior cortex arboris sylvestris,
magnitudine oleæ, citri colore, Lauri effigie ac

sponte

sponte nascentia in multis regionibus indiae orientalis ex Zeilan et malabar laudatissimum provenit./

Eligitur tenue, tortuosum, acutum, dulcedine permistum, subrufum, aromaticum./

Canella crassior xylocassia seu Cassia lignea est ex eodem arbusto [illegible] Canella et ciaomum sed hoc ex ramis, illa ex trunco tenero, cujus cortex calidissimus est separatur./

Darsini, cassia, ciaomum et canella idem sunt./

De Usnea caput Secundum

Usnea non est scoba sed lanugo quaedam arboris veluti membranacea, oleae, cedrae, quercus. Eligenda redolens albi coloris et odoris boni. Obrion dicitur./

De Carpesio caput Tertium

Carpesium est festuca et tenuia ex surculis ciaoi et surculis fruticis qui [illegible]./

De Succis varijs Sectio viges. octava

De Hypocistide Caput Primum

Hypocistis frigida in 1° gradu sicca in 3. Succus est cujusdam germinis radicibus cisti prolliens extractus.

Eligitur dura, stiptica, subrufa./

De Acacia caput Secundum

Acacia frigida in 1° gradu sicca in 3° succus est ex fructu arboris spinosae aegyptiae. acacia nos

extractus

extractus.
Eligitur dulsa subrussa.
Ejus loco utimur succo prunorum sylvestrium
quæ ex cavemus.

De Lycio caput Tertium

Lycium frigidum et siccum est in 2° gradu succus
est cujusdam arboris spinosæ, fraxini magnitudi
ne, folija buxi perpetua virentibus tamarisco
similibus. quo caremus sed ejus loco utimur
succo caprifolij.
Eligendum durum, glutinosum, lucidum, adstr
ingens, exsiccativum et quod igni admotum ac
ditur.

De Opio Caput Quartum

Opium frigidum in 4 gradu siccum in 1° succus
est s. Liquor concretus ex vulneratis capi
tibus papaveris nigri effluxus.
Eligitur Thebaicum, grave, densum, tactu lene,
amarum, subrussum, clarum et quod facile aqua
diluitur.

De Meconio Caput Quintum

Meconium frigidum 4° gradus initio succus
est ex contusis folijs et capitibus papaveris
albi extractus opio longe ignavior.

De Succo Liquiritiæ caput Sextum

Succus liquiritiæ calore temperatus blande humid.
Liquor est ex radicibus liquiritiæ tusis et expressus
igne vel sole siccatus.

eligendus

Eligendum urina, qui è firta delatur et purum tenax, dulcis, nigerrimum, splendens, et linguae subditur statim totum liquescit./

De Saccharo Caput Septimum.

Saccharum est Succus extractus ex cannis mentium incisis per cortice, vel quoquo alio modo.
Saccharum calidum et Siccum initio 1i gradus.
Eligendum est Madere, purum, leve, durum, dulcissimum, albissimum primum modo splendens./

De Saccharo Candi caput octauum

Saccharum candi fit ex Saccharo in Syrupum cocto et in olla fictili (in qua sint bacilli lignei) per quindecim dies in loco calido imposito, postea aq. calida offusa per unum diem relinquitur, dies sequenti frangitur olla et saccharum candi inuenitur./

De Amylo Caput Nonum

Amylum frigidum Siccum Succus est concretus ex infusis tritici.
Eligendum est candidissimum et purum./

De Varijs Gummi Speciebus Sect. XXIX

De Sarcocolla caput primum

Sarcocolla gummi est arboris spinosa in Persia nascentis./
Probatur crassa, amarissima, subcitrina, candida
Corrigitur infusio lactis muliebris vel asinini et debet infundi in eo per 5 dies, renouando lac

singulis

De Sagapeno caput secundum

Sagapenum calidum est in 3° liquor est & gummi arboris ferulaceae, vel fruticis in terra media nascentis. /
Eligendum crassum, purum, in aq. dissolubile, acre, foris subrufum, lucidum, intus subalbidum quod porri odorem referat. /
Corrigitur med^tia^ ebullitionis stipticatis, ut spica & mastiche. /

De Opoponace caput Tertium

Opoponax calidum est 3° ordine siccum 2do. liquor est panacis herbae, quae alio nom. Herculea dicitur.
Triplex est opoponax Heracleum, asclepium & Chironium. /
Eligendum est leve, pingue, friabile, in aq. statim dissolubile, amarissimum, foris croceum, intus ipso album, odore gravi /
Radice incisa excipitur ex caule est sp... ...fix scarificato promanare
Adulteratur ammoniaco injectae sed gravia in vero opoponace, dolum prodit odor & albedo in fractura, /
Corrigitur mastiche & spica. /

De Gummi Aegypti caput Quartum

Gummi Aegypti frigidum siccum in 2° gradu. est lachryma ex acacia Aegypti spina promanans /
Laudatur quod contractum in vermiculorum speciem, vitri

Vitri modo perlucidum, purum, candidum.
Gummi quod absolute ponitur est Arabico intelligitur

De Tragacantha caput Quintum

Tragacantha frigida 2° sicca humida 1° Lachryma est plantae spinosae spina hirci appellatae in Asia et Creta nascitur.
Eligenda levia et sincera et quae saliva diu in ore detenta lentescit, alba et clara.
Ex radice incisa colligitur iuxta Dioscoridem, sponte vero profluere asserit Theophrastus.

De Galbano caput Sextum

Galbanum calidum initio tertii gradus, siccum in 2° Lachryma est plantae ferulaceae in Syria praesertim in Amano monte nascentis.
Probatur pingue et surculorum expers, albicans tibus illis, ammoniaco simile, grave et virens olens sapore tetro et ingrato. Ex radice incisa excipitur.

De Ammoniaco caput Septimum

Ammoniacum calidum siccum 3° exitu Gummi est s. lachryma plantae ferulaceae in Africa nascentis Agasylli dictae.
Eligendum densum, sincerum ligni et calculorum expers ac thuri simillimum, amarum, odore castoreum referens.
Ammoniacum duplex est. Thraudmaligniae calculorum expers: Alterum phyrama dr, quod capillus...
Ammoniacum sic dr quod stillat juxta Jovis Ammonis oraculum.

De

De Lacca Caput Octavum

Lacca s. cancamum   Liquor est gummis arboris cujusdam in India concrescens et formicularum succo et opere coactus./

Eligenda in substantia dura et perlucida, saporemque ingrato, rubra, clara et quae facile aqua dissolvitur,

Cancamum Graecorum et Lacca Arabum idem sunt./

De Sandaracha caput Nonum

Sandaracha calida in fine 3i gradus est Arabum Sandaracha, Iuniperi lachryma et quae vulgo Vernix dicitur quod vitro ipso splendeat

Deligatur pura, mastiches more friabilis, pallida et perlucida

Sandaracha Graecorum est lapis in metallicis venis auraria rufus et ad colorem cinnabaris vergens,

De Sanguine Draconis Caput Decimum

Sanguis draconis frigidus est in 2o gradu siccus in 3o Lachryma est arboris Africanae a fructu ejusdem arboris nomen ducens, nam sublata qua integitur pelle fructus, dracunculus apparet./

Eligendus purus, friabilis, validus, sanguineus et perlucidus.

Est alius Sanguis draconis in officinis factitius ex hircino sanguine, bolo armenia et sorborum aliorumque astringentium succo./

De Assa foetida Caput Undecimum

Assa foetida calida sicca in secundo gradu est lachryma

peregrina

peregrina planta in Medina nascitur, quam Silphion
Solidum dixe. Vocat alij Volum ex Gummi Lasse
pitij quod ~~iccat~~ acrad
E liquida transflucidior et solida, et acador hore
cand carpitur/

De Gummi Sederæ caput duodecimum

Gummi Sederæ est lachryma
quæ e trunco Sederæ vulnerato et interdum sponte
profluit.
Eligendum clar, colore ex flavo rubescenti, gravis
acre admodum/
Triplex est Sedera alba quæ fructum profert albu
Nigra, qua nigrum: 3a Selix et nonnullis dr.
Sedera terrestria./

De Myrrha caput decimum tertium

Myrrha græcis Smirna dicta calida secca in 2do
gradu Lachryma est cujusdam arboris Arabicæ,
spinosæ, ægyptiæ folia, juniperi superans altitudine
E liquida troglodytica, pura, fragilis, pinguis
levis, pellucida, amara, acria, odore gratissima
et quæ confracta ostendat Unguium modo candidas
et lacteas oculos
Troglodytæ sunt populi Arabibus Vicini, proxime
ad myrrha et Aethiopia/

De Stacte caput decimum quartu

Stacte calida secca in 2o gradu pinguedo est
myrrhæ recentis cum parva aqua tusæ et expressæ
in Unguenti forma redacta, quæ styrax liquida dicitur
sed male
Eligenda

Eligenda est quae nullam olei admistionem habet./
Alij dicunt esse succum gummeum ex Nabathaeorum terra e arbore myrrhiflua, hac sponte, per suis plagam fundatur./

De Bdellio caput decimum quintum

Bdellium calidum siccum in 2° gradu Lachryma est arboris saracenicae, oleae magnitudine, folijs quercus, fructu ficus, candidio colore./
Eligitur purum, molle, pingue, amarum, tauri glutini modo perlucidum. Diosc. laudat Saracenicum. Gal. Scythicum./

De Caphura caput decimum sextum

Caphura frigida sicca 3° gradu Resinosa lachryma est arboris indicae nucis juglandis magnitudine, per folia salicis in medullam ligni cadentis per rimas quasdam resinarum modo./
Eligenda in tabellis pura, pinguis, friabilis, nitida et candidissima, odore fragrantissima, et quae pani calido imposita madescit, hic tunda sit, ardet in medio aquae./

De Styrace Caput decimum septimum

Styrax calida sicca 2° gradu resinosa est lachryma cujusdam arboris malo Cydonio similis in Aethiopia nascentis dicitur Calamita./
Probatur maxime styrax crassa, colore flavo, cum granis albicantibus, amara, odore gratissima./

de

De Benjoino Caput decimū octavū

Benjoinum officinis Belzoinum calidum

Resinosus est succus arboris indicae cujus folia sunt citri foliis similia, nascitur in sylvis ubi sunt multi lyncides./
Eligendum purum, aequabile, albis praeditum globulis & granis lini similibus, rubescens, lucidum, odore suavissimo, quod accedens xyloaloen refert/

De Thure Caput decimū Nonum

Thus calidum 2° gradu siccum 1°. resinosa lachryma est arboris arabicae cujus folia lentisco sunt similia.
Thus duplex est Mas quod Olibanum, & foemina quod indicum Dioscorides appellat./
Eligendum purum, pingue, tenax, guttatim flavum, rotundum, candidum odore gratum. Mas praefertur./

De Mastiche Caput Vigesimum.

Mastiche. Resinosa lachryma est lentisci arboris in Chio insula nascentis omnium resinarum praestantissima/
Eligenda pura, splendens, friabilis, candida, odorata,
2do [illegible] ponitur & lutea [illegible] eligendum

De Gummi Elemi Caput Viges. primū

Gummi elemi Resinosa lachryma est oleae aethiopicae./
Eligendum pingue, tenax, flavescens, aut potius subrufum, odore gravi, et quod facile liquescat nec

facili

facile linguam mordicat./

De Tarsamacsa caput Vigesimum secundum

Tarsamacsa est quoddam resina gumma ex nova hispania allatum, Gummi elemi sive laccyma aethyopicum/

De Caraunna caput Vigesimum Tertium

Caraunna est alia resina gummae accedens ad Tarsamacsam, indeque ita vocata est liquida, pinguis, oleaginosa, tenax./

De Resina caput Vigesimum quartum

Resina est liquor pinguis et oleaginosus ex pino et abiete profluens./
Resina duplex est liquida et arida ut Terebinthina et Colophonia./
Est liquida nobilium idest e pinorum incisione, arida, pura, friabilis, colore citro modo pelluida et odorata./

De Pice caput Vigesimum quintum

Pix est liquor pinguis ex taedis fustatim incisis et in furno accensis effluens, vel resina combusta fluxus ex taeda emanans: Estque taeda morbus arboris pini prae senectute ut nimia pinguedine veluti strangulatae./
Palimpissa est pix bis cocta vel pix sicca dicta quod sicut e liquida coctione et elaboratione crassescit purgatur atque durior et siccior evadit./

Zopissa

Zopissa est pix a navibus maritimis erasa, quae propter salsuginem quandam ab aqua marina contractam ita vocata a nonnullis apochyma vocatur. pix navalis vel etiam quod ea naves induuntur./

Pissasphaltum est bitumen pici commixtum quod ad mortuorum conditurum olim usurpabatur. Sanie vero mortuum non alterum asseruit Diosc.

Differt a pix a resina, quod pix per ignem transferatur, resina vero sponte fluxerit e vivarum arborum sobolis. Utraque vero pix est veluti resina cocta per ignis adjutum ducta, impedimentum acquirit fumo per calorem. Unde pix nigra solet dici, nam quae flava est potius resina dicta./

Pix quae primo stillat fluxilior est per humidior, quae quidem pix liquida officinis dicitur per paucis. pissoleum./

Pix eligenda est pura, pinguis, resinosa, quae sit nitidus pressa lactescens, subrufa ac odorata./

De Terebinthina caput vigesimum sextum

Terebinthina est liquor pinguis, resinosus, terebinthi arboris sponte defluens e trunco per ramis in insula Chio nascentis./

Eligenda pura, lucida, candida ac vitri modo splendida per odorata.

De Colophonia caput vigesimum septimum

Colophonia est liquor e terebinthina fluens, calore solis exsiccatus,

Duplex est terebinthina per duplex Colophonia.

Viene

Vna cum incolumitate palatii ex vino habito.

De Ladano caput Viges. octavum

Ladanum calidum est liquor ex folijs cisti in cypro nascentis cuius noti est, quidam barbisque caprarum adhaerentem cum ex illis frondes pascuntur.
Eligendum purum, pingue, ductile, subnigrum subuiride et odoratum.

De Varijs Liquorib. Sectio Triges.

De Vino Caput Primum

Vinum calidum humidum in gradu
Eligatur tenue, purum, splendidum, album aut pallidum, sapore non ingrato.
Ex fecibus vini ex siccatis, vel ex ipso vino concreto fit medicamentum quod tartarum vocant.

De Aceto caput Secundum

Acetum frigidum et siccum est ordine secundo
Laudatur tenue, acutum, album et quod ex vino laudabili vetustate aut artificio tale evasit.

De Aqua Caput Tertium

Aqua frigida humida in tertio gradu
Probatur insipida, quae levium sit partium, cito item calescat ac refrigeretur.

De Lacte Caput Quartum

Lac moderate temperatum est in calore et medio secundum

Laudatur

Laudatur album, dulce, et quali ex assiduitate boni odoris Vaccae humidae nec nimis foetae, bono pastu enutritae, praecipue autumno qa tunc minori abundat humiditate./

De Sero Lactis Caput Quintum

Serum Lactis frigidum est et humidum in . gradu./ Eligendum est caprinum, recens, odoris et saporis jucundi sed sui, et quod ex lacte caprarum nigrarum recens foetarum et bonis pabulis nutritarum./

De Iure Gallorum caput Sextum

Iure Gallorum extrahi debet ex gallo russo, carnoso, quamplurimum animoso, nudo./
Sic parabitur abjectis intestinis salem in ventrem conjice et coque in aqua coque donec tres 4ae partes aquae remaneant./

De Animalibus et Eorum partibus

Sectio Trigesima prima

De Sanguine Humano & alijs

Caput Primum

Sanguis temperatus est eligendus autoritate Galeni hominis temperati, tenuis, dulcis, rubeus./
Sanguis pueri 4or annorum nati per aliquot dies folijs diureticis nutriti prius diu effluens est colligendus, namque primus tenuior, posterior crassior putatur, incisa angusto jugulari debet colligi./

tenuitudinis

Testudinis sanguis ... extraxi ... testudine cuius caput abscinditur ... soli exponitur donec exsiccetur.

Sanguis ... eligendus ... ruber, ... pelaviae.

De Mumia caput Secundum,

Est confectio quaedam, qua corpora ... condiuntur ... aloe, myrrha, balsamo ... calida sicca est in 2° gradu.

Eligenda solida, lucida nigra ... odorata.

Mumia ... est pissasphaltus ex bitumine ... pice conficitur.

De Axungia caput Tertium

Axungia calida est et

Differunt ... axungia, sebum et pinguedo ... consistentia.

Axungiam extraxi ... autumno ... et aqua frigida pluvies lavavi; deinde ... pelliculis ... lento igne in vase duplici liquavi ... vasis ... vel ... in loco frigido et sicco asservavi.

De Medulla caput Quartum

Medulla calida est in

... medullam ... ab ossibus extraxi; deinde lento igne liquefeci, postea colavi ... in vase ... vitreato servavi, melior est cervina, deinde vitulina.

De felle Caput Quintum

Fel calidum et siccum est ... ... quae sunt mediae aetatis.

Eligendum ... flavum, amarissimum ... odoris ... ...

reservetur./

De Coagulo caput Sextum

Coagulum ab haedulibus nuper occisis extractum salitum et involutum suspendi debet ad solem, ut siccetur./
Coagulum leporis est omnium praestantissimum et quo vetustius eo melius./

De Carnibus caput Septimum

Carnes debent ablui bis aut quater vel quinquies vino calido dulci, postea in furno exsiccari et foliis absynthii involvi in pulvino vulpino./

De Cerebellis caput Octavum

Cerebella debent accipi recentia et aq. frigida bene lavari et per pannum rarum colari aqua, postea lento igne desiccari./
Debent cerebella accipi ab avibus, quae nidificant in domibus Vere et Autumno et debent animum cerebellis vitellum ovi Vinum permiscendo parumper mellis addito et super cineres cineres calidos agitentur, donec evanescat humiditas serventur in vaso vitreo./

De Moscho caput Nonum

Moschus calidus siccus in gradu excretum est cujusdam animalis veluti apostema in quodam folliculo circa Umbilicum contento.
Eligendus orientalis subrufus, amarisaporis, aromaticus, cito solvatur, nec multum relinquit. Solus servatur. Si odorem amiserit in olla posito orificio aperto suspendatur in Cloaca et recuperabit./

De

De Zibeto caput Decimum

Zibetum est excrementum cuiusdam animalis magnitudine Cati./
Eligitur Album, pingue, candidum, odore gratissimo/

De Ichthyocolla caput Undecimum

Ichthyocolla sive gluten alkanna est gluten ex ventre molua seu morua piscis confectum./
Morua ventres aut plures in fasciola scincta secantur et in fictili cum aqua calida coquuntur donec in cremorem aut pultis consistentiam abeant, postea antequam refrixerint in partes dissecantur et ita siccatur./

De Oesipo Caput Duodecimum

Oesipum est lanarum succidarum pinguedo./
Quae praparatur in hunc modum lana succida aquae mac[e]ratur horas octo, donec totum in aqua deposuerit pinguedinem: deinde lana fortiter exprimitur manibus et aqua colata diutissime alio vasculo effunditur et refunditur donec non amplius spumet tunc pinguedo aquae supernatans est colligenda et aqua lavari debet donec albescat et pura evadat, tunc in fictili vase reponitur ad usum./

De Castoreo caput decimum Tertium

Castoreum calidum Testiculus est cuiusdam animalis quod partim in terra partim in aqua

vivitur

victitat, qui in meridionalibus partibus reponitur.
Eligendum flavum, friabile, acre, subrussum, horribile, grave et foetidum.

De Cera Caput decimum quartum

Cera eligenda pura, mediocriter pinguis, subrussa, odorata, parum mel resipiens, pontica et cretica laudatur.

De Propoli caput decimum quintum

Propolis est fundamentum cerae crassior, consistentia mea a rusticis Cera virginea dicta.
Eligenda mollis ductilis, styracis odorem resipiens, alba.

De Melle caput decimum sextum

Mel calidum, siccum 2° gradu est
Deligatur grave, purum, lentum, dulcissimum, album vel flavum, odoratum, atticum est optimum vel narbonense.
Mellis tria sunt genera mel aereum, mel apum et mel arundinum.

De Osse Cordis cervi caput decimum septimum

Os cordis Cervi cartilago est in sinistro cordis ventriculo cervi reperta.
Eligendum rectum, tenax, russum.

De Unicorni caput decimum octavum

Unicornu eligendum ponderosius et qui aqua injectum ampullas edat, foris subrussum, intus eburneum crasso cortice involutum, quidam lapidem Unicornis

vocant./

De Blatta Bizantia caput decimū nonum

Blatta bizantia s. unguis odoratus est cujusdam piscis aut conchilij tegumentum odore castoreum referens./

Eligitur albicans, odoratior./

De Umbilico Marino caput Vigesimū

Umbilicus marinus integer est pisciculus, ut tegumentum ita umbilico sito, ut ab illo nomen acceperit, in littore maris reperitur./

Eligendus est clarus, albus./

De Antalio s. Dentalio cap. Vig. 1um

Antalium est tubulus testaceus cujusdam piscis in mari prognatus, digiti minoris fere longus./

Dentalium parva concha est oblonga dentis canini instar acuminata, unde dentalis.

Eligenda sunt levia, tenuia, arundinacea modo cana alba, Eorum vice quaevis concha alba potest substitui./

De Rana caput Vigesimum Secundū

Ranarum tres sunt species: Aliae, quae in aqua tantum degunt: Aliae, quae in aquis et terra sicca aequaliter victitant: Aliae denique, quae in locis aridis victum quaeritant et rubetae dicuntur./

Eligendae sunt aquaticae, virides abjectis quae punctis pluribus non sunt maculatae buffonum modo./

De Cancris caput Vigesimū Tertium

Cancri sunt pisces crustacei, cujus duo sunt genera

marinus

maxime & fluvialia

Cancri piscari debent qdo Sol est in signo arietis scilicet mense Aprili, interdum adveniuntur, quandoque elixantur. ita parantur.

Evelluntur extremitates cancrorum cum pedibus & corporibus suis & abluuntur aqua frigida. Sale & cinere pluribus vicibus, donec mundificentur & repurgentur aquositate odoriferi: deinde in aq. hordei cum sero lactis coquuntur./

De Viperis caput Viges. quartum

Vipera s. Tyrus duplex mas & foemina oculos habet rubeos, linguam mobilem, dentes plures, caput extensum, colore ruffo cum dorso nigro sub finem veris venari oportet. Sic parantur./

Viperulae minutim flagellentur, caput & cauda amputentur & permittantur super terram agitari, donec exsangues fiant: deinde excorientur & in aqua salsa & calida vel vino puro lauantur deinde coquuntur ad separandum ossium cum carne./

De Scincis Caput Viges. Quintum

Scincus est lacerta sylvestris, quibusdam dicitur crocodilus terrestris: est animal parvum, quadrupes, squammatum, capite longo, cauda rotunda, cum sale & nasturtio servantur./

Eligendi Corpulenti non exigui./

De Cantharidibus caput Vig. Sextum

Cantharides sunt animalia muscarum barba in ligustro & fraxino mundetis provocantur, deinde & reponuntur./

Eligendae

Elegantiae multicolores, quae lacertae in alia transmu-
tant, siue lincae, corporis longi, crassi, et pingui et quae
in fermento inventae sunt, pro bufonibus servantur.

De Scorpionibus caput Viges. vijmum

Scorpio est animalculum terrestre, longam per caudam
nodosam gerens, in cuius extremo longo et obliquo
armatur aculeo tenui foramine pervio, quo vene-
num pungendo effundit.
Ex Scorpionibus oleo infusis per expressionem fit oleum

De Lumbricis Caput Viges. octavum

Lumbrici seu Vermes terrestres vino albo loti in olla
macerantur ac vase duplici in diem elixantur. Vin
et intestina terrae. (~~Capitur sunt oblongum~~) pro eo quod
sumuntur triti, siccati et tenuissime levigati pulveris
quibusdam pulveribus admixti.
Lumbrici corpus sunt oblongum, oculis, auribus,
pedibus destituuntur.

De Variis terrarum tribus

Sectio Trigesima Secunda.

De Terra Lemnia caput primum

Terra Lemnia vel Sigillata frigida sicca in 2° ...
bol. est quaedam vena terrae in ~~Lemn~~ Lemno nascitur.
Terrae Lemniae duo sunt genera: una rubescens declinans
ad ruffum, altera in cinericio colore candicans.

Dicitur

Dicitur Sigillata quia cavatis tribus terricis sigillata.
Eligatur pinguis, densa.

De Bolo Armena caput Secundum

Bolus armena s. terra Armeniorum frigida in secundo gradu est quaedam vera terra in Armenia reperta.
Boli armenae duo sunt genera orientalis et pallida: altera vera et rubea.
Eligitur ut Lemnia, aceto abluitur et depurata exsiccatur.

De Ochra Caput Tertium

Ochra est et materies quaedam terrea, quae in fodinis reperitur.
Eligenda est flava, natio attica, levissima, friabilis, non lapidosa intus lutea.

De Terra Thymelaea caput Quartum

Terra thymelaea est materia quaedam terrea, quae ultra mare reperitur.
Eligenda est alba, aliquatenus aromatica.
Ejus loco Sodio terra utimur, quae sub mola in acuendo gladio reperitur.

De Terra Eretriade caput Quintum

Eretriades terrum Galbanum est globula rubicunda, quae in agro Urbis Eretria effoditur, unde illi nomen.
Ejus loco bolo armena utimur.

De Creta Caput Sextum

creta

Creta est terra candida, quae in Creta insula effoditur.
Cretae tres sunt species Alba, viridis et Nigra.

De Salis Speciebus. Sectio Trig.ma

De Sale Vulgari Caput Primum

Sal calidus siccus in gradu.
Salis tres sunt species. marinus, fontalis et minera lis.
Marinus fit ex aqua marina diu agitata et sole sic cata.
Deligatur candidus, densus, perlucidus, et calculis carens.
fontanus fit in Germania hoc modo: hauritur ex sal sis fontibus aqua, ut igne diu excocta in salem cogitur. iisdem notis eligitur quibus marinus.
Mineralem vocant officinae Arabes. Sextus Salem Gemmae, qui veluti gemma rectus in venis lapidum modo frangitur ac exscinditur.

De Sale Gemmeo caput Secundum

Sal gemmae calidum et siccum in gradu
Probatur quod est crystalli modo lucidum, per tenui scindibile, calculi expers et quod in igne iactum non caeterorum modo crepitet, sed ut ferrum ignescat

De Sale Ammoniaco caput Tertium

Sal ammoniacum calidum siccum in gradu reperitur in regione Cyrenaica sub arena distillatum.

Deligatur lucidissimum, friabile ac scindibile./
Fit et factitium, quod pro eo venditur n. concretum ex Camelorum urina./

De Sale Nitro Caput Quartum

Sal nitrum calidum et siccum in 4° gradu: est et causticum fit ex terrae sordibus circa parietes colligitur./
Eligitur substantia lenis, colore candido, spongiosum

De Aphronitro caput Quintum

Aphronitrum est spuma nitri, quae ex nitro concretae dum multa coctione elaboratur. Sed illud vetustum non arte inductum sed nativum creditur.
Eligitur friabile, album, salsuginosum./

De Metallis & iis, quae in auri & Argenti fodinis reperiuntur

Sectio Trigesima quarta

De Auro Caput Primum

Aurum omnium gratissimum metallorum fit ex hydrargyro mundo et sulphure puro, flavo, firmo et rubro aequaliter sibi contemperatis sic rubrum & fulgidum redditur.
Aurum praestantissimum habetur, cui cum adulterinae lapis fuerit admixtum toties molitum, quo ponderosius et colore rutilantius.
Auri fertilissima est arena diversorum fluminum, ut

Tagus

Tagus in Hispania, Padus in Italia./

De Argento caput Secundum

Argentum frigidum humidum in 2º gradu fit in terrae visceribus ex hydrargyro mundo et sulphure puro, claro, firmo et albo, atque tali contemperatione siccum candidum et fulgens redditur.
Eligendum nitidum, splendidum, lucidum et quod facile liquatur./

De Lithargyro caput Tertium

Lithargyrum est metallorum igne purgatorum spuma, fit potissimum in fornacibus in quibus repurgatur argentum ex plumbo argenti concernentia admisto.
Eligendum est aurei coloris declinans ad albedinem, grave, foliatum./
Lithargyrum dicitur auri vel argenti, non quod ex auro et argento paretur, sed a colore hoc, qui imitatur gradu coloris qui ex plumbo separatur fit./

De Aere Usto caput Quartum

Aes est metallum, quod in insula Cypro reperitur unde cyprium dicitur./
Duplex est rubrum quod cuprum dicitur et aureum quod aes dicitur./
Uritur aes in hunc modum: clavi aerei e navibus soluti et corrupti fictili novo bene obturato cum sulphure et sale includuntur, fornacibus inditur, donec sit ustum.
Probatur rubeum et quod attritu colorem cinnabaris imitatur, nigrum nimis vilum est./

Ae

De flore aeris caput Quintum

Flos aeris sunt minutissima grana, quae dumprimum quo aes percolatur per aquam frigidissimam affunditur. Optimus subtilis friabilis, ponderosus, rubidus modicum splendens.

De Aerugine caput Sextum:

Aerugo factitia est ex laminis aeris in aceto acri conditis et Vasis inol et Vasa quae laminis aeris aceti vapore madidis efflorui.
Eligenda lenis, friabilis, viridis, acris, praemordicans.

De Argento Vivo Caput Septimum

Argentum Vivum frigidum humidum est metallum fluidum in fodinis argentariis repertum guttatim per sponte stillans in monte Hydria per illud est naturale. factitium autem fit vel potius extrahitur ex cinnabari: nam facile propriam suam formam amittit prorsum et iterum facile quasi retrogrado redimit.
Eligendum subtile, fluidum, album, clarum per quod impositum carbonibus accensis in continuum argenteam maculam relinquit aureum per non nigram.

De Plumbo Caput Octavum

Plumbum metallum est frigidum et humidum cuius usus in ulceribus curandis et malignis plurimum commendatur: sic autem paratur.
Plumbum in laminas quam tenuissimas ducitur, sive minutissime conciduntur, aceto quam acerrimo immerguntur, macerantur que triduo, —

frumentato

permutato quotidie sic videtur aceto, postea exemptu[m] p[er] igni siccata citra ustione[m] in mortario laborioso terri tur, sic tandem in tenuissimum pulverem redigu[n] tur.

De Plumbo usto Caput Nonum

Plumbum Ustum sic paratur. Plumbum in tenuissimas laminas ducitur p[er] in fictili novo colloca tur quod ~~pulvere~~ sulphure pulverisato conspergendo [illegible] stratum super stratum donec vas impletum sit, fornaci inditur ubi flammam concipit, virga ferrea agitatur donec in tenuissimum pulverem abeat. tunc q[uo]d e fornace extrahere natum [illegible] cujus acrimonia lotione tollitur.

De Plumbagine caput Decimum

Molybdaena s. plumbago fugada maria quam Hydrargyrum ex fornacibus recedentium et in cami ni fundo repertum, quo vi plumbi argentum aurumque expurgatur, Alij volunt esse minerale quoddam fossile quod a plumbo, stanno p[er] argento gignitur.

Sua medica splendida p[er] flava est da cap.^a^ [illegible]

De Chrysocolla s. Borace cap. XI.

Chrysocolla. Calida p[er] sicca est in [illegible] gradu et acri monia quadam donatum.

Boracis s. Chrysocollae duae sunt sp[eci]es nativa una, factitia alia. Nativa est genus nitri fossilis quod in aurarijs, argentarijs et aerarija fodinis reperitur. factitia vero fit ex urina

Pueri

pueri calore solia in aerea pyxide agitata, donec in Ungti consistentiam abeant.
Eligatur durum, sapore nitrosi, cum pauculo amarore, praestans colore, quae sit ex communia, aut reperta in aerariis carpentariis cum ...... fodinae: quae & in pluribus fodinis reperitur minima parte./

De Vitriolo caput duodecimum.

Vitriolum, Graece Chalcanthum Lat. atramentum Sutorium est calidum siccum & mordax etc.
Vitrioli tria sunt genera Primum est stillatitium στακτικὸν sub fin. aqua in quodam fodinarum lacu collectum quod Vase excoctum facile concrescit.
Secundum est Concretum vel ..... Vitriolum et est genus quoddam terrae in terrae cuniculis ac Vasis deinde per se concretum./
Tertium genus factitium est dicitur coctile quod fit ex gleba quadam conspersa maculis pluribus forte rubrigineis, [illegible] ... aquam ... facta, fermentata, solis ardoribus cocta ex qua Vitriolum ..., qui calore solis ... in Chalcanthum abit.
Inter factitia Eligitur Vitriolum romanum, olim ~~aegypt~~ Cyprium, quod ~~....~~ germanico praeferendum, grave, concretum caeruleum vel Viride lucidum./
Fossile Vitriolum est Misy, Sory, Chalcitis, ... particulae, praestans cyprium, quod concrementum accepit ex aqua viridi ..., quae continuo ex ipsius monte stillicidio delabitur in speluncam, albicat minus, chalcitis et sory ...

Sonantem

spontè coagulescit./
Calcanthum vel Vitriolum natiuum tractu temporis in Chalcitin transit, et Chalcitis in Misy et Misy in Sory

De Misy Chalcitide et Sory cap. XIIIum

Misy, Chalcitis et Sory sunt quaedam mineralia ~~in fodinis~~ calida sicca, proueniunt in fodinis vitrioli in montibus Cypri reposita: Atque Misy superiorem locum obtinet, Chalcitis medium et Sory infimum. Vnde facilius transeunt in alterum mutatio./
Misy eligendum commentum, friabilem, durum auro flavo, auri colorem repraesentans, stellae modo splendens, aqua liquescens./
Chalcitis eligenda est aeri similis, friabilis, non lapidosa, non inveterata, intercurrentibus oblongis venis splendentibusque, promptissime liquescens/
Sory eligendum est crassissimum, lapidosum, vel [illegible] compactum, fricando nigrum ut melanteriam apparet, ac scintillas ut misy, in multa foramina dehiscit, olfactu et gustu virus olet, non liquescit, subpingue et adstringens est/

De Alumine caput decimum iiijum

Alumen   est minera terrae in Aegypto et in terra varia reposita, quae propter nimiam coctionem in album colorem degenerat fitque alumen.
Quatuor sunt genera scissum siue fissile, quod

ignis

Igne uritur: aliud plumosum propter similitudinem
pa flammatitum Inuictum manet: plumosum
videtur esse lapis amianthus, qui ligni modo flu-
riminis constat lineis intercussatis. 3um maxime vul-
gare per usuale glaciei aut crystalli modo lucidum,
spissum ac durum, unde alumen rupeum Indice dicitur.
Laudatum liquidum lympidum est.
Cessibile adstringens et album praeferendum, fran-
gibile, leue, non ponderosum, et graui odore./

De Sulphure Caput decimum quintum

Sulphur calidum siccum in 4o gradu est quaedam
genus terrae ignitae in fodinis repertae.
Duplex est sulphur Viuum et extinctum./
Eligendum extinctum, oleosum, pingue, viride,
foetidum
Viuum vero sulphur eligitur splendens, pelluci-
dum non lapidosum, foris colore cineritio, intus
cum frangitur subluteo.
Viuum quamuis sit maioris efficaciae pro ore tamen
non datur./

De Auripigmento caput xvium

Auripigmentum causticum est et res metallica in
mysia Hellesponti fodinis reperta.
Duo sunt genera auripigmenti citrinum et rubeum
Eligendum citrinum cortinacibus squamulis com-
pactum et quod facile finditur et auri colore micans
Aliud est genus glandis effigie pallidum, –
rubeum colore Sandaracham referens, globosum ex
Ponto

De Ponto adfertur & Capadocia quod est laudatissimum./

Nonnulli nostri arsenici tria genera vocant auripigmentum, arsenicum croceum; Sandaracham arsenicum rubrum et risagallum arsenicum album quod quidam volunt fieri ex arsenico et auripigmenti paribus partibus./

De Sandaracha caput decimum septimum.

Sandaracha eodem scripto iisdemque viribus donata est atque auripigmentum atque Graecorum lapis in metallicis venis nascitur./

Eligenda est rufa ad colorem cinnabaris vergens.

Arsenicum, Sandaracha, auripigmentum, risagallum in iisdem fodinis reperiuntur et majori et minori coctione distare videntur. Auripigmentum est a Sandaracha et Sandaracha ab auripigmento sola coctione differunt./

De Cinnabari caput decimum octavum

Cinnabaris mineralis est insigni rubore nitens est multum ponderosa, quae in fodinis argenti vivi reperitur.

Cinnabaris duplex est alia factitia ex sulphure et argento vivo ponderosa lividis velut argenteis et rubris intermista.

Altera est quae in fodinis argenti reperitur ut dictum est venatum in officinis sub forma pulveris eximio rubore nitentis quam alii Cinnabarim, alii Vermilionem, alii minium vocant./

Sandix vero est Cerussa usta, quae ob eximiam rubedinem scriptori minium Ut patet ex Plinio. similiter

minium

minium vocatur
Aliud est Cinnabaris Dioscoridis quae succus est arboris assiccatus.
Ergo tria sunt genera minii 1mum ex Cinnabari alterum ex cerusa 3um ex succo arboris./

De Bitumine decimum Nonum

Bitumen Graecis asphaltos calfacit et exsiccat in 2o gradu est veluti quaedam terrae pinguedo aquis superenatans, quae ad littora eiecta concrescit, densatur ac dura tenacissimaque redditur et facile flammam concipit./
Aliud est bitumen non durum sed liquidum prorsus, oleum petrolarum vocatum.
Eligendum, Iudaicum est quod in fluvio Iordanis fonte subnascitur, grave, nigrum, splendens et validi odoris./

De Naphtha caput Vigesimum.

Naphtha est sedimentum aliis bituminis nihil aliud est quam bitumen illud album, quod 1um effluit, dum transcolatur bitumen./

De Ambaro caput Viges. prim.

Ambarum griseum calidum siccum in 2o gradu bituminis quoddam genus est ex maris fontibus prolucens, procellarum vi in littus delatum, quod adhuc expositum illico densatur./
Eligendum rarum, leve, pingue, cinereum, odoratissimum, gratissimum. Ambarum non potest malaxari, sophisticatum tamen cera malaxatur, -
Ambarum, ambra, succinum, electrum, Karabe

sophistica

De Cerusa caput Vigesimum Secundum

Cerusa refrigerat et exsiccat in 2° gradu et est factitia ex lamina plumbea aceto extracta sic fit
Laminae plumbeae per decem dies suspensae in fictili clauso fimo Vas° fimo sepulto et cooperto in quo sit acetum acerrimum decimo die laminae radantur et crassamentum seu cerusa colligitur et siccatur, teritur deinde, cum aceto coquitur et servatur, ustulo fieri rubra ita candida et efficax redditur.
Uritur cerusa donec colorem rubrum acquirat, sitque non sandaracha, ut quidam putarunt sed sandix, quod minium artificiale est.

De Cadmia caput Viges. Tertium

Cadmia ~~calfacit~~ siccat et adstringit sed non sine acrimonia quam tollit lotio ex aq. rosarum.
Duplex est Cadmia nativa et factitia. Nativa est Lapis calaminaris, qui in montibus Cypri reperitur et Cadmia lapidosa et aeraria dicitur.
Cadmia factitia est recrementum vel fuligo metalli in caminis, lateribus et summo fornacis aerariae affixum et officinarum Tutia est cuius scilicet fictitiae triplex est diia (1.ª Botrytiae 2.ª placitae. crustosa 3.ª ostracitiae) testacea.
Eligenda est racemosa, densa, modice gravis, colore spodii vel ad blanceditatem tendens.

De Pompholyge caput XXIIII

Pompholyx refrigerat, adstringit et exsiccat. –

Est

est vera Arabum tutia: est a pompholyx favilla metalli, quae in altum evolans stetit fornacis aerariae parti.
Eligenda levia, friabilia, subalbida.
Pompholyx officinarum non est vera pompholyx sed potius cadmia factitia.

De Spodio caput Vigesimum quintum

Spodium iisdem pene viribus praeditum est quibus Pompholyx sed paulo efficacius ~~est quod ex crassioribus favillis, quae in fornacum pavimentis sediderunt~~, succedit.
Spodium triplex est Graecorum, Arabum et officinarum.
Spodium Graecorum est favilla e metallo dum coquitur emicans et pavimentis officinarum propter levitatem affigitur. et hoc in usu est max.
Arabum spodium fit ex radicibus indicae arundinis combustis.
Spodium officinarum seu antispodium est ebur combustum.

De Stibio caput Vices. Sextum

Stibium s. antimonium valenter adstringit et refrigerat est mineral. in fodinis Germaniae nascitur.
Stibium optimum est splendidissimum, emicans et confractu crustosum et friabile.
Vir. quae vero plumbo est similis.
Ex stibio paratur oleum et vitrum medicamentum purgatorium

est

De Lapidibus Pretiosis Sectio Trigesima Quinta

De Smaragdo Caput Primum

Smaragdus sicut et caeteri est gemma frigida et sicca et temperativa.
Duplex est smaragdus orientalis et occidentalis.
Eligendus durus, purissimus, splendens, pellucidus, unicolor et qui jucundus est et plurimo viriditatem oculis objicit pro medicina substituitur l. 2. c. ~~42~~ et 51.

De Sapphiro caput Secundum.

Duplex est sapphirus albus et coeruleus.
Eligendus coeruleus, durissimus, splendens, colore coeli Boodt l. 2. c. 42 et sequentibus./

De Rubino caput Tertium

Eligendus ~~durus~~, splendidissimus, flammeus, radijs fulgens. Boodt l. 2. c. 10 et sequentibus./

De Granato Caput Quartum

Eligitur rubens, obscurus, species est rubini vocatur a quibusdam rubinus subniger dictus. Boodt l. 2. c. 23 et sequentibus./

De Sardio Lapide s. Corneolo c. 5.

Eligendus non pellucidus sub rubedine quadam dilutus

diluitur p carnis colorem et praestantiam Boodt l. 2. c. 80. p sequentibus./

De Hyacintho caput Sextum

Eligendus hyacinthus durus, eleti colorem et fidelem, magis tamen p flavo splendens. Rubinus dicanti aquibusdam est. Boodt l. 2. c. 29 et sequentibus./

De Topasio caput Septimum

Eligitur pulchro splendore nitens p lumen facile admittens, qui in aquam ferventem injectus eo modo bullire impedit sed ita tempestum mundam manus suo lasio immitti posse. Boodt l. 2. c. 65. et sequentibus./

De Turchesia S. Turcoide cap. 8.um

Eligenda quae cyaneo et Viridi colore videtur elegantiae permixta.
Ejus loco Smaragdus ponitur in electuario de Gemmis Boodt l. 2. c. 114. p sequentibus./

De Magnete caput Nonum

Magnes, Lapis Herculeus, lapis nauticus, optimus habetur distinctus non admodum grandis et qui ferrum facile trahit, colore caeruleo ad nigredinem vergente.
Alius niger, alius subruffus et cum scobe ferri limatus./ Boodt l. 2. c. 241.

De Lapide Bezoardico cap. decimum

Bezoar Lapis est qui in cornibus caprae

cornutae

cornuta sylvestria dicatur fra ... et ...
tia. /
Lapis bezoardicus is opt. prescribitur qui magni
fra glandia, tactu lavia, colore ex viridi nigri
cante, in medio concavus. Boodt l. 2. c. 181. et
sequentibus. /

De Margaritis caput Undecimu

Margaritae parvae sunt fundum margaritarum
... ... si crassae et ponderosae Uniones ap
pellantur qui singuli in singulis Conchis reperi
untur. /
Eligendae sunt orientales, magnae, corpulentae, or
biculares, tactu leves, albae et nitidae Boodt l. 2. c.
76. et sequentibus. /

De Iaspide caput Duodecimum

Iaspis est lapis qui ... imitatur colores,
reperitur et viridis ex quo lapide vasa marina
quae porcellana vocant conflantur reperitur
et iaspis rubra. /
Eligenda quae sanguinis instar per totum corpus absq.
alio colore rubet, Boodt l. 2. c. 100. /

De haematite caput decimu Terti.

Optimus is censetur qui durus, friabilis, simp
lo ... aequalis, colore cinnabaris Boodt l. 2. c. 225
& sequentibus. / ... ... /

De Lapide nephritico & Amethisto
Caput decimum Quartum

Vide

Vide de Lapide capite 108. 9. et 10 l. 6. sui Anselmi Boetij Boodt et cap. 32. 3. 4. et 5. l. 2. eiusdem auctoris ubi de ipsa fuse agit./

De Pyrite caput decimum quintum

Pyrites s. pyrimas siue obligatur etiam simi litudine scintillans, et qui melle irrigatus videtur. vide Boodt l. 2. c. 280./

De Smiride caput decimum sextum.

Smiris lapis est ferrugineo ad nigredinem tendente colore adeo durus, ut [illegible] et ad gemmas scalpenda et ad vitra adamantis instar scindenda et ad arma expolienda utuntur./

De Cristallo caput decimum 7mum.

Eligendum durissimum, purissimum, album, clarum, splendens./

Ex cristallo fit oleum arte chymica praestantissimum calcinato ad [illegible] exhibitum cum aq. eiusdem et ad dealbandos dentes plurimum commendatur. Boodt l. 2 c. 73. ~~74~~ 74. 75. et sequentibus

De Gagate caput decimum octauum

Gagates s. Lithodemum et succinum nigrum dictum Eligitur consistens, leuis, niger, qui [illegible] accenditur et odorem bituminis reddit Boodt l. 2 c. paleas attrahit succini instar ad se prolectat. Boodt l. 2 c. 163. 4. 5. 6. et sequentibus

De Lapide Judaico caput XIX

Lapis iudaicus et Syriacus dictus lapis est et olivae glandis effigie candidus et lineis inter se aequalibus sibimet longitudinem excurrentibus

distinguitur

distinguitur Boodt l.2. c. 226. ꝑ

De Lapide Ætite, daugls. capu. xxiiii

Est lapis qui in aquilarum nido reperitur./
Eligendus subrubicus, nitens stepunt Boodt l.2.
c. 186. 7. 8. 9.

De Opalo capu. Viges. primum

[illegible] oculus cati opalus di.
Eligendus est Varius per se colores aliarum
gemmarum in se continens. Boodt l.2. c. 46.
7. 8. 9. et 50./

De Spongija capu. Viges. secundu

Duæ sunt spongiarum species mas quæ [illegible] ꝑ
fœmina, quæ [illegible] ꝑ fungosa est. ꝑ flava su.
eligenda.
cux spongia fungus marinus est. ℞

De Marmore cap. xxiii. ꝑ Vltimu

Marmor dividitur in Jaspium, alabastrum,
ꝑ porphyrium. differunt colore et duritie. –
porphyrium durissimum est: marmor est reperi
tur album ꝑ nigrum.
Solum Jaspius Vsu est in medicina facultatis
Boodt l.2. c. 266. 7. &c./

– finis

Index in Tractatum de Medicamentorum Delectu.

A

B

Bitumen

Bitumen
Blatta bizantia
Bolus armena
Borax
Brassica marina
Brionia

C

Calamus aromatic[us]
Calcantum
Cadmia
Cancri
Canella
Cantharides
capsula
Caranna
Cardamomum
Carnes
Carpesium
Carpobalsamum
Carthamus
Caryophylli
cassia fistula
Cassia lignea
Cassutha
Castoreum
Cataputia
Centaurium
Cera
Cera virginia
Cerebella
Chalcitis
Chamaelea
Chrysocolla
Cynae radix
Cinnamomum
Cinnabaris
Cnicus
Coagulum
Coclea marina
Colocynthis
Coccus baphica
Corallus
Costus
Cochealis scorpentosa
Cristallus
Crocodylus terrestris
Colophonia
Cubebae
Cucumis sylvestris
Cuscuta
Cyclaminus
Cynosorchis
Cyperus

mumia

Saccharum candi
Sanum
Sagapenum
Sal ammoniacum
Sal nitrum
Salinca
Salsaparilla
Sandaracha
Sandix
Sanguis hirci
Sanguis catinum
Sanguis Draconis
Santalum
Sapphirus
Sarcocolla
Sardius lapis
Sassafras
Satyrium
Scammonium
Schoenanthum
Scincus
Scorpiones
Scylla
Sebesten
Semna
Serum lactis
Siniria
Smaragdus
Soldanella
Sory
Sparthum
Spica nardi
Spodium
Spongia
Stacte
Stibium
Stachas
Strobili
Styrax
Succinum
Succinum nigrum
Succ. liquiritia
Sulphur

T

Tachamacha
Tamarindi
Tartarum
Terra arundia
Terra tortiaa
Terra sigillata
Terra Thymelaea
Testicul. Canis
Taurium
Therebintina
~~Thimelaea~~
Thus
Thymelaea

Thymus
Tragacantha
Toposinx
Tormentilla
Turbith
Turbithia
Turpethum
Tuthia Arabum
Tyrnx

V

Vinum
Vipera
Viscum quercinum
Vitia alba
Vitiolum
Vmbilicus marin⁹
Vnguia odorat⁹
Vnio
Vsnea

X

Xyloaloe
Xylocassia

Z

Zedoaria
Zibetum
Zinziber
Zopissa
Zyzypha

finis

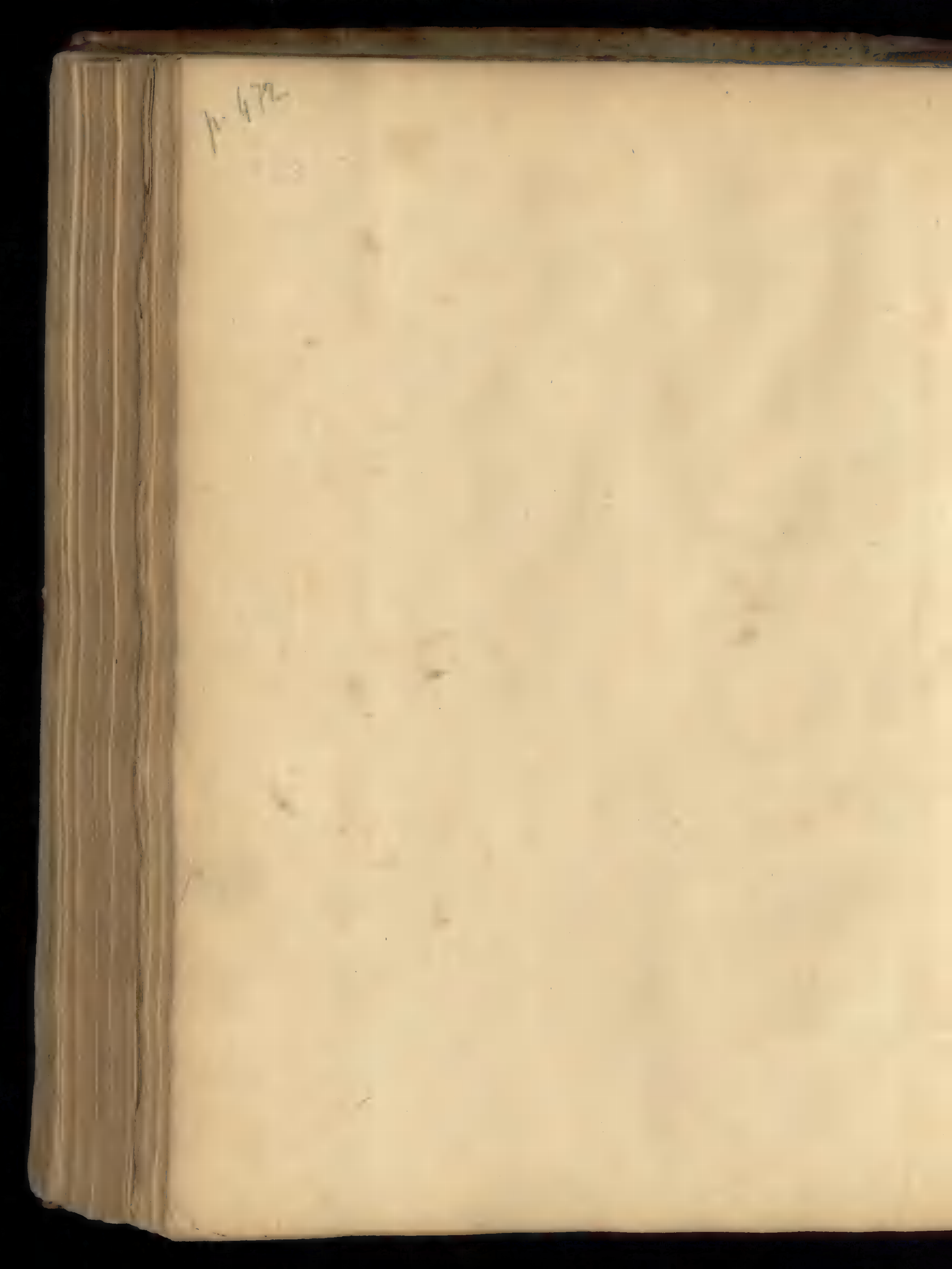
p. 472

Brevis ac Compendiosa Anatomica Enarratio

Quid Pars

Anatomiae subiectum est Pars.

Pars est corporis toti cohaerens communi vita conjuncta, ad illiusque functionem usumque comparatum. Partis definitio

Quid in qualibet Parte spectandum

Tria. Structura, Actio et Usus. Structurae nomine intelligo ea quae partem constituunt: suntque Substantia, temperies et Conformatio: Conformatio consistit in symmetria figurae, magnitudinis, numeri et situs: ad figuram referuntur superficies, meatus et cavitates: ad situm: sedes partis et connexio cum aliis. /

Actio est ... motus est partium factivarum [?] motus agentis: Actionis definitio

Actiones aliae sunt communes ut nutritio: aliae propriae, eaeque vel sunt principes, vel principibus ministrantes. /

Usus est aptitudo quaedam ad agendum. Usus definitio

Partium divisio in Principes et ignobiles

Pars princeps est quae ad individui conservationem est absolute necessaria: et quae facultates toti largitur: vel ... eadem ... partis principis definitio

Utque ratione tres sunt tres partes principes Cerebrum Cor Hepar. partes principes quae

Ignobilium partium aliae sunt definitae [?], aliae praeparantes, evacuatoriae aliae propriam partium [illegible] dicata partium ignob. divisio

Dicata./

Partium Corporis divisio

partium divisio — Partes dividuntur in similares et dissimilares.

partis similaris definitio — Pars similaris si ~~[illegible]~~ materia consideretur, ~~definit~~ definitur qua in partes specie easdem ~~[illegible]~~ dividitur. si ~~[illegible]~~ forma s. figura spectetur definitur qua undique uniformem est figuram./

partes similares ossa — Partes similares ossa posita et videtur in ~~ipsa~~ [illegible] calidi frigidi humidi et sicci ipsae. Unde ipsius sunt partium similarium et est quae est πρῶτον δεκτικόν primoque virium qua ... agit et patitur, quaecunque agit et patitur sunt similaria ut similari[illegible] est.

partis similaris usus — Usus et necessitas partium similarium duplex. Ut ex his fiant dissimilares: 2. Ut sint sedes virtutum specificarum./

partium similarium 1a divisio — Prima divisio partium similarium est ~~[illegible]~~ philosophica in siccas et humidas. rursus siccae vel sunt proprie sic dictae, quae scil. suapte natura, suis terminis continentur, vel molles, quae suis terminis magis continentur. Siccae sunt quarum superficies compressa difficulter vel nihil cedit, atque solida appellantur. Quarum duo sunt genera: aliae enim sunt fragiles, quae flatu suo partium dissolui nequeunt, ut ossa: aliae lentae sive ductiles, quae flatu ... dissolutae sunt./

2a divisio — Secunda divisio est medica a sensibilibus et materialibus principiis petita; unde aliae sunt spermaticae ex ~~sanguinea~~ seminio ~~[illegible]~~ immediate genita: Carnosae quae ex sanguine.

spermatic. partium — Spermaticarum aliae fiunt dum via procreatrix agit in

seminia

partibus quae tenaciora et Capax ut hae sunt membranae, diuisio
vena, arteria, nervi: aliae duritiem quae convoluti
oni et opportuna ut hae sunt ossa et cartilagines Ubi-
que pinguia plusquam glutinosi compositi, ossa sunt
et Cartilagines.

Carnosae partes triplices sunt quoad pro diversitate Carnos. partium
carnis ex qua componuntur: caro alia est diuisio
proprie dicta caro, alia παρέγχυμα, alia denique
est singularium partium caro.

Tertia diuisio est in Communes et Proprias: Com 3a diuisio
munes sunt, quae plures et dissimilares partes
compositas constituunt: eiusmodi sunt ossa, Cartilago,
ligamenta, membranae, caro, nervi arteria Venae, ex quibus
priores 5 eiusmodi similares sunt, posteriores similibus.
Propria sunt quae unam tantum partem sub-
stantiam qualem alibi nullam reperias, constituunt:
eiusmodi sunt Medulla Cerebri, crystallinus oculi &c.

Pars dissimilaris est quae in partes dissimilares na- Partis dissimil.
turae et diuersae speciei diuiditur dicitur organica per definitio
antonomasiam quia in ea perfectior est actio.

Organum definitur a aliis pars quae perfectam, et organi definitio
propriam edere actionem potest.

Organorum 4or sunt ordines. Primi ordinis organa organorum species
sunt simplicissima quae ex solis similaribus constant,
ut musculi. 2. quae ex 1ia ut digiti. 3. quae ex
2da ut manus. 4 quae ex tertijs ut brachium

In perfectissimo organo 4or obseruantur partium partium organic.
genera. 1um earum est a quibus primario editur ~~species dicta~~
actio quibus perfecta potitur facultas, propterea 1a diuisio

duo

duo principes organi partes. Quidam primae s[unt]
earum ~~sunt~~ quibus actio ~~ditur~~ non fit sed fa-
cultatis necessitatibus inspicimus ~~[illegible]~~
[illegible] Tertium, per quae melius editur actio. Fa-
cultatis perfectionibus inspicimus. Quartum iuvantes
duo. postremum, quae actiones construunt. Sic fa-
cimus ut [illegible] hoc [illegible] agunt quo ad actiones di-
rigantur, non quatenus actio est simpliciter, sed
ut perfectionem debet.

2a divisio part. dissimilarium — Secunda divisio partium dissimilarium est in pro-
les dissimilares. 1° natura instituto. alii per partes
dissimilares [illegible].

Reliqua partium Divisio

partium alia divisio — Partes aliae proprii earum sunt: aliae a principibus
oriuntur eisque subministrant: aliae innatae sunt
facultates, cum ut aliorum [illegible] perfectionem ut
aliunde [illegible]. Hunc postremo partes quae et
influunt & influentes sunt ~~facultates~~ vires.
Partes aliae sunt carnosae aliae spermaticae: aliae
calidae; aliae frigidae: aliae humidae, aliae siccae: aliae
molles, aliae durae: aliae mobiles, aliae immobiles: -
aliae denique sensu praeditae, aliae insensibiles. Sensus
quae sentire pollent vel illum sunt acquisitum,
vel primo [illegible]. Acquisitum vero duo-
partes tribus modis; vel ob sensus perfectionem;
vel quia [illegible] quae sensum ferunt, cum in
[illegible] occurrentibus [illegible]
facilius

facilius laeditur. Vel quia peculiarem et determinatum
sedem sortitur quam alibi reperire non licet.
~~Partes aliae sunt publicae~~ dein corpus dividitur in pu-
blicas et privatas regiones, publicae tres 1a. 2a. 3a.

Liber Sdus

Quid sit os C. 1.

Os pars est flavia omnium siccissima et frigidissi- ossis definitio
ma, ex seminis crassamento terreo, pinguis a vi
formatrice, per caloris vim genita, ad totius sta-
bilitatem, rectitudinem et figuram.

Ossium Differentia C. 2.

Prima ossium divisio petitur a duritie. Unde Ossium 1a
ossium alia sunt durissima; in dentibus alia mollia ut costarum divisio
ut mandibula: alia dura simpliciter ut caetera.
Secunda divisio a quantitate desumitur. Unde alia sunt 2a divisio
magna: alia parva: alia brevia. alia longa. Lata,
ampla, angusta, crassa et tenuia.
Tertia divisio a figura depromitur. Unde alia 3a divisio
sunt plana, ~~alia vel~~ rotunda alia, trilatera, qua-
drilatera: sunt quae scaphae, cubi, malleoli, incu-
dis, stapedis similitudinem referant. Alia sunt ~~solida~~,
~~non solida~~, Laevia, aspera. Alia solida alia non
~~Quarta divisio a situ~~ solida. Solidorum alia
omnino apparent solida ut nullae sint aut saltem inx
sensibiles sint cavernulae: ~~alia~~ ut ossa auricu-
larum et nasi; alia foris quidem videntur
solida, sed intus effracta multis foraminibus.

Solidia

Solidia opponuntur quæ conspicuum sunt cauita tem: in hac μυελὸς est medulla continetur, in illa χυμὸς est succus.

Quarta divisio Quarta a situ petitur ~~Sdæ~~ Sctna nor et ~~Sctna~~ Sdæ et Consortio intelligitur: si sedem spectaveris alia sunt superiora, alia inferiora, alia antica et postica. — Si Consortium cum aliis partibus, alia pro munimento, alia pro vincula, alia pro Cartilaginis cum vicinis partibus committuntur.

Quinta divisio Quinta a sensu. Unde quædam sentiunt ut dentes; reliqua omnia sensu carent.

Sexta divisio Sexta alia perfecta gignuntur: alia imperfecta a primo ortu apparent ut Capitis ossa.

De partibus ossium et quorundam vocabulorum Explicatio C. 4.

Habent ossia triplex est. epiphysis, os et apophysis.

Epiphyseos definitio Epiphysis Latinis appendix, additamentum, annexum, appendix definitur os per se, toti ossi per symphysim ~~annexum~~ (qua est sine medio) annexum.

Epiphyseos usus 1. Epiphyseos usus multiplex est. primus ut in medullosis ossibus quæ reoida sunt et χαῦνα i. cava et laxa vicem gerant operculi ne effluat medulla.

2. Secundus usus ad firmiorem articulum

3 Tertius ut per hæc ligamenta oriantur quæ vel ossa

ossa Connectant vel musculorum tendines efformant./ 9

Quarta Ut sit medium ad ossium Symphysin./ 4 9

Quinta Ut ossis fractura sistatur./ 5 9

Sexta ad articulare Consolidandum./ 6 9

Septimam quidam assignant Ut sint tanquam Vasculis ossium in quibus coquatur ossium alimentum quod similiter in eorum Cavernis percolatur./ 7

Απόφυσις, ἐξοχή, προσβολή, ἔκφυσις Latinis eminentia, productio, protuberantia, projectura, processus, definitur pars ossis legitima extuberans ossi protinus et extra superficiem planam extuberans./ — *apophyseos definitio* — *apophyseos usus 1. ut musculorum ligamentorum insertioni. 2. ut pugnaculi vicem gerat.*

Epiphyseos et apophyseos triplex est differentia Caput Cervix et mucro. — *Epiphyseos et apophyseos differentia*

Caput Graecis κεφαλή, κεφάλιον dicitur cum rotunda tuberositas protuberat. Caput rursum duplex est oblongum et depressum κόνδυλον vocant./ — *Caput quid*

Cervix Graecis αὐχήν dicitur quod post caput eius proprio similiter dilatatur. in hoc differt a capite quod Caput sit ut plurimum epiphysis, Cervix semper apophysis. — *Cervix quid*

Mucro Graecis κορώνη, κορωνὶς et κορωνοὶ est cum os in acutum protuberat. Mucro multiplex est — *mucro quid* — *Mucronis differentia*
1o Styli similitudinem refert dicitur στυλοειδής. 2o — 1
aut γραφιοειδής. 2o anchorae dicitur ἀγκυροειδής. — 2
3o rostri Corvini dicitur κορακοειδής. 4o mam- — 3 - 4.
mae refert et dicitur μαστοειδής. 5o qui ad summum — 5.
orbem labrorum instar prominet et summa profundi
talem augent. Labra latinis [illegible] supercilia, Graecis ὀφρύες, ἄμβωνες, χείλη, ἴτυες dicuntur/

Cavitatum dvo   πατ βαθμίδων Libri Sdux

Cavitatum dua sunt dria vel profunda sunt, vel superficiaria. illa κοτύλαι et κοτυλίδες dicuntur vero γλήναι et γληνοειδεῖς appellantur.

Os: epiphysis — caput (oblongum, depressum); cervix; mucro (συλοειδής, ἀγκυροειδής, κορακοειδής, γλαφοειδής); labra et superciliu
ar
apophysis — caput (oblongum, depressum); cervix; mucro (συλοειδής, ἀγκυροειδής, κορακοειδής, γλαφοειδής); Labra et superciliu

Cavitas: profunda; superficiaria

De ossium structura et connexione in Universum
Cap. 5.

Cum corpus Sanum pluribus constat ossibus ad motuum varietatem, δυσπάθειαν, fumidorum vaporum transpiratum, partium discrimina, vasorum ingressum, oportunum.
Ossium ista compages σύνταξις, σύνθεσις et σκελία. Unico a nobis σκέλετος dicitur.
Compositionis modus duplex est Articulatio et Symphysis. Articulatio
Articulatio, Compages, commissura, structura, brevia et συμβολή ἄρθρον definitur naturalis ossium structura in qua duorum ossium extrema

tangunt. ita ut tota articularia ossa in contiguitate posita sit./

Articulatio duplex est diarthrosis, ~~motus~~ et synarthrosis. 1a cum motu est manifesto: posterior sine motu vel certe obscuro.

Diarthroseos tres sunt species, enarthrosis, arthrodia et ginglymos.

Enarthrosis est cum excipiens cavitas admodum profunda est, caputque quod in eam inseritur oblongum ~~profundum~~

Arthrodia, cum cavitas est superficiaria et caput depressum.

Ginglymos est quando os idem excipit et excipitur. qui ginglymos duobus modis fit vel idem os ab unico osse excipitur et excipit simul. vel excipit unum et excipitur ab alio./

Synarthroseos tres sunt species ῥαφή, ἁρμονία et γόμφωσις. praeter tres alteras species enarthrosis, arthrodia vel ginglymon

ῥαφή s. sutura, compositio est consutis similis, eaque duplex est s. vera quae graece προσνάδης dicitur et ad unguem s. εἰς ὄνυχα.

Harmonia articulatio est per simplicem lineam rectam obliquam aut circularem./

Gomphosis est, cum os ossi clavi modo infigitur.

~~Nextura s. iunctura est quae fit ossium mutua symphysis est. ... Confirmatur s. ... et cartilaginem, et diarthrosis~~

Symphysis definitur ἕνωσις ὀστῶν φυσική.— per quam ossa, quae duo erant, continuantur et unum fiunt. ita ut duo ossia tota polita sint

in

Contiguitate /

Symphysis duplex est cum medio et sine medio
Medium illud triplex est membrana, ligamentum, cartilago
et caro: sine his symphysis dicitur συγχόνδρωσις
συνεύρωσις et συσσάρκωσις. /

Ossium synthesis 2. modis fit.
- articulatio quae duplex est
  - diarthrosis
    - enarthrosis
    - arthrodia
  - media
  - ginglymodi
    - vel idem os ab unico osse excipitur et excipit simul. /
    - vel excipit unum et excipitur ab alio
- symphysis quae duplex est.
  - sine medio
  - cum medio

Ossium synthesis 2 modis fit

- Articulatio quae triplex est
  - diarthrosia
    - enarthrosis
    - arthrodia
    - ginglymos
      - Vel idem os ab uno eo osse recipitur et recipit est.
      - Vel recipit unum et recipitur ab alio
    - sutura
      - serrata
      - ad unguem
    - harmonia
  - ~~[illegible]~~
  - synarthrosia
    - gomphosia
    - enarthrosia. arthrodia
    - et ginglymos
- Symphysis quae duplex est
  - cum medio
    - synchondrosia
    - syneurosia
    - syssarcosia
  - sine medio.

Ossium omnium humani Corporis

divisio et Enumeratio

Caput sextum

Liber. Sdua

- Σκελετός
  - Caput
    - calua
      - propria
        - ossa frontia s. frontale
        - occipitia s. occipitale
        - syncipitis duo
        - temporum duo { stapes, incus, malleolus,
      - coïa
        - sphenoides
        - ethmoides
    - facies
      - maxilla superior XI
      - maxilla inferior II
        - vtrinq insident summi dentes XVI
          - 4or τομεῖς s. incisores
          - 2. κυνόδοντες s. canini
          - 10 γομφίοι καὶ μύλαι s. molares
  - Truncus
    - spina
      - ceruix { 7. vertebrae sed os yoides
      - dorsum { 12. vertebrae
      - Lumbi { 5. vertebrae
      - os sacrum { 4or vertebrae vltimum coccix dr.
    - costae
      - vij verae
      - 6. spuriae
      - quae annectuntur
        - sterno
        - omoplatae
        - claviculis
    - ossa innominata
      - Ilium
      - ischium
      - pubis
  - artus
    - manus
      - brachium
      - cubitus
        - radius
        - cubitus
      - extrema manus
        - carpus { 8. ossa
        - metacarpus { 4or ossa
        - extremi digiti { 15 p sesamoidea
    - crus / pes
      - femur
      - tibia { perone, tibia, patella
      - extremus pes
        - pedium { 7. ossa
        - metapedium { 5. ossa
        - digiti { 14 ossa cum sesamoideis ~~[illegible]~~

De Cranio Caput VII.

cranium
Calua Caluaria. 6. κράνιον cranium, cranium est.
Crassum q. vt potius occursantibus iniuriis cum crassu
ia obsistat: rarum, ne pondere grauaret: ut cerebru
Succum pro alimento contineret, et ad vaporum
transpirationem.
Os, ex parte duplici constat lamina s. tabula
Cuius crani media substantia διπλοη, p. meditullium
de
Nalia crani figura rotunda est ad capacitatem, figura
Subrotundior et faciliorem motum. oblonga est ut
Cerebrum et Cerebellum continerat: protuberans
anteriore parte, ob apophysis mammillares,
posteriore ob spinalis medullæ exortum et Cere
belli situm; comprimuntur ad latera, sed magis
anteriora versus, tum ut posterior pars ... ve
lut in æquilibrio supra dorsum, cum anterior
pars ob maxillæ superioris ossa sit grauior; tum
qa in ea figura constituuntur sinus, tum qa non
sunt ossa impedimento oculis in alterutrum la
superior
tus conspicturis. Crani externi pars læuia est;
externi inferior s. basis ~~inferior~~ inæqualis admodum, interni su
perior pars inscriptus et venarum et sinus
quamplurimos qui non nihil inæqualia indu
cunt; inferior, valde inæqualis est

De Crani Suturis Caput VIII.

Crani suturæ aliæ sunt propriæ, communes aliæ. ~~ut~~ Suturæ quoque
Propriæ sunt quæ ossa crani a se inuicem secer-
nunt, Harum aliæ sunt veræ, spuriæ aliæ
Veræ

Suturae verae quot — Verae sunt tres sagittalia & coronalia. Arabes avena-
lem vocant & puppis. 2a ὀβελιαῖα, ῥαβδοειδὴς Pa-
ulo ἐπιζευγνῦσα & Latinis sagittalis & vulga-
ta dr. 3a λαμβδοειδὴς & ὑψιλοειδὴς dr. sunt qui
Laudae & prorae suturam vocitant.

Spuriae quot — Spuriae duae sunt, quae προσκολλήματα λεπιδοειδῆ
appellantur & squammosae temporales etiam dici solent
& corticales Hipp. ῥαφὰς appellat.

Com. suturae quot — Communes sunt quae calvam a sphenoide, ethmoide & [illegible]
bena superiore dirimunt & ea tres sunt 1a

occipitalis — Occipitalia ossa a sphenoide linea transversa discludens
ad calvam temporum fertur, deinde cum sutura [illegible]
& ad posteriora [illegible] delata ad palati viciniam par-
tes usque procedit totumque os cunei forme circumdat.

frontalis — 2a quae Calvam temporum prodita, ad oculorum sedes procedit,
perque eas tendens juxta nasi medium jungitur, maxi-
llam superiorem dividit a fronti. 3am [illegible] additam
quae frontis ossa a cribroso discernit.

Suturarum usus — Suturarum usus alii sunt primarii, secundarii alii.
1arii sunt duo 1us ut dura meninx cranio firmetur &
ita suspendatur, ut cerebro ejusque ventriculis am-
plior aliquatenus capacitas. Idem suturarum
usus est ad liberam fuliginum transpirationem.
Secundarii usus sunt varii 1us ad vasorum quae cra-
nium & pericranium irrigant exortum. 2us ut dura me-
ninx fibras exteriorsum mittat ad pericranii exortum.
3us ad διαπνοὰς. 4us ut medicamentorum [illegible] via
altius penetret.

De ossibus frontis cap. IX.

Nomina varia — Os frontis a Graecis μέτωπον dr. Barbari coronale
vocant

vocant, puppia ex p̄ muto eundum
figuram h̄t semicircularem externa q. parte Laevem p figura
politam, interiore inaequalem, superna protuberantem,
inferna excavatam ad oculorum tutelam.
Substantiam obtinet satis crassam in superiore lū oculi substantia
orbita p supra supercilia ex tenuior est./
Circumscribitur superiore parte Sutura Coronali, circumscriptio
inferiore 1a 2a 3a Sutura./
Multa in hoc osse observantur 1um fronte duplex, seu fronta duplex
priori, in orbita partem valli instar constituunt: deinde foramina
foramina duo in superciliorum sede 3o fossa interna fossa
duplex. postremo sinus amplissimi inter duas squamas sinus
max laminas, ad supercilia locati, fibris osseis
squammulisq discreti, qbus corpus molliusculum p
medullosum membrana viridi obductum continetur.
horum sinum usus est ut vox reddatur canora p sinuum usus
aer elaboretur ad alia sensus gratiam p expurgatum

De ossibus syncipitis c. x.

Ossa syncipitis duo sunt a Barbaris parietalia dicta nōa varia
ab alijs ossa verticis a graecis ... τῦ βρέγματος
Ossa syncipitis sunt quadrilatera, posteriori parte figura p cir
Lambdoide, anteriori coronali, superiori sagittali, cumscriptio
inferiori squammosis suturis [illegible]./
Varissima sunt hae ossa & debilissima, qa caput hac substantia
parte plurima expir. vaporat, ob pluis & hac [illegible]
parte venas p arterias
Superficies horum ossium externa laevis, interna vo figura
aliquatenus inaequalis est./

De ossibus temporum c. XI.

Ossa temporum duo sunt ad suam quodq auriculam nōa varia
graecis κροτάφων, κορσῶν & κορρῶν dicta.

ossa

figura et circũscriptio — Ossa temporum circularia ~~sunt~~ circumscribuntur superiore parte squammosa sutura, posteriore lateribus lambdoidis additamentis, anteriore ea, qua capiti cum osse sphenoide est commune.

Ossium temporum pars superior squammosum os dr: inferior λιθοειδὴς vocatur os petrosum et lapidosum.

conformatio processus qui — In his ossibus processus tres insignes, cavitates duae commemorabiles et foramina quaedam observantur.

+ musculorum capitis flectentium insertioni dicatus — Processuum 1us ~~fert~~ μαστοειδὴς dr. Alter στυλοειδὴς, γραφιοειδὴς, βελονοειδὴς et πλῆκτρον dr. 3us pectinum Zygomatis constituit.

Cavitates — Cavitatum alia externa est, in quam maxillae inferioris caput inseritur: altera interna, quae πόρον ἀκουστικὸν i. meatum auditorium constituit.

foramina — Foramina duo alterum carotidi arteriae ingressum, alterum nervo quintae conjugationis exitum praebet.

De Temporum Cavitate et ossiculis in ea existentia C. XII.

Temporum interna Cavitas 4or constat meatibus.

1us meatus auditorius sortitur tympanum a tenui membrana durae meningis. — Primus foris obvius spiralis, tortuosus et rotundus, angustus et obliquus sursum fertur. in cujus extremo s. extimo quod est membranosum tympanum vocatur.

2 — 2us Aristoteli concha, Vesalio pelvis, Fallopio tympanum aliis continet cavernaculum. in hoc sunt fenestellae duae et tria ossicula malleolus, incus et stapes.

malleoli incudis et stapedis articulatio. — haec ossa ita articulantur ut malleolus suo processu membranae appendeat, tuberculo suo incudis cavitati inarticuletur. Incus duobus cruribus finitus quorum brevius meningi affirmatur, longius stapedi obligatur. stapes basi sua latiuscula fenestrae

ovali

ovali immissus, summo p acuto apice mendum minimum tubterculum excipit. Tria sunt ossiculorum impletantur, chordae cujusdam tenuissimae opa quae attenditur.
Sonum ossiculorum usus est, distinctio sonorum et ut spectantur munitia patent, via.
Tertia Cavitas Labyrinthus dr, cujus usus est ut sonus in per augusta transeunt loca acutior fiat nec dissipetur. 3
Quarta cavitas cochlea dr sunt qui foramen coecum appellant. 4

De osse Occipitia c. xiij

Occipitis os prora p memoria os vocam, Graeci vero Ἰνίον
Sinus ossis figura inaequalia est ad Romboidem prox figura accedens, s. est sunt latera qua circulares duae lineae, quae in acutum terminantur.
Circumscribitur os ex parte triquetra sutura: inferiore circumscriptio est cum illa linea determinatur.
Validissimum est istud os, quod in ea parte 4 sinus omnium sedentia nobilissimae sitas sit, et propter spinalis medullae et nervorum exortum. huic ut ex posteriora occursantibus nimirum obsistat quae manibus propulsari, oculis praecaveri non possunt.
In hoc osse observantur processus, sinus et foramina.
Processus interni et externi sunt plurimi sed duo per processus sextum observantur, qui in cavitates (i spondyli insertur quae Gal. coronas vocat. qui instar glandium sunt expressi.
Sinus 4or sunt, duo fossarum instar maximi omnium, sinus cerebro continendo dicati; sunt p. laterales duo oblongi et angusti, canalium fere exprimentes, in quos duae duriores membranae sinus vasorum vicariorum conduntur foramen (mum adest omnium amplissimum et minimum; foramina quo

medulla à cerebro in spina fistulam delabitur. Sunt 4or alia, quorum duo septimo neruorum pari exitu praebent, alia duo venae et arteriae iugularibus per foramina transuersaria cervicis ... ascendentibus viam ad Cerebrum patefaciunt. Quod et neruo 6ti coniugationis singulari utrinque dicatum est foramen utriusque ossi, temporum scil. et occipitis commune

De osse Sphenoide c. xiv

Noãa Varia — Os σφηνοειδὲς sic dictum ab insertionis modo, barbari basilare vocant, alij πολύμορφον .i. multiforme. Arabes os colatorij.

Situs — Situm est in basi platerbus Caluariae.

connexio — Committitur occipiti, cui illa per transuersam ... suturam, deinde longo tractu attingit ossa temporum ad supra ... angulum bregmatis: ossa frontis ... communi sutura ... ipsius superiore ossa max. orbita partes constituentia tangit per processus πτερυγοειδεῖς ossa palati.

configura — Totum hoc os admodum inaequale est.

processus — Processus ... sunt duo πτερυγοειδεῖς. internum χελωνοειδὲς, sellam alij Vocant.

foramina — foramen multiplex est. 1mum optico neruo exitum praebet. 2um neruis oculum mouentibus, arteriae Venulisque exiguis, 3um per ... et rotundum, potius quinti paris in cro-taphitem musculum transmittit. 4um tertio et quarto neruorum paribus est destinatum.

Sinus — duos sinus habet

De osse Ethmoide c. xv.

Noãa Varia — Os ἠθμοειδὲς .i. cribriforme σπογγοειδὲς .i. Spongiosum appellatur.

Situs — Situm est in media frontis basi ad summam nasi radicem-fortius, narium totam fere cauitatem opplens.

diuisio — Triplici constat parte os Ethmoides. cribrosa, qua capiti

Capit, 2ª spongiose, qua narium cavitati. 3ª plana ac lata, qua oculorum orbitæ committitur./

Quarum cribrosa multis scatet foraminibus quorum usus foraminum usus primarius est duplex ad aëris inspirationem et ad odorum spirituum receptionem. Narium ad spongiosum cerebri, unico constat processu quem processu quem costam galli vocitant (cujus usus est ut firmet processum meningis cerebrum dirimentis et disternat odoratus organa./

C. xvi. Vide pag. 134.

De Zygomate cap. xvii.

Os Jugale aut jugia græcis ζύγωμα et ζυγώδες Nom. varia dic. Nihil est aliud quam duarum ἀποφύσεων ossium coitus, quarum quidem altera ab osse temporum, altera a maxillæ superioris osse minorem angulum constituente nascitur./

Totum hoc os foris gibbum, intus camum, utrimque radicibus figura crassius proditur, in medio gracilescit.

Zygomatis usus est ad musculi temporalis tutelam et narium usus ad oculorum orbitam protuberantem ... firmandam, per non calvarii aut illius ...

De Maxilla superiore c. xviii.

Maxilla græcis γένυς duplex est superior et inferior: Nom. varia illam Hipp. τὴν γένυν, hanc τὴν γνάθον appellat. Gal. illam τὴν ἄνω γένυν, ~~hanc τὴν~~ Celsus malam, hanc τὴν κάτω γένυν vocat

Genam superiorem ab ossibus capitis discriminant suturæ circumscriptiones; duæ coronalis sapius descriptæ, et ea quæ in osse est jugali./.

Figura Maxillæ varia est, superior pars latior, inferior figura est angustior. Et superior pars protuberat qua nasum efformat et qua orbita marginem processumque in sphenoides globatum (malum vocant) constituit: inferior paulo

protuberans

extuberat, ubi radices dentium situm obtinent./
In maxilla superiori similiter sunt et cauitates, ad totius genae cauitatem sunt et alueoli et foramina venae nervi et arteriae transmittendae dicata./

ossium numerus — Ossa bina superioria sunt Vndenum.

1^um^ commissio — Primum minorem angulum constituit et posteriorem orbitae nae non zygomatici et mali partem. Committitur ossi frontis sutura ea qua a Canthi primum per medium orbitam excurrens, ad nasi medium fertur, sphenoidi per Communem suturam, primum processum zygomatici alteram partem efformanti, obliqua sutura./

2^um^ substantia — Secundum omnium minimum majorem angulum efformat. Sor ore tenue et pellucidum quod a Laxis saevis citissime expeditur.

3^um^ — Tertium omnium max^um^ ore sup lateria dentes et incisoriae continet, orbitam inferiorem fere totam constituit, rotundam eam apophysim quam malum appellam tendunque palati max^um^ refert. Sunt et amplissimae et foramina tria, nomine tertij paria et venulae arteriolasque transmittentia.

4^um^ circumscriptio — Quartum juxta palati extremum est situm, qua scilicet narium foramina ad palatum tendunt. Separantur ab osse max^o^ sutura transuersa, a sphenoide ea linea qua inter extremae dentes et apophysim pterygoidem fertur et sic inuicem sutura palati media.

5^um^ — Quintum est ore nasi ~~durum~~ tenue, solidum, durum, quadrangulum

7^um^ — Videlicet Supra medium intimumque palatum, narium imam partem septi more discludit./

De inferiore Maxilla Cap. XIX

Substantia — Maxilla inferior intus Caua et medullosa ad dentium nutritionem, accretione et nonam gradum: foris solida &

durissima

durissima, ut in mandendo esset validior, duobus constat ossi-
bus per synchondrosin junctis.
Inferiore parte inaequalis est, parte vero superiore et posteriore figura
in duo processus desinit, quorum [alter] κορώνη dicitur, alter
processus κονδυλώδης appellatur, cujus fit articulatio
cum osse temporum, in qua ligamenti vicem gerit cartilago.
In genae inferioris sinu sunt medullam continentes, cavitates, sinus, cavitas
tes, dentium radices excipientes, graecis φάτνια, φάτναι,
βόθρια, ὄλμισκοι dicuntur. Latinis praesepiola, loculi,
loculamenta, alveoli, fossulae, mortariola.
Foramina duo interiora nervo 3ae conjugationis ad dentium foramina
radices ramulos spargenti, ac venulis arteriolisque aditum
praebent, et exteriora, in superficie in labium inferius
diramaticandis spatium praevanta, quae duo superiora continua
videbuntur.

De Dentibus Caput XX.

Dentes graecis ὀδόντες definiuntur ossa omnium durissima, intus aliquatenus cava, nervis, venulis, arteriolis 3ae conjug. nervorum, venis, nervulisque praedita, per gomphosin articulata, mandendi gratia et cavo sive vinculo alligata, mandendi praeparandique cibis [illegible] a natura instituta. definitio

Dentium triplex est generatio. 1a a vita in utero: 2a a lacte: 3a a solidioribus alimentis. dentium quotuplex generatio

Dentium usus varius est. 1us ut cibos dividant, mandant et praeparent ventriculo. 2us ad vocis articulationem. 3us ad ornatum. 4us ad compescendam garrulitatem. 5us ad pugnam. Usus

Dentium Numerus et singulorum historia c. XXI.

Dentes sunt triginta duo, sedecim in utraque maxilla, earum numero et aequali utraque utraque oris parte. Horum alii sunt incisores, alii canini, alii molares.
Incisores autem incisorii, primi, primores, anteriores acuti. Nomina

a Graecis πρόθιοι, τομεῖς, ~~δειχαι~~ διχαστῆρες, κτένες,
γελάσινοι et ὀξεῖς dicti 4or sunt in utraque maxilla. Horum
Incisores superficies externa utrinque cava est, forma aliquantulum gibba
interior parte in acutum desinens./
Caninorum usus. Canini seu oculares Graecis κυνόδοντες dicti duo sunt in
utraque maxilla quorum usus est ut siquid propter duri
tiem ab incisoribus scindi non potest, id ipsi confringant./
Nomen varia Molares dentes sunt in utraque maxilla a Graecis μύλαι,
μυλῖται et γόμφοι, γομφίοι, πλατεῖς, et τραπεζῖται.
Molarium postremi duo σωφρονιστῆρες. Animosa
dentes sensus [illegible] nomine, [illegible] κραντῆρες./
Singuli dentes suas sunt radices. primores et Canini
unica radice nituntur, maxillares binis aut ternis.
Est hic sor in molarium radicibus proportium, quod den-
tium genae inferioris radices perpetuae sunt et mi-
nores, quam genae superioris rariores et molliores tali
ita, itaque non [illegible] ita firmiter. adde quod inferi
ores dentes in radices gravitate sua incumbunt, supe
riores a pendulo sunt./
Singularum dentium partium nomina. Dentium versus [illegible] γαμφοί [illegible] dicitur. pars gin
givae proxima γομφίωσις, sedes qua concavi sunt intus
φατνίωσις, summitates latae, τραπέζαι, dentium
interstitia ἀραιοί vocantur./

Epilogus Cavitatum, Sinuum et foraminum
Totius Capitis c. XXII.

cavitatum diversitas In Capite cavitatum diversitas tres sunt: fossa, foramen
fossa quid et sinus. Fossa est velut vallis quaedam ossibus
seu collibus undique conclusa.
foramen quid Foramen ductus est utrinque ~~[illegible]~~ patens./
Sinus quid Sinus ab ore cuniculo in amplitudinem est dilatatus, desinens./
fossa interna Fossae aliae sunt internae, externae aliae: Internae sunt

sunt

sunt cerebro continendo dicata: dua in osse frontis inferno
ad nares et oculos omnium minima: dua in occipite omnium
max^a; dua situ et magnitudine media. Externa 19. fossae externa
dua sub auribus maxillae inferioris caput excipientes;
dua in apophysi pterygoide, dua ad 6^am conjugationem foram:
nervi perruptum, dua supra, totidemque infra palatum, dua
sub zygomate in tempori cavitate, dua postremo in oculorum
orbita.
foramina alia interna sunt alia externa. interna in foramina interna
interiori calvae basi conspicua sunt 25. 1^um in osse cri-
broso, 2^um in sella ephippioidea quo in palatum transcolatur pituita. 3 optico nervo
exitum praebet. 4. Nervis oculum moventibus aditus
venulisque exiguis aditum parat. 5^um priori subditum, -
portionem 5^i paris in crotaphitum musculum transmittit.
6. oblongum 3° et 4^o nervorum paribus est destinatum.
7. sexto contiguum, venam jugularem immittit. 8. Ca-
perruptum, carotidem insignem in cerebrum ascenden-
tem excipit. 9. anfractuosum est et in aurem pertinens
nervo auditorio dicatum. 10. satis amplum. Sextam
nervorum conjugationem emittit et jugularis ac carotidis
portionem immittit. 11. 7^o nervorum pari trajiciendo est destina-
tum. 12. exile admodum et prope apophysin occipitis situm,
cervicalis venae et arteriae reliquias immittit. postremum
omnium max^um spinali medullae exitum praebet / foramina foramina externa
externa haec sunt in oculorum supercilio primum. 2^um
sub oculo, 3. in magno cantho 4. in palati initio. 5.
in fine palati. 6. in sutura latere. 7. inter apophysin
mastoidem et styloidem. 8. pone mastoidem. adest postremo scis-
sura longa sub zygomate nervos et vasa in temporales mus-
culos transmittens. /
Sinus sunt octo, duo in osse frontis ad supercilia, ob Sinus
factum [illegible] inferiorem quidam, duo in osse sphenoide,
pituitae excipiendae dicati, duo in apophysi mastoide
auditui

anteriorum inferiori mandibulae, duo posteriora superiori maxillae me-
A. dullam ad dentium nutritionem, ascendentem per quam continentes./

De Spina C. XXIII.

Nom. varia et descriptio — Spina ῥάχις i. νῶτος, σύριγξ ἱερὰ i. sacra fistula et σωλὴν i. canalis, totum id complectitur quod a 1a cervicis vertebra ad coccygem usque extenditur. ossa est ex compluribus ossibus concatenata et compacta ad motuum varietatem et dextram (?).

Nom. varia — Ossa spinam continentia σπόνδυλοι, σφονδύλοι et σφόνδυλοι (?) i. vertebrae, ossa articulata [illegible] vertebrata appellantur./

figura — Spina ἰθύκολος (?) est i. quadantenus ~~[illegible]~~ recta. a 1a cervicis vertebra ad 7am usque, figuram habet λορδὴν i. introrsum inclinantem, ne oesophago et asperae arteriae subtraheretur (?). a 1a dorsi vertebra ad 12am usque est κυφὴν i. extrorsum protuberantem ne partibus vitalibus amplior relinquatur capacitas. Lumbi introrsum inclinant, ne cava et descendens aorta tumorem sentiant (?), os sacrum ἰθύκυρτον (?) cum latitudine extrorsum protuberans, ne amplior relinquatur hypogastrii capacitas. Atque interna parte aequalis est ne viscera laederet: posteriore inaequalis ob musculorum insertionem et vasorum transitum.

divisio — Spina dividitur in 4or partes in Cervicem, dorsum, Lumborum et os sacrum. Cervicis vertebrae sunt septem; dorsi 12; Lumborum 5.

articulatio quot et qua — Sex sunt vertebrarum articulationes, duae per corpora et 4or per obliquas apophyses ascendentes et descendentes. Quae fiunt per apophyses est et ginglimoides. quae fit per corpora symphysis est quae fit per vincula validissima et membranas ossa ambientes.

Quid com. habeant vertebrae. 1 — Vertebrae spinae multa sunt inter se communia. 1mum quaelibet vertebra sunt et corpus interna parte situm reliquo osse crassius et fungosius, cui et appendices adnascuntur per cartilaginem, latior est superior et

inferior

inferiori basi ad articulari servitutibus.
2. qualibet vertebra foramen est, laxum medulla con- 2
tinendae dicatum.
3. tria sunt processuum genera, processus obliquorum trans: 3
versorum et acutorum. obliqui quatuor sunt duo superiores, paulo
totidem inferiores. illi ascendentes, hi descendentes duo
transversi duo sunt ad servitutibus musculorum va:
riae infixtiones corporibus constructi. Acutus unicus
est qui toti spina nomen dedit ῥάχις et ἄκανθος dicitur
[illegible] in 1a vertebra.
4o in qualibet vertebra 5e sunt epiphyses, duae in 4
corpore totidem in transversis processibus unica in
spina.
5. ~~Spondylus~~ Spondylus quilibet cum altero articulat 5
foramen corporibus, quo nervi a medulla producti —
corporibus prodit.
Vertebrarum series σφόνδυλος dicitur, ad lumbos autem vocatur
ὑπόρραχις.

De Ceruicis vertebris c. XXIV

Ceruicis sive colli septem sunt vertebrae quarum apophysis quid tam peculiare ceteris vertebris
[illegible] acutae et transversae bifidae sunt [illegible] ad nervorum
[illegible] qui et corporum, qui ad diaphragma et brachium
disseminantur utraque ad musculorum corporum et infixtiones, trans:
versae sunt perforatae, ut etiam dicam venis et arteriis ad cervicalibus ad
cerebrum ascendentibus.
Prima vertebra ἄτλας et ἐπιστροφεὺς dicitur, spinam quid 1a
nullam est, nondum expleditur caput, paruis duo mus-
culi a 2da vertebra [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] corpus est praeterea, [illegible] Ut [illegible]
[illegible], forma [illegible] et [illegible].
2da vertebra dicitur [illegible] est apophysis eam quid 2da
acutam quae ὀδοὺς dicitur [illegible] πυρηνοειδής

dissimilis

articulatio — dissimilis est. Spondylorum [ginglymica] articulatio et Sym
physis. inferiores enim sibi articulantur per corpus suo
per obliquos processibus, at superiores duae vertebrae
nusquam corpore suo committuntur vel sibi vel capiti,
prima suis cavitatibus coronae excipit occipitis pro
cessus dentis transmittit: Duo Condylo duplici primae
Symphysis — cavitates glenoides excipit. Symphysis vero pro
ligamenta fit validissima, eorum alterum maximum per latis
simum vertebrae articulum in orbem amplectitur, al
terum a dentis superficie aspera pacuta enatum
dentem alligat occipiti. 3um transversum per quasi rotun
dum 1ae vertebrae sinum excipiendo denti [Dicatum] cir
cumdat; per dentem foramina spinalem medullam tegit,
ne ossis modo per errabundo occurrendum laedatur. et hac
articulatio solum motus gratia/

De Vertebris Dorsi & Lumborum. c. XXV.

quid peculiare sit dorsi vertebris — Dorsum s. tergum νῶτον vocant 12 constat vertebris quarum
spinosi processus longi sunt, solidi et deorsum vergentes.
transversi crassi solidi, profundi ad foramina costarum articu
lationem excepto 11o et 12o quibus posteriora costae sinum
brevissimis committuntur./

Vertebrarum nomina — Prima dorsi vertebra λοφία. 2a μασχαλιστὴρ i.
axillaris; reliquae πλευρῖται i. costales. 11a ἀγγ
νys. dicitur s

Sunt singula dorsi vertebrae duos sinus articulationis
costarum gratia, alterum in transversis processibus,
alterum in corporum lateribus, utroque exiguae et Co
starum capitibus respondens/

quid Lumborum vertebris peculiare sit. — Lumbi 5 constant vertebris crebris foraminibus
pervijs eorum apophyses ceteris sunt oblongiores
sed tenuiores, praecipue 1a et 5a; hac obliquum osso
sacro commixtum; illa motum diaphragmatis im
pediret

De

De osse sacro et coccyge c. XXVI.

Os sacrum et latum, Graeci ὀστοῦν ἱερὸν et ὑποσπόνδυλον. Non varia vocant triangulum, ... anteriore parte ad majorem hypo- figura gastrij capacitatem et posteriore gibbum. ... constat ossibus quae in ... adscribuntur ob- ... quam cum ... sunt. /

Eorum processus acuti ... sunt, transversi obscuri, quod ossi sacri ossa admodum ... in cavitate ... profundam, ... sunt peculiare asperam ... ossa ilium, ... inter ossa sacri ossa ... sit ... . Foramina non sunt ut in vertebris lateralia, sed antica et postica quae ... ilium ... occupat, antica posticis majora sunt, quae majores ... in anticam quam in posticam distribuuntur partes. In lateribus ... superiorum ossium sinus ... sunt quibus ilium ossa ... articulantur ... cornasci. /

Coccyx ὀῤῥοπύγιον ὀῤῥοδέων ... tribus constat ossibus. /

De Thoracis ossibus c. XXVII.

Thoracem circumscribunt superiore parte Clavicula, circumscriptio inferiore cartilago ... cujus pars anterior στῆθος et sternum, pectus, Lateralia πλευραὶ et πλευρά ... sive costae. posterior parte νῶτον appellatur et ὑποτραχήλιον. latini dorsum vocant et tergum, ... superiora ... ὠμοπλάται ... πτερύγια scapulae et alae dicuntur.

Clavicula graecis κλεῖδες figuram ... figura ... inaequalem ... interius ... inter- ... scapulam, ... gibbosa, ... scapulam, introrsum ... , extrorsum concava. ... figuram ... ad ... /

Committitur scapulae cartilaginoso ... quae ... illa

illia inferiori adnascitur, ne in brachij et scapulae motibus aliquid lumen edat. Cartilago haec ἀκρώμιον et κατα χλεῖς dicitur.

De Sterno c. XXVIII

Divisio 1. Sterni ossa tria sunt. Primum est amplum et porrectum; summum est rotundum superiore parte, cui clavicula capite inarticulatur; in medio vero fossam est, quam superiorem furculam vocant vulgus.

2 Secundum angustius est et multo est longius, qui costarum tertiae, 4, 5, et 6 cartilagines protuberantes excipiens,

3 Tertium Xiphoidem est. Desinit in ~~cartilaginem~~ cartilaginem mucronatam.

De Costis c. XXIX

Quotuplex costarum articulatio — Costarum articulatio duplex est, altera cum spondylis dorsi, altera cum sterni cartilaginibus: articulatio haec ambigua dicitur et neutra abal. Decem superiores costae posteriore parte duplici committuntur articulo, altero ad vertebrarum caput, altero ad transversum apophysin: inferiores simplici. Septem superiores costae perfectam sunt cum sterno articulationem, reliquae ad os pectoris non perveniunt.

figura — Costae figura sua arcum referunt, in parte anteriori ubi sunt et subrotundae, deinde paulatim latiores postmodum angustiores redduntur. partes earum spinae sunt spatium, media dorsum, et medium partium, quae pars inferior est tenuior, quae superior crassior. prima costarum latissima, inferiores omnium angustissimae, mediae medium tenent.

Nota varia — Costarum pars latior palmula et πλάτυ dicitur, angustior quae spinam tangit κοττίον dicitur.

Substantia — Costae ossa sunt qua parte cum vertebris committuntur et circa latera; cartilagineae, qua parte cum sterno committuntur. Ut in Xiphoidem sese contrahenti cum

descendenti

distendenti facilius obsequantur, et magnae utilitatem fructumque /

Costarum aliae sunt γνήσιαι i. germanae, verae et legitimae quae septem; duae superiores ἀντιστροφοὶ i. retortae duo; duae sequentes στερεαὶ i. solidae; tres ultimae στερνίτιδες i. pectorales duo. Aliae sunt adulterinae, spuriae illegitimae et νόθαι πλευραὶ duo, χονδρώδεις, ἀκαρδίαι χηλαί ... Costae ῥοαὶ appellae. divisio Nōa varia

postrema omnium minima est ut ipsi, sed et superiorum inferiora dum extenduntur ampliorem relinquant capacitatem /

De Scapulis c. XXX

Tota scapula ὠμοπλάτη est. scoptulum oportum, et spatula varia ... est. Nōa varia

Scapulae triplex est usus; costarum robur, musculorum implantatio, et brachii ac claviculum articulatio. Usus

Omoplata figura trapezia est. cuius articulatio duplex altera cum iugulo per acromion, altera cum brachio, per cervicem et cavitatem glenoidem. Symphysin et cum occipite, spina, costis et osse hyoide per musculos / figura articulatio

In omoplata observantur, primum ima basis, quae per dorsi longitudinem et vertebrarum spinae porrigitur, in qua angulus duplex superior et inferior; deinde appareat costae duplices, superior et inferior: 3° pars cava seu interior, et parva gibba seu posterior. quae χελώνιον i. testudo est. 4° spina a basi sursum ascendens, cuius posterior ἀκρώμιον est. 5° duplex cavitas altera supra, altera infra spinam, utramque μεταυχένιον i. interscapulium vocant. 6° acuta apophysis, quae ἀγκυροειδής et κορακοειδής appellatur. 7° cervix, in cuius posteriore cavitas est glenoides. postremo sunt epiphyses, tres ad latera internum iuxta spinae ductum, duae ligamenta suppeditant, quibus sunt cavitati et claviculae — divisio

acromio

acromio alligatur, et p sinus in summo latere scapulæ
per quadrigeminam, vena p arteria feruntur./

De ossibus ilium, ischii & pubis c. XXXI

divisio

Ossis innominati tres sunt partes. prima omnium latissima
p superior os λαγόνιον, i. ilium dr. in hoc ossis parte
gibba p cava observatur necnon apophysis summa
spina appellata, et est costa ubi os crassissimum./
Secunda pars ὀσφὺς ἥβης, os pubis p pectinis vocatur.
in hoc foramen adest amplum.
Tertia pars ἰσχίον notatur, sive coxendicis in qua cavi-
tas adest κοτύλην vocant sive acetabulum: et p eius
ora cartilaginea, quo femoris caput comprehendi-
tur, supercilium dicunt./

Tertia sceleti pars. De humero c. XXXII

Manus circumscriptio

Artus dividuntur in manus p pedes. Manus a
a scapula ad summos usq digitos porrigitur. -
dividiturq in brachium, cubitum p extremam manum.

Nõa varia

Brachium βραχίων βραχίον Celso summus humerus unico constat
osse validissimo in quo observanda pars superior, inferior,
interna, externa, anterior, posterior.
Superior caput est magnum, in cujus parte anteriore
scissura et caput in duas portiones dividens per quam
bicipitis musculi portio, a scapulæ acetabulo prodiens,
tum per torsionem fertur
Inferior processus duos insignes et, alterum externum
internum alterum. Sinus totidem, qui ita constructi sunt

processus sinus

ut cubitum in acutissimum angulum flecti sinant./

De Cubito & Radio c. XXXIII

Nõa varia

divisio.

Nõa varia

Cubitus ~~duobus constat o~~ Græcis ὠλένη & πῆχυς
duobus constat ossibus, quorum alterum majus et
inferius πῆχυς p προπήχιον dr. Latinis Ulna

cubitus

Cubitus Arabib. focile majus; alterum minus quod supi
enim, κερκίς; radius quod focile minus appellatur aut
παραπήχιον./

Is priore parte superior per ginglymon cum brachio. cubiti partes
articulatur, per quam articulatus fit flexio et extensio:
in hoc osse sunt duo processus κορῶναι dicti quorum processus
sive glandes: anterior minor est, posterior major ampli
orque in obtusum angulum desinens brachii ὀλέκρανον,
κύβιτον quod ἀγκῶνα vocant; adest cavitas a figura cavitas
literae C σιγμοειδής vel σιγματοειδής dicta: inferior
cubiti pars cum carpo articulatur per mediam cartila
ginem quod apophysin styloidem; in eadem parte epiphysis
adest ~~foris~~ foris gibba, intus cava./

Radii pars superior cum extrema brachii apophysi per Radii partes quod
diarthrosin articulatur, a qua motus supinus et prona articulatio
dependet; inferior per apophysin cum carpi osse maximum
digitum respiciente committitur.

Radius quod cubitus ita inter se committuntur ut ora
radii superiori parte recipiatur a cubito, contra ora cu:
biti inferiori parte recipitur a radio./

De ossibus extremæ manus: carpo scil. meta: carpo & digitis c. XXXIV./

Externa manus dividitur in carpum, metacarpum & Divisio
digitos.

Καρπὸς sive brachiale, κτείς Arab. rasetta dr. octo con: Nomina varia
stat ossibus duplici ordine distinctis, ut minime comprehendi
mouri sunt 2 nouem figura inaequalia et, committuntur figura
vinculorum quod cartilaginum interiectu atque sua ~~altera~~ articu compositio
latio dubia.

Metacarpium Gr. μετακάρπιον, προκάρπιον, – Nomina varia
ἄνθηρον quod στῆθος. L. postbrachiale palma quatuor – compositio

constat

articulatio — constat ossibus oblongis & gracilibus quae inferiore parte

figura — cum carpo jungguntur per dubiam articulationem: superiore cum digitis per ginglymum. Ossa haec sunt intus sima foris gibba cavitatem sine medulla plenam

Noa. varia — Digitorum ossium φάλαγγας & acies & agmina vocant

articulatio — & σκυταλίδας. articulantur per ginglymum & eorum tubercula κόνδυλοι dici./

De osse femoris c. XXXV.

Noa varia — Femur G. μηρός & τὸ μηρὸν figuram sit oblongam, rotundam & rectam sed non exquisite: In cujus parte superiore

figura — est sum apophysis caput scil femoris quod ἄρθρον

apophysis — vocat Hipp. & trochanteres duo; quorum alter exterior est μέγας τροχαντήρ, magnus rotator & γλουτὸς dicitur. Alter minor trochanter interior minor trochanter dicitur; Utrumque usus est musculorum exortus

Usus — & insertio. Pars femoris superior per enarthrosim cum ischio,

articulatio — inferior per ginglymon cum tibia articulatur in inferiori parte duo sunt capita aliud interius, exterius aliud, interius rotundius est; exterius latius magisque depressum ne obliqua motus impediatur. Totum hoc os insignitur cavum est quod medullam sit pro alito./

De ossibus Tibiae & rotula c. XXXVI.

Tibiae unisio Noa varia — Tibia duobus constat ossibus. Majus tibia, κνήμη & focile majus dicitur. Minus περόνη, fibula, & focile minus vocatur.

Tibiae pars superior quae est sinuata & processum in medio, in inferiora protenso appendix est ἄστραγος & malleolus internus dicitur. pars anterior spina ἄκανθα & spina vocitatur

fibula superiore parte genu attingit, inferiora processum:

processum dictum quem malleolum externum vocant

Rotula, patella, mola h. μύλη, ἐπιγουνὶς ꝗ μυλακρὶς Rotula noia varia
ꝓ ἐπιγονατὶς dr.; cuius usus est in tibia ꝓ femoris Usus
articulum laxiorem firmare. /

De Ossibus extremi pedis c. xxxvij.

Extremus pes dividitur in tarsum, metatarsum ꝓ digitos. Divisio

Tarsi ossa sunt 7. 1^{um} ἀστράγαλος ἄστριος, talus, os bal 1
lista ꝓ τέτρωρος ꝗ quatrio dr; cuius pars superior
in medio cava, utrinque superciliosa trochleae similis. 2^{um} 2
πτέρνα ꝗ. os calcis, calx ꝓ calcaneum dr. 3^{um} ~~[illegible]~~ 3
~~[illegible]~~ σκαφοειδὲς h. os naviculare dr. 4^{um} 4
κυβοειδὲς, os tesserae quadratum est. reliqua tria χαλκο
ειδῆ ꝗ. cuneiforma dicuntur.

Metatarsus, planta pedis ꝓ πεδίον dr. 5 Noia varia
constat ossibus.

Digitorum ossa sunt 14 compositio per ginglymon. Su- compositio articulaõ. figura
perne gibba, inferne sima. /

De Sesamoideis ossibus c. xxxviij.

Sesamoidea ossa sunt exigua rotunda ꝓ solida aliquantulum figura
depressa. sub tendonibus digitorum flectentibus, extendenti
busq latitantia. Horum numerus incertus in polli
cis priori articulo nullum ossi i. pedis: in 2° bina: in 3°
unicum. In reliquis q^{or} digitis, ad 1os q articulos bina,
ad alios a singulos singula. ita in manu interna sunt
[illegible] ꝓ novem. in externa manu pauciora sunt ꝓ minora
ꝓ numero duo. In pedum digitis idem. frequentius numerus
Eorum usus est ut firmetur articulus. / Usus
Ita sita sunt interna sesamoidea, ut digitorum flectentibus situs
tendinum

Suo suum in lig.[tum] vetterorum ut amplius articulo sunt opposita int[er] flexitus extremam impediam./

De osse hyoide c. XXXIX

Nomina varia — Os hyoides, ὑψιλοειδής, λαμβδοειδής, φαρυγγίτης, et os gutturis d[icitu]r. figuram enim obtinuit ut libido et cibi et cibis ac potibus pateat aditus./

Divisio — Parte sui maxima et latissima, basis d[icitu]r, antica parte ad se curvitatem et gibba, postica, concava est. a basi suo 4[or] educuntur processus (cornua vocant) duo utrimque inferiores duo, breviores, unico osse constantes, et superiores totidem, graciliores, rotundiores, longiores ossiculis unus tribus, unus 4[or] junctis collegatis, et ad stiloides radicem ascendentibus conflati./

Liber Tertius

Quid Cartilago cap. primum

Definitio — Cartilago pars est flavior, frigida et sicca, et crassa similaris parte, quae caloris vi concreverit, genita, ad motuum varietatem securitatemque, et ad externos impetus eludendos./

De cartilaginum usu c. 2.

1 Primus cartilaginis usus est, ut ossium laxa articulat[ionum] junctorum motus juvat.

2 2[us] est, ut extrinsecus occursantes injurias impetusque contundentes, quassantes, frangentes mollitie cedendo eludat.

3 3[us] est. in ossium instar aliquas partes sustineat, et quas musculi affigantur et vasa firmentur./

4 4[us] in sui propugnaculum ad subtus partes tuendas./

5[us]

5. ut pro eius ossa quaedam olutima indtar coalescant. 5
6. Ut ossa dura p[er] [illegible] cum laxis p[er] racia jungat. 6

De Cartilaginum Diff[erent]ia. c. iii.

Cartilaginum diff[erent]iae sumuntur a substantia aut potius ab accidentibus quae substantiam equuntur, magnitudine, figura, situ, usu, [et] compositione. Unde p[rae]statur earum diff[erent]ia

De Palpebrarum Cartilaginibus c. iiii.

Palpebrae sunt cartilagineae ad motum faciliorem; ut [et] externis occursantibus irruptis obsistant, [et] illis parvis pili infiguntur unde scatent foraminibus. cur cartilagineae

figuram sunt semicircularem tam dimidium intus. q. membranula, foris vero cutis. figura

Geminae sunt superior [et] inferior illa major est. Numerus

De Aurium Cartilaginibus c. 6.

Aures cartilagineae sunt ut occursantium eludant impetum. [et] earum satis amplum efformem, q[uod] circumdatis ardeas, si forte audiendi ne[c]atum praestito fugi... sonum excipit. Cartilagines sunt superiores crassiores sunt [et] duriores; inter [et]tiag partes sunt tum simas, tum gibbae. Tota earum circumvolutio [illegible] volutula dicitur. Aures cur cartilagineae figura

De Nasi cartilaginibus c. 6i.

Nasi externa cartilagineae sunt ut commodius suum: gi, facilius inspirantibus nobis dilatari, [et] respi-rantibus foedasq[ue] odores aversantibus occludi deinq[ue] ut extrenoe impetus quassantes contundentesq[ue] elude-re possit. cur nasus cartilagineus

Nasi cartilagines sunt 5, duae elatiores, nasi ossibus asperis adnatae, [et] tres inferiores, quarum duae laterales Numerus cartilaginum

~~[illegible]~~ πτερύγια

πτερύγια alæ cum pinnis Uvis & ὑπηναί media γ/o
septi modo utramque discludens διάφραγμα nuncupatur./

De Epiglottide c. vij.

Nõa varia figura — Ἐπιγλωττὶς Hipp. γλωττίδιον seu [illegible] folium compressum & latum & amplior basi in mucronem & valde acutum desinens. basis in superiore & anteriore thyroidis cartilaginis [illegible] &

[illegible] ad palatum

Usus 1 usus — Epiglottidis duo sunt usus 1us ut laryngem operiat, ne in deglutiendo cibi & potus in arteriam & pulmones ferantur.

2 — 2us ut aërem a pulmonibus vi & impetu pulsum frangat ad vocem modulandam./

De Laryngis Cartilaginibus c. viij.

Divisio — Larynx quatuor tribus ante constat cartilaginibus ita compacta ut dum earum opera claudi dilatari & constringi, claudi & aperiri

1 — facile possit. 1a latissima & maxima θυρεοειδής vocatur & scutalis, scutiformis & quadrata, foris gibba, intus cava./

figura

2 — 2a κρικοειδής & annularis dicitur, ima & antica parte angustior, posterius latior, basis est reliquarum & cum tota

figura usus — sit circularis, asperam scilicet fistulam, impeditum ne in laryngis motibus reliquæ, quæ sunt semicirculares, comprimantur./

3 — 3a ἀρυταινοειδής & postica vel gutturalis est, duabus partibus membranarum & vinculorum opera committuntur, & sic juncta eam efformant rimam quæ voci modulandæ accommodata est & γλωττὶς dicitur./

De Asperæ Arteriæ Cartilaginibus c. ix.

cur semicirculares sint ea cartilagines — Asperæ arteriæ cartilagines σιγμοειδεῖς sunt, ut arteria dum retro [illegible] œsophagum, hunc ut liberior esset deglutitio, cartilagines ea non [illegible] feruntur ad jugula sed cum tota arteria canali pervia in utrumque pulmonem cavum dimicantur [illegible] & ferentes ibique circa claudi sunt quæ œsophagum non tangunt./

de

De spinae Cartilaginibus c. x.

In spina cartilagines multae sunt ad firmiorem articulandum et faciliorem motum. Usus

ossis sacri cartilagines duriores sunt et sicciores quia totum hoc os est immobile, cujus extremum coccix dicitur, firmat rectum intestinum et uteri ac vesicae cervicem. Usus

De Thoracis Cartilaginibus et Xiphoide c. XI.

Sternum superiora parte cartilaginem est inter 1um et 2um os ligamenti vicem gerentem; inferiora vero parte cartilaginem et Xiphoidem s. ensiculatam, mucronatam, scutiformem, malum granatum Arab. furcellam, quae media sui parte est foramen transmittendis nervis et venis dicatam. Cujus usus est partium subtiorum tutela, et resistentia rerum extrinsecus occursantium. Sterni quot sint cartilagines

Xiphoidis Usus

Costarum cartilagines anticae, posterioribus majores sunt et crassiores, quia anterior thoracis pars contrahitur et distenditur

De Articulorum cartilaginibus c. XII.

In omni articulatione est cartilago ad faciliorem et securiorem motum. Usus

in claviculariam extremitate duae sunt cartilagines: inter ossa pubis cartilago est crassissima et durissima ea arctissime unitur.

Quid Ligamentum c. xiii

Ligamentum G. σύνδεσμος L. copula et vinculum dicitur Hipp. Nomen varia

et Gal. νεῦρα vocant.

Definitur Ligamentum pars similaris frigida et sicca, medium inter nervum et cartilaginem naturam obtinens, ex seminis portione levita caloris vi genita, varios in colligando, continendo, tegendo et musculos constituendis usus Definitio

usui praestans./

Usus Ligamentorum omnis explicantur c. XIV.

1 Primus est, ut ossium et cartilaginum articulationes praesertim laxiores firment et luxationem impediant./
2 2us ut ossa ipsa quae parum non articulantur, devinciant./
3 3us Ut indumenti instar extrinsecus apponantur ad tendinum tutelam./
4 4us ut tendines suis contineant locis, eaque firmiter et tuto transmittant./
5 5us Ut tendo ab ossis duritie non laedatur.
6 6us ut musculos dextros a sinistris, anticos a posticis aliasque partes discriminent./
7 7us ut augeant ossium acetabula./
8 8us ut viscera suspendant./
9 9us ut ad musculi structuram concurrant, ex fibris enim carnis et ligamenti iunctura permixtis fit tendo./

Differentia Ligamentorum c. XV.

Differentiae petuntur a substantia, magnitudine, figura, situ, ortu, insertione, usu et partibus praecipue/

De Capitis Ligamentis caput XVI.

Capitis ligamenta tria 1 Caput cum duabus primis vertebris triplici colligatur ligamento. primum maximum et latum primam vertebram capiti connectens, totum articulum in orbem complectitur: duas habet portiones: alteram, crassam membranam refertam, ad internam primae vertebrae partem fertur: alteram externum articulum ambit; oritur a basi occipitis.

2 Alterum ligamentum secundae vertebrae apophysi huic dentiformi capiti ~~cap~~ alligans, tribus constat particulis; duae a lateribus dentis sede ortae in coronae occipitii internae —

inseruntur

inseruntur: 3.^a membri instar rotunda ab anteriore decussata; in foramen amplissimum medullæ sacræ dicatum desinit, eique adhæret validum./

Tertium membri figuram et situm 1.^æ vertebræ cauitati ... suscipiendæ dicatum circumdat processum pyramoidi ita firmat ne in utramque partem inclinet, medullæ est tutum, et nutando ... ossi occurrendi laedatur./ 3.

Quartum quidem addunt quo volunt 1.^am vertebram cum 2.^a colligari./ 4

Maxillæ superioris ossa sunt membranosa inter se ligantur per harmoniam./ maxillæ super. ligamenta

Maxillam inferiorem cum osse ... colligat ligamentum commune membranosum totum articulum obvolvens./ maxillæ inferioris ligamentum

De Ligamentis ossis hyoidis et linguæ c. xvii.

A majoribus ossis hyoidis processibus ligamenta duo teretia ... mittuntur, quibus linguæ pars summa ... in ossis ejusdem cornua duo alia inseruntur quæ totum os cum suis musculis ita suspendunt, ut sint tanquam basi linguæ innitatur. Hyoidis ossis ligamenta 4

Est et proprium linguæ vinculum satis validum cuius auxilio suffulta lingua mollities, facilius vibrari produci ~~et~~ lingua./ linguæ ligamentum

De Spina et Thoracis Ligamentis caput xviii.

Vertebrarum ligamenta duorum sunt generum: alia vertebrarum ~~prop~~ corpora connectunt: alia a processibus oriuntur; transversisque ob musculorum et costarum compagem; ... vero, ut vertebræ firmius colliguntur et spina ita continuam ac si ossea unum esset

Una parte costa cum vertebris connectuntur valida sunt ligamenta: qua vero cum sterno articulantur tenuia./

De Lig^ta omoplatae, brachij, cubiti et radij c. XIX

brachij cum omoplata lig^ta — Brachium cum omoplata ligant vincula coia et propria. Coia undiq articulum cingentia tenuia sunt et membranosa propria vasta et rotunda quatuor sunt, unum latius a fine acromij in finem coracoidis, alterum angustius et brevius a radice acromij in radicem coracoidis. duo reliqua bicipitis musculi max^um partem constituunt.

origo — oriuntur alterum ex coracoide processu, alterum a scapulae acetabulo.

cubiti et radij cum brachio lig^ta — Brachium cum cubito et radio ligant coia lig^ta. Cubitus a superna et inferna parte qua interstiam coia sunt vincula.

Est a lig^tum membranaceum duum officio utriusq longitudinem explens; internae et flectentes musculos ab externis et extendentibus sexti instar discriminans

De Lig^tis Carpi et digitorum c. XX^um

Carpi lig^ta — In Carpo duo sunt gra lig^torum ~~ossa colligens~~ alia articulares interiorum, alia musculis tendinibus et lato transmittendis tendonibus sunt dicata.

origo et insertio — illa ab inferiori radij et cubiti processu orta in osse carpi ossa sese insinuant firmantq articulatim; haec duo sunt alterum internum

Interna — externum aliud, ambo transversa. Internum ab ossi carpi pollicem spectante transversim ad os carpi minimum digitum attingens fertur, annulo eidam sto: contine

Usus — ut musculorum digitos flectentium tendines, ne dum contrahuntur e propriis sedibus excidant: externum

externa — musculorum extendentium tendines continet.

digitorum lig^ta — Sunt singuli digiti sua lig^ta duum longitudinem ducta, quae tendines continent et alligant digitis

De Lig^tis Ilij pro Tibia capu^t XXI.

Praeter membranea lig^ta et Vincula coia quae ilium
ossa cum Sacro et ossibus pubis colligant duo sunt ossis Sacri et coxae
peculiaria lig^ta ~~rotu~~ rotunda, quae ex Sacri ossis ima dicit lig^ta
parte in acutum coxendicis processum feruntur, quae
aristam intestinum usque sphincteres musculorum sustinent
adest et membranatum lig^tum ossis pubis foramen occupans.

Femur ipsum acetabulo copulant Vincula duo: alte- femoris lig^ta duo
rum coe articulum ambiens: alterum peculiarem, quod
acetabuli fundo, in medium femoris caput figitur
rigidum, rotundum et breve est.

Tibiam cruri alligant praeter coia Vincula, tria Vali- Tibiae lig^ta
da et rotunda lig^ta. Primum in genu interno par- 1
tem rotundum ex canali inter condylos medio
producit in partem acutiorem desinit: Alterum Car- 2
tilagineum, ex obliqua canalis asperitate, in tibiae ~~me-~~
~~dium~~ eminentiis mediam apophysin desinit. Tertium 3
cartilagineum utrique tibiae cavitati undique circumdatum,
in canalem medium, qui inter duos est cruris condylos,
inseritur. totum articulum in duas partes dividit,

Tibiam cum talo colligat Vinculum coe tali cum cum tibia
Inter tibiam et peronem quae parte desinunt et lig^tum Tibiae et peronis
tenue pro latum quod superbat in utraque ossium parte et lig^ta
desinit pro tibia musculos internos ab externis secernit,

De pedis Ligamentis capu^t XXII.

Ossa tarsi vicinia colligant coia lig^ta, unicuique vero lig^ta tarsi
connectuntur propria: sunt et externa et interna transversa
lig^ta ut in manu. digiti singuli ~~me~~ membranulum nutu bra digitorum
totum sui digitum firmantia. Denique sub planta pedis pedis lig^tum
ligamentum est latum et validum ab ima parte in omnia
1^a phalangis, scamoidea inserit ad max^um toti pedis firmitatem,

quod

Quid sit Membrana caput XXIII.

Nõa varia definitio

Χιτών, ὑμήν, μῆνιγξ membrana, tunica pars est similaris, frigida et sicca, ex seminis parte lenta et ductili genita; ideoq lata tenuis et densa, sensus tactus organum, partes subiectas custodiens, colligans, distinguens.

Aliquando

Aduerte quod etsi membrana omnis duplex simplex apparet, tamen tunicas duplices; qua per eam venae ad sensum, venae ad nutritionem, arteriae ad vitam feruntur, quae vasa [illegible] duae tunicae vno operiuntur.

Usus peculiares.

Praeter communes definitioni applicatos membranae usus sunt et peculiares, ut partes aliquas sustentent, ut valuulae humorum refluxum impediant, ut vasis in partes alias distribuenda [illegible] [illegible].

Differentia Membranarum caput XXIIII

Unde petatur differentia membranarum; divisio

Membranarum differentiae petuntur a substantia, magnitudine, situ, figura, contextu et partium quas investiunt natura. A substantia sunt legitimae vel illegitimae. Sed legitimae sunt quae alia ex seminibus oriuntur et legitimae membranae sunt [illegible] insensilia. aliae ex musculorum tendinibus dilatatis dilatatae. ad [illegible] [illegible] referuntur [illegible] communis membrana, quae partes per se constituunt.

Brevis Membranarum omnium enumeratio. C. XXV.

foetus membranae

Membranae aliae sunt foetus, aliae editi animalis. Foetus membranae sunt chorion, amnios, allantoides.

animalis membranae

Editi animalis membranae sunt vel communes vel particulares. Communes corpus totum investiunt puta cuticula panniculus carnosus, vel musculos puta membrana communis musculorum: vel ossa puta periosteon.

particulares membranae

Particulares aut regionem aliquam aut partem propriam investiunt; supra [illegible] cerebrum [illegible] duae meninges, [illegible]

[illegible]

vasta plerumque mediam regionem cuique pleurae a qua pericardium, mediastinum, cordis, pulmonum, venarum, arteriarum partium omnium quae thorace concluduntur, tunica oriuntur. infimam regionem cuique peritonaeum

Caeteras partes sine hac tunica in sequentia postea.

De Villis seu fibris. Vellus Quid cxxvi

Villi seu fibrae Graece ἶνες παρυδόρες definiuntur definitio partes flavae frigida et sicca, genita ex seminis idque albae, solidae, oblongae, exilium filamentorum instar, ad motum et corporis custodiam destinata

Primarium villorum usum explicantur definitione suorum suum usum sunt ad subtrahendum et madorem sanguinis violentorum occurrendum ... venis et arteriis./

Villorum differentia caput xxvii.

Villorum differentiae petuntur a situ, duritie, sensu et plura organorum varietate.

A situ dicuntur recti, transversi et obliqui. Rectorum munus est trahere, transversorum expellere, obliquorum retinere. Si Ipsum ... Villos est ad retentionem concurrere ... obliquis his tribuuntur.

a sensu alii sunt sensiles ut qui a nervis oriuntur, alii insensiles, ut qui a ligamentis./

Liber Quartus

Quid sit Urina Caput primum.

Urina, ὀλύρη, ἐπανθισμός, διέξαμένη Graecis ... pars flava consideratur quae ad sensum tantum talis definitur pars flava frigida et sicca absoluta definitio in parte flava ... portio genita est. Si autem ...

consideratur

Venus est functio in est parte organica — Considerato ut est parva organica est fenter vase oblongum, rotundum, fistulae modo excavatum, simplici et proximi tunica, et villorum genere textura instructum, a h[e]pate ortum, continendo, distribuendo et coquendo sanguini a natura dicatum.

observatio — Advertendum quod est si partes Vena unicam habet tantum tunicam interdum habet duas a partibus vicinis corum tunicam mutuari atque vena longo tractu ducente, duriori corpori incumbunt aut alicubi suspendente.

De Venarum usu & Actie capu iiij

1. Usus Venarum — Primus Venarum usus est ut insita sua a natura vi sanguinem contineant et conservent.

2. — 2. ut sanguinem distribuant.

3. — 3. ut calorem et spiritum deferant in singulas corporis partes.

4. — 4. est sanguinis alteratio, cujus est vis cum absolute per ἐπιῤῥοήν.

Venarum Differentia capu iij

1a divisio — Venas omnes dividuntur in portam et venam cavam. Reliquae omnes petuntur a magnitudine, numero, situ, officio et partium ad quas feruntur no[min]e.

Vena portae et ramorum descriptio c. iiij

Nomina varia — Vena porta Grae. πυλη et sed ἐξ χιαια dicitur Arab. Vena Lactea prius quam bipartito dividatur quatuor dimittit surculos. Cysticum, Gastricum, Gastroepiploicum et intestinalem. Cysticus est superior et

Rami 4 a porta trunco cysticus — antica trunci parte ortus in vesiculae folleae cervice et corpus distribuitur

Gastricus — Gastricus in ventriculum et pylorum proximus conspergit venulas.

Gastroepiploica fundo ventriculi dextro et epiploo inspergitur, surculis illum superiorem, hoc inferiorem, adnutribus. Gastroepiploi.

Intestinalia per duodenum longitudinem excurrit. intestinalia

Quodquam hoc ramo divisu vena porta dividitur in splenicum et mesentericum ramum. porta divisio

Splenica 4or surculis fruticatur gastrico minore epiploico dextro, coronario stomachico et epiploico posteriore. Splenici divisio

Gastrica minor in gibbum ventriculi partem distribuitur. Gastric. minor

Epiploica dextra in dextram inferiorem epiploi regionem surculos et in colon intestinum. epiploic dextra

Coronaria stomachica ubi ad imam ventriculi partem pervenit seorsum in varium dividitur, priore ramo orificium ventriculi superiorem corona instar cingit, altero ad pylorum descendit. coronaria stomachica divisio

Epiploica posterior epiploo postico toti et coli parti dorso commissa suos surculos ramulosque. epiploica posterior

A summo prope lienem ramo vas breve sui ortus, quod in ventriculi latere sinistrum effunditur. vas breve

Mesenterica dividitur in haemorrhoidalem, coecam et mesentericam. mesenterici divisio

Haemorrhoidalis per coli extrema et recti intestini longitudinem ad anum usque procurrit, quem ex vilibus venis orbiculatim amplectitur. haemorrhoidalis

Coecalis ad coecum intestinum. caecalis

Mesenterica mesaraicas venas profert. mesenterica

Venae Cavae descriptio caput 6um

Vena cava dicitur ... Hippocr. Vena varia

hepatica ... dividitur in ascendentem et descendentem. Vena cava divisio

descendens priusquam bipartito dividatur quinque surculis

Cava d[escendens] — Surculos, adiposum, renalem, spermaticum, lumbarem et musculosum.

Adiposa — Adiposa ad exteriorem renum tunicam adiposam fertur./

Renalia — Renalia s. emulgens serum ad renes prolectat

Spermatica — Spermaticus seminis materiam suppeditat, dexter a trunco venae cavae, sinister ab emulgente ortum ducit./

Lumbaris — Lumbaris lumborum vertebras et spinalem medullam irrigat succo laudabili.

Muscularis — Muscularis quae in lumborum et abdominis musculos plurimos profert ramos./

Cavae descendentis distributio — Postquam hos ramos emisit in duos ~~insignes ramos~~ et ad ossis sacri initium et ilia excurrens in duos insignes ramos iliacos dictos dividitur dextrum et sinistrum

Iliaci rami divisio — a quibus scaturiunt 4or venae Sacra, hypogastrica, epigastrica et pudenda./

Sacra — Sacra per ossium foramina fertur ad medullas ossis sacri nutriendas.

Hypogastrica — Hypogastrica est partes in hypogastrio contentas alit, cujus rami aliqui ad uterum pergunt uterinum, alii ad vesicam, alii ad recti intestini extrema feruntur.

Epigastrica — Epigastrica in epigastrii musculos disseminatur, eius major pars per recti musculi longitudinem excurrit, et sursum ad umbilicum fertur.

Pudenda — Pudenda ad virorum genitalia fertur et ad pudendum mulieris eandem

Cruralis divisio — Ramus iliacus ubi ad inguina et crura excurrit dicitur cruralis qui in 4 ~~ramos~~ venas dividitur saphenam, ischiadem minorem, musculam, popliteam, suralem et ischiadem majorem./

Saphena — Saphena sub malleoli vena ad inguina nata in malleolum internum descendit et in pedis superiori cuti varie absumitur./

Ischias minor — Ischias minor e regione saphenae in anterioribus ischii cruribus et musculos distribuitur.

Muscula — Muscula in duos funditur ramos, minor in tibiae musculos exteriores, minor diffundit; major profundior

in

per femoris musculos divaricatur.
Poplitea ex ramis duobus cruralis coeuntibus conflatur — poplitea
Suralis in suras musculos et cutim interna tibiae disseminatur. — suralis
Ischias major portio majore per suras musculos delata, absumitur in surculos decem, singulis scil. digitis binos — Ischias major

Venae cavae Ascendentis distributio c. 6m

Quamquam Vena cava ascendens bipartito dividatur, a dextra emittit ramos phrenicum, coronalem, azygon et intercostalem. — Venae cavae ascendentis divisio
Phrenica per utrumque diaphragmatis corpus spargitur, et ad cordis involucrum ramos spargit. — phrenica
Coronaria s. separatios utraque cordis basim cingit. — coronaria
Azygos sive sine pari quod in dextro tantum latere repraesentatur, 8 surculis fruticatur qui in sinistram non secus ac in dextram partem feruntur — azygos
Intercostalis sic dicta quae tria aut 4 superiorum costarum spatia alit. — intercostalis
Posteaquam Cava ascendens supra 4 surculos diffudit in duos ramos subclavios dictos finditur. quorum ramorum pars intra thoracis cavitatem recondita producit venas mammariam, thymicam, capsularem, cervicalem et muscularem: pars altera ubi ad axillam pervenit axillaris dicitur. — altera divisio — Subclavii rami divisio
Mammaria per interiorem sterni partem fertur, ramulos thoracicis musculis et mammis exiguos spargens, majore sui portione abdominis recti musculi partibus erogatur — mammaria
Thymica ad thymum fertur — thymica
Capsularis per cordis involucrum fertur occurritque — capsularis
praecordia

praebentia ascendentibus

cervicalis Cervicalis per foramina apophysium transversarium cervicis cum cervicali in cerebrum, ramulis in minutulos vicinos musculos prius missis.

muscula Muscula in musculos scapulae tum cervicis, tum thoracis fertur.

superhumeralis divisio Post ramum cum super claves emersit superhumeralis dicitur, a quo duae venae oriuntur ascendentes jugularis externa et interna.

externa Externa per latera cervicis inter cutem et membranam carnosam lata, in vicinos musculos plurimos spargit ramos: ubi vero fauces attingit in duas partes dividitur, quarum altera in musculos laryngis, hyoidis et linguae absumitur: altera subcutanea in labra utraque, pinnas narium, frontem, faciem sive totam, majoremque oculi angulum, per frontem aurium posteriora, timore diffunditur.

externae divisio

interna Jugularis interna priusquam per cranii foramina in duram meningem sinus ascendat, in laryngis et linguae musculos propagines emittit.

Axillaris Rami Divaricatio c. 6um

axillaris divisio Ab axillari ramo tres oriuntur venae thoracica, basilica et cephalica.

thoracica Thoracica gemina est utrinque, altera in mammas per anteriores thoracis musculos, altera in pollicem distribuitur.

basilica ext. divisio profunda Basilica, interna, hepatica, et axillaris duplex est profunda et subcutanea. profunda axillari arteriae et 3o nervorum pari attensa, ad medium cubiti flexum effertur et ramo altero per secundum radium fertur et surculos quamplures, pollici duos, indici totidem,

medio

medio unum, ~~indicandum, auricularem duos~~ distribui altrinsecus:
altero vero in tenore toti dem medio unum, medico duos,
auriculari duos absumitur. Subcutanea per cubitum — Subcutanea
occurrit et deum ad cubiti articulationem provenit in
duos finditur ramos quorum alter cum cephalicae
ramo medianam efformat quam venam nigram vo- — Mediana
cant Arabes: alter per inferiorem cubiti latus descen-
dit./

Cephalica, exterior, humeraria inter deltoidem et pecto- — Cephalica
ralem ... superficiem cutis delapsa, deum ad cubiti
flexum provenit in duos dirimitur ramos, quorum al-
ter cum basilicae ramo medianam constituit: alter vero
ad medium radium descendit oblique ad carpum occurrit,
manum exteriorem fere totam irrigat et conspicuo ramo inter — Salvatella.
parvum digitum et annularem extensus salvatellam
vocant Arabes./

De Arterijs quid sit Arteria c. 6iij

Arteriam Graeci vocant ἀορτήν Hipp. φλέβας ἐξ ἰδέ... — ποα ϋανία
venas quae vitae micantes. Avic. Venas audaces: alij
ἀγγεῖα σφύζοντα ~~Rufus~~ pulsum spiritus sentiam -
Rufo dicitur arteria σήραγξ, κένωμα, πνευματικὸν ἀγ-
γεῖον.
Arteria si consideretur in parte similari definitur — definitio in parte similari
pars frigida et sicca ex seminis potius lenta producta ge-
nita est.
Et in parte organica spectetur definitur Vas ~~oblon~~ — definitio arteriae in organica
~~gum~~, rotundum, oblongum, fistulae modo excavatum,
duplici tunica fibris intertexta constans, deducendo
sanguini spirituoso, necnon temperando, reficiendo et ex-
purgando singularum partium calori a natura
ditatum./

Ar

De Arteriarum usu caput Nonum.

primus usus. Triplex est arteriarum usus. Primus spiritus sanguinem continendo, distribuendo, transmittendo: ad prosperitatem partium omnium nutritionem et ipsius aliis gradus.
2 Secundus influentem cordis calorem cum vitali facultate in universum corpus diffundendo.
3 Tertius est caloris nativi spiratio, nutritio, et [illegible], Quem usum praestant per continuum suo diastolis et systolis motu.

Arteriae Ascendentis Descriptio caput Xmum

arteriae ascend. divisio Coronaria — Arteria a sinistro cordis sinu prosiliens ramulum in cordis basim emittit, quem coronarium vocant. mox dividitur in descendentem et ascendentem. ascendens ubi ad jugulum pervenit in duos ramos subclavios
subclaviae divisio — dictos dividitur. a subclavio dextro primo oritur arteria intercostalis superior. Mammaria [musculi] cervicalis, quae ubi a sella sphenoidea ad superiores ventri-
plexus choroides — culos pervenit cum portione carotidum plexum choroidem
Carotides — efformat. postrema est Carotis λυθαργική et ἀποπληκτική dicta quae per proprium foramen, quod inter sphenoidem, et os temporis est situm ad sellam ascendit, ubi sub dura meninge adsunt latera, infinitas propagines a se dimittit, quae una simul in-
plexus mirabilis bas. — primum in basi plexum mirabilem constituunt.
Haec est subclavia sinistrae divisio, nisi quod ab ea [subclavia] carotis non oritur sed a trunco.
axillaris divisio thoracica — Ubi ramus subclavius thoracis cavitatem relinquens ad axillas pervenit axillaris dicitur a quo thoracica duplex una in thoracis musculos anticos, altera in posticos fertur.
basilica — et Basilica quae duplex est profunda et subcutanea.

Arteria

Arteriae magnae descendentis distributio c. XI.

Quamprimum arteria descendens bipartito dividatur arteria descenden-
novem ducit ramos intercostales majores, phre- tis divisio
nicum, coeliacum, mesentericum superiorem, renalem,
spermaticum, mesentericum inferiorem, lumbares
et musculum.

A coeliaco ramo, multi rivi scaturiunt, unus fre- coeliaci distribu-
quenti sobole in ventriculum, pylorum et omentum tio
insertitur: alius in hepar per vesiculam felleam,
3us insignior in lienem./

Postquam haec emisit ramos in iliacam dextram altera arteria de-
et sinistram dirimitur, a quarum utraque quinque scendentis divisio
prodeunt arteriae, sacra, hypogastrica, umbilicalis Iliacae distributio
epigastrica, pudenda

Ubi ad inguina pervenit arteria cruralis dicitur in cruralis
totidem ramos dividitur atque vena cruralis./

De Vasis umbilici, vena arteriosa et arteria venosa caput XIIII

Vasa umbilici 4or sunt vena unica, arteriae duae et ou-
rachos.

Vena dubrii nutricula ab hepatis scissura ad umbi- Vena umbilicalis
licum fertur et est prima propago.

Arteriae duae utrinque una ab iliaco ramo oriuntur. arteriae duae.

Ourachos vas cavum et membranosum, a vesicae - ourachos et eius
fundo ad umbilicum fertur, ~~et cornu sinistrum factus~~ usus
~~effundit in allantoidem membranam~~ /

foetu in lucem edito 4or haec in ligamenta degenerant hepar 4or sicuum vasorum in
ac vesicam suspendunt./ hoc usus.

Vena arteriosa quia est in dextro cordis sinu, tunicam Vena arteriosa
et arteriae et arteriae magnae continua, est et in foeta-
arteriae fungatur officio transmittendo arteriosum sanguinem
confert in pulmones foetui dido vivo aeri attemperatum usus
in dextro cordis sinu sanguinem confert.

arteria venosa / Usus — Arteria venosa tunicam et venae & venae cavae continua est per insignem anastomosin, sed foetu in lucem edito occaecatur foramen illud; paret a pulmone in cor deducendo fumidos vapores, spiritusque gignendo, sanguinisque vitalis portioni in pulmonibus exportandae tota insistit. Itaque arteria fungitur officio non venae./

Quid sit Nervus caput XIIIum

Nom. varia & finis — Nervus Graece τόνος & νεῦρον Gal. προαιρετικὸν ὄργανον ~~definit~~ definitur pars spermatica a cerebro aut spinali medulla porta, interiore parte medullaris, exteriore membranea, spiritus animalis delator, ad sensum & motum./

De Usu Nervorum caput XIIIIum

1us usus — Primus usus nervorum est animalis facultatis cum spiritu tenuissimo deferre.

2 — Secundus est sensum & motum communicare.

Actio — Tertius usus actionis est nervum animalis: afficitur ab obiecto, ideo mollia ad sensum, duriora ad motum aptiora sunt./

De Nervorum Differentijs cap. XVum

differentiae nervorum — Nervorum differentiae petendae sunt a substantia, magnitudine, usu, ortu, insertione, & structura & ductu./

De Nervis qui a cerebro oriuntur, & prima Nervorum conjugatione cap. XVIum.

Nervorum origo / Nom. varia — A cerebro posteriore, itemque a cerebri principio & spinali fonte nervi quamplurimi scaturiunt qui conjugati omnes sunt, quia ideo appellantur nervorum paria seu conjugia Graece συζυγίαι dicuntur/

Nervi optici — Primum nervorum par, omnium mollissimum & —

amplissimum

amplissimum, in ortu desquamatum, deinde antrorsum oblique protensum, in medio propemodum juxta sellam sphenoidis ossis pro medullae confusionem.

Cum obtundunt nervi optici quos Graeci πόρους ὀπτικοὺς vocant ad robur, ut eundem planitiem in pupilla observamus, ut visilium fiat et spectra uniantur, ut commode per foramina e calvaria procidentes, et ad oculos recta fierent, posterius ut visilia spiritus ab altero oculo in alterum momento permeare, ad visum perfectiorem./ Usus coitus nervi optici

De Cæterorum nervorum paribus c. xvij.

Secunda propagatio, nervorum scilicet oculos moventium, in exortu suo continuorum, ab qua ramuli plures deducuntur. 2a propagatio
Primus in musculum palpebrae aperientem, et oculum 1 ramus 2ae conjug
attollentem dispergitur. 2us in deprimentem, 3us in adducentem. 2. 3.
4us in circumagentem. Sunt et eorum nervorum 4
quaedam fibrae, quae ad exteriores oculi tunicas feruntur

Tertia conjugatio Gustatoria vel dicta in linguam praecipue gustatus organum inseritur, plurimumque et fibras ramulos in oculorum et frontis musculos, in musculos faciei et temporalis et masseteris disseminat./ 3a ejus divisio

Quarta conjugatio partim quidem in palatum, alia vero in tunicam linguae substratam derivatur, ad gustum. 4a

Quinta conjugatio in tympanum auris fertur, ibi ramulos conspergit quamplures, e quibus unus ad laryngem per ossis hyoidis musculos excurrit. 5a

Sexta conjugatio propagatur per ora foris viscera, extra calvariam exeuntis rectum carotidi contigua, ubi ad jugulum pervenit in tres ramos dividitur. Primus vero dextrum quidem axillarem arteriam amplectitur, et paulum reflexus sursum ascendit in laryngis musculos, per 6a ejus divisio

spalles

spali sed numerosos spargunt ramos. sinistri non reflectitur ob axillaris arteriae altitudinem, sed magnae arteriae truncum, qua parte in dorsum contorquetur, circumplicat. Hac ratione dicuntur Recurrentes vocales et

2 λαρυγγεῖοι et Vocales. Sextae conjugationis rami

3 intercostalis dicti. 3us stomachicus./

7 Septimum par exoritur ab occipitio et spinali medulla prorsum in linguae ac laryngis musculos effunditur et linguam movere dicitur.

Unde

processus mammillares. Processus mammillares inter nervorum paria non numerantur, quia extra calvariam non feruntur, nec duplici velantur tunica./

Quomodo Nervi a spinali medulla oriantur c. 18.

Nervorum omnia in exortu suo fibrae sunt multiplices, ex medullari substantia et tenui membrana conflatae, quae descendentes sensim a medulla separantur, et dum ad foramina accedunt, crassa membrana vestiuntur, et in unum coeuntes, unum constituunt nervum, qui postquam foramen egressus est, rursus in funiculos solidos dividitur. observatio Quo enim magis spinalis medulla descenderit, eo altius fibrae illae nervorum ortum sibi supra ducunt./

De Nervis Cervicis caput decimum IX

quot a spinali medulla conjugationes — A spinali medulla triginta nervorum paria oriuntur: 7 cervicis: 12 dorsi: 5 lumborum: sex ossis sacri.

prima cervicis conjugatio — Prima cervicis conjugatio posteriore ramo in parvos occipitis et vertebrarum musculos inseritur: anteriore in musculos oesophago substratos et colli disseminatur.

2a — 2a sociatur priore ramo in cutem fere totam faciei

absumitur

absumitur. posterior in musculos sursum incipit 2ª vertebra
p occipiti coll.

3ª Conjugatio ex foramine com̄i 2º et 3º spondylo erumpens in duos dividitur ramos; quorum anterior, in musculos collum flectentes, posterior in musculos collum extendentes, disseminatur./ 3.

Quarta conjugatio minore ramo et posteriores cervicis musculos irrigat: majore per anteriores in musculos brachium et scapulam attollentes, et ad diaphragma fertur./ 4

Quinta sociata ex com̄i 4ª et 5ª vertebra foramine prodiens minore ramo in posticos cervicis musculos, majore in diaphragma, brachium et scapulae musculos derivatur 5

Sexta Conjugatio eadem divisio quae 5ª. 6

Septima conjugatio majore ramo in brachium disseminatur, minore in posticos musculos./ 7

De brachium per manum totum sex nervorum paria sparsorum. brachii et manus nervi

Primum par, a 5º cervicis spondylo in deltoidem musculum et cutem illi incumbentem absumitur 1.

2um a 6ª vertebra scaturiens in bicipitem musculum fertur. ad cubitum et flexum in duos dividitur ramos minor per radium, major per cubitum delatus in manum absumitur 2

3um 2º proximum in brachii musculum bicipiti substratum ramos diffundit 3

4um omnium crassissimum sub eodem musculo cum basilica profunda per arteria interna delapsum in cubiti articulum in duos dividitur ramos, quorum alter secundum radii; alter secundum cubiti longitudinem sparsorum. illo surculos 5º pollici duobus, indici totidem, medio unico fert calc: ~~illo~~ Sin in carpo cessat./ 4 sine divis.

5um

5 5um par inter musculos cubitum explendentes et flectentes delatum in digitos absumitur, minimo et annulari ramulos
ramor divisio duos, medio duos, indici unum distribuens./

6. 6um inter cutem et membranam carnosam per internam brachii apophysin delapsum, in cubiti cutim desinit./

De Nervis Thoracis, Lumborum, ossis Sacri et Zodia Caput Vigesimum

A vertebris thoracis duodecim enascuntur paria
Thoracis nervi 1a et 2a conjugatio anteriore ramo in brachium feruntur, posteriore in thoracis musculos.

Reliqua decem conjugationes anteriore parte ad singula feruntur costarum spatia, posteriore ad musculos thoraci subiectos et spinatos in vertebris latitantes.

lumbarum nervi Lumborum 5 conjugationes posterioribus ramis in posteriores feruntur musculos: anterioribus vero in abdominis et femoris interiores musculos ac testes.

ossis sacri nervi Ossis sacri paria sex partim in femur, partim in musculos vicinos et cutem disseminantur ut non in collum uteri, sphincterem musculum ani et vesicae penem./

pedum nervi crurum Postremum pedem 4or nervi feruntur qui ortibus inferioribus tribus lumborum et 4or superioribus ossis sacri nascuntur.

1 Primus in cruris musculos anteriores et superiores absumitur.

2 2us et inferior cum vena et arteria crurali per inguina
cruris divisio in crus descendit, ramumque insigniorem cum vena malleoli per internum femur ad pedem usque dimittit, majore sui parte in interiores cruris musculos inspergitur./

3 3us sive inferior surculos musculis penis et quibusdam cruris, ut non cuti inguinali largitur, deinde supra cruris medium desinit./

4 Quartus omnium crassissimus, ex 4 superioris partibus ossis sacri ortus, inter os sacrum et ilium elapsus partibus vicinis ramulos largitus tum in duos

ramos

ramos abit: alterum minorem secundum peronem delapso, in pedis superioribus digitis singulis binos dat surculos: majorem a per tibiam et pedis protenso, digitis singulis binos dat quoque ramos: ~~sed ambo hi rami~~ Ambo hi rami musculorum capita et cutis tibiae et pedis obiter ad sinum et tegumen. /

Liber Quintus de Cavitatibus Viscerum, et musculorum

Quid caro et carnium differentia caput primum

Carnium 4^or sunt differentiae caro proprie dicta est pars mollis rubicunda ex sanguine mediocriter defaecato genita, - caro viscerum, caro aut libere parti peculiaris et caro glandulosa. / — carnium differentia

Communis carnium usus est contra aestum et frigus et calida fore accommodantia partibus tueri. / — carnium usus

Carnis musculorum usus peculiaris est in motum dare voluntarium et suo infarctu prohibere contractus ... a corpore plicatatibus nervorum ac ligamentorum a perpetuo motu contractum, sua permistione ... — musculorum carnis usus

de alijs carnium usibus postea

De Carnibus viscerum caput secundum.

Viscerum caro παρέγχυμα dicitur cuius usus est in parte sit partis praecipua cui actio officialis et a pro... — usus carnis viscerum

Quid sit Glandula et glandularum differentia c. 3.

Glandula graecis ἀδὴν dicitur definitur pars simplex, rara friabilis, spongiae modo mollis, vasorum divisionibus firmandis, subinde superfluis ebibendis et rigandis quibusdam partibus a natura instituta. / — ... varia definitio

praecipuarum

Praecipuarum corporis glandularum brevis Enumeratio caput Quartum.

cerebri gland. In cerebro duae sunt glandulae prior κωνοειδὴς et κωνάριον vocant. Altera infra processus clinoides ossis sphenoidis sita est et infundibulo subiectata.

parotides Pone aures et sub auribus glandulae multae parotides dictae.

faucium gland. In faucium interna regione, qua i ... ab angustia di. glandulae sunt quae παρίσθμια et ἀντιάδες dicuntur s. amygdalae et tonsillae.

Laryngis posteriori glandulae Duae ad laryngis radicem, et duae oesophago subiectae. Sub sterno summo glandula est quam vulgus glandium s. θύμον appellat.

thoracis et ... Sunt et quamplurimae in thoracis cavitate, axillis, inguinibus, brachijs, cruribus non proprio carentes.

ventriculi gland. Posteriori ventriculi regioni et duodeno intestino glandula substernuntur quae πάγκρεας et καλλίκρεας dicitur.

mesenterij In mesenterio sunt plurimae innumerae.

vesicae In vesicae collo iuxta sphincterem glandulae sunt prostatae appellatae.

Quid sit Musculus caput Quintum

Nominis ratio Musculus s. Lacertus graece μῦς dicitur cuius si consi-

definitio a structura. deretur structura sive compositio definitur pars organica et dissimilaris, nervis, carne, ~~fibris membrana contexta~~ venis, arterijs et tunica propria contexta.

definitio ab usu petita Si eius officij et usus ratio habeatur definitur musculus ab al. ὄργανα κινήσεως τῆς καθ' ὁρμὴν ὁ ~~pr...~~ μῦς ἐστιν. i. musculi sunt instrumenta motus qui fit pro impetum i. spontaneum. Vel musculus est immediatum voluntarii motus organum.

Quot

Quot et quae sunt musculorum partes c. Sextum

Musculorum partes sunt similares vel dissimilares de similaribus dictum est. dissimilares sunt tres principium sive caput, medium s. venter, finis s. cauda tendo et ἀπονεύρωσις./

Quae sit musculi actio et motus musculorum

Differentia caput Septimum./

Musculorum 4 sunt motus, duo proprii, contractio scilicet et contracti conservatio, qui tonicus est motus: duo praeter naturam illis contrarii extensio scilicet et extendentia; contractio; extensio et motus tonicus figurae sunt nunc extremae, nunc mediae. extremae omnes dolorificae sunt; media, jucundissima./ — duo motus proprii; duo praeter naturam

Assidua musculorum omnes dum agunt: dum quiescunt assiduo tensi fieri; excepto abdominis musculos et intercostales/

Differentia omnes musculorum explicantur c. 8um.

Musculorum differentiae a substantia, quantitate, figura, situ, ortu, insertione, villis, partibus, usu et actione petendae sunt — musculorum differentia

ab usu et actionum varietate tres sunt musculorum differentiae. — ab usu musculorum tres differentiae

Prima est. musculi vel sunt congeneres, vel contrarii: congeneres sunt, qui in unum idemque opus conspirant ut flexores ambo. Contrarii sunt s. antagonistae qui contrariae et sibi inimicis sunt dicatis actionibus dicuntur. 1a

2a a motus varietate petitur unde alii seipsos movent alii alia corpora. 2a

Tertia peculiaris et specia motus unde alii sunt flexores, attollentes, deprimentes etc 3a

De Musculorum Numero cap. 9um

Numerus musc. 405. frontis 2. palpebrar. 6 — Musculi in universum sunt 405. frontis 2 sunt: palpebrarum 6. tres utrinque, duo aperiunt duo, clau-
oculorum 12 — dunt 4. oculum movent 12. sex in quolibet oculo.
attollunt, deprimunt, adducunt, abducunt & circum-
Auricular. 6. — agentes duo. Auriculam movent 6 tres dextram,
Narium 4 — totidem sinistram. Nares dilatant 2, occludunt duo,
labiorum 9 — Labiorum sunt 9. 4 attollunt, 4 deprimunt &
maxillae inferioris 10 — buccinator. maxillam inferiorem in omnes partes
Hyoidis 8. — movent duas 10 musculi. os hyoides suspendunt & ...
linguae 10. — sunt 8 musculi. Linguam quoquoversum mo-
faucium 8. — vent 10. faucium 8. 4 utrinque deglutitioni inser-
Laryngis 14. — vientes. Laryngem dilatant, constringunt, aperiunt,
capitis 14 — claudunt 14. 4 com. & 10 proprij. Capitis sunt 14.
colli 8. — 6 magni & 8 parvi. Cervicem flectunt 4, extendunt totidem.

Scapularum 8. — Scapularum motus omnes perficiunt, octo peculiares
musculi 4 in qualibet; trapezius, levator proprius,
brachij 16. — serratus minor & rhomboides. brachium movent
8 musculi deltoides, supraspinatus, rotundus
~~minor~~ latissimus, rotundus major, pectoralis,
circumducunt, infraspinatus, rotundus minor & subscapularis.
cubitorum 8. — cubiti utriusque duo sunt flexores, biceps & brachiaeus internus
Radij utriusque 8. — 4 extensores, brachiaeus externus, anconaeus, longus & brevis. Radij utriusque
duo sunt pronatores, rotundus & quadratus duo
Carpi utriusque 8. — supinatores. Carpum flectunt duo, extendunt totidem.
Manuum 54 — Digitos manus, & pollicem excepto, flectunt tres, —
palmaris, sublimis & profundus, extendunt 4,
adducunt 4 ventriculares dicti: abducunt interossei
sex. Pollicis 9 sunt musculi flexor unicus, exten-
sores duo, adducentes tres, abducentes totidem. in
minimo digito peculiaris est musculus, qui ab
aliis abducitur, sic in qualibet manu sunt 27.

respiratio

respirat inserviunt 65 ex quibus 32 distendunt, hoc respirat 65. totidemque contrahunt: his addo diaphragma

Abdominis 10 sunt obliqui 4, recti duo, transversi duo et pyramidales duo. Dorsum movent 10 musculi, 5 utraque parte. Ani sunt 4 sphincteres duo et levatores totidem. Vesicae unicus est sphincter. Testium duo sunt musculi cremasteres dicti seu suspensorii. Penis 4. — abdom. 10. dorsi 10 ani 4. vesicae 1. testium 2 penis 4.

Femur utrumque flectunt + et pertinent ad pro[?] psoas, iliacus, pectineus, extendunt natium auctores. adducunt intro tres, abducunt 6, obturatores duo et quadrigemini. Tibiam flectunt 4 pollici dicti: extendunt totidem, rectus, vasti duo, et crureus, adducunt duo, longus et popliteus: abducunt unicus membranosus dictus; Pedem totum flectunt duo, tibialis anticus et peroneus, extendunt 4, gemelli duo, soleus et plantaris. Digitos flectunt duo, sublimis et profundus, extendunt totidem: adducunt lumbrici 4, abducunt interossei octo. Pollicem flectit unus 4, abducunt interossei octo. Pollicem flectit unus, et abducit, adducitur, extenditur altero peculiari, adductus uno, abducitur altero: et est peculiaris minimi digiti abductor. — femorum 28. tibiarum 22 pedum 12 digitorum pedum 22.

De Musculis frontis caput decimum

Frontem a supercilia praeter musculum latum, quem γενώδες πλάτυσμα[?] musculum latum vocant duo musculi movent, qui a superiore partibus cutis quae capilli vestiuntur, orti, in supercilia inseruntur. — Muscul. frontis ortus et insertio

De Musculis palpebrarum capitulum XI.

Sola superior palpebra movetur, eamque sursum movet attollens, qui ab interiore orbita, a circulo foraminis — palpebrarum aperiens

proprio

pterio, a quo ille qui oculum sursum movet, oritur, per in tendinem satis latum desinens in palpebrae superioris tarsum inseritur. Claudentes palpebram clau- palpebram claudentes 2 musc. — dunt duo musculi: alter ab interiore angulo ortus, orbicularis latus

2 totumque circumdat cilium, sphincteris instar: alter ab ciliaris eodem angulo prope nasi radicem exortus, in tarsum inseritur.

De Musculis oculorum caput Duodecimum

Sex oculorum musculi — Oculum movent sex musculi: recti 4, duo obliqui. Rectorum 1us attollens et superbus dicitur. 2us deprimens seu humilis. 3us adducens seu bibitorius. 4us abducens seu

rectorum ortus et insertio — indignatorius. Recti musculi oriuntur ab interiore et profundiore orbita, quam superiores partimque constituunt, sive in vaginam adnatae tunicae pauls lato satis nervosoque tendine inseruntur. Si 4 [illegible] agitati motus [illegible]

obliqui duo — Obliqui peregrinagentes circulares seu amatorii duo oculum circumferunt oblique, alter superior, alter

prioris ortus et insertio — inferior. Prior ab interiore orbita oritur, in quatuor superiores, ad angulum majorem fertur, ibique in chordam gracilem desinens, eamque trochleae obvoluens, tandem

posterioris ortus et insertio — in latam conjunctivam obliqui inseritur. Posterior ab interiore angulo per rimam, qua duo maxillae ossa jungit, oritur, ad exteriorem angulum oculum transmissum amplexatur inseritur.

De Musculis Aurium caput Decimum 3um

Aurium musc. n. 4. 1 — Aures movent tres musculi. Primus a fine externo et superiore musculi frontis ortus in eam auriculae partem desinit, quae ἀντιλόβιον dicitur, trahit auriculam

2 ad superiorem partem et anteriora. 2us ab occipitio oritur, posteriori

3 auriculae inseritur, eamque ad posteriora trahit. 3us pertinuacula est latissimi musculi. Aurium internae duo sunt musculi.

Et

De Musculis Narium caput 14^um

Naris dilatant musculi duo, utrinque unus a fronte acuto carnosoque principio orti, qui latiores facti ad narium pinnas feruntur. constringunt duo labiorum musculi continui. — *dilatant 2* — *claudunt 2*

De Musculis Labiorum caput 15^um

Labium superius sursum movent duo musculi, qui a malo orti carnoso principio, oblique descendunt per ipsius labii superioris latera inseruntur: deorsum movent totidem musculi, a mento in idem labium delati. Musculi labium inferius moventes ab dorso principio oriuntur atque movent superiores sed in labium movendum inseruntur. Adnectuntur his quoque musculi fibrae et sphincteres per interiora intima labia intro contrahunt, sphincter retrahunt. Buccinator buccas sphincteris modo circumdat oritur à summis gingivis per ipsas gingivas summas fertur, circuli instar varijs fibris intertexitur. Ejus officium est, cibum unum huc, unum illuc propellere, ne a dentibus abducatur et bucas pro[...] ad tubarum modulandum inflare. / *hic addit Zygomaticum pro bibendum* — *labij superioris attollentes* — *deprimentes* — *Labij inferioris attoll. et depri mentes*

De Musculis maxillæ inferioris c. 16.

Maxillam inferiorem claudunt 4. musculi duo utrinque temporalis et in ore latitantes. temporalis s. crotaphita a tota temporum cavitate, lato, carnoso et semicirculari principio enatus, sensim gracilescens, per sub osse jugali delatus, nervoso pervalidissimo tendine in apophysim coronoidem inferioris maxillæ inseritur. / *maxillâ claudunt* — *temporalis ortus et insertio*

pterygoid. extern. ortus et insertio — in ore latitans. 5 pterygoideus internus a cavo apophyseos pterygoidiae ortus, interne in latera maxillae insertus.

Maxillam deorsum moventes — Apertum maxillam duo utrinque unus: ambo a processu styloide, carnosi primum inde nervosi fiunt rursumque carnosi in mentum interius inseruntur, eoque digastrici dicuntur quia in medio tendinosi sunt, musculus linguae et ossis hyoidis relinquendum locum.

Max[illam] ad latera movens — Movent ad latera maxillam musculi duo μασσητῆρες i. mansorii, quorum duo sunt capita; alterum a malo in externum maxillae angulum fertur; alterum a zygomate ad mentum fertur: inter se eorum capitum fibrae in modum X.

maxillam movens antrorsum — Antrorsum movent maxillam ex Fallopio musculi duo utrinque unus: ambo ab externa ala apophyseos pterygoideae in spatium maxillae condylo et coronae interjectum inseruntur dicuntque pterygoidei externi, qui intumescunt maxillam antrorsum propellunt. ex Riol.

De Musculis ossis hyoidis c. XVII.

sternohyoidei ort. et insertio — Os hyoides suspendunt 10 musculi. duo a superiore sterni parte orti in basim ossis hyoidis inseruntur dicuntque sternohyoidei; duo ab interiore mento ad basim feruntur dicuntque geniohyoidei. 5 et 6 oblique

geniohyoidei.

coracohyoidei. — a coracoide processu, oblique in cornua ossis hyoidis feruntur, in extremis carnosi sunt in medio nervosi dicuntque coracohyoidei. 7 et 8. a styloide processu nati, in hyoidis cornua inseruntur dicuntque stylohyoidei.

Stylohyoidei —

mylohyoid. — duo a maxilla ~~tendunt quidam~~ mylohyoidei sub geniohyoideis substrati.

De Musculis Linguae caput XVIII.

styloglossi — [L]inguam ~~[illegible]~~ ad latera movent Styloglossi 2. ~~in medium~~

Linguam

~~Linguam inserti. Deorsum milohyoglossi duo ortum ab~~ milohyoglossi
~~infima max~~[illa] juxta ultimos dentes siti. Antrorsum geniohyoglossi
cum ceratoglossi geniohyoglossi 2. inserti in radicem
linguae. Retrorsum basiglossi ~~2~~ [illegible] ~~[illegible]~~ basiglossi ceratoglossi
~~[illegible] duo [illegible] [illegible] [illegible]~~
~~[illegible] oriuntur a [illegible] ossis hyoidis pro [illegible]~~
~~[illegible] in linguam [illegible]~~

De Musculis faucium c. XIX

Faucium sunt 2. laryngis 7. sunt musculi. Sursum tra-
hunt sphenopharyngaei 2. fauces dilatant. stylo- sphenopharyngaei
pharyngaei duo in faucium latera inserti. fauces stylopharyngaei
constringunt pro deglutitione inservientes cephalopharyn- cephalopharyngaei
gaei duo. fauces constringit oesophagaeus primus oesophagaeus
ab utroque thyroidis cartilaginis cornu oritur. oesophagum
constrictorio instar cingit. servit deglutitioni.

De Musculis Laryngis cap. XX

Laryngis musculi sunt 14. communes 4. proprii X. comm. 4
priores duo communes bronchii dicti orti a superiore et
interiore sterni parte et per anteriora bronchia ascen-
dentes in partibus inferioribus cartilaginis thyroidis
inseruntur. et laryngem deorsum trahunt pro deinde in-
fimas thyroidis cartilaginis constringunt, superiores
dilatant. posteriores duo hyothyroidei dicti a lateribus
ossis hyoidis orti fibris rectis in infimam thyroidis
partem inseruntur. eam sursum trahunt pro deinde su-
periores laryngis partes constringunt inferiores dilatant
Proprii Laryngis musculi sunt decem thyroidei proprii 10.
dilatat

cricotyroideus anticus — dilatat cricotyroideus anticus. Thyroides qui a parte
cricoidis antica et exteriora ortus in tyroidis latera
infima et exteriora desinit ~~prodiens~~ ~~...~~

cricotyroideus lateralis — Thyroides constringit cricotyroideus lateralis a parte
laterali cricoidis ortus in latera tyroidis extremo
insertus.

cricoarythenoideus — Arythenoides aperit cricoarythenoideus a parte
postica cricoidis in arythenoides delatus

tyroarythenoideus — Huic auxiliatur thyroarythenoideus qui a parte
interiore et anteriore tyroidis ductus in latera
arythenoidis desinit. a media arythenoide ort. in eius latera insertus

arythenoideus — Arythenoides claudit arythenoideus quem glottidi
constringendae ad vocis modulationem additum puto.

De musculis caput moventibus c. XXI

Capitis motus alii sunt recti, alii obliqui, alii circu-
laris. Recti motus duo sunt praecipue flexio et ex-
tensio

mastoidei 2. — caput flectunt mastoidei duo qui oriuntur a supe-
riore sterni parte et claviculae et in processus ma-
millares inseruntur.

caput extendentes, splenii 2. — Caput extendunt octo musculi quatuor magni, parvi
totidem. Primi duo splenii dicti et a spinis quinque superi-
orum vertebrarum thoracis et a quinque inferiorum
cervicis orti portione altera in transversos supe-
vertebrae processus, altera in occiput inseruntur.

complexi 2. — alii duo sub his complexi et implicati duo oriun-
tur a spina prima et secunda vertebra thoracis, necnon
a transversis quinque inferiorum cervicis verte-
brarum processibus et in medium occiput inseruntur.

parvi obliqui

Parvi 4.or sunt graciles recti dicti quorum duo a spina 2dae cervicis vertebrae prodeunt. alij minores sub his a parte postica 1i spondyli in occiput inseruntur cum alijs./ recti 4.or

Obliqui duo sunt quorum alter dextrum alter in sinistrum fit latus. Hoc motus faciunt 4.or obliqui, majores duo a spina 2dae vertebrae ad apophysim transversam 1ae perveniunt. Minores duo ab eo loco ad occiput feruntur.

Gargarismi duo sunt musculi [illegible] subjecti [illegible] posteriori primae p[illegible] inseruntur./

~~De Musculis~~ Colli capur ~~XXI~~

Obliqui motus alter in dextrum alter in sinistrum latus hoc motus faciunt alterius partis flexor cum extensore opposito.

Semicirculares motus faciunt parvi 4.or musculi obliqui dicti minores duo ~~a medio occipite prodeuntes~~ in transversae 1i spondyli apophysi inseruntur. majores duo a spina 2dae vertebrae ad apophysim transversam 1ae perveniunt./ obliqui 4.or recti in medium occiput

De Musculis colli capur XXII

Cervix flectitur, extenditur et ad latera movetur.

Flectunt cervicem longi duo sub oesophago latitantes a corporibus superiorum vertebrarum thoracis [illegible] in 1am cervicis vertebram nonnunquam in occiput inseruntur. longi 2.

~~Extendunt collum~~ Scaleni duo a 1a costa singulo orti in transversae sedis [illegible] vertebrarum cervicis apophyses fibris obliquis inseruntur. Scaleni 2

Extendunt collum transversi duo et spinati solidum transversi a processibus dextro transversis vertebrarum thoracis - transversi

thoracis orti in transversas ossis cervicis apophyses. Semispinati. Spinati 2. Spinati a radicibus spinarum thoracis pronati in spinas cervicis desinunt.

Motus ad latera fit ab altero flexore et extensore simul agentibus.

De Musculis Scapularum cap. XXIII

Scapulam movent sex musculi proprij 4 et duo communes; proprij sunt trapezius, levator proprius, rhomboides, et serratus minor anticus. Communes latissimus et pectoralis.

Trapezius. Omoplatam sursum movent trapezij portio et levatores proprij. Trapezius seu cucullaris, ab occipite et toto ab omnibus cervicis spinis et octo superioribus thoracis natus in totam omoplatae spinam et basim fere mediam insertum. Varia sunt fibrarum.

Levatores proprij. Qui levatores proprij a 1. 2 et 3 cervicis vertebra nati in angulum superiorem omoplatae inseruntur.

Deorsum movent portio inferior trapezij et portio latissimi.

Serrat. minor anticus. Antrorsum movet unicus serratus minor dictus qui a costis quinque superioribus pronatus in processum coracoidem implantatur.

Rhomboides. Retrorsum movet unicus rhomboides dictus qui oritur a tribus spinis inferioribus cervicis, a tribus spinis superioribus thoracis et in totam fere basim scapulae inseritur.

De musculis Brachij caput XXIV

Brachium sursum, deorsum, ante, retro et in orbem

movent

moventes octo musculi

Quorum moventes deltoides et supraspinatus

Deltoides, Galeno et ἐπωμίς oritur a media clavicu- Deltoides
la, acromio, tota scapulae spina et inseritur in
medium fere brachium

Supraspinatus a cavitate supra omoplatae spinam Supraspinatus
oritur et sub acromio delatus in brachii cervicem
inseritur.

Deorsum moventes latissimus et rotundus major

Latissimus, ani scalptor, per dorsalis max. dict. Latissimus
oritur a spinis ossis sacri, lumborum et sub hu-
meri caput inseritur.

Rotundus major ex ima omoplatae costa oritur et rotund. major
in brachii cervicem inseritur.

Anteriorum moventes (coracoideus et pectoralis) pectoralis qui a clavi plusquam pectoralis
dimidia oritur, sterno prope toto, costis 6. 7. et
8.a et in brachii ... inter deltoidem et bicipitem
inseritur | coracoideus di. portio bicipitis oritur a coracoide et inseritur in medium brachium

Retrorsum moventes tres musculi infraspinatus
rotundus minor, et subscapularis.

Infraspinatus a cavitate quae infra scapulae infraspinatus
spinam est oritur et in brachii caput ac cervi-
cem inseritur

Rotundus minor a costa inferiore scapulae orit. rotund. minor
in brachii cervicem et humerum interiorem fertur

Subscapularis simul cum cavam et internam subscapularis
omoplatae partem occupat et in cervicem brachii
inseritur.

Tres et postremi musculi semicircularem motum
edunt. Omnes vero brachii musculi successive
agentes orbicularem edunt motum.

Ex

De Musculis Cubiti cap. XXV

Biceps — Cubitum flectunt musculi duo biceps et brachiaeus. Biceps uno capite oritur ex ora cavitatis glenoidis et per fissuram brachii descendit: altero ex coracoide processu et in anteriori tuberositatem radij insiditur.

Brachiaeus internus — Brachiaeus internus oritur a media parte brachij et insiditur inter radium et cubitum qua paulo ante colliguntur.

Extendunt cubitum 4 musculi Longus, brevis, brachiaeus externus et Anconaeus s. cubitalis.

Longus — Longus oritur a costa interna omoplatae prope cervicem et insiditur in olecranum.

Brevis — Brevis oritur a cervice postica ~~olecrani~~ brachij et in olecranum cum longo insiditur.

Brachiaeus externus — Brachiaeus externus cum longo et brevi confunditur.

Anconaeus — Anconaeus oritur ab inferiori et postica brachij parte et insiditur in cubiti partem lateralem pollicaris longitudine infra olecranum.

De Musculis Radij cap. XXVI.

Radium movent musculi 4 pronatores duo et supinatores totidem.

pronator rotundus — Pronator rotundus ab apophysi interna brachij oritur et oblique insiditur in medium fere radium ~~insiditur~~.

pronator quadratus — Pronator quadratus ab imo cubito in imum radium transversim fertur.

Supinator longus — Supinator longus ab acumine brachij supra condylum

condylum exteriorem enascitur et in inferiorem radij partem inseritur

Supinator brevis ab apophysi externa brachij in medium fere radium fertur. supinator brevis

De musculis Carpi caput XXVII

Flectunt carpum musculi duo interni

Cubitaeus internus oritur a brachij apophysi interna et in 4um os carpi inseritur cubitaeus intern9

Radiaeus internus ab eodem principio oritur et in os metacarpij indicem sustinens inseritur Radiaeus intern9

Extendunt carpum musculi duo externi

Radiaeus externus ~~ab eodem principio oritur~~ bicornis oritur a brachij externa apophysi et altero tendine in 1um os metacarpij; altero in secundum inseritur radiaeus extern9

Cubitaeus externus ab eodem principio ortus in os 4um metacarpij inseritur. cubitaeus extern9

obliquum motum flexor et extensor oppositur

De musculis Digitorum 4or cap. XXVIII

Digitos 4or flectunt musculi tres palmaris, sublimis et profundus palmaris

Palmaris ab interna brachij apophysi in medio principio oritur et tendine tenui et lato in totam volam manus diffundit ad 1um internodium digitorum.

Sublimis ab interna brachij apophysi enatus quadruplici tendine in secundum 4or digitorum articulum inseritur Sublimis

Profundus ab eodem tuberculo oritur et in totidem tendines finditur, qui 1um et 2um digitorum 4or articulos membranosis ligamentis affixi tandem in 3um articulum inseruntur: eumque soli flectunt. profundus

extendit

extensor magnus — Extendit digitos extensor magnus cum aliis enuclari p indici proprijs, oritur ab externo processu brachij p multiplici tendine in dorsum p tertium articulum 4 digitorum varie insertus./

Lumbrici — Adducunt digitos parvi 4 lumbrici p orbem enuclavi dicti qui orti a tendinibus profundi musculi obliqui ad externam tertij articuli partem inseruntur./

interossei — Abducunt digitos interossei in metacarpij spatijs latitantes tot interni externi totidem, qui oriuntur ab ossium metacarpij partibus superius juxta carpum p in 1° internodio bracellino tendine tera digitorum ossa praeceptam lateraliter vsq ad radicem unguium vbi cum retinaculaoribus eorum./

De musculis Pollicis caput xxix

pollicis flexor — Pollicem flectit musculus unus proprius qui a superiore fine radij parte enatus in vltimum articulum inseritur./

pollicis extensor — Extendunt pollicem duo a cubito exorti prior in 3um articulum vnico tendine inseritur: posterior bifido tendine in varias pollicis partes desinit./

antithenar — Adducit pollicem antithenar qui ab osse 1° metacarpij ortus in latus pollicis quod indicem spectat inseritur

thenar — Abducit thenar qui ab interna parte carpi sub pollice ortus in basim pollicis phalangem inseritur./

De musculis respiratj dicatis cap. xxx.

Respiratio duplex libera et coacta. illam perficit diaphragma. Hanc musculi lxxiiij quorum 32. inservium dilatatj Thoracis 32. ejusdem contractioni

dilatam

dilatam thoracem. 1.[us] Subclavius q[ui] ab anteriore jugulo ortus oblique antrorsum in 1.[am] costam inseritur. — Subclavius
2.[us] Serratus major qui ex interiore scapularum basi enatus in sex aut 7 superiores costas serratim inseritur — Serrat[us] major
3.[us] est obliquus descendens epigastrij — obliqu[us] descendens
4 Serratus posticus superior oritur a tribus spinis inferioribus cervicis et 1.[a] thoracis et oblique in tres costas superiores tripartito inseritur — Serrat[us] posticus superior
5.[us] Serratus posticus inferior oritur ex inferioribus dorsi et superioribus lumborum spinis ~~[illegible]~~ in tres quatuorve inferiores costas digitatim inseritur. — Serrat[us] posticus inferior
Intercostales externi XI. οἱ μεσοπλευροι ex superioris costæ parte orti, oblique in inferioris [infima] partem [supernam] feruntur et ad sterni cartilagines desinunt in internis spatiis ossium intercartilaginea. — intercostales externi
Contractioni thoracis inserviunt XI intercostales interni, qui ab ~~inferiore~~ [superiore] [infima] ~~[illegible]~~ costa ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [latere superno] in ~~[illegible]~~ superiorem costam [ad] ~~[illegible]~~ [infimum] [externis contrariis] [a] ~~[illegible]~~ oblique ~~antrorsum~~ inseruntur. fibras in modum X intersecantes sunt. — intercostales interni
12.[us] Triangularis internam sterni partem occupans oritur ab inferiore sterni parte et sursum prolatus sua cartilagines deorsum adducit, pectusque angustat. — Triangularis
13 Sacrolumbus ab osse sacro et spinis lumborum ortus in superiores costas desinit prope — Sacrolumbus

earum radicibus & duplici tendine costis singulis alligatur

Cuspidem vero epigastrij musculi obliquus ascendens, rectus & transversus. /

De Diaphragmate cap. XXXI

Diaphragma — Diaphragma oritur a lumborum vertebris quibus duorum tendinum interjectu alligatur, tum a nothorum costarum extremis & a bino sterno & cartilagine xiphoide totius circumfert. Desinit in validissimum tendinem circularem & membranosum

De musculis Abdominis cap. XXXII

obliquus descendens — Obliquus descendens s. externus a septima & 8ª infima costis ducitur serratim implicatus & ad superiorem ossis pubis & ilium partem delatus aponeurosi nervea in lineam candidam desinit. /

obliquus ascendens — Obliquus ascendens s. internus a spina ossis pubis, apice totius costae ossis ilium oritur & a 4ᵃ nothia costis duplici tendine rectum musculum amplexante in lineam candidam inseritur. /

Rectus — Rectus ab ossis pubis antica ~~sputatus~~ in cartilaginem xiphoidem insertus inseritur

transversus — Transversus oritur a transversis vertebrarum lumborum apophysibus, infimi ossis ilium vertice adversum nothis costis interne affixus desinit ad cartilaginem xiphoidem lata aponeurosi in lineam candidam.

desinit.
Pyramidalis s. succenturiatus, ab osse pubis exporrecto oritur et in parietibus infimam per mediam rectorum inseritur.
Horum omnium musculorum [abdominis] capitis verus est compressio unde si fractus fuerit expulsio, vel dicta expiratio, spiritus cohibitio, per foetus expulsio.
Musculi abdominis agentes extrorsum incurvati, et introrsum intumescunt.

De Musculis Dorsi et Lumborum cap. xxxiii.

Statim [lumbos] dorsum musculi duo utrinque unus triangularis qui a suprema postica cavitate ossis ilii, ut non a superiore posteriore ossis sacri parte oriantur, supra lumborum vertebrarum excurrentes per transversos dorsales procedunt in infimam costam desinunt: [...] [...] alter solus agit in latus movet [lumbos] dorsum. triangularis

Extendunt spinam 4 musculi utrinque duo
1 dicitur semispinatus qui a spinis omnibus ossis sacri oritur in apophyses transversas lumborum totiusque thoracis desinit. semispinatus
2 sacer a posteriore ossis sacri parte exortus in radices spinarum dorsi vertebrarum producitur. sacer

De musculis Ani caput xxxiiii

Ani musculi sunt 4 sphincteres duo per levatores totidem.
Sphincter internus ab inferioribus vertebris ossis sacri ortus recti intestini externo implicatur. Sphincter canos

anum cingit annuli instar./

Sphincter externus — Sphincter cutaneus nihil aliud est quam cutis indurata carnosis fibris repleta./

Levatores — Levatores duo oriuntur a lateribus & internis partibus ossis pubis & ischij vel potius a ligamentis a coxygo & ischio prodeuntibus, & ad suum quisque latus deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur, externae ipsius tunicae inserti./

De musculo Vesicae caput XXXV

Vesicae sphincter — Vesica Urinae est musculus sphincter dictus in collo vesicae situs./

De musculis Testium cap. XXXVI.

cremasteres — Testium duo sunt musculi cremasteres s. suspensorij dicti qui oriuntur ab externis obliquorum & transversorum finibus & peritonaeo eiusque productionibus gaudentes, in testes feruntur.

Quidam norunt cremasteres in utero muliebri, membranas scilicet peritonaei, fibris carnosis conspersas, quae uterum suspendunt./

De musculis Penis caput XXXVII

Penis 4 sunt musculi erectores duo & totidem accelleratores

Erector — Erector s. directer ab interno tuberc. ischij nat. & lig.to penis attensus lateraliter ad medium penis

p̃dum corpus pertingit.
Accelerator ab uno sphinctere et tuberis interno ist. accelerator
vesicae oritur et cum suo pari urethrae substratus
ad medium ulteriusque producitur. Seminis ga
eiaculandi accelerat et guttam urinae in vesica cas prostatas comprimendo
pertractus protendit.
Clitoridis duos et pigiores musculos tensioni erector.
dicatores.

De musculis femoris cap xxxviii

Flexorum femoris musculi duo psoas et iliacus q-
bus addunt pectineum
Psoas oritur a lumborum superioribus vertebris psoas
et valido tendine in trochanterem parvum anticè
inseritur.
Iliacus a tota cavitate ossis ilium natus in eundem iliacus.
trochanterem parvum inseritur.
femoris extensorum tres gloutei max9, medius et
minimus
Max9 oritur a coxyge, ossi sacro et superiore max9 gloutaeus
ossis ilium costa obliquè descendens, in femoris
os, palmum sub trochantere magno desinit.
Medius ab anteriore parte costae ossis ilium in tro: medi9 gloutaeus
chanterem magnum inseritur
Minim9 ab dorso faciei externae seu internae ma minim9 gloutaeus
quae oritur in trochanteris magni supercilium
internum fertur
Adducunt tres quos pro uno numeramus vo
camus Tricipitem
1us a commissura summa ossium pubis oritur Triceps

Spina

spina, in ossis femoris lineam subiectam ossis medio inseritur

2 2^us ab ima pubis commissura, sub trochanteris parvo inseritur./

3 3^us ab eodem enatus principio, in parvi trochanteris radicem figitur./

Abducunt crura per se circumagunt foras sex musculi Quadrigemini per obturatores duo

Quadrigemini — Quadrigemini cum 2 et 3 a tubere ossis enati, situ transverso in trochantera magnum inseruntur./ [1] quorum quadrigeminus ab imo ossis sacro et [illegible] . 4^us ab infimo [illegible]

obturator externus — Obturator externus a toto foraminis externo ambitu natus, quod inter os pubis [illegible], in cavum trochanteris magni figitur.

obturator internus — Obturator internus ab interno foraminis ambitu exortus supra coxendicem extrorsum trochleae instar reflectitur per variis tendonibus in trochanteris magnum inseritur./

De musculis Tibiae cap. XXXIX

Seminervosus — Tibiam flectunt musculi 4^or postici, primus seminervosus a tubere ossis in posteriorem ac interiorem tibiam desinit. /

Semimembranosus — Semimembranosi eadem origo et insertio

Biceps — Biceps altero capite a commissura ossis pubis altero ab exteriore femoris parte enascitur per uno tendine in externam tibiae partem inseritur

Gracilis — tibiam flectit pinitro adducit — Gracilis posticus oritur a linea qua ossium ossis per pubis designat coalitum per in partem tibiae internam inseritur./

Extendunt tibiam rectus, vasti duo et Crureus (tibio I minimus)

Rectus a spina ~~externa~~ antica et infima ilium oritur — Rectus

Vastus externus a radice tota trochanteris mag- — Vast⁹ extern⁹
ni et convexo ossi subiecto nascitur

Vastus internus a trochantere parvo et ossi — vast⁹ intern⁹
subiecto oritur

Crureus ab ossis femoris antico prodit eiq. adr- — crureus
here. 4or dicti musculi in latum tendinem desi-
nunt qui rotulam operit et bene ligat./

Adducunt tibiam duo musculi qui eam intro
flectunt Longus et popliteus

Longus (sutorius) ab ilii spina exortus obliquus tibiam — Longus
interiorem et anticam desinit

Popliteus ab inferiore et exteriore femoris — popliteus
tuberculo ortus in interiorem tibiæ partem
inseritur

Abducit tibiam membranosus musculus s. — fascia lata
fascia lata oritur a spina ossis ilium et obliq.
in tibiam exteriorem fertur et ad extremum fe-
re pedem excurrit./

De musculis Pedis caput XL

Pedem flectunt tibiæus anticus et peroneus
biceps

Tibiæus anticus a superiore tibiæ processu ort⁹ — tibiæus antic⁹
tendine duplici in os pedis pollici præpositum de-
sinit

Peroneus biceps altero capite a fibula superiore — peroneus anticus
epiphysi, altero a medio peronei enatus, duplici

tendine

majore l. alio l. minuta
tendine extimi altero q. sub planta pedis in os pedij
e regione pollicis: minori vero in os minimi digiti
fertur.

Extendunt pedem cum tibia & peronis posticis
Extendunt pedem musculi duo soleus & plantaris

Gastrocnimius internus — Gemellus internus s. Gastrocnimius internus ab interno femoris condylo oritur

Gastrocnimius externus — Gastrocnimius externus ab externo femoris condylo oritur qui cum interno in calcem posticam inseritur latumq tendinem efformant cum soleo.

Soleus — Soleus oritur a tibia & peronis commissura

plantaris — Plantaris oritur ab externo condylo femoris superiori & oblongo tendine in planta totius cutim absumitur./

De musculis Digitorū pedis cap xLi.

Digitos flectunt duo Longus et brevis

Longus flexor digitorum — Longus digitorum flexor oritur a superna tibiae epiphysi & subplanta pedis quadruplici tendine in tertiā 4r digitorum articulationem inseritur.

flexor brevis s. pedieus — Brevis ab externa inferna oritur 4r perforatis tendonibus in secundum articulum 4r digitorum inseritur

Digitos extendunt musculi duo Magnus extensor & minor extensor digitorum

extensor magnus — Magnus extensor digitorum oritur ab antica tibia & interna quā parte fibulae jungitur & annulari lig[amen]tum praetermittitur in 4r digitorum tres articulos porrigitur

Minor

minor extensor ortus a priori astragalique minor extensor
parte superiori et exteriori et suis tendinibus
in ossi 1. internodij articulorum inseritur./
Adducunt digitos Lumbrici 4or a musculi Lumbrici
magni digitorum flexoris tendinibus orti.
Abducunt interossei octo a pedis ossibus orti et interossei
spatia metapedij opplentes. flexori et insigniunt

Pollex flectitur unico musculo ~~a tibia~~ pro pollicis flexor
demissa a superiori parte fibulae
Extenditur ab altero a tibia externo latere exorto pollicis extensor
ubi desiscit a fibula qui tendinem bifido uno quidem
in pollicis ultimum articulum; altero in os
metatarsij pollici substratum definit./
Pollex adducitur unius musculi operâ ossi pollicis adductor
pedij max.o ~~[illegible]~~ intus attributi
Abducitur ab alio qui a calcis interna par abductor
te carnoso enatus proprio in 1.um pollicis os
inseritur./
Minimus digitus peculiarem et musculum digiti minimi
abductorem qui a calce exoritur./ abductor

Liber Sextus

Humani corporis Diuisio.

Caput Primum

Vniversum corpus diuidimus in tres regiones, corporis diuisio
supremam, mediam, infimam et artus
Suprema a capite et vertice et 1.a vertebra vel 1.a regionis circumscriptio
Corpus vero diuiditur in caput truncum et artus potius
trunci tres hunc partes collum thorax et venter inferior

clavicula circumscribitur. superna hac regio aa lit. dr. p offica est ad aaa de rationis sedis tutelam.

2a regionis — 2a Regio, Venter medius p thorax appellatur superiori parte clavicula clauditur; inferiori cartilagine xiphoide p diaphragmate; dextra p sinistra parte 12 costis; anteriori osse pectoris; posteriori dorso; Undiq; ptinditur musculis quamplurimis; intus membrana costis succinsa. regio hec vitalis dr. partim officia est ad robur cordis p ad efformandam cavitatem; partim caruta ad systoles p diastoles motum./

3a regionis — 3a regio Venter inferior p κοιλία dr. superiori parte xiphoide p diaphragmate; inferiori ossib9 pubis, ilium, ischium; posteriori s. lumborum vertebris p osse sacro; anteriori toto abdomine circumscribitur. Regio hec nalis dr. anteriori parte tota carnea est; qa contrahi & distendi debebat ob alit. coctionem, excretionem, suppressionem, ac foetus gestationem./

Ventris inferioris Divisio cap. iium

1a ventris inferioris divisio — Venter inferior, κοιλίη, νηδὺς, κενεὸν a quibusda γάστηρ dividitur in anteriorem p posteriorem

Ventris anterioris divisio — Anterior Gal. ἐπιγάστριον Arab. mirach L. abdomen dividitur in tres regiones Supremam s. epigastricam; mediam s. Umbilicalem. p inferiorem s. hypogastricam./

epigastrica

Epigastrica a χιφοειδεῖ cartilagine duobus di= gitis supra umbilicum extenditur cujus pars media nóctis totius ventris lateralis hypochon dria appellantur./ *epigastrica,*

Umbilicalis duobus digitis supra et infra umbilicum continetur cujus pars media umbilicus, ὀμφαλός. ῥίζα γαστρὸς radix ven= tris, Umbilici a media parte; μεσομφάλιον, γαγγαμόν, γραῖα et vetula dicuntur partes latera= les lumbares dicuntur / *umbilicalis*

Hypogastrica ad [illegible] ἦτρον, νείαιρα et νείαιρη. Lat. aqualiculum. alii Vocant imum ventrem, ὑποχόνδριον ad pubis ossa excurrit:- media enim pars Hypogastrium dicitur partes la= terales Ilia. Rursus hypogastrii pars in ferior in dextram sinistram et mediam divi= ditur: Media ἐφήβαιον, ἥβη, ἐπίσειον, ἐπίσε= σπίνιον et κτεὶς, πεδίον, λειμών, ἐφήβαιον βουβῶν, [illegible] κλιτόριον L. pubes. partes laterales partes βουβῶνες inguina dicuntur *hypogastrica*

Posterior ventris inferioris pars a 12 extremis costis ad ossis sacri extremum extenditur, ὀσφύς vocant id est cinctum. sc. lumbos. cujus pars superior pulpa dicitur inferior in dextram sinistram et mediam dividitur quae πυγή dicitur. sc. nates *ventris posterioris divisio*

Venter inferior dividitur in partes continentes et contentas. continentium alia sunt com= cuticula, cutis, adeps, panniculus carnosus, *2a divisio ventris inferioris*

f

p coia musculorum tunica: Propria sunt peri tonaeum p abdominis musculi: partum vero contractum quadam concoctioni, nonnullas excrementorum aliae procreationi inserviunt./

De cuticula caput Tertium

noa varia — Cuticula dr. ἐπιδερμὶς Gal. cutis superficies, Alijs superior pellicula di p definitur Tenuis:
definio. — ssima cutis efflorescentia, caeparum pelliculis tenuioribus similis, insensilis et pene exanguis è cutis excrto non halituoso, non aqueo, sed crassiore pronata

cuticula usus. — Cuticula usus sunt 1.us ut sui medium tueatur.
2 — 2.us ut cutem veram ab iniuriis tueatur.
3 — 3.us ut cutem ne sudor continuò expirat./
4 — 4.us ut vasorum ad cutem pertingentium oscula occludat./
5 — 5.us ut cutis ornamentum sit./

De cute caput Quartum

Varia noa — Cutis δέρμα, δερὰς, δέρος, δέρρις Hipp. δέρη, πο: ρίνη, χρῶμα. Hom. ἀνθρωπίνη Herod. δερβισις alijs δέρωμα. δέρρος L. cutis, corium, aluta,
definio — pellis di. definitur membrana omnium amplissima p crassissima ex seminis p sanguinis permistione genita, temperiem moderatam obtinens, ex toto tactus verum organum, et subiectarum partium tegumentum, munimentum, ornamentum./

Cutis foramina sunt conspicua in ij oculis: alia
alia insensibilia ad διαπνοὴν ἄδηλον pro sudorum
ac fuliginum exclusionem.

Cutis varia sunt dona quae sunt substantia, — Dona
compositio, motu, sensu, pilis praetendat sunt

Varij sunt usus cutis. 1° ut sit organum tactus — Usus 1
2° ut usum corporis sitium vestiat, partiumque — 2
subtarum calorem foveat.
3° ad totius corporis διαπνοὴν pro Urim — 3
4° ad partium subtarum tutelam — 4
5° ut totius corporis sit tectum. — 5
Quidam corporis vestem cutem communem vocant

De Adipe caput Quintum

Adeps pinguedo, λίπος dicitur. differunt quod — nomina varia
pinguedo s. πιμελή s. axungia laridum mollior — adeps pro parte membri non debet alioqui
humidiorque est. Adeps vero sevum s. στέαρ crassior — fictum in humidis partibus
est et siccior — affluxit.

Adeps definitur pars corporis ex pingui et — definitio
tenaci atque frigida sanguinis portione genita, quae
per tenues vasorum tunicas rosis instar exsudat
moxque affusa frigidis circumquaque membranis
a debili earum calore et densitate coagulatur et
cogitur; ad nativum caloris custodiam, partium sub — Usus adipis varij
jectarum et vasorum tutelam, motus facilitatem
et calidarum partium humectationem et refrigerationem.

De Panniculo carnoso cap. Sextum

Panniculus carnosus membrana est corpus universum
obligans cuius tres sunt usus.

1°

1. Usus 1º ut venarum, arteriarum & nervorum propagines quae ad cutem feruntur, fulciat /

2 2º ut sanguinis vapores crassitie sua retineat & in adipem convertat.

3 3º ut musculos ab externis tueatur.

Partium continentium propriarum descriptio caput 7m.

De musculis abdominis actum est c. quinto /

De Peritonaeo caput octavum

Nomina varia Peritonaeum s. περιτόναιος χιτών, περιτόναιον σκέπασμα. Hipp. 7. epid. περιτόναια. Arabibus syphac. membrana est spermatica sed aliquantulum oblonga tenuis q. sed firmissima, duplex & expansa.

Descriptio posteriori crassior anteriore tenuior. Viris a xiphoide ad umbilicum usque crassior ad ventriculi mollia crapula distentis: foeminis contra ab umbilico ad pubem crassior; ad foetus gestatum /

Obscura Obscura sunt partes peritonaeo hic continentur quas alii vena porta, scilicet intra duplicaturam latitant ut venas & vesica.

1º usus Peritonaei usus sunt. 1º ut regionis inter partes omnes muniat, unde ipse totum largitur tunicam /

2 2º ad partium contentarum tutelam

3 3º ut sicci alvi excrementa leviter manu prementi citius propellantur.

4 4º ut partium contentarum distentionem constringendo impediat. /

5 5º ut partes contentae tuto colligentur. suisque sedibus

fixae

De vasis umbilicalibus cap. IX

Vasa umbilicalia sunt 4or Vena una, arteriae duae & ourachos / — *vasa umbil. quot & quae*

Vena à radicibus venae portae & cavae hepatis orta ducta hepatis rimam & fissuram egreditur inter duas peritonaei tunicas elata ad umbilicum foetus. Venam embryi umbilicalem vocant / — *Vena umbil.*

Arteriae duae a ramis iliacis prodeuntes peritonaei membranis suffultae sursum ad umbilicum porriguntur arteriam seu spiritum deferunt, nuncupant. — *Arteriae umb.*

Ourachos a vesicae fundo oritur ~~...~~ ~~...~~ / — *ourachos*

Quatuor haec vasa foetu in lucem edito tum usu vacua & ... in ligamenta degenerant, hepaque ac vesicam suspendunt / — *Horum vasorum usus in adultis /*

Partium in ima regione contentarum breuis delineatio cap. X.

Partium contentarum ima regione duo sunt genera; alia coctioni, alia procreationi suarum dicarunt operam /

Coctio officialis s. communis duplex est χόλωσις & αἱμάτωσις.

Chyloseos inserviunt ventriculus, intestina, epiploon. Ventriculus cibum coquit, intestina distribuunt perficiuntque: cuncta foeces — *chyl. haec organa*

detrudant

obturbant. Epiploon ventriculi coctionem iuvat./

Haematica organa Haematosi inserviunt vena meseraica, hepar, vena cava, vesicula fellea, lien, renes. Vena meseraica chylum praeparant: hepar sanguinificationem peragit et ruborem indit. Vena cava sanguinem distribuit: vesicula, renes, lien totum αἱματώδειος illuviem expurgant./

…ratiae organa Quae partes procreationi dicatae, aliae sunt virorum aliae foeminarum: Virorum sunt genitalia spermatica vasa, testes, pudendum; mulierum eadem vasa et uterus./

De Epiploo caput vndecimum

Nomina varia Omentum, ἐπίπλοον, γαγγαμὸν, σαγήνη. Arist. ὑμὴν πιμελώδης Hipp. δέρτρον et τὰ ἐπίπλοα.

Substantia — Ortus Epiploon substantia [pars] est membranea ex duabus tunicis (quarum superior anterior a sinu ventriculi parte et sinu lienis: inferior vero et posterior a peritonaeo statim sub diaphragmate ortum ducit) venis a porta, arteriis quam plurimis (a coeliaco et mesenterico ramo) et pinguedine reticulata conjugatione et adipe contexta marsupij similitudinem referens

Figura — Situs et Connexio imo ventriculo et superioribus intestinis obtensa soli colo intestino allegata./

1 usus Epiploi usus sunt 1 Ut ventriculi et intestinorum calorem foveat et coctionem iuvet.

2 Ut venae portae ramos in lienem, ventriculum, duodenum et colum distribuendos suffulciat et arterias ac nervos sustentet.

3

3ᵘˢ ut volitantes per immensum ventriculi vapores - calidos retineat et in adipem convertat. / — 3ᵘˢ

4ᵘˢ ut colo infestino mesenterii viam praebeat — 4ᵘˢ

5ᵘˢ ut copiosus sanguis ab intestinis influens in omento velut in aestuario asservetur. — 5ᵘˢ

Intestinorum Universalis descriptio caput Duodecimum.

Intestina Barb. chorda, interanea, Gr. ἔντερα — Varia
ἔνδινα, χολάδες, ἐγκοίλια, ἔγκατα. /

Intestina definiuntur corporea membranea duabus propriis tunicis et tertia communi venarum (a vena porta trunco, et ramo mesenterico et arteriarum Surculis (a ramo coeliaco et mesenterico) ac nervorum ramulis (a sexta conjugatione) villis rectis et transversis contexta, anfractuosa, oblonga, rotunda et concava, ab imo ventriculo ad extremum podicem protensa: coquendo, alterando et distribuendo in jecur chylo, expurgandisque faecibus a natura instituta. /

[margin:] descriptio / Substantia / duabus constans tunicis ad expulsionis robur et ut ab injuriis intestinis sint tutiora / figura / Usus

Tunicarum propriarum interior rugosa est (ut chylum remoretur) pingui concretoque sumore seu muco oblita (ut lenitate sua et crassitie bilis obtundat acrimoniam) nervosa est carnea fibris conspersa: exterior vero carnosior. /

[margin:] contra quadam obducta ut et ventriculus. /

Intestina septies corporis aequant longitudinem — Longitudo

Umbilicalem

umbilicalem et hypogastricam regionem occupant

Situs — Intestina tenuia quae mediam sedem obtinent, crassa undiquaque sepimenti instar illa obvallant.

Connexio — Dorso alligantur intestina interjectu mesenterii

Intestinorum Peculiaris Διαγραφὴ seu Delineatio caput XIII

Diva — Intestinorum divisio petuntur a substantia, officio figura et situ.

Gracilia intestina tria sunt duodenum, ieiunum et ileon.

Duodenum et varia nomina ortus — Duodenum, ectiavium, δωδεκαδάκτυλος, ἔκφυσις, πυλωρὸς dicitur, oritur ab ima ventriculi parte et spinam versus vinculis membranis alligatam descendit, nullis intortum anfractibus in vena porta cedat, tum ilerorfluat in intestinum chylus.

Quae duodeno sint peculiaria — Tria duodenum sibi peculiaria quod a solius portae trunco venam accipit. Primum sui longitudinem recta deorsum protensam. 2° ductum excipit choledocum. 3° pancreatis substratum sibi.

Situs — Situm est in dextro latere spinam versus.

Jejunum et varia nomina — Jejunum b. νῆστις cavitatis inanis apparet. 1° sequitur celebris chylum sugentia vicinia. 2° venarum mesaraicarum ibi copiosissima copia. 3° majore. 3° propter bilem acrimonia sua ad excretionem provocantem.

ortus — Oritur qua parte duodenum in gyros volvitur cavitatis rubicundius est.

Totum fere regionem umbilicalem occupat. / Situs
Ileon bi λεπτον sub te umbilicum ad ilia et Sed. & Ilei
coxas utrinque positum est.

De crassis Intestinis caput XIV

Crassa intestina tria sunt caecum, colon, rectum.
Caecum, monoculus, saccus G. τυφλόν [illegible] non vacia
[illegible] ductu et foramine proximum est: ad cujus
extremum est appendiculum contorti lumbrici
[illegible] mesenterio nulla ex parte alligatum cuj[us] appendicis us[us]
usus est ut siquid tenuioris chyli anadosin
[illegible] id totum in caeco colligatus ut a mesa-
raicis exsugatur. /
Colon, cellulatum, Arab. Laxum bal. ἔντερον non vacia
aliis κοῖλον d[icitu]r. [illegible] intestinum hoc a renae situs
[illegible] ad jecoris cavum, sive ventriculi fundo-
[illegible] lieni accumbitur, rene sinistro alli-
gatur tandem in ostium sacri proximum desinit /
Ad coli principium Laurentius et Bauhini[us] observarunt
valvulam ostium spectantem osteoli instar
factam et inutilium [illegible] ad superiora refluxum
prohibentem,
Duo Lig[amen]ta est colum quibus eum superiori et connexio
inferioris partibus alligatur
Observa prope coli superiorem partem vinculum
[illegible] medii digiti latitudine quod incidat
aliud quam ejusdem intestini subtilia et crassior
et [illegible] cellulas, quae ad [illegible] chyli ex
succabus constructae sunt, efformant.
Rectum intestinum Hipp. ἀρχόν G. δακτύλιος non vacia

aπευθυσμ=

ἀπεσβυμμένα [illegible] longaon. Brevis est et circa finem amplius, tum ut facilius labatur majorq. ciborum copia contineatur.

connexio — alligatum firmiter ossi sacro peritonei interjectu./

De mesenterio & pancrea cap. XV.

divisio mesenterii — Mesenterium dividitur in μεσάραιον et μεσόκωλον

definitio substantia — Mesenterium definitur corpus membranosum, intestina colligans, duabus tunicis (aliquando quae lumborum vertebris committuntur [illegible] sacrum ilium ossibus committuntur) venis arteriis innumeris,

glandul — glandularum usus in mesenterio — adipe copioso et adenibus constans tum ad vasorum distinctionem, tum ne vasorum ductus impedimento comprimantur sicq. praepediatur anadosis: tum ne intestina madore suo proluant [illegible] sint ligata vasorum ne in violentis motibus disrumpantur./

pancreatis usus — Pancreas seu καλλίκρεας venae portae ramos amplexu suo comprehendit sustinet et ventriculo mollisculi pulvinaris subjicitur./

Venae Portae Divaricatio cap. XVI.

Lege caput 4tum libri quarti./

De ventriculo caput decimum VIIum

Nomenclatura definitio figura substantia — Ventriculus s. κοιλία et γαστήρ definitur organum cavum, rotundum, oblongum membranosum ex villorum quae intertextum infinitis venarum et arteriarum surculis nec non nervis superiori orificio a sexto conjugio implicatis

constans

conspectum, cibus expediendus et chylosi consi: Usus 1
cienda dicatum.

Duplici constat tunica ventriculus interiori et Tunica quotuplex
exteriori interior nervosa est cujus superficies Crusta quae est in
interna crusta quadam obducitur, ab expultu superficie interna
3a coctionis pronata cujus usus est ut callo- Usus 1
sior evadat interior tunica, ut venarum oscu 2
la occaecaventur et ad moderatum cibi retentionem: 3.
exterior tunica carnosior est.
Observa notatum cholidochum in ventriculi fun:
dum fibri [illegible]

De partibus ventriculi dissimilaribus orificijs & fundo caput XVIII

Orificium superius b. στόμαχος, καρδία et sylos non varia
dr. fibras si circulares quamplurimas or an- compositio
gustantes ut cibus resiliat in oesophagum et
ore prono aut supino [illegible].

Orificium inferius Janitor b. πυλωρὸς nonnull- non varia
ta dorsum fertur sed superiora spectat ne quid
nisi plane coctum elabatur; postea recta deorsum
in duodenum vergit.

Duo haec orificia situ et magnitudine differunt orificiorum Ventric.
inter se. Superius in sinistra post spinam situs
versus situm et circa undecimam thoracis ver-
tebram: inferius dextram sedem occupat. illud
amplius hoc angustius. Ambo sunt rugosa
et crassiora fibris orbicularibus ipsaque carnosior
sphincteris cujusdam instar praedita ut dilatari

auctari, aperiri et claudi pun

fundi ventriculi situs — fundum ventriculi in sinistrum potius quam dextrum inclinat latus in quo chylosis fit tum ingenita proprietate seq. specifica, tum insito ventriculi et viciniarum partium calore.

Usus 1 — Ventriculi usus sunt duplex 1 ut cibi potionisque sit receptaculum, illum praestat qua cauus,
2 — 2 ut chylificet, illum a fa. de tpre.

De Hepate caput decimum ixum

Non. varia. .i. finis, substa. connectio — Iecur & ἧπαρ, ἐκμαδέον, αἱματόσεως δημιουργός. Organum est nobilissimum carne sibi propria constans (παρέγχυμα vocant) propria et insita vi sanguinem proficiente. Uenis porta et caua radicibus (quarum admirandae sunt anastomoses) 3 arteriolis (hepatis caua. hij attingentibus) 4 meatibus choledocis, 5 nervulis duobus (a dextra conjugatione ramis ventriculi orificio et mesenterio implantatis; tum ab intercostali. Postremo tunica peritonei totum viscus inuestiente (a peritonaeo.

2 prior figura — Hepar calidum et humidum est, continuum est rimam hij hic in medio fissuram vocant parte ~~connexa~~ dextra rotundum sinistra sensim attenuatur et in acutum quasi finitur ampla. parte convexa laeve et aequale; concaua vero inaequale iad vena porta et meatum choledochium excipitur tum ne ventriculo distento vena portae rami comprimerentur sicque chyli et sanguinis praepediretur cunadotur.

Situm est hepar in dextro hypochondrio sub situm diaphragmate et nothis costis
omnibus partibus committitur per comm. lig^ta. hoc est compagio
Nervos venas et arterias per propria lig^ta
alligatur pendentibus quidem uno latiori et vali-
dissimo suspensorium vocant: altero et laterali
sub costis et lumbis annectitur. Tertium est
umbilicalis vena quae in lig^tum degenerat./

De vesicula fellea caput xx.

Vesicula biliaria, folliculus felleus b. χύσις — non varia
Χοληδόχος ~~substantia~~ pars est oblonga membranea (ut contrahi et — subtilis figura
distendi possit) et Unica propria tunica constans ex — compositio
villorum triplici genere contexta, intus q. rectis (quibus bilem
in se allicit), et obliquis (quibus retinet) foris
vero transversis (quibus eam in ductum expellit).
Venas et (a portae trunco) (cysticas dictas): arteriolas
(a coeliaca) et nervulos (a costali dextro)
Vesicae felleae tres sunt partes fundum cervix et — partes
meatus choledochi duo; quorum unus in hepar, — meatuum choledochorum usus
inter vena portae et cavae radices fertur innumeris —
surculis: ~~alter ad duodenum~~ quo bilem in se alli-
cit: alter ad duodenum quo bilem extrudit. meatus
hic inter duas tunicas intestinorum non solum —
obliquo et tortuoso ductu inseritur sed etiam membra-
nulas [illegible] bilis refluxum impedientes./
Tertius interdum reperitur ductus qui ad ven-
triculi fundum pervenit./

De Liene

De Liene caput Viges. sdum

Definitio figura substantia — Lien corpus est oblongum linguae bubulae specie residens cavum sibi propria raraque fungosa constans venis (a ramo splenico) arteriis quamplurimis, nervis a septa conjugatione postremo tunica tenui totum corpus investiente (a peritoneo) contextum./

Arteriarum usus in liene 1° — Arteriae plures et insignes sunt in lienis substantia quarum multiplex est usus. 1° ut pulsu sua feculentum expurgent attenuentque sanguinem./

2° — 2° ut lienis calorem feculento succo pene obrutum ventilent ne languescat./

3° — 3° ut vitales facultates cum spiritu lieni impertiant.

Situs — Situs est lien in sinistro hypochondrio spaduento spatia

Connexio — Connectitur et alligatur lien parte sua gibba superiori diaphragmati per suum sinistro membranarum peritonaei interventu: parte sua sima cum ventriculo tum per venas quas illi largitur, tum per epiploon./

Venae cavae descendentis delineatio

Caput Vigesimum sdum

Vide librum quartum.

De Renibus caput Vig. Tertiu

Nomen Definitio — Renes respectu duo et definiuntur partes carnosae duae et solidae parenchymatosae specie residentes intus cava ferme gibba duplici tunica a peritoneo exterius

Sed

Scilicet p interna, Venae emulgentes p adiposa, arteriae, mesenteriae (a stomachico) ductibus Urinarijs, simulque p carunculis conflata ad Sanguinem serosum p acrimoniosum suo situ expurgandum a natura destinata./ — Usus

membrana exterior fascia vulgo dicta p adipe copioso circumfundita in renum augendum calorem p in pulvinaris vicem gerere: interna caret pinguedine, neque aliud nihil quam vasorum renes ingredientium tunica ~~dilatata~~ coeuntes delatata. — membrana exterior cum adiposa

Vasa omnia renes ingredientia in capillares ramos dimaricantur per renum substantiam quorum ~~~~ maxima pars ad carunculas excurrit in per tota distributa sive transcolatio in Urinarijs dentur ibi existentes./ — vasorum dimaricatio

Caruncula exiguum est corpusculum, ex renum carne efformatum, ex basi latiore in acutum mucronem sensim desinens, exteriore papillarum more; per has carunculas serum a Sanguine separatum transcolatum tendens in tubulos s. canales ab ureteribus efformatos, et illae a quibus in pelvim s. infundibulum illumque per ureteres in Vesicam./ — caruncula quid — carunculorum Usus

Non datur in hoc sinus ille superior cribrum vocant] ab antiquorum p recentiorum exteriorum contextum, qui serum a Sanguine secernat./

Renes duo sunt, non obturato unius libero serum est via profusio eiusque siti paulo infra Iecur Quem bantque musculis lumborum quorum sinister elatior est dexter inferior propter iecur in quae quali sunt situ ut alter alterius tractui- — Numerus — Situs

morum

moram afferat.

connexio — Connectuntur renes lumbis diaphragmati, colo intestino peritonaei integumento, vesicae per vreteres. In renum parte superiori glandula aliqua obseruatur.

De Vreteribus caput xxiiij

Nomina varia — Vreteres vasa vrinaria colatoria vesicae albae vocantur οὐρητῆρας, οὐραχός, ut πόροι οὐρητικοί.

definitio — Definiuntur vasa simplici tunica sed densa constantia villis iis obliquis contexta Vrinam Vi renum secretam ad vesicam deferentia.

connexio — ad dorsum peritonaeo a quo communem accipiunt tunicam. Desinunt in vesicae lateribus non directe sed reflexo quodam modo, ne in vesicam illapsa Vrina refluat.

De Vesica caput Vigesimum quintum

Nomina varia — Vesica, corporis matula, κύστις οὐροδόχος.

definitio — Definitur pars membranea, rotunda per aliquantulum oblonga duabus propriis tunicis ipsisque crassis triplici villorum genere intertextis per venas eius constans venis ab hypogastrica arteriis per neruis duobus a septimo coniugatio

Vsus — et spinali medulla irrigata Vrinae continenda a natura destinata.

Situs — Sita est Vesica in hypogastrio, recto intestino

connexio — villis per tenuibus et membranis connexa, idque in viris. Latitatque inter duas peritonaei tunicas quod factum puto propter

onvarton

ouvarsey et arteriae umbilicales, quae intro duae peritonaei tunicae ad secundinalem fibri debebam

Vesicae duae sunt partes fundum et cervix quae reliquo corpore paulo carnosior est et musculo sphinctere cingitur ne nobis inuitis urina effluat. Diuisio

Vesicae collum maribus angustum est et ob: ordinario longius: foeminae breuius et latius.

Liber Septimus

De partium generationi dicatarum necessitate Caput Primum

Ea est partium genitalium necessitas ut ab ijs solis perficiatur gen.

partium genitalium aliae semen praeparant. Diuisio Venae et arteriae spermaticae aliae semen elaborant epididymides et testes: aliae excretum defferunt, Vasa scilicet duo eiaculatoria et defferentia; aliae excipiunt et asseruant, parastatae scilicet prostatae glandulosae: aliae effundunt penis in viris. in foeminis vero praedictas partes pars est scilicet Uterus quae semen effusum excipit et fouet ad conceptum

De Virorum Genitalibus ac primum de vasis semen praeparantibus caput Secundum

Vasa praeparantia. Arabes vocantur venales vasa varia Auic. vasa lumbaria g. ἀγγεῖα σπερματικά

ὡς προσκευαστικά sunt quatuor duæ venæ et totidem arteriæ: hæ a trunco aortæ oriuntur; illarum dextra a trunco cavæ descendentia: sinistra vero ab emulgente idque factum puto ne aortæ truncus ad latus paululum inclinans perpetuo systoles ad diastoles motu venam forte disrumperet: ita exortæ venæ et arteriæ peritoneo accumbentes palliatæ abdominis cavitatem egrediuntur et per peritonæi productiones cremasteres comitantur ad epididymida perductæ finiuntur quo priusquam perveniant plexum retiformem efformant cujus duplex est usus 1º ut sanguis praeparetur et dealbetur quod fit tam insita vasorum vi quam per tantum temporis vasorum testium. 2ᵘˢ usus est ne libido vehementius corpus incitetur.

Vasorum spermaticorum ortus

virginum ratio

plexus retiformis usus 1º 2º

De partibus semen excoquentibus ac primum de Epididymide caput Tertium

Epididymis s. parastatæ varicosi definitio corpus oblongum, utrique testi exterius adhærens, in medio aliquantulum dehiscens excoquendo et dealbando semini a natura dicatum.

Epididymis altera sui parte admittit 4ᵒʳ præparantia vasa: altera duo deferentia emittit, separatur fere totus a testibus et hi per ipsius fistulas cum illis continuitatem unde via illa manat σπερματοποιητική.

Nom. Varia definitio

usus

Tunica

Tunica epididymidis sunt tenuissima: ne vero seminis procreatrix a testibus in ea vasa colerius influat./

De Testibus caput quartum

Testes, Viriles globuli, coles, Lamini, clitoriini, G. ὄρχεις, ὀρχίδια, ὀλχοί, μέδεα, μήδεα, χυαμοὶ δίδυμοι. Nōa Varia

Testis definitur pars rotunda seu oblonga, temperate calida et humida, carne molli et candenosa constans, et pluribus tunicis et teptat. et vasis irrigata, seminis coquendo et perficiendo a natura destinata. De fine, figura, temperie, substantia

Testium tunicae sunt seu duae com̄es 1a scrotum s. scortum G. ὄσχεον, ὄσχη, pelliculae et cute conflata 2a dartos, panniculi carnosi productio. propriae sunt tres 1a erythroides. f. elytroides, dilatatio musculi cremasteris. 2a elytroides, productio peritonaei. 3a nervea s. albuginea testem immediate cingens. Tunica cum testium Numerus ἐλυτροῖς

Testes duo sunt ~~dextrum~~ ad foecunditatem dextrum ἀρρενογόνον, sinistrum θηλυγόνον vocat Hipp. foras abducti sunt, prominentque penduli. Numerus Situs

musculos sūi cremasteres s. suspensores dictos ne suo pondere vasa seminaria extendant./ musculi

Nervos excipiunt a costali et lumbaribus Venas et arterias a spermaticis./ nervi

De Vasis semen deferentibus cap. 6. um

Vasa deferentia s. ejaculatoria G. πόροι σπερματικοὶ Nōa varia
quae

or quae in scroto vasa, fungosa, convoluta et ad infimos testes contorta, quae ubi a testibus recesserunt nervi crassioris instar teretia candidaq. apparent, insensibiliter furve cavitatibus sui pro- pedatorum funiculo productis viae obliquo ductu ad vesicae urinariae posteriorem et inferiorem partem delata, amplificantur et in vesiculas prostatae oblitescunt.

Usus. Vasorum deferentium usus est ut semen a testibus et epididymide in vesiculas seminarias prostatae transportent./

De partibus semen excipientib[us] & Asseruantibus caput sextū

Duo sunt partium genera seminis excipiendo & asservando dicata: vesiculae scil. seminariae quae plures et prostatae glandulosae.

vesicularum descriptio situs numerus. Vesiculae seminariae ad cervicem vesicae initium positae inter vesicam et rectum intestinum. Vasorum deferentium sunt propagines: geminae quae illae sunt insignes et membranae sed ex multis et anfractuosis cavitatibus conflatae, ne uno coitu totum semen effluere, geniali semine perpetuo turgent semen, quod semen velut per tubulos et ductus sic ante, quod semen velut per tubulos et ductus ad vesicae cervicem exprimuntur.

prostatarum glandulosarum descriptio situs. ubi sunt glandulosa duo corpora candidissima, tenui vestita membrana, semen excipientia et asservantia (prostatae glandulosae appellantur) quorum multiplex est usus.

Usus 1^us. 1^us ut semen contingtum asservetur ea copia, quae

ad

ad coitum sufficiat./ 1

2um in semine incrassando proficiant./ 2

3um in elevatione et volue seminalis humiditate vectam irrigent, ut urina laudatur acrimonia./ 3

4um ad Veneris dulcedinem: titillationem et stimulum quemadmodum gignunt, qui pruritum et titillatum excitant./ 4

De Pene caput Septimum

Penis, hasta, muto, verpa, mentula, priapus, scapus, veretrum, coles, caulis, virga, fascinum virilis, cauda salax, nervus fistularis, genitale, membrum virile. G. καυλὸς, σάθη, πέος, σαώνιον, τύλος, κάπρος, κωλῆ, ἀναγκαῖον, ψωλὴ, ποσθὴ, κριθὴ, σῆμα, ἔμβολον, στρογγυλῶδες νεῦρον, φλέψ, γονίμη, ἔρα αἰδοῖον, δέμας: Penis ventri proxima et non pendula ὑπόσημα dicitur; pendula vero σῆμα. V./ — *Nomina varia*

Penis corpus est rotundum oblongum ex duobus nervis cavis, meatu unico membranoso, semini et urinae communi, 4or musculis, venis arteriis, nervis quamplurimis, a sacra medulla) membrana nervosa et cute miro artificio fabrefacta seminis ejaculando primo, deinde urinae excretioni à natura institutum./ — *Definitio figura compositio* — *Usus*

Nervi illi duo cavi ligamentorum instar ex inferiore ossis pubis et superiore ischii parte orti, primum discreti, mox coeuntes ad glandem usque feruntur — *nervorum cavorum descriptio*

tota eorum substantia superior fistulae modo excavata, nigricans, fungosa, et atro sanguine — *substantia*

oppleta

oppleta cernitur.

Inter duas nervosas caveas conspicua est ~~Vetra~~ Urethra fistulam urinariam vocant quae
Urethra quid est aliud nihil quam vesicae collum productum.

Situs penis Quod autem extremum penis extremum uni videtur partibus occupat, ossi pubis [illegible] adhaerens hinc veluti quasi infixum, deinde extra ventrem penderet. /

Balanus Ad penis extremum ~~penis~~ βάλανος seu glans
Substantia apparet cuius substantia spongiosa est intus tamen solida et cava quam membrana tenuissima proxime munita: eam tegit praeputium seu ποσθή cuius pars prominentior ἀκροποσθίον.

frenum Glandem praeputio alligat κυὼν s. κυνοδέσμιον s. χαλινὸς L. frenum, fibula.

corona Circulus glandem cingit [illegible] corona [illegible]: inferiori penis parte in longitudinem extenditur, raphe dicitur, quasi sutura, quae ad sedem usque producitur ταῦρος: spatium penem et anum intercedens περίναιον, sinum autem interfeminium appellatur. /

De mulierum genitalibus, ac primum de vasis semen praeparantibus cap. VIII

Vasorum spermaticorum divisio Vasorum spermaticorum divaricatio dissimilis est in feminis atque in viris: nam in feminis et viris partem utramque bipartito dividuntur. quarum maior portio in ~~epididymida~~ testiculis absumitur: minor ad uteri fundum spargitur. /

De vasis semen deferentib[us] cap. IX

Vasa deferentia s. ejaculatoria magis flexuosa sunt in foeminis quam in viris: eorum quoque insertio dissimilis est, nam non ad vesicae collum feruntur ut in viris sed ad uterum in duos velut ramos disrupta: quorum alter amplior sed brevior in latera uteri fertur: alter angustior sed longior per latera uteri corporis inter membranas excurrens prope principium cervicis desinunt: illo semen in uteri fundum ejaculantur mulieres: hoc vero conceptione facta in cervicem uteri semen effundunt. / — *Vasa deferentia / insertio / Vasorum deferentium / divaricatio*

De Testibus mulierum caput X^mum

Mulierum testes virorum testibus molliores sunt multis vesiculis sibi mutuo adnatis constant, frigidiores, minores, non ita rotundi, anteriori et posteriori depressi magis, lumborum musculis insidentes unicam hanc sunt tunicam. / — *mulierum testes / viris frigidiores*

Vesiculae seminariae, ut prostatae glandosae sunt mulieribus. /

De Utero caput Undecimum

Uterus, utriculus, vulva, bulga. G. νηδὺς, s. — *Noia varia* [matrix, mater]
ἀγγεῖον χοητήριον, δελφὺς Hipp. ἄγγος, γονὴ,
μήτρα, ὑστέρα. /

Uterus corpus est membraneum rotundum sed oblongum ex duabus tunicis externa (a peritonaeo) interna carnosa et cum villorum genere intertexta; — *definitio subitur figura, compositio*

duabus

duabus venis (a spermatico et hypogastrico ramo) ar-
terijs, nervis (a sexta conjugatione et a lumbari et sa-
Vasa — cra medulla) et vinculis 4^or constans, excipiendo
virili et muliebri semini ad sobolis procreationem,
a natura dicatum./

Venae uteri — Venae uteri inter duas tunicas excurrunt; spermatica exilioribus ramis uteri substantiam irrigat: hypogastrica ad internum et externum uteri os et circumvicinas superficies ramulos ampliores emittit, quorum oscula κοτυληδόνες s. acetabula dicuntur. Quidam ramuli in externum proferuntur cervicem per quos gravidis et virginibus menstrua effunduntur.

Lig.ta 4^or — Lig.ta uteri sunt 4^or duo superiora lata sunt et membranosa et in uteri fundum prope cornua inseruntur: duo inferiora rotunda sunt et subrubra musculorum instar ab uteri lateribus ad inguina descendunt et musculorum abdominis externa peritonaeumque perforantes, ad ossa pubis feruntur, et in adipem ac membranas ossa investientes obliterantur.

Connexio — Recto intestino et vesicae connectitur uterus per
Situs — villos complures et inter utrumque situs est.

De singulis uteri partibus dissimilaribus caput duodecimum,

Uteri divisio — Uteri partes sunt 4^or fundum uteri, os uteri internum, collum uteri et pudendum s. colli orificium. de quibus singillatim./

Nomina varia — Pudendum muliebre, Vulva, cunnus, s. αἰδοῖον γυναικεῖον dr in quo variae sunt partes. Pubes, monticulus, labra duo, magna

rima

rima, ala, nymphæ, caruncula quatuor, clitoris, ꝓ urina meatus./

Os. pecten, pubes. χτεὶς, τρίχωσις ἐπίσειον in anterior ossium pubium parte situm est./ — pubis situs ꝓ Noia

Monticulus s. mons veneris pars est pro: tuberans pilis decorata./ — mons Veneris qd

Labra suo cutanea sunt, sed spongiosa adipe multo confecta./ — labiorum vulvæ substantia

Rima, scissura, fissura vel σχίσμα longior est foramine qd penem admittit quam cutis membranaque crassior non ita in partem dividi potuisse./ — Rima varia Nois

Alæ vel πτερύγια s. πτερυγώματα molles sunt ꝓ spongiosæ quarum usus est ab ambientis frigore uterum ac vesicam tutari: tum et urinam inter duas parietes deducere. Nymphas quidam vocant./ — alarum substantia usus

Sub aliis 4or sunt caruncula membranulis cooperta: anterior una vesicæ orificium tegens, posterior altera ꝓ duæ laterales non transversim sed in longum sitæ. Quarum usus est uterum ab aere ꝓ externis capsulis tueri ꝓ in congressu venereo mariis pudendum titillare./ — carunculorum situs usus

Clitoris in superiore ꝓ anteriore vulvæ apice apparet Avic. albatram vocat s. virgam. Alb. tentiginem Col. amorem ꝓ dulcedinem Veneris. Nos mentulam muliebrem ꝓ penem foeminarum. Longa est duo eaque ab ossibus pubis orta, intus spongiosa, atro sanguine plena ꝓ 4or explicit musculorum ꝓ in extremo aliquid glandi simile qd tenuissima cute præputii instar — Clitoridis situs ꝓ nomina varia; clitoridis γρόφο

tegitur

Usus clitoridis — tegitur. Cujus usus est in confricatione tempore coitus excitare facultatem./

Colli uteri circumscriptio — 2a uteri pars collum dicitur aut cervix uteri totum id complectitur quod a caruncula ad os usque internum extenditur. Sunt qui velint reperiri in medio eius membranam quam hymen et claustrum virginale vocant, quam tamen nunquam reperiri existimo./

Os uteri internum — 3a pars uteri orificium aut os internum vocatur, meatus est satis angustus in quo uteri ampli-

Figura — or tandem desinit extremum canini oris impressum in lucem editi simile, per se fidem in partu rotundum fere coronae modo. Hoc angusto orificio maior fimus,

Substantia — uterus pollutus: crassa quae est huius orificii substantia. Sed paulo ante partum eradit crassior, quod vix fiat quoddam corpus solidum connascitur in dilatandi citra laesionem in partu commodius fit

Uteri fundum — 4a pars fundum uteri dicitur. Semini excipiendo, concipiendo, suoque complexu fovendo ad foetus procreationem dicata. In fundo uteri unica est cavitas

Cavitatis uteri divisio — quae in dextram et sinistram partem dividi solet. Obscurae cavitatem hanc cingunt quibusdam asperitatibus ut ad semen facilius retinendum,

Uteri processus — Ad fundi uteri ~~latera~~ duo sunt processus cornua vocant, in hos procedunt semina vasa expanduntur, qua in hos ejaculatoria vasa desinunt./

Liber octavus

Quae requiruntur ad perfectam generationem

caput Primum

Quae requiruntur ad generationem — Ad perfectam generationem tria haec vero concurrunt

Semen

spermum discernimus, utrumque congressus per seminum effusio./

De corporis Generationis Semine & Sanguine caput Secundum

Duo sunt principia nostra propria semen et maternus sanguis: semen paternum est a quo, tanquam efficiente, opifice fit conformatio; et ex quo tanquam materia, spermatica partes generantur: sanguis vero maternus solum passivi principii rationem habet./ — principia propria duo

Semen definitur corpus humidum, calidum, spumosum, pallidum (primum permistione et motu) post album ex reliquiis alimenti ultimi scilicet sanguinis per spermum vbique obversantium permistione, in testium ex coctum elaboratumque ad perfectam naturae generandi./ — Semen quid

De materno sanguine, altero Generationis Principio caput Tertium./

Sanguis maternus seu menstruus Hipp. καταμήνιον nomina varia ἄγια v. μῆνες, καθάρσεις, ἔμμηνα, ἐπιμήνια, γυναικεῖα. dicitur.

definitur excrementum alimenti ultimi partium carnosarum sanguineum, quod certis temporibus per statas periodos, moderate nisi [illegible] per uterum expurgatur, ad foetus generandum et nutricatum./ — definitio

De conceptione caput Quartum

Conceptio κύημα seu κύησις vivificatio est seminis foecundi ad fiendum foetum pendens a proprietate — Nomina varia — Conceptio quid

proprietates uteri.

Conceptionis modus

Conceptionis modus hic est. Mas delectatione [illegible] in uteri cervicem semen effundit, foemina eodem instanti non modo intra se semen eiaculatur sed et [illegible] virile semen effusum [illegible] interno quasi manu attrahit et in sinus suos recondit quod ut retineat, foveat, et perfectius seminum vires suscitet, corrugatur [illegible] osculum internum exquisite clauditur sic quod [illegible] in eum [illegible] irrumpit.

De signis conceptionis vide hoc caput apud Laurentium et alios.

De partium conformatione caput quintum

Conformationis modus

Septimo [illegible] in seminis mole sex et octoginta dum agitur incipit dissimiles eius partes [illegible] tenuiores quae et magis spirituosae intro recondunt; crassiores vero frigidiores et viscidiores exterius obducunt; ab his frigidioribus viscidioribusque formari incohant membranae [illegible] effugit [illegible] tenditque, ut in eis tamquam [illegible] concludantur interior spirituosa seminisque pars nobilior et ne tenellus embryo uteri duritie laedatur. membranae illae duae sunt chorion et amnios

Chorion
Usus

Chorion nervosa est validaque quae ipso partu foetum ambit: cuius usus est ut [illegible] vinculi instar venas et arterias umbilicales fulciat [illegible]: In ea non sunt cotyledones i. tubercula papillis mammarum similia ut in brutis: sed [illegible]

vias

vilem quasi massa quaedam carnea ex infinitis
venarum et arteriarum ramusculis et sanguine
velut affuso contextam: placentam vocant. s.
[illegible] osculorum [illegible] uterinum [illegible]. /
Amnios, conceptus amiculum, chorion vir- Nota vocem
ginea libra et quod ex parte posteriori quam in utero
placenta, ubi ventrio firmiter adnascitur: Urina Amni. Urinae
na et sudoris et conceptaculum quibus aquis
in partu [illegible] osculum lubricum redditur. -
Tegumina haec sibi mutuo commata unum corp[us] Secundinam [illegible]
officium δεύτερον s. ὕστερον secundam vel
secundinam vocant.
Ubi jam membranis obvallata est seminis - confirmatio partium
pars interior et nobilior statim aggreditur - interiorum
nunc per totum seminis molem vagatur spiritus
et cum procreatrici facultati duae famulantur
immutatrix et conformatrix (qua seminis
materia alteratur et disponitur mox eodem fere
momento partium omnium spermaticarum (qua
stamina rudioribus quasi lineis et simul
adumbrantur tum tres ampullae spectat prin
cipum partium rudimenta et mille filamenta
vasorum et spermaticarum partium velut sta
mina [illegible] lineae.
Hinc iam spermaticarum partium fundamentis
singulae suo quaeque ordine proficiuntur. Nobili quae partes (qua
ores et magis necessariae omnium (qua ut tria prima et totum confirmantur
venae, arteriae et nervi. /
~~Ex ossi~~ partes duriores et solidiores ossa simul ossium confirmatio
figurantur [illegible] proficiuntur: nam ex ossibus

alia

alia celerius alia tardius proficiuntur. Costae, genua inferior, auricularum ossicula, claues, os hyoides primo duobus ossium acquirunt naturam. Brachij, tibiae et femoris ossa imperfecta sunt epiphyses: Max^la superioris, utriusque manus, spinae et dorsi ossa cartilaginea sunt tantum. Cur celerius fiant et perficiantur ad finalem causam necessitatem referenda est.

Tempus conformationis

Mares xxx. diebus foeminae xL. aut xLij proficiuntur.

De prima conformatione a sanguine

Altera foetus conformatio fit a sanguine menstruo ex quo carnosae partes. sanguis enim non prius affluit quam delineatae sint partes spermaticae affluit autem per venas umbilicales. parenchymata primo creantur, tum singularum partium caro, postremo musculorum carnes. primum parenchymatum est hepatis, tum cordis, postremo reliquorum viscerum.

De foetus Nutritione & quomodo naturales facultates exerceat.

caput Sextum

Prior foetus vita prima post conceptum diebus simplicissima est et sine nutricatu proficitur partium enim nullus est substantiae sed hic suo calore et spu insito fovet. nutritio vero incipit cum partes discretae et delineatae sunt. Nutritionis frequens. ea est ratio.

foetum

Foetus nutritionis ratio

foetus materno utero vasorum et membranarum in-
terjectu alligatur, ~~per oscula venarum~~ per oscula
venarum miro artificio coeuntia maternum san
guinem trahit, eumque purissimum. Hunc per ve-
nam umbilicalem, quae portae est propago et ad
proximam fissuram fertur, in hepatis corpus
refundit, ibique magis perficitur. mox per por-
tae radices crassior crudiorque eius pars in ventriculum,
lienem, et intestina distribuitur: cuius reliquiae
per splenicum et mesentericum ramum in cavi-
tatem intestinorum amandantur, ibique sensim
colliguntur, et diutina mora ita resiccantur,
ut et crassitiem et colorem atrum meconio similem
acquirant. Purior et magisque percocta san
guinis pars, in cavam truncum: a quo per ra-
mos ejus per rivulos, in singulas corporis
partes diffunditur. Sanguinis a foetu
profundentem suo munere partim per sudores et
halitum digeritur, partim a renibus traditur
et ab his per ureteres in vesicam transcolatur
a qua per urachon intra membranam amnion,
sudori concipiendo et urinae continendae dicatam.
Urachus non praeter situm musculum, nam qua mul
lum circa tempus foetui intestinum ad singu
gulas concocta reconde[n]da.

Quomodo vitales facultates exer-
ceat foetus caput Septimum

Vivit in utero foetus dissimili prorsus modo, quam dum,
in

quae facultates vitales operibus fetus — in lucem editus est: nam nec thoracem distendit, contra:
rium, quia spiritum aerem non ducit. nec vitales illos gignit
spiritus (quia materna suavit) nec denique cordis et pul:
monum motu opera agit, (sola quippe transpirat
per arteriarum pulsus ~~indiget~~ singularum partium
calorem fovet, conservat et reficit.

Dissimilis sane vita dissimilium organorum structu
ram et usum fecit. fungitur quippe vena arteriosa — quia vena arteriosa utitur in foetu
non venae sed arteriae munere: vitalibus enim defert — arteria venosa utitur in foetu
spiritus non sanguinem, quem accipit ab aorta: Arteria
vero venosa venae fungitur officio, sanguinem enim
crassum et rubrum defert ad pulmonum nutrimentum
quem accipit a vena cava. Quod ut fieret Natura — Vena cava per arteriam venosam anastomosis
vasa sane duo contigua venam cavam et arteriam
venosam amplo et rotundo foramine sociavit. Cuique
foramini membranam tenuem et pellucidam operculi
instar praefecit, ut sanguini a vena cava impetu
affluenti cederet, quo prohiberet vero ne sanguis in
cavam remearet: Venam vero arteriosam et aortam — Venae arteriosae et aortae anastomosis
quae delabuntur inter se aliquantulum breui quodam
canali arterioso obliquo coniunxit: ut ab aorta
ad venam arteriosam vitalis spiritus perveniret.
foramen illud (venae cavae et arteriae venosae) paucis post partum diebus ita
occaecatur, ut nullum illius appareat vestigium,
canalis vero aortae et venae arteriosae primo quoque diebus
videtur apparere, tandem ita coniungitur ut aliquando
oppilasse videatur.

De Motu & Situ pueri in utero, quae facultates sunt animales caput octavum.

quo foetus movetur — Movetur foetus in utero si mavis sine sensu:

si foeminae quam maris adeoque motus per conformationem proportio sit dupla./

Situs pulli in utero

Quod illud ita situs est in utero ut quasi contractus conglobatusque sedeat manibus genua apprehendens in qua caput dimittit, ut ~~utrinque~~ oculi utringue mammis pollicibus affixi haereant: nasus vero inter genua procumbat./

Infantis exclusio seu partus cap. IXum

partus causa

partus modus

Grandior & Calidior factus foetus altum aerem pro solidum postulat quod utrumque cum non potest suppeditare mater exitum sibi parat per calcitrando membranas quibus involvebatur dirumpit: Uterus vero distentionem hanc molestè ferens per foetus nimium aucti mole, onustus pro ea qua valet vi expultrice ad foetum excludendum connititur: atque tum ex parte foetus et uteri contentione prodit in lucem primo non in pedes aut oblique sed in caput: gravioribus enim sunt partes superiores prae umbilico tamen est stativa appensae [illegible] deorsum feruntur: Hanc foetus & uteri juvat contentionem tum Voluntarius parturientis conatus, qui fit contracto spiritu & depresso diaphragmate: tum obstetricis manus qua puerperam recte collocat, bene prodeuntem foetum molliter excipit, infeliciter prodeuntem dirigit, secundinas vero haerentes suaviter excipit./

qua parte prodeat foetus

feliciter partus causae adjuvantes

Tempora partus

Tempora huius partus sunt Septimus, octavus Nonus, decimus & Undecimus mensis: ante

Septimum

septimum mensem nullus est partus, sed abortum nec vivum foetus quia non perfecti. Quod ita mensem intelligimus solarem qui est xxx dierum. Qui in principio, medio aut fine septimi mensis nascitur septimestris dicitur. Septimum mensem ultimum circumscribit Hipp. Clxxxta diebus accedente diei particula. Finem septimi mensis designat tribus hebdomadum decadibus id est ijcd x diebus. Et ita de reliquis proportionatim

cur octimestres partus non vitales — Octimestres partus non vivunt quod duas afflictiones sibi invicem succedentes ferre non possunt. Nonus mensis maxime naturalis est /

Liber Nonus

Singularum thoracis partium brevis descriptio Caput Primum.

Thoracis circumscriptio — Thorax hic a jugulo et cartilagine xiphoide circumscribitur.

figura — Figuram habet oblongam, rotundam non exquisite sed antica et postica parte latam ut amplior pulmoni et cordi relinquatur capacitas.

structura — Thoracis superficies externa partim ossea est ad cordis robur et ad cavitatem effirmandam: cavitas vero ad faciliorem diastolem et systolem.

situs — Situs est inter supremam et imam regionem ut calorem influentem in singulas corporis partes aequaliter diffunderet.

Thoracis divisio — Thoracis partes aliae sunt continentes, contentae aliae. Continentes communes sunt quibus etiam hic propriae aliae sunt

cav ntae

cavitas, et quibus l. 6. alia ossea, cartilaginea et siue l. 2 et membranea aliis. dic. a. sunt plu... continentes propria et mediastinum. Contenta sunt Cor, pulmo, Vena cava ascendens, arteria magna, vena arteriosa, arteria venosa, oesophagus et nervus 6ᵃ conjugationis. contenta

De Mammis caput. Secundum

Mamma, ubera 6. μαζοὶ, μαστοὶ, τιτθοὶ, τιτθαὶ, τιτθία. In maribus ex cute, adipe et papillis conflatae sunt, nec usum suum nisi ornatum. In foeminis praeter haec adsunt corpora glandosa venarum et arteriarum myriadibus ab axillari et subclavio intertexta, quibus solicita facultas γαλακτοποιητικὴ insita est: ad papillam circiter glandula una ceteris major inest, cui aliae parvae subjiciuntur. Nervos accipiunt maxime conspicuos a costalibus.

Noa varia mammarum virorum structura

mammarum mulierum compositio: vena, arteria

nervi

Sitae sunt mammae in anteriore thoracis parte, quia copiosius eo affluit sanguis, tum quod regio illa calidissima est ad Lactis gratiam.

Situs

Mammarum usus in foeminis sunt varii 1° ad lactis gratiam pueri educationem

mammarum Usus 1°

2° ad viscerum contentorum robur 2

3° ad ornatum et viri delicias 3

4 ex 4

Mammarum extrema ... duo sive papilla aut pabula quarum substantia fungosa est papillam ambiunt circulus niger areola 6. ...

papilla quid

De Musculis Thoracis caput 3

Vide Librum quintum ubi ... ... est

De

seu nomina

De Diaphragmate caput quartum

Nom. varia — Septum transversum G. διάφραγμα aliis διάζωμα, ὑπόζωμα et περίζωμα L. cinctum, cingulum Maur. dissepimentum

definitio substantia compositio — Diaphragma musculus est carnosus et partim membranosus duabus venis (a cava ascendente) totidem arteriis (ab aorta) nervis utrinque duobus a spinali medulla quarta scilicet et 5a vertebra, nec non tunicis duabus superiore a pleura, inferiore a peritonaeo, foraminibus duobus perviis et praecipuum respirationis organum.

Situs — Situm transversum et obliquum obtinet diaphragma

Usus 1us — Diaphragmatis usus sunt tres 1us ut liberae respirationi inserviat.

2 — 2us ut hypochondria ventriculo, maxime vero separet.

3 — 3us ad faeces per inferiora excernendum.

De Pleura & Mediastino cap. 6

pleura quid — Pleura membrana est tenuis sed firmissima venis (ab azygo et intercostali) arteriis, nervis (a 6a conjugatione et spinae origata), a natura dicata ad pulmonum tutelam et ut mediam regionem pectoris omnes musculos colligat nec non vasa quae per costarum spatia excurrunt stabiliat et fulciat.

usus

mediastinum quid — Mediastinum nihil est aliud quam duplicatura pleurae dextram thoracis partem a sinistra dirimens: cujus longitudo est a jugulo ad diaphragma; latitudo a pectoris osse ad vertebrarum corpora.

usus 1us — Duplex est mediastini usus primarius est tum ad viscerum suspensionem, tum ad vasa firmanda stabilienda

2us — Cavendum est ne una parte laesa altera in illius contagium trahatur

partium

Partium in Thorace contentarum Breuis Enumeratio caput Sextum

Lege caput 1mum huius libri in quo de his actum est

Venae cauae ascendentis distributio Caput Septimum

De venae cauae ascendentis distributione copiose disseruimus L. 4. c. 6. huius operis.

De Arteria magna ascendente cap. 8um

Arteriae magnae ascendentis historia ex c. 10. l. 4 repetenda est.

De Pericardio caput Nonum.

Pericardium Hipp. χιτών [illegible] L. cordis involucrum vel Noia varia
capsula, arcula, casula dr. membrana est crassa substantia
& turbinata [illegible] quibus cor situm obtinendo. Vv: figura. Situs
[illegible] habet cordis [illegible] & peculiaribus à - vena
ramo subclauio [illegible] accipit a recur- nervi
rente sinistro. oriturque [illegible] a 4 origo
vasorum cordis tunica, & diaphragmatis [illegible] connexio
circulo valido alligatur. cuius usus est cordis usus.
tutela.

Cordi non immediate adhaerescit pericardium sed - aqua pericardii
[illegible] ab eo distat quam eius motus postulabat in usus.
quod spatium [illegible] serum & aquam conijcit ad
cordis refrigerationem in qua cor innatans mi-
nus grave esse animanti.

De Corde caput Decimum

Cor. 6. καρδία [illegible] cuius basis [illegible] Noa varia, dimi
nuevo

mucro viro nobis

Definitio Substantia | Definitur pars organica calida sicca [illegible] cavus adipe (ad cordis refrigerationem) venis & arterijs (coronarijs) [illegible] a b[illegible] villorum [illegible] propria [illegible] a natura destinata ad vitalem spiritum & sanguinem arteriosum gratiam.

Usus | Caro cordis dura est & crassa propter ipsius motum continuum & vim illam suam caloris influentem suum spiritum vitalium sicut mucrone caro solidior propter [illegible] fibras.

Figura, Situs, | Cor pyramidale est, situm in medio thorace, mole [illegible] [illegible] ad faciliorem systolem & diastolem in qua mucro ad basim accedit.

De Ventriculis, auriculis, vasis quatuor & Membranulis cordis cap. XI

Nomina varia | Ventriculi cordis G. γαστέρας Gal. κοιλίας Iul. poll. κόλπους L. Ventres, Sinus, Spirus, Thalamos, dormitoria. duo sunt dexter Sanguineus dictus

Numerus | [illegible] ad coni extrema non pertinet. Sinister [illegible] arteriosus & adversus ductus ad coni extrema prolonges dextro longior [illegible] [illegible] triplo crassiore obvallatus

Septum medium | Utrumque cordis ventriculum dirimit septum [illegible] medium [illegible] [illegible] miscentur. crassum & multis foraminibus pervium: ut a dextro in sinistrum spiritus facilius sit aditus.

auricula | Ad utrumque ventriculi latus duae sunt appendices membranosae auriculas vocant quarum dextra & amplior vena cava ostio praeposita: sinistra vero & minor in arteriae venosae orificio

Usus 1° | sita est. Earum auricularum usus multiplex est. 1° Ut venarum fortis intro occurrentium impetum

obtundant.

obtundam./

2° ut vena cava et arteria venosa in volutione cordis motibus disrumpantur. 2

3° ut folliculus instar cor refrigerandum 3

Quatuor sunt in corde vasa insignia: in dextro ventriculo duae venae, vena cava et vena arteriosa: in sinistro duae arteriae arteria venosa et aorta. Vasorum cordis numerus

Vena cava in dextrum cordis sinum satis magno ostio sanguinem ad pulmonum nutritionem et vitalis spiritus gratiam refundit: qui sanguis in dextrum receptus per venam arteriosam ad pulmones deferetur./ vena cava; vena arteriosa

Arteria venosa aerem in pulmonibus praeparatum defert in sinistrum sinum, fuliginosos vapores expellit et vitalem spiritum partim in pulmones diffundit./ arteria venosa

Arteria magna s. Aorta sanguinem arteriosum excipit et in omnes corporis partes distribuit arteria magna

Quatuor horum vasorum ostiis valvulae i. valvulae praefectae. Venae quidem cavae et arteriae venosae tricuspides s. trisulcae et τριγλωχῖνες sunt quidem duae hic ut quisque fuerit ostium non claudantur ut fuliginosis spiritibus semper pateret exitus: illi vero tres valvulae praepositae sunt. Venae arteriosae et aortae tria oscula sunt valvulae sigmoides. Usus valvularum venae est ut id intromissum fuerit in cor, per eadem vasa non refluat: aut quod aliquando e corde effusum fuerit in ipsum redire non possit./ valvularum usus

In cordis diastole valvulae omnes expanduntur, quia

distenditur

distensis tricuspidib multae velut rimae effici-
unt. Semilunares vero vasorum suorum ostiola
clauduntur in systole contrahuntur vero valvu-
lae tunc tricuspides et eae rimae clauduntur, quae
dilatatae efficiebant: Semilunares vero corru-
gatae fissuras committunt per quas liberior
egreditur sanguis./

De Pulmonibus caput duodecimum

Nomina varia — Pulmo organum est spirabile et vocale. Graecis
ἐρρασήριον. b. πνεύμων. Hipp. φάραγξ. ...
et molle. Plat. ἄρμα μαλακόν. Arist. cordis fla-
Situs — bellum et ventilabrum. Situs est pulmo in u-
Figura — traque thoracis amplitudine. Figuram pedis bubuli
habet in plures lobos diruptam, ne cum dorsum
flectimus comprimatur. Pulmo magnus est
Magnitudo — ut plurimum aeris contineat et spiritum cordi be-
Temperies — ne diutius calidus et et siccus a thorace
Substantia — moventur vacuus. Carne constat levi,
rara et spongiosa, qua triplici vasis sustinetur,
vena arteriosa, arteria venosa et aspera arteria.
coeunt arteria venosa oscula cum osculis aspe-
rae arteriae et artificio, ut aeri et vaporibus fu-
midis liberior patebat ingressus spiritusque sed non
sanguini et cartilagine tribus nisi impulsu et pro-
tractus. Tunica tenui obducitur ne gravior redda-
tur pulmo, tum ut per eam sua pondera facili-
us. Tunicam hanc pauci attingunt nervi a
6a conjugatione nervorum pulmonum substantiam. Cordi
committitur per venam arteriosam et arteriam veno-
sam: dorso per asperam arteriam./

Pulmonis usus sunt varij: 1.us ad vocem edendam pulmo inservit. 1
2.us ad aerem praeparandum. 2
3.us ad cordis refrigerationem 3
4.us ut sit velut substaculum quoddam cordis./ 4

De Collo et eius partibus caput XIII.

Collum vel αὐχένα seu τράχηλον dicebant cuius partes sunt exteriora vel interna: exteriora antica, ~~vel~~ postica vel lateralis; pars anterior λαιμὸς seu δειρή dicitur guttur, gula, jugulum, pars superior βρόγχος quibusdam vulgo morsus seu pomum Adami appellatur: inferior ὑποδειρίς: cuius pars anterior quae juxta claviculas cum pectore jungitur κατακλεὶς et παρασφαγὶς vocatur. Cavum quod est inter utramque claviculam σφαγή vel jugulum. posterior colli pars αὐχήν vel cervix dicitur cuius pars superior τένων ~~tendo~~ λόφος λοφία vel tendo dicitur: cavum vero inter [illegible] [illegible] vertebram ἐπισφαγεὺς fovea Latinis appellatur: Pars inferior qua dorso committitur ἐπωμὶς dicitur: Laterales colli partes sub auribus παρωτίδες, quae in parotidibus ad arterias arteria lateralia tendunt τέθρα vel cornua. Tibbia partes laterales seu cavitates vertebrae adnatae παραλοφίαι.//

nova varia colli divisio

. Internarum partium aliae sunt anticae, posteriores colli posticae aliae: Anticae sunt aspera arteria, larynx interna, eius musculi, jugulares venae, carotides arteriae, nervus 6.ae conjugationis cum recurrente, oesophagus et musculi quidam capitis et colli. posticae colli partes sunt musculi scapulam extendentes, scapularum levatores et

trapezius

sepletis vertebris, medulla spinalis prorsus quamplurima./

De Aspera Arteria caput decimum 4um

Noīa varia — Aspera arteria est βρόγχιον. βρόγχος Hipp. ἀρτηρίη καὶ τραχεῖα Lactantio spiritalis fistula

Et situs — est vero pars organica ex cartilaginibus semicircularibus, tunicis exteriore et interiore, venulis arteriolis ac nervis constans a natura dicata

Usus — ut aerem in pulmones adducat, fumidosque vapores ab eodem pulmone excipiat.

cur aspera arteria non est tota cartilaginea — Totum arteriae corpus cartilagineum non est quia ad inspirandum dilatari et ad expirandum contrahi oportebat./

Tunica — Interior asperae arteriae tunica [deleted] est crassior ut ab his a cerebro defluentur acrimonia laederetur siccaque est moderate ut vox esset magis sonora.

Aspera arteria ubi ad jugulum pervenit bifido distracta in pulmonibus numerosa ramorum serie spargitur inter venam arteriosam et arteriam venosam media, ut ab illa sanguinem trahat, per istam aerem transmittat, ab eaque fumidos vapores excipiat./

De Larynge caput decimum 6um

De Laryngis cartilaginibus lege caput 8um L. iij. De eiusdem musculis vide c. xx. l. 6. Laryngis musculi proprii nervos sine a recurrentes dicto. Hi vero ortis sunt laryngis musculi aut ab inferioribus partibus aut a media basi tyroidis oriebantur: nervus a. aut in

Nervi laryngeque unde

caput, cum in verticem insereretur, erat necesse ad finem: oportuit inferiora ab inferioribus partibus venire non a spinali medulla quae commune: nervorum oportuit obliquum esse ideo a cerebro quos ideo reflecti oportuit instar ductarum funium q[ue] ... trajectum, ut sic essent obtensi p[ro] validiores./

Venae p[ro] arteriae et Larynx a jugularibus venis et carotidibus.

Ad latera laryngis duae sunt glandulae glandulae ... suo subditas parotes irrigantes./

De Epiglottide & Glottide cap. XVIII

De epiglottide lege cap. VII. l. 3.

Glottis rimula est ex duobus arytenoides processibus. Glottis efformata.

Inter glottida et epiglottida duo sunt sinus in sinus branchij aeris conceptacula./ v. c. VII. l. 3.

De Oesophago caput decimum VIII

Gula. Lat. cibaria fistula, Gr. οἰσοφάγος, σόμα nom. varia ... Arab. unde ductus est a faucibus ad ventriculum pertingens quo cibi et potus primum q[uo] agitati p[er] motibus linguae detrusi in ventriculum illabuntur.

Oesophagus aspera arteria supra extensus ad situm ... usque thoracis vertebrarum, fistulae ubi paululum ad dextram inclinat, ut aortae cedat.

figuram et oblongam, rotundam p[ro] satis capacem figura

membranea

membrana — Membranae duae sunt quarum exterior tota fibrosa et carnosa villisq. constat circularibus et transversis quorum ope alita trudituq. ventriculum. Si rectorum circularium contractio ab ore incipiat et e ventriculo noxia pellit. et vomitum si deorsum contractio ab orificio ventriculi incipiat. Tertiam tunicam et a ligamentis vertebrarum

Venae, arteriae, nervi — Venae et a vena cava. arteriae ab aorta, nervi a 6a conjugat. stomachicae dictae

Glandulae — In medio oesophago duae sunt glandulae quorum usus est ut transitum expeditiorem praebeant cum fit profundam.

Connexio — Connectitur oesophagus ori et ventriculo pro corporis continuitatem, arteriae asperae, dorso et viciniis partibus fibrarum, membranarum et vasorum interjectu.

Liber Decimus

De Capitis, figura, situ & Magnitudine, caput Primum

Nom. varia — Caput s. κεφαλὴν κάρηον, κάρηνον [illegible]. Hom. κόρσια et aliis κάρα, κόρυς, κόρσος. κρανίον circumscribitur vertice et prima colli vertebra. contra Lege c. by. libri pri.

Singularum capitis partium breuis descriptio caput Secundum

capitis diuisio — Caput diuiditur in partem capillatam & non capillatam

capillatam: illa τριχωτὸν L. caluaria: sive ὑπὸ πρόσωπον; πρόσοψις L. facies pro vultus dicitur.
Partis capillatae circumscriptio περιφέρεια pro στεφάνη cuius pars anterior βρέγμα, sinciput; posterior ἰνίον Scotis vocatur: media κορυφή, μεσοκράνιον, ἑλιγμὸς L. vertex dicitur. Laterales partes κρόταφοι, κόρσαι, κόῤῥαι L. tempora. — *partis capillatae divisio*

Universa caluaria partes aliae continentes, aliae contentae: continentium quaedam communes, quaedam propriae. Communes sunt pili, cutis, panniculus carnosus: propria, pericranium, ossa cranii & propriae meninges duae, dura & tenuis. Contentae sunt cerebrum, cerebellum & Nervi. — *capitis alia divisio*; *communes ~~propria~~*; *propria*; *contenta partes*

De partibus continentibus communibus ac primum de Pilis c. iiii.

Pili s. τρίχες partim cum aliis sunt συγγενεῖς, ut capitis, superciliorum & palpebrarum: vel ὑστερογενεῖς, ut pubis, alarum & menti. — *Nóa varia pilorum divisio*

Pilorum tota congeries κόμη, coma, λάχνη: in Viris caesaries: in mulieribus coma: separatio a vertice ad frontem protensa est λύσωμα, λύσωσις L. discrimen, aequamentum. Cumulus in fronte πρόκοτα: in occipite χαῖτα L. iubae, crines. — *partis capillatae divisio*

Primus eorum exortus in temporibus ἴουλος L. lanugo, radices pilorum nascentium ἴονθοι.

Pilorum materia duplex est ex qua et in qua. Materia pilorum causae

caā maālis — ex qua generantur pili excrementitiis est 3ª coctionis Maā in qua cutis est moderate sicca & rara;

Efficiens — Efficiens est calor moderatus: forma pro accidenti

fōalis — quadam designatur colorum scil. figurarum & situs etc.: Color est producenti similis est

finalis — finalis pilorum caā triplex est sultorum partium tutela, ornatur, & fuliginum excretio./

De cuticula cute, & panniculo carnoso capitis caput Quartum

De his lege l. 5. nota in cuticulam in capite crassiorem esse & cutem exquisito sensu non esse praeditam./

De partibus continentibus proprijs ac primum de Pericranio c. 6.um

pericranium quid — Pericranium membrana est densa & solida nascitur a crassa meninge villorum beneficio quos per suturas emittit

obseruāo — Obserua pericranium versus caluariam vlaris nisi qua parte spatia musculus oritur dnuil fronto & supra crotaphitarum vsq ad ossa jugalia,

De Cranio caput Sextum

Lege caput 67. 68. etc. l. 5ti vbi de cranio abunde actum est./

De Membranis Cerebrum velantib ac primum de dura meninge c. 8um

Noā varia — Cerebri membranae Arab. matres appellant & μήνιγγας

μήνιγγας Erasist. ἐπιχοροειδὰς Poll. ἐκλαμίδας.

Exterior membrana dura mater appellatur figura duræ meningis
sua & magnitudine ossibus calvariæ proportione res- figura, magnitudo
pondet: basi calvariæ adhæret fortius, inter quam par- connexio
tem sita est glandula pituitaria, alligatur ex ramis &
villorum interjectu, utrique membranæ communi et ve-
narum interventu. Reduplicatur in capitis vertice,
cerebrique partem dextram à sinistra disjungit & ad di-
midium ejus cerebri pertingit, quæ duplicatio falx dicitur falx
posteriore parte quadruplicatur cerebrum a cerebel-
lo dirimit.

Inter has duræ meningis duplicaturas 4or sinus Sinus cerebri quatuor
conspicui sunt qui vasorum loco sanguinem per ce- eorum usus
rebri substantiam effundunt ad ipsius nutritionem &
spirituum animalium gradum. Ex his sinibus duo sunt sinus duo laterales
laterales eorum exortus est juxta magnum occi-
pitis foramen & finiunt ad suturam lambdoidem
proximum ubi coëunt ambo. Ex horum coalitu 3us 3us sinus
nascitur sinus, qui per sagittalis suturæ longi-
tudinem excurrens ad narium ossa fertur & torc-
cular dicitur. 4us sinus omnium brevissimus inter cerebrum 4us sinus
& cerebellum collatus, ad cerebri clunes finitur.
In cerebro et duræ membranæ venarum orificia dicta
sunt sparsim, arteriarum sursum.

Duræ meningis usus multiplex est. 1mo ut cerebrum Duræ meningis usus 1us
& spinalem medullam tegat aliis ita ut ab extrinse-
cus irruentibus injuriis tueatur.
2o ut cerebrum in dextrum & lævum, in anticum & 2us

posticum

speciem divinae:
3° ut ossi caluariam nutrientibus vasa excipiat./

De Tenui meninge c. viij.

cur pia mater tenuis sit — Quia mater tenuis est, ut ossi cerebri simul ac ei insinuet: tum, ne gravitate sua cerebro sit molesta: tum denique ut vasa per totum cerebri corpus deducat, et dicitur χοροειδής s. secundina.
Haec membrana immediatum est cerebri velamen, per ejus profunditates sinus ventriculos penetrat, sed non ad ventriculos usque cerebri non a superioribus partibus sed ab inferioribus.

De Cerebri praestantia, situ, figura, magnitudine, substantia, temperie, motu, sensu & Usu cap. Nonum

cerebri praestantia — Cerebrum non modo sentiendi sedes et motuum προαιρετικῶν artifex est sed & sapientiae, mentis, judicij & cogitationum est domicilium cui omnia famulantur et cujus gratia totum corpus constructum
Situs — est. in editissimo loco situm est capitisque continentia
figura, magnitudo — figuram refert. Magnum est ob principum facultatum, quae maxime spirituum indigent copia varietatem
Substantia — Cerebri substantia mollis est tum ut idolorum facilior fiat impressio: tum ut flexibilis magis sine nervis et tum etiam quod spiritus magna est spiritualis, tum etiam
temperies — finis ut spiritus essent limpidissimi. frigidum est cerebrum ne spiritus cum tenuissimi tam cito evanescerent.

cerebri

Cerebri usus est ad interiorum sensuum et principum facultatum functiones edendas et ad spiritus animales generandos. — cerebri usus

Movetur cerebrum motu naturali ex suo proprio et peculiari ad animales spiritus generandos, temperandos et expurgandos: tum alio extraordinario quippe in diastole trahit ex mirabili plexu spiritus et e naribus aerem: in systole interiores sensus coarctat et animales spiritus a superioribus ventriculis in tertium quartumque, tum in subiecta organa profundit. — motus cerebri — motus cerebri usus

Sentit cerebrum ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς — sensus

De Singulis Cerebri partibus cap. X.

Cerebri partes duae sunt anterior et posterior. Anterior ἐγκέφαλον et cerebrum dicitur: posterior cerebellum. Cerebri portio superior κιρσοειδής i. varicosa dicitur: inferior τυλῶδες σῶμα aut callosum corpus appellatur in quo duo sunt ventriculi anteriores vocat Gal. ventriculus superiores; figuram referunt auricula sua. Siti sunt in medio cerebro. omnium sunt amplissimi quod spiritum crassiorem continuant et gemini ne uno laeso alterius functio animalis tam [illegible] intercipiatur. Eorum usus triplex est ad spiritum animalium praeparandum. 2us ad inspirandum et expirandum. Utroque fit plexus choroidis ope. 3us ad odores suscipiendos et sic fit processuum mamillarium beneficio. — cerebri divisio — ventricul. figura — situs — cur gemini — usus — 1us — 2us — 3us

Plexus choroides siti sunt in superioribus ventriculis — plexus choroidis situs

Suntque

plexus choroides quid — Suntq[ue] venarum et arteriolarum textura labyrinthaea, per tenuiorem membranam, sursum ascendentes portiunculam comprehendentes in quibus coquitur attenuatur et praeparatur animalis spiritus.

processus mamillares — Processus mammillares ab ima parte ventriculorum superiorum ad narium ossa cribri instar perforata, feruntur, tum his velantur membrana.

Septum lucidum — Ventriculos hos superiores discludit Septum lucidum, speculum lucidum s. lapis specularis

Camera — Fornix s. Testudo b. Corpus ψαλλοειδὲς, vel ψαλλοειδὲς et καμάριον corpus et camerae modo constructum tribus quasi columnis suffultum et

us[us] camerae — tribus arcubus constans: cujus usus est ut cerebrum sustineat ne tertium ventriculum comprimat.

Tertius ventriculus quid sit — Tertius ventriculus sub camera situs est, estq[ue] aliud nihil quam duorum superiorum concursus et communis cavitas in quam utrique simul humor suum deponit. Ex hoc ventriculo duo producti

infundibulum — ducuntur: quorum alter ad cerebri basim descendit in cujus extremo portiuncula quaedam tenuis membrana, primum latior, deinde angustior infundibuli instar conspicitur quam πύελον, χοάνην et pelvim

infundibuli usus — et infundibulum vocant per quod cerebri pituita

Glandulae pituitariae situs et usus — transcolatur. pelvi huic subjicitur glandula pituitaria quae cerebri superflua excipit et per cuneiformia foramina in palatum perpetuo instillat: ad latera apophyses clinoideos plexus choroides apparet

S

s. rete mirabili Galeni;
Alter 3.ii ventriculi ductus via est a 3.o ad 4.um 3.ii ventriculi 2.us duct.
Sinum, in qua plures sunt particulæ 1.o q. Glan
dula pinea s. κωνάριον cujus via est venarum conarii usus
venarum & arteriarum cerebri sic firmamentum
ut pateat spiri[tu]i ani[mali] a 3.o in 4.um Sinum aditus.
Conario a tergo utrinq contigua sunt corpuscu
la quædam rotunda seu duriuscula quæ γλουτια nates
s. nates vocantur sub quibus testes apparent testes quorum fissura anus d[icitu]r.
Horum usus est in canalibus tertij ventriculi in
4.um efformandis.
Quartus sinus cerebello et spinali medullæ 4.us sinus
com[muni]s est Calami scriptorii aptati figuram re
fert, quare calamum Herophilus appellat. in
p[rinci]pio 4.i sinus siti sunt processus vermiformes proc[essu]s vermiformes
qui cerebelli non cerebri sunt particulæ meat
tum a 3.o in 4.um ventriculum s[e]r[v]antes.

De Cerebello caput Undecimum.

Cerebellum s. παρεγκεφαλίδα, επεγκεφαλίδα &c. ἐγκ Noa varia
κρανον vocan[t], situm in occipitij cavitate, 4.r q[uo]stat situs
partibus quarum duæ laterales sunt, duæ in me structura
dio constitutæ sunt q[ue] processus vermiformes: quoru[m]
alter anterior, meatum a 3.o ad 4.um Sinum apertum
retinet: alter posteriori parti spinali medullæ in
cumbit et versus 4.um Sinum reflectitur, quod ap[er]
tum conservat./

De Spinali medulla caput duodecimum

Spinalis medulla s. μυελὸς ῥαχίτης partim a Noa varia
cerebro

dimisio Cerebro partim a cerebello oritur. dividiturque in eam quae est intra calvariam et eam quae est extra calvariam: ab illa septem nervorum paria oriuntur et processus mammillares praecipua odoratus organa: ab hac vero tot nervorum paria oriuntur quot sunt vertebrarum foramina. praeterea haec medulla motum non habet systoles et diastoles ut cerebri substantia./

Liber Vndecimus

De faciei dignitate & partibus cap. 1.^um

Nova varia faciei divisio Facies ἢ πρόσωπον duabus constat partibus superiore et inferiore: superior, frons seu vero μέτωπον dicitur: inferior facies dicitur.

Alia faciei divisio Rursus faciei partes aliae sunt continentes, contentae aliae; continentium quaedam communes sunt quaedam propriae. hae sunt musculi faciei et ossa moventes./

Sensus omnes in facie locatos esse: cur quinque tantum sint & Luce sui visionis praestantia caput secundum .

~~Vide~~ pag. 914./

De oculorum praestantia cap. Tertium

Vide pag. 916./

De oculorum structura in Vniversum caput quartum

Nova varia figura Oculi ἢ ὄμματα, ὄψεις rotundi sunt sed aliquantulum

oblongi

oblongi, ad capacitatem, robur et agilitatem. Siti sunt — Situs
in editissimo loco anteriori qua anteriorsum monstrant
aal, in profundo ut tutiores essent et minor spirituum
fiat dissipatio. duo sunt ob necessitatem. substantia — ambiunt - substantia
oculorum mollis, lubrica, splendens et pellucida
est ut celerius rerum omnium spectra, colores, imagi
nes exciperet. Hi oculi sunt temperato frigido et humido — temperam.
Committuntur cerebro per opticum nervum. — connexio

De singulis oculi partibus ac primum de musculis caput Quintum

De oculorum musculis actum est l. 6. c. xij.

De Tunicis oculorum caput Sextum

Oculorum tunicae sunt sex. 1a ἐπιπεφυκὼς L. — tunicarum numerus 1a
adnata, insensilis, candida, pinguis, consolidativa
album oculi et fundamentum nascitur ab ultimis
pericranii oris, nec totum oculum tegit sed ad cir
culum desinit iridem seu στεφάνην et γραμμὴν
κυκλοτερῆ vocant. Cuius usus triplex est. 1us — adnatae tunicae usus 1
ne ossium duritie laedatur oculus. 2us ut capiti — 2
connectat oculum ne in violentis motibus [illegible].
3us ut oculi musculos propriis sedibus firmet. — 3

2a Tunica κερατοειδὴς et σκληροειδὴς cornea et — 2a tunica
dura dicitur oritur a crassa cerebri membrana optici — ortus
medullam ambiente totumque oculum circumdat. Va
sorum est quasi cava sed aliter ab uvea mutuatur.
Eius duplex est usus 1us ut sit crystallini pro — usus 1
pugnaculum. 2us ut tenuiores tunicas et sedes? omnes — 2
complectatur.

Tertia

Liber Undecimus

3a tunica — Tertia tunica ῥαγοειδὴς ῥώξ. χοροειδὴς dr.
ortus — Uvea. oritur a tenui membrana, nervum opticum In-
vestiente, totum oculum ambit, nisi parte anteri-
ori, qua rotundo ac satis exiguo foramine per-
pupilla quid — viā est. ὁ κόρη γλήνη L. pupilla, pupula, nigrū
oculi & fenestra oculi dr. Sola haec inter oculi tuni
usus 1 — cas varie est colorata: cujus triplex est. 1º ut cry
stallinum defendat, ne cornea laedatur duritie
2 3 — 2º ut reticulari & corneae alimentum suggerat. 3º
ut colore nigro & caeruleo dissipatos spiritus re-
colligat & lucem externam splendoremque refringat./

4a Tunica — Quarta ἀραχνοειδὴς ambiens crystallinum
ambit immediate vitream cavam.

5a tunica — Quinta ἀμφιβληστροειδὴς s. reticularis dr. oritur
ortus — a medullari optici nervi substantia dilatata. Ser-
usus — vit ad spiritus per totum oculum diffundendum & spectra
s. species intentionales ad cerebrum defert

6a Tunica — Sexta ὑαλοειδὴς s. vitrea dr. estque processus quidam
ortus — choroidis crystallinum vitreo alligans firmissi-
usus — me, eumque aqueum a vitreo secernit./

De Humoribus oculorum cap. Septim.

Tres sunt in oculo humores Aqueus, crystallinus &
Vitreus./

Nom. Varia — Aqueus humor ὁ ὑδατώδης, λεπτός, καθαρός, ᾠο-
Situs — ειδής L. albugineus, tenuis, aqueus. Situs est
Usus — anteriore parte ut externi luminis splendorem affa-
tim irruentem quodammodo infringat: & crystalli-
num nec non uveae interiorem partem suo humore irriget
ne a perpetuo motu exsiccentur,

crystallinus

Crystallinus s. glacialis hor, gutta, grando b. χρυσταλλοειδὴς ὑγρὸν, φακοειδὴς & δισκοειδὴς di- — Noá varia
Sunt qui oculi centrum, alii oculi, speculum inte-
rius vocitant. Huius signum substan aquea est den- — Substan
sa, h. e. crystallino modo concreta in figura ac Sidi-
is & simulacra sim, colores omnes apparere, et in
colorum omnium spes citissime accipiat. Situs est — Situs
in medio oculi amplectitur, anteriore parte albugi-
neo: posteriore vero vitreo veluti innatat./

Vitreus hor b. ὑαλοειδὴς Situs est posteriore par- — Noá varia
te, in crystallinum admittendo, propterea in medio
concavus est. Cuius Sua triplex est Vsus, 1 in — Vitrei Sua triplex Vsus 1 2 3
crystallino alimentum praeparare. 2 in crystallinum
a membranarum duritie tuetur. 3 in Visibus
spiritus ad glacialis illustrandum continuat./

De Caeteris oculi partibus, neruis, venis, arterijs, Spiritibus, adipe, glandulis

Caput octauum

Oculorum nervi duo sunt optici & tolidi et mouentes. — nervi
De Sua actum est c. xbij L. 4 de Illis vero l. e.
xbj.
Venae Sunt oculi & arteriae quamplurimae. — Venae, arteriae
illae a jugularibus: haec a carotidibus.
Spiritus sunt visibiles pro nervos, vitales, pro venas, Vi- — Spiritus
tales pro arterias,
Adipe exiguus oculos oblinit ne in perpetuis — adipe
motibus aestuent & exsiccentur, 1
Caruncula s. glandula duae sunt in anteriore an- — glandulae
gulo Sita quarum Vsus est in Serum a cerebro — Situs et Vsus
defluentem

defluentes excipiunt, oculos irrigant, et ad- motum aptiores reddunt./

De Oculi externis partibus ac primum de palpebris caput Nonum.

Noīa varia — Palpebrae s. βλέφαρα, ὀμματόφυλα, καλύμματα et ἔλυτρα duo, de quorum actione c. 4. l. 3. de earum musculis c. 7. l. 5.
palpebrarum extrema, quae dormientibus nobis coeunt, Rufus χηλὰς et Ungulas vocat.

De ciliis & Canthis seu angulis oculorum caput Decimum.

Noīa varia — Cili palpebrarum cilia s. βλεφαρίδες, s. κτένια

Usus ciliorum — ταρσοὶ duo. Quorum usus est invisibiles spiritus et radios ab oculis manantes dirigant et simul cum palpebris oculos ab extrinsecus occursantibus tueantur. Superioris palpebrae pili sursum versus inflectuntur, ut si recti essent umbram oculis inducerent; inferioris palpebrae cilia deorsum incurvantur./

Anguli oculorū divisio — Oculorum anguli s. κανθοὶ duo bini sunt: alter juxta tempora minor, externus, sylvestris s. παρόπτιον: παρωπιον dicitur: alter juxta nares et magnus, internus, domesticus s. ἐγκανθὶς, ῥαντὴρ et πηγὴ dicitur.

De Superciliis caput Undecimum

Noīa varia — Supercilia s. ὀφρύες, s. τὰ πάσματα ὀμμάτιον duo, eorum pars naribus proxima ὀφρύων κεφαλὴ i. caput dicitur: pars ad tempora accedens, eorum finis,

cauda

Cauda. Spatium inter utrumque supercilium μεσό-
φρυον et μετώπιον i. intercilium et glabellum
dr. Superciliorum [illegible] est ut oculorum a [illegible]
nimis possibilem./

De Auditus organo ac primum de Aure externa quam Auriculam vocant caput Duodecimum

Aures L. οὖς, ὦτα et ὤατα, ἀκοαὶ in sublimi loco sitæ sunt quia sonum recipere debent. — *Nomina varia* — *situs*

Auris duplex est externa et interna: externa auricula dr. semicircularis est cuius pars superior πτερύγωμα i. ala s. pinna, externa quæ ambitur ab anteriori in interiorem retundus κισσοειδὴς et χυτροειδὴς gibbosus et cubiformis dr. dimidium orbis s. semicirculus sub hoc ambitu rotundus et in [illegible] [illegible] vocatur. — *divisio*

Concavum internum totum κόγχη et κογχίον conchula dr.: cavitas juxta meatum auditorium in qua sordes colliguntur κυψέλη, alvearium dr.: inferior pars pinguior et carnosa ab ala pendens λοβὸς vel lobus partes est inferiorem et superiorem; — *lobi divisio*
inferior προλόβιον superior ἀντιλόβιον dr. tota auricularum circumductio ἕλιξ vocatur./

De Aure interna, quæ verum est auditus organum caput decim. tertiũ

Auris interna et eius cavitatem describit l. [illegible] 2. c. 12. observa in 2a auris cavitate dari quædã

ductum

ductum cartilagineum qui ad palatum fertur pell-
valeulam [illegible] quod ab aure effluxit in ore in
ductus auris ad os vsus — auditus externo iamvero non fit Sique ductus Vsus
est aeris vernaculi expurgatio: tum in aedi [illegible] [illegible]
[illegible] patere per hanc viam aditus /
blandula — Sub auribus [illegible] ante conspicua sunt glan-
dulae parotides dictae [illegible] cerebri emunctoria /

De organo odoratus caput XIV.

Noa Varia — Nasus [illegible] ῥὶς, μυκτὴρ, μυξωτὴρ, ῥώθων, di-
Vsus 1 — citur multiplex est vsus. 1 in odorum spiritus ad cere-
2 — brum ferantur 2 ut aer ducatur tum ad pulmo-
3 — nes tum ad cerebrum ad spiritus aalis generandum 3 ad
4 — muccosum cerebri [illegible] expurgandum 4 ad [illegible]
5 — vocis formatum 5 ad ornatum.
De nasi fractibus aliis Lege c. 6. l. 3. et c. 14. l. 5.
Vena, arteria nervi — Venae [illegible] Nasus a jugularibus: arteriae, a
carotidibus: Nervos a 3a conjugatione
membrana duplex — Exterior membrana nasi cutis est adipe destituta;
interior crassa est tum ut patula sint perspiratio na-
[illegible]: tum ut lubrica sint in muccosa illuvie [illegible]
Nasi [illegible] ob rotunditatem σφαῖριον dicitur, glo-
bulus, orbiculus: [illegible] vero qui in naribus
nascuntur vibrissae vocantur /

Nasi interni descriptio caput XV.

Nasi interni duae sunt partes os ethmoides de quo
processus mammillares quid — Lege c. 15. l. 2. et processus mammillares q.
nervi sunt mollissimi a cerebro prodeuntes, mem-
branis dura [illegible] tenui ut reliqui nervi non velati
Vsus — qui quia spiritu pleni sunt [illegible] vaporosi facile odorum
species recipiunt [illegible] praecipua odoratus ora
organa /

Liber Undecimus

De cæteris faciei partibus externis, Genis, Labijs, mento caput xvi[um]

Gena duplex superiora & inferiora, ἄνω καὶ κάτω γένυς | genæ divisio
illius pars superior μῆλον dr̃ malum Hipp. χόνδρος | malum quid
προσώπου. pili qui 1° faciem vestiunt ἴουλοι: inferior | pili faciei
mala pars γνάθος bucca dr̃. Locus sub naribus | bucca
ad labium pertingens μύσταξ, et ὑπόρρινον: labij su-
perioris cavitas aut sulculus φίλτρον: in eo
pauli pili 1° prorumpunt adeo προγένειον sive
prolabium vocant, dum augeri sunt pili μύστακες
Labia s. labra G. χείλεα duo sunt superius & | Labia
inferius ἀνώχειλον et κατώχειλον: eorum | prolabia qd
prominentiores partes prolabia dic. προχειλίδιον,
προβολὴ χείλεος. rubentes eorum partes προσώπου
τιμαί aut ῥαγάδες. foramen medium στόμα, os: | os
inferioris labij pars in acutum desinens mentu[m] | mentum
dr̃ G. γένειον, γένυς, πώγων: menti fovea υπο- | menti fovea
γη, τόπος dr̃, acutior menti pars ὀξυγένυς: pars
menti carnosior ἀνθερεών: in mento barba apparet
quæ cum incipit χνοῦς lanugo dr̃, cum adolescit
πώγων: pili vero barbæ γενειάδες dic./

De ore & partibus in eo contentis

caput decimum septimu[m]

Os G. στόμα καὶ λογεῖον Hom. μάσαξ dr̃ eius du- | nõa varia
plex est usus primarius & secundarius: primarius | Usus primus duplex
duplex: alter ut alita in ventriculum ingerantur; | 1
alter ut spiratus in pulmones admittatur ad vocem | 2
edendam, tum ad nutritionem, spirandum et expurgandum

vitalia

Edauina — Vitalis spina. Edauina vsus est vt vomitu ventriculi, et spiritum thoracis ac pulmonum expr[essum] extrudita foras propellantur/

Gingiuarum vsus, diuisio — Gingiua h. οὖλα dicu[ntur] quarum vsus est ut dentibus in alueolis firmandis. earum pars exterior ἔξουλον vel interior vero ἔνδουλον: commissio χαλινὸς i. frenum. dentium Historiam lege c. xx. l. 2.

palati variae appellationes — Palatum pars est superior oris. L. testudo et palum oris dicitur. h. vero οὐρανὸς, οὐρανίσκος, ὑπερῷον.

Vuula quid, nomina varia — Vuula caruncula est fungosa à palato juxta narium meatus in os propendens. Haec dum sana est γαργαρεὼν i. gurgulio et πλῆκτρον dicitur: dum male affecta est si superna sede tenuior sit infima crassior, instar vuae pendentis σταφυλὴ i. vua [vel] vuula dicitur: si vero tota teres sit κίων i. columella vel. cuius vsus

vuulae vsus — est vt aeris frigidioris inspirati impetum frangat ne in pulmones tam subito irruat./

fauces — Fauces h. φάρυγξ totam eam capacitatem denotat, quae hiante ore percipitur dicitur et ἰσθμός

Glandulae faucium, earum vsus — Glandulae duae juxta fauces collocatae παρίσθμια h. tonsillae dicuntur quae fauces, os et linguam saliua irrigant perpetuo./

De Lingua caput decimum octauum

linguae diuisio et appellationes — Lingua h. γλῶσσα h. γλῶττα dicitur quae basis latior est et ὑπογλωσσὶς dicitur, finis acutior προγλωσσὶς: superior pars ἐπιγλωσσὶς: excauatae utrinque χηραμοὶ et παράσειρα

compositio — Carne constat sibi propria molli, raua, laxa dignoscendis saporibus max[im]e idonea./

membrana — Membranam et sibi a palato eorum eamque tenuissimam

neruorum

Nervorum tria sunt paria. duo sexta & quarta conjugat. priora duo per tunicam expanduntur & gustui inserviunt: Tertium in linguae musculos ad motum & loquutionem divaricatur — *nervi linguae* — *nervorum usus*

Lineam est in medio sui διχοῦν vocat Hipp. i. medianam

Venae duae sunt sub lingua ranulae vocant a jugularibus prodeuntes totidem arteriae a carotidibus — *venae & arteriae* — *earum ortus*

Medio inferiori linguae corpori ligamentum validissimum subjicitur, cujus auxilio suffulta lingua mollities, facilius vibrari ac produci potest.

Externae parti linguae funiculus adnascitur, quem linguae fraenulum vocant — *fraenum*

Linguae usus sunt saporum perceptio, loquelarum expressio & deglutitio — *linguae usus*

de linguae musculis lege cap. xvij. Lib. quinti

Liber Duodecimus

Brevis artuum descriptio cap. 1um

Artus b. κῶλα, μέλη, ἐκφυάδες duo sunt superior & inferior: superior Manus dr, dividiturq in brachium, cubitum & extremam manum. Brachium, summus, armus b. ὦμος, ἀκρωμία, ὠλένη, dr. cujus caput supremum ἀκρωμία & ἐπωμίς vr caput infimum ἀκρωλένιον. cavitas sub summi articulo axilla & ala vr b. μασχάλη, μαλη. 2a manus pars b. πῆχυς, ὠλένη, ἀγκών l. cubitus, ulna, lacertus: cujus ad brachium commissura ... flexura vero cubiti protuberantia ἀγκών dr Tertia pars manus extrema b. ἀκρόχειρ & χεὶρ ἄκρα vr, cujus tres sunt partes καρπός b. brachiale μετακάρπιον

Nomina varia — *divisio manus* — *Brachii appellationes variae* — *cubitus ejusque variae appellationes* — *extremae manus nomina & divisio*

Liber Duodecimus

μετακάρπιον . postbrachiali . δάκτυλοι . digiti./

De Totius manus partibus cap. 2dum

De vena [illegible] cap. 6 l. quarti. de arteria . cap. x eiusdem libri . de nervis cap. 19. l. 4i de musculis cap. 23. 24 [illegible] l. 5i . de ossibus cap. 32. 33 & 34 . l. 2di ./

De manuum præstantia caput Tertium

Vide pag. 983 . anatomiæ Laurentij

De usu, figura & structura extremæ manus caput Quartum.

Usus 1. 2 / 3 — Triplex est manus usus, 1us est apprehensio . 2us tact[us] dignotio . 3us anteriorum partium tutela ./

divisio — Manuum 4r sunt partes alia actiones quæ apprehensionis 1o et per se edunt . puta musculus : alia sunt sine quibus apprehensio non fit : alia [illegible] reddunt apprehensiones , ossa et Ungues ; alia denique actiones conservant et sunt venæ, arteriæ, cutis et adipe

Similarium omnium particularum, quæ manum constituunt ratio explicatur caput Quintum

De manus musculis [illegible] cap. xxvi . de [illegible] l. 5i de nervis cap. xix l. 4i de ossibus cap. 34 l. 2di . de Ligam. c. xx . l. 3i de ossib. sesamoidea c. 38 . l. 2di . de Venis c. 6 . l. 4i &c.

Dissimilares manus partes explicantur de

carpo

Carpo & Metacarpio caput. Sextum

De carpo et metacarpio lege c. 4. l. v. de manus monticulis et lineis lege librum Chiromantiae manus scriptum

De Digitis manus caput Septimum

Digiti δάκτυλοι dicuntur eorum ordines φάλαγγες uno nomine Varia
– norum partes vel internodia est vel spationa. internodia divisio.
partes articulis internodia σκυταλίδες, κόνδυλοι
dicuntur eorum pulpae lenticulae digitorum haud ῥάγες,
κορυφαί l. Uvae, verticilli, acini, cacumina. po
tius ea parte protuberantiae et iuxta articulos,
quae κόνδυλοι nodi dicuntur primi προκόνδυλοι
medii κόνδυλοι: postremi μετακόνδυλοι.

In qualibet manu sunt 5 digiti pollex, index primus digiti quoque
dictus, Medicus et minimus.

Pollex ἀντίχειρ μέγας καὶ δικόνδυλος pollex
Index Sudor. Salutaris δεικτικός. λιχάς index
Medius, obscenus, verpus, famosus, impudicus medius
μέσος, καταπύγων, σφάκελος.

Medicus, annularis ἰατρικός, δακτυλιώτης medicus
ἐπιβάτης παράμεσος.

Minimus, auricularis μικρός, μύωψ ὠτίτης minimus

Extremis digitis nata ad profitentes apices defendendos unguium vlnae
appositi Ungues ὄνυχες dicuntur. Eorum scissura et nomina partes
παρωνυχία, parva lunula candicans circa unguium
radices ἀνατολή . l. ortus: Extremitas unguium
ἀκρωνυχία: pellicula radici annata ἀγκυλιώνη
Loco absconditae sub unguibus χυτλά vo
cantur.

De

Liber Duodecimus

De pede in universum eiusque praestantia, figura, structura, Usu.

Caput octavum

pedis utilitas — Pedis effectio est ambulatio unde ὄργανον μεταβατικόν. fit a. ambulatio altero q. crure in terra

ambulo qui fit — firmato altero vero circumlato: firmari pedis est, circumferri totius cruris. Ad actio

figura et structura usus — figuram et structuram obtinuit quam et ad firmam stationem variosq motus

De pedis totius partibus similaribus

Caput Nonum

De venis pedis lege cap. 6. l. 4. de arteriis c. idem de nervis cap. xx. l. 4. de musculis cap. xLi. l. 5. de ossibus cap. 35 de sceleto

Pedis totius partes dissimilares explicantur caput Decimum

pedis divisio — Pes totus dividitur in tres partes, femur, tibiam et extremum pedem.

nom. varia et partes femoris — Femur ὁ μηρόν cuius partes carnosae πλιφίδες, πλαχάδες ab Hipp. vero: anterior et externa παραμήρια: pars illa posterior in quam genu inflectitur ἰγνύς poples dr. anterior genu, genu.

tibia nom. varia et partes — Tibia ὁ κνήμη, σκέλος cuius pars anterior ἀντικνήμιον antetibiale seu ἄκανθα vr. posterior γαστροκνήμιον l. sura: interior προκνήμιον: exterior παρακνήμιον: bini processus infimi

inferiori τὰ σφυρὰ καὶ πέδαι .i. malleoli
Extremus pes πέδα dividitur in ~~πέδιον~~, μετα: pedis divisio
πέδιον et digitos
Tarsium Hipp. στῆθος ποδὸς constat septem ossib. pedij partes
pedij posterior pars rotunda πτέρνα .i. calx: in: nova
firma vero qua terram calcamus πέδα et σφυρὸν
calcaneum appellatur
Metapedium s. tarsus 5 constat ossibus quae metapedij nom.
para inferior planta pedis solum et vestigium de partis.
ὁ πέλμα καὶ τύλωμα superior quae ante digitos
στῆθος pedis
De ossium sesamoideorum usu lege cap. 38. l. Idi

Finis Anatomes

De Natura obiectorum & Diuinatione Iudiciariæ

Iudiciaria scientia est quæ physicis rationibus & repetitis
sæpe experientijs vires & effectiones stellarum quas
sympathia quadam in alia elementaria corporibus mutans
spectans accurate scrutatur et quomodo inde temperamenta
menta et inclinationes in corporibus hominum, mutationes aeris
&c. Imo effectus coelestium [illegible] casuum prævidere
seu prognosticari possimus.
Subiectum eius seu obiectum sunt coelestia corpora quatenus in
ista elementaria corpora agunt et alterationes atque mutationes inducunt
cuius præcipuæ partes sunt septem planetæ, stellæ fixæ
et partes cœli mutabiles atque immutabiles de quibus
infra dicemus.
Diuiditur a Dar. aut Astrologia in duas partes quarum
prima trialis stellarum & locorum significationes proprietates
earum quas per se insunt non quæ pro loco ipsius et situ
consequuntur perpendit atque ita fundamenta totius futuri iudicij
Altera specialis in duo membra partitur quorum primum
euenta quæ pluribus sunt communia ratione locorum aëris aquæ
& aliarum circumstantiarum explicat atque ita quomodo
triala prognosticon annalitudinum sit docet. Alterum
membrum iudicium Genethliacum continet ostendendo
quæ singulorum hominum sint fata quæ temperamenta
sequantur accidentia ut robur, imbecillitas, aptitudo
ad hanc vel illam ægritudinem, inclinatio ad certa studiorum
actionum, morum & affectuum genera &c. Hæc quatuor
membra hic proponimus quam compendiose fieri potest.
In primo igitur fundamenta astrologiæ declarabimus. In 2°

prognosticon

prognosticon brale tempestatum. In 3° Iudicium brale nativitatum. In 4° Iudicium spale ex transitu, profectione, revolutione &c. Sic igr.

Sectio prima

De principijs seu fund[amen]tis Astrologiae

Articulus primus

De proprietatibus & viribus planetarū

Cum praecipua vis in efficiendo et in mutando haec inferiora consistat in 7 erraticis ~~[illegible]~~ & reliqua ad modum harum duae actiones exercent ut sic 1° agendum est /

Colliguntur vires planetarum 1° ex natura sive primaria Solis natura est potentibus calfacere non ob magnitudinem sed propter potentiam et robur sydereum est enim fons et caloris & lucis. 2° paululum exsiccare humiditatem scil aqueam, munificare enim eius calor est ... scil aqueum, humificare enim eius calor est adeo non vehementis siccare humido enim pingui & oleaginoso jungitur ideoque natura eius minutum maxime conducit.

Lunae natura est plurimum humectare ob propinquitatem terrae ex qua humidas exhalationes et vapores suo imperio educit et madefacit adeoque 2° ex parvum calidum est, non enim propria sed Solis facit ob Solis illustratam non enim propria sed Solis lucem eamque dissimili prout propinquior vel remotior est a Sole singulis mensibus fulget et quo lux umbra tilia minor est eo et minus calfacit et minus humectat.

Saturni natura est plurimum frigefacere tum quod a Solis calore et radijs longissime distat tum quod minorem et quam quae Sol communicat caliditatem: etsi igitur omnia astra ignea & calida sint, tamen quod Saturni calor

omnium

dum minimus est sequitur in aere eum potius frigi-
ditatem excitare dum aliarum stellarum vires impedi-
-Sima ipso junctus frigiditatem auget praedictam Sydme
et primo refert. 2° parum exsiccare plurimum enim ab
humido terra distat et ob paucitatem caloris dum vapores
humidos comparat.

Jovis natura est calfacere mediocriter quia medius inter
Saturnum et martem et ob commensuratam distantiam a
Sole mediocriter calidos excipit Solis radios. 2°
humectare humectare nomine quia cum plurimum
lunae sat vapores attrahit humectando moderate tamen,
cum longius a terra absit humor quam calfaciendi vim
humectandi aliquantulum superat fortunatior etiam cen-
setur.

Martis natura est 1° exsiccare et adurere 2° in calore
faciendo rubet nam et Soli vicinior densiores sibi coas-
sociat ? quod rubeo innuit.

Veneris est 1° temperate calfacere et plus quidem
Jove quia et Solis vicinior est et copiosum lumen habe-
re et umbram gignat. 2° multum humectare, vicina
enim terrae magnam humidarum exhalationum copiam at-
trahit eius vesper quando sequitur tum mane quando
lucifer dicitur

Mercurij tandem est indifferenter agere modo enim Soli
vicinus exsiccat, modo lunae assiduus humectat prop-
terea subitarum mutationum causa est

Unde quia a similibus conservantur similia et a
contrarijs interimunt sequitur amicos et beneficos
planetas esse ♃ ♀ qui temperate agunt in calfa-
ciendo et humectando sed ita tamen ut ♃ quia in illo
calor humido perfecte dominatur fortuna major. ♀ ob
humidi copiam fortuna minor statuatur. ☽ ob caloris
paucitatem humidique exsuperantiam parum quam benefica
ac lumine plena maxime benefica censetur.

Exitiales

Exitiales vero et malefici planetae sunt ♄ et ♂ quando quidem exsiccando et frigefaciendo oppugnant vitae nostrae principia ♄ tamen infortuna major ob qualitates ambas vitae contrarias ♂ minor dicitur ob excessivam siccitatem et caloris

Sol et ☿ ancipites sunt nam quod pro occasione nunc benigni nunc maligni fiant ☿ cum cuicumque suas adjunxerit vires cum in actionibus suis roborat et adauget unde cum bonis bonus cum malis malus statuitur

☉ vero quia ceterorum planetarum junctione eosdem comburit et luminis suo impedit fortunatorumque beneficia incerta frustrantur dum eorum occultat radios et lumen quasi extinguit ac maleficorum noxias vires fovet et intendit ob hanc causam maleficus censendus est tametsi quando alicui fortunae per convenientem aspectum copulatur maxime omnium benefica fieri judicat unde dicit Haly Sol fortunat aspectu suo et conjunctione corporali detrimentum et infortunium adfert

Quod ad sexum attinet tribuitur sexus planetis potius ea causa quod in rebus omnibus mares sint potentiores foeminae idcirco planetae validiores existentes masculi censendi sunt. Distinguuntur a planetarum sexu ob qualitates quibus praesunt qua ratione in quorum temperatura calor humido dominatur masculi dicuntur hinc a ♄ ♃ ♂ et ☉ foeminini vero dicuntur ii in quorum vero calor ab humido superatur ut ☽ et ♀. ☿ autem indifferens est et media natura judicatur siquidem nunc humidus nunc calidus existit prout cum aliis conjungitur et corpore copulatur

Alia est et causa mutantur planetarum sexus ut pote collatione eorum ad Solem et est ad quadrantes coeli per respectum ad Solem sic se habet eorum sexus ut primo a Sole masculescere augendo

Lumine

Luminis et fortiores fieri dicuntur quoties mane ante Solem
oriuntur et orientales sive matutini sunt aut (ut clarius
dicam) planeta ille est masculinus et orientalis quando
plures sex signis secundum successionem signorum distat à
Sole incipiendo mensurando a puncto in quo
existit Sol atque ita Sol ipsum secundum successionem signo-
rum antecedit ipsi sequuntur veluti si Sol sit in ♊
vel ♋ planeta vero in ♓ vel ♈. Effoeminari
vero minui Luminis et debiliores fieri dicuntur planetae
cum post occasum Solis apparent et occidentales sive
vespertini sunt, vel cum in Zodiaco successive facta
mutatio a Sole minus distant sex signis atque adeo
ipsi in eodem signorum ordine * praecedunt, * sequuntur
veluti si planeta existat in ♌ vel ut Sol vero
in ♉ vel ♊.

Huius discriminis ratio redditur ab Astrologis quia matu-
tini a Solis radiis discedunt unde suum sese * radiis
eximendo potentiores existunt quandoquidem et de nocte
oriuntur et splendorem atque efficaciam majorem idem et
adepti appellantur: vespertini vero simul atque ☽ sequun-
tur et in radios Solis incurrentes magis ac magis
debilitantur quandoquidem et die oriuntur et Solis
potentia offuscati adeoque minus efficaces sinistri quasi
vocantur./

Quod vero potissimum eligendum est tribus superioribus
♄ ♃ et ♂ augentur enim lumine cum Sol velo-
ciori motu ab ipsis recedit, contrarium observant infe-
riores ♀ ☿ et ☽ hi enim vespertini lumine augentur
et quasi masculescunt a Sole enim recedunt, ma-
tutini vero lumine minuuntur et effoeminantur ad
Solis enim radios incurrunt et incidunt

Respectu quoque horizontis masculescere et efficaciores
dici

dicuntur planetae quicunque ab horizonte ortivo vel occiduo deducuntur ad meridianum supra vel infra terram, effoeminati vero quicunque vel a meridiano supra terram ad horizontem occidentalem aut etiam a meridiano infra terram ad ortum feruntur. Ratio est quia versus cor et imum coeli ab horizonte procedendo ob directiorem semper et minus refractionibus vaporosis impeditam constitutionem majorem; versus vero ad obliquiorem et sese magis ac magis refractionibus immodicis patentem minorem efficaciam et virtutem obtinent.

Aetas seu conditio ipsius planetae est ipsius natura tempori conveniens quia sicut diurnum per diem, nocturnum vero per noctem gaudentem vocamus, tum enim ipsius actio vehementior erit ubi cum qualitate temporis congruerit, sunt igitur planetae diurni qui solis naturam insequuntur ♃ ♄ alter salutaris et benefica alter vero maligna et calamitosa, ♃ propter temperatam crasim in qua calor duntaxat humido sua similitudine revocatur die laetatur et eius vis potentior fit. ♄o vero haec conditio competit ad frigus ipsius temperandum quem in bona mixtione extremis temporis qualitas contrariis emendacere convenit et sic minus noxius erit.

Quod naturam et conditionem assequuntur ♀ et ♂ alter quidem stella ~~salutar~~ salutaris, alter autem ferata atque perniciosa nam cum Venus sua temperie constet ... in nocte qualitas calor maximo ab humiditate vincitur ideo noctis umbra gaudet ♂ vero quum ~~...~~ vero sit durum et efficacior in die quam in nocte haec conditio convenit ad ipsius acriditatem temperandam quapropter in nocte durabitur minus et nocumenti afferet.

☿ Cum autem sit et versatilis natura ad utramque conditionem facile sese accommodat fit diurnalis in

matutino

matutino exortu hoc namq regio propter solis ad eam -
accessum incalescit sitq aridior quam glob(ae) dicti sunt,
sed Hesperia siue occidentalia sit nocturna siquidem
respectiua regio ex recessu solis ab ea sit ad instar
Luna frigidior atq humidior.
De Comparatione planetarum ad proprios orbes hoc
habeto ex Cardano quod omnes planetae juxta excentr
tici et epicycli apogaeum fortiores meliores et feli
ciores existunt quia magis suae sphaerae quae est pro
[illegible] omnium proximiores sunt, tametsi minus
robustiores sunt.
In opposito autem [illegible] robustiores sed deteriores quia
[illegible] tanto validius agit quanto proximior
est passo, sed hoc minus accidit in Luna nam cum
in opposito epicycli existit sitq ibi velocioris cursus et
proximior terrae [illegible] robustior sed melior et
fortior est sit quia [illegible] altiori magis gaudet.
Ex his est facile colligere verum esse quod asserunt
se observasse jam a multis saeculis Astrologi videl.
Quod Sol dominatur in rebus quae sunt maxima sicut reg
nis regibus magistratibus, sapientiae, magnanimi
tati, nobilitati, fortitudini, splendori ac talibus, -
Itaque est propter temperiem bonorum mores longaevam
vitam et revolutionem, radium bonum, aurorum honorum
siderumque Lucis, claritatis vestium, pulcherrimarum [illegible]
marum, aureorum vasorum munditiei et lautitiae-
St de opera affectibus consequentia ut [illegible]
principibus diligi ab illis, laudari, vocari a reipub.
non esse aliorum, dignitatem retinere comitem esse,
ordinum claritatem habere: Ex his est sequuntur.
in omnia optima possideat in unoquoque [illegible] inter metalla
aurum, inter gemmas carbunculum, inter animalia equum
Leonem Aquilam et inter arbores palmam

Ex

Ex plantis calidae et siccae moderatius odorisque
acria sed non operationis ex regionibus clima quartum
et ordinatas ex membris
Ex morbis syncopen timorem cordis cardiacam et om-
nium lassitudinem, est velocis progressus serenitatemque
et hilaritatem significat
Luna significat omnia quae 2° loco sunt exque dicuntur, inter
metalla argentum, ex lapidibus crystallum silices
et alia quae humido abundant, in cerebrum in dorso et
oculos et medullas et est in animalibus materiam valde
correspondens nam luna quae sunt nobis minus humida
et parum calida ideo nihil mirum est quod omnium
medulla et oculi volumen lunae sequantur incrementum
eum sic est velocis cursus significat eos qui sunt in
assiduo motu velut peregrinatores, nuntios et cursores
et cum aquae rationem humidae gerat propter ipsius pro-
pinquitatem cum terra omnium causa factorum in
quadrata sub radiis solis et maxime quae sequitur
oppositum quam quae conjunctionem, facit inconstantes
cogitabundos, cupidos rerum novarum et spatiosos
circumeundis, nautas piscatores et omnes qui aquis
delectantur, ex membris sunt oculum sinistrum
vesicam intestina, cerebrum stomachum, ventrem -
Ex morbis epilepsiam et aliarum membrorum in-
firmitatem, phlegmatici, cum bonis bona est
cum malis mala dicitur plantis sapores salsi
et mediocria inter bonum et malum pluvias multas
per magnas et aquarum abundantiam ostendit, fru-
ctuum corruptionem, morbos fluviales et in his
insaniam stuporem attonitum et comitialem, sunt
velocissimi progressus, amica vitae, propria significatrix
popularitatis

perpetuitatis servitutis et non dari augere fortunam max.° cum bono posita, plurimarum enim cum ♂ portendit infelicitates./

♄ malus et tardi progressus, terrae motus et nives et pruinas, pestes, annonae penuriam, servitutes labores, desolationem, inimicitiam infirmitates longas, foetores, mortes malas. ex personis non absolutam interficiendi et necandi est a proprius mortis signator subjiciuntur illi homines melancholici ut senes morosi, timidi, avari. ex membris corporis habet aurem dextram, splenem, ossa et dentes; ex morbis frigidos magis et ~~dentes~~ siccos ut simul sterilitas catarrhus, paralysis. Et ex lapidibus seu gemmis et lapides nigros et obscuros qualis est bufonius Ex metallis plumbum Ex regionibus clima primum et extremum orientis Ex plantis et frigidas et siccas et austeri saporis

♃ cum divina temperata sanguinea et benefica bon.° et parvi progressus, ventos et aeris salubritatem ostendit incolumitatem quietem, bonos mores abundantiam victus, ex personis sacerdotum et quaestorum signat, religiosos et divitias max.° subjicitur et homines justos, veraces, probos et legales. Ex gemmis et smaragdum, sapphirum, amethistum ex metallis stannum ex plantis calidas et humidas mediocriter, suavisque saporis ex regionibus clima secundum et septentrionem. Ex membris venas, aurem sinistram, pulmones, hepar et horum membrorum infirmitates.

♂ progressus est mediocris, signat tempestates et siccitates ostendit, contentiones iram, ~~timores~~ repentinos, foetores. ex personis tribunatum militum. Itemque proprius signator infirmitatum violentiarum et vulnerum et

contusionum

Centurionum. Sunt itaque sub ♂ seditiosi, iracundi et
audaces. Ex membris est fel, renes et venae. Ex
morbis casum et omnes febres ex calore provenientes.
Ex lapidibus est Jaspides et Amethistum. Ex metallis
ferrum. Ex plantis calidas et siccas immoderate sa-
poris acuti et fellis. Ex regionibus clima 3um
et magnam habitationis partem.
♀ velocis progressus et signat ipsa humida, benefica,
pluvias et ubertatem, otium, intemperantiam et medi-
cam sapientiam ex gestibus magistratus, amores
et fingendum cultum. et propria significatrix volupta-
tum et deliciarum cum ♄ significat venerea ac libidines
turpes. Ex regionibus est clima 5um. Ex membris
matricem, genitalia, mammillas. Ex morbis passiones
matricis et lues venereas, ex plantis saporis dulcis
pinguia et aromatica. Ex gemmis est uniones, sapphi-
rum et carbunculum. Ex metallis cuprum.
☿ indifferens est et versatilis, assumit enim naturam illius
planetae cui vel jungitur vel quem aspicit radio suo, sunt
sub se viri ingeniosi ac sagaces, arithmetici,
mercatores et artium bonarum inventores ex faculta-
tibus cerebri est phantasiam et memoriam. Ex
membris nervos et linguam. Ex morbis linguae im-
pedimenta et omnia quaecunque deliramenta melancho-
lica. Ex lapidibus est Electrum. Ex metallis
Mercurium vivum. Ex plantis mixti saporis. Ex
regionibus clima 6um.
Objicies aliquis quorsum ♃ est dominus in sacerdo-
tes, religiosos, et id genus.
Respondeo dici a me Jovem esse dominum supra sacerdo-
tes; ♂ supra iracundos et milites. ♄ supra
senes

[illegible] et melancholicae non quod ipsi planetae eorum tales actu faciant sed quia propter communitatem eorum naturam cum natura et qualitatibus planetarum facilius ab illis immutantur et ad eas vel illas actiones inclinantur quia presbyteri, vel propter magistratus etc. Sunt naturae fricalidiores, mitiores et optimi spiriti, non est dubium quin ♃ stella salutaris et benefica et ex opposito spiritata plures sui [illegible] immutari [illegible] talium personarum quam caeteri et hoc propter communitatem naturae et sic de caeteris [illegible] est.

Articulus Secundus

De Viribus Stellarum inerrantium

Duobus modis an magnam illo naturae primae Cardanus 1° quadripartiti textu 35° stellarum fixarum notitiam effectuum habet uno quidem modo per experimentum altero per [illegible] ob id ipse Ptolomaeus docet experimento [illegible] illarum cognitas fuisse quo a experimento facile est intelligere quod ex observationibus Caldeorum et Aegyptiorum cum Sol vel Luna eis [illegible] [illegible] per longitudinem, [illegible] sunt in [illegible] Solis quidem propter magnitudinem effectuum et naturae simplicitatem et redditum annuum ad illas, tum nominarum dedi [illegible] plurimum, ultimo propter [illegible] qui quidem ad multos dies splendidus cum fixa [illegible] [illegible] sub [illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible], Luna vero propter frequentes coniunctiones caeteris, tum vero magnitudinem effectuum et maxime in mari ob aestum et naturae simplicitatem de Luminibus dilatam.

Robur itaque stellarum fixarum earumque efficacia tum in [illegible] quam in particulari multis modis perpenditur 1° ex magnitudine quia quo majores eo efficaciores sunt

favens

parua et imbecilliora viret sunt tales sic sunt stella-
rum diuae in magnitudine suppono dum scit ab orbium
2° ex Lumine quecunque dum lucidum sunt lumen,
clariores efficitur causam; quare plurimum micant
magnaeque conturbat efficium in canicula, quando de-
bilium sunt lumen efficacet efficitur, quae rarum debil-
oret, quae vero parum luminiae sunt et obscura et
nebulosa obscuriora et maloris efficitur causam.
3° Ex Colore earum vires deprehenduntur, clarum
quae candidum et splendidum colorem sunt ♃ vires-
efferunt, quae vero clarae splendidae et modicum ru-
bentes naam Solis referunt, splendida et [illegible] ♀
vim insinuant, candida pallentes et [illegible] lunae
lumeres efficitur indicant, rubra marti assimilantur,
plumbea vero ♄, splendida cinerea et mutantia
colorum ☿ naam insequuntur, nubilosa et macu-
losa ☽ et ♂, tenebrosa Lunae et ♄ naam sunt./
Hinc [illegible] est quare efficiatur imaginem ex sua
in sua inferioribus apta sit producere, tales vide-
qualis planeta de cujus naa ipsa sunt, efficiunt
quae dum de naa Jouis sunt moderate calfaciunt
salubres sunt nonnihil humiditatem nonnunquam et
tonitrua efficiunt, quae sunt de naa ♄ frigefaciunt,
Solis de Grandines efferunt, de naa ♂ urunt et
fortiter exsiccant, de naa ♀ multum humiditatem
nonnihil calfaciunt, de naa ☿ dubiae qualitatis mo-
uent, de naa ☀ copiose calfaciunt et [illegible],
exsiccant, de naa ☽ copiose humiditatem et parum
calfaciunt.
Obscurae de naa ♄ et ☽ frigefaciunt et aliae
humiditatem, aliae exsiccant, nebulas interdum et
grandines producunt; nebulosa ac maculosa ♂ et ☽
imbres cient./

palle

stellae ultimae erunt fortunatae illae quae naturam
et fortunam ♃ et ♀ erunt infelices quae naturam
maleficarum ♄ et ♂ et mediae quae naturam aut
capitum planetarum imitantur mixtae vero quae qua
litates fortunarum sl. ac infortunarum participant
videlicet quae sunt de natura ♃ et ♂
4° in loco nam robustae sunt quae in ecliptica sive
constituuntur hae enim orbita planetae atque ipsi soli
junguntur, fixae etenim radios eorum nec potes-
tates ad nos transmittunt validae nisi cum conjun:
ctae fuerint planetae alicui aut in eadem declinatione ab
aequinoctiali circulo proximum ipsi soli sive quae
intra 3um latitudinis gradum constituuntur in quorum
☽ cum ♂ et ♀ copulari potest, ad optimam quae
intra 5um et 8 latitudinis gradum existunt in ad
quae ♂ et ♀ sed rarius accidunt.
fortiores stellae quae septentrionales sunt latitudi
ne vel etiam declinatione efficaciores existunt nobis
videlicet septentrionalem polum elevatum habentibus
quam quae australes latitudine sunt./
6° hi quae supra verticem alicuius regionis vel civi
tatis exacte respondent atque inde verticales dicuntur illae
juxta Cardanum c. 10. supplementi almanach eorum
plurimum sunt et maximae sunt efficaciae, quae autem
remotae sunt tanto minus possunt quo plus a vertice
moventur, quod etsi ratione valde congruum valde et con
sentaneum videatur experientiis id comprobari testatur
doctus Cardanus citato: nam inquit Caput Algol pera
grans Asiam minorem et Graeciam annis fere qua
dringentis intra quod tempus malefica haec stella
vel potius deus opt. max. per illam in suo instru
et flagellum justitiae suae reddit maxime has provincias

vel

usq ad extremum ~~caudae Ursae majoris~~ et desolata ac oppressa a Mahumetanis reddidit. Item tempore quo si cuti Roma regnum idem eodem loco fuit duae stellae verticales extremum caudae Ursae majoris 2ae magnitudinis et nata est et ideo Itali sunt olim propter fortitudinem suam cum a successu debilitati sunt ita ut solum nomen retineant: haec autem sunt etiam constellatio quae illi urbi superintendunt et fulgorem sceptrum latus Persei et caput Serpentarii et postreme tum cauda Ursae supra Bizantium et tunc temporis ibi imperium inventum est, deinde supra Galliam et translatum est eo imperium deinde pervenit ad Germanos et nunc est et ita supra Germaniam ubi et imperium residet

Nec opponas propterea non videri me immutandi et transferendi regna et imperia sideribus et stellis hoc enim solius Dei est, dico enim tantum quod sic et illis stellis verticalibus existentibus super aliquas terrarum plagas haec et illa gentibus et illis regionibus et urbibus evenerunt non negamus tamen stellas quasdam esse quae vim quandam et robur habent aptius et efficacius ut homines audaciores et bellicosiores reddant et efficiant quam aliae quae verticaliter existentes supra aliquas regiones habitantium corpora mollia et effeminata reddunt, ideoq ad bella et victorias minus efficacia. /

Urgebis haec nullo pacto ad astra referenda cum multoties hominibus talia propter eorum peccata et scelera eveniant. Sed non stulte est si dixeris ipsa ista immittere ob peccata, ac putare Deo defuisse sapientiam ut non potuerit ab aeterno eadem coelestibus effectibus coaptare et iuxta homines ac pietati conjungere

temporibus

spiribus, motricibus astrorum dei sapientiam tuam stulta cognis, et hoc semel capiant Astrologiae calumniatores ut impugnent quae diu ante jam dicta sunt a superioribus (dico dante) dicuntur de virtutibus astrorum supra haec inferiora haec esse intelligantur hac dein mea mente et de non alia, quia dein unquam Astrologus adeo amdus fuit aut ubi scriptum ab aliquo illorum est astrico tenuisti deum nos pro coelo impedire.

5° Si quae fixa cum aliquo planeta juncta sit eum planeta longitudine aut est cum planeta orientur occidente vel medium coeli tenent plurimum prae et virtutem illius exhibent cum quo versantur.

Ultimo ex fixis quae prox° Zodiaco expositum vel ob fulgoris majestatem vel augustum hinc splendorem et suis virtutum efficaciam vel ob magnificam et splendidam dignitatem quam obtinuerunt regiae vel bebeniae (sic dein appellantur) et observantur a stadio c. 4. commento de stellis fixis 4° Vergilia, palilitium, Regulus, Cor Scorpionis, sed Cardanus c. 7 et 8. supplementi Almanacs et observat in ♉ tres unam ex pleiadibus quae est praecedentis lateris Boreae tunc 5ª magnitudinis, duas ex hyadibus priorem 3ª magnitudinis quae est inter nares et boreum oculum; posteriorem oculum tauri palilitium in ♊ unam superioris caput geminorum quod dicitur Herculis, in ♌ unam cor ♌, in ♍ unam spicam ♍, in ♎ unam luminosiorem Lancia meridionalis, in ♏ tres 1ªm ultimam lucidam frontis ♏, 2ªm Cor ♏, 3ªm extra flam ab aculeo in boream vergentem; in ♐ unam quod est australis Arcus ♐, in ♑ tres 1ªm australiorem in sequenti

corun

cornu capricorni 3ae magnitudinis, 2am quae est sequitur in ventre 6ae magnitudinis, 3am quae est australior duarum in cauda ♑ et ~~tabu~~ tandem tibiam dextram ♒
Et quia spatium nullum judicium fieri potest nisi natura stellarum fixarum ad unguem tradatur sic de quibusdam in particulari magnae efficaciae habentur
Quaedam sunt quae violentae sunt, Caput Algol circa 20 gradum ♉, oculus ♉ circa 3 ♊, Herculis circa 12 ♑, Cor ♏ circa 3 ♐, Lanx australis circa 8 ♏, rostrum corvi circa 6 ♎ caput Serpentarii circa 15 ♐ caput Serpentis circa 20 ♐
Notantur hae praecipue et diligenter memoriae mandendae stellae de natura ♄ bene positae stabilitatem et divitias in laboribus; male pervicaciam et labores significant Jovis bene positae virtutes, divitias, honores, male pastitiam nimiam et incordiam; ♂is bene positae audaciam fortitudinem et primi pilaris significant male temeritatem et Latrones. ☉ bene positae, rectitudinem et magnanimitatem, regiam dignitatem; male ambitionem et mortes publicas decernunt. Veneris bene positae gaudium amabilitatem et pietatem; male catervam vitiorum. ☿ii bene positae ingenium, mercaturam, scientiam; male versutiam dolum, furtum furum et Chirographorum falsificatorum significant. ☽ae bene positae stellae rarum, sensum, favorem popularem; male stoliditatem../
Quod ad combinationem planetarum attinet repraesentant stellae ♄ et ♃ bene positae studium, sapientiam et gladii potestatem promittunt male occidendi furandique curam pietatem cum superstitione. ♂ et ♃ bene positae ducatum
tribunor

tribunos militum; audaciam; male collocati latrones &
temeritate sua omnia sibi vindicantes; ea stella in multis male
posita videtur mortem signare et aliquo publicam. ♃
& ♂ bene posita reges et dictatores; male vero quo-
rum corpora in diebus solemnibus cum pompa publice lace-
rantur. ♂ et ☿ bene posita Medicos optimos &
aurifices: male et adulterinae monetae fabricatores: ♂
& ☽ cursores et Architectas; male apparitores et lanios
publicos, fossores & carnifices. Imaginibus vero et his pro-
prietate indicant ut Draco, serpens, Scorpio, venenum,
Canis & Leo crudelitatem; Cassiopeia et Andromeda
carceres./
Haec stellarum virtutibus probe & ad unguem rem
cognitis, hoc unum restat, non quidem curiosis &
scientiae suae cupidis, sed viris probis & christianis ad discen-
dum, si quando influentia astrorum ad virtutes &
honestas actiones nos impellant, earum propulsio-
nibus secundis vento(?) magis magisque insequendo(?)
si vero ad malum & vitia et mores improbos nos
alliciant, forti animo earum virtutibus resistamus.

Articul. 3. De Zodiaco

Zodiacum circulum sive signiferum sub quo planetae
perpetua agitatione suos cursus dirigunt, conditi veteres
Astrologi non sine physica experimentisque approbata
ratione in 12 aequales partes potissimum diviserunt
quas δωδεκατημόρια Graeci, nos signa appellamus
deinde totam Zodiaci longitudinem in 360 partes
divisi juxta proximitatem dierum anni singulis
12 signis triginta partes aequa dimensione tribuendo,
cum eas partes a solis diurno gressu exactiores
gradus non incongrue nominarunt, unusquisque vero
gradum in 60 partes aequales iterum secatur, quae
minuta

minuta secunda, secunda scrupula dicuntur unumquodque minutum
in 60 scrupula 2a, unumquodque quinquagesimam computatione
mathematica secantur. Haec autem 12 signa aliter in Zodiaco
primi mobilis aliter in caelo stellifero dicuntur, aliae illi imitantur
siquidem in primo mobili a verni aequinoctij sectione
initium sumunt, in orbe autem stellato ad instar hendecim
imaginum ut moles melius concipi possint ex aggre
gatione quarum plures stellarum figuratae fuerunt quae
quidem 8i orbis signa tempore Ptolemaei utrumque
acceptionem cum signis primi mobilis plane conveniebat
ex quo nos retinuimus [illegible] sed nostro saeculo caput ♈
stellati ab aequinoctij puncto primi mobilis plane con
veniebant ex quo nos retinuimus [illegible] sed nostro saeculo
caput ♈ stellati ab aequinoctij puncto primi mo
bilis circiter partibus 28 et aliquanto plus elongatur./
12 autem signorum ordo nomina et characteres sic appa
rent ♈ ♉ ♊ ♋ ♌ ♍ ♎ ♏ ♐ ♑ ♒ ♓
Multifariam autem haec signa dividuntur quae divisiones
congrue tradabimus cum ex his eorum natura satis
manifeste appareat.
1a dividuntur a quatuor 4 anni temporum mediantibus
circulis coluris in 4or quartas seu quadrantes pro
portione quadam 4or horum aetatibus, 4or humoribus
4 elementis et 4or plagis mundi convenientes. Similiter
et in unaquaque harum sectionum tria continentur signa./
Prima sectio quae ex Ariete, ♉, et ♊ constat
dicitur vernalis et haec quidem ad instar ipsius veris cali
da humida et temperata est insuper sanguinea et aetati
incoti seu pueritiae convenientia maxime
2a quadra quae aestivalis dicitur ♋, ♌, ♍ etiam
et est calida sicca et cholerica quapropter proportioni fundatur
ac

ac juvenili ætati seu robori maxime durans /
3ª Sectio autumnalis quæ ♎ ♏ ♐ complectitur est frigida sicca melancholica ac decrescens et virili ætati præest
4ª quadrans ♑ ♒ ♓ hiems qui dr hybernalis et est frigidus, humidus, phlegmaticus et debilitati ætatis senilis correspondens.

2ª Divisio est in septentrionalia et meridionalia rad plagæ septentrionalia sunt quæ ab æquatore declinant in Boream ut sunt ♈, ♉, ♊, ♋, ♌, ♍. Meridionalia quæ ab æquatore in meridiem recedunt ut ♎ ♏ ♐ ♑ ♒ ♓.
3ª in quatuor trigonos rad. quatuor Igneum, aereum, aqueum terreum. Ignei trigoni signa sunt ♈ ♌ ♐ calida sicca et cholerica. Aerei ♊ ♎ ♒ calida humida sanguinea. Aquei ♋ ♏ ♓ frigida humida et phlegmatica. Terrei ♉, ♍ ♑ frigida, sicca, melancholica
4ª in signa mobilia fixa et communia, mobilia sunt ♈, ♋ ♎ ♑ sic dicta quod cum illa Sol est in mutationes insignes temporum, in brutis mobilitatem, instabilitatem, et celeritatem signant. Fixa sunt ♉, ♌, ♏ ♒. sic dicta quia status temporis in illis firmatur sic ut tempus in ♉ temperatum, in ♌ ardentius, in ♏ ardentissimum et in ♒ humidius. Sed in brutis perseverantes firmos et constantes in proposito signant. Communia sunt ♊ ♍ ♐ ♓ sic dicta quia manifestum sunt temporum mutationes dum Sol in eis est nunc et bicorporea dicuntur quia haec et una duobus corporibus figurantur: nam dum Sol est in illorum initio vim prioris temporis

ostendit

ostendit dum est in suo succedente et efficitur mitis
mediocris ac temperatus producendo optime mulieres./
5ª in Signa directe ascendentia et signa obliquè
ascendentia recta vel ascensionum dicti ascendunt ♋,
♌, ♍, ♎, ♏, ♐ cum sint majore parte de aequatore
ascendit, oblique autem ♑ ♒ ♓, ♈, ♉, ♊ et
minor arcus de aequatore cum ijs ascendit.
6ª in masculina et foeminina vel signa masculina
quae et diurna dicuntur sunt ♈ ♌ ♐ ♊ ♎ ♒.
reliqua foeminina dicta et nocturna ♉ ♍ ♑ ♋
♏ ♓
7ª in imperantia et obedientia imperantia sunt
signa meridionalia septentrionalia ♈ ♉ ♊ ♋ ♌ ♍
Obedientia Australia ut ♎ ♏ ♐ ♑ ♒ ♓. ♈
enim ♓bus, ♉ ♒tio, ♊ ♑o imperant
8ª in signa pulchritudinis et deformitatis vel foeda
signa pulchritudinis sunt ♊ ♍ ♎ et 1ª medietas
Sagittarij; mediocris pulchritudinis ♏ ♒ ♓;
deformia ♉, ♋ et ♑.
9ª in signa foecunda et sterilia et paucorum liberorum
signa foecunda sunt ♋ ♏ ♓ paucorum liberorum
♉ ♎ ♐ ♑ ♒, sterilia ♈ ♌ ♊ ♍
10 in sua vocalia et bonam vocem sentia ut ♊ ♍
♒ ♎ et priores gradus eius de Sagittario: mediocrem
vocem significantia ut ♈, ♉, ♌ ♑ et ultima medietas
♐ et voce carentia ac muta ♋ ♏ ♓ quae quia phleg-
matica sunt agilitatem reddunt
11ª in signa sidum efficiunt dentes quae sunt in corporibus
vel pinguefacientia vel attenuantia obesa faciunt
corpora priores medietates ♈, ♉, ♌: macilenta vero
posteriores

carumdem mediatates ♊ ♊ & ♍ priores eius gradus gracilia reddunt corpora & nobilia: posteriores vero eorum partes corpora efficiunt crassiora ac robustiora: At ♍ ♎ & ♒ corpora dant carnosa in Ptolemaeo vocat & bene proportionata. Signa infoecunditatis sunt ♉, ♋, ♏, ♑ & ♒.

12 in Signa fertilicium ... in 1ª Mercurialia & Saturnia ♊, ♍, ♑, ♎ & ♒ si enim duo planetae scil. ♄ & ☿ ad intelligendum rerum abstrusarum causas maxime praeparant quicunque fuerunt unquam praestantium ingeniorum habuerunt suorum positum in hoc signum; in primum ... ad ... inquisitionem & considerationem faciunt ♑, & ♒ in quo in quibus ☿ ... collocatur hoc vero interest quod ♑ magis contentiosa & mendacia propter exaltationem ♂, ♒ placatiora & mitiora ingenia faciat ♊ ♍ & ♎ eloquentiam designant praeter haec signa maxime stupiditatem & ...

13 dividuntur in convenientia, conjuncta sive intuentia & in disjuncta; convenientia quidem sive intuentia ut docet Ptolemaeus l. 1. c. 15. variique ... rationem 1° respectu radiorum quibus sese invicem respiciunt in figura, intuentur enim sese radio vel opposito vel trigono vel quadrato vel sextili. 2° respectu situs ad aequinoctialia puncta ubi ab alterutro aequinoctio prorsus scil. ♈ vel ♎ aequaliter remota. ... tionalia quidem imperantia, australia obedientia dicuntur ante mominimus. 3° respectu situs ad solstitialia puncta quae videlicet ab uno vel utroque tropico puncto aequali distant spatio & calorum vim

ac lucis copiam aequalem sunt et aequalia potiri statuuntur. Haec signa antiscia seu aequipollentia et sese intuentia dicuntur, siquidem in ijsdem et partibus horizontis oriuntur et occidunt ut patet ex subiecta tabula

Signa antiscia seu aequipollentia

♋, ♌, ♍, ♎, ♏, ♐

♊, ♉, ♈, ♓, ♒, ♑,

priora sunt vero recta et directe ascendentia, posteriora tortuosa et oblique ascendentia

Ultima sunt signa Violenta et sunt ♈, ♏, ♑, et ♒, sic dicta quod violenti aliquid semper portendant Ratione a re quia in eis ambo infortunia domum vel exaltationem sunt.

Articulus quartus

De dignitatibus planetarum in 12 Signis Zodiaci

Dignitates planetarum quas essentiales vocant Astrologi in 12 signiferi locis nihil aliud sunt quam innatarum virium incrementa quae ipsis planetis accedunt ratione conditionis in aliis atque aliis zodiaci signis.

Prima itaque dignitas est domus in qua planetae peculiaria signa sibi pro domicilijs vendicant in quibus ipsi oeconomiam ut paterfamilias exercent: nam sicut quisque domi suae pro arbitrio omnia libere agit sic reperiuntur quaedam loca in quibus planetae propter qualitatum convenientiam vires suas absque impedimento exercent ex domo

Quae planetarum dignitas appellatur altitudo seu exalta-
tio; planetae enim in certis Zodiaci ~~signis~~ magnam
solent assequi mutationem quasi nova potentia exaltati, non
non quod altiorem a terra vel alio quovis puncto in
suo excentrico aut epicyclo distantiam nanciscantur
ut quidem acceptum est a nostro magnum illo historiae
naturalis scriptor Plinius c. 16. l. 2. in altera alti-
tudinem accipiens, sed quod in signo illo ob rationem
et alternam congruentiam insignem virium suarum
exaltationem seu incrementum acquirant quam consequitur eius
deterior mutatio in aliis solum inferioribus. /
Rationes quibus adducti fuere veteres Astrologi ad eas et
illas domos altitudinesque eis de illa planeta distri-
buendas videantur apud Cardanum supra quadripartitum
Ptolemaei attamen, ego in versum dico eas omnia experien-
tia quamplurimis fuisse comprobata et domibus
itaque et exaltationibus accipe eas de delicia.

Saturni domus est noctis Capri, Urna diei
Gloria libra sui, sed dolor est aries
Jupiter arcitenens est et cum pisce sagittam
Cui tamen in cancro sors bona iniqua capro
Sed martis domus est aries et scorpio pugnax
Hunc capri tollit, cancer ad ima premit
Sol et Hesperium sibi solus in aede Leonis
atque illi est aries Gloria, libra dolor
At venus in tauro libraque pede aetia residet
piscibus exultat, virgine pressa jacet
Mercuriusque habitat geminorum in sede, triumphat
virgine, et est maestus pisce arietis caput
Luna domum cancri tenet, illam taurus honorat
Et supra eam residens scorpio sorte premit

quamvis

Luminaria a' in ipso nobilissima nunc solum caeterum planeta-
rum nostri sunt in singulis duo non est. & duabus quin
si planetae sint male dispositi infelices & infortunati
in signo opposito domui ~~quia sunt etiam infelices in signo~~
~~opposito domui~~ quia tunc est infelicitas in signo opposito
exaltationis.

3a est triangularitas sive triplicitas aut trigonatio
de q. sic constitutio planetae posita in aliquo trigonorum
suae naturae et qualitati convenientium, dignitatem quam
acquirunt planetae non quia minor vel duorum signorum
sunt domini sed quia in tria loca trigonum aequilaterum
et aequiangulum constituentia sunt posita in-
trigonum lateribus suis totum subtendit circulum sic
planetae eorum causa acquirunt vires in trigonis et
loca sua tria n. ad efformandam triplicitatem assu-
mentur signa aequalibus non modo spatiis dissita sed
mutuo signa aequalibus non modo spatiis disjuncta sed
et eandem naturam habentia cum propter aspectum benig-
num quo sese mutuo intuentur, tum propter simi-
litudinem signa quorum unum cardinale alterum
firmum 3um bicorporeum est ac potiorem sibi praedig-
nitatem in quovis trigono eius planeta est statutus
quod fixi signi dominus est.

1us itaque trigonum signa masculina ♈, ♌, ♐
continentur igneum est. Trigonatores sive imperatores
triplicitatis ☉ interdiu ♃ et nocte, ab hoc trigono
excluditur ♂ propter maleficam eius naturam ~~...~~
praevalentibus beneficis. Rationem affert Cardanus
in commentario super 17. caput l. 1. quadripartiti
Ptolemaei quia ♂ inimicus non solum qui plus
rimum potest cum dominus sit planetarum et prae
terea exaltationis. Et in triangulo hoc igneo in plurima
aestate domo martia.

Q9

2° trigonum est cujus signa sunt foeminina ♉, ♍ &
♑, trigonatores sunt interdiu ♀ interdiu, ☽ de nocte, quo
& ambo planetae foeminini sunt non convenientes in
foeminam ♀° [illegible] ♄ plura masculina quam foeminea
relinquuntur, addunt tamen aliqui ♄ᵘᵐ propter ♑ᵘᵐ ejus
dominatum; qui de glebitur sui trigono magis congruit
sed propter maleficam naturam et quod prolificae non convenit
tacemus maxime obstat in foeminino trigono feminis-
que ab aecuationibus Astrologiae ex hoc dominio
excluditur.
3° Trigonum aereum est cui signa masculina ♊ ♎
& ♒ triplicitatis domini sunt ♄ de die ☿ de nocte,
Aliqui astrologi conditionem eandem participantes ♃ᵉᵐ
jungunt qui licet nullum in his signis dominium habeat,
in locum ♀ᵉˢ cum ea foeminina sit et non conveniens
masculino trigono petere succedere constituitur: ac Ptolemaeus
manet 2 illius triplicitatis dominis contentus est.
4° trigonum aqueum est cujus signa foeminina ♋,
♏ & ♓ trigonatorem sunt unicum ♂ juxta ptolemaeum
in hic cum 4 sint trigoni & 7 planetae quodlibet fere
omnium trigonorum duos sibi trigonatores, aquatius vero
unum ♂ quo de eius fixi signi domus est et pater imbrium
4ᵃ dignitas planetarum est terminorum seu finium quos
quique planetae adscribuntur quatenus eorum sunt certo spatio
& spatio definitam ultra cujus spatii terminum ipsa quasi
definire non aliter ac qui magistratus pro tempore gerunt suae
mirationibus hi non tribuuntur quandoquidem illorum actio
indefinita est et adeo singulis tunc non inclusa remansit
orbem suam sol quidem in semicyclum sequentis cancri,
Luna in semicyclum antecedentis Leonis diffundat
Cum ergo [illegible] planetarum nihil aliud quam certi ac
Limitati

dominati in signis & gradus in quibus planetae praerogat-
tivam quandam seu ac fortiores existunt./
De ordine finium magna inter Astrologos controversia
est, dum alii Aegyptios sequendos putant, alii Chal-
daeos quorum utrorumque placita damnavit Ptolemaeus in cap.
19 libri primi quadripartiti judicans tamen minus
non abdicare. Sed si Ptolemaeum Astrologorum ordinem
Christianorum sequamur qui et Chaldaeos simplici quidem
minus tamen absoluta ratione fines distinxisse et Aegyp-
tios nec justum ordinem nec certam aequalem numerorum
in circumscriptione finium servasse scribit de finibus
confabulantur tabulas quas scribunt Astronomi.
5a dignitas planetarum omnium nobilissima composita
est ex aliis simplicibus quae jam dictae relatae
sunt et vocatur Capertum Kumme sive regnum so-
lium et quam Ptolemaeus c. 20 l. 1. quadripartiti vocat
a capite mundi seu regnum solium occupare planeta
dicitur cum signum illud duabus aut pluribus societatis
dignitatibus planetae cognatum ac tum quidem in eo
suo gaudio collocatur potiorem summam adfert et atque
operandi facultatem, veluti ♀ in ♉ de domo et trigono
potens signo illo in regio throno utitur ♂ in ♑ oris
et dignitatis in eo signo regio throno insidet./
6a dignitas persona planetae appellatur est a digni-
tate haec nihil aliud quam certa quaedam collocatio si-
tus planetarum ad solem luminarium qua iisdem eodem
modo configurantur quo domus ipsorum cum luminarium
domibus ita tamen ut ad solem accidentales, ad lunam orien-
tales sive quia in Almugea solis planetae et dis-
cum a Sole ad planetam loc. mensurandum sunt sive
existimandum signa quae inter Solis domicilium ☉ et
domicilium istius planetae proximum continentur, veluti
inter

inter ♌ ♓ ♑ prox[imu]m ♄ domicilium signa sunt
quinque ♄ igitur distans a ☉ signis 5 successive
dum esse in Almugea Solis sede videtur profanum./
In Almugea vero Lunae planeta dicitur quo tot signis
a ☽ loco contra successionem signorum abest quot inter
69 domum ☽ et domum planetae prox[ima]m interiiciuntur
mutuo velut domus ♃ prox[im]a et 69 procedendo contra
ordinem signorum signum ♐
quod a 69 abest 4to signo erit igitur ♃ abest 4to
signo a Luna contra ordinem signorum dicitur esse in Al-
mugea Lunae./.
7a planetarum dignitas est decanatus qua singuli
planetae incipiendo a ♂ domino ♈ primi signi et descen-
dendo juxta ordinem ... absoluta ... ad
signorum ♄ denis gradibus signorum praesunt unde
et decuriones vel decani, atque facies signorum ap-
1a pellantur. 1a decuria sive prima facies decem graduum
♈ signantur audaciam sublimitatem et imperandi ani-
mum ♂tiam
2a Nobilitatis ... et dominium ☉ sunt alii
10 gradus ad 20um usque.
3a Subtilitatis in opere mansuetudinis gaudii et ludo-
rum ad ♀ae pertinet. et est 4a facies ♈ a 20o ad
4a a 20o ad 30um gradum. 1a facies tauri sunt 10
primi gradus itemque et est sub ☿ domino notatque arandi,
seminandi, aedificandi et terram moliendi studium ...
sic de singulis ceterarum facierum virtutibus consulantur
auctores./ Etsi enim de hac dignitate Ptolemaeus
nullum praeceptum in quadripartito tradiderit, videmus
tamen eum in opere illo saepius decanorum mentionem
facere.
Ultima planetarum dignitas gaudium vel hae -

dignitas

dignitas quinque in Italia stellis contra quadruncii domicilio nostro et sexui magis convenit domicilio quintum cum enim quilibet planetarum excepto * et ☽ duo domicilia habeat unum masculinum alterum foemininum in eo gaudium habebit quod cum natura et sexu planetae magis convenit. Sic ♄ planeta masculinus duo habet domicilia ♑ foemininum ♒ et masculinum in ♒ gaudium habebit quod cum natura et sexu planetae magis convenit./

Articulus Quintus

de dignitatibus accidentalibus planetarum

Expositis planetarum dignitatibus essentialibus quae ipsis ex congenita natura vel ex familiaritate quam cum signis Zodiaci habent nunc accidentales dignitates et imbecillitates eorum examinandae quae nihil aliud sunt quam instrumentum qualitatum ingenuarum incrementa vel decrementa quae ipsis conveniunt vel ratione positus ad *em vel motus in suis orbibus vel configurationem cum reliquis planetis./

Ut ergo de singulis ordine agamus initio respectu positus ad *em planetae triplicem dignitatem adeunt. Primum cum planeta quaevis excepto ☽ in qua dignitate tamen considerabitur licet in respectu * et aliquorum respectu ☽ considerari potest et dicitur in Cazimi ex 4 aphorismorum 96 Cardani in Cazimi Solis existere dicitur enim in corde *is maxime virum maxime habere dicitur qui Solis jungitur corporaliter, ita ut linea a statione vera ad planetam excurrens Solem et tangat vel transeat quod tunc fit cum planeta Soli intra sexdecim minuta longitudinis et latitudinis jungitur, videlicet enim suam Soli tunc cum ac uno radio cadentem cum Sole vivide in haec inferiora agit./

2° Combustus planeta dicitur quando planeta est in radiis Solis
ad septimum gradum ante vel retro Solem, ultra eum si alibi
usque ad 15um ante vel post sub radiis tantum esse dicitur. pro
quod in clausura illigatus comburitur planeta dicitur cum
a Sole distat ante vel post sexdecim minutis minus
Verò autem quarta medietate sui orbis nominatur. Debent pla-
netarum spatia Zodiaci intra quae planetae Soli juncti
occultantur aliquamdiu et tecti calore velut avena ustoria
dicitur intra horum stationum medietatis si planetae cum Sole
junguntur distantes tantum sexdecim minutis abeo combusti
a Sole dicuntur Solis ei radiis non modo tecti sed quasi intra
perditi latere et luminis suum diversum spargere in ... tres
superiores non sunt sed et utrum horum jacturam ma-
ximam patiuntur et quasi iuncti et incarcerati ut
tur Hali assimilat combustum planetarum captivo cuique
vincti sunt manus et ligatus.

3° Aspiciunt planetae dicuntur sub radiis solaribus oppressi
qui ante vel post conjunctionem cum Sole distant a ✶°
plus medietate sui orbis ~~minus vero medietate sui orbis~~
minus vero medietate ~~sui~~ orbis Solis quam quindecim
gradibus

4° Libera a combustione et radiis planeta dicitur qui a Sole
abest ante vel post plus 15 gradibus sive medietate orbis
Solis.

5° Luna lumine aucta sive potius augescens dicitur cum
post conjunctionem cum Sole illuminata proficiscitur ad
oppositum Solis; diminuta vero sive decrescens cum ab op-
positione ad conjunctionem fertur

6° Tres superiores nempe ♄ ♃ et ♂ orientales et dextri
a ✶ vocantur a conjunctione ipsorum cum Sole usque ad
oppositionem; occidentales vero et sinistri ab oppositione ipsorum cum
Sole

Sol usque ad conjunctionem dum quamquam inferiores ♀ et ☿
orientales et dextri a Sole dicuntur quando cum motu diurno
Solem antecedunt et mane ante Solis ortum ascendunt,
occidentales et sinistri quando sequuntur Solem, post vespere post
occasum Solis descendunt inferiores si occidentales sunt
fortes; si orientales debiles censentur. Haec omnia respectu
Solis considerantur. /

Respectu vero motus et varietatis ipsius accidit fortitudo et
planetae dignitas et infelicitas sive infortunium, directi
enim fortes sunt, retrogradi imbecilles et infelices, velox
motum diurnum majorem habens medio fortis est, tardus
motum diurnum verum minorem habens medio vel etiam
stationarius debilis et infelix censetur. /

Directus itaque planeta est cum movetur corpore suo in signorum
consequentia ab occasu in ortum ut ex ♈ in ♉ ex ♉ in ♊
etc.

Retrogradus cum in signa antecedentia ab ortu in occasum ut
ex ♊ in ♉, ex ♉ in ♈ etc.

Stationarius cum perspective videtur in eodem puncto et
nec in consequentia nec in antecedentia movetur. Haec tria accidunt
quinque planetis propter eccentricos et epicyclos. Sed
luminaria enim ab his affectionibus seu passionibus eximuntur/

Ut autem cognoscatur velocitatem vel tarditatem motus plane
tarum comparatio ad motum medium ipsorum assignandi
sunt medii motus omnium planetarum. Hoc enim cognito
facile erit deprehendere qui veloces et qui tardi censeantur;
veloces enim motu (ut diximus) dum planetae cum motus
ipsorum verus seu signorum major est quam motus
eorundem medius; tardus contra cum sub tardior quam
medio motu progrediuntur id vero sic deprehenditur, observa
seu quaere ~~[illegible]~~ cum planetae diurnum ex ephemeridibus
enim cum medio diurno motu compara qui talis est.

♄ media motu est g. 0. m. 2.
♃ · g. 0. m. 4.
♂ g. 0. m. 31.
✱ g. 0. m. 59
♀ g. 0. m. 59.
☿ g. 0. m. 59.
☽ · g. 13. m. 10.

3° loco notandi sunt aspectus planetarum dignitates-
quoniam aspectus sunt intervalla in Zodiaco in quibus plae
netae sibi mutuo virtutes suas conciliare solent adiuvare vel
contra se mutuo affligere et de virtute sua se deijcere
qui numerantur sunt quinque ✱ □ ▽ ☍ et ☌ ac licet
☌ proprie aspectus non sit Et hic inter aspectus virtutem
omnium maximam corporalem namque planetae pariter semper videntur
sive vel iuvat vel affligit quam radius absolutus, ☌ in
plurimum ait Cardanus 4° aphor. 14. validior est ☍
illa □ itemque ▽ radiatio, ratio est accidens planetae ro
spatio intervallo sub zodiaco inter se distare quantum ad as-
pectus illius conditiones requiritur.
Verdo commode dividuntur in partiles et platicos: dividuntur
praeterea hi priores ✱ □ ▽ in dextros et sini
stros, dextri sunt illi qui a planeta contra successionem
signorum proiciuntur, sinistri successive
Partiles efficaciores sunt in bonitate vel malignitate
platicis partilibus enim ipsa planetarum loca mutuo
aspicientium corpora et contra inter se agunt: in platicis
vero planetae intra quantitatem solum medietatis suorum
orbium vires inter se communicant.
Semidiametri igitur orbium planetarum sec. Saturnum vel
Astronomiam est ad ♄ 9 gradus ♃ 10. ♂ 8. ✱ et ☽

15

9 · ♃ 8 · ☿ 7 · a ☽a vero de 12 gradus protendam ad hoc omnium intervallum inter duas planetas extenditur in ex 3° aphor. 29. Sic et non alter de stellarum fixarum gradus semidiametrorum orbium annotatur (scilicet a primae magnitudinis stellarum orbis medietas est 7um graduum minutorum 30 · 3a 3um 5 · mi 30 · 4a minime gradus m · 30 reliquas minores non adeo attenduntur

Porro affectus planetarum dividitur in applicandum et separandum sive defluxum applicatio fieri dicitur cum planeta levior seu velocior intra medietatem sui orbis accedit ad ponderosiorem seu tardiorem: defluxus vero cum planeta levior seu velocior recedit a ponderosiore vel tardo, est autem applicatio fortior defluxu et quo quivis pro principe vel affectu sumitur eo validior et efficacior utraque est cum planeta applicat alteri in domo vel exaltatione [illegible] dat et vim sua et eo magis si fuerit peregrinus quod si duo loci alteri applicet vim dabit suo utilitate et laborat sine [illegible] dicitur vero planeta peregrinus quando in nulla dignitatum essentialium constitutus est.

Quod autem spectat ad bonitatem aut malitiam aspectuum [illegible] coniunctio est namque indicatur cum bonis bona et cum malis mala est omnium radiorum robustissima et efficacissima. Sextilis mediocriter bonus est quia fit ex signis sexu et natura concordantibus et est debilior ceteris. □ mediocriter malus censetur quia fit ex signis sexu et natura dissidentibus.

△ bonus est tum propter efficaciam tum quod ex signis sexu et natura congruentibus constat.

Oppositio noxia et mala maxime censetur radiorum oppositio est enim oppositio fit inter signa sexu et natura convenientia tamen quia quae opponuntur et maxime distant sunt contraria ideo sibi maxime inimicantur in circulo cum ea maxime distant

dictum quod semicirculo dictum est opposita signa robora ex-
cellentia p validior est

Quod de validitatibus aspectuum distinguendum

Nota 1° aspectum qui fit per pauciora latera esse validiorem
eo qui fit per plura. ideo opp° validior est trigono et △
quodammodo □ nisi quod mala in ~~nocendo~~ pro ampliora
sunt bona in benefaciendo, □ [illegible] ob eandem
rationem, ✶ itaque est beneficus in terminis minore est efficax

Nota 2 quod quando ✶ in signis longarum ascensionum et
▽ in signis brevium ascensionum incidunt tunc malefici
effectu aequipollent □° aspectui cum tales in aequatore
sive respectu ascensionum distant quae est ex medietate semicir-
culi duo magna in eundem explicare hoc ipsum ~~[illegible]~~
facto hic debet intelligi quod tunc ✶ia □ aspectui aequi-
paratur quoties in medietate coeli orientali longarum
ascensionum incidit quae sunt ♋ ♌ ♍ ♎ ♏ ♐
sive in occidentali parte in signis longarum descensionum
quae sunt his opposita.

Similiter ▽ tunc □ aequivalet et □°. ✶ quando in
signis brevium ascensionum in parte coeli orientali oc-
currit sive in oppositis signis in occidentali parte./

Est et alia dignitas planetarum quam aliqui inter essentia-
les aliqui inter accidentales reponunt. Ego utramque partem
probabilem judico. Ut hoc receptio ex domicilio cum pla-
netae signa in quibus domicilia sua sunt hoc modo per-
mutant ut si Sol in ♈ domicilio ♂ constitutus ♂
vicissim in ♌ domicilio ☉ spectat, itaque ☿ in ♋ do-
micilio ☽, ☽ in ♍ domicilio ☿.

Receptio vero ex exaltatione appellatur quando planetae signa in
quibus exaltantur permutant ut si ♃ in ♎ videlicet
exaltatione ♄ et ♄ in ♋ sive exaltatione ♃ tribuunt

hoc

seu receptio per fortitudinem planetae quae ipsa dignitate eo quod sit receptio. est tamen una receptio altera dignior et felicior nam quae per trinum sit radio veluti ♄ in ♍ ☿ in ♑; Nam ☽ in ♍ ☿ in ♉ etc. vel quae per ⚹ veluti ☽ in ♉, ☿ in ♋ vel ☽ in ♋ ♃ in ♉ longiori cursu sunt maioremque potentiam.

Assignatur et aliud bonum aspectum ab Astrologia quod ceteri vocant antiscium, hic enim aspectus inventus est multum potens in effectibus et mutationibus rerum inferiorum. Hic aspectus sic explicatur, singulae signorum partes quae aequali a puncto tropico remotae videntur sibi mutuo intuendo sunt aequalis potentiae itaque cum principium ♋ et finis principium ♈ et finis ♊ aequali distantia a tropico recedant manifestum est quod primae partes cum ultimis et mediae cum mediis horum signorum sese intuentium pariter communicent. ob idque facilior erit inventio eorum deducendo partes quarum antiscia quaeruntur ab integro signo in fine minuto 30 ut puta si Sol in parte 18 secundo 40 ♈ sitque eius antiscium seu pars intuens inveniendo primo constat signum ♈ intueri signum ♍ ut in superioribus dictum est cum de signis agebamus. Si ergo gradus 18 minuta 30 demantur ab integro signo relinquuntur gradus 11 minuta 20 quare Sol in 18 gradu minutis 40 ♈ existens antiscium mittit in gradum 11 minut. 20 ♍

Dicitur aliquando planeta vacuus cursu sive solitarius quando qui alteri conjunctus fuit vel corpore vel aspectu in aliquo signo post separationem ab eodem planeta non miscetur alicui alteri vel corpore vel aspectu antequam ab illo signo egrediatur veluti si ☽ sit juncta ♄ in ♈ vel corpore vel aspectu post separationem a ♄ non

alteri

alteri alicui in ☌ vel coniunctione vel radio mercurii decedente luna vacua cursu et solitaria et sic de aliis pla-netis. Feralis vero dicitur planeta si in tali signo existens in quo nec planeta ullus nec radius earum quod est eius feralior sive sylvestrior. Ideo dicitur qui nullam societatem habet cum aliis ita planeta quoque feralis est qui cum aliis nullam coniunctionem habet.

Dignitates.

In domicilio aut receptione mutua ex domicilio — 5ª

In exaltatione aut receptione ex exaltatione — 4

In triplicitate 3

In termino 2

In decanata facie et Almugea — — 1

Debilitates

In detrimento vel exilio — — — 5

In casu sive deiectione — — 4

Peregrinus 5

Et hae sunt dignitates vel debilitates secundum signa in quibus inveniuntur planetae. Sed quia multae aliae inter dictas adducuntur dignitates vel debilitates ipsis de his observare hoc loco dicendum est.

Videndum igitur est quomodo sit constitutus planeta in figura nativitatis nam in angulo succedente vel cadente domo non planeta./

In M. C. vel ♌ dignitates est . . . 5.

In domo 7ª 4ª et 11. 4

In domo 2 et 5ª 3

In domo 9ª 2

In domo 3ª . . . . . 1.

Debilitates vero est in domo 12ª 5ª

In 8ª et 6ª . . . . . 4.

Tertio

Tertio respiciendum est an planeta sit directus, velox, tardus vel retrogradus
Directus dignitates est - 4
Velox cursu - 2
Debilitates est retrogradus - 5
Tardus - 2
Quarto cum orientalis vel occidentalis aut lumine auctus vel diminutus; orientalis cum est tribus superioribus ♄º ♃ª & ♂ dignitates sunt duae
occidentalibus a duobus inferioribus ♀ & ☿ - 2
☽ª lumine aucta sive vesperina occidentalis - 2
Debilitates est occidentalis a tribus superioribus - 2
orientalis a duobus inferioribus - 2
☽ª Lumine diminuta decrescens - 2
Quinto cum combustus sub radijs in Casimi vel liber a combustione et radijs
Sexto an beneficus planetis benigno aspectu associatur aut maleficus inimico aspectu configuratus sit.
Planeta ergo dignitates est
Liber a combustione et radijs - 5
in Casimi sive corde ☉ - 5
partilis conjunctio ♃ aut ♀ - 5
partilis conjunctio capitis draconis - 4
partilis △ ♃ aut ♀ - 4
partilis ✶ ♃ aut ♀ - 3
☌ cum regulo in 24 ♌ intra distantiam quinque graduum - 6.
Conjunctio cum spica ♍ in 18 gradu ♎ habet - 5
Debilitates est combustus a Sole - 5
sub radijs - 4
partilis ~~☍~~ ☌ cum ♄ vel ♂ - 4/5
partilis

paulilur conjunctio cum cauda draconis . . 4
Obsessus a ♄ & ♂
paulilur oppo ♄ vel ♂ 5
paulilus □ ♄ vel ♂ 5
Conjunctio cum capite Medusæ Algol dicto quod est in 21 ♉ . 8 intra 5 gradum 5

Articulus Ultimus

De fortuita atque variabili dnae cœli in 12 domicilia & de Erectione Thematis cœlestia

Antequam aditum duamus cœli fortuitam ac variabilem prosequiamur non erit abs re recensere aliquas partes cœli quæ latitudine et declinatione distinguuntur de quibus non occurrit hactenus locus dissererdi & de capite & cauda draconis quæ in intelligentia illorum sunt primum quid sit latitudo quæ nihil aliud est quam distantia seu recessus stellæ ab eclyptica seu a duplex est alia borealis alia australis; latitudo borealis est quæ versus septentrionalem plagam computatur Sol nullam unquam obtinet latitudinem cum semper in eclyptica maneat æqualatitudo competat sed ceteris planetis non est ordinarie solum itaque secundum est quod cum plana deferentium ceterorum planetarum non semper in plano eclypticæ quod illud Solis maneat, sed ipsum planum eclypticæ in centro mundi secantes modo in septentrionem modo in meridiem planetas abscedere & inclinare faciunt, quin etiam ob epicyclorum inclinationem et deflexionem non parum

planeta

planetae ab ecliptica recedunt. Verum sectio qua planeta
ad boream transit Anabibazonta a Graecis a nobis
nodus dicitur attollens sive ascendens et caput
draconis dicitur taliq[ue] charactere signatur ☊ Altera
sectio qua ad meridiem deflectit a Graecis Catabibazon
dicta et austrinus nodus descendens, deprimens, des-
cendens et cauda draconis appellatur talique charac-
tere scribitur ☋ quae a nodi contraria e dia-
metro teneant loca, limites vero sive flexus ubi
maximam latitudinem planetae sortiuntur ventres draconis
appellantur ita ut pars quae in Aquilonem distendit
limes sive venter borealis ea vero quae ad meridiem
tendit limes sive venter Austrinus
Caeterum nodi qui per inclinationem deflectionis ad ecliptica
signum certo hoc spatio per Zodiacum discurrunt
nodi siquidem ☽ tempore quotidie tribus scrupulis cum
aliquot secundis in praecedentia signa feruntur. Si et
magna latitudinem intendat aliorum planetarum nodia
sed reperiuntur quia talia loca magnam vim a ☽a
recipiunt. assimilant Astrologi caput draconis naturae
Jovis ♃ et ♀ et planetarum vires augent ita quod
bonum cum bonis associatur sed dicitur cum malis est
malum cauda vero assimilatur naturae ♄ et ♂ et
talis locus infortunae per vim minuit quamobrem
cum malis bonum et cum bonis malum est. Verum
caeterorum planetarum nodi tarditate in cyclia signa
ad motum ~~sol~~ sub 8a sphaera apparenti propria con-
sequuntur. loca eorum nodorum et eorum tabula
passim reperiuntur in ephemeridibus
Nunc ad duodecim illam coeli in 12 domicilia divisionem

est

est, sphaera que super partitione immutabili atque firma distri-
butum fuit coelum in duas medietates in 4^or quadran-
tes et in 12 spatia sive signa ita est commendatis loti-
dem modis duabus quae ob primum motum ad diurnam
coeli commotionem assiduo variatio delinquitur./

Primum itaque officio meridiani circuli in duas aequa-
partes quarum altera ascendens altera descendens
et perpetuo dirimitur quae deinde medietates horizon-
tem circulum finitor partitur alteram scilicet partem
supra hemisphaerium unum dividentem alteram infra-
teram latentem et inde 4 quadrantes efficiunt atque hi
quadruplicibus scribunt anni complexionibus ita
gis mundi et hominum aetatibus juxta Arabes com-
parantur. postremo in 12 partes aequales dictionem
recipit quas Astrologi mansiones hospitia habitacula
et domicilia vocant sed in hac partitione coeli artifices
inter se non nihil discrepant ut infra patebit.

Porro hae domus ab horizonte orientali initium sum-
unt et juxta ordinem signorum per horizontem infe-
riorem ad eundem finitorem revolutae numerantur effici-
turque ut in unoquoque quadrante tria continueantur do-
micilia.

1^us itaque quadrans qui ab ortu ad medium coeli ex-
tenditur continet domum 10, 11. et 12. et est mascu-
linus orientalis adolescentia dum Arabes sanguineus
calidus et siccus hominum Ptolemaeum tamen siccus

2^us quadrans a medio coeli ad finitorem occidentalem
statuit atque domum 9. 8. et 7 complectitur femi-
ninus meridianus et iuventus insuper et Cholericus
ut pote calidus et siccus quod ptolemaei opinioni firmi
consentit quippe propter solis flammam in medio

coeli

coeli max^e ad eam partem accedunt /
3^a quadrans ab occidente ad meridianum sub terra verum
versus 6. 5. et 4^{am} domum continens masculina est occi-
dentalis et autumnalis juxta Arabes melancholica vero
frigida sicca juxta Ptolemaeum sumitur
4 quadrans 3. 2. et 1^{am} domum continet inter imum
coeli et orientem clauditur, foeminina septentrionalis
et hiemalis est juxta Arabes phlegmatica alii frigid(a)
et humida quoad sententiam Ptolemaei primum discedit.
Quod vero max^e notandum est domorum aliae angulares
aliae succedentes aliae denique cadentes: angulares dom(us)
seu cardinales dicuntur quae in 4^{or} cardinibus mundi
insidunt consequuntur enim ea quatuor aequinoctialis
et Zodiaci puncta quae meridianum et horizontem ab
utraque parte tangunt quae puncta in principalia maxi-
mae potestatis vocantur cardines anguli, haec et
a Graecis Centra sunt a domus angulares prima
4. 7. 10. hae sunt cathedrae robustae et validae succedentes
his domus sunt 2, 5, 8. 11. sic dictae quia angulares
domus max^e sequuntur hae sunt mediocris roboris
Demum cadentes dicuntur pigra seu abjecta loca quia cum ho-
roscopo nullam familiaritatem habent in 3. 6. 9. 12.
hae sunt cathedrae debilissimae
Ut igitur ad dicendum magis particulariter coeli in 12
domicilia sive quadrantes jam superius explicata
illorum sequentem accedamus
Sciendum est in initio dicam inveniuntur placuisse hy-
dorum observatoribus ut gradum coelum in primum Zodiacum
in 12 divisere partes seu signa quae ob circumgyrationem
terrae quotidianam consilium eundem tenere nequeunt
et semper variant eundem rao respectu uti divisere
coelum in 12 alias partes quae possunt eundem semper
retineant et ad dicendum ratio adhibendus circulus situs

max^{ime}

max^ae qui in tali fiat meliori et apud oes iam recepta
in coe intersectio horizontis et meridiani sese mutuo
intersecantes inter quos duos principales sunt horizon
et meridianus vel qui loco meridiani in modo aequali
per 90^um eclyptica gradum ducitur reliqui 4^a minus
principales sunt duo ~~[illegible]~~ primi spatium occidentale ab
ortu in meridiem vel 90 eclyptica gradus in tres partes
duo vero spatium ab ortu ad imum coeli similiter in tres
partes eodemque modo in dein circuli spatium occidentale
in sex diuidunt ita ut in universum sint partes 12.
partes que vocantur aedes, domicilia, domus, mansiones
loca et cuspides appellantur quorum cuspidia vocabu-
lum potius initio quam integre domui conueniat quoniam
quidem illa ad tempus describuntur posita stella et
aliquandiu manentes seu commorantes quum in aede dicti
nati peculiares effectus et virtutes edunt non aliter
in ciuitate aliqua alia in domo aurificis alia in sutoria
sartoria, et c. opera exercentur./
etc prima quidem domus quae initium sumit a semicir-
culo horizontis orientalis et facta mutua sedem succes-
sionum tractu infra horizontem in cuspide 2^ae domus
Vocatur horoscopus idem ascendens, cardo vel angulus
orientis, primus angulus idem domicilium vitae observa-
tiuum ex hac domo in iudicio genethliaco de natiuitate de
vita nati conjectura ut valetudine sexto natiuo quod
vita inordinata nondum immutatum vel corruptum
est, moribus ingenio fato corporis propria nati indu-
stria et prima perfectum aetatis significatio ideo quia hinc
vitae signa initium hinc capiunt quod ex utero nascen-
no in hanc lucem egredimur ita hac domus et ea-
caeli parte quae natiuitatis tempore ex hemisphaerio coeli
inferiore et occultato in conspectum nostrum producitur et

i^am

(cum impressionem facit./

2a domus succedit 1a infra terram, proinde Graecis ἐπαναφορά, Latinis porta inferna, quod solum ap[illegible] scribit Solis caeterarumque stellarum supra horizontem ortivarum ad horoscopum hic locum affertur; nec vero Astrologis domus ~~Lucri~~ Lucri et Census, peculii atque suppellectilis appellatur. sumitur enim hic conjectura de bonis omnibus quae industria per laborem nostrum haereditate acquiruntur./

3a domus Graecis θεά a bonorum et felicium dearum donatione quae nato conferre creditur. Astrologis domus fratrum appellatur, fratrum et sororum et propinquorum significationes sibi vindicat, quia homo est animal sociabile, nec aliud tam est a natura insitum quam societatis studium, inter quas tamen prior est potior fratrum sororum ac propinquorum societas ac conjunctio, et haec domus 3a inter alias est 1a enim quae horoscopo societate jungitur et radio successivo inter caeteras 1o sextili enim aspicit, merito ergo haec domo de fratrum sororum et aliorum cognatorum affectu erga natum pronunciatur: item de hospitalitate nati, fide, pietate aliqua ex parte: praeterea de controversijs et disputationibus in judicio et itineribus brevioribus et legationibus./

4a domus Vel imum coeli a situ et loco ab aliis forma planetarum Astronomis domus parentum et patrimonij a signando dicitur, significat enim parentum statum in primis, tum patriam, item patrimonium et haereditates quas quis a defunctis parentibus vel natus vel aliis acquirit judicat, et de agrorum cultura, fodinis metallicis, aedificijs et his quae de bonis stabilibus sunt, nam haec 2a de bonis mobilibus et

[illegible]

327

thesauri ita quod sacre fundi et prædijs pronunciatur.
Sumitur etiam hinc coniectura et honore et expectatione
quae natum post mortem consequitur./
5a domus dicitur bona fortuna a Graecis enim appellata
ἀγαθὴ τύχη Astrologiae domus liberorum dicitur hic
enim de filijs et filiabus eorumque statu natura et
accidentibus alijs, item donationibus ipsis quae ad hanc vo-
luptatibus delectationibus pro gaudiis faciunt, conuiuijs
musica, item commodato familiari et muneribus ac do-
mo iudicat, ut enim 3a domus addicta est fratribus
propter primam aspectum cum horoscopo societatem quae
ipsa tamen aliquando imbecillior est ita pro 5a prop-
ter △ radium, qui est ad horoscopum attribuitur liberis
namque nulla est arctior quam patris ac filiorum coniun-
ctio sic nullus est coeli aspectus nulla signorum syzygia
quam quae est e △ arctior ac propinquior in tota sibi
atque ocularitate proprieditatum ab horoscopo signorum
innititur./
6a domus Graecis κακὴ τύχη mala fortuna ab
Astrologiae propter infoelicitatem domus aegritudinum ap-
pellatur est enim fractissima et fons morborum, unde
quia nulla cum horoscopo societate est nimia iudicium
sumitur de inclinatione ad hanc et illas aegritudines, aliaque
mala quae corpora infestant vitamque calefaciunt: sicut
enim deserta loca et ab hominum frequentia remota nos-
tra lingua ~~sedes~~ dicta sed est incenata quaeque et herbas
producunt nocentissimi succi; itaque sexta domus remota a
1a et aspectu, mala ad sese nato varia et irregularitas quo
plures planetae in hanc domum incidunt et frequentis
omnes morbi significantur cum per totam vitam tum max-
ime in senectute quod planeta in ea prefectus infortunatus
morbos in iuventia pro prima aetate designat: unum sexta
habet

hac domus. Nam quum sit aliarum utique familiaris so-
cietate benevola complectatur et △ aspectu intueatur
Servorum et ancillarum servitiaque sive domestica alia animal-
ium cum hac omnia rei domestica adminicula /
7a domus vocatur [?] occasum sive cardo occiden-
talis Astrologiae domus mysterium sive uxoria vocata
signat cum aspectionem nati erga rem uxoriam vel coeli-
batum itemque malum uxoriam qualitas uxorum nec immo-
rito cum sit 7a domus opposita horoscopo et quaevis
hac aspectione 1a domo similem tendente et quasi impel-
lente ac agente: at vero 7a declinante ac patiente
sunt hae duae domus anguli figurae primarij utique
7a uxor significatur. Siquidem haec pars illa imperat [?]
utroque damnum cum auctoritate gubernat Viri in prima-
ria ei et activa auctoritate praeditum uxor sedem qua-
dam pariter patienter in domo Viri sui obtinendi [illegible] mi-
rum in re familiari inter virum et uxorem lites plurimae
spectari quando hae duo domicilia opposito radio sese intu-
entur. Sumendus est ex hac domo dispositiones et inditi-
onis idem aspectum inimicorum latronum et spolium
judicium finis idemque vitae pro morte [illegible] Cardinum.
potius quam ex 8a quod videtur valde consentaneum
cum sit opposita 1a sicut mors vitae./
8a domus vocatur superna porta [illegible]
quoquidem cum horoscopo nulla familiaritate con-
jungitur sed potius locum maxime noxium in sexto ex ✶
et 12 ex ▽ constituitur, Astrologiae locum infelicem
et domum mortis appellatur sicut cum solem reliquasque
stellas ex superiori hemisphaerio et circumductus ad occasum
properantes velut tenebrosa portu educit atque pro occa-
sum de conspectu nostro aufert in suis amplius thesaurum

Luce

Luce et calore destinamur ita morbis et finis inter nati signat, vel valetis ex morbo aliquo vel non valetis et violentam a causa aliqua externa in ista casu combustio ne, strangulatio, submersione signat est mortuorum here ditates, thesauros occultos, tristitiam, invidia lethalia et haec alia.

9.ª domus Deos Graecis seu masculino in 3.ª femi nino Dea vt quod utraq quidem domus bene faciat nato qd proprium Dei est sed major sit vna p autoritate 9.ª quam 3.ª cum succedat signat inclinatur nati ad pie tates et res divinas pertinentiam sicut absq causa qa enim domus haec ascendenti in hemisphaerio superiori jungitur aspectu max.º familiari V.º et ascendens corporis terrae praedicis corporibus conglutinatur accidia signat utrisq ip sius gloriae ratio ex hac 9.ª domo nati aptitudo prospici [illegible] ad religionis sumitur in quam finis est ad bonos mores ratione cum institutis et de literarum signatis: pro[illegible] to hac domus itinerum quoq appellatur qui longinquarum peregrinationum et legatum indicia, hinc solventur, constat est ex hac domo somniorum ratio omnium veritatem aut falsitatem

10 domus medium coeli culmen seu fastigium item cor coeli cuspis regalis, domus regia, p domus honorum appellatur, hinc enim in loco coeli alto et qua vena [illegible] munerum caelorum orbis complectitur ac tenue quod est summi quoq boni quod primum inter hos spiritu matur et civilium bonorum primarium finis est, hono rum enim et dignitatum quibus natura inter alios eminus sese excellit, prognostica item inter genua aulas et quorum aulicum suffragia nato destribuuntur colligimus et haec domus mater peculiaribus signat, cujus conditionibus

et

& statum post obitum infantum indicat /
XI domus Graecis ἀγαθοδαίμων id est bonus genius a
aliquâ favoris, benignitatis & aliorum faelicium
eventuum notatur, sive eius status et conditio amicorum
fidelium vel infidelium quibuscum natus familiariter
victurus est, depromitur quod et 1ae domus aspectu ✱
associatur - petuntur et sive iudicia et consiliarii re-
gum & principum quandoquidem 10ae domui honorum
proxime assistit. /
12 Cacodaemon id est malus genius ac tristium et exitia-
lium eventuum indicatoribus quare a veteribus et posterioribus
Astrologis domus carceris appellatur, cum a nullo
aspectu ascendenti coniungatur immo stellae ab ascendente
cadentes in eam prox. motu apparente incidant faciant
in vita dubitatis insidias, inimicos et hostes occultos
carceres aliasque perturbationes et difficultates prodit. Ex par-
quorum servis et maioribus alibus ac bestijs, et an-
damna inde progressione tractatur, item et honorum
fidelitate et ?ubilia m et de quibusdam morbis et aegri-
tudinibus periculosis, quae nato in 1a aetate obveniunt -
iudicantur; Coniectura est sive petuntur de his quae in
parte mulieribus accidunt sive ea bona sive ea mala sint.
Superest modus eam figuram coelestem erigendi ex-
cribere, relictâ itaque variis eorum et in Astrologorum -
opinionibus unicam docebimus apud omnes receptum -
quo moderni omnes utuntur quamquam rationem non immerito -
vocitant eamque quem hic observandum est - /
Quaere 1. Verum locum ☉ ad tempus propositum ad
quod sit ascendens reliquorum angulorum cuspidem -
medij coeli, cuspidem anguli occidui et cuspidem anguli
subterranei inventurus eris, dando illius veri loci

☉

☉ ascensiones rectam cuiusque ascensionis rectae numerum graduum Libra, deinde huic ascensioni rectae ☉ pro qualibet hora pomeridiana hic l[..] propositi 15 gradus aequatoris et pro singulis minutis quatuor hora, gradum unum numeratum gradum hic collectum loca sub armilla meridiana et quicunque gradus zodiaci in linea horizontali ex parte orientis apparebunt illa erunt gradus ascendentis seu horoscopus illius hora propositae et gradus huic oppositus in horizonte occidentali erit initium septimae domus et cardinis occidui ille vero gradus qui erit sub armilla meridiana super terram erit initium 10ae domus gradus vero illi oppositus qui est sub armilla meridiana infra terram erit cuspis 4ae./

Constitutis 4or principalibus coeli domicilijs videlicet 1. domo, 10, 7 et 4a reliquarum etiam domorum cuspides et initia sunt investiganda beneficio globi coelestis eiusdem operari calculi [...], pro harum igitur domorum aequationali procedo hoc modo gradum 1i cardinis seu ascendentis loca directe ad horizontalem globo ita immoto permanente, deinde circulum positionis ad 30 gradum circuli aequinoctialis incipiendo numerandum a contactu eius cum horizonte versus armillam meridianam computando et quicunque gradus zodiaci idem circulus positionis tetigerit ille 12 domus erit initium et gradus zodiaci ei oppositus initium sextae sibi vendicabit postea loca circulum positionis ad gradum aequatoris 60 ab horizonte ascendendo et idem circulus positionis ostendet in ecliptica initium 11ae domus, huius oppositum similiter initium quintae domus erit

90 a aequatoris gradus ab eodem horizonte ascendente
Alternum autem mediante circulo positionis gradum signi me
dium coeli constituentem judicabis 120 aequatoris gradus
ab oriente vel 60 ab occidente parti initium 9ae
domus definit cuius est oppositus gradus initium domus
3ae patefaciet 150 aequatoris gradus ab horizonte 30 vel
30 gradus ab occidente ad contactum applicatum circuli positionis
initium 8ae domus in ecliptica monstrabit cuius gradus
oppositus initium 2ae domus dabit. /
Hic modus ut apparet ex predictis per viam globi valde
facilis et commodus est practica datur alia eorum quae
est eadem propter hic ut ista sed in modo operandi est dissimi
lis et fit beneficio ascensionum et tabulae domorum sic
in operandum est.
Accipe verum locum ☉ in ascensionibus ad diem
propositum quo loco habito consule tabulam domorum ad
Latitudinem poli tui et cum solis loco ingredere tabulam cum
gradibus regioni tuae quaerendo in columna quae 10ae domus
nuncupatur locum ☉ aut immediatum et si figura erigen
da sit meridiano hora pone dictum locum ☉ pro initio 10ae
domus et a latere huius et inde numeris 1am, 2am et 3am
domum ex una parte 11a et 12. ex alia ex qua operans total
tabulae domus ascendentes seu occidentales unde facili
negotio reperire poteris per gradus oppositos aliarum sex
domorum, 4a enim opponitur 10a, 5a 11a, 6a 12a, 7a
1a, 8a 2a, 9a 3a.
Itaque peractis finis est collocandi planetas suo quaque
Lordine insuper et ☊ et ☋
Sed ut melius eligamus positionem solis planetarum
observa quamlibet domum habere 30ta gradus aequatoris
videlicet quod bene notandum est 5o ante initium domus
et 25 proxime cuspidem sequentes unde si contingat
ut

Debet cuspis alicujus domus initium sumat in ephemeride 4 gradibus alicujus signi tum tota talis domus dijudicanda erit secundum signum mox sequens ultimos illos gradus.

Ut ipsi collocentur planetae in nova loca dicti schematis quaerenda sunt nova loca planetarum in ephemeridibus ad diem propositum hora videlicet meridiana (nam pro alio tempore loca planetarum in ephemeridibus non annotantur) ad diem sequentem subducendo majorem numerum a minori et resultat motus diurnus planetarum quo habito per partes proportionales operandum erit hac ratione si sex horarum erat ille planeta tot gradus zodiaci 24 horarum et aut duabus aut tribus horis etc. procurare quid perveniat unius duabus aut tribus horis etc. Restant aliqua perspecta schematum caelestia erectio observanda. /

1ª commutatio temporis civilis in Astronomicum quam ante ullam operationem debet fieri.

2° aequatio dierum

3° correctio meridianorum quae jam maxima speculatio non in diget sed solum praxi quae per tabulas ab astrologis praeparatas absolutum et ephemerides in quibus hae tabulae paratae sunt consulantur. /

Sectio secunda

De prognostico genitum apotelesmatum

Absolutis principalioribus Astrologiae fundamentis ad ipsum judiciorum confectionem nobis nunc procedendum est, quia cum universalia priora sunt singularibus et a qualitatibus ac potestatibus causarum universalium quibus sub jiciuntur et parent singulares, immo ut singularia effectus ~~singularibus~~ universalibus plane cognoscuntur quod qualia

sunt

vim immutandi singularia eorum, studii sane expedit ac secundario qui simul hic ad particularia accedis sic igitur /

Articulus primus

De prima universali eventuum divinatione et universali prognostico regionum, urbium et Locorum.

Universale prognosticum duplex est 1.mum ex collatione terrarum ad planetas et signa Zodiaci ex magnis planetarum conjunctionibus ex translatione apogaeorum et perigaeorum planetarum ex mutatione excentricitatis solis et obliquitatis Zodiaci nec non ex tardo stellarum fixarum motu de statu regionum maxime insularum et urbium pro de fueriis mutationibus et interitu imperiorum et ubi et quando pax, bellum, secta, pestilentias, diluvia contingant praedicit, cum enim causae effectibus analogae et convenientes et adeo effectus dissimiles in terrae regionibus et urbibus non nisi diuturno tempore et elapsis aliquot saeculis sese prodant consentaneum est eas quoque a causis ad sensum non ita mutabilibus in suis motibus planetarum sed tardioribus et insigniori mutatione in suis progressionibus ~~planetarum~~ stellarum fixarum, conjunctionibus magnis planetarum in diversis trigoniis provenire. Verum hoc judicium maximis difficultatibus est intricatum cum progressiones stellarum fixarum et apogaeorum planetarum et magnarum conjunctionum momenta et mutationes excentricitatis et obliquitatis Zodiaci aliaque ad hoc judicium adminicula maxima ex parte ignota sint nec dum certis et indubitatis limitibus inclusa.

alterum

Altitudinum ex recessione ☉ ad aequinoctialia et solstitialia puncta ex maximis et plurimis in primis eclypticae cathedrisque cum luminarium tum reliquorum planetarum configurationibus accessu ad hanc vel illam stellam ortu et occasu cum fixarum tum erraticarum de his postea cum anni effectionibus praedictis instituti 1° in aere cujusmodi sit futura temperies et aestuum frigus, humiditas, siccitas, corruptio pestilentia. 2° in aquis num expectanda sit inundatio vel diminutio aquarum, corruptio vel copia piscium. 3° in terra ~~rerum~~ num sit metuenda sterilitas vel fertilitas. 4° in his quae super terram nimirum in hominibus brutis et herbis cum sit futura brutorum quae ad usum vitae inserviunt vel adversa copia vel paucitas a ... temperiei ... morbi ... bella ... et alia similia mala ... ab auctoribus ... composita et ... explicata ... unde ... judicium ... possumus.

... de ... articulo ... Ptolemaei praescripto ... 2. l. 2. quadripartiti terrae globum duobus majoribus circulis aequinoctiali et meridiano qui per insulas fortunatas ducitur in 4 quadrantes dividi et de omnium eorum judicium in uno probe cognito de caeteris sic ... /

In hoc ergo ... quadrante qui nos ... et ... nostras ... contineat Europam Asiam et Africam ... regiones continet ... quas ultra aequatorem ... polum antarcticum ... haec duo spectanda sunt 1° quae locorum ... distinctio ... cujusmodi ex familiaritate signorum

Zodiaci

Zodiaci & stellarum inclinatione consequantur eius diversitatis
quorum quadrantum instabili ratione in priori ubi adire con-
silio examinatur tria considerantur 1° sub quo parallelo
aequatoris positus sit locus 2° quo angulo abortus &
occasus stro dicti & 3° quo situ Zodiacus locum respi-
ciat
Dividitur a quinque quadrans terrae in 3a spatia quo-
rum 1mum inter aequatorem & tropicum aestivum continetur
& Zonae torridae attribuitur. 2um a tropico aestivo ad cir-
culum arcticum extenditur & ad temperatam Zonam
pertinet. 3um a circulo arctico ad polum usque sese extendit
& frigidae zonae adscribitur./
In torrida igitur Zona quia Sol ad verticalem usque punctum
in coelo attollitur aer circumfusus vehementer accen-
ditur qui propter directos radios Solis qui in reflexione
ingeminantur unde et in hominibus adustis advertitur, capillo
sunt crispo, facie contracta & statura contorta, deinde
tepido quod sequitur sanguinem sunt calidi, iracundi
et moribus feri praeterea quod ob biliosum & adustum
sanguinem acriorem proficiscuntur ex ratione sed potius ex
appetitu, caetera quoque quae in terra provinciae & regio-
nibus [illegible] sunt accidia pro proportione universi cuiusque
in frigida Zona sub parallelis septentrionalibus aer
frigidus est & humidus quod ibi radii Solis obliqui
aerem quidem illuminant, nullum vi adeo sensibilem asper-
gant calorem unde in corporibus quoque eorum humidi ali-
menti abundat copia quod nullo calore exsiccatur &
ideo colore sunt albo capillo crispo, statura procera
gelato frigido, moribus feri [illegible] rigorem humanum
nimia quoque stupidi, aliàs agiles corpore redduntur propter
robur caloris nativi per exercitationem assiduam undequaque
&

et deceptores propter raritatem horum et quandam timent decipi malum praeuidere; reliqua quoque in bruta a quae in altiora nascuntur grandiora ibi sunt et frigidiora quam alibi./ In media et temperata Zona ad medio modo se habet et ideo omnia quoque mediocria sunt specie color rosei et subrussi in quibus medii sunt inter albem et nigrum et una temperata moribus mansuetior./ Tertia uero septem Zona maxima est latitudo. Ex ratione et quod loca quae propius ad altitudinem est terrena eorum accedunt magis quoque participant et una illarum./ Ad morum quoque discrimina multum valent locorum conditio nam campestria loca ad equitandum, maritima ad nauigandum, sterilia ad mansuetudinem inuitant solent, prima de illa inclinatio naturum quae a tempore contingunt similiter quae ex parte mutantur.
Varietas a inclinationum quae ex familiaritate locorum caelestium et stellarum contingit hoc modo declaratur ex sententia Ptolemaei c. 3. l. 2. quadripartiti sic dicens: dicendum quolibet terrae habitabilem in quo quadrante istius terrae habitabilia velut diuisa duabus lineis quarum una ducatur a septentrione in meridiem per Rusciam, paludes Meotidis, pontum, Aegaeum pelagum, arabicum sinum: altera transit ab oriente a Iaponia insula per mediam Chinam, Chiamca lacum, Persiam, mare mediterraneum ad fretum Herculeum in occidentem hac diuisione prima parte quam Ptolemaeus ponit inter septentrionem et occasum, Europam et omnia eius regna. 2ª opposita inter ortum et meridiem partes plerasque Asiae Arabiam, Persiam, Indiae australibus partibus. 3ª a septentrione in ortum Scythiam cum ad Moscouiae ducatum ad magnam Camum pertinentibus Chinae septentrionalibus partibus. 4ª ei opposita ab occasu ad meridiem

Africa

Affricae regna septentrionalia scilicet Mauros barbariā
Numidiam, Lybiam et alia comprehendit
Praeterea quia in Zodiaco 4or sunt triquetrae configurationes, videlicet
terrea, aerea et aquea sunt uno quadrante terrae et 4or
eius partibus totidem quoque triquetrae Zodiaci configurationes
aptantur. Ductae primum lineae rectae a septentrione in
occidentem et orientem a Meridie in occasum et ortum in fine
triangula sibi invicem opposita in sequente figura describit
in qua eam quamlibet 4am dividatur.

Septentrio
Occasus
Ortus
1 2 3 4
Meridies

In duo triangula fiunt 8o triangula quorum 4or exteriora sunt
4or vero interiora
Primum itaque triangulum exterius subiacet 1o trigono ♈
♌ ♐ et ♃ et ♂ occidentalibus
2o triangulum exterius sive oppositum subijcitur 2o trigono ♉,
♍ et ♑. ♄ et ♀ occidentalibus
3m exterius qui est a septentrione ad ~~occidentem~~ ortum sub-
ijcitur 3o triangulo ♊ ♎ et ♒ ♄ et ♃ occidentalibus
Ultimum sive oppositum exterius ab occidente ad meridiem
Subijcitur Ultimo trigono ♋ ♏ ♓. ♂ et ♀ occidentalibus
Sunt vero Uniuscuiusque 4ae portiones in medium terrae
vergentes dividuntur sortiuntur naturam 1ae partis quaelibet me-
dia eam acquirit naturam quam pars exterior et in quam
vergit, unde pars media primae quartae transit in naturam
partis

partis extremae 2ae et 3ae e contrario partes mediae sunt
in natura illius, deinde a ... partibus mediis praeterquam
quod natura sua inter ceteros planetas mediam et qui
habitantes in mediis regionibus sunt ingeniosiores et disci-
plinae magis dediti et artibus quae omnia sunt ☿ sequentia
est et alia ratio quia ipsi habitantes sunt negotiatores et
transeunt de uno triangulo in alium triangulum et de uno
quadrante in alium quadrantem et hoc est proprium ☿ ut
diximus qui transit in naturam singulorum planetarum
exemplo ☉ et ☽ fit enim ☿ quando possidetur a ♄
male dispositus et patitur ut ♄ bene dispositus et
lascivus ut ♀ et ferox ut ♂ et justus ut ♃
Ubi nota quod partes triangulorum extremorum ut magis
appropinquant medio seu lineae mediae sunt maxime de natura
domini uniuscuiusque planetae huius velut qui sunt maxime sub Bo-
rea nec declinant ad orientem neque ad occidentem nisi parum
sunt de natura ♃ ex toto et parum valde ♂ aut ♄ ρ
ita qui sunt in linea occidentali sunt fere ex toto de
natura ♂ et quasi nihil ♃ aut ♀ et ita illi qui sunt
juxta aequinoctialem nec declinant ad orientem nec occi-
dentem sunt toti de natura ♀ et nihil fere ♂ aut ♄
et ideo ipsorum similes fornicii imbelles libidinosi,
luxui et voluptatibus ac delitiis dediti nihil omnino
ingenuum aut virile cogitantes [illegible] de orientalibus
pro ♄ ex quibus apparet septentrioni ♃um simpli-
citer, meridiei ♀, orienti ♄, occidenti ♂ praedominari
unde populi qui inter septentrionem et occidentem ha-
bitant in nostra subjiciuntur ♂ et ♃ occidentalibus
Quod a primum quadrantem in corpore, Ptolemaeus

Et

Et cum et omnes Astrologi a septentrione in occidentalem ex in-
stituto et sequuntur et modum quem in sua Geographia
observavit quod a signis sidera opposita inter ortum et
meridiem et non maxime ex partibus quae sunt a latere ratio-
et quia oppositorum siderum et siderum ratio et regiones maxime
inter se distantes plus inter se conveniunt in moribus
et videntur ratione quam quae vicinae sunt. Ex eius contrariis
siderum ratione fit quod appareat ex dogmate una saepe invadere
aliam, ut Galli Italiam passa et tunc multum detrimenti
Italia cum in primis Gallorum maxima ex parte remansit vi-
ctoria haec regula speculativa experientia comprobari potest.
Quoniam a regiones subijciantur 4or triangulis videlicet
quae unicuique illorum subiecta sunt patet ex Geographia
et quae in quolibet quadrante multae sunt provinciae et sub-
Ptolemaeum et Cardanum speculum 2o quadripartiti
ubi assignantur regiones quaevis particulari subijciuntur
non tantum toti trigono sed et singulis illius signis ~~quan~~-
do vero attinet ad urbes metropolitanas quibus signis
in particulari subijciantur similiter assignatur; solum ex
principalioribus locis quae occupant caelum ad mo-
mentum quo aedificari coepta est urbs, in primis ex ~~ho~~-
roscopo ascendente vel et ex longa experientia quae deducitur
ex observatione eclipsium et conjunctionum superiorum planeta-
rum conjunctionibus vel eclipsibus et malorum quae
comitantur conjunctiones et eclipses cuiusmodi sunt
irruptiones gentium, bellorum calamitates, pestes, fames,
annonae caritas, terrae motus, vel insoliti inundationes
fluminum etc.
Tria a maximo principalia ~~loca~~ assignantur ab Astrologis
pro tempore constitutionis nativitatis et themata coeli ~~nativ~~
erigatur ad initium conditae civitatis juxta praecepta
tradita 1o Locus Solis 2o locus ☽ et 3o horoscopus

Se-

sis ascendens, signum quod ascendens non aliter ac in genitura statum civitatis signat, quo affecto afficitur et ipsa civitas. Quod si et ipsa luminaria ~~cadentia~~ loca laeta tuo quae consistunt et mirabilibus congruentiam cum civitate sub civitate ipsa aliquod detrimentum patietur in primis vero et eclipses luminarium supra civitates, provincias et regna magis quam super privatas conditiones. Unde etiam et super reges afferetur hoc offendunt quorumque item efficiunt multitudinis ut docet Cardanus 8 aphorism. 45. Notandum quoque dixisse aphor. Cardani 4 aphor. 179. quod si Natus quis ascendens habeat in opposito D.ae urbis in qua natus vivit sit in ea urbe infortunatus. namque in electione civitatis ubi quis domicilium figere cupit positum planetarum cum civitatis tum nati considerandi sunt et docet Cardanus 2. aph. 172. quod optima habitatio pro nati valetudine sit ubi ascendens nati cum ascendente urbis, pro nati vero exaltatione et dignitatibus ubi cor coeli vel Leonis communis cum ascendente urbis, pro divitiis ubi ♃ pro felicitate in omnibus rebus ubi ☽, ubi vero Saturnus vel quadrato vel opposito radio sibi adversus fuerit ibi contrarium quoque evenire expectandum est. Signum a quo structionis urbis in medio coeli ~~-~~ extiti ad principes potius civitatis et actiones civium spectat quorumque id ipsum felix et fortunatum secunda principibus et gubernatoribus fortunam in vita et actionibus et civibus prosperitatibus./

At ut in genitura illo fornito regnum administrat cuique genitura cum regni initio consentit male cujus dissentit imo in cujus civitatis initio ♂ in corde coeli extitit et urbs plenum est seditiosa. Quod si ♄ medium coeli occupet multa graviter superabunt cives sunt

Laboriosi

Laborioli, erat a principio ... autem in urbibus si princi-
pes praesentes sint in urbe quam jam dictum sum locum sunt
et si procul absint et urbs gubernetur ab aliquo pro-
consule tunc permixta est fortuna ex his 3° 1° ex loco
urbis quae primum obtinet locum. 2° ex loco medii coeli
ubi principis et 3° ex loco medii coeli gubernantis
in absentia principis.
Quod si tempus constructionis urbis ignoretur in hoc
pessime contingitur ex observatione ... quam quot
item superiorum planetarum cui signo urbs subji-
ciatur notum sit et tamen de statu urbis aliquid di-
cendum sit genitura eius dicatur qui regnum in urbe
politicum ac ex medio coeli et aspectibus eius de
statu civitatis pronunciatur.
Videantur apud autores regiones et urbes quae opposita
singulis signis Zodiaci communiter comprobantur adeoque
ipse ad hanc prognostica accedimus ... et in
hoc articulo dicamus quae cum ... regna et regio-
nes ac terrae mutent quoquomodo non modo in regnum
varias mutationes et translationes ... dum modo
hoc modo illorum regnum atque aliis ... quibus
videmus et in ipsa superficie terrae ... [illegible] et
ex collatione ... et locorum ... , dum
dum ... terrasque alias aquis ... alias
[illegible] ....
Etsi vero ... autor ... et ... bona mutet
terras et transferat regna pro beneplacito cuius secundarii
... ... et parvum de ... sua cogitantium
... in libro ... et coelo, in primis quod ...
... motus ac mutationes ... invisibilia et ...
terram ... ... ex parte ...
... ... in ... 2 ...
[illegible]

praeteritarum et futurarum rerum vestigium ubi contagia-
facta nec videbimur si cum timore et tremore mutatis illas
inquiramus unius indicaturae illarum necessitates adscriba-
mus.
Causa ergo 1a constituitur mutatio altitudinum planetarum qua
ii planetae 3a cum solis loca in quibus sunt elevati
et a terrae medietullio remoti idem simillimi et terrae pro
pinqui et una cum loci illius motus velocitate et lon
gitudine in alias atque alias Zodiaci sedes successive trans
feruntur Cardanus 1 aphor. 37. absidum regna et regni
et statum mutant. Idem 5 aphor. 129 absis ☉ ab
♈ ad cancrum progrediens inhabitabilem reddit [illegible]
[illegible] partem borealem [illegible] habitabilem facit a ♋
ad ♎ bene habitabilem borealem et australi [illegible]
a ♎a ad ♑ [illegible] habitabilem sed boreali parti
minime inhabitabilem a ♑ ad ♈ inhabitabilem austra
lem boreali./
Causa altera est mutatio eccentricitatis ☉ quam [illegible]
[illegible] Rotam in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] rotam fortunae appellamus cuius circumactu
mundi monarchia [illegible] sua [illegible] atque mutantur, [illegible]
[illegible] romanum imperium cum maxa esset eccentrici
tas summum fastigium assecutum est et ad monarchiam
declinavit, ita illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in 1o ubi quadrante cum [illegible]
Mahumetica [illegible] imperium [illegible] et velocissimo
motu [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] quo minima [illegible]
est eccentricitas maxa [illegible] et inde ad alterum qua
drantem [illegible] [illegible] et [illegible] velocitate [illegible] ita -
[illegible] [illegible] graviorem [illegible]/
3a Causa est mutatio obliquitatis Zodiaci quae cum maxa
est constituitur 23 graduum 52 minutorum cum minima
23 graduum 28 minutorum in [illegible] tabulis [illegible],
[illegible]

hac modo causa cum praecedenti constanti angulum denique et
minuitur obliquitas Zodiaci cum excentricitate. Quae
hac existente max.a vel minima illa quoque max.e vel
minima expectanda.
4.a tandem causa est conjunctio superiorum planetarum in
1.mis ♄ et ♃ quae ut contra ex 1.o aph. 64 triplex est
magna media et minor. Minor singulis annis 19 diebus
315 horis 19. versus media est in qua hi transitus in
signum alterius trigoni diversae naturae et triplicitatis annis
198 diebus 236. magna est qua ex aqueo trigono in
igneum fit progressus annis 794 diebus 214 Media igitur 10.
~~Media~~ minores ambit et max.a 4.r media complectitur,
duo autem minores superiorum horum planetarum conjun
ctiones quae in signis eiusdem naturae i.e. eiusdem trigoni cum
praecedentibus contingunt et mutationes magnas adferre nequeu
nt desi enim tenor effectus. Sane quidem de conjunctione
superiorum in aqueis signis Cardanus 5.o aph. 48 lo=
quitur quod in illis bella magna exoriantur propterea in
quantum in pacem non interventionem plerumque redigantur per
hos ♄ et ♃ tamen qui in eiusdem naturae signis fiunt non
diversa ut in mediis aut contraria prorsus ut in magnis
operantur sed eosdem fere quos in ipsa mutatione trigoni
ceperunt effectus plurimos continuant. Deinde mediae
vocantur quae quidem in signis diversi trigoni ac non per
omnia qualitatibus contrariis fiunt ut cum ex igneo in terreum,
ex terreo in aereum, ex aereo in aqueum, atque ita ex ♈ in ♉,
ex ♉ in ♎ ex ♎ in ♋ conjunctiones transeunt. Media
autem est quod dicitur diversas operari rerum statum
imperiorum, regnorum et terrarum aliquod immutare
nova quaedam imperia et regna inducere faciant, sicut
Alexandri magni imperium in aereo, Saracenorum in terreo
Mahumetti in aqueo coepit.

max.a

max^ae vero conjunctiones appellantur quae in △ igneo
fieri incipiunt in 1^ma ♈ 1^o Zodiaci Signo cum enim in
illa ex aqueis in igneum Signum quae pluribus primae
sibi max^ae adversantur transitus fiat max^ae ergo illae
saepius mutationes in toto mundo accidunt id quod histo-
riae testantur.
Porro judicium de qualibet conjunctione fieri debet ex duo-
bus locis ascendentis et loci conjunctionis et ejus natura
de effectu pronunciatur, optimum autem erit cum planeta
dominus constitutus et ex eo judicium sumendo qui primo
sublimior est in excentrico et 2^o in parvo circulo -
seu epicyclo 3^o qui in loco ☌ plures habuerit digni-
tates et 4^o plures stellas suae naturae fixas sibi associatas
habuerit ut est apud Cardanum 2^o aph. 189.
Regulae reliquae ~~medii~~ judicii de Conjunctionibus ex-
tinus apparebunt ex judicio de eclypsibus./

Tractatus 2dus de Eclipsibus

Absoluto brevissimo de mutatione regionum judicio, aliqua
sunt provinciae ac urbibus ad certa Zodiaci signa nunc
ad effectus eclipsium nos confirmamus quoniam illi brevis
sunt Et non modo urbes multas sed et regiones integras
sub □^lo in firmam sunt, ut plerumque fieri opinio in
qua eclipsis fit constituta unde et homines habitantes cor-
nutam in brevi sua cum tremato eclipsis afficiunt./
Sed antequam ad judicium illud eclipticum accedamus
proponenda sunt aliqua quae ad constituendum themata
eclipsis pertinent 1^o igitur oblata aliqua eclipsi cujus tem-
pus in ephemeridibus annotatur aequale sed medium
eclipsis inquiritur ad idem tempus aequale loca
planetarum et capitis draconis cum latitudinibus planetarum

fortea.

postea qa tempora meridianorum [?] tantummodo aequare id ipsum ad alium quemvis propositum nobis meridianum accommodetur & aequale ad apparens seu visuale reducitur./

3° ad tempora apparentia mediae eclipsis construitur schema coeli juxta praecepta jam tradita

In eclipsium itaq praedictionibus 4 Ptolemaeus ordinatim observari praecipit 1um loca quibus ipsi eventus portenduntur, 2um ipsa signa [?], 3um tempus eventus 4 [?] sive qualia eventuum.

Loca quibus eventus eclipsi portenduntur sunt ex Ptolemaei doctrina a signo ecliptico & ab eo quod eidem & regione diametraliter opponitur, a signis quoque quadrangulis eidem a dextris & sinistris collocanda sunt, nam nimirum illa constellatio maleficentiam suam 1° exercet in eo signo cui corporaliter jungitur, 2° eidem diametro cum malevola affligat radiatione eminus, 3° eidem a dextris & sinistris □lis quae [?] radiatione infestat, regiones ergo quae subduntur sunt signis sunt in quibus signatis lumina solaria eclipsim apparebit, sed in particularitate [?] alia ratio est habenda in eclipsi ☉ alia in eclipsi ☽ae in ☽ enim locus aliquis a defectu affici debet in ☽ duo simul requiruntur 1mum quod luna tunc temporis in hemisphaerio superiori illius loci sit & cum provincia illa concordet signo vel △ saltem. 2° cum civitatis in ☉ loco vel ☽ vel ascendente vel cum medio coeli ipsius qui regit civitatem ipsam. In Solis vero non apparenti est praeter id quod sit supra terram & quoniam locus aliquis provinciae vel civitati in illis partis provinciae atque civitati eclipsis ~~eclipsis~~ ipsa apparet./

praeterea

prudentia adnotandum est loca terrae in quibus eclipsium est nequaquam partilis sed platica accipienda et eo signo item, signum illius partes 30 quae licet sint partibus viciniores sunt quam aliae partes sint distantium signorum in partes et quae locum partilem praecedunt et partes et quae subsequuntur est enim vero loci eclipsiosi sicut et radiorum solis et gradibus ante et et post ipsum ac eadem proportione pendendum est de opposito signo et □° tam in dextra quam a ~~dextra~~ sinistra oppositum enim signum et non hic gradus partilis oppositus loco eclipsioso et et et ante et et post quod idem illius de □°

Velites itaque quaecunque sub luna et sole subdantur esse signis obnoxia sunt loco eclipsioso et effectibus ipsius particulatim a sunt signis s. urbibus, sine civitatibus, oppidis castellis etc quae cum signis ante dictis sint per fundationem horoscopandum prosperitatem hora et luminarium loca sunt per principantium culminationem particularem specialiorem radii sabundit quae a. et hic ingenuae fateor ignorare immo impossibile existimo id fieri scire de signis urbibus civitatibus aut oppidis antiquis de quorum genitura aut fundatione certa memoria non extat maxime quoad dies horas et momenta quod hic prave cognoscenda esse vix quae a. de sic ab Albumasare et caeteris asseruntur fabulas puto et si quid de sic recti ex fere fuerit in experientia prima orbis comprobavi./

Tempore a quo ecliptica signa afficere incipit, ideo eodem modo in solari et lunari eclipsi dum Ptolemaei praecepta accipiendum est ex distantia

ecliptica

eclipsis ab angulo orientis aut ex profectione gradus
ascendentis initii eclipsis ad ipsum locum eclipticum, ita
in quolibet hora temporalis distantie initii eclipsis ab
angulo orientis dabunt mensem unum unum diem sen-
tentiam Ptolomaei prius futuri per eclipsim significati
ad annum posset differri ut si eclipsis particularis sit in
occidente sed tempus ultra annum, nam tunc longe distan-
tie gradu est in occidentalibus parte coeli, sed tunc in
4or ultimis mensibus anni effectus eclipsis inci-
pient apparere sicut si eclipsis fuerit proxima an-
gulo orientis 4or primis mensibus apparebit si u-
superiori medio coeli in 4or 2is mensibus u. a 4 ad
8, quo a tempore maximo ingruat effectus eclipticus,
quo tempore incipiat et quo tempore declinat docent etiam Astro
logi hoc modo quod si deliquii locus medio circa-
tempore quo scilicet maximus fuerit propinquius ascenden-
ti effectus maximus apparebit in 1a 3a parte temporis
ipsius effectus et si medio coelo ultra citra in 2a
3a parte temporis effectus et ita si propinquius occiden-
ti in 3a et ultima parte./
3tium ad vero accidentium attinet sunt ut subter
quae diximus bifariam sumi aut ex loco eclipsi
aut ex cardinali signo, eorumque unumquodque qua-
drifariam imo 5o modis accipi debet 1um ex ratione signo-
rum ut solo se habet in signo masculino et diurno aut
foeminino vel nocturno; aequinoctio aestivo tropico
mobili fixorum imperante obediente ac intuente
vel Δo eorum a sua minimum in 9o orbe sed in
8o stellarum aut signa quadrupedia etc.
3um a dominio locorum scilicet dominium altitudine Δ
et finium. 4um si quae oratio in ipsius loci sunt, 5um
si

quae pari modo fixae sunt in eodem loco alij id plurimum potest in regionibus quam plurimum distans ab aequinoctiali nam fixae magis reguntur quam erraticae ex mente Cardani 2° quadripartiti c. 7°
de duo vero quorum praeferri debeat aliae dictum est: si a una eademq stella duorum utriusq loci desfatum est cardinalis sortita non fuerit praeferendo quidem desfatum [illegible] duo sed assumatur est illo qui prae caeteris utriq loco plurimum media de praescriptis adiungi indubitatum quo a ambigua fuerit duo rao praeponatur ille qui in angulo fuerit vel potentior in sole in domo sua vel altitudine sua quivis, vel qui fuerit majoris sitae et conditionis in directus retrogradam, orientalis occidentali, /
In fixis a stellis duos angulos observare jubet Ptolomaeus alterum quidem quem occupat ipsa sequitur alterum quem antecedit, ultimum a praeter quam unum diem eligat omnes stellas sed quae lumine praestantes sunt et maxime illustres itaq considerandum est stellas quae dicantur in loco deliquij et cardinis sequentis ordine signorum a quo signa sit non, qui signa et coeli illiq quae in 8° fuerint ex configurationibus stellarum fixarum horum unum est eligendum.
Tria a in illis sunt consideranda scilicet mores et declinatio scilicet ut in volatilibus, piscibus, quae impedibus mores in in feris et mansuetis detrimenta aut felicitates signat ex declinatione a septentrionale terra motus meridionale a portendit imbres et tempestates
Signa vero quae sphaerae sive quae distantia ab aequinoctiali vel motu solis et eligantur potius quam sine illorum signata enim sunt tropica et aequinoctialia

aeris mutandi signum, plantarum conditionum satorum
et arborum, eclipsis aequinoctia super statua signum do-
minium sortiuntur, tropica signa autem mutandi aeris
quam efficacissima sunt, quoties illorum cum sol est
in die caloris aut frigoris. Nam sunt signatas signorum
mobilium minor quam fixa et coitus seu bicorporea
est aliquid duorum; fixa igitur est signum quae illius
merito obediunt, obedientur et aedificia quae ita con-
structa, et in quae aedificia manebit et Deo sub signo
fixo aedificantur, certa a signum toto quae
quo illius tria sunt fixa eius./
Quod si eclipsis fuerit juxta orientalem angulum
signabit super initia omnium rerum aut super res quae
facile proficiuntur in spectationibus infantium, pue-
ritiam, adolescentiam, ergo aedificium fundata in disci-
plina prima de Grammatica et tyrones in M. C.
signabit super prosecta et magnae autoritatis, si
vero medium occidentem quae sunt in externo vel
juxta externum, ita si in adepta sunt profectio-
nes in locis prope externum; leges et instituta
quae in prosectis quandoque sunt ita et finis./
Quod spectat ad magnitudinem effectus habetur
illa multis modis nam 1° observanda est pars
ictus aut magnitudo eclipsis nam quanta eclip-
sis parum nocebit et in pauca operabitur, mediocris
in multa maxima vero in plurima suam efficaciam
infundit. 2° attendendus est color quo eo enim
effectus cognoscitur nigro enim et subliminus -
Saturninos et tristes effectus signat, candidus
Joviales, rubeus martios, flamma veneris, -
varius mercuriales, designat quoque colores
(in fabr.) potius qualitatem quam quantitatem effectus soliditate
probata

natiuitatis ad magnitudinem effectus et huius declarandam sciendum quod
si ecl. gra. super prouinciam influxum extenditur ad sui
[illegible] ad super [illegible] quod est maxime coniectari licet
sciendum quod stellae dicuntur quarum [illegible] status sunt
[illegible] eius quod [illegible] in opposito ipsius eclipsis
[illegible] diuidium illius quae in eclipsi solari sunt
tunc orientales aut in lunari occidentales ab ipsa [illegible]
tanto plus dimidio significabitur quanto eunt ipsi eclipsi
proximiores et tanto minus quanto remotiores quod si in
solari fuerint occidentales aut in lunari orientales
eo minus quo fuerint propriores ipsi eclipsi./

Itaque a dicentibus ex duobus ueniari licet ex stella
quidem dicunt in loco et die qua illi committuntur
in qua committitur et ipse dicitur sed non plures
eum aliquo dicere accipere [illegible] ad [illegible]
sumitur a [illegible] stellarum dicentium reliquo et
cardini et qua illius committitur uel radijs uel
qua dicti sunt locorum in quibus ipse stellae sunt
constitutae et itaque et [illegible] significant effectionem
magnitudinem ipsius affectionis, sed postmodum ad
quinque planetas referuntur qualiter dicuntur.

Sed dubitari potest quomodo possimus distinguere
[illegible] [illegible] si in omnibus eclipsibus fuerint quinque
planetae dicuntur

Respondeo oportet diligenter inquirere qui nam sit
primus dux qui 2. qui 3[a] qui 4[a] et qui 5[a]
non solum inspiciendo qui plus dicitur sed qui plura
[illegible] pro ideo fuerit dux loci et reliqui et loci
[illegible] [illegible] ille potius erit dux et principalior
si non fuerit dux et idem planeta si quis locum
reliqui aspexerit et ad illum applicauerit uel fuerit.

in

in sequenti angulo ille erit primus et principalior
dux quod si nullum eorum fuerit inspiciemus an
alius altiorem loco ducatus et qui planeta ab aliis
planetis accipiet testimonia et illum statuemus
primum ducem in hac causa et similiter si stelle fixe
commixtus fuerit que lucida extiterit et nobilis
idem contingit. Ultimum est cum nihil eorum con
tigerit tunc primus dux erit ex planeta qui loco
obliquum tenent 2a qui loco medium [illegible] [illegible]
erit 3a qui locus in quibus primi duo fuerint
Duorum autem valde utiliorum monendus est Astrologus
1um quidem quod cum dicimus V. g. [illegible] facit
hoc et illud non intelligimus solum esse de stella
sed de quacumque stella est fixa que sit de natura
[illegible] et nobilis in Coelo sua et quadam que in
orione et similiter debet intelligi de locis superioribus
videlicet finis M [illegible] natura signi quae est frigida
sicca et [illegible] qui est de natura [illegible] adeo ut hoc nomen
planete ab Astrologis aliquando sit nomen tam
errantibus quam inerrantibus ac locis qui [illegible]
illi tribuuntur natura planete non [illegible] in exemplum
notum sit dicit ptolomaeus et ubi saturnus dux
fuerit corrumpit qualitates frigore idem est ac si
diceret ubi quae dualis stella aut locus in [illegible]
[illegible] sortiatur et solum etiam altiores planete
huic qualitates corrumpit cum frigore.
2um quod non oportet solum errantes stellas ipsarumque
mixtiones considerare sed etiam mixtionem cum stellis fi
xis et cum locis familiaritatis [illegible] quam pro
familiaritatem intelligunt Astrologi radiorum aliquando [illegible]
[illegible] vel potius [illegible] est aliquando aequalior as [illegible]
[illegible].

Quoda dicit de dnio peculiari cuiusque planete adeo clarum est quod ipsa naa planetarum ex capite Ptolomei 4. lib. 2. quadripartiti in expositione nostra, inde [illegible] sufficiat itaque admonere Lectorem ordinis signandi in istis duobus particularibus qui bifariam constat 1um quod beneficia dua ♃ et ♀ semper bene faciunt maleficia ♄. semper male faciunt sed dimotia modica et quidem immodica refrigerando et ♂. exsiccando cum calore feruorem sive appellant ☿ a. iuxta naa stellarum quibus commiscetur./

Secundus ordo est quod [illegible] sublata quae tria sunt alta et tria bina aliam in illis contenta ex [illegible] id est partes oriundo arbores et [illegible] omnia praeponenda a. semper breuius causa et effectus proprio. ♀ a calefacit et humectat. ♃ a. est temperatior ♀ igitur opera ualidiora sunt propter ea multitudinem luminis subtiliaque innati caloris ideoque et fere unitior et ad intra longitudinem magis opportuna et ut dixi frigiditate nocet inde siccitate, et siccitate inde caliditate./

Notanda est etiam regula quod beneficia non solum benefaciunt [illegible], sed et aliis talibus quorum consuetudine [illegible] gaudent ut equis canibus et c. nec quae etiam apta sunt ut animalia et pisciculis [illegible] etiam aptior veluti capreolus, ceruus, animalia item plantis aliis propter lignorum usum: nocibus a [illegible] uenenosis et talibus et [illegible] noxijs aut [illegible] late ut Leones et Lupi aut ueneno ut serpentes et scorpiones aut quia [illegible] quod utile est ut corui cornices mures locusta aut quia sola foeditate sunt [illegible] odiosa ut scarabones, musca, pulices, cimices, pediculi

vermes

vdomes, oīa tamē talia minime quo fiunt cum malefi-
ca contraria rat~ in oīa sic minime noxia vero
multiplicare./

Quod si quis dicat quonam pacto fieri pt in tanta
bona fiam ab ipsis deliquijs qualia benefica pol-
licendum./

Rideo hoc de interregnum cum ā duo luminaria in coelo
☉ et ☽ altero deliquente subit planeta qui pluri-
mum potest suffectus vices obseruati luminis, neque
decuit dari astra stellas suo qui salubriores ipsis
luminaribus nam luminaria plus lum~ sunt ergo
caloris et humidi vitalis quod euidens ex longitu-
dine vitae quam tribuunt nulli alteri planetae
comparanda, sed de benefica magis fauet qui coelo
qui fauit luminaria cum vrbibus Rusticis benefica
ex vrbibus fauent ijs qui mansuetiores sunt mo-
ribus et temperatas habitant regiones, malefica
latronibus, feris gentibus atque barbaris./

Haec dicta sunt de stellis tam fixis quam erra-
ticis dum peculiarem suam vim obtinent quod
in duobus consistit 1um quod sole impediantur 2um
quod in proprio sunt statu ut masculini planetae
atque diurni in masculino in quo ob gaudeat [illegible]
in die idem contingit si siue orientalis a sole sint
et supra terram dum dies est etc. Quod attinet
ad mixtiones et remissiones qualitatum aut augmentum
dum multi planetae miscentur aut inter se permiscen-
tur impossibile est penitus describere quod ob. [illegible]
in libris meteori et Auicenna testati sunt illud-
que industriae et labori Astrologorum relinquendum
putat Ptolemaeus./

Hoc meum autem finem articuli volo scire volo quod illi

max~

max. affliguntur ab universalibus calamitatib[us]
quorum in genituris loca praecipua luminarium
et cardinum scilicet medii coeli et ascendentis vel
medium quidem coeli pro fortuna et honoribus
ascendens et pro vita et corpore similiter item
et luminarium alterum pro vita reliquum pro hono-
ribus eadem fuerint cum loco eclipsis et in eadem
parte. 2° qui in opposita ad unguem. 3° qui sunt
in quadrata et inde qui proximiora eo manifestio-
rum doctrina procedit eodem ordine pro ratione in-
ter qui dicuntur et hominis consequuntur./

Articulus Tertius

De prognostico tempestatum quarti Iudicijs quae sumuntur Ex dnijs. Anni & 4ae anni quartis

Exposito eclipsium generali prognostico ad integras
regiones spectante specialius nunc aggredimur quid
singulis anni temporibus cum in genere tum in specie ac-
commodatur. Cum vero et electio dni anni quam
per annum dividimus dum in quo sequamur contra-
dicimus quoquidem ad eius naturam temporis regere et gu-
bernatoris summi adeo constituto et in nullum judicio
rem ratio per totum annum tempora conformatur. Sed
eo Ptolemaeus Astrologorum omnium princeps l. 2
quadripartiti c. 10. ita inquit dicendus ac valu-
missi videtur ad annuas inspectiones 4ae partium
constitutio obsidentur et praecedentibus coniunctionib[us]

☉ & ☽ et pleniluniorum praecedentium respective
atque ita judicium facere pro Veris principio de statu
Veris, pro ♋ de aestate, pro ♎ de autumno et
♑ de hyeme quibus modis Ptolemaeus hoc nobis
praeceptum tradit in suo generali summarum tempora-
lium prognostico ad quamlibet anni quartam duo
constituuntur coeli themata. 1um ad ingressum ☉
in punctum signi 1i sive aequinoctiale sive tropi-
cum. 2um ad novilunium vel plenilunium proxi-
me antecedens non cum multis Astrologis. 3um adim-
plendum esse statuimus ad novilunium vel pleni-
lunium similiter proxime subsequens ingressum ☉
in signum cardinale maxime si sint ecliptica nam
non his quae coeli sunt affluant sed et quae effluant
a punctis cardinalibus luminaria in mutuis
congressibus et oppositionibus attendendum est si exactum
judicium facere volumus cum 4or sint anni
quartae et ad unamquamque tria themata erigan-
tur erunt in universum themata coeli 12 quibus ad
generale judicium opus est ex quibus haec quatuor
quae ad puncta cardinalia constituuntur imperfe-
cta a Cardano vocantur in commentario supra di-
ctum locum Ptolemaei quandoquidem ipsa ingressuum
exacte haberi non possunt et in hujusmodi thematibus
situs tantummodo planetarum per gradus coeli
quae perfecta cum magis praecise ipsa noviluniorum
et pleniluniorum constent porro thema illud quod
ad ingressum ☉ in ♈um primum cardinale signum
conformatur solemus appellare revolutionem anni
quia cum Astronomi Zodiacum ab ♈ initio et

annum

annum a ☉ ad id accessu incipimus non est absonum
Astrologos extendere ad id tempus momentum schema
coeli ex quo uires Astrologorum in suis [illegible]
pro singulis prouentu et aliorum in anno acciden-
tium quasi de nouo examinare et perpendere
et hoc schema reuolutionibus anni Vocamus ex eo
non aliter judicantes ac in natiuitatibus quid nato per
subsequentes annos euenturum sit pronunciari solet
ex schematibus reuolutionum quae eriguntur ad locum
Solis qui est in radice. Haec schemata eriguntur
juxta praecepta ante a nobis tradita./
Tandem examinetur in omnibus istis schematibus quis
planeta sit fortior quod fit, si inquiramus j in
singulis fortitudines et debilitates planetarum ex
collectione dignitatum essentialium prout in praecedenti
articulo in inquisitione dici eclipsis factum est ad
quam rem adhibentur 1a et 10a domus item duo
Luminaria ☉ et ☽ postea caracteres planetarum
omnium bis conscribuntur semel pro colligendis
testimoniis fortitudinum et iterum pro colligen-
dis testimoniis debilitatum illisque minorum et ge-
minorum schematis ad unum schematum cujuslibet qua-
drantis juxta planetarum ordinem subscribantur
ac singula minorum et geminorum schematis [illegible]
in unam summam conjiciantur 1a pro Vere 2a pro
aestate 3a pro autumno 4a pro hyeme ad extremum
et ea quatuor in singulis planetis aggregentur
qui enim inter omnes fortissimus et simul in commodiori
coeli loco dispositus fuerit non immerito moti-
uel lumine in primis Veris schemate anni dux

particeps

protrahere vero et locare dum substitui qui numero
dignitatum proximus est,
Tandem in cognito anni domino deinde judicium de effi-
cacia eius consideranda sunt ea omnia quae probati Astro-
logi hac de re dicunt videlicet quorum primum et
maximum valet esse quod Hali cap. 3° parte 4ᵃ corpo-
ralis nunc componit dominus anni bene positus in revolu-
tionum annum et fertilem annum signat in
quo tribuitur bona fortuna et prosperitas promittitur
infelicitatis vero positus infructuosum annum mi-
natur in quo difficultates pericula et anxietates
metuendae sunt &c.
Ex mala quidem constitutione in 1ᵃ domo damna in
corporibus, in 2ᵃ in victu oeconomia et lucris
in 3ᵃ dissidia et contentiones fratrum et cognatorum
et agnatorum et sic deinceps juxta proprietatem
cujusque domus a nobis alias explicatam
Jam et tradi specialia et singula planetae pro
indicia. Si enim cum praefuerit anno alius aspectu
ot vel planetae frigiditatis ipsius temperantiae
frigus intensum eo anno signat quod et sicca aetas
interimit; terra nascentia impedit immutabit et
adversitates in aere terra motus minus ac pluviae
et frigora immensa facit hoc enim caloris minimi
caloris et ipso frigoris auget frigus in quo loco
judicandum in particulari juxta proprietatem loci
in quo invenitur fuerit si enim in 1ᵃ domo sit positus
significabit juxta naturam illius et sic de caeteris. /
♃ dominus anni alius aspectu altissime vel si cum
☉ alius regni et rectorem revolutionales officium medi-
ocritum quibus caelica plenius conformantur

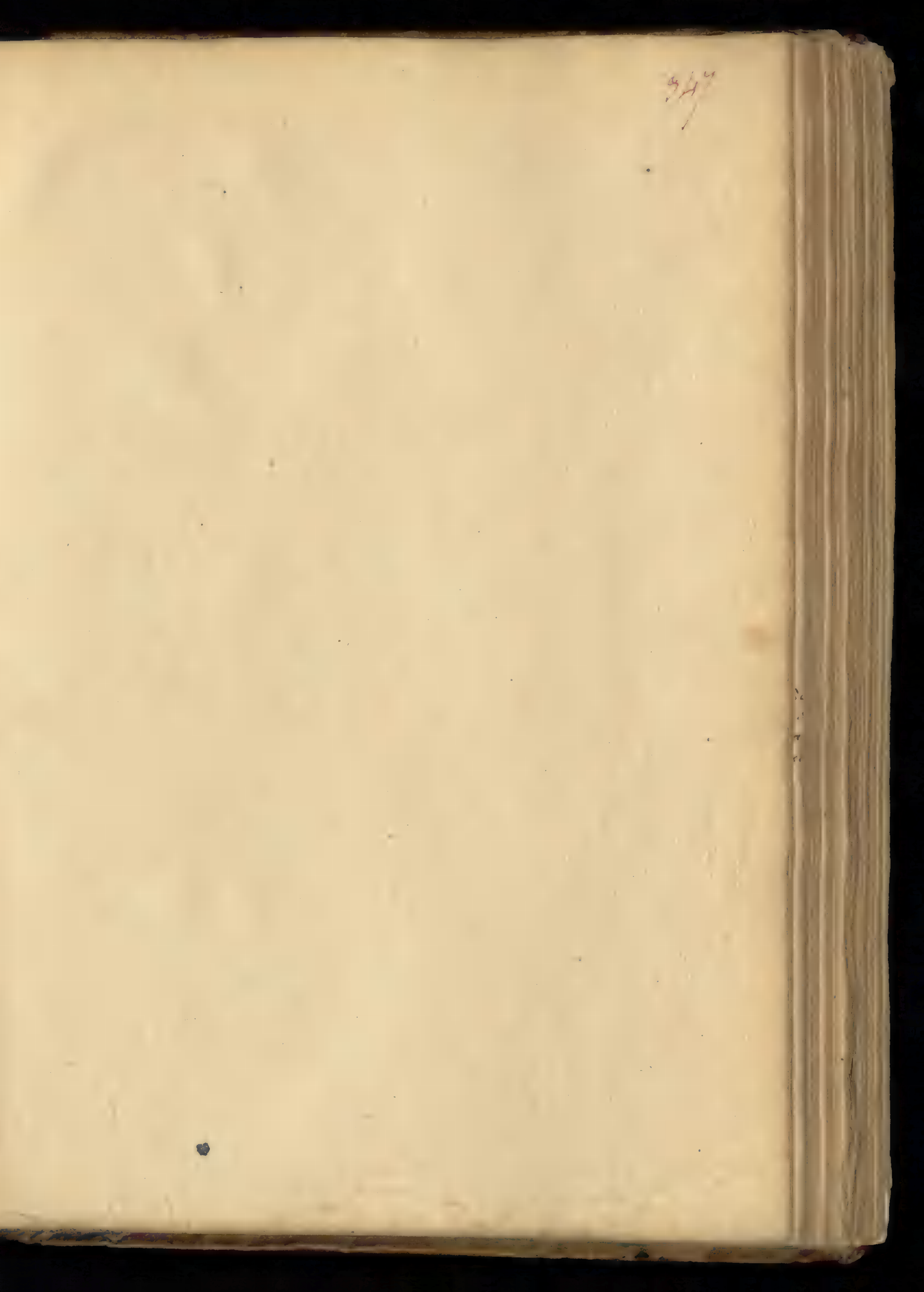

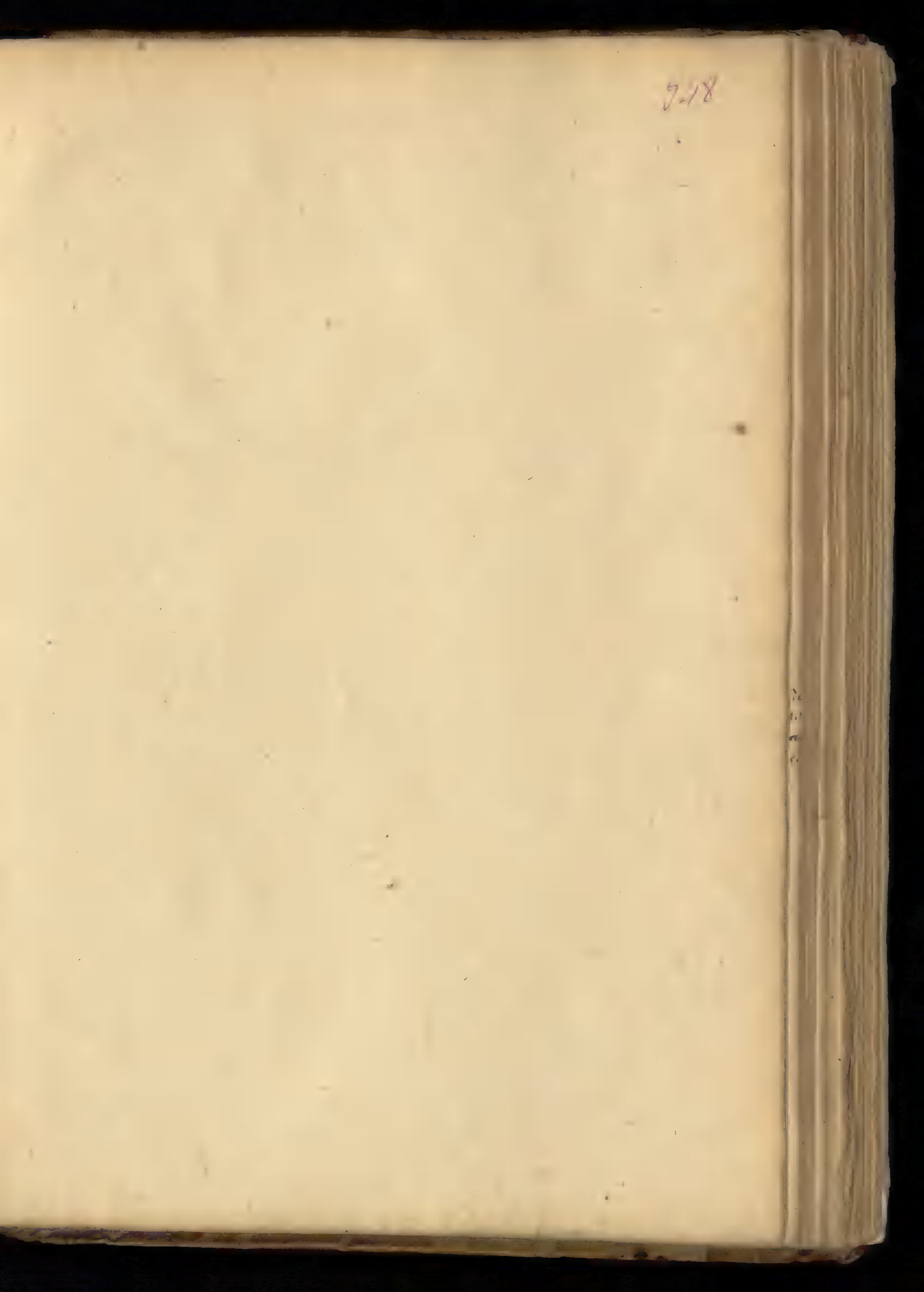
7-18

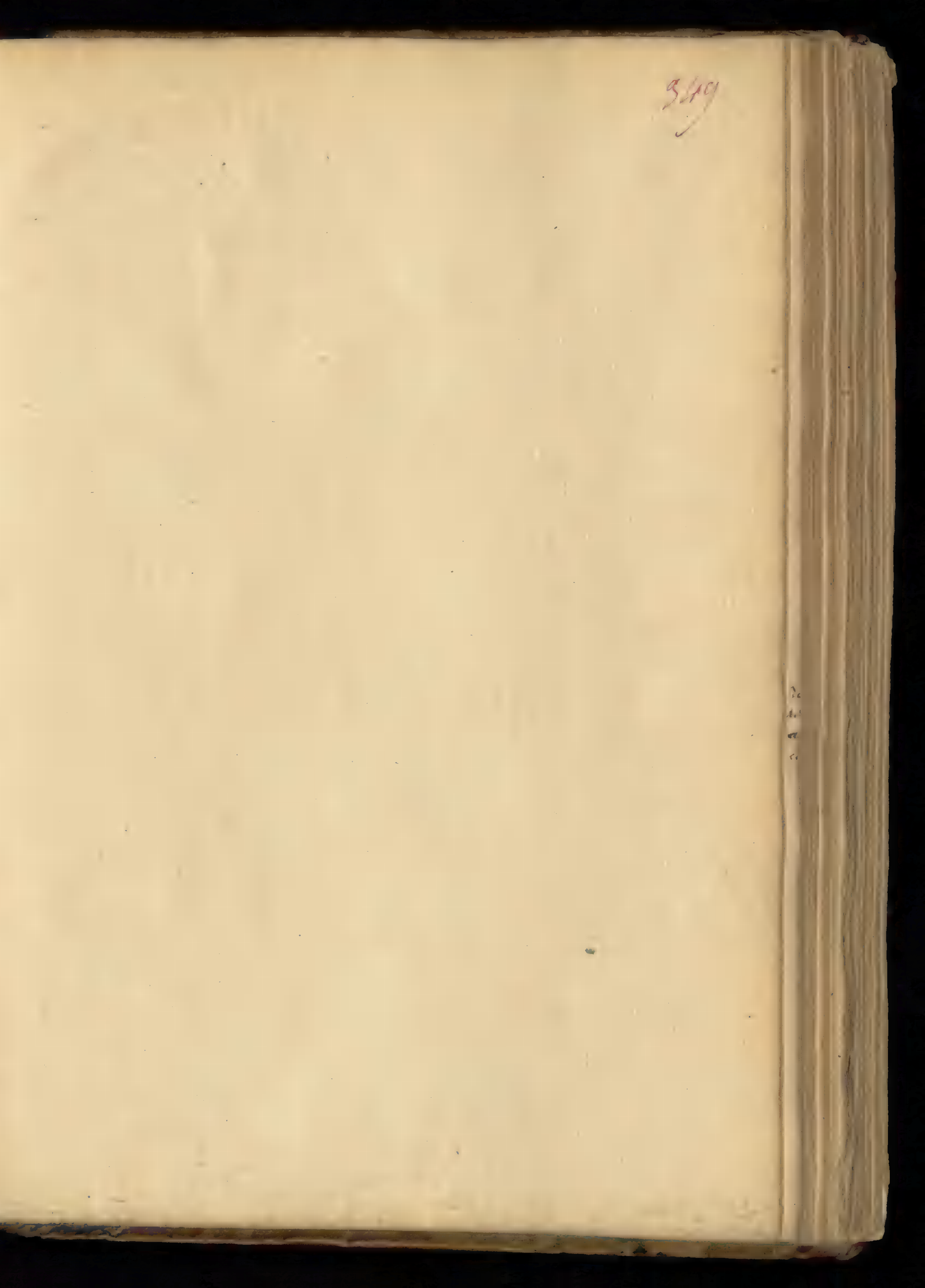

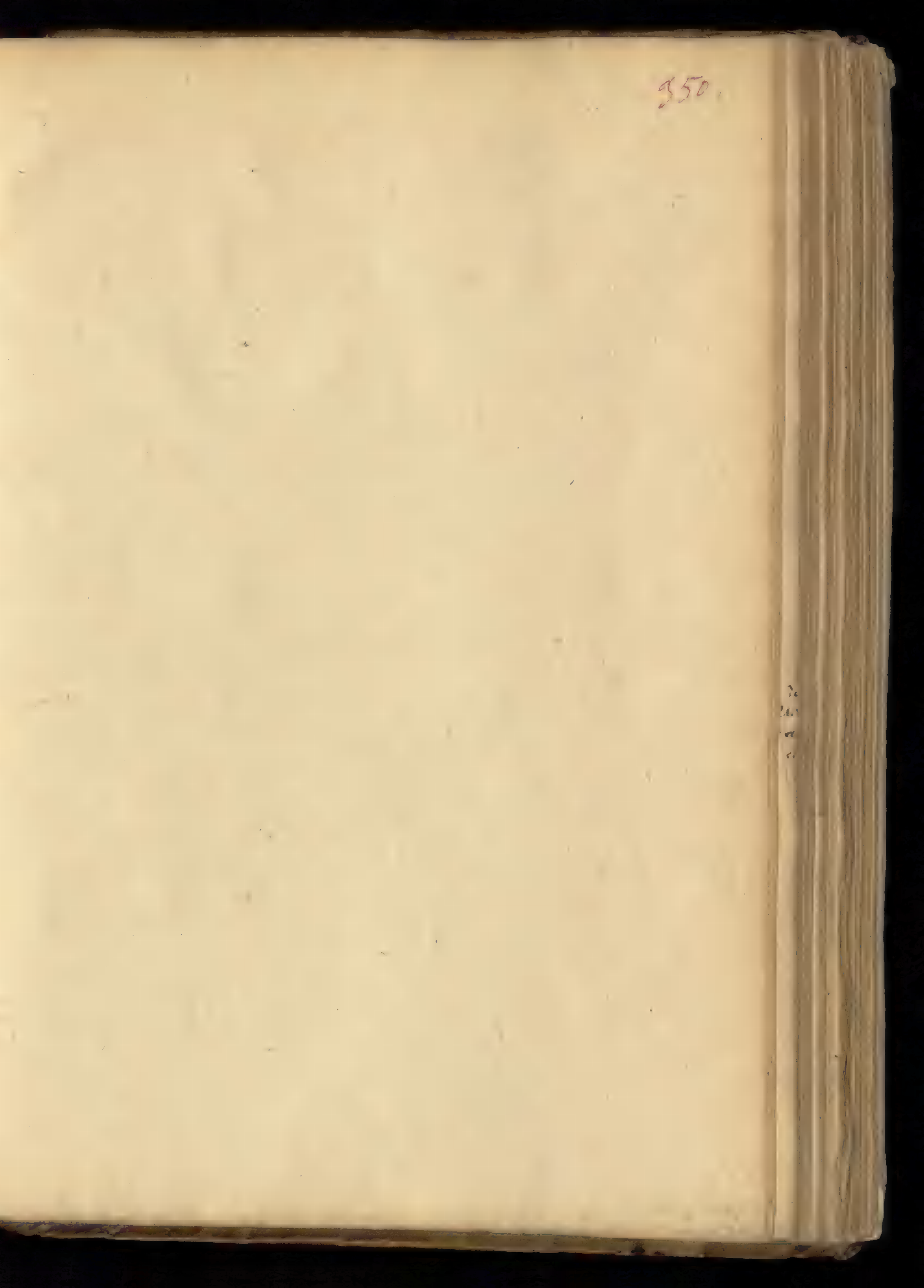

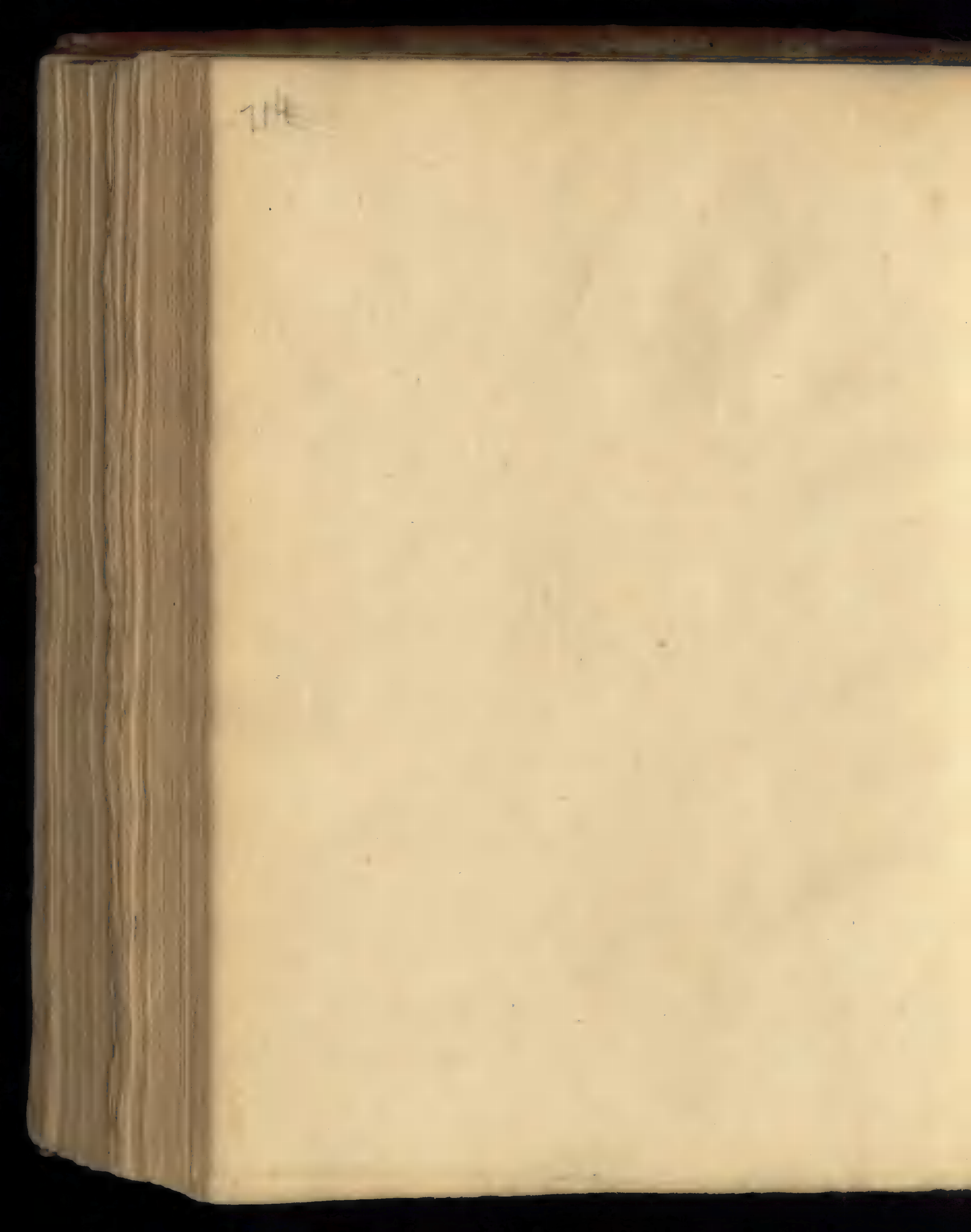
714

Liure premier des Elements de Chymie ou physicque practique

Preface

D'autant que la physicque est une science qui traitte des choses naturelles et a pour son subject esgal le corps naturel entant que mobile. C'est pourquoy nous disons que la Chymie (en esgard a la theorie) est une physicque contemplatiue. Mais quant a la practique nous la pouuons appeler physicq practique ou effectiue.

La Chymie practiq suiuant la definition nominale est un art qui enseigne la methode de conuertir les mixtes en sucs et liqueurs

Elle est aussy appellee Spagyricque pourautant qu'elle enseigne la separation du pur d'auec l'impur, et l'extraction de l'essence du mixte

Mais la definition essentielle de la Chymie est beaucoup plus significatiue pas ce que c'est un art qui enseigne la methode d'alterer tous les corps tant simples que composez. Nous ~~entendons~~ prenons en ce lieu ce mot d'alteration plus amplement que ne font les physiciens en comprenant soubs icelle non seulement le mouuement accidentel mais aussy le substantiel car la definition premiere regarde bien la principalle fin mais non pas l'esgal de cet art d'autant que quelques uns veulent que c'est un art qui enseigne la resolution des mixtes en leurs principes: Or est il que la resolution est comprise soubs l'alteration C'est pourquoy bien que la resolution soit le but principal des Chymistes on ne doit pourtant

(Chymia est ars quae docet methodum alterandi omnia corpora tam simplicia quam composita.)

l'appeler

L'appelle esgal par ce q les principes perdent l'ung et le
altere mais non pas resoulz Mais les mixtes admettent
l'ung & l'autre: oultre qu'aucune resolution ne se peut-
faire sans alteration mais plusieurs alterations se
font sans resolution
Or par le moyen de la resolution des mixtes en leurs
principes on congnoist facilement leur composition de
laquelle ce grand Aristote n'ayant parfaicte congnoi
ssance il ne faut s'esmerveiller s'il a erré en la
vraye composition des mixtes car comme il consideroit
les compositions & dissolutions des mixtes qu'il a
prises generations et corruptions il estima que les
corps tant simples que composez se reduisoient en
la matiere premiere comme au subject propre a
recevoir diverses formes.
Mais quelques Chymistes tiennent que les mixtes
sont resoulz en leurs elements ou principes premiers
par nature ou par art lesquels sont peu differents
parce que toutes les choses qui sont produictes en l'art
de Chymie sont faictes par la nature ou par les
agents naturels moyennant l'ayde de l'artiste qui est
seulement le dispensateur et ministre de la nature.
en sorte qu'il dispose les corps aux agents afin que
la nature par le moyen d'iceux les puisse alterer
resoudre en ses principes./
C'est donc la Nature laquelle ordonne a son agent
le plus actif qui est la chaleur des corps qui luy
sont presentez par le moyen de l'Artiste a celle
fin que faisant le debvoir de sa charge il ouvre les
corps les altere et en puisse separer les choses entre
congnues desquelles ils sont composez et assemblez
les homogenees./
Quant a nous sans vouloir presenter plus aultres

Que ne font les Medecins nous nous arrestons
a la matiere des Elemens que nous appellons
principes sensibles pour laisser decider aux escoles
des Peripateticiens les questions de la matiere
premiere nous contentans d'estre ainsy physiciens
sensibles & appellons en qualité de Medecins
ces substances homogenes elemens principes premiers
avec que quelques chymistes tiennent incorruptibles
lesquelles ils veulent ne se pouvoir transmuer de l'un
en l'autre par ce disent que jacoit que la nature se
serve de rarefaction & condensation comme de
vrais moyens pour convertir les elemens de l'un
en l'autre que cela se doibt entendre des corps corrup
tibles & non pas de ceux qui sont incorruptibles;
Mais quant aux resolutions des mixtes qu'elles
sont si manifestes qu'on ne les peut nier en aucune
facon.
Or nos principes ou elemens sont les premiers
corps tres simples de l'union desquels se font
tous les mixtes./
C'est pourquoy le feu agissant sur tous les mixtes
artificiellement disposez les resout en les principes
ou elemens qui estoient unis ensemble soubs une
mesme forme lesquels principes ou elemens sont
manifestement separez par la chymie en cinq sca-
voir est en Eau ou phlegme, en Esprit ou mercure,
en huyle ou ~~[illegible]~~ soulphre. en sel & en terre
L'eau est l'element le plus volatil & le moins
intrinseque insipide aussi l'appelle on phlegme comme
ayant peu d'efficace./
L'Esprit est un element liquide acide ou aigre le plus
penetrant de tous les autres.

Aqua
Est elemen. vol[illegible]
minus [illegible]
[illegible]

Spus
est Elemen. acid.
penetrantissimum
volatile aqua,
quorum volat[illegible]
[illegible] minus./

[Sul]phur
[e]st inflam[mabile]
... volatile, ...
... fixum;

Sal
est coagulabile
[dis]solubile, causticu[m]
... fixum ...

Terra
est siccum
... spongiosum

Le Soulphre ou huyle est un element inflammable non volatil que les autres deux premiers & moins fixe que les deux suivants

Le Sel est un element coagulable & dissoluble caustique tres fixe & intrinseque vraye base de l'humide radical & non pas l'huyle contre l'opinion commune des Medecins comme nous dirons un jour en nostre ~~con~~traicte des erreurs vulgaires de la medecine

La Terre est un element sec, rare, spongieux, discontinué & fort leger mesme le plus leger de tous excepté l'huyle

Quant aux qualitez qu'on appele premieres l'opinion vulgaire ne nous plaist aucunement. Car nous ne voyons que l'eaue elementaire n'est chaude ny froide de soy mais elle reçoit les accidens par la chaleur ou froideur des autres agens par lesquels elle est privée de ces deux qualitez. Car si elle est contenue en un lieu chaud, froid ou tiede elle demeurera toute telle en qualité que sera le degré auquel elle sera exposée. Nous disons qu'elle est humide & liquide plus pesante que la terre & huyle elementaires mais plus legere que l'esprit & que le sel

L'Esprit est chaud & humide actuellement le plus pesant de tous les elements

Le soulphre est chaud & le plus leger de tous les elements

Le sel est chaud & le plus pesant des elements excepté l'esprit & le seul intrinseque compacte & congelé.

La terre n'est chaude ny froide de sa nature mais seulement par accident friable & sans continuation.

Siccité

Traicté premier

Chapitre Premier

Du subiect & dela fin dela Chymie

Nous avons dit que le subiect de la chymie estoit le corps mixte entant qu'alterable & dissoluble; & le simple entant qu'alterable seulement. Mais dautant que toutes les operations se font a quelque fin & ne regarde pas seulement la Theorie mais principalement la practique. La Theorie se peut rapporter a la science naturelle & la practique a l'utilité & contentement /

L'Utilité est double la santé & le lucre cettuy-cy est le plus esloigné & quasi indigne du Chymiq ou Philosophe Mais la santé est la fin principalle de la Chymie. or l'utilité est comprise soubz ~~l'alch~~ l'alchymie laquelle a esgard aux transmutations des metaux & par ce moyen elle est distinguée de la chymie laquelle opere la medecine comme l'instrument de la santé /

Deplus la medecine est double universelle & particuliere /

L'Universelle restitue la santé premierement a l'homme et apres a tous les animaux, plantes, & mineraux et chassant plainement toutes leurs impuritez & s'appelle pierre & elixir des philosophes /

La particuliere regarde tous les mixtes & les principes laquelle Paracelse appelle chymiatrie

especielle

essentielle ~~ou Estatiny~~ dautant qu'elle designe a tirer
les essences. L'Alchymie regarde seulement les me-
taux et fossilles ou mineraux pour en oster leurs su-
perfluitez et impuretez et s'appelle Chrysopée ou
argyropée.

Quant a la pureté du mixte apres sa separation
elle se faict en deux facons. La premiere est lors
que par la methode moins parfaicte on faict les
teintures, extraicts, magisteres, baulmes et autres
semblables. La seconde est plus parfaicte lorsque
les principes ou elements sont si exactement separez
qu'ils n'ont plus d'heterogeneité. Que si apres cette exa-
cte separation ils sont reunis et rejoincts artificiel-
lement de la resulte un medicament exquis lequel
si on veut dauantage exalter on rejette les deux ele-
mens scavoir est l'eau et la terre pour ne joindre
que les autres trois fixes et inseparables et ce qui en
resulte est appelé panacée ou medicament universel.
Il semble qu'Hipp. a recognu ces trois principes
quasi comme soubz un voile quand il parle de la
vertu des medicaments qu'il appelle   et de
faict ce n'est autre chose que ce qu'Aristote appelle
chaleur celeste, principe vital, esprit et essence de
chaque chose. Platon l'appelle raison, seminaire et
l'Ame du monde. Paracelse luy attribue divers
noms comme baulme, Mumie, ciel, essence,
Elixir, nature scelée, souverain element, Ma-
tiere crystalline, humide radical ou primigene,
soulphre vital, matiere premiere chaleur innée

Chapitre Second.

Des fourneaux & Vaisseaux

Afin que le Chymiste puisse alterer & resoudre son subject qui est le corps. Il est requis d'avoir des instruments necessaires & sans lesquels on ne sçauroit faire les operations necessaires sçavoir sont les fourneaux & vaisseaux.

Les fourneaux sont de diverses formes & matiere lesquels pour faire connoistre on peut lire en Beguin chap. des fourneaux & Vaisseaux.

Chapitre Troisiesme.

De la coupeure des Vaisseaux

On couppe les vaisseaux premierement avec du fil simple, double, triple & soulphré ou humecté avec l'huylle avec lequel on lie le vaisseau que l'on doit coupper: Mais pour bien faire il faut auparavant marquer la partie que l'on doit coupper avec l'emery ou avec un diamant. En apres on allume le filet afin que le verre s'eschauffe puis on jette une goutte d'eau froide sur le fil afin que le verre se casse justement

Secondement on faict rougir le col du vaisseau puis on jette dessus une goutte d'eau ou bien on le plonge dans l'eau afin qu'il se casse./

Tiercement on faict une petite fente avec un fer rouge au verre Laquelle si on suit on couppe le verre a sa phantaisie

En quatriesme lieu on prend des cercles de fer qui se ferment quasi en façon de tenailles rondes avec les

lesquelles

Lesquelles d'eaux rouges on comprime le verre puis ayant jetté une goutte d'eau froide pardessus, il se casse facilement

Chapitre quatriesme de Lutation des Vaisseaux

Voyez Beguin au mesme chapitre.

Chapitre cinquiesme

Du feu & des Degrez d'iceluy

d'autant que le feu est le principal agent par lequel on faict la separation des substances dimesles ou mixtes il faut considerer diligemment les diuers degrez d'iceluy que l'on distingue communement par les mylieux comme celuy du bain de Marie est appellé le premier degré: celuy de la cendre est le second: le troisiesme du sable ou limaille: Le quatriesme du feu immediat./

Secondement on le distingue en esgard a la liqueur que l'on distille car si a chaque attouchement il distille une goutte cella s'appelle le quatriesme degré si en dix attouchements il distille une goutte cella s'appelle le 3me degré: si une seule goutte en XX. attouchements la deuxiesme. si une goutte en 30. ou 40. le premier.

Tiercement suiuant la qualité de la chaleur par ce moyen on appelle le premier degré lors que la chaleur est si petite, qu'elle est agreable mesme a la main. Le second degré est lors qu'a grand peine la main peut endurer la chaleur du vaisseau.

Le

Le troisiesme est quand il blesse incontinant la main et quoy ne l'y peut souffrir. Le 4^{me} degré est dict motif.

Second Traicté des Principes

Chapitre premier de l'Eaue

Nous avons dict que les mixtes se resolvent en cinq principes ou elemens incorruptibles qui ne se transmuent de l'un en l'autre ce qui se prouve par la demonstration oculaire lors qu'apres la deue fermentation separation et rectification ils sont de sidere reduicts en nature elementaire cella se prouve encores par raison dautant quil ny a aucun agent en la nature par le moyen duquel telle commixtion se puisse faire ce qui appert en ce que le feu estant le plus puissant de tous les agens pour separer les corps heterogenes ne peut produire la commixtion de ces elemens en sorte que nous sommes contraincts de confesser que cette separation des elemens en leurs puretez est la vraye resolution des mixtes en ces principes puis que le plus puissant agent qui soit en la nature ne peut passer outre./

Or pour faire telle separation il faut scavoir que la volatilité plus grande ou moindre fixation sont causes de cette separation: car si les elemens estoient tellement unis en la composition des mixtes quils fussent esgallement fixes ou volatils il seroit impossible de resoudre les mixtes et par consequent ils seroient incorruptibles aussi bien que les elemens qui admettent bien de grandes alterations Mais non pas des mutations substantielles,

or

Or pour parvenir a la resolution & destruction des mixtes nous sommes contrainctz d'user du mesme agent duquel se sert la nature sçavoir de la chaleur. Car l'Artiste expose la matiere disposee a la nature affin quelle agisse par sa chaleur quelque fois plus grande quelque fois plus petite sur icelle matiere & par ce moyen nous pourrons donner solution a l'objection que quelques uns font contraire opinion que les actions naturelles different d'avec les artificielles en disant que c'est la nature seule qui agit & que l'artiste dispose seulement./

Comme ainsi soit donc que le feu agissant sur les mixtes les ouvre s'insinuant par les pores d'iceux occuppe quelque lieu par sa substance il est necessaire qu'il passe a travers les pores des corps dautant que les physiciens n'admettent aucune penetration corporelle & par ce moyen divise les corps lesquels ayant en leur composition des substances les unes plus les autres moins volatilles il faut de necessité que les plus volatilles se rarefient & s'eslevent les premieres & se reduisant en vapeur se separent plustost que les autres pour autant quelles ne peuvent supporter l'action du feu./

Or est il que l'Element de leaue estant le plus volatil & le moins intrinseque ou interieur s'esleve & sçavoir le premier les chymistes l'appellent flegme comme principe quils estiment peu ~~utile~~ utile non pas a raison de la composition ou mixtion mais bien de la vertu & efficace: C'est pourquoy ils l'appellent principe inutile dautant quil semble estre ~~utile~~ le vehicule de tous les autres. Les chymistes

Chymistes objectent pour maintenir ce d'auparavant leur maistre qu'il y a trois principes seulement, scavoir est le Mercure, Soulphre & Sel. Nous respondons que l'avons faict ~~voir~~ voir par la separation qu'il y en a encore deux autres scavoir l'eaue & la terre que faulsement ils appellent excremens veu qu'aucun principe n'a point d'impurité. Quant a la suye qu'ils appellent excremens de l'huylle cela est encore plus faulx par ce q d'icelle on peut tirer tous les principes. Voyons donc la faulseté de leur opinion. Nous disons q par la separation nous recognoissons cinq substances diverses lesquelles reduictes en leur pureté n'ont aucun excremens & par ainsi l'une ne peut estre excrement de l'autre. Le phlegme donc ne peut estre excrement de l'esprit, ny la terre du sel veu q la terre n'est ny dissoluble ny coagulable de soy, joinct qu'il se mesle beaucoup mieux avec l'huylle q non pas avec le sel apres sa separation j'advoue bien q c'est le principe le moins utile de tous aussy bien a propos on l'appelle terre morte mais en la mixtion elle est tres necessaire tant pour ~~absorber~~ consumer les humiditez aqueuses qui rendroient le corps trop fluide comme aussi pour leur donner des porositez par le moyen desquelles ils puissent chasser leurs excrements. Or est il q ces puretez & impuretez qui se remarquent en la separation vulgaire de la chymie sont comme des ombres des vrais principes q l'on tire & separe par la vraye chymie a la cognoissance de laquelle peu de gens sont parvenus jusques icy.

Chap.

Chapitre second de L'Espriт

Dautant q nous avons dict que les chymistes con:
stituoient trois principes. Mercure, soulphre &
sel & que soubz le Mercure ils comprenoient l'
esprit comme le principe utile d'icelluy, & le phleg
me comme son excrement. Il reste toutes fois une
difficulté touchant l'esprit a cause de son homony:
mie: Car les uns l'appellent substance etherée, les
autres substance acide. En quoy il y a beaucoup de
confusion par ceq toute substance simple non in:
flammable qu'elle puisse estre & subtile ne peut
estre appellée esprit veu q tous les chymistes mes
mes confessent q l'esprit est contenu soubz le Mer:
cure: Or est il q tout ce qui est inflammable est
huylle ou soulphre mesmes a leur advis: Et toutes:
fois il est tres certain qu'aucune substance acide n'est
inflammable & toutes fois c'est la plus penetrante
de toutes a cause de quoy nous l'appellons esprit.
Or tout ce qui s'enflamme est huylle comme il
appert en l'huylle etherée de Terebintine q les
chymistes improprement appellent esprit pour quil con
coit promptement de la flamme. Le mesme appert
en l'eau de vie rectifiée exactement qu'elle doit plustot
appeller huylle etherée du vin & non pas esprit veu q
pour subtile qu'elle soit elle ne peut pas penetrer
comme l'esprit joinct q l'esprit ou la substance acide
ou mercurielle n'est jamais inflammable & par
consequent ne peut estre comprinse soubz le soulphre
non plus q l'eaue de vie qui est tres inflammable
ne peut estre comprinse soubz le mercure soubz
lequel est comprins l'esprit par leur propre confession.

toute

Toute la distinction consiste en cecy sçavoir est que tout ce qui est inflammable est huylle et toute huylle est inflammable. Tout esprit est acide et tout ce qui est acide est esprit et aucun esprit n'est inflammable.

Chapitre Troisiesme

De l'Huile ou Soulphre

L'Huile est un element liquide onctueux, aërée et tres subtil qui concoit promptement la flame de sa nature nous l'appellons le troisiesme principe que Paracelse avec ses sectateurs appele second principe soubs le nom de soulphre. Lequel estant tiré en la premiere distillation d'un corps crasse, espoix et visqueux tombe au fonds de l'eau (et de l'esprit et d'un corps moins crasse entre deux) et si de matiere plus estendue elle nage sur iceux.

Il faut observer icy que les esprits des metaux et mineraux bien quils soient tres acides sont appelez improprement huiles comme l'huile de vitriol et de soulphre et ce a cause de leur consistance plus crasse bien quils soient vrais esprits moins volatils et si nous voulez plus fixes que les autres.

Chapitre Quatriesme du Sel

Le sel est appelé par nous le quatriesme element fixe, coagulable et dissoluble notre principe de coagulation, fixation, compaction, fusion et mondification sec en sa propre consistence et le plus pesant de tous exceptée l'esprit reduict en sa propre nature elementaire.

Faut icy notir que tous les chymistes ustent bien

souvent

souvent du mot d'Alcaly pour le sel elementaire, mais improprement pour toute sorte de sel non seulement simple mais aussi mixte, que nous appelons sel essentiel, quoique soit ~~improprement~~ aussi plus proprement ce nom d'alkaly pour le sel d'une plante appellée Kaly duquel se servent les verriers pour fondre le crystal.

En outre plusieurs mineraux sont improprement appellez sel comme sont les vitriols & les alums voire mesmes les metaux corrodez par les esprits que l'on devroit appeller plustost vitriols comme le sel de Saturne, Jupiter, Venus & autres

Chapitre cinquiesme De la Terre.

La terre elementaire qui reste apres la separation des autres quatre elemens est le cinquiesme & le dernier principe le plus leger de tous les elemens excepté l'[illegible] [illegible] contre l'opinion vulgaire, rare, spongieuse & discontinuë cause de la porosité des corps mixtes. Car puis que la terre est le premier corps sec qui se trouve en la nature il est veritable de dire que tant plus que l'humidité en est separée & d'autant plus elle approche de la nature de la terre elementaire. Or est il que tant plus elle est privée d'humidité, d'autant plus elle est seiche & par consequent plus terre que celle où il y a plus d'humidité & toutesfois elle est beaucoup plus legere d'ou vient que la pesanteur de la terre doit estre plustost attribuée a l'eau & aux autres elemens meslez avec icelle d'ou nous pouvons conclure qu'Aristote n'a pas bien connu la terre elementaire [mais seulement mais seulement l'elementée]: mais ce qui l'a fait errer est qu'il a estimé qu'il n'y avoit autre meslange en la terre commune qui fust sec non point

d'eau

d'iceux n'ayant aucune cognoissance des autres substances qui y estoient naturellement./

Troisiesme Traicté

de diverses noms dont la cognoissance est necessaire

Tout ainsi qu'il y a divers degrez d'operations de meslanges les chymistes ont imposé divers noms aux preparations des mixtes et mesmes un chacun en forge tous les jours a sa poste. Quant a nous nous declarerons seulement ceux qui sont receus d'un chacun du moins par la plus grande partie et auxquels tous les autres sont rapportez comme soubz des genres subalternes./

Chapitre premier de la Teincture

La teinture est une separation du mixte moins pur qu'il est par la resolution en ses principes et s'appelle separation du pur d'avec l'impur mais plus exactement est moins pur qui contient toute la vertu d'iceluy qui n'est autre chose que ce qu'Hipp. appelle δύναμις en sorte qu'elle puisse imprimer sa couleur et vertu aux choses avec lesquelles on les mesle. on la tire avec un menstrue ou dissolvant le plus homogene et convenable a la matiere de laquelle on veut avoir cette teinture lequel dissolvant estant evaporé ne laisse aucunes feces ou impuretez autrement les feces du dissolvant seroient meslées avec la teinture. Que si la matiere est succulente il ne sera besoin d'aucun menstrue mais seulement le suc clarifié ou depuré doit estre plustost appelé suc que non pas teincture./

Tinctura est separatio mixti minus puri quam sit ipsius resolutio in sua principia tamen virtutem corporis continens in quo elicita est.

Chapitre Second des Extraicts

L'extraict

Extractum est compositum ex omnibus principiis utilibus simul pinguius quam est in sua compositione naturali ope beneficio menstrui ita tamen ut lenta evaporatione facta mellis crassitiem acquirat

L'extraict est un composé de tous les principes utiles ensemble mais plus pur qu'il n'estoit en sa composition naturelle & ce par le moyen du menstrue comme nous avons dict au chapitre precedent en sorte que apres une lente evaporation d'iceluy ce qui reste au fonds du vaisseau acquiert une consistance de miel alors on l'appelle extraict. a cette operation servent la digestion, maceration, expression, colature, filtration & evaporation./

Chapitre Troisiesme des Baulmes

Balsamum est compositum ex tribus principiis utilibus & corpore viscoso

Le Baulme

Outre les trois principes utiles ~~en tiers~~ requiert quelque corps balsamiq visqueux & agglutinatif. Quelque fois aussy il est prins generalement pour toute sorte de medicament de nature balsamique, simple comme le baume de terebentine, ou composé comme sont diverses baulmes artificiels qui se font d'herbes, semences, aromates & gommes; quelque fois aussy il est prins plus specialement pour un medicament faict des trois principes des vegetaux, aromatiques unis ensemble par le moyen de quelque corps onctueux./

Chapitre Quatriesme des magisteres

Magisterium est essentia trium principiorum utilium quae post exactam separationem & depurationem artificiose de novo uniuntur./

Magistere est quasi une essence des trois principes utiles lesquels apres leur exacte separation & depuration sont derechef reunis avec grand artifice./

Or il se faict en deux facons en premier lieu lors que les trois principes depurez sont derechef reunis par le moyen de l'extraict du mesme mixte ou de

quelq

quelque autre approprié & le plus homogene.
En second lieu lors que le corps sans separation des trois principes d'iceluy mais moyennant quelque menstrue propre est reduict a telle forme que la teinture interne paroisse avec ses facultez & vertus & que la partie du menstrue ou dissolvant qui reste cachée intrinsequement ses facultez n'estant [illegible] relasche toute son operation sur les proprietez du corps, a telle seconde la dissolution, filtration, precipitation edulcoration & exsiccation /

Chapitre cinquiesme de la fleur

flos

La fleur est une partie volatille eslevée du mixte par elevation en consistance seiche. On appelle aussi fleur mais improprement toute quelque matiere reduicte en poudre tres subtile comme fleur de [illegible]

est pars volatilis corporis per sublimationem elicita in consistentia sicca.

Chapitre sixiesme du Saffran

Crocus

Le Saffran est proprement un mineral c'est a dire substance metallique ou mineralle reduicte en forme de poudre tres subtile de couleur saffranée comme le l'azur est quelquefois appellé saffran de Lune, le [illegible] saffran de Venus /

Crocus metallicus et cum mineralis in pulverem subtilissimum redactus

Livre second des preparations Chymiques

Chapitre premier de l'eaue

Nous avons dict au livre precedent que l'eaue ou le phlegme estoit le plus volatil de tous les elemens, c'est

pourquoy

pourquoy il faut commencer par la separation d'iceluy
Or l'eau se distille en diverses façons premierement on
la tire a la façon vulgaire aux boutiques des pharmaciens
par la chapelle de plomb mais assez mal dautant que
leur intention est de tirer l'eau seule de la plante
neantmoins elles tirent quelque portion de l'esprit et de l'huile
comme il appert par l'odeur et saveur de la plante; outre que
l'esprit de la plante principalement quand elle est acide ou
acre en s'eslevant corrode le plomb de la chapelle dont il
en est que la plus part des eaux distillées en cette sorte acause de la contre-
sont deschargées et
qu'elles emportent avec soy nous confessons toutesfois
qu'elles sont plus excellentes pour boire quant aux
applications externes /
En second lieu on les tire dans les chapelles de
terre qui est la façon la plus excellente de toutes
et neantmoins la seule eau ne s'esleve pas par
ce moyen mais quelque portion de l'esprit et de
l'huile /
Tiercement on met la plante dans une vessie de
cuivre avec de l'eau commune mais au lieu de
l'eau de la plante on tire l'eau commune qui reste
que phlegme /
En quatriesme lieu on met la plante dans l'alambic
de verre au bain marie mais on en tire si peu que
cela ne merite la peine de s'y arrester /
En cinquiesme lieu on exprime le suc de la plante
pillee que l'on clarifie avec blancs d'oeufs ou
que l'on depure au soleil ou bien en quelque lieu
chaud puis l'ayant coulé on le met dans une
cucurbite de verre pour en distiller l'eau : cette
methode

methode est tres bonne si on ne avoit esgard a cequi reste au fonds de la cucurbite qui n'est autre chose qu' l'extraict de la plante. Mais quant a l'eaue elle est moindre efficace qu' celle qui se tire en la chapelle de terre joinct qu' ce n'est quasi qu' l'element de l'eaue peu efficace si ce n'est quon aie intention de tirer separement les principes: joinct qu' cette eaue ainsi tirée se corrompt aisement si on le na tient long temps au soleil./

La sixiesme façon est comme des paisans se faict par descente en mettant un linge sur une escuelle dessus lequel ayant mis les herbes ou fleurs ils colloquent pardessus une terrine ou autre vaisseau propre dans lequel on met de la cendre chaude avec quelque peu de braise./

On peut encores adjouster une septiesme façon car qu'ayant grande quantité de suc clarifié ou depuré on retire l'eaue par la vessie de cuivre a feu moderé principalement sur la fin depeur de brusler l'extraict qui demeure au fonds d'icelle lequel estant en consistance de syrop on peut conserver y adjoustant quelque peu de sucre ou bien si on ne avoit l'extraict au lieu de syrop on acheve ra de retirer le reste de l'eaue au bain de Marie ou bien on le deseychera et sechera au soleil. ou en une estuve ou autre lieu./

Chapitre second de L'Extraction de L'Esprit ou Mercure.

On tire les esprits en diverses façons suivant la condition des mixtes car s'ils ont leur matiere liquide ils se tirent a petite chaleur pour les mieux separer

des autres principes mais si on les tire de matiere plus compacte ils ont besoin d'un feu plus violent. Comme donc le phlegme a esté separé par une chaleur lente on augmente alors le feu a cette fin que les esprits qui sont plus intrinseques et plus unis avec ce qui reste du mixte que non pas le phlegme soient commodement en vapeur laquelle en fin condensée et resoulte descende en liqueur dedans le recipient mais dautant que les esprits sont tellement jointes avec la terre et le soulphre et le sel a grand peine ils s'eslevent si purs qu'ils n'emportent avec eux quelque autre portion des autres principes bien que moins volatils c'est pourquoy ils sont infectés de empireume et l'odeur, saveur et couleur principalement de l'huile de leur mixte c'est pour quoy ils ont besoin de diverses rectifications si on les veut reduire en leur nature elementaire. Or les rectifications des esprits se font par le feu du premier et second degré suivant la plus grande ou moindre volatilité d'iceux et par ce moyen n'ont aucune couleur, non plus que l'eaue insipide./

Chapitre Troisiesme de l'Extraction du soulphre ou de l'Huile

On tire aussi les huiles en diverses sortes: car si les mixtes sont fort compactes ils ont besoin d'un feu tres violent afin de les separer plus exactement et alors il les faut tirer par la cornue lesquelles huiles on doit rectifier tant de fois qu'elles deviennent enfin etherées et claires sans feces. Que si la matiere est plus rare et moins compacte comme celle des aromates on les tire plus aisement par

la

la rectifie de cuinte en deux sortes./

Car premierement on met les aromates digerer ou fermenter et la rectifie avec beaucoup ou peu deaue commune suivant la nature de l'aromat: car s'il abonde en huile il faut plus grande quantité deaue que s'il a moins d'huile./

Secondement on faict un peu fermenter l'aromat avec de l'eaue du tartre per deliquio par quelques sepmaines en lieu tiede apres cela on tire l'huile par la rectifie plus pure et odorante mais en moindre quantité vray est qu'une partie de l'huile se mesle avec l'eaue qui s'esleve quant et quant et sortant la dite eaue a beaucoup d'efficace laquelle rectifiée plusieurs fois sur son sel elementaire se convertit en eaue de une grandement aromatique ayant quasi la mesme vertu de l'huile./

Chapitre quatriesme de l'extraction du Sel

Le Sel ne se tire pas a la façon des autres principes scavoir est par distillation: mais par dissolution c'est a dire par addition de quelque humidité./

Avant que de pouvoir tirer le sel il faut primo le separer des autres trois principes par distillation ou evaporation puis le calciner a feu de reverberation afin que la fuye qui reste laquelle est la moins volatille partie du composé se puisse separer par la force du feu et ce qui reste soit reduict en cendres ou en cendres apres cela on faict une lessive par le moyen de leaue de pluye ou de leaue distillée afin d'avoir le sel plus pur ou bien deaue commune tres limpide laquelle lessive se doit faire en un vaisseau de terre ou de verre la moins poreuse en mettant sur la

eaux ou les cendres quantité suffisante d'eau (et)
les fait digerer ou bouillir alors l'eau dissout le
sel contenu aux cendres ou eaux laquelle eau em-
preinte du sel se doit filtrer par le papier brouillart
ou par l'esponge ou bien par le filtre vulgaire des
apotiquaires affin que l'eau estant evaporée laisse
puis apres le sel coagulé au fonds du vaisseau :-
Mais tous ces sels sentent en quelque façon l'urine
s'ils ne sont grandement depurez : car les uns sont
quasi de couleur de cendres, les autres grisastres,
les autres entre blanc et noir./

Or le moyen de les depurer est par calcinations,
dissolutions, filtrations et evaporations reiterées jus-
ques a ce que les sels acquierent une grande blan-
cheur : mais d'autant qu'a grand peine aucun sel se
depure parfaictement des sels fixes terrestres avant la
sublimation il le faut elever et sublimer par le moyen
de l'esprit homogene ou quelque autre approprié et alors
il obtient une consistance dure de couleur entre blanc
et crystallin adherante a la partie superieure du vais-
seau au fonds duquel se trouvent encores fort peu de
terre rare, legere et poreuse./

Que si l'artiste passe outre il doit fixer deux sub-
stances premieres en un matras sigillé hermetique-
ment a feu de lampe lesquelles substances fixes recoi-
vent pour lors aisement leur tierce eterée ou elementisée
laquelle se fixe aussi avec les deux autres par le mesme
feu de lampe et pour lors il obtient un corps noble
+ quasi resuscité ayant une perfection incroyable qui se peut
conserver une infinité de siecles qu'on appelle Panacée
qui est un remede excellent a toutes les infirmitez du corps
humain

Chapitre cinquiesme.

Le

De la separation de la Terre

La terre elementaire n'a besoin d'autre separation car apres que le sel en a esté parfaictement tiré comme dict est cy dessus elle demeure au fonds du vaisseau comme un principe inutil aussi on l'appelle terre morte pour la distinguer d'avec ce qu'on appelle teste morte laquelle contient le sel et la terre et quelques fois aussi les esprits plus fixes et neantmoins quoy qu'inutille en efficace elle est toutesfois necessaire à la composition des mixtes pour absorber l'humidité aqueuse d'iceux./

Chapitre Sixiesme

Des Selz Essentiels

D'autant que nous avons traicté cy dessus de la separation du sel elementaire d'avec la terre inutile il est tres apropos que nous disions quelque chose du sel essentiel qui n'est autre chose qu'une matiere congelée par le froid contenant toutes les vertus du mixte laquelle estant plusieurs fois avec d'eau bouillante [illegible] depurée en telle sorte qu'elle acquiert la forme exterieure du crystal. Or on appelle sel essentiel non pas qu'elle soit un element distinct des autres sels mais d'autant qu'elle abonde en sel elementaire par le moyen duquel l'esprit et l'huile du mixte sont retenus et congelez au froid avec fort peu de phlegme et de terre et par ce moyen on a un corps plus noble et plus parfaict que n'estoit le mixte entier duquel il a esté separé. On l'appelle encores sel essentiel d'autant qu'il represente la consistance du sel commun coagulé et parfaictement depuré

Sal essentiale est massa quaedam frigore concreta [illegible] corporis virtutes continens quas [illegible] [illegible]

Luy

Liure Troisiesme

Des preparations chymiques

Chapitre premier

Du Vinaigre distillé

Dautant que le vinaigre est souvent employé a diverses
usages par les Chymistes non seulement en plusieurs
dissolutions mais aussy a tirer plusieurs teintures
il est raisonnable de commencer par iceluy.
On tire donc premierement le phlegme du vinaigre
dans une cucurbite de verre par le B. M. ou a
feu de cendres mediocre jusques a l'elevation des deux
partie d'iceluy ou peu plus cela s'appelle phlegme
de vinaigre bien quil soit un peu acide & ce pour
autant que le phlegme esleve tousiours avec soy
une portion de l'esprit specialement aux sucs qui
sont rendus acides par corruption que les medecins
appellent, & les Chymistes fermentation apres
donc qu'on a tiré les deux autres partie du phlege
me acide qu'on appelle communement ✝. l'on change
de recipient pour en continuer la distillation jusques
a siccité. Ce dernier ✝ est appelé radical a cause
quil apporte plus de sa racine c'est a dire quil est
moins phlegmatique mais beaucoup plus intime
ment & mieux uni avec les autres principes utiles. Il
est beaucoup plus acide que le premier apres que ce
qui reste au fond de la cucurbite est desseché par
le bain bouillant on peut transporter la cucurbite
a feu de cendres ou de sable voire a feu immediat dans la cornue alors on tire un esprit encores
plus acide que le second mais de couleur rouge

a cause d'une portion de l'huile qu'il emporte avec soy mais il le faut puis apres rectifier au bain jusques a ce qu'il demeure clair & insipide Quercetan l'appelle eau corrodante. Or l'usage du sel principalement du premier n'est point nuisible au corps humain non plus que le sel commun lequel doit estre plus nuisible que le distillé a cause des sels et terrestreités qui le troublent et celuy l'usage d'iceluy est si frequent pour les operations chymiques qu'a grand peine s'en peut il trouver aucun qui soit aussi necessaire.

Si on veut avoir puis apres le sel de la terre morte il la faut calciner au four de reverbere jusques a ce qu'elle soit blanche & alors on tire le sel par le moyen de la lessive comme nous avons dict au chap. de l'extraction du sel.

Chapitre Second du Miel

On tire le phlegme du miel le B. B. ou a f. d. C modéré puis il faut augmenter le feu peu a peu alors l'esprit s'esleve & emporte quelque portion de l'huile avec soy duquel il reçoit quelque teincture jaunastre que l'on y remarque & sur la fin s'esleve l'huile inflammable. Qui voudroit avoir le sel il faudroit calciner la terre morte comme des autres choses. L'esprit se peut rectifier au B. a f. d. C. modéré jusques a ce qu'il devienne clair & insipide. Les Chymistes se servent souvent de cet esprit de miel pour dissoudre ou corroder les metaux.

Chapitre Troisiesme du Tartre & des substances diverses qui se tirent d'Iceluy par Distillation

Le

Le tartre crud estant pulverisé & mis en la cornue sans addition a fourneau couvert rend premierement le phlegme a petit feu, puis apres l'esprit par augmentation de chaleur qui est accompagné d'huille noire fort fetide auec vn grand empireume./

La distillation estant paracheuée on separe l'huile d'auec l'esprit par le moyen de l'entonnoir puis on le rectifie cinq ou six fois au bain en changeant sur la fin d'alembic, & recueillant recipient a cause de la mauvaise odeur qu'il a contracté de l'huile de laquelle ils s'esleuent aux premiere, seconde & troisiesme rectifications desplaisant a l'odeur. il faudroit adiouster a la derniere rectification quelques grains de musc pour corriger lors qu'on le veut exhiber aux femmes subiectes aux suffocations de matrice./

Cest esprit ainsi rectifié est recommandé de Paracelse pardessus toutes sortes de medicaments pour oster toutes les obstructions & putrefactions du corps humain./

Quant a moy j'ay obserué mille fois que la creme ou crystal de tartre est beaucoup plus efficace a ouvrir les obstructions des parties esloignées & principalement des Reins lesquelles estant bouchées par le tartre microcosmique n'admettent aucun remede plus puissant que cet esprit meslé avec celuy du sel commun ou du premier esprit de vitriol qui s'esleue au bain comme nous monstrons au traité de l'esprit de vitriol pourveu qu'ils soient exhibez avec les liqueurs ou decoctions specifiques c'est pourquoy il seruiroit tres utilement a la curation de l'atrophie laquelle provient de l'obstruction des veines comme aussi a la paralysie

&

& a la maladie indienne ou verolle comme nous dirons au chap. de l'extraict mercurial comme aussy p[our] mesmes a l'hydropisie p[our] a la retention des menstrües jusques icy c'est une experience pour les autres metaux lisez Crollius chap. de l'esprit de tartre.

La dose d'iceluy est deux dragmes pour lors moins quoy que Crollius ne l'exhibe que jusques a deux &

Outre les experiences que j'ay declarées cy dessus j'ay trouvé quil est tres propre aux convulsions p[our] extractions avec les specifiques.

Fault icy observer la grande erreur de Crollius qui veut qu'on rectifie les esprits p[our] entre autres celuy de tartre sur le sel ou sur le colcotar d'autant que les feces retiennent a soy les esprits & ce qui en est extraict n'est que peu phlegme.

Quant a l'huile on ne s'amuse guères a la rectifier a cause de sa grande puanteur aussi a grand peine on s'en sert sinon a la suffocation de matrice: mais alors on en exhibe deux ou trois gouttes en decoction ou eau specifique on en met aussi pour le mesme effect dans les narines quelques gouttes comme aussi sur la langue.

Que si on la rectifioit par plusieurs fois avec du ♀ elle seroit beaucoup plus spiritueuse & agiroit plus efficacement que l'esprit.

Après avoir osté la teste morte de la cornue on la calcine en un pot jusques a blancheur a feu mediocre de calcination d'après quelle ne se fonde p[our] necessité puis on fait une lessive d'icelle avec de l'eaue de pluye commune distillée ou de pluye laquelle dissout le sel contenu en icelle puis ayant filtré la p[our] lessive il la faut faire evaporer jusques a siccité pour avoir le sel coagulé.

coagulé qui restera au fond du vaisseau. Que s'il n'est assez blanc il le faut recalciner l'espace d'une heure ou deux a feu moderé et en faire lessive tant de fois jusques a ce qu'il devienne tres blanc et despouvé de toutes ses terrestreitez. Ce sel est si utile aux Chy: mistes qu'ils ne s'en peuvent passer en plusieurs operations desquelles nous traicterons en leur lieu.

Chapitre quatriesme

Des diverses substances qui se tirent des choses acides sans fermentation A L'exemple du suc de Citron

Tous les sucs acides depurez estans mis en une cucurbite au B. M. ou a feu de C. moderé rendent premierement le phlegme insipide puis par augmentation de chaleur s'esleve l'esprit puis l'huile pour le sel et la terre on ne s'amuse pas a faire l'extraction d'iceux non par [illegible]

L'Esprit se peut rectifier tant de fois jusques a ce qu'il devienne clair et insipide

Cet esprit est cardiaque et beaucoup plus penetrant que le suc soit qu'on le prenne avec son phlegme ou avec quelque autre liqueur avec laquelle on le voudra approprier.

Chapitre cinquiesme du Sucre

Le Sucre a si peu de phlegme qu'il n'est considerable c'est pourquoy estant mis en la cornue il rend quantité d'esprit tres acide et moins d'huile avec partie de son sel volatil. La terre morte est rejettée comme

inutille

inutile. Quant a l'huile elle a fort peu d'usage. C'est pourquoy on la mesprise. Quant a l'esprit on le rectifie tant qu'il devienne clair. Le phlegme est insipide et sans empyreume duquel on se peut servir au lieu mesmes d'esprit de vitriol pour ceux qui en craignent l'usage il sert aussi pour la dissolution de plusieurs corps comme de perles de corail avec mesmes d'en retirer six ou sept sepmaines.

Chapitre sixiesme

De la separation des diverses substances qui se tirent des bois, escorces & racines a l'exemple du chesne & de l'Ebene

Le chesne ou l'ebene estant coupez en copeaux p[...] mis en la cornue rendent a feu lent au fourneau commun premierement le phlegme insipide en plus grande ou moindre quantité suivant qu'ils sont plus ou moins recens puis apres par augmentation de chaleur s'eslevant l'esprit et l'huile./

La teste morte estant calcinée rend le sel par la lessive tout de mesmes que nous avons dit au chap. du tartre.

Le phlegme a peu d'usage mais l'esprit plusieurs fois rectifié est tres propre aux decoctions sudorifiques comme aussi celuy de baiac [...] est tres convenable a la verolle, paralysie, voire mesmes a l'hydropisie avec les liqueurs convenables.

La dose est tant ainsi que des autres esprits qui estant meslez avec les decoctions, liqueurs et apozemes ils leur donnent une fort petite acidité./

Chapitre septiesme

Du vin comme aussi de tous les sucs fermentez sçavoir cidres, Bieres, hydromel & Autres

On tire du vin rouge & tous les sucs fermentez premierement l'eaue de vie avec partie de son phlegme qui s'esleve avec icelle qu'on continue la distillation jusques a ce que la langue tesmoigne qu'il ne monte plus d'eaue de vie alors on cesse la distillation si ce n'est qu'on veuille avoir quantité de phlegme qui peut servir de menstrue pour tirer les teintures de plusieurs vegetaux comme de rhubarbe, sené, agaric & autres ou bien au lieu de ce phlegme on se peut servir de quelque eaue distillée. Que si on veut avoir tous les elements on tire tout le phlegme jusques a ce que sur la fin on ait l'esprit : mais d'autant qu'il est requis un feu violent pour avoir tous les esprits, on met le reste de la matiere dans une cornue a fourneau couvert pour achever tout a faict la distillation en laquelle monte les esprits avec l'huile crasse & fetide comme il appert en celuy du tartre./

Le dict esprit doit estre rectifié tant de fois par mesmes sur la terre morte qu'il perde tout a faict son empyreume & que le phlegme qui y estoit meslé s'en separe tout a faict./

Lequel esprit doit estre rectifié tant de fois par mesmes sur la terre morte qu'il perde tout a faict son empyreume & que le phlegme qui y estoit meslé s'en separe tout a faict

Lequel esprit puis apres meslé avec son sel spagiriquement depuré comme dict est au chap. du tartre s'esleve en fin

par

par diverses ~~coolt~~ cohobations son sel avec lequel
il se mesle par minima c'est a dire par petites parcelles
en sorte qu'elles se rendent toutes deux inseparables puis
apres on les fixe peu a peu a feu de lampe en un ma-
tras sigillé hermetiquement lesdites deux sub-
stances estant fixes comme il appert lors qu'elles sont
fusibles sans evaporation dans un creuset alors
toute la matiere estant remise dans le matras on y
verse dessus la 4 ou 5. partie de son huile ethe-
rée c'est a dire de son eau de vie alkalisée qui a
esté tant de fois cohobée sur le tartre calciné ou sur
la cendre gravelée jusques a ce que la derniere goutte
qui distille soit aussi forte que la premiere et que le
tartre calciné en mesme instant soit sec qui denote
qu'il n'y a plus de phlegme /
Laq. partie d'eau de vie ou huile ethérée du vin
ainsi versée sur les deux substances susdites ainsi
fixées se rejoint incontinent avec elle comme par
excitation: puis le matras estant sigillé herme-
tiquement le feu de lampe y doit estre continué jus-
ques a ce qu'elle reçoive sa fixation par le moyen
des deux autres ce qui se recognoist lors que sur
un feu plus violent il ne s'esleve aucune vapeur
et exhalaison alors la sigillation estant rompue on re-
verse encores une autre portion de la q. huile ethe-
rée puis on sigille derechef et a feu de lampe on
fixe le tout comme la premiere fois. bref on romp
le sceau on imbibe la q. matiere tant de fois de
son huile ethérée jusques a ce qu'elle y soit versée
et receu la fixation parfaicte ceci est la panacée
vegetale qui se peut faire de tous les sucs fermentés
aussi bien que du vin cela augmente la vertu

purgative

purgatiue c'est a dire pour la vertu des choses aux
lesquelles elle est conjoincte augmentant la vertu d'icelles

Nous auons obmis obmis de dire que la dicte
panacée se peut faire en moins de temps & au lieu
de tant d'operations en prenant du sel de tartre sublimé
en verse du vinaigre distillé dans une cucurbite au B.
M. Car le phlegme montera par ce moyen premierement
insipide alors en rendre d'autre +. tant de fois sur
le sel jusques a ce que le sel n'en puisse contenir
dauantage: Car alors il s'esleuera acide cela faict
on met la matiere dans une cornue pour en distiler peu à
peu au sublimant contre ce qui est volatil lequel puis apres
on fixe & imbibe d'huile etherée du vin comme dict est
cy dessus. Nous auons dict la vertu en un autre chapitre
& disons en outre qu'estant exaltée c'est a dire augmentée
en vertu aux nouuelles imbibitions d'huile etherée et
d'esprit & fixations d'iceux se rend le plus grand cosme-
tique ou embellissement qui se puisse trouuer apres le
l'elixir au blanc.

La dose pour la medecine est de trois ou quatre grains
parmy les purgatifs ou alteratifs quelques vns l'ap-
pellent terre feuillée ou perlée.

Paracelse confond souuent ce nom d'esprit & specialement
du vin car quelques fois il veut que ce soit l'huile
etherée d'autres fois il veut que l'on remplisse un grand
matras de tres excellent vin lequel on bouche auec du
liege & de la cire d'espagne & que l'on l'expose quatre
mois durant aux iniures des gelées: Car la plus
excellente substance du vin se retire en son centre &
le reste se congele puis ayant cassé le matras auec la
glace qui y est contenue on recueille cette liqueur bonne
medecine qu'on peut appeler esprit de vin qui est un tres
grand

grand cardiacque.

Chapitre Huictiesme

De lextraction des huiles aromaticques par l'exemple de l'huile d'Anis

Toutes les huiles des aromates se tirent de mesme façon que nous avons faict celle d'anis en ceste sorte.
On faict infuser par exemple deux livres d'anis en xx pintes d'eau commune ou environ avec une bonne poignée de sel commun ou de tartre crud pulverisé une nuict ou un jour entier seulement puis on les distille en la vessie de cuivre avec son refrigeratoire et l'on faict bouillir alors l'huile s'esleve avec l'eau commune et tombe dans le recipient surnage l'eau. Que si on rafraichit souvent l'huile d'anis et de roses surnagent dans l'eau et se congelent scavoir l'anis quasi en forme de suif ou de beurre, et la rose en forme de neige. Les autres huiles comme de romarin, sauge, marjolaine, poivre, macis, muscade, citron, orange surnagent celles de girofles et de canelle tombent au fonds du recipient et ainsi des autres que l'on remarquera par le long usage des distillations de chasque aromat.
Il faut continuer la distillation jusques a ce quil n'apparoisse plus aucune huile ce que l'on remarque lors qu'ayant tiré le recipient on met un verre au dessoubs du bec de l'alembic pour servir de recipient et comme on ne voit plus aucune huile dans le dit verre on cognoist que la distillation est achevée laquelle il faut cesser si ce n'est qu'on veuille avoir quantité d'eau distillée du dit aromat

pour

pour servir a tirer les teinctures tant des cordiacques que des purgatifs. on laisse puis apres toute l'eaue distillée en son grand recipient a celle fin que l'huile s'en puisse mieux separer./

Celles qui surnagent comme aussi celles qui descendent au fonds se doivent separer par l'entonnoir. mais celles qui surnagent par cequ'elles ont une consistance comme congelée se doivent separer par un linge blanc a fin a cause qu'elle demeure sur iceluy & l'eaue coule tout au travers. quant a celles qui tombent au fonds du vaisseau si on les laisse quelques temps sans les separer on n'a qui faire de l'entonnoir par cequ'il ne faut que verser doucement l'eaue par inclination jusques a ce que l'on voie qu'il n'y ait plus quasi d'huile alors on fait verser ce peu qui reste dans un entonnoir en mettant le doigt dessous pour avoir l'huile./

Il faut observer que les plantes aromaticques doivent estre sechées a l'ombre avant que les distiller./

L'Huile d'anis chasse & dissipe les ventz si elle est prise a la quantité de trois ou quatre gouttes dans un peu de bouillon ou eaue specificque on en peut autant dire des autres huiles aromaticques scavoir est qu'elles produisent les mesmes effectz voire avec plus grande efficace que les mixtes dont elles sont tirées sur quoy voyez Baptiste a Porta en son livre des distillations./

Chapitre neufiesme

De l'extraction des substances diver ses qui se faict des Baumes a lexéple

de

De la Terebenthine

On tire de la terebenthine par le B. M. dans une
cucurbitte l'huile etherée s'esleve avec le phlegme
sur lequel elle surnage, puis on transporte la cucurbi
tte a feu de cendres afin que l'huile jaulne se puisse
eslever avec l'esprit et lorsque l'huile jaulne ne s'es-
leve plus on augmente le feu afin d'avoir le baume
rouge visqueux quand il ne monte plus aucun
baulme on verse ce qui reste au fonds de la cucurbitte
tout chaudement en quelque vaisseau de terre qu'on
appele colophone laquelle estant mise en une cornue
rend un huile tirant sur le noir ou olivastre.
Quelques uns exhibent l'huile etherée jusques a six
ou huict gouttes en quelque liqueur specifique pour la
suppression d'urine et mesmes pour la chaude pisse assez
mal a propos parce qu'elle est tres chaude et qu'en telles
affections il faut plustost user des diuretiques refri
gerans comme sont le cristal mineral et les semences
froides. Quelques uns aussi en exhibent quelques
gouttes aux asmatiques et orthopnoiques mais elle
est tres nuisible aux phtisiques sur quoy Beguin
a bien monstré qu'il n'estoit pas Medecin quand il dit
qu'elle guerit et est propre a la phtisie a laquelle
il faut plustost exhiber des remedes et alimens re
frigerans et non pas exhiber ceux qui sont chaudx
et mesmes en tel degré qu'est l'huile etherée de
terebenthine.
On la peut exhiber exterieurement tant aux paralytiques
qu'aux defluxions froides
L'huile jaulne ne s'exhibe interieurement mais on
l'applique tres heureusement aux douleurs qui proce
dent de causes froides./

Le

Le baulme agglutine fort promptement les playes recentes.

Item la solution elle est aussi balsamicque et consolidative, c'est pourquoy on la met es plusieurs compositions d'onguents et emplastres.

L'Huile qui est tirée de la corne est aussi propre pour appaiser les douleurs et convenable aux defluxions froides par application externe.

Chapitre dixiesme.

De L'Ambre ensemble de tous Les autres Bitumes

Comme l'ambre blanc ou au defaut d'iceluy le jaulne de la corne a seulement comme duquel son premierement le phlegme et l'esprit a petite chaleur laquelle estant augmentée faict sortir l'huile et enfin le sel volatil. L'esprit estant rectifié est diureticque il est aussi plus excellent pour la dissolution et volatilisation du crystal commun calciné comme aussi des autres specificques pour le calcul de la ✝. Mais l'huile apres la rectification a fort bien autant de vertus qu'a grand peine la peut on assez extoller principalement pour le vertige, paralysie, contractures et convulsions des parties nerveuses, debilitez d'icelles. Quant aux autres proprietez voyez suyvant chap. de l'huile d'ambre. La dose d'icelle est de quatre ou cinq gouttes pour l'interieur avec les specificques.

Item l'exterieur on l'applicque a l'endroit des

sutures

surtout du cerveau au vertige & aux premieres verte-
bres du col pour la paralysie & contractions./
Quant au sel on le dissout. en l'eaüe chaude puis
estant filtré on evapore l'eaüe apres feu du B..
& on reïtere tant de fois cette dissolution, filtration &
evaporation jusques a cequil soit bien ~~depuré~~ depuré
alors il devient tres bon remede pour les suffocations
hysteriques.
La dose est jusques a un ʒ avec ses liqueurs
specifiques./
On tire aussi la teinture d'icelluy avec l'eaüe de
vie alkalizée & mesme avec vin ou esprit de ce
pourautant que les choses resineuses, grasses & oleagi
neuses veulent un dissolvant huileux & non pas
spiritueux ou aqueux./
L'eaüe de vie donc tire la teinture de l'ambre a
feu de cendres & estant coulée par un linge doit
estre mise dans une cucurbitte a fin quelle en soit
separée a petite exalaison du bain & la teinture demeure
au fonds de la cucurbitte.
Laquelle teinture est grandement adstringente & fort
cephalique. Nous l'adioustons a nos laudanums
pour fortifier le cerveau comme un des correctifs de
l'opium./

Chapitre Unziesme

Des Gommes a l'exemple du Galbanum

On met le galbanum dans une cornue a fourneau
commun on tire le phlegme l'esprit & l'huile & un peu
de sel volatil si on calcine les feces on trouvera de-
dans un peu de sel fixe par la lessive./
L'Esprit bien rectifié peut estre exhibé pour ouvrir

les

obstructions et principalement ceux de l'oppoponax et le l'ammoniac pour la ratte./
L'Huile a cause de sa puanteur ne s'exhibe interieurement mais estant meslée avec les onguents et emplastres resolutifs elle augmente leur vertu./

Chapitre douziesme
Des resines a l'exemple du Benjouin

Le benjoin estant mis en petite quantité dans un pot concassé grossierement se sublime en consistance seche dans un cornet de papier, ou en un papier fait en façon de mitre. Il faut que le ~~fleurs~~ feu soit petit autrement les dites fleurs se brusleroient./
Si on veut tirer l'huile on les doit incorporer avec de la terre et du sable puis les ayant mis dans une cornue en depart tirer les principes a petit feu: Mais par ce moyen elle ont une odeur ingratte et desagreable c'est pourquoy on se contente d'en tirer les fleurs. Que si quelqu'un ne plaint son labeur il doit faire digerer les dites ~~parties~~ fleurs cinq ou six sepmaines avec l'huile d'amandes douces puis apres y adjouster de bon alkool de vin et distiller au bain bouillant afin que l'alkool en s'eslevant emporte avec soy l'huile du benjoin sans eslever avec soy l'huile d'amandes douces par ce qu'elle ne se peut eslever en iceluy bain. Cela fait on met le dit Alkohol emportant de l'huile du benjoin dans une autre cucurbitte au B. tiede auquel l'Alkohol s'esleve et laisse l'huile au fonds du vaisseau./
Les fleurs du benjoin sont tres propres pour les asthmatiques, orthopneiques et pour ceux qui sont

afflige

est loué d'une vieille toux, mais il est dangereux quand la toux est accompagnée de fievre et tres nuisible aux phthisiques par ce qu'il est chaud et que la chaleur est contraire a cette maladie contre l'opinion de Beguin en quoy il peut estre excusé n'estant rien moins que Medecin./

La dose est de deux ou trois grains en quelque syrop ou liqueur convenable. L'huile de Camphre se tire de mesme que celle du Benjoin./

Chapitre Troisiesme de la Cire

Bien que la cire ne soit proprement vegetable, ny animal si est ce que nous la mettons en suitte d'iceux puis qu'elle a une preparation particuliere.
Il la faut fondre en quelque poesle ou chaudron a feu lent puis y mesler trois ou quatre fois autant de sable ou de terre bien seiche pulverisée puis a fourneau commode dans la cornue il s'esleve une vapeur cratte laquelle descendant dans le recipient se convertit en consistance quasi de beurre. On faict liquefier en apres le beurre afin d'y remesler de nouveau sable et derechef distiller par la cornue tant de fois les beurre qu'il se convertisse enfin en ~~huile~~./

L'huile est beaucoup plus resolutive que le beurre specialement quand elle est bien rectifiée et tres propre a guerir promptement les contusions soit qu'on l'applique seule ou qu'on y adiouste un peu de vin elle est aussi propre a fortifier les parties debilitées de fluxions froides./

Chapitre quatorziesme
Des diverses substances qui se tirent

tant

Tant des animaux que de leurs Excremens & premierement des chairs d'iceux

On tire premierement le phlegme des chairs au B. B. ou sur la cendre puis les ayant mises dans une cornue a feu moderant s'esleveront l'esprit & l'huile & sur la fin le sel volatil. on n'use point de ces substances ainsi separées en Medecine si ce n'est de la vipere dont le sel ainsi preparé est beaucoup plus excellent que le commun qui se tire de la vipere pour autant que par la calcination vulgaire le sel des animaux estant volatil se perd & s'exhale par l'air & d'iceluy on n'a que le sel commun & quelque peu de cendre de la vipere avec lequel elle est preparée./

Pour donc bien preparer le sel de vipere il la faut desseicher peu a peu dans un four fort long temps apres avoir tiré le foye de peur qu'elle ne brusle pour faire evaporer l'humidité aqueuse puis a feu tres lent dans la cornue separer l'esprit & l'huile & alors qu'il ne montera plus aucun esprit & huile faut augmenter le feu & changer de recipient alors le sel passera en consistance coagulée mais d'autant qu'il s'y mesle encores quelque ~~consistance~~ peu d'esprit & d'huile il les faut mettre dans une cucurbitte au B. M. affin que le sel s'esleve plus pur & reiterer cette rectification jusques a ce qu'il soit fort blanc parce que l'huile demeure au fonds de la cucurbitte qui voudra encores approcher de plus pres de la preparation de baliny c'est quoy le peut rectifier sur le sel commun mais tousiours il se sublimera au dessus d'iceluy duquel la dose sera beaucoup moindre que de la vipere desseichée comme font quelques uns qui prennent les vertebres, les cœurs, le

poulmon

poulmon & le foye de la vipere & les font dessecher au four apres quoy on à tiré le pain pour faire evaporer les humiditez aqueuses & superflues dont ils font une poudre laquelle donnée au poids d'une dragme avec un peu de vin est un grand contre-poison./

L'adose du sel est demi ou un ℈ avec les liqueurs convenables si on le mettoit dans la theriacque au lieu des trochisques de vipere il produiroit des effectz beaucoup plus excellentz que ceux trochisques./

Chapitre quinziesme des excremens des animaux a l'exemple de l'ivoire

L'ivoire compassé ou lapiné ou rappé estant mise dans une cornue a fourneau ouvert il sort premierement quelque peu de phlegme puis l'esprit lequel est suivy de l'huile, en fin le sel volatil se sublime il faut filtrer l'esprit & le phlegme a travers le papier gris puis l'huile & le sel qui demeurent sur le papier mis en une cucurbite de verre au B. M. le sel s'eslevera & l'huile demeurera au fond d'icelle. On peut changer de cucurbite pour rectifier le sel jusques a ce quil monte fort blanc & crystallin & ainsi de tous les selz des animaux tant terrestres qu'aquatiques comme on aura veu aux poissons a l'exemple du Merlan & du barbeau le sel de l'ivoire est cardiacque./

Chapitre seziesme. Des selz Essentiels

On arrache les plantes amères acres ou sallées puis on en tire le suc par les presses lequel on expose au soleil ou par digestion au bain on le clarifie avec blancs d'oeufs & l'ayant coulé a travers une chausse a hippocras ou bien a travers quelque drap blanc on fait evaporer.

l'entendu

l'evaporer la substance aqueuse jusques a consistance liquide puis l'ayant mise chaudement dans un pot on le couvre et on le laisse quelques semaines a la cave alors il se reprendra tant au fonds qu'aux parois du pot une matiere congelée en forme de petits crystaux puis ayant versé par inclination ce qui n'est pas congelé on oste toute cette matiere congelée que l'on dissout en eau bouillante puis on la passe encore par le drap afin de la faire evaporer lentement jusques a ce que l'on voie surnager une petite pellicule ayant versé le tout en un pot bien net on le laisse encore crystalliser a la cave quelques jours on jette en apres ce qui n'est pas congelé brut on reitere si long ~~temps~~ veut encore une fois ou deux la dissolution, colature, evaporation & congelation pour avoir la matiere plus pure & crystalline que le sel essentiel contenant les vertus plus efficaces de la plante lequel doit estre dessechés a petite chaleur./

On le faut dissoudre en cinq ou six onces de bouillon suivant la nature du mixte. La dose est diverse a proportion de la vertu du medicament

Chapitre xlvi^me

De la Cremeur ou Crystal de Tartre

D'autant que le tartre est une espece de sel essentiel ou plustost comme veulent les chymistes l'excrement de la seconde coction du vin congelé s'adherant aux parois du vaisseau il a besoin de plus parfaicte depuration & separation d'avec ses feces il le faut pulveriser puis le faire bouillir en eau commune dans une grande chaudiere ou bassine en sorte que

peu

pour une livre de tartre il y a pour le moins douze
pintes d'eaue & l'escume quand il est besoing. Et aussi
tost que l'eaue commence a bouillir le tartre se dissout
puis on le coule pour la premiere fois dans un linge
puis on le laisse refroidir quelques xxiiij heures
au bout desquelles on trouve le tartre congelé au
fonds du vaisseau & autour & un peu qui surnage
en forme de glace. On verse l'eaue par inclination
puis ayant raclé le vaisseau (parce que le tartre
adhere a iceluy) on le lave cinq ou six fois en eaue
froide & claire pour oster tousiours les impuritez
d'iceluy. Cela faict on le remet dans la chauldiere
avec nouvelle eaue pour le dissoudre & le couler de
rechef en la maniere d'Hyppocras le laisse congeler
& au bout de xxiiij heures le releve comme a la
premiere fois, bref il le faut dissoudre, couler, la-
ver & congeler jusques a ce qu'il soit fort blanc & net
alors on l'appelle crystal de tartre.
Entre les medicamens incisifs celuy en tient le pre-
mier lieu pour oster toutes les obstructions des
visceres pourveu qu'il soit exhibé avec sucre en poudre
dans un bouillon ou infusé en iceluy.
La dose du sien en substance est d'une ʒ aux
hommes depuis 18 ans & au dessus de ~~ʒ~~
deux ʒ voire deux dragmes a ceux qui sont faciles
a esmouvoir. Et en peut aussi donner une drag-
me & demie voire plus a ceux qui sont difficiles
a esmouvoir.
Pour la dose du Crystal de tartre elle est d'une
dragme jusques a ʒ iij.
Il ne faut user de ce crystal avant qu'estre purgé
de peur qu'il ne porte les humeurs crasses aux petites
vaisseaux dont il pourroit advenir de mauvais accidens

on le peut bien donner apres les purgations trois heures apres./

Estant opilé quelques sepmaines si on en use trois consecutivement ou par jours alternatifs puis apres faisant entre trois sepmaines durant de ce crocus martis aperitif on guerit parfaictement les pasles couleurs, les jaunisses, les duretez de ratte, guerit aussi la fievre quotidienne lequel pris avec cristal de tartre guerissent aussi les fiebvres tierces. L'usage des choses susdictes provoquent les menstrues ouvre les hemorrhoides et guerist souvent l'hydropisie qui se faict par sympathie de la matiere qui vient des obstructions des visceres./

Chapitre xviij^me du Panchymagogue

Apres avoir traicté de la separation des principes les uns d'avec les autres comme aussi des sels essentiels Il faut ores suivant l'ordre des separations traicter des teinctures ou extraicts qui se font lors que par le moyen d'un dissolvant sans feu on tire toute la vertu du mixte emprainte dans son dissolvant par la separation des heterogeneitez a l'opposite de la separation de chaque principe qui se tire a part. Or affin qu'on puisse tirer les teinctures de toutes les plantes Nous en proposons une methode qui servira a l'exemple de celles dont on compose un purgatif universel que les chymistes appellent panchymagogue, on le peut aussi appeller Catholicon par ce qu'il purge universellement toutes les humeurs peccantes du corps humain jacoit que nous ne soyons de l'opinion de ceux qui tiennent que les ~~malladies~~ medicamens purgent par election

si

Si est ce toutesfois que pour contenter un chacun -
Nous descrirons icy la vraye methode pour extrai
re dinodement les teintures des medicamens acres
et des benins a cet effet nous commencerons
par l'ellebore comme estant l'un des plus ma:
lins tant a raison de son acrimonie que nous
corrigeons par l'acidité du ✝ d'autant que l'acrimo
nie et l'amertume sont ordinairement corrigez par les
acides et la mauvaise odeur par celle du ✝. nous
prenons par exemple quatre onces de fibres d'elle
bore noir bien sec que nous faisons secher dessus
sur une platine chaude et le remuant de peur qu'il
ne brusle ou bien en quelque autre vaisseau conve
nable pour faire evaporer une grande partie de sa
malignité, l'ayant puis apres pulverisé grossierement
Nous le mettons dans un matras et versons sur ice
luy environ une pinte de ✝ que nous faisons digerer
l'espace de xxiiij heures sur la cendre mediocrement
chaude nous le coulons et pressons puis derechef
nous le coulons par le drap afin de mieux separer
les impuretez d'iceluy qui demeurent sur le dict
drap Nous evaporons et apres la colature jusques à
ce qu'il soit en consistance de syrop et ainsi se prennent
preparer tous les medicamens malins./

Quant aux mediocres comme la Coloquinte et
L'Agaric nous les pulverisons et concassons gros-
sierement c'est a dire incisons la pulpe de Colocinte
et raspons l'Agaric les ayant mis dans un matras
ensemble ou chacun a part scavoir deux ℥ de
pulpe de Colocinte et autant d'agaric nous versons
trois ou quatre ℥ de ✝ sur chacun d'iceux et une
livre de quelque eaue distillée que nous faisons par
ensemble digerer xxiiij heures Nous dissolvons le

tou

tou & le faisons evaporer jusques a consistance de
syrop que nous mettons aussi a part
Quant aux sucs espaissis comme l'aloës & la-
scammonée nous les triturons chacun a part scavoir
est une ℥ de scammonée & deux ℥ d'aloës puis
nous versons sur iceux de l'eau chaude dans
le mortier & les agitons avec le pilon affin que
l'eau dissolve leurs plus pures parties puis nous
les coulons a travers un linge sur lequel demeure
quantité de feces visqueuses qui seroient adherantes
aux parois du ventricule & aux intestins lors-
qu'ils ne sont preparez qu'a la façon commune nous
faisons aussi evaporer la colature jusques a
consistance de syrop purgatif.
Pour les medicamens dont la vertu est fort sus-
ceptible comme le séné & la rhubarbe nous avons
recognu & remarqué plusieurs fois par experien-
ce que leurs teintures evaporées perdent la plus grande
partie de leur ~~[illegible]~~ vertu purgative c'est pourquoy
nous mondons feuille par feuille le séné & raspons
la rhubarbe ~~comme aussi~~ deux ~~onc~~ puis nous les
pulverisons fort subtilement chacun a part scavoir est
deux onces de séné & une once de rhubarbe comme
aussy deux onces ou six dragmes de jalap alors ayant
meslé toutes les teintures qui sont en consistance de
syrop en un vaisseau sur le bain chaud nous y meslons
aussi les 3 poudres de séné & de rhubarbe & jalap
& nous laissons dessecher lentement sur le B. ou-
bien en quelque estuve seiche jusques a ce qu'elles soient
en consistance d'opiatte molle laquelle nous appelons
panchymagogue.
On peut aussi preparer l'Aloës & la Scammonée d'une
autre

autre facon q l'on appele resine on fait dissoudre subtillement l'aloës ou la scammonée puis les ayant mis dans un matras on verse sur iceux scavoir est sur 2 ℥ demi ou demie livre d'eau de vie bien rectifiée q l'on faict digerer un jour ou deux alors l'eau de vie tire une teinture plus pure q la dissolution avec l'eau chaude la quelle on coule avec le drap puis on verse derechef sur ce qui reste dissout dans le matras encores d'autre eau de vie q l'on coule aussi apres la digestion comme la premiere les deux colatures mises dans une cucurbitte au B. M. on retire par distillation l'eau de vie la quelle peut servir derechef a semblables dissolutions ce qui reste au fonds de la cucurbite en consistance de syrop estant versé chaudement dans un plat d'on cheve d'evaporer lentement ou on l'estuve alors il s'endurcit comme la resine de mesme on retire la coulure aussi on l'appele resine de scammonée. dont la dose est de deux ℈ pour le moins pour purger les serositez bilieuses et de l'aloës jusques a une dragme quelques uns meslent deux ℈. de la resine de scammonée avec une dragme de crystal de tartre et l'exhibent dans des bouillons le glorifiant ainsi ou le scaver de rendre le crystal de tartre purgatif /

La dose du panchymagogue est ℈ 3 & jusques a dix

Chapitre dixneufuiesme du Laudanũ

Les medecins constituent trois sortes d'anodins, le resolutif, mitigatif et le narcotique ou sommifere. qui ostent et resolvent la matiere morbifiq dont il y en a plusieurs especes. Le mitigatif

qui

qui est pour la plus part remede exterieur, & le
narcotique lequel concilie le sommeil nous avons
deliberé de traicter principallement de cestuy cy en
ce chapitre que l'on appelle Laudanum comme qui
diroit medicament louable d'autant qu'en conciliant
le sommeil le malade va mieux a le reposer en sorte
que bien souvent ayant repris ses forces par le moyen
du dormir il a esté tellement soulagez de mesmes qu'elle
qu'il faict par la resolution de la matiere. /
Or le laudanum se faict de teinctures & dissolu-
tions de plusieurs remedes lesquelles non seulle-
ment fortifient les principalles parties du corps mais
aussi qui corrigent & diminuent l'ardeur nuisible de
l'opium

Teincture de l'opium

Prenez par exemple d'opium ℥ iiij ou au dessus
d'icelluy de bon mecomium coupez le en petites talles
les ou rouelles puis faites les seicher sur quelque
platine a petit feu afin d'evaporer une grande partie
de sa puanteur l'ayant retirée & mise dans un mat-
tras il y faut verser dessus environ chopine de ✝ ou bien
d'esprit de suc de citron avec son phlegme que ferez
digerer huict ou dix jours alors ayant filtré la
dissolution il faut encores verser sur les feces
environ autant de ✝ ou d'esprit de limon ou d'es-
prit Vinette voire quelque autre suc acide rectifié
avec son phlegme que l'on fera encore digerer ~~trois~~
trois sepmaines ou un mois comme aussi la pre-
miere dissolution qui sera mise en un matras a part
au bout duquel temps on fera evaporer les deux
dissolvans filtrez jusques a consistance de syrop ~~liquid~~
liquide. /

tandis

Tandis que le p[rése]nt opium digerera on tirera les autres teinctu-
res & dissolutions comme s'ensuit./

Teincture du Castoreum

d'autant que la vapeur de l'opium se circule long
temps au cerveau avant qu'estre resoulte il est bon
~~d'y adiouster~~ d'y adiouster quelques bons cephaliques
comme le Castoreum & l'ambre.
On prend donc de Castoreum ℥j du plus recent que
l'on peut trouver, on le pilera & concassera l'ayant
mis dans un matras on mettra dessus de bon al-
kohol de vin afin de tirer la teincture d'iceluy pour
ce qu'estant de matiere crasse & visqueuse les eaux
non les esprits ne sont capables d'ouvrir tels corps
pour en tirer les teinctures au bout de 2 ou trois
jours il faut couler la dissolution puis remettre tant
de fois de l'alkohol de vin sur le p[rése]nt castoreum jusques
a ce qu'il ne tire plus aucune teincture alors ayant
mis toutes les dictes teinctures en une cucurbitte
il faut retirer le p[rése]nt alkohol par le B. M. & par ce
moyen on trouvera au fonds de la cucurbitte l'extrait
du p[rése]nt castoreum en consistance de syrop espois lequel
on tire dextrement du dict vaisseau./

Teincture de Carabé ou Ambre

On tire la teincture de l'ambre tout ainsi que du
castoreum avec l'alkohol de vin en mesme sorte l'un
& l'autre puis l'extrait mis apart on le conserve
comme nous dirons cy apres./

Teincture de Saffran

d'autant qu'il y a une grande convenance & affini-
té entre les esprits vitaux & animaux. Nous nous
servons aussi des teinctures des medicaments cardia-
ques pour fortifier & recreer le coeur entre autres

nous

Nous prenons une once de boys saffras sur lequel est
dessé & pulverisé puis dans un matras on verse sept
ou huict onces de quelque eaue distillée qu'on faict
digerer 4 ou 5. jours la teinture est au coulée on
verse derechef sur les feces d'autre eaue distillée jusqu'a
ce qu'il n'y ait plus ~~aucune~~ aucune teinture au
dict saffras les Colatures estans evaporées a feu lent
jusques a consistance de syrop sont gardées aussy a
part.

Teincture de Diamargaritum frigidum

Entre les poudres cordiales refrigerantes nous elli-
sons le D. F. pour fortifier le coeur & partant
nous tirons la teinture tout ainsi que nous venons
de dire du saffras vray est que nous n'y mettons pas
des feuilles d'or par ce qu'elles ne se dissolvent en leur
dissolvant joint que je les reprouve aux poudres
cordialles comme y estant nuisibles & non proffitables
veu que la chaleur naturelle ne peut agir sur ce me-
tail parfaict ainsi que nous dirons en son lieu on
oste aussi les semences froides au lieu desquelles je
je prefere quelques gouttes de leurs huiles [illegible]
[illegible] non plus les perles non plus que le corail
pour autant que les eaux distillees ne les peuvent
pas dissoudre mais en recompense je tire a part
leurs magisteres comme je diray cy apres: Nous
y adioustons aussi ~~deux~~ drachmes de bonne [illegible]
avec deux onces de diamargaritum frigidum dont
nous tirons la teinture comme dict est

Magistere de Perles

Mettez une once de perles subtiles ou broyées
dans un matras & mettez dessus de bon † ou
l'esprit avec le phlegme de suc de citron les ayant
faict digerer sur les cendres en sorte qu'ils viennent

à

a bouillir quelques heures ayant filtré la dissolution
il faut reverser d'autre dissolvant jusques a ce qu'elles
soient toutes dissoutes ayant filtré les dissolvans il
faut verser dessus quelques deux onces de bon sel de
tartre dissout par defaillance alors il se faict une e-
bullition en sorte que l'esprit du + se joignant avec le sel
de tartre la substance pure des perles qui estoit dissoute
tombe au fonds du vaisseau. Il faut alors verser 7.
ou 8. onces d'eaue par dessus et en peu de temps
apres la substance des perles au fonds d'iceluy
vaisseau en consistance quasi de creme ou de caillé
ayant versé doucement par inclination le dissolvant
on y verse dessus de l'eaue chaude que l'on agite
avec la substance des perles puis estant derechef tom-
bées au fonds du vaisseau on verse encores l'eau
bref on reitere tant de fois cette affusion d'eaue chaude
jusques a ce que la substance des perles demeure in-
sipide cette operation s'appelle edulcoration parce que
l'eaue chaude en attirant les sels et esprits
acres avec lesquels on dissout et precipite les medi-
camens les adoucit du moins les rend insipides cela
faict on desseiche sur le B. ou feu lent la sub-
stance ainsi depurée qu'on appelle magistere, qui
est gardé aussi a part comme estant un grand
cardiaque.

Magistere de Corail

On prepare le magistere de Corail a scavoir d'une
once tout ainsi que nous avons dict de celuy de
perles parce que c'est un grand hepatique et fort
bon stomachique

De la confection du Laudanum

Toutes les teintures susdictes et magisteres estant
preparez

preparez comme dict est on mesle premierement l'ille de
cavalle avec celle de Castoreum et consecutivement puis on y
incorpore les magisteres des perles et du corail, en-
apres les extraictes d'opium et de diamargaritum
frigidum et de saffran Le tout bien incorporé s'il se
trouve encore trop liquide on le faict evaporer au B.
jusques a siccité telle que l'on veut cette composition
ainsi faicte s'appelle laudanum que nous divisons
en deux parties en l'une desquelles nous meslons
le musc et l'ambre gris que nous dissolvons avec
huiles des semences froides pour les incorporer avec
celuy laudanum mesmes avant qu'il soit desseché sur une
once de laudanum on peut mettre deux ʒ de musc
et autant d'ambre gris l'autre partie est reservée pour
les femmes hysteriques auxquelles nous ne voulons
prescrire ny musc ny ambre /

Quant aux vertus de ce grand remede voyez Crollius
chap. du laudanum auquel toutes fois il adjouste plu-
sieurs essences que je treuve trop chaudes comme aussi
le diambra et le diamoschum au lieu desquels je substi-
tue le diamargar. frigid. comme dict est

Quant a l'experience que j'en ay faicte j'ay trouvé
que c'est un excellent remede pour appaiser toutes les
grandes douleurs specialement des colicques, de la
goutte, de la dysenterie, des veilles et inquietudes im-
moderées il est tres propre aux fievres aigues, aux
grandes deliries et resveries, aux melancholicques
hypocondriacques aux toux causées par trop frequente
aux trop grandes evacuations des menstrues et des
hemorrhoides, a la manie, a l'epilepsie et a la grande he-
morrhagie est aussy un tres bon remede pour la pleuresie

mais

mais alors il se doit donner en tres petite quantité, Il arreste aussi les defluxions provenantes d'humeur tenue & subtile principalement au commencement; il consomme aussi & fortifie la chaleur naturelle on en peut exhiber comme aux hectiques.

La dose d'iceluy est de six a sept grains, quand c'est pour arrester les fluxions trois ou quatre grains / faut observer que l'on ne doit jamais donner le laudanum que le ventre ne soit libre du moins qu'il n'ait pris quelque lavement parce qu'il retiendroit les humeurs fetides au cerveau bref il faut tousiours estre purgé auparavant. Il ne faut pas bailler a ceux qui sont par trop foibles & que l'on voit approcher de la mort

Livre Troisiesme.

Des fossiles

Chapitre premier du soulphre

Nous avons traicté jusques icy des vegetaux & animaux ensemble de leurs preparations tant par la reduction d'iceux en leurs principes que par leurs separations moins exactes qu'on peut appeler depuration de leurs ~~principes~~ terrestreitez qu'on appele teinture ou extraits reste a present de parler des fossiles que nous divisons en sept genres subalternes sçavoir est en bitumes, soulphres liqueurs pierreuses, sels, pierres & pierreries, marcasites & metaux: mais d'autant qu'en la suitte des vegitaux nous avons enseigné la façon de preparer les bitumes a l'exemple du Camphre Nous n'insisterons davantage sur les autres bitumes souhaitant venir

quelq

quelz se preparent de mesmes que le Cinabre, jacoit
quil semble estre plus considerable de traicter des terres
& des autres mixtes qui proviennent de la terre ele-
mentaire neantmoins parcequ'au traicté des metaux
nous avons expliqué la methode de preparer les esprits
il ne sera a present hors de propos de parler apres des
soulphres que quelques uns appelent esprits de la terre
tous les soulphres doncques qui se trouvent es lieux
soubterraines sont bien de mesme essence mais quelque
peu differens a raison du lieu de leur naissance c'est
pourquoy ils se preparent tous de mesme facon les
uns que les autres scavoir par sublimation, dissolu
tion voire mesmes distillation

De la distillation du Soulphre

On peut appeler distillation la separation de l'esprit
du soulphre d'avec son corps suivant la definition de
distillation on tire donc l'esprit de soulphre en cette
sorte. Il faut mettre une livre ou environ de petits
~~morceaux~~ maydelaine de soulphre ordinaire ou [illegible] en une
escuelle de terre suspendue sur deux bastons soustenus en
dans une terrine de grés ou autre de semblable
estoffe moins fragile sur laquelle on posera une campane
ou cloche alors on mettra le feu dans le soulphre avec
quelques lingots de fer rouge en levant la campane
laquelle on reposera incontinent sur lesdits bastons. Le soul
phre en s'enflammant eslevera une vapeur laquelle
se condensera incontinent au dessus de la campane dans
la terrine cette liqueur s'appelle esprit ou aigre de
soulphre les autres improprement l'appelent huile /

Lon

Cest esprit se peut rectifier ainsi que le dernier esprit de Vitriol que l'on appelle aussi improprement huile aussi ces deux esprits ont mesmes vertus et proprietez estans particulierement rectifiez comme nous dirons au traicté du vitriol, auquel nous deduirons la curation du Cancer.

Cest esprit quoy que tres chaud rafraischit par accident en servant de vehicule aux liqueurs avec lesquelles on le mesle cest pourquoy il est tres propre aux fievres ardentes, il resiste a la putrefaction, et partant il est convenable aux fievres putrides et pestilentielles aux affections de la poictrine lors qu'il est question d'inciser.

La dose d'iceluy est de quelques gouttes suivant la quantité de la liqueur en sorte qu'il luy donne une fort petite acidité.

Mais si l'on veut arrester promptement le vomissement il en faut deux ou trois fois davantage avec un verre d'eau commune en sorte que l'on le trouve un peu trop aigre et il faut vomir encores une fois, et incontinent apres le vomissement s'arreste.

Quant aux autres proprietez nous en traicterons au chap. de l'esprit et huile de vitriol.

De la sublimation du Soulphre

Le soulphre se sublime dans un aludel ou à faute d'iceluy en un pot de terre sur lequel on met trois ou quatre pots les uns sur les autres percez au fonds sur le dernier on pose un alembicq pour conserver un peu d'esprit de soulphre qui tombe dans le recipient ceux qui ne se soucient pour d'esprit n'ont que faire

d'alembic

d'alembic avec la contention de faire un petit trou de la
grosseur du petit doigt pour laisser evaporer les humiditez
puis on boucher les trou avec un peu de plastre jusques a
ce que tout le soulphre soit sublimé pour cognoistre la
fin de la sublimation on ouvre le pot inferieur qui n'est
collé qu'avec du papier & de la farine destrempée : car
s'il y a encores de la matiere au fonds d'iceluy on recolle
derechef le d. vaisseau ce qui reste dans tous les vaisseaux
superieurs s'appelle fleurs de soulphre dont les unes
sont simples lors que sans addition elles sont sublimées
les autres sont composées lors qu'il y a de l'addition
comme par exemple si sur huict onces de soulphre on
adjouste quatre onces de sel decrepité & autant de
colcotar si on les veut composer d'avantage on subli-
me diverses fois les d. fleurs avec myrrhe, aloes & autres
choses semblables de quoy voyez Crollius au chap.
des fleurs de soulphre. /

Les fleurs qui sont au plus haut vaisseau sont
les plus pures & les meilleures au contraire des fleurs
d'antimoine

Elles sont tres propres aux asthmatiques pour ce qu'
elles ne sont fort malignes, maigres & optimum Se-
nnert les approuve aux pestifiques elles sont propres
a la peste a l'hydropisie pour les autres proprietez &
usages voyez Crollius. /

La dose est d'un ℈ jusques a deux ou ʒ j. -
avec les specifiques ou en un jaune d'oeuf. /

De la dissolution du Soulphre

Le soulphre se dissout aussi tost avec les huiles
qu'avec les sels elementaires la dissolution avec les
huiles

huiles se faict si on met sur une ℥ de fleurs de
soulphre 4 ℥ d'huile etherée de terebentine dans
un matras sur les cendres a feu violent alors ledict
huile prend une teinture rouge dudict soulphre
par dissolution si lon verse par inclination ladicte tein
cture et quon la fasse evaporer jusques a consistance
balsamicque on l'appele baulme de soulphre tres propre
pour guerir les gales et gratelles. pour l'interieur
il n'est pas en usage a cause de sa fetteur: mais si
au lieu d'huile de terebentine on le dissoult avec huile
de graine de genievre il n'est pas si fetide et alors il se
peut donner interieurement specialement a la petite verole
aux maladies de la poictrine ou il est besoing de deterger
pourveu quon separe exactement l'huile de genievre
dont la dose est 4 ou 5 gouttes. /

Les fleurs se dissolvent aussi avec le sel de tartre
en cette sorte mettez par exemple en une terrine 8 ℥ de
de fleurs de soulphre avec avec neuf ℥ de sel de
tartre bien purifié sur lesquels nous versons trois ou
quatre pintes deaue & faisons bouillir peu a peu jus-
ques a ce que le tout devienne environ a crespine alors
une dissolution sera rouge comme sang puis nous fil-
trons le tout et ensuite a travers le papier gris puis
nous versons sur cette colature environ une pinte de vi-
naigre jusques a ce que la colature soit blanche comme
laict le tout apres une ebullition estant reposé on verra
tomber et precipiter au fonds du vaisseau les plus pu-
res parties du soulphre alors on verse par inclination
tout le + que le dissolvant puis on ledulcore cinq
ou six fois tant pour oster la mauvaise odeur d'iceluy
que pour en separer le sel de tartre que l'acidité du +
en versant tousjours doucement par inclination l'eaue

avec

auec laquelle on l'auoit edulcoré afin de lecher au-
bain la matiere. on l'appelle blanc ou laict de soul-
phre a cause quil blanchit les liqueurs auec lesquelles
on le mesle en forme de laict./

Ce laict de soulphre est un tres souuerain remede
pour toutes les affections de la poictrine tant pour
ouurir les obstructions du poulmon que pour dessecher
les ulceres d'iceluy pour ses autres proprietez voyez
Crollius Chap. du laict de soulphre./

La dose est de trois ou quatre grains ou bien il les
faut mesler deux dragmes auec demy liure de
sucre pour faire tablettes ou bien huict onces de
quelque conserue pour en former opiate dont on usera
cinq ou six fois le jour./

Chapitre deuxiesme

Des Arsenics et premierement du blanc

Geber le plus docte et profond de tous les alchymistes
voire le plus grand perscrutateur de la nature des
corps metalliques parlant du soulphre semble
vouloir entendre sous iceluy l'arsenic l'appellant son
compere et son egal a cause de la grande affinité quil
a auec iceluy soit a raison de sa volatilité ou bien a cause
de la grande penetration quil faict aux corps metal-
liques mais ne desplaise au dict Geber ie tiens quil
doit plustost estre mis au rang des sels que des soul-
phres lesquels ne se dissoluent ni par les eaux ny par
les esprits mais les arsenics specialement le blanc se
dissout facilement en l'eau bouillante et bien quil
soit tout volatil comme les soulphres et quil ait une
odeur

sulphurée si est ce neantmoins quil ne doit pas estre
appellé soulphre non plus que le sel ammoniac encores
plus volatil & ardent qui a une odeur sulphurée
comme aussi les nitreux ainsi quil appert en leur distil
lation dans les esprits semblent estre soulphureux par
leur odeur. Nous concluerons donc les arsenics
sur les sels & en traicterons en ce lieu immediatement
apres les soulphres tant parceque ils tiennent ny-
milieu entre ceux & les vrais ~~soulphres~~ sels. -
l'Arsenic blanc & crystallin reçoit plusieurs prepa-
rations tant pour la medecine que pour l'alchymie./
Pour la medecine il reçoit dissolution, sublimation &
calcination: Pour l'alchymie plusieurs l'appellent
lapidem que Dieu a donné gratis aux hommes estimans
que c'est la vraye matiere de la pierre philosophale
parcequil a un grand ingres en les metaux mais ces gens
la tesmoignent assez combien peu ils sont versez en la
cognoissance des choses naturelles comme l'on peut voir
par la lecture d'Isaac Hollandois en son traicté des œuvres mi-
nerales ou il seduict les imprudens & fait cognoistre aux
doctes sa malice & imposture. Nous avons bien voulu
dire cecy en passant en faveur des curieux pour les detour
ner de travailler sur ce corps si imparfaict estant esloigné
de la vraye Chrysopée & argyropée./
Quant aux preparations de l'arsenic pour la medecine
& specialement pour la chirurgie nous le preparons
en cette sorte apres l'avoir subtilement pulverisé en
l'humectant avec de l'eau de peur qu'il ne nuise au
cerveau nous en faisons bouillir par exemple une
livre avec cinq ou six pintes d'eau jusques a siccité
puis nous le sublimons en deux fois l'un sur l'autre

ou

en bas & un matras a feu de sable l'ayant sublimé
nous le pulverisons & mettant un mouchoir devant le
nez puis nous le meslons avec deux fois autant de
salpetre raffiné & l'ayant mis en un bon cornue de terre
lemaigne sur lequel nous y ~~~~~~~ luttons un autre
sans dessus dessous, au fonds duquel vaisseau superi-
eur nous faisons un trou de la grosseur d'une muscade
afin de faire evaporer les fumées arsenicalles plus
subtilles comme aussi les esprits du nitre nous le calci-
nons au commencement avec un peu de feu de roue
soubs une cheminée pour eviter les dites fumées au bout
de quelques heures Nous augmentons le feu puis nous
transportons le cornue sur un fourneau auquel nous
donnons un bon feu l'espace de douze ou quinze heures -
par ainsi l'arsenic se calcine & se reduit en matiere de
sel lequel se dissout en lieu humide quoy appelle impro-
prement huile d'arsenic lequel est un remede tres excellent
pour la Curation du cancer qui se fait en cette sorte /
Il faut appliquer pardessus le cancer de l'huile
de propre faire quant & quant mettre sur celuy
une compresse en double trempée en huile d'arsenic &
l'y laisser six heures durant au bout desquelles il faut
reiterer la dite application de six heures en six heures -
l'espace de trois ou quatre ~~fois~~ jours & d'autant que
l'arsenic a tousiours quelque chose de veneneux en
faire prendre durant le dit temps deux fois le jour quelque
potion cardiaque ou bien une dragme de l'opiatte appellée
Lomictay Au bout des dits trois ou quatre jours on
apperceoit toute l'ulcere mundifié & cauterisé acause
de sa qualité escarotique & septique l'escare tombe
au

au bout de quelques jours. Si on veut adoucir la acrimonie d'iceluy on y applique deux fois le jour du basilicon ou quelque autre suppuratif. Et appliquant tousjours pardessus une grande emplastre tel qu'est celuy que descrit par Tollinus qu'il appelle emplastre stiptique. Auquel toutes fois il faut adiouster le double pour le moins des litharges qu'il prescrit et outre au lieu de deux dragmes qu'il demande de crocus martis et de fleurs d'antimoine j'y adiouste une once de chacun de sur la fin lors que l'emplastre est hors du feu j'ay accoustumé de dissoudre le camphre aux huile de romarin, de sauge, marjolaine et de graine de geniève de chacune une et je le reduictz en estat que je trouve plus propre à mon par l'emplastre./

Le ceral est fort propre a toute sorte d'ulceres quel que soit moyennant quoy s'il applique sur iceux deux fois le jour du sublimé doux en poudre et mettant le cautere pourveu qu'il soit esclarcy par le moyen de l'ulcere comme dict est cy dessus

Chapitre Troisiesme.

De la preparation des sels & premierement des fleurs du sel Ammoniac

D'autant que le sel ammoniac est le plus volatil de tous, nous commencerons par iceluy, on le sublime donc en deux sortes sans addition pour l'alchymie en un sublimatoire ou dans un matras sur le sable. Avec addition pour la medecine comme s'ensuit Il faut pulveriser par exemple une once de sel ammoniac

&

& le mesler avec autant de sel commun decrepité puis les
ayant mis dans une cucurbite de verre avec un alam-
bic aveugle ou a faute d'iceluy un alambic commun a
feu violent sur les cendres, il se sublimera des fleurs sub-
tilles. on peut reiterer cinq ou six fois ladicte sublimation
pour avoir lesdictes fleurs plus pures & plus penetrantes./
Lesdictes fleurs ainsi preparées sont sudorifiques. c'est pourquoy
nous les adjoustons aux decoctions tant pour la verole que
pour la paralysie./
La dose d'icelles est de demy ʒ jusques a un ʒ. dans cinq ou
six onces de decoction sudorifique./

Chapitre quatriesme

Du Nitre ou salpestre du crystal mineral

Il faut dissoudre par exemple huict livres de salpestre
avec deux fois autant d'eau ou environ sur le feu jusques
a ce qu'il bouille ou qu'il soit bien dissout lequel il faut ~~fau~~
pour lors filtrer par le papier gris puis le laisser co[n]-
geler & glacer. toute la mere qui ne sera congelée
on la pourra faire evaporer pour s'en servir ~~pour~~ a faire
des eaux fortes ou a quelque autre usage. Les glaçons
estant ostez & suspendus en une serviette en quelque
lieu chaud & sec se secheront alors on les faict ~~fo~~
fondre dans un pot de terre ou grand creuset & sorte
qu'il n'y en aye point plus de trois livres a la fois. estant
fondu on jette peu a peu sur iceluy trois onces de fleurs
de soulphre lesdictes fleurs s'enflamment & emportent
avec elles une partie des impuretez & bruslent
un certain souffre malin contenu en iceluy salpestre -
Lesdictes fleurs estant toutes consommées on tire le creu-
set avec des tenailles & le laisse un tant soit peu -

reposer

reposer aultrement il fondroit le fonds de la chaudiere promp-
tement afin quil se congele incontinent cella faict on
le dissout derechef avec eaue bouillante comme a la pre-
miere fois on le filtre, on le laisse congeler, on le de-
tache dans la serviette, on le seche, on le faict fondre
& on le purifie derechef avec une once de fleurs de
soulphre pour livre de glacons puis on le mette dans
la chaudiere comme a la premiere fois. Bref il faut
reiterer cinq fois les dictes dissolutions avec eaue
chaude, filtrations, fusions, purifications, avec
fleurs de soulphre & nettement en la chaudiere.-
alors on a une preparation exacte du nitre laquelle
produict de si grands effects pour la santé humaine
qu'on peut dire a bon droict quil surpasse en vertu &
efficace je ne diray pas tous les remedes communs
mais aussi tous ceux que les chymistes ont inventé
jusques icy./

Cette preparation s'appelle crystal ou nitre mineral, on
l'appelle aussi sel ou pierre de prunelle parcequil gue-
rit la fievre de hongrie appellée prunelles./

Il faut observer que peu de gens preparent exactement
leur crystal mineral: car ils ne font que fondre une fois
le salpetre raffiné sur lequel ils jettent des fleurs
de soulphre ou du soulphre pulverisé & ainsi ils le
vendent au public ignorant que les reiterations
que nous avons escrites emportent la plus grand part
des esprits nitreux qui donnent ou s'eslevent au cerveau
au & ne scauroit les symptomes quil peut causer par ce
moyen comme font aussi les soulphres que nous en
separons a chaq dissolution fusion & preparation/

Or nostre dict crystal mineral ainsi preparé est
fort penetrant & par ce moyen rafraichit du moins
par accident en servant de vehicule aux liqueurs

rafraischissantes

refrigerantes avec lesquelles il est meslé c'est pourquoy
il ouvre principalement les obstructions des viscères. Il aide
merveilleusement les pleuretiques & phtisiques; il
provocque les urines & par ce moyen en attirant le
serum il rend le sang (qui estoit trop fluxile par la
quantité du serum) plus fibreux & consistant en
sorte qu'il n'est pas tant disposé aux fluxions -
joint que par ce moyen le foye avec toutes les autres
viscères estant rafraischis en sont rendus plus les
excrements lesquelles puis apres sont plus facile
ment expulsez par les voyes naturelles./
Il est tres propre a toutes fiebvres de quelques causes
quelles puissent provenir. il provocque souvent la
crise aux continues & est tres profitable aux inter=
mittentes & specialement a la tierce. Il soulage les
hydropiques en restaurant le sel microcosmique./
Nous avons souvent experimenté que c'est un
souverain remede aux inflammations de la poitri
ne peripleumonie./
Or entre les autres vertus cestuy cy n'est pas la
derniere qu'il est tres profitable aux gonorrhées -
virulentes principalement en leur naissance comme
aussi a toutes ardeurs d'urine pourveu qu'il soit
prins avec du petit laict duquel il faut boire -
environ trois chopines par jour il mondifie aussi
les ulceres inveterées estant dissout en eaue de plan
tain ou phlegme d'alun ou de vitriol il appaise
la douleur de la goutte provenant de cause chaude
en l'appliquant par dessus avec des compresses
trempées en iceluy estant fondu plus tant plus
& le Medecin usera d'iceluy tant plus grands &
admirables effects il y trouvera./

La

La dose d'iceluy est au plus de deux dragmes et sept ou
huit onces de liqueur ou deux moins deux dragmes
et une pinte de ptisanne mesure de paris ou deux
livres d'eau
Nota quil faut boire copieusement et prendre longuement
Il n'est pas bon aux dysenteries ny aux diarrhées.
Pour le rendre plus agreable on y adjouste quelques
syrops ou bien de ptisanne avec reglisse

De la curation de la gonorrhée inveterée virulente

On guerit la chaude pisse et son commencement de
cette sorte on commence premierement a purger le ma-
lade avec un bol de casse contenant du moins une
once et demie jusques a deux pour incontinent on luy
fait prendre un bouillon sans sel dans lequel on
dissout une demie dragme de crystal mineral et les jours
suivants on luy fait prendre de grandes emulsions
de chopine pour le moins soir et matin dans laquelle
chopine on dissoudra une dragme de crystal mineral
a faute d'emulsions on luy faira boire chopine ou trois
demy septiers de laict clair soir et matin observant
toujours la dose du crystal mineral scavoir
deux dragmes pour pinte voire mesme a cause quil
y en a qui abhorrent l'usage du laict clair on prend icelle
de ptisanne avec [illegible], chicorée sauvage, racine de
persil, reglisse et orge et avec du crystal mineral
tant aux remedes susdits qu'au repas pour advancer
plus promptement la guerison et ce par l'espace de
quinze jours pour le moins voire trois semaines
parcequil ne faut apres appaiser la chaude pisse
si

si promptement au commencement.
Que si l'on veut traicter la gonorrhée inveterée ayant purgé avec casse comme il a esté dit le sublimé de cristal mineral huict ou dix jours pour mondifier on usera puis apres des pillules suivantes (mais auparavant on pourra tenter la guerison avec l'eau descritte par Quersetanus en sa pharmacopée dogmatique dont le tiltre est Eau tres excellente pour la gonorrhée fort virulente et inveterée. Que si laditte eau ne respond aux effects promis par le Quersetanus on fera usage des pilules suivantes. ℞ Terebinth. ung. ℥ j. de sel de Coral tiré avec esprit de Guaiac au lieu de t- toire dragmes de terre sigillée ou au deffaut d'icelle de la terre blanche preparée avec phlegme d'alun. demy once de saffran d'acier adstringeant et autant d'extraict de Carabé avec extraicts de racines de tormentille et pilosella, de verge dorée ou Virgaurea et alkymilla de chacun deux ℥ j. et de Terebinthe de Venise evaporée jusques a moytié lors que la terebenthine est encore chaude il y faut mesler l'extraict de Carabé puis on y adjouste les extraicts dans lesquels on a incorporé le sel de Coral, la terre sigillée et le saffran d'acier et bien mesler diligemment avec une spatule pour reduire les grumeaux lors vous faictes une masse de laquelle vous formez quatre ou cinq pilules a chasque fois grosses comme un bouton desquelles le patient usera soir et matin jusques a guerison parfaite. Que s'il y avoit quelques ulceres en l'urethre on pourra faire injection des decoctions de tormentille Virgaurea et pilosella en demy livre de laquelle on pourra dissoudre ℈ j ou ʒ ß au plus de sel de Saturne

Les

Les pillules outre ce que dessus sont fort efficac-
es pour arrester les fleurs blanches et immoderées des
femmes comme aussi les bois immoderez./

Chapitre cinquiesme

De leaue forte commune

Toutes les eaux fortes excepté les regales se tirent
de mesme façon les unes que les autres aussi elles
ne different qu'a cause de leur meslange dont la
base est le salpetre car pour la diversité elles proce-
dent de la diverse opinion des Chymistes Car les uns
adioustent une chose les autres une autre suivant leur
intention laquelle bien souvent ne produict que du la-
beur et des fraiz inutiles. or tout ainsi que nous
tirons l'eaue forte commune on peut tirer les autres com-
me nous auons dict./

Il faut prendre par exemple deux livres de salpestre
et autant de vitriol ou couperose puis les ayant meslez
on les met dans une cornue luttée a fourneau couvert
on tire l'eaue par degrez de feu jusques a ce qu'il ne
monte plus aucuns esprits ce qui se recognoist pre-
mierement lors que mettant la main au dessus du
recipient on n'y recognoist pas plus de chaleur que
dessous ou aux environs. En second lieu lors que le
recipient demeure tout clair./

Il faut observer que quand il y a peu de matiere la
distillation est acheuée en six ou sept heures mais quand
il y en a beaucoup il faut plus de temps a proportion de la
quantité d'icelle matiere./

La presente eaue forte est appelée commune a cause qu'on dis-
sout communement avec icelle l'argent elle est aussi
appelée

appellée eaüe styggiene a cause de sa mauvaise odeur & saveur. on l'appelle aussi eaüe de separation a cause que par le moyen d'icelle l'on separe l'or de l'argent comme nous dirons en son lieu on ne la doit jamais exhiber interieurement. Car comme l'esprit vitriol elle est caustique & escarotique outre ce qu'elle laisse souvent de mauvaises impressions ce que ne font les sels & de soulphre & de vitriol quoy que plus prestantes que les l'eaüe forte./

Si on veut avoir une bonne eaüe forte comme on distille le vitriol a feu lent puis on mesle deux fois autant d'icelluy que de salpestre./

Chapitre septiesme.

De l'eaue forte auec salpestre & Alun

On mesle autant d'alun que de salpestre puis on tire par la cornue a feu violent comme tout le phlegme que l'esprit quon appelle eaüe forte de laquelle on se sert plus frequemment pour dissoudre tant de Mercure que l'estaim de glace a l'usage des fards comme comme nous dirons en son lieu./

Chapitre septiesme de L'eaüe regalle.

Il y a de deux sortes d'eaue regalle dont la premiere se faict lors que dans 4 ℥ d'eaüe forte on dissout a petit feu une once de sel ammoniac./

La seconde lors que prenant une livre de salpestre, deux de vitriol desseché on adjouste encore une livre de sel commun lesquels ayant mis dans la cornue rendent une eaüe appellée regale ainsi appellée a cause qu'elle dissout l'or Roy des metaux./

Chapitre

Chapitre huictiesme.

De l'eaue Philosophicque.

Il se faict encores une autre sorte d'eaue ~~forte~~ regalle appellée ~~eau~~ ~~regalle~~ quelque philosophicque a cause qu'elle se faict plus indu=strieusement a la façon suivante./

On pulverise par exemple deux onces de sulphre & autant de sel ammoniac qu'on met dans une cornue a fourneau couvert puis a feu fort moderé on tire la ~~p~~ eaue de la=quelle on dissoult l'or comme nous avons en son lieu.

On peut aussi faire l'eaue a feu de sable dans la cornue en sorte qu'elle soit entourée de sable mais alors il faut que le feu soit violent faut observer qu'en une cornue de trois ou quatre pintes ne faut mettre que 4 ℥ de matiere parceque les espritz sortent tout a coup avec si grande violence qu'ilz brisent la cornue & le recipient avec un grand fracas

Chapitre neufuiesme de L'esprit de sel

L'esprit de sel se tire en plusieurs façons savoir le meslant avec de la brique ou avec de la terre dont on faict des globules. on pulverise en bien on descrepite le sel commun puis on le mesle les unes avec deux fois autant de terre pulverisée puis avec d'eaue commune on en faict une paste dont on forme des globules ou des petites magdaleons que l'on faict desseicher. Les autres y mettent de la terre qu'a partie esgale puis les ayant mis dans la cornue on en tire a fourneau couvert a feu ny trop violent ny trop petit l'esprit accompaigné de quelque portion de phlegme qui y est resté lequel on peut rectifier par le bain pour en oster le phlegme lequel on reiette comme inutil

Quant a l'esprit il est diureticque & par ce moyen est

tres propre a l'hydropisie, il mondifie & deterge fort puissamment les ulceres tant interieurs qu'exterieurs. il est aussi propre a la paralysie, a l'epilepsie il fortifie l'estomach debile.

La dose d'iceluy est jusques jusques a ce qu'il cause une petite acidité a la liqueur avec laquelle on la mesle il resiste grandement a la putrefaction Crollius luy attribue plusieurs autres proprietez en son Chap. de l'esprit de sel.

Chapitre Dixiesme Du phlegme Esprit, huile sel & terre du Vitriol

Le vitriol contient en soy tant de vertus & proprietez non seulement en toute sa substance mais aussi en chacune d'icelles qu'il peut constituer la quatriesme partie de la boutique d'un pharmacien suivant l'opinion de Paracelse voire de la plus part des chymistes c'est pourquoy estant mis dans une cornue a fourneau commode on tire a feu lent le phlegme d'iceluy puis ayant cassé la cornue on pille la teste morte & on en mesle par exemple cinq livres avec une livre & demie ou deux de sable ou de brique pilée ou bien des fragments mais de quelque pot de terre neuf ou autre terre peu poreuse alors on en tire premierement les esprits plus volatils en apres on augmente le feu afin de faire sortir les esprits moins volatiles qu'on appelle improprement huiles ce qui se fait en quarante heures a feu continué sans intermission. Cela faict on prend les feces puis on les met dans un poeslon ou chaudron avec de l'eau & l'on faict bouillir puis on tire le sel par lessive & la terre demeure au fonds dans laquelle demeure

la

le metal duquel a procedé le Vitriol qui n'est autre
chose qu'un metal corrodé par les Esprits sulphureux
et sousterrains comme il appert de ce que la dicte
terre a force d'infusion reprend sa nature metallique/

Le phlegme rafraichit grandement estant pris par dedans
interieurement avec fort peu de son esprit aux fievres
ardentes voire aux fievres putrides. Le phlegme aussi
est tres propre pour les ulceres qui viennent en la bou-
che des enfans avec du miel rosat, et aux grands
avec un peu de son esprit ou huile./

Le phlegme de Vitriol comme aussi celuy d'alun est
beaucoup plus propre aux erisipelles et autres in-
flammations que les eaux des vegetaux./

L'esprit rafraichit grandement lorsqu'on y mesle quelques
gouttes jusques a une petite acidité aux apozemes,
bouillons, ptisanes, decoctions et autres liqueurs
convenables/

faut noter qu'au vitriol il y a trois sortes d'esprit dont
le plus volatil (que peu de Chymistes ont recognu) s'es-
leve par le bain apres l'extraction des esprits lors qu'on
les veut rectifier: car il s'esleve avec le phlegme au
dict bain et est celuy que Paracelse a cogneu lorsqu'il
dit que l'esprit de vitriol guerit l'epilepsie d'autant que
par sa grande volatilité il monte aisement au cerveau/

Le second esprit se separe a force de cendre lorsqu'il
ne s'evapore plus aucune vapeur quand par la trans-
position du vaisseau sur les cendres cet esprit est fort
propre a fortifier l'estomach debile aussi il excite l'appetit
par son acidité/

L'huile estant rectifié est plus propre aux usages a

cause

cause quelle est moins volatille./
Pour l'exterieur l'huile est tres propre pour guerir
le cancer les loupes & autres ulceres malins pour:
ce quil extirpe les cancers estant bien rectifié alors
l'escarre estant tombée si l'on craignoit quil y eut encor
de la malignité on en applique encor deux ou trois jus:
ques a ce quil n'y ait plus de malignité mais alors l'ul:
cere paroist de bonne couleur on le guerit ensuite
comme un ulcere simple en y sinapisant deux fois le jour
du sublimé doux & y applicquant le cerat ou emplastre
de Crollius comme dict est au chap. de l'arsenic
L'huile de soulphre bien rectifié produict le mesme effect
& mesmes on les peult mesler dans les onguents tant
pour mondifier que pour desecher les ulceres./
Les ij huiles tant de soulphre que de vitriol se rectifient
dans la cornue ~~tan~~ sur de sable bien tamisé mais
il faut que le feu soit bien violent par ce elles deviennent
aussi limpides que de leau claire
Quant au sel que quelques uns appellent Gilla on
l'exhibe au poids d'un ℈ aux petits enfans estant dis:
sous en bouillon ou quelque autre liqueur specifique tant
pour les vers qu'aux fievres putrides comme aussi
aux intermittentes specialement a la tierce on le peut
aussi exhiber ~~a la tierce~~ jusques a une dragme aux:
hommes pour le mesme effect Touchant les autres
proprietez d'iceluy Voyez Crollius au Chap. de
Gilla de Theophraste auquel il le prepare d'autre sorte./

Chapitre unziesme du Gilla clauiā

Le Vitriol bleu estant dissous en eau bouillante puis
filtré si on jette sur la colature du sel de tartre dissous il
le

se faict une ebullition & puis apres il se precipite une terre grasse visqueuse & astringente laquelle estant edulcorée par lotion d'eau chaude est un grand remede pour dessecher & cicatriser les ulceres on le peut mesmes adjouster aux pillules que nous avons prescrites pour la gonorrhée virulente au poids de deux dragmes. /

La dissolution du vitriol estant decantée filtrée apres la susdite precipitation & evaporée a sec lieu jusques à ce quil surnage une pellicule produict des petits blancs ou crystaux blancs qu'on peut appeller billa lesquels se [illegible] en mesme dose que celle du chap. precedent produict les mesmes effects non plus efficacement faut observer qu'on doit tousjours mettre cinq ou six onces de dissolvant avec une dragme du billa quatre onces avec deux ʒ, deux onces avec un ʒ.

Tous les sucres tirés on le doit [illegible] tant soit peu avant l'usage

Chapitre douziesme de la preparation des Terres precieuses

Toutes les terres precieuses comme les bolus d'Armenie, terre Lemnienne, Blesienne & autres se preparent toutes de mesme sorte a la façon suivante. /

Il les faut pulveriser subtilement puis les mettre dans une cucurbitte a feu de cendres, il faut mesler sur une livre de la terre trois livres d'eau d'alun puis l'ayant retirée par distillation il la faut recohober trois ou quatre fois afin que par ce moyen les terres se rendent plus astringentes & plus efficaces par ce qu'elles retiennent la vertu astringente de la d[ite] eau ou phlegme d'alun

lesquelles

lesquelles toutes ayant esté bien pulverisées tres subtile-
ment on viendra a l'incorporer avec un peu du [illegible]
pour en former des trochisques ou petite magdaleone
d'une drachme en le [illegible] lors qu'il est besoing de desseicher
ses vertus. on s'en peut aussi servir [illegible]
aux potions cordiales lors que le cas le requiert.
La dose est de demy drachme jusques a une drachme./

Chapitre Treziesme a l'exemple du Crystal

La plus part des autheurs qui ont escrit des pierreries
leur attribuent de grandes vertus et proprietez quasi incro-
yables et que j'estime plus fabuleuses et controuvées
que veritables comme je prouveray en mon quatriesme
livre des pierres et pierreries toutes fois la plus grande
vertu que je trouve en icelles provient de leur sel et par
ainsi elles peuvent estre diuretiques et desobstructives./
Je n'ignore pas que la plus part des Medecins n'ayent jamais
trouvé des lithontriptiques ou brisepierres neant-
moins j'ay experimenté que mettant demy drachme de
sel elementaire de fleurs de camomille et autant de
celuy de genevre en un verre avec quatre onces d'eau com-
mune et sept ou huict gouttes d'esprit de vitriol [illegible]
[illegible] avec un calcul humain lequel estoit dur
comme un caillou le lendemain suivant je le brisay
facilement avec les doigts en sorte que de la je prends
argument de conclure et dire qu'il se peut trouver des
remedes qui ont la faculté de briser et comminuer le
calcul humain si non en aussi peu de temps que j'ay
faict en un verre pour a cause que les medicaments ne

demeurent

demeurent pas si long temps aux reins par portion et en la vessie par injection du moins avec le temps. Si on objecte que peut estre l'exhibition et l'injection en seroient dangereuses. Je respons que l'on exhibe communement des sels & esprits semblables de ce sel sans aucun danger; joinct que cela se peut aisement experimenter en laissant la mesme dose en une vessie de pourceau humide on recognoistra qu'il ne s'y faira aucune corrosion. Je dirai de plus que l'urine de l'homme est plus acre que la ... injection neantmoins elle n'ulcere ny ne corrode la vessie

Cette raison me persuade que si ces petits remedes ou le pommier de [illegible] brisent la pierre a plus forte raison le sel des presents doit estre beaucoup plus efficace si nous adioustons foy a l'authorité tant de Paracelse que des plus grands chymistes lesquels d'un commun consentement asseurent que le sel de crystal dissout par deffaillance (lequel improprement ils appellent huile) non seulement brise le calcul mais aussi le dissout ce que n'ayant experimenté je ne veux asseurer pourtant le tiltre d'Alchymiste que l'on peut donner a Animal credule et menteur en qualité de transmutations metalliques

L'apparence toutesfois consiste en ce que les soulphres coagulez par les sels et esprits se dissolvent par les eaux empraintes des sels determinez ainsi que nous avons veu au laict de soulphre cela estant ainsi nous prenons par exemple une livre de crystal et nous faisons rougir en un creuset puis nous le versons en une terrine ou il y ait une pinte de bon + nous reitterons la mesme ignition et mesme dans le +

cinq

-ing ou six jours & alors il se pulverise facillement
nous meslons en apres ce crystal pulverisé avec
le double de salpestre pourveu qu'il se puisse trouv
er quelque grand creuset lequel soustienne la mou
ntee du salpestre ainsy nous les meslons egale
ment puis nous les calcinons avec un feu un mo
deré de peur de fondre & liquefier le crystal
apres que la matiere n'est plus si compacte & que
l'on recognoist qu'il n'y a que fort peu de salpestre en
icelle. On adjouste derechef de nouveau salpestre
afin de le calciner jusques a ce que l'on recognoisse manife
stement qu'il est parvenu quasi en nature de sel
alors on faict une lessive avec de l'eaue pure laq
uelle ayant filtree & evaporee laisse un sel coagulé au
fonds du vaisseau lequel sel se dissout par defail
lance & est improprement appelé huile de crystal
dont la dose pourra estre une dragme avec quelque
eaue ou decoction specifique comme de raues de raci
nes d'orties, de graine de gremil & autres semblables/
Les autres pierreries estant preparees de la mesme sorte
ne me semblent avoir gueres d'autres vertus & propri
etez que le crystal d'autant que le salpestre qui est
necessaire pour les calciner leur cause la plus gran
de partie de ses proprietez c'est pourquoy le sel d'icelles
doit estre diuretique/

Chapitre xiiij^me des Malkasites

Nous adjousterons a fin les diverses preparations de l'An
timoine comme l'un des plus salutaires remedes qui
sortent de la Nature que plusieurs Chymistes appellent
la seconde mais divine a cause des grands effects qu'il
produict car il chasse les humeurs nuisibles du corps
humain

jamais quasi par toutes les evacuations par vomis-
sements, dejections, urines, sueurs.
On le sublime, on le fixe, on le vitrifie, on en tire le
soulphre, le mercure coulant, on le reduict en liqueur
comme huille, bref il reçoit diverses formes comme
un autre protée et peut encores retourner en sa na-
ture marcasitaire.
Quant le sublimé on le pulverise subtilement puis
l'ayant mis en un aludel ou en des pots de terre tout
ainsi qu'on faict aux fleurs de soulphre on en tire
aussi des fleurs mais a feu beaucoup plus violent
faut observer que les fleurs des vaisseaux supe-
rieurs sont beaucoup plus vomitives et partant il faut
preferer les plus basses dont la dose est d'un [illegible]
substance.
On le calcine aussi en meslant deux onces de salz
pestre bien raffiné avec huict d'antimoine puis les
ayant mis en un mortier de fer un peu eschauffé de-
ssous on les remue avec une verge de fer rougie alors
il s'enflamme et se calcine incontinent et devient en couleur
de foye c'est pourquoy on l'appelle foye d'antimoine
on l'appelle aussi saffran des metaux, crocus metallorum
a cause qu'estant pulverisé il est quasi de couleur de saf-
fran. La dose d'iceluy est telle on faict infuser une
once d'un crocus metallorum pulverisé et edulcoré deux
ou trois fois par eaüe chaude et puis desseiché une
pinte de vin blanc dont la dose est de deux onces et
demie ou trois onces et en clysteres six onces voire demy
tiers lad. infusion comme aussi les fleurs guerissent
la fiebvre tierce legitime, quelques bastardes, quelques
fiebvres quartes mais rarement la plus part des plus
resistent voire des fiebvres continues et principalement des
bilieuses et putrides.
Faut encores observer qu'apres le second ou troisiesme
vomissement

vomissemens faut faire prendre un bouillon pour
faciliter le vomissement puis apres continuer ledit
bouillon a chasque fois que le malade vomira/

La troisiesme observation est qu'il ne faut donner
de l'antimoyne aux grandes constipations &
obstructions des visceres principalement lors qu'
elles proviendront d'humeurs crasses & visqueuses

La 4me qu'il est fort a propos de donner la veille
soir avant que de bailler l'antimoine un clystere

La 5me qu'apres que l'on recognoist qu'au bout de
trois heures au plus le malade n'est point purgé
par le bas il faut donner un clystere/

La 6me est qu'il faut prendre garde avant que l'exhi
ber si le malade a la poictrine estroite ou qu'il ne
vomisse d'ordinaire qu'avec tres grande difficulté/

La 7me si le malade est plethorique il le faut
saigner la veille avant l'exhibition pour eviter quelque
hemorragie/

La 8me si les vomissemens continuoient par trop outre
ce que l'on auroit desiré Zollinus pour y remedier j'ay
experimenté fort heureusement que trois ou quatre
gouttes d'huile de noix noix de cyprés exhibées en
un jaulne d'oeuf arrestent le vomissement tout a coup
en fortifiant l'estomach affoibly des frequentes vo
missements. on pourroit aussi exhiber l'esprit de vi
triol comme nous avons dict au chap. d'icelluy/

On tire son regule en deux sortes la premiere en meslant
une livre d'icelluy pulverisé avec une livre de tartre
crud & une livre de salpetre puis on en mette une cui
ellerée a chasque fois dans un pot sur les charbons
ardans alors il s'enflamme incontinent & quant il

il faut remuer ce pot avec une pelle de fer ou autre chose semblable & ainsi continuer jusqu'à ce que le tout y ait esté mis, en remuant tousjours à chaque fois que l'on y en met, puis l'ayant laissé environ un quart d'heure à feu fort alors il le faut tirer avec des tenailles & le secouer un peu afin que le regule tombe au fonds, ou bien d'un autre ayant cassé le pot on trouve le regule au fond d'iceluy & les feces au dessus./

Les regules se peut aussi sublimer tout de mesme que l'antimoine & se reduire en fleurs dont la dose est de deux à six grains, lesquelles sont plus vomitives que celles de tout l'antimoine./

Quant au Regule on en fait des balles en un moule de gros pistole ou d'arquebuse qu'on appelle pilules perpetuelles parce que les ayant exhibées interieurement on les retrouve dans le bassin avec les excremens mais cela est indigne du Medecin./
On les peut exhiber interieurement aux volatiles./

Du Regule Martial

On tire en second lieu le regule d'antimoine par le moyen de Mars en cette sorte il faut mesler par exemple deux onces de limailles de fer avec huict onces d'Antimoine pulverisé, puis les mettre en un creuset rouge entre les charbons ardens alors l'antimoine fait fondre la limaille & s'incorpore ensemble en sorte toutesfois que le Regule tombe au fonds du creuset lequel ayant cassé on separe les feces qui sont au dessus du regule lequel on fait fondre derechef en y jettant un peu de salpetre pour advancer la fusion laquelle on reitere en divers creusets

jusques

iusques a ce que le regule soit bien pur alors on l'appelle regule de Mars bien quil soit antimonial par ce quil est preparé avec icelluy./

Le regule a les mesmes vertus ou proprietez que le susdit mais les alkymistes le preferent au premier pour leurs pretendues transmutations./

Des feces du Regule commun

On prend les feces du premier regule que l'on faict bouillir avec de l'eau commune dont on faict une lessive que quelques uns asseurent provoquer promptement les menstrues de celles a qui elles sont supprimées en reïterant la dose par un certain temps./

La lessive ainsi filtrée faict precipiter une poudre orangée si on verse par dessus un peu de [symbol] puis en versant tant la lessive que ledit [symbol] la poudre demeure au fonds en consistance de bouillie laquelle ayant edulcorée une fois seulement on appelle souphre doré que quelques uns veulent estre un grand sudorifique mais l'experience m'a demonstré qu'un grand peine il peut provoquer la sueur voire si petite quil n'en vaut pas la peine bien est vray que c'est un bon dessicatif tant aux onguents qu'aux emplastres propres pour les ulceres./

Du Beurre d'Antimoine

On faict le beurre d'antimoine en deux façons la premiere en meslant par exemple ℥iiij de sublimé corrosif avec deux onces d'antimoine pulverisez./

Les

Les uns comme Beguin y mettent quatre fois autant
de sublimé que d'antimoine, Crollius trois fois au-
tant d'antimoine que de sublimé ayant practiqué l'un
et l'autre j'ay trouvé qu'il importe pas beaucoup
par ce que le sublimé ne dissout qu'autant qu'il peut
d'antimoine puis les ayant mis dans une cornue
a feu de sable on pousse le feu peu a peu alors il
sort une liqueur espaisse qu'on appelle beurre ou li-
queur gommeuse d'antimoine.
On le prepare encores en mettant quatre fois autant
de sublimé corrosif que de regule commun ou de
celuy de ♂ pulverisez puis estant mis dans une
cornue a feu mediocre immediat a fourneau couvert
ou bien a feu violent sur le sable il sort une liqueur
gommeuse mais plus faible que la premiere qu'on
appelle aussi beurre d'antimoine mais la ditte liqueur
est extremement corrosive c'est pourquoy elle faict
escarre si on l'applique sur les vieilles ulceres, malins
sordides, cacoethes et phagedeniques et autres.

Du Cinabre d'Antimoine.

Le Cinabre d'antimoine se faict lors que la liqueur
gommeuse de l'antimoine meslée avec le double du
sublimé corrosif comme dit est cy dessus est tombée
dans le recipient a feu violent sur le sable on faict
le feu de suppression sçavoir est en mettant des charbons
ardens dessus la cornue et augmentant le feu au dessus
d'icelle, car alors une partie du soulphre de l'an-
timoine s'esleve avec le mercure du sublimé corrosif
lequel se coagule en consistance de cinabre au dedans du
col de la cornue qu'on en tire et separe apres l'avoir
cassée. Le cinabre ainsi preparé est beaucoup plus
propre a servir de suffumigations aux ulceres veneriens

qui

qui se rendent autour de l'anse que moy parle cinabre commun

Quelques uns tiennent que le cinabre se faict du mercure de l'antimoine ce qui est tres faux car premierement la liqueur gommeuse dont se faict la poudre emeticque de laquelle nous parlerons cy apres est grandement vomitifue estant edulcoree qui est une preuve suffisante que la poudre emeticque n'est autre chose que le regule de l'antimoine ou du moins la plus grande partie d'iceluy volatilisé par le moyen de l'esprit du sublimé corrosif lequel quitte soy mesme pour corroder l'antimoine despouillé d'une partie de son regule s'esleve pour coaguler le mercure du sublimé./

Mais la preuve en est encores plus manifeste: car si on tire la seconde liqueur gommeuse qui se faict comme nous avons dict avec 4 parties de sublimé & une partie de regule tout le regule passe en beure et il ne se faict aucun cinabre parcequ'il n'y ~~avoit~~ avoit plus de soulphre de l'antimoine au dict regule joinct que le mercure coulant du sublimé demeure au fonds de la cornue sans estre eslevé

Icy quelqu'un objectera que la poudre emeticque se faict d'un beure procedé du mercure du sublimé & que le mercure qui demeure au fonds de la cornue est le mercure de l'antimoine & non pas du sublimé auquel ie respondray que cela est faux parceque des 4 parties de sublimé & d'une de regule il demeure au fonds de la cornue trois onces de mercure coulant. Or le regule n'en pourroit produire que quatre ou cinq dragmes & le sublimé corrosif rend plus de trois parties de mercure coulant joinct qu'il ne se faict aucun cinabre par cette voye acause qu'il n'y a plus

de

de soulphre ou du mesme fou peu au dict regule le
quel passe en liqueur.

De la poudre Emeticque

Prenez par exemple une once de liqueur gom-
meuse ou beurre d'antimoine cy dessus prescripte
soit qu'elle provienne de l'antimoine ou du regule
commun ou de ♂ & l'ayant rectifié dans une cor-
nue nouvelle versez la dans une pinte ou demi-
ron d'eau chaude alors elle se precipitera incontinent
en poudre blanche ayant versé par inclination la
dite eau il faudra dulcorer ce qui sera precipité par
5 ou 6 fois puis il le faudra secher en poudre
blanche qu'on appelle emeticque, quelques uns l'ap-
pellent mercure de vie

Ceste poudre produict les mesmes effects mais
plus violentes que l'infusion du crocus metallo-
rum, pour moy je n'en use qu'en [illegible]
aux apoplectiques, maniaques, & melancholiques hypo-
chondriacques.

La dose est de quatre jusques 7 grains en quelque
conserve, pilule de beurre ou jaulne d'oeuf avec les
mesmes precautions que l'on doit observer aux fleurs
d'antimoine & au crocus metallorum.

Du Bezoard Mineral

Prenez par exemple deux onces du beurre d'anti-
moine rectifié & l'ayant mis en une cornue apres
l'avoir liquefié a petit feu versez y par dessus peu
a peu 4 onces d'eau philosophicque alors il se
faict une grande ebullition puis il faut retirer tous
les esprits a feu de cendres ou de sable & cohober les

esprits

espric tout la matiere seche qui sera en la cornue &
derechef y mettre 4 onces de lau philosophicq
laquelle ayant retirée par distillation il faudra
encores cohober et y adioustant derechef 4 autres
onces laquelle ayant derechef retirée par distillation
jusques a siccité comme ala premiere & seconde
fois on reiterera encores pour la 4me sans plus
y adiouster d'autre eau nouvelle laquelle ayant
encores retirée jusques a siccité Vous sortirez de
la cornue la matiere seche qui y restera laquelle
vous mettrez a l'espreuve l'espace d'une grosse heure
en un creuset sur les charbons ardants en remuant
la matiere par fois afin que s'il y a quelques
espece volatile on les laisse evaporer /

La poudre est appelée bezoard mineral qui est
sudorifique & tres propre a la verole non seulement
a raison de sa qualité sudorifique mais mesmes
de ses proprietez occultes antimoniales comme
aussi ala paralysie, ala goutte a toutes fievres
pestilentielles & ala petite verole avec les spe-
cifiques /

L'adose est d'un ℈ jusques a ʒ ij /

De lantimoine fixe

Prenez par exemple 4 ℥ de crocus metallorum
pulverisé & le meslez avec esgalle partie de salpestre
aussi pulverisé puis l'ayant mis dans un mortier re-
muez le avec un fer rouge alors il se calcinera dere-
chef mais non pas avec telle violence qu'a la pre-
miere fois l'ayant par apres edulcoré il y faut en-
cores mesler autant de salpestre pulverisé & les ayant

mis

mis dans un pot ou creuset entre les charbons ardans vous verrez quil ne se calcinera plus a cause que le soulphre de l'antimoine a esté en partie esloigné en partie aussi fixé neantmoins si on y adjouste du charbon en quoy l'on tourne avec un baston le salpestre ne trouvant de quoy agir sur l'antimoine il agira sur le charbon par ce moyen il calcinera derechef l'antimoine lequel estant dulcoré se reduira en poudre blanche laquelle ne sera plus vomitifue un digestive avec quelque peu sudorifique dont la dose est d'un grain jusques a deux avec les specifiques /

faut observer que le antimoine ainsi preparé se peut reunifier partie en regule partie en soulphre blanc

Chapitre quinziesme.

Du Bistmue ou estain de glace

Le bistmue a fort peu d'usage en la medecine neantmoins j'estime quil a les mesmes vertus que l'antimoine. on s'en sert pour l'embellissement du visage estant preparé ala façon suivante pulverisez par exemple deux onces d'iceluy et les mettez dans un matras a col long il faut mettre sur iceluy huit onces d'eau forte faicte d'alun et de nitre comme dict est en son chapitre et les laisser sur les cendres chaudes jusques a ce que le bismut soit dissout puis faut verser par inclination la dissolution en un autre matras en sorte quon ny verse pas quelque peu de feces qui restent au fonds du premier matras cela faict il faut verser environ deux ou trois onces par dessus d'eau sallée et quant et quant 2 ou 3 pintes d'eau commune alors le tout blanchira comme du laict et le bismut se precipitera en forme de

caillé

caille lequel estant edulcoré 6 ou 7 fois auec eaue froide seruira pour blanchir le visage & corriger les vices de la peau aux visages gras il le faut mettre auec de l'eaue aux visages secs auec de la pommade

Chapitre seziesme des autres Marcasites en General

Toutes les marcasites en general se peuuent sublimer les unes auec ~~les autres~~ feu mediocre comme L'antimoine Les autres a feu plus violent comme le Zain & le bismut mais il faut obseruer qu'a celles qui ne sont faciles a sublimer comme le zain bismut & autres semblables en peut adiouster du sel ammoniac alors elles se sublimeront par le moyen d'iceluy ./

Chapitre xvijme des metaux et en premier Lieu du Mercure qui est Leur eaue ou matiere moins proise d'iceux

Le mercure a tant de vertus & proprietez & preparations tant pour l'interieur que pour l'exterieur qui la plus part des chymistes croyant y pouuoir trouuer une panacée les autres estiment que c'est la matiere de l'elixir des philosophes

Quant a ses preparations elles se font diuersement car on le sublime on le precipite on le dissout, on le calcine on le vitriolise bref il reçoit une infinité d'alterations & toutes fois il retourne toujours en sa premiere forme comme un autre protée./

Nous le dissoluons auec eaue forte commune en mettant

mettant autant de mercure sur icelle quelle est peu auparavant puis on verse dessus de leau salée froide avec un peu d'eau commune laquelle devient toute blanche comme laict puis ledict mercure se precipite en forme de caillé ayant versé tout cequiest liquide on edulcore cinq ou six fois les caillé puis on fait on le seche sur le bain alors il se reduit en poudre blanche qu'on appele precipité blanc que quelques uns ordonnent interieurement aux maladies veneri- ennes mais il cause souvent des vomissements en blessant l'estomach dautant qu'on a beau l'edulcorer il y reste tousjours 2 dragmes d'eau forte pour once d'icelluy precipité la raison en est manifeste: car alors qu'on le reduict en sa premiere nature mercu- rialle il ne sy trouve plus que six dragmes de mercure ainsi que nous demonstrerons en son lieu. /

Du precipite rouge

Il faut premierement dissoudre le ☿ dans eau forte - sans observer autre proportion de poids sinon qu'autant que leau forte peut devorer de ☿ par cequ'il y a des eaux fortes les unes plus les autres moins dissolu- tives apres que tout le mercure est dissout il faut evaporer leau daire jusques a siccité ou bien la retirer par distillation dans la cucurbite a fin de reduire puis ayant cassé le matras ou comme on tire la matiere coagulée en icelluy que lon met en un creuset sur les charbons ardens en la remuant avec une verge de fer pour faire evaporer la plus part des esprits fixes de leau forte jusques a ceque la dicte matiere soit rouge que le vulgaire appele poudre

de

de mercure & les chymistes precipité rouge que quelques
ignorans trop hardis & temeraires exhibent interieure
ment apres l'avoir dulcoré plusieurs fois comme
ils croyent: mais il est encores plus corrosif que
le precipité blanc: mais pour l'exterieur on le peut
appliquer lors qu'il est question de faire escarre
aux petits ulceres comme aux chancres veneriens
mais avec quelque doulceur qui est une prudence suf
fisante qu'il est nuisible quand il est exhibé interieure
ment

Du sublimé corrosif

Ceux qui se veulent servir hardiment du sublimé
doux doivent prendre garde de ~~se~~ ne se pas servir
du sublimé corrosif des droguistes dans lequel bien
souvent il y a de l'arsenic a cause qu'il ne se fait si
cher que le mercure doncques pour faire le sublimé
corrosif il faut dessecher par exemple une livre de sel
commun pulverisé & y adjouster puis apres autant de
vitriol   en blanchi ou sublimé & aussy pul
verisé avec quatre onces de salpetre puis y mesler
une livre de mercure lavé en sel & + ou pour
mieux faire en la premiere dulcoration de la poudre
~~[illegible]~~ de emetique mais le meilleur est de le passer
par la corne les ayant donc tous meslez ensemble
jusques a ce qu'il ne paroisse plus aucun mercure
on les met en un grand matras a feu de sable petit
au commencement puis par degrez afin les violen
il se sublime au dessus des feces qui sont la ma
tiere du sel vitriol & salpetre le tout estant subli
mé en 18 ou xx heures vous cassez puis apres le
vaisseau duquel vous tirez le dit sublimé & si
vous voulez le rendre plus acre vous le sublimerez

tant

tant de fois qu'il vous plaira en y adjoustant a chaque
fois de nouveau sel, vitriol & salpestre.

Du sublimé Doux

Prenez par exemple d'une livre de sublimé corro-
sif une fois preparé comme dessus auquel pulverisé
vous adjousterez 4 onces de mercure les ayant bien
meslez vous les sublimerez ensemble en un matras a
feu de sable violent il se sublimera en cinq ou six
heures & il deviendra tres blanc alors ayant cassé le
vaisseau s'il y reste quelque peu de mercure non coa-
gulé il le faut exactement separer puis le sublimer
derechef tout seul a feu de sable mais il en faut
avoir jetté les feces comme inutilles mais si l'on se
servoit du sublimé rendu trois fois corrosif il fau-
droit a 8 onces d'iceluy adjouster 6 onces de ☿ /
Quant au corrosif il ne s'en sert jamais interieurement
Et pour le sublimé doux il a tant d'usages en la mede-
cine qu'on ne le peut trop louer car il guerit radica-
lement la verole pourveu qu'il soit exhibé avec les pi-
lules antimoniales dont nous parlerons en son lieu
Iceluy estant pulverisé guerit les chancres estant
sinapisé deux fois le jour sur iceux sans douleur
& mettant par dessus l'onguent stiptique de Crollius
avec nre addition.
Quant aux ulceres nous en avons parlé au chap.
de l'arsenic

Du Cinabre commun

faut prendre par exemple une once de soulphre &
le liquefier a feu lent en une escuelle de terre & l'ayant
osté de dessus le feu il y faut mesler quatre onces
de mercure & les agiter diligemment ensemble a fin
de les bien incorporer le tout se reduit en matiere
noirastre

noiratre laquelle ayant pulverisée on doit mettre en un matras s'il n'y en a qu'une petite quantité: mais s'il y en avoit deux ou trois livres il les faudroit mettre en un sublimatoire ou bien en un aludel ou en des pots l'un sur l'autre et les sublimer a feu violent il s'attache au haut du vaisseau en consistance solide et compacte qu'on appelle cinabre duquel les chimiques se servent assez mal a propos en parfum pour la verole on ne le doit exhiber interieurement.

Du Vitriol de mercure

(Versez par exemple sur deux onces de precipité rouge cinq ou six onces de ✝ et les faites digerer un jour ou deux en sorte qu'il ne vienne a bouillir sur le feu et pour advancer la digestion il faut agiter le matras cinq ou six fois le jour au bout du dit temps ayant laissé reffroidir hors du feu le dit matras alors il les faut verser doucement par inclination le ✝ empraint de la substance vitriolique du ☿ lequel il faut evaporer lentement jusques a la pellicule on doit laisser en lieu froid il se congele en glassons vitrioliques qui ne sont pourtant usitez pour la medecine mais seulement pour l'alchymie suivant l'intention de l'artiste.)

De la resurrection ou vivification du Mercure

Pulverisez le mercure preparé en quelque façon que ce soit scavoir en sublimé corrosif ou doux precipité blanc ou rouge vitriol de mercure ou tous ensemble puis les ayant meslez avec cinq ou six fois autant de tartre crud ou bien de chaux vive humectée et reduite en forme de paste il faut mettre en une cornue a

fourneau

fourneau comme en sorte que le bain de la cornue trempe
en l'eau alors les eaux ou partie retiendra aux
les esprits de l'eau forte par le moyen de laquelle le
mercure avoit esté coagulé lequel estant delivré
de ses saisissants scavoir est des esprits sort de
la cornue et tombe en l'eau sans estre aucunement
altéré en sa substance de la on peut voir que le mercure
se laisse bien desaisir par les alkymistes mais il
bien difficile de ses lieux
On le peut toutes fois metalliser a la nature des
metaux comme du plomb et de l'estain ainsi qu'il s'ensuit.

De la conversion du mercure en saturne

faites fondre par exemple 4 onces de plomb puis
un peu avant qu'il se veuille congeler mettez au milieu
d'iceluy une once de mercure et lorsqu'il sera froid
faites le refondre ayant tiré une grande partie la
matière qui reste demeure quasi en forme
d'huile qu'ils appellent huile de   mais im
proprement n'est que c'est un meslange des esprits plus
fixes de l'eau forte avec le corps du dit ♄ dont
l'application peut servir aux ulceres malignes apres la
quantité a cause de la corrosion mais le sel ou nitrol
de ♄ se prepare en mettant dans un matras
une livre de ♄ calciné ou de minium qui de-
vient ainsi rouge par la calcination de 3 ou 4 jours
car le plomb en la premiere calcination se noircit,
puis jaunit ensuite devient rouge avec le temps on y
met aussi si l'on veut de la lytharge ou de la ceruse
sur lesquelles il faut verser environ une partie de 🜊
et les faire digerer ou bouillir 10 ou 12 heures a feu
de cendres alors le dit 🜊 dissoudra une partie de

la

les chaux minium, ceruse ou litharge lequel +
ayant filtré puis evaporé jusques a siccité est appe
lé sel ou sucre de ♄ a cause de sa saveur aigre
doulce que si on l'evapore seulement jusques a la pelli
cule & qu'on le laisse congeler il se reduira en petits
glaçons qu'on peut plus proprement appeler vitriol
de ♄ duquel les vertus sont amplement descrites
par Crollius au chapitre intitulé miel ou sucre de
♄ duquel si l'on dissout une demy once avec
4 onces d'eau de plantain ou phlegme d'alun & qu'on
les mesle peu a peu avec de l'huile ou onguent rosat
il s'en faict un liniment en forme de nutritum -
qui oste & appaise toutes inflammations externes
la goutte pourveu que l'on en frotte continuellement
l'espace de deux heures la partie dolente. si la -
goutte est en un corps pituiteux avec tumeur bien
qu'elle soit appelée froide et neantmoins chaude
& neantmoins elle s'appaise si au lieu d'huile ou
onguent rosat on faict dissoudre une once dudict sel
de ♄ avec huit onces d'alkool de vin & que l'on
en frotte la partie dolente cela appaisera pen -
d'heures les gouttes

Le sel estant dissout en cet alkool si on le verse en
un verre pointu par le bas apres qu'il est refroidy
au bout de dix ou douze heures il se purifie
davantage car il tombe au fonds comme une
ceruse & le dict alkool se congele avec le sel de
♄ lequel alkool on peut tirer avec une cuillere
& laisser au fonds la ceruse puis ayant mis
l'alkool surnageant du sel en une cucurbite
on

en estre au bain & le sel de ♄ demeure au fond de la
cucurbite en consistance seche qu'on appelle sel de ♄
Il se tire duquel ie me suis servi quelque fois de tres
excellent remede pour arrester les vielles gonorrhées aux lieux les
quelles specifiques dont la dose est de six grains mais
il faut prendre garde d'en user trop souvent car il est
a ceux qui ont voué le celibat a cause qu'il refroidist
par trop. Je l'ay aussi experimenté aux [illegible]
pour la fureur uterine & mesmes a quelques femmes
trop impudiques que si les chaleurs venerie[nnes] sont
trop grandes on peut augmenter la dose pour les injec-
tions une dragme pour livre de liqueur./

de la Revivification du ♄

On a beau alterer les metaux imparfaicts car ils retour-
nent tousjours a leur premiere forme s'ils ne sont perdus
ou demeurent reduits en leur premiere nature mercuriale
comme nous avons dict cy dessus ou bien s'ils ne sont
transmuez en corps parfaicts par le moyen de l'elixir.
C'est pourquoy le minium, la litharge, le saturne calc-
iné, la ceruse, voire le sel de saturne se revivifient
aisement en un creuset a feu violent par le moyen
des sels elementaires voire du sel commun, du nitre
& du borax./

De l'esprit ardant qu'on attribue faulsement à Saturne

Apres que le sel de saturne est preparé il le faut
derechef dissoudre avec nouveau vinaigre & passer le filtre
evaporer jusques a la pellicule & congeler & reiterer encor
trois fois ces dissolutions, filtrations, evaporations,
& congelations. Cela faict il le faut mettre dans la

cornue

encore a remarquer comme puis par dessus de sedi-
ment encores quelque peu de phlegme qui estoit resté
dans les sel et apres suivra l'esprit et sur la fin une
huile inflammable autant que l'eau de vie que l'on
apelle faulsement esprit ardant de ♄.
Les esprit ainsi retiré de dessus le ♄ puriste par
dessus et est tres propre aux inflammations et tumeurs
si on l'agite avec de l'huile rosat. le mesme esprit
applicqué sur les dartes et sur les gardes ... ement.
ment./

Chap. du Jupiter et de ses preparations

Le jupiter est un metal tres cru comme il appert par
sa grande volatilité, car il se sublime fort aisement
avec esgalle partie de sel ammoniac estant calciné
et bien meslez ensemble. Il est facilement esleué par
le sel en un sublimatoire ou en deux pots agencez
l'un sur l'autre a feu violent cela estant faict on dulci-
fie les sublimations avec de l'eau chaude pour en
attirer le sel ammoniac. le dict ♃ ainsi sublimé
et dulcoré et desseché puis uni en une matiere avec
+ empraint avec les   de son sel lequel se
doit plustost appeler nitreux comme nous avons dict
du ♄ iceluy doncques estant desseché est un grand secret
pour arrester promptement les inommodités de la-
matrice estant applicqué sur le nombril voyez sur
cela Crollius en son chapitre du sel de ♃
Pour l'interieur il n'a pas grand usage en la mede-
cine si ce n'est quoy en voulu faire un bezoard-
jovial sur quoy voyez Beguin au chap. intitulé
Bezoard jovial./

Chap.

Chap. Du mars & de ses preparations Calcination

Le Mars se calcine en plusieurs sortes premierement par le moyen de la limaille d'iceluy & principalement de celle d'esguilles laquelle estant bien lavée puis desechée se calcine avec deux onces de fleur de soulphre pour livre de la limaille, ou bien on le faict fondre en une forge de marechal avec de gros magdaleons de soulphre en sorte que le mars estant incandescent alors les magdaleons de soulphre joints contre le bout du fer le faict fondre promptement & tomber dans une terrine plaine d'eau qu'il faut mettre dessous puis estant seché & pulverisé on y meslera avec celuy 2 onces de fleur de soulphre pour livre de mars que l'on calcine en un fourneau sur les charbons ardans l'espace de 3 ou 4 heures en le remuant souvent avec une spatule de fer, au bout duquel temps on pulverise derechef le mars lequel on calcine encores avec la mesme quantité de fleur de soulphre que dessus. Et on reitere la dite calcination par trois fois mais a la derniere il faut tenir le mars 9 ou 10 heures sur le feu afin qu'il devienne rouge comme sang en remuant souvent avec une spatule pour d'autant mieux faire exhaler le superflu du soulphre; cela fait il le faut derechef pulveriser tres subtilement puis le laver en eau commune comme l'on fait la litharge afin que l'eau emporte avec soy le plus subtil du mars & le grossier demeure au mortier que l'on tamise encores tandis & le mars emporté

avec

avec l'eau tombe au fonds de la terrine on en
separe l'eau laquelle on remet dans le mortier
pour attirer encores du subtil en fin on reitere plusieurs
les foix la pulverisation, lotion et rafraichissements jusques
a ce qu'il n'y ait a suffisance. Ce grossier qui demeu-
re au fond se peut dessecher et calciner derechef avec
nouvelles fleurs de soulphre pour en extraire le plus
subtil comme a la premiere foix /
L'eau avec laquelle ce subtil a esté tiré sans la
separer et qu'on l'evapore jusques a la pellicule rend
un vitriol par congelation tout semblable au vitriol
verd commun et naturel qui est un grand aperitif, le-
quel dissout avec grande quantité d'eau commune
imite la saveur des eaux minerales ferrugineuses
et produira les mesmes effects qu'elles. /
La matiere doree qui demeure au fonds de la terrine
qui a esté subtilisee par l'eau estant desseichee et
puis pulverisee demeure tres rouge et tres subtile si
on la calcine derechef elle devient d'une rougeur aussi on
l'appelle saffran d'acier aperitif a cause de la parti-
cule vitriolique qui est en icelluy en quoy il faut obser-
ver que pour rendre le saffran d'acier plus aperitif
il ne faut oster l'eau avant l'evaporer a cette fin
que le vitriol qui est en icelle par l'evaporation et de-
siccation se mesle et incorpore avec le saffran lequel
ouvre les obstructions des visceres inferieures mesme-
ment de la ratte et du mesentere guerit les pasles cou-
leurs les deux jaunisses en cette sorte. [illegible] 7 ou 8
jours consecutifs ou alternatifs avec bouillon alteré
de cristal de tartre et de sené au fonds d'une dragme
de raisin en sorte que le cristal se dissolve dans le bouillon
scavoir

scavoir est en luy donnant une ebullition apres avoir esté purgé 7 ou 8 fois on faira user au patient des oppiattes tablettes ou jaulne d'oeuf. Le saffran en sorte que chaque dose il entre une dragme d'iceluy l'espace de trois sepmaines ou moins/

Du saffran de Mars Adstringent

Le mars se rend adstringent si on met des barres de fer ou d'acier plattes dans une fournaise a feu de bois au dessus de la flambe car la chaleur d'icelle peu a peu attenue & subtilise la superficie du mars sur laquelle on voit de petites feuilles d'iceluy rouges comme sang au bout de dix ou 12 heures alors on tire doucement les barres avec des tenailles de laquelle on separe une poudre rouge tres subtile & legere avec un pied de lievre ou plume les barres estant refroidie si on en veut avoir d'avantage il faut reiterer. Ledit saffran est fort dessicatif & adstringent la dose depuis un ∂ jusques a ʒ β./

Chapitre

Du Cuivre ou venus & de ses preparations

On le calcine ~~pour~~ stratification avec du soulphre qu'on appelle aes ustum puis l'ayant pulverisé il le faut calciner derechef l'espace d'une bonne heure ou deux 4 ou 5 fois avec nouveau soulphre scavoir est deux ness pour l'une mesléz et pulverisez ensemble en sorte qu'il demeure quasi de la couleur & d'aucun alors du colcotar mais il le faut remuer souvent avec une spatule attendu il s'endurcit & adhere au vaisseau en sorte qu'il faut derechef casser le vaisseau et le retirer aux pieces les cuivre estant ainsi rouge & avoir bien pulverisé & mis en un chaudron avec trois ou quatre pintes

d'eau pour l'une il s'en faict une lessive par ebullition
laquelle filtrée & evaporée jusques a la pellicule rend par
congelation un vitriol bleu plus beau & plus noble
que celuy de cypre duquel on peut eslever mieux faire
la transmutation du mars en venus que non pas de
celuy de hongrie ny de cypres, celuy de lyon est
meilleur a ce effect que celuy d'hongrie.
Le Vitriol de cuivre estant dissout trois ou quatre
fois filtré & congelé rend un esprit tres volatil qui mon-
te au bain par rectification lequel est encores plus excelle-
nt celuy que nous avons tiré du vitriol commun pour
la guerison de l'epilepsie puis par degrez de feu violent
a fourneau convenable on en tire le second et troisiesme
esprit comme de l'autre mais les 2 esprits sont tellement
tenaces & unis avec le menstrue qu'il faut pour le
moins quatre ou cinq jours sans intermission pour
les tirer que si on les rectifie puis evaporé 10 ou 12
fois avec l'alkool de vin on rend les esprits plus fixes
tres volatiles & alors tres propres a la curation de l'epi
lepsie sympathique le 1 esprit doit estre meslé avec
les ~~hui~~ sucs depurez & digerez des plantes cephal-
iques et principalement specifiques a l'epilepsie &
entre autres du succin du pivoine, de Til, de grand Mu-
guet d'hedera & de chardon benit. La dose de cest esprit
est suivant la quantité de la liqueur laquelle doit re-
presenter une tres petite acidité pour les autres propri-
etez Voyez Crollius au Chap. de l'huile de Vitriol.

Chapitre

De la lune & de ses preparations

La Lune est un metail composé de mercure pur
& fixe et du soulphre blanc Nous la preparons en
cette

cette sorte premierement nous la mettons en feuilles ou
en limaille ou bien en lamines tres tenues puis l'ayant
mis en un matras nous mettons pardessus de l'esprit de
nitriol de mesme scavoir est seize onces sur 8 en deux
livres d'eaux antepileptiques descriptes au chapitre
precedent & les faisons digerer l'espace de deux ou trois
jours a feu de cendres dedans ces eaux augmentees de l'espri
de nitriol bien rectifie peu a peu dissolvant la lune ayant
arreste par apres peu inclination la dissolution il faut
renforcer d'autre esprit de nitriol avec de nouvelles
eaux susdittes jusques a ce que toute la lune soit dis
soulte cela fait nous renversons tout ce qui est dissou
tant a la premiere qu'a la seconde fois & le mettons
dans une encurbitte afin d'en retirer au bain les eaux
sulph car alors la lune retiendra tous les esprits nitrio
liques en sorte qu'elle se congelera au fond en nitriol
lequel estant mis en une cornue rendra tous les esprits
a la facon que nous avons tire l'esprit de nitriol com
mun mais il faut que ce soit en une cornue de terre
de beauvais ou autre semblable & accomodee luttee
avec terre argileuse, machefer pulverise & verre
aussi pulverise puis mesler avec fiente de cheval
bourre & davoir un peu salee/

Les esprits sont tellement tenaces qu'il faut cinq
ou six jours pour faire ladite distillation a feu
violent.

On peut icy objecter que la lune qui reste au fond de
la cornue est encore reductible & par consequent
cette operation laborieuse est inutille puisque les es=
prits n'attirent aucune substance de la lune autre
ment elle ne seroit reductible en corps. A quoy je
respons deux choses la premiere que les metaux sans
diminution

diminution de substance ou du moins quasi imperceptible donnent des marques insignes & manifestes aux eaux & liqueurs avec lesquelles elles ont esté meslangées

La seconde raison est que la lune estant un corps plus fixe que tous les autres metaux imparfaits est d'une telle nature les esprits vitrioliques qu'elle se subtilise & volatilise grandement par le moyen du feu violent & continué par une operation laborieuse joint que l'experience m'a fait voir la guerison d'une femme epileptique de plus de 20 ans par le moyen des esprits vitrioliques preparez en la façon susdicte dont l'usage est semblable a celuy des esprits vitrioliques de Venus descrits au chap. precedent

De la Lune Cornée

Cette preparation n'a besoin de grande discours veu qu'elle n'a aucun usage en la medecine ains seulement est propre aux imposteurs que si on se veut donner de garde de la tromperie qui s'y commet par le moyen d'icelle qu'on lise Crollius sur la fin du chap. intitulé Cordial auquel il ~~propose~~ des preparations de l'or lequel enseigne le moyen de la preparer./

Chapitre

De l'or & de ses preparations

L'or est si compacte qu'il est bien difficile de le preparer pour la medecine il se dissout en plusieurs sortes mais principalement par le mercure qui est l'eaue metallique & toutesfois cette dissolution est appelée amalgamation a la façon des doreurs qui font rougir les feuilles d'or &   dans un creuset puis y mettent

cinq

cinq ou six fois autant de Mercure qu'il se remuera avec un ba:
ston alors l'or mercure dissout quasi pars minima l'or & s'en
compose avec luy en consistance molle & liquide tant que le
peut permettre la mollesse du mercure que si on exprime
un peu l'or amalgamé par un linge ou chamoise il en sortira
du mercure tant que l'on voudra & alors il sera quasi en
consistance de beurre, il s'estendra sur la main aussi aise
ment que l'on voudra mais si on l'exprime tout a faict il
se reduit quasi en chaux Que si on veut separer exacte
ment le mercure pour avoir la chaux d'or il le faut
mettre avec un peu de sel puis le mettre en un creuset
& faire evaporer tout le reste du mercure a feu moderé
Cela faict on doit jetter ce qui reste au creuset en une es
cuelle de terre ou il y ait de l'eau chaude afin de dissou
dre le sel & que la chaux de l'or tombe au fonds: mais
il faut que le sel soit bien pur & lequel apres sa disso
lution ait esté filtré autrement les impuretez du sel
se joindroient avec l'or./
On le dissout encore avec les eaux regales par corrosion
que l'on faict evaporer le dissolvant jusques a la pelli
cule il s'en formera de petits crystaux qu'on appelle vi
triol d'or principalement sel d'or mais cette preparation
est inutile tant pour la medecine que pour l'alkymie/
La meilleure preparation de l'or pour la medecine est
celle qu'on faict par exemple de deux onces d'or en feuilles &
les ayant mises en un reverberatoire au four de reverbe
bere il faut continuer le feu de bois l'espace de 40
jours sans intermission en sorte que la flamme se
reflechisse directement sur la matiere qu'elle attenuë
en telle façon que l'or s'enfle & se rend spongieux
a merveilles voire son corps s'ouvre de telle sorte
que vous le dissoudrez aisement par le moyen de
l'esprit de sel rectifié & alors on le doit retirer

jusques

jusques a ce quil soit de consistance de syrop espois puis on le peut cohober 4 ou 5 fois & sur la fin estant espaissy comme un miel un peu liquide on en peut exhiber quelques gouttes en des bouillons ou autres liqueurs specifiques. cest or ainsi preparé est le plus grand cordiaque qu'on puisse trouver./

La seconde preparation de l'or n'est pas si bonne elle se faict ainsi apres que lon a dissou l'or en eaue regale on en separe environ la moytié de la dite eaue par evaporation puis ayant versé dessus sept ou huict fois autant d'eaue distillée qu'il y avoit de eaue regale on en faict evaporer le tiers ou environ & ce par ebullition & alors on verse par dessus cinq ou six fois autant de mercure cond le mercure faict separer en peu de temps tout l'or qui estoit dissou lequel surnage au dessus de l'eaue q l'on tire separement avec une cuillier de verre aussi tost qu'on le voit surnager autrement il retomberoit sur le mercure qui est au fonds de l'eaue & s'incorporeroit avec luy l'or estant ainsi preparé doit estre fort edulcoré avec eaue distillée ou bouillante & sur la fin avec l'alkool de vin que l'on doit retirer par le bain d'une cucurbitte & cohobé 4 ou 5 fois il se reduict en poudre insipide excellente pour fortifier le coeur dont la dose est de cinq ou six grains il se peut exhiber avec toutes sortes de remedes tant purgatifs qu'alteratifs./

Que si l'or est dissou en 8 fois autant d'eaue regale on le faict precipiter au fonds du matras en versant dessus peu a peu du sel de tartre tres pur dissou par deffaillance ce mais si la dissolution paroist encores jaunastre cest signe qu'il y a encores de l'or a precipiter & partant il y faut remettre de nouveau sel dissou jusques a ce que la dissolution soit aussi claire qu'estoit l'eaue regale & alors ayant versé doucement par inclination le

dissolvant

dissoluant. Il faut l'edulcorer deux ou trois fois les petites
petites d'or auec eaue de pluye ou distillée & seches estre
a tres petite chaleur sur le bain ou en estuue seche & se
faut donner de garde que les rayons du soleil ne donnent
dessus car alors il est tellement volatil qu'il s'en va
tout a coup auec un grand esclat. /
Quelques uns l'exhibent auec les autres bezoardiques
disans qu'il ne faut craindre ce tintamarre au corps
de l'homme a cause des humiditez qui y sont tousiours
contenues.
La dose est de 4 ou 5 grains
Si on luy veut oster cette volatilité il est tres facile
en y meslant deux ou trois autant de tartre commun
ou de soulphre puis en faict detonner le soulphre ou
tartre alors il ne peste plus & reprend corps par
la fusion.

De L'incartation

Quant on a de l'or ou de l'argent meslez ensemble
pour les vouloir separer il faut fondre trois fois
autant d'argent que d'or auec l'or & puis les dissoudre
ensemble en eaue forte commune laquelle dissoult
l'argent mais elle ne peut dissoudre l'or lequel tombe
au fond en poudre brune laquelle estant edulcorée
& seichée puis mise en un creuset se reduit en poudre
jaune comme ou terre jaunastre qu'on appelle poudre
d'or ou or de paille telle que la vendent les affineurs
Mais si l'on veut faire en sorte que l'or se dissolue
et non pas l'argent il faut fondre trois fois autant
d'or que d'argent ensemblement & les dissoudre auec
eaue regale alors l'eau dissoudra l'or & l'
argent tombera au fond lequel ayant edulcoré prend
reprendra corps par fusion ;

Chapitre
du Tartre Vitriolé.

Mettez par exemple 2 ℥ de sel de tartre dissoute par defaillance dans un vaisseau de verre comme une cucurbitte ou alembic et versez peu à peu goutte à goutte une ℥ de bonne huille de vitriol rectifiée alors il se fait une grande ebullition laquelle estant cessée faites evaporer tout [illegible] au dessus de la matière commence la mesme forme que le [illegible] qui est dans un autre petite d'[illegible] un [illegible] apres cela toute la matière se [illegible] de l'eau apres cela toute la matière se congele que s'il reste quelque peu de liqueur au dessus il la faut faire evaporer au bain jusques à siccité.

Cette matière ainsi congelée s'appelle tartre vitriolé qui est un grand aperitif et desobstructif pour les maladies chroniques dans la dose d'un ʒ jusques à ʒ ß dans quatre ou cinq onces de liqueur au moins.

Quant à ses autres proprietez plus particulières voyez Crollius ~~chapitre esprit d'urine~~

Chapitre
De l'Esprit d'Urine

Faites evaporer dix ou 12 pintes d'urine specialement de ceux qui boivent seul le vin jusques à consistance de syrop et l'ayant mise dans une cornue de [illegible] distillez par degrez de feu et sortira comme un esprit tres penetrant avec lequel s'eslevera un sel volatil en forme de petits crystaux. Il faut rectifier le [illegible] jusques à ce qu'il soit tres pur, les esprits ainsi rectifiez sont tres propres à la guerison de l'hydropisie

&

et de l'ambolie, des gouttes, de la paralysie avec les specifiques entre lesquelles mesme il a encor la propriété de coaguler l'Alcool de Vin de sorte qu'on le peut coupper au cousteau si on y jette une once d'iceluy sur 7 ou 8 du dit Alcool.

La dose d'iceluy est de ʒ ß a un ʒ j.

Traicté de la fermentation Pour separer l'huile elementaire des autres principes

Nous avons dit que l'huile est un element inflammable mais la difficulté de la separer parfaitement d'avec les autres consiste en ce que par la saveur odeur et couleur que l'on voit en l'extraction des huiles chimiques nous recognoissons manifestement de grandes differences entre la diversité de leurs effets et proprietez suivant les especes des mixtes.

A quoy nous respondons que l'extraction vulgaire n'est pas une vraye separation des elemens despourveus de leur heterogeneité mais que pour y parvenir il faut se servir necessairement de la fermentation vraye clef pour ouvrir les mixtes et laquelle fait separer les huiles d'avec les sels et esprits comme il appert en toutes les liqueurs fermentées soit du vin ou du cidre de la bière du tabac de l'hydromel du poiré et autres avec longueur de temps plus ou moins grande suivant la quantité du sel et esprit qui abondent en iceux car si on distille les sucs et liqueurs sans fermenter l'huile ne se separe jamais qu'après le phlegme et esprit

&

& encores l'huile emporte avec soy partie de terre partie
d'esprit & de sel volatilisé qui cause l'empyreume lequel
provient de cette façon vulgaire d'extraire les huiles: mais
la fermentation qui n'est autre chose qu'une attenuation des
parties plus grasses & grossieres par la contrarieté qui est
entre l'esprit & le sel dans lesquels est le plus pene-
trant de tous les elemens propre a ouvrir les corps
plus compactes tel qu'est le sel qui de sa nature estant
fixe & coagulé demande sa resolution pour s'incorporer
per minima avec les autres principes ce qu'il ne peut
avant la fermentation a cause de la chaleur qui y
intervenant separeroit d'avec iceluy les autres princi-
pes n'estoit qu'il retient l'esprit lequel autrement s'ex-
haleroit par sa volatilité de sorte qu'en la fermenta-
tion l'esprit se meslant est lié et comme retenu par le
sel fixe de sa nature. C'est pourquoy en ce mutuel
conflict l'huile qui est liée avec le sel par le moyen
de la terre s'attenue & subtilise tant qu'elle quitte
la terre & se volatilise et se joignant avec le phlegme
le plus volatil & le moins intrinseque de tous
de ces deux semble n'y avoir qu'une substance clai-
re & liquide donc n'est que par distillation ces deux
s'eslevent en mesme temps avant les autres comme
il appert en l'eau de vie car l'huile estant delivré
des liens du sel & de la terre s'esleve facilement a
cause de la chaleur intrinseque moyennant l'aide d'une
petite chaleur externe emportant avec soy une partie
de l'eau a cause de sa volatilité qui par deffaut de
chaleur interne, mais plus lentement aux rectifica-
tions reiterées par lesquelles l'huile s'attenuant de
plus en plus se rend le plus volatil des elemens
& par ainsi se separe d'avec le phlegme.
Or est il que toutes ces rectifications nulle foire

reiterées

vitriolz simples de ceux insuffisantes pour la separer par
attendu le phlegme d'avec l'huile que le sel appellé
corps estant coagulé ne laisse passer grande seicheresse
de l'humidité pour se resoudre. /
Ce que considerant j'ay trouvé qu'il les falloit separer
tous deux par le moyen du sel fixe lequel retient
ainsy le reste du phlegme qui estoit meslé parmy la
l'huile destillée du vin appellée eau de vie nonobstant
les vulgaires rectifications voyla en somme
les causes & moyens de la separation de l'huile ele
mentaire qui auparavant est tousjours mixte
Or les corps qui par leur siccité ont faute de
liqueur principallement aqueuse ne se peuvent fer
menter sans addition de phlegme afin d'aider a la separa
tion qui se faict par la fermentation c'est pourquoy
on luy adjouste en suffisante quantité. /
Et d'autant qu'il ne suffit pas en tous les mixtes
qu'on y en adjouste de l'eaue on considere si le mixte
que l'on veut fermenter abonde en esprit & sel alors
on se contente de l'addition du phlegme. //
Que si le mixte est quasi tout aqueux & abonde
principes utiles comme sont les plantes froides &
utilles sçavoir la laictue, buglosse, borrache,
& autres semblables apres avoir pilé les dictes
herbes & exprimé leur suc on n'y doit point adjouster
du phlegme n'y en ayant que trop mais bien quelque
corps qui abonde en sel & esprit comme le sel
commun le tartre crud pulverisé &c. qui aydent
de la chaleur externe fomentent petite ebullition &
par ainsi peu apres se faict la fermentation plus
ou moins tardifve suivant qu'il y a plus ou
moins d'huile comme aussi des autres principes
utiles. /

mais

Mais si le mixte est sec comme les herbes seches et les
bois apres les avoir pulverisez ou rappez il y faut
adjouster du phlegme pour rendre les parties conti-
nues et afin que le phlegme s'insinuant en ces corps
les liquefie et attendre une longue fermentation
et si les mixtes abondent en principes utiles speciale-
ment en sel et esprit on se contente d'y adjouster de
l'eau si ce n'est qu'on veuille avancer la fermentation
Mais en ceux qui ont quantité d'huile et fixe dans
tres principes utiles comme sont les aromates on
y adjouste du sel commun ou du tartre crud pulveri-
sé afin de faire separer plus promptement l'huile,
J'advoue que la separation qui se fait par ce moyen
vulgairement des aromates comme de l'anis et canelle
ne sont pas elementaires mais seulement des om-
bres des elemens et d'autant qu'il faudroit une
fermentation de quelques mois pour rendre toute
les vegetaux en substance comme vinaigre afin
que l'huile s'elevant avec l'eau adjoustée des-
forme d'eau de vie et s'incorporant avec icelle, sans
surnager et entrenager ou descendre au bas comme
l'on voit en l'huile de romarin qui surnage en icelle
d'anis et de rose qui entrenagent et de canelle qui des-
cend au fonds de l'eau
Ce n'est pas que j'ignore que par les rectifications
reiterées ces huiles vulgairement extraictes ne
surnagent toutes sur l'eau mais les [illegible]
n'estant d'autant fermentez produisent des huiles qui
ont diverses odeurs, couleurs, saveurs et natures
Quant à la couleur elle n'y est plus differente
apres les rectifications sans aucune fermentation
d'autant qu'elles deviennent aussi claires et limpides
comme de l'eau

mais

Mais si les mixtes sont fermentez avec deue proportion de phlegme d'esprit et de sel alors les huiles se volatilisent en eau de vie ou huile elementaire sans estre differentes en couleur, saveur, odeur et nete-té antendu qu'elles ne seroient principes: ce faict peu y en a sont parvenus a telle cognoissance faute de considerer profondement la nature des corps mixtes. J'adjoute encores que toutes les huiles elementaires comme j'ay dit des mixtes reduites en substance unde-le par fermentation doivent estre rectifiées sur quelque sel fixe comme est celuy qui est tiré du tartre calciné./

Mais d'autant que l'intention des Chymistes ne tend pas tousjours a separer exactement les elements ains seulement d'avoir des substances et en quelque façon separées d'avec leur corps grossiers alors il luy suffit d'user d'une digestion ou petite fermentation d'un jour ou deux. C'est pourquoy l'huile s'esleve facilement car si la fermentation est un peu plus longue alors il extrait moins d'huile d'autant qu'il s'y mesle et incorpore une partie rarefiée avec l'eau qui y a esté adjoustée comme il appert aux eaux qui s'eslevent avec les huiles des aromates lesquelles ont une espece de saveur d'eau de vie ce qu'elles n'auroient si une portion de l'huile et de l'esprit ne s'y estoient meslez. Voyla en somme la cognoissance des separations elementaires que nous acquerons par la fermentation./

Je passe outre et diray qu'il y a des mixtes desquels on ne sçauroit separer les huiles grossieres sans fermentation tant s'en faut qu'on en puisse separer les elements a cause du peu de phlegme qu'ils ont et de l'abondance de leurs principes utiles qui d'ailleurs proportionnez par la nature s'eslevent en vapeurs et en fumé.

fumée et d'autant qu'il y a moins de terre pour retenir
le sel mais beaucoup d'esprit et d'huile le sel est facilement
eslevé par sublimation comme il appert aux substances
resineuses scavoir le benjoin, l'encens, la resine et
autres semblables./
Il faut donc scavoir que toutes les herbes bois racines
et escorces n'estant fermentées rendent en leur distil
lation le phlegme puis l'esprit et enfin l'huile mais
le tout encores [illegible] et apres les deues fermentations
distillations et rectifications les diverses substances
estant parfaitement separées donneront clairement qui
estoient actuellement dans les mixtes
Quant aux baumes qui sont sucs espaissis de
certains mixtes si on en fait la separation sans estre
fermentez alors le peu de phlegme qui y reste s'eleve
puis l'esprit et ensuite l'huile et enfin le sel qui est
volatilisé a cause de la quantité de l'esprit qui y abon=
de par le moyen duquel il est eslevé comme il se voit
au bdellion, opoponax, galbanum et autres
Le mesme se peut dire des bitumes comme l'asphalte
le succinum et autres desquels le sel se volatilise
par l'abondance des esprits qui sont en iceux et neant-
moins le sel y abondant comme aux resines
cela fait qu'il n'est suffisant pour espaissir les au-
tres substances et s'incorporer avec elles en sorte qu'elles
se puissent toutes eslever en fumée entierement subli-
mées en consistance seche et adherante au vaisseau
superieur comme il arrive en toutes les resines./
Quant aux baumes qui sont clairs ou liquides
lesquels proviennent de certains arbres balsamiques
qui abondent en principes utiles l'huile etherée s'es-
leve la premiere avec le phlegme sur lequel elle
nage par faute de suffisante fermentation puis
suit l'huile un peu plus crasse a cause de quelque
peu de sel et de terre qui s'est eslevé avec elle ~~[illegible]~~

s'espaississent

l'esprit ethere de fix sont une autre liqueur plus visqueu-
se qu'on appelle baume en laquelle il y a plus de
sel & de terre & tant le fix le sel volatilisé par l'esprit
abondant en iceux s'eslève & se sublime quasi en
forme de suye parce qu'il emporte avec soy de la
terre ~~& tant le fix le sel volatilisé par l'esprit a-~~
~~bondant~~ en sorte qu'il en reste fort peu au fonds du
vaisseau & ce d'autant qu'iceux baumes ayant
moins de terre que les autres liqueurs elles ne sont
suffisantes pour résister à la volatilité & abondance
des esprits qui eslèvent avec eux les sels les emportent
avec violence & quant et quant tout ce peu de terre
qui est en iceux./

Ayant suffisamment traicté des huiles il est sera
inutile de dire cecy en passant que les chymistes recog-
noissant que quasi toute la vertu des aromates consis-
te en leur huile se contentent de l'extraire par distilla-
tion avec peu de fermentation sans se soucier des
autres principes./

Quant aux subjets froids d'autant qu'elles ont peu
de principes utiles il se contentent d'en tirer l'eau qui
y abonde et pour ce qu'elles sont appelées froides à
cause qu'en icelles il y a fort peu des trois autres prin-
cipes utiles qui sont ~~chauds~~ eschauffans qui pour leur peti-
te quantité ne méritent pas d'estre extraits/

Il y a d'autres plantes chaudes comme les bois qui
abondent en esprit aussi leur vertu principale consis-
te en iceluy qui fait que les chymistes l'ayant tiré
tiré par la cornue sur les cendres ou à feu immédiat
médiocre le rectifient pour en séparer portion des autres
principes qui se sont eslevez avec iceluy & par le moy-
en duquel il avoit contracté l'empyreume qui se perd
par les rectifications./

Il y a outre des plantes qui abondent en sel auquel gist la

toute

sauf les ombelles comme l'absynthe l'armoise l'isatis le
kaly et autres. c'est pourquoy les chymistes ne daig-
nent s'amuser a l'extraction des autres principes ains
calcinent les dites plantes et par dissolution en tirent
les selz qu'ils congelent en evaporant l'eau qu'ils
avoient adjoustée sur les cendres calcinées des dictes
plantes par le moyen de laquelle eau la separation
du sel qui est dissoluble se faict d'avec la terre non disso
luble /
De ce que dessus s'ensuit que les herbes froides et quasi insi
pides abondent en eau et leur principalle vertu consiste en
icelle /
Les aromates abondent et ont leur principalle vertu en
leur huile excepté le gingembre et le poivre aussi elles
sont acres et ont peu d'huile aussi sont elles peu
aromatiques /
Les herbes chaudes non aromatiques abondent en sel
Les bois abondent plus en esprit et leur principalle vertu est
en iceluy
Les baumes abondent en huile et en sel et d'autant plus
qu'ils sont plus liquides les huiles plus subtiles s'en
separent plus aisement par le bain et les autres plus
crasses sur les cendres, sur la fin s'esleve le baulme
plus visqueux avec plus de chaleur /
Les bitumes abondent en huile et sel avec mediocrité
d'esprit c'est pourquoy leur sel est tout volatil.
Les Gommes abondent en huile et esprit avec mediocrité
de sel mais a cause de leur parties meslangées avec la
terre elles ont une odeur ingratte c'est pourquoy qui vou-
droit avoir leurs huiles belles et pures il leur faudroit
une fermentation suivant la longueur de laquelle on les
auroit les plus nettes et elementaires en forme d'eau-
de vie si la fermentation estoit exacte /
Les raisines abondent quasi esgalement en huile esprit et sel
c'est pourquoy elles se sublimeront en consistance seiche et adhe-
rante au Vaisseau superieur si elles ne sont long temps
fermentées. /

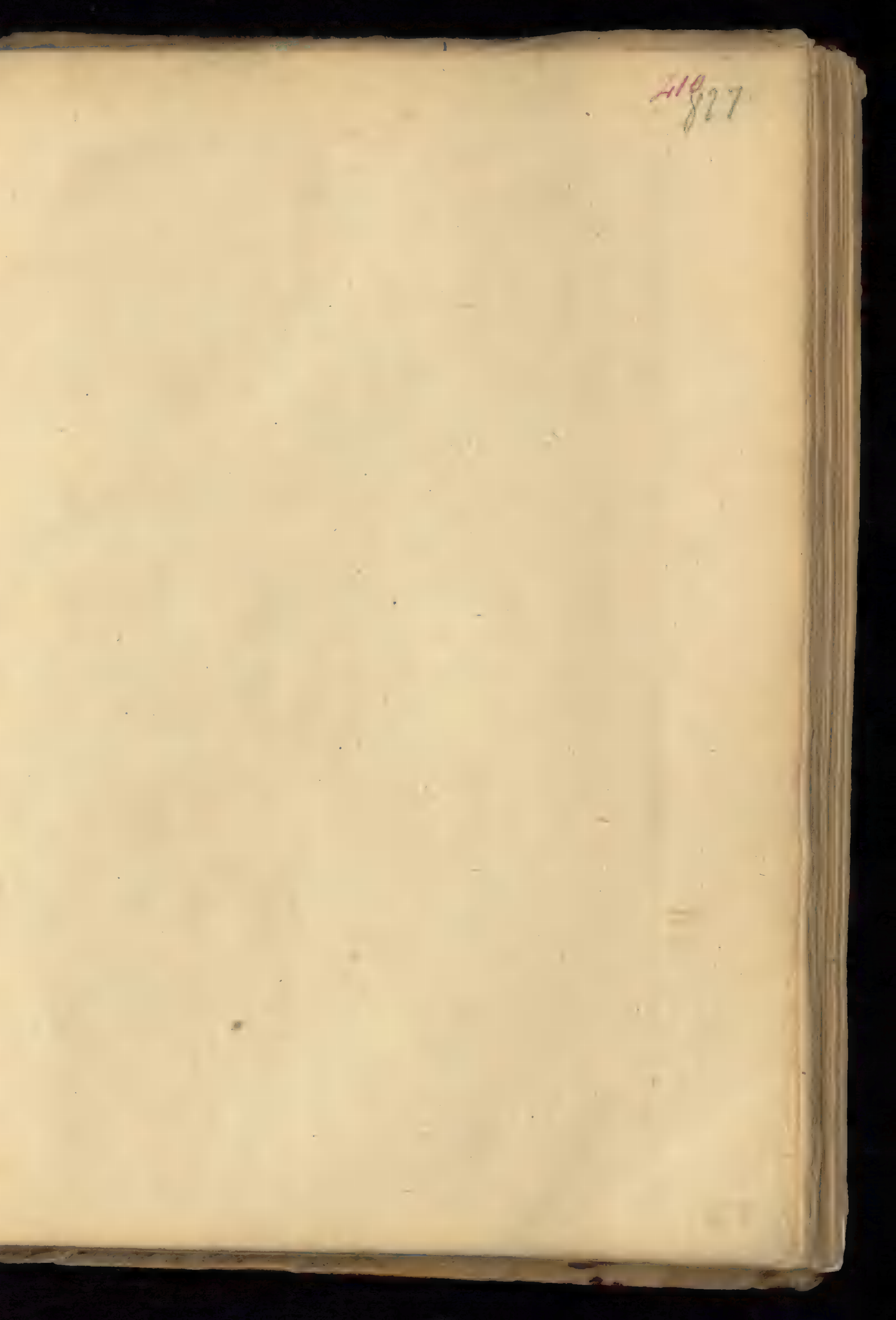

Des operations chirurgicales

Preface

En la teste il se faict douze operations de la
playe, la premiere est la facon d'appliquer les
cauteres a la suture coronale, 2. le moyen de
lever les os deprimés, 3. le trepan, 4. comme
on ratisse le crane, 5. la maniere de polir les
bords du trou faict au crane, 6. la cure des os
cariés, 7. comme on peut couper l'os qui est
entre deux trous, 8. on deprime la dure mere, 9.
on scie les os, 10. l'extraction des esquilles, 11 la
facon de coudre les playes
section qu'on faict au devant de la teste pour
avertir les defluxions qui tumbent sur
les yeux, 12 comme on faict la section
de l'hydrocephale.

Du devant de la teste. 1 Comme
on ouvre les veines derriere les oreilles
2 l'application du seton, le feu ardent appliqué
a l'occiput

Au fond deux 1 L'Incision du fond 2 L'ouverture et adustion des veines au autour tant du fond que des hernies

Aux paupieres neuf. 1 moyen de separer deux paupieres unies et jointes ensemble. 2 la cure des poireaux 3 des verrues 4 du grain d'orge 5 du chalazion 6 des cils qui piquent les yeux 7 la relaxation des paupieres 8 le raccourcissement de la paupiere superieure 9 le raccourcissement de la paupiere inferieure

Aux yeux huit 1 la cure de la suffusion 2 Le moyen de mettre des medicamens dans les yeux 3 le moyen de guerir le staphylome 4 L'ongle de l'oeil 5 la tumeur qui vient au coin de l'oeil 6 les yeux pleurans 7 la fistule lacrymale 8 Le moyen de remettre l'oeil artificiel au lieu du naturel

Au Nez trois 1 l'extirpation du polype. 2 La cure de l'ozene 3 la façon de prendre du tabac

Aux levres quatre 1 Comment on peut remedier aux fentes profondes et vieilles

Traicté autre. Cy la squinancie

Cy la poctume veue, comme on ouvre le coste des Empyicques 2 la cure des fistules de la poictrine 3 le moyen de guerir la bosse.

Aux Mammelles quatre, par quel moyen on perce a songer les bouts des mammelles 2 comme on meurs le laict figé 3 la façon de couper les chancres des mammelles 4 rappetisser icelles des femmes lors qu'elles sont trop grandes

Au Ventre neuf la 1 est de corriger par adustion l'intemperie froide de l'estomach, la 2 L'ouverture de l'apostume du foye, la 3 l'adustion de la ratte schirreuse. La 4 est de la tumeur du nombril. la 5 de la rupture du peritoine La 6 est d'oster l'eau des Hydropiques La 7 est la façon de panser et coudre les playes du ventre la huictiesme la cure des varices La 9 est de l'abscez et fistules du bas ventre

Cy la Vessie deux La premiere est a la suppression d'urine la 2 est l'extraction du Calcul.

Au membre viril dix, 1 le moyen de couvrir le gland découvert 2 de découvrir le gland couvert 3 boucler les enfans 4 la circoncision du prépuce 5 c'est de tirer hors la pierre arrestée au conduit de l'urine 6 l'ardeur d'urine 7 la carnosité ou ulcère 8 la séparation du prépuce attaché au gland 9 la manière de percer le gland 10 la cure des excroissances du gland.

Aux aines une sçavoir c'est de percer les 2 bubons

Aux testicules six, 1 comment on opère quand les hernies intestinales, 2 l'épiplocèle 3 la hernie aqueuse 4 la hernie charnue 5 la hernie charnue et aqueuse 6 la hernie variqueuse

Aux parties naturelles des femmes huit 1 la cure des hermaphrodites 2 des femmes qui pour n'avoir les parties naturelles bien conformées ne sont capables des embrassemens amoureux 3 comment on opère [illegible] 4 la séparation des lèvres de la matrice 5 comment on guérit les excroissances ou abcès du col de la matrice 6 c'est de

ces levres 2 aux ~~[illegible]~~ avoir racourcie 3 la
facon de coudre les levres fendues 4 la cure du
chancre

Aux Gencives deux le moyen de consumer les
gencives enflées et pourries 2 de rejoindre la
chair rongée et consumée

Aux dents sept 1 La maniere d'ouvrir la
bouche de ceux qui ont les dents trop serrées
2 nettoyer les dents 3 la cure des dents qui sont
cariées 4 la façon d'emplir le trou de la dent creuse
5 le moyen de polir emousser celles qui piquent
la langue ou la bouche 6 d'arracher les superflues
inegales et ou celles qui sont inutiles

Au palais deux 1 Comment on peut boucher
les trous causez par ulcere ou corruption de
l'os 2 brusler l'os carié

En la langue quatre 1 d'abaisser la langue 2
la nettoyer 3 couper le filet 4 ouvrir les ranules

En la luette une 1 assavoir couper la luette trop
longue ou corrompue

Aux amygdales, Comme on doit ouvrir les amygdales tendantes a suppuration

Au gosier, La façon de tirer hors une arreste ou chose semblable adherante au gosier ou partie voisine

En la bouche 2, La maniere de donner a manger aux febricitans qui ont la bouche et les dents serrées qu'ils ne peuvent ouvrir 2. Le moyen de nourrir ceux qui ne peuvent pour tout leur la teste

Au menton qui est de retenir une portion de la machoire corrompue

Aux oreilles quatre cas 1 C'est d'alonger les oreilles trop courtes 2. a 2. de boucher l'oreille La 3 de tirer hors ce qui est entré dans l'oreille la 4 de percer les oreilles pour porter des pendans d'oreille

Au col quatre, 1 la cure du bronchocele 2 des escrouelles 3 la luxation du col causée par deflexion 4 la façon de remettre les

est de remettre la matrice 7 [illegible] et le moyen de
tirer ce qu'il faut mettre hors le corps de la mere
8 l'extraction de l'arriere faix

Au fondement sept, 1 en quelle maniere on
perce le fondement 2 le remede a la cheute du
fondement 3 aux condylomes 4 aux [illegible]
[illegible] de chair 5 ulceres 6 fistules et 7
hemorrhoides

Les operations propres de la main qui se font
tant aux bras qu'aux Jambes sont douze 1
l'application des cauteres 2 l'amputation des
bras ou Jambes gangrenées 3 la separation
des doigts adherans ensemble 4 le moyen de
remettre le doigt courbe par playe ou cicatrice
5 flechir les Jointures roides 6 la cure de
ceux qui ont les pieds tournez en dedans 7 de
ceux qui ont les pieds tournez en dehors 8 la
reparation des deffauts des ongles 9 le panaris
10 l'incarnation de l'ongle du gros doigt du pied dans
la chair 11 des varices 12 la bruslure des
Jointures

Les operations communes sont exploratrices — L'incision, purgation, d'abcès et extraction de la tunique contenant l'abcès. Et la playe, la suture, les bandages, les agraphes, suture sèche et le moyen de tirer hors du corps les flesches et balles de plomb. Et l'écart, l'application du fer ardent aux os. Il y a cinq opérations de la main — La 1ère est de la fracture sans ou avec playe — La 2e la fracture mal réunie. La troisième est de la luxation — La 4e des duretés qui surviennent aux os, la 5e et dernière de la carie.

De l'Application du Cautere a la Suture coronale

Chap: 1

Le Cautere se doibt appliquer a la rencontre de la suture sagittale et coronaire —

D'icy quelles vous trouuerez si mettant le poignet de la main au nœud du nez vous estendez la main du malade sur sa teste car a l'extremité du doigt du milieu sera la rencontre des deux sutures si vous voyez que la main et la teste du patient sont disproportionnez il vaut mieux le mettre plus haut ou plus bas d'avantage si le cautere est a la rencontre des deux sutures il sera sur la sagittalle

Les instrumens propres pour cette operation sont le cautere potentiel mais plustost actuel rond et dentelé ou sans dents lequel est mis dans le quel vous comprimerez jusqu'a ce que vous ayez rencontré le vaneur pour l'ors vous le tournerez en rond affin de le faire penetrer dans l'os

Des operations de la main aux playes de la teste Chap: ii

La fracture estant telle que l'os du crane soit

deprimé du costé de la fente va par l'auge —
Vous relevez l'os avec le levier, si l'os est
deprimé de tous costez vous le relevez avec
le triploïde. Si la fente est couverte avec le
levier perforatif — La fente estant fort
couverte et penetrante sans depression de l'os.
vous appliquerez a costé d'icelle le trepan en
petite dent pour evacuer la sanie qui se
glisseroit entre la dure mere et le crane. S'il
n'y a qu'un trou fort petit, le trepan se mettra
dessus

Le trepan ne s'appliquera sur la suture de
crane que l'inflammation ne se communiquast
a la dure mere ou que l'hemorrhagie ne
survint a cause des sinus qui sont aux temples
ny au devant de la teste a cause des vaisseaux
qui sont dans la substance de l'os —

La façon d'appliquer le trepan est telle
Ayant decouvert le crane avec le rasoir &
ratissé le pericrane suivant — depuis d'inflammation

Ensuite l'incision des chairs [illegible] et [illegible]
la dilatez, ou trempez dans ce vin rouge. Vous
vous servirez du trépan mâle jusqu'à ce
qu'il ait fait sa marque et pour lors vous
y appliquerez le trépan femelle lequel vous
tournerez et comprimerez de fois à autre vous
le retirerez pour oster la sciure de l'os et
tremperez les dents dans l'eau de rose et
ayant pénétré jusqu'au diploé vous
comprimerez moins ayant coupé quasi tout
l'os, ce que vous reconnoistrez à l'ébranlement, vous
enleverez l'os avec le levier et l'emporterez
avec les tenailles.

Après l'application du trépan il y a encore deux
autres opérations. La première est lors que
dans le trou du trépan il reste quelque
aspérité qui blesse la dure mère, vous la
polirez avec le lenticulaire.

La seconde opération est quand il faut
enlever un caillot qui touche la dure mère

Pour la premiere vous mettez avec la dure mere a couvert d'un laine de aiguille.

La troisieme si la fracture est telle quel faire se deux trous au cas que ils soient esloignez l'un de l'autre comme il faut couper ce qui est entre les deux pour tirer hors les esquilles des os.

La quatrieme comment on deprime la dure mere pour donner libre issue a la sanie

La cinquieme en quelle facon on scie les os cariez ou autres qui blessent la dure mere

La sixieme le moyen d'emporter les esquilles sur ou soubz en les coupant, soubz en les rompant avec tenailles

Des Operations chirurgicales qui se

sont au frons devant
et derriere de la teste
trenpleta De derriere
les oreilles sur les
Cuirs veines et arteres
Du Siton & de la
Brusleure de locciput

Chap: iii

Lors qu'il est question d'ouvrir couper ou brusler
Les veines ou arteres du frond temples
devant et derriere de la teste et oreilles Vous
faudra des fomentations, le malade tenant
son haleine, poussé la teste en bas & pour
faire la ligature au col comprimant
principalement la partie posterieure pour
les pousser et enfler les veines Quin

vous fairez l'incision obliquement avec la lancette si vous desirez la couper vous fairez soulever la peau avec la main d'un costé et dans par un serviteur et puis la couperez en long puis ayant separé la veine des parties voisines vous la souleverez avec le crochet et lierez la veine avec un fil des deux costez et au milieu la couperez transversalement si la veine est petite sans la lier vous la couperez sans brusler la veine ou autres avec un petit fer droit ardant. Cette operation n'a point de la difficulté ny danger si elle se fait seurement mais au deffault de l'operation on use des ventouses avec scarification et des sangsues.

Des operations de la main non usitées

Chap. IIII

Il se propose cette operation pour avoir les defluxions qui est de faire une fontaine

a la teste, soit a l'occiput deux droittes et une
transversalle dessus les oreilles soit de mesme
façon entre le frond et sommet de la teste
trois droittes. Paul Aeginette propose une
autre: une qui l'on fait une section depuis
une oreille jusques a l'autre suivant la suture
coronalle.

Severinus en a une autre opinion pour
arrester les defluxions, ayant rasé les
cheveux vous faites trois incisions qui
s'estendent depuis le frond jusques au sommet de la teste
une proche chaque muscle temporal et l'autre
au milieu du frond longue de deux doigts,
profondeur jusques aux os et distantes de
trois doigts pour passer la spatule d'une
incision laterale a celle du milieu et excorier
tout ce qui est entre deux ayant le pericrane
et autant de l'une l'autre et finalement
couper tous les vaisseaux portez aux yeux

Du Seton

Chap: 6

Ce Séton s'applique entre la première et 2e Vertèbre au milieu de l'éguillère (le malade tenant la teste droitte et haute) vous tirez une ligne en long avec de l'ancre et marquerez où se doibvent faire les deux trous esloignez l'un de l'autre d'un travers doigt et demy, puis vous prenez la peau avec les tenailles de telle sorte que les deux marques correspondent aux trous des tenailles à travers desquels vous ferez passer une éguille ardante médiocrement.
Lorsque l'aguille ayant retiré vous mettrez dans l'ouverture le Séton (c'est à dire une corde de soye) attachée par son extrémité à une autre grande éguille par le moyen d'un filet.

De la façon de brusler aux petits enfans le derrière de la teste

Chap: 61

Il se applique aux petits enfans le feu ardent faict en ovale ou en rond au coin de la teste une deux ou trois fois plus ou moins avant selon la necessité et faut tenir la brusleure avec le beurre ou diapalma afin de tenir quelque temps cette partie escorchée pour vuider la matiere de la fluxion

Des paupieres Unies ensemble

Chap: 62

On remedie a l'ancyloblepharon ou union des paupieres les separant avec le rasoir courbe qui a en son extremité un petit bouton ~~blanche~~ de cire blanche tournant le tranchant du rasoir du costé des paupieres et faisant l'incision au lieu remarqué avec le doigt

Des Verrues ou poireaux aux Paupieres

Chap: viii

Vous emporterez les poireaux des paupieres par le moyen de la sabine pulverisée ou du couperose pilée. Ou l'on les prend avec les pincettes & les coupe avec le rasoir.

Des Vessies qui naissent aux paupieres Superieures

Chap: ix.

Les vessies qui s'engendrent aux paupieres et empeschent le mouvement d'icelles sont du nombre des abcez qui ont leurs follicule et tuniques et sont ausquelles

retendue vous comprimez l'art avec les deux
doigtz Et par ainsy estendez la peau de la
de d'une peau par une section transversale vo
decouvrez sutainement la base avec sa tunique
Laquelle vous separez avec les parties
voisines Et la coupez avec la veine qui
luy sert de racine.

De l'hordeolé
ou Grain d'orge
Chap: X.

Le grain d'orge est une tumeur avec son
folicule qui naist entre les cils des paupieres
laquelle tumeur vous dissipez par le pain
chaud ou cire chauffée de sorte que
si la tumeur a suppuré vous la coupez
avec le rasoir Et exprimez tout le pus
contenu

Du Chalazion Chap: xi.

Le Chalazion est une petite tumeur mobile blanche et diaphane qui vient aux paupières sur laquelle vous faites une incision par la partie externe si elle est sur le cuir; par dedans la paupière si elle est sous le cartilage d'un auriscle manche du rasoir vous la separez des autres parties & l'arrachez.

Des cils qui piquent le blanc de l'oeil. Chap: xii

Lors que le poil des paupières picque l'oeil ayant renversé la paupière vous l'arrachez avec les pincettes et appliquez a la racine du

poil arraché la poincte dung petit fer ardent
affin que par la bruslure le cuir ayant
esté condensé il n'y survienne aucun poil

De la relaxation des paupieres qui couvrent l'œil

Chap: XIII

La relaxation des paupieres estant
si grande qu'elles couvrent l'œil pourront estre
tenudes par la suture sans y estre forte
point attachées a l'extremité de la paupiere
un ou deux linges esgaulx et l'autre
par dessus les sourcils pour les attacher
sur la teste par le moyen des filletz. Voila
seroit ouvert l'œil [illegible] [illegible] le temps

Les medicaments secs et adstringents dessechent
l'humidité de la paupiere cause de la
relaxation

Du Racourcissement De la Paupiere superieure

Chap. XIII

Lagophtalmos ou racourcissement de la paupiere superieure s'est parce qu'il faut sorte d'une fomentation ramollients ayant prieure vous appliquerez la suture seiche aux deux paupieres ainsy qu'il a esté dit au chap. precedant. Que si cela ne suffit vous la mettrez au front et au dessous de la paupiere inferieure affin de renforcer la premiere suture

Du Racourcissement de la paupiere inferieure.

Chap: XV:

[illegible] Ectropion ou racourcissement de la paupiere inferieure advient la mesme cause que le

D'agoustalmon horsmia que lattractiony doibt faire cy hault au lieu qua lagoustalmon elle se faisoit cy bas

De la suffusion

Chap: x 61

La suffusion ou cataracte qui a son siege entre lauer et la cornee, ne seram par consumee, cy que vous cognoissez bien que le malade void comme a travers une lauer, se pense par les colyres appliquez sur la partie et le moyen dun verre de Crystal faict en ventouse lambourse avec duquel respondre exactement a lorbite de loeil et ayant en son milieu comme un petit tuyau percee pour donner Issue aux vapeurs et maintenir les Colyres en leur premiere fideur en y en remettant dung vase retourne amesure quils se refroidissant Le malade tera de lapplication fermera loeil

apres Jnle Il conuoira peu apres Ce
pour le tout conseruer terre ferme & vous
Lieres le voile par son extremité Ce
Cattagfiés sauez deux rubans de taffetas
par dernier la teste.

Le maladerie voyant rien ou tout la sussion est
en fermee a laquelle vous ne pourrez remedier
Ce que par lopération de la main pour cest effect vous
fautés (suivant lopinion commune) prenant
auec Ceiguille de blanc de l'oeil a langle
externe long de … trauerse donc
(ce lors a bougie pendant presse la cornee) poussant
obliquement une esguille jusques a la cataracte
que vous abbattez auec la pointe et la tenez
abbattue jusques a tant quelle ne remonte plus
Apres cela vous appliquez ledit onguent pour
garantir loeil dinflammation

Du staphylome

Chap: x6n

Le staphylome est lors quand leguille

D'une [illegible] de la tunique uvée
causée par érosion ou rupture, le mal estant
de la grosseur de la teste d'une mouche. Paul
Aeginete l'a appellé myocephalon auquel il a
remedié par l'application des [illegible] comme
Le fruict de guaiac pilé

Le staphylome ayant sa base estroite
Il le faut percer selon Celse avec une
aiguille qui porte quant et soy deux
filetz simples de soye rouge l'extremité
desquels vous lierez par dessus et l'autre
par dessoubz la base du staphylome
estant ainsy [illegible] aiguille vous en
mettrez une autre qui perce de bas en haut
la base du staphylome affin de retenir les
deux filetz. Cela faict vous retirerez
l'aiguille et y appliquerez le blanc d'oeuf
estendu sur la laine

Cette operation ne corrige que la
difformité non l'aveuglement

De Longlee en lœil
Chap: xviij

Longlee q'les latins pterygion est une membrane
nerveuse occupant l'angle Interne de l'œil
Laquelle estant en son commencement se
peut guerir par un defensif auec sel ou
salpetre

Le mal estant Inveteré vous situez le
malade en situation commode Longlee estant a
l'œil gauche le malade sera a l'opposite de
l'operateur si elle est au droict le malade aura
la teste renversée pour vous affermir
L'œil auec vn bague de plomb faut tirer
la paupiere ouuerte par le moyen du
glevinen a l'extremité duquel Il y aye vn fil
vn peu long pour empescher celuy qui opere
Cela faict vous souleuez la membrane
auec vn crochet passez l'aiguille courbe

par son extremité auec le filet de lin par
dessoubz lequel ayant prins les deux boutz
tantost vers le nez tantost les faisant aller
Jusques a ce que la membrane soit separée
de la tunique cornée prenant garde soigneusement
de n'offenser les caruncules qui est a l'angle
Interne de l'oeil et auoir soing les iours
suiuant que le malade ouure l'oeil de peur
a cause de crainte que le coin de l'oeil ne s'attache
a la paupiere et finalement vous y
mettrez de la poudre de Caduine ou pompholix
prenant garde sur vng a surmonter de peur de
Inflammation.

De la tumeur qui suruient aux yeux dicte Enfantin

Chap. xix

L'Encanthis est vne petite tumeur qui
suruient a l'oeil par defluxion ou de l'ongle

malgueve d'aguille Celse a Paul
. A ginete a gueissent premam ladicte
lumiere auecq lever sa ou pinattera La
coupam auecq le rasoir ou ciseaux pour y
a appliquam sur la parties de la
preparee reduictes en poudre

Des yeux purulentz
Chap: xx

Galien remedie aux yeux purulans par la
Section faicte en la cornee vn peu au dessus de
l'Iris

De la fistule Lachrimale
Chap: xxi

Selon la diuersité du temps de la maladie
les remedes sont differents la fistule
lachrimale estant en son commencement

le sponge trempée dans leau dAlun

ou la rheu du fruit de Baiac est tres

salutaire

Si le mal allant tousjours la sanie sou

mise les aultres leau vous debvez Vsez de

le sponge trempée dans du gros Vin dalun & le

mettre par dessus de morceaux de plomb a fin

de comprimer

finalement lors q le mal est sy grand

que les dents est tombés ou cavés toute

la cave depend des bouton de feu dauardy

vous appliquez sur la partie une canule

laquelle comprimant vous passerez a travers

de la les autres actuel et trait et oblong

fait en forme de noyau dolive

Le malade ne voulant souffrir le cautère

actuel vous vous servirez du potentiel

par dessus mettrez de petits morceaux

dargent pour comprimer & empescher

q le cautère ne fasse son

trop large. Et estant guary par la diette
avecq des potions sudorifiques pour donner issue
a la sanie. De chancre estant a la
fistule lacrymale il faut user
d'aucune remede

De l'hydrocephale
Chap: xxii

L'hydrocephale selon Galien l. 2 de
a. f. est un amas de serosité ou sang
faculté ... en quelque partie de la teste

L'hydrocephale ayant son siege entre
la peau et le pericrane ou entre le pericrane
et le crane ayant remedié a tout le corps par
des hidragogues decoctions sudorifiques &
estuves seiches frictions & fomentations
de la partie tant a la guerir. Vous ferez
une simple section & non en croix ou

en forme d'H comme vne sault à quinte
maux proportionnée à la grosseur de la canule
courbe que vous mettrez dans l'incision de
par dessus vn esponge trempée dans l'eau
dalun sallée ou au souphre aux quinte
prudence que vous renouvelez l'eau que petit
à petit de peur que le froid ne se joigne après
qu'il y a des fistules naturelles au cerveau.

La tumeur ayant son siege soubz le
muscle temporal ou entre les veines et la
membrane du cerveau faut attendre que la
tumeur paroisse entre les sutures ou
costé du muscle temporal et par lors
seulement il faut se saignir de la
partie la plus eminente

Si le malade n'est fait que petit il faut vs
vsez d'esponge trempée dans l'eau dalun
ou salée Que si le mal est fort grand vous
trempez les esponges dans l'eau de chaux
ou eau de vie de la premiere distilation

auecq portion egalle deau de scabieuse et a fin de consomme les 2 tiers du remede vous y mettrez des linges et chauffer de sou a sa...

Si la tumeur provient de meurtrisseure ou rupture de quelque vaisseau faut inciser le sang grosser meslé auecq les sucrestez de poudre astractive insensiblement se faire se perce

De l'oeil creué
Chap: XXIII

L'art estant creué vous ne pouuez corriger que la difformite quil cause en mettant vn art artificiel comme se fait au naturel que se se perce

La facon de extirper le polype
Chap: XXIIIes et XXV

Nous couperez et extirperez le polype pouuemq

ne soit chauvaux faut se servir d'instrument en forme de ciseaux les extremites duquel soient courbes pour l'extraire au lieu du corps et le [illegible] plus large qui l'aura laissé en sa partie [illegible] a fin qu'ayant coupé cette excroissance de chair vous puissiez prendre [illegible] qui est le siege du polype a fin d'eviter l'hemorragie ou tendre cicatrice vous soufflerez dans le nez de la poudre aux deux effets ou ferez attirer par inspiration du vin simple ou

De l'ozene

Chap: xxvi

L'Ozene est un ulcere putride en la cavité des nez causé par une fluxion d'humeurs acres et mordicantes.

On remedie a cet ulcere par l'application

de la Canule de fer coucher le long de l'Vlcere au travers de laquelle on passe le fer ardant sans qu'il touche Jmmediatement a l'Vlcere. Le fer ayant communiqué Vne si grande chaleur a la canule et la Canule a l'Vlcere que le malade ayt de la peine a la souffrir Il faut retirer le fer et la canule et y appliquer des remedes secz et froids comme l'onguent de ceruse On reitere cette application Jusques a ce que l'Vlcere soit dessecher la partie fortifiee et l'humidité consommee

De la facon de prendre du tabac Chap: xxbij

La facon de prendre le tabac ou l'herbe a la reyne dessecher est si commune en Angleterre et France qu'il Les

enfans sont capables de s'y faire l'açon

De la Chirurgie de la Bourse.

Chap: xxviii

Des operations de la main qui se font en toutes les parties de la bourse nous avons parlé sommairement en la preface de Julien en particulier aux chapitres suivans. Et en premier lieu des fentes du scrotum au travers desquelles vous passerez seulement un fer ardent faict en forme de spatule plat et trenchant.

Le moyen de corriger le scrotum trop court

Chap: xxix.

Le scrotum estant un peu trop de racourci et attaché aux genitoires vous

les separez promptement, Et en ayant
separé les parties qui se doibvent rejoindre
tout les joignez ensemble par la suture
seiche appliquée d'hors et dedans y mettant
des medicamens pour consolider les parties
disjointes. Que si Il manquoit beaucoup de
chair a la levre Il la faut separer des gencives
& la mettre entre deux de la charpie Et pour
qu'elles ne viennent a se reunir ensemble, Puis
par la suture seiche vous tiendrez les deux
parties de la levre si longuement attachées
qu'elles soient agglutinées Et se touchant vous
les laisserez ainsy et appliquerez les remedes
deja dicts

Le Chancre estant a la levre Certaines
la coupent avecq un fer ardent Aussi
au lieu de quoy vous preparez de l'argent ou de
la corne de telle sorte qu'elle puisse trancher
avecq laquelle vous couperez la levre en trempant
la corne dans l'eau forte Et aussy tost tant
a cause de la douleur que de Chancre &c

Inflammées vous y appliquerez le blanc et le jaune d'un oeuf estendu sur de l'estoupe

De la chirurgie des Gencives

Chap. XXX

Quand les gencives estans humides et flac pourries rendues caviteuses dont sortent les esbranlement des dents vous y appliquerez le feu ardent ne pressant guere point dessus les dents appellées ... Sil ny a aux gencives quelque petite tumeur dicte epulis l'ayant prinse avec les pincettes vous la coupperez avec le rasoir Si cette tumeur estoit une excroissance de chair grosse espaisse et pourroit venir le bout des dents mais si le cadoit vous la coupperez avec un rasoir courbe par vos extremites et appliquerez a la partie couppee le feu ardent a travers une canule

pour consumer la reste de lexcroissance
ou oster la carie que lon vaira auoir espiartée

De lerosion des dents
Chap xxx

Les dents estant rongées. Il en faut oster auec les instruments ce qui en a esté rongé ou gasté et puis les lauer dune eau de sel et de vinaigre ou de racine de pyrethre et mettant du vinaigre dans la bouche.

De la Chirurgie des Dentz
Chap: xxxij
Et xxxiij

Le resserrement des dents estant faict a desseing ou auant dune tumeur suruenue aux gencives qui sont les

mouvement de la machoire ~~et~~ la tumeur
estant sans douleur vous tachez douuvrir
La bouche du malade auecq des Instrumens
propres a cela pour luy faire prendre
de la nourriture liquide

Si lobstination ou force du malade est
telle et la douleur de la tumeur si violante
quil soit Impossible de faire ouvrir
les dents vous mettrez de la nourriture
dans la bouche auecq une syringue courbe
et de luy enuelopper du boyau daygneau
laquelle vous ferez passer par les defauts
des dents ou bien arracher une ou deux
pour se commoder a mettre la syringue si
mieux vous naymez passer la syringue
a travers le nez et la pousser si auant
quelle aille dans le gosier ou dans la
bouche puis vous pousserez par icelle
vuidez de la nourriture liquide

2 Les Dents estant pleines dordure

Et ayant comme une ffiscelle pardessus vous costerez a mesure avecq un instrument A dont la poincte soit un peu large

3 Si les dents sont cariees et trouees vous mettrez au trou des dents un petit entonnoir a travers duquel vous y jetterez quelques gouttes d'huille de soulphre ou vitriol et pardessus le fer ardant et la faict

4 Vous remplissez le trou de la dent d'or en ffeuille

5 Les dents superannuaires blessent la langue ou la bouche vous les couperez avecq un instrument propre dict le mordant

6 Si apres l'avoir ostez quelque asprette a la dent vous la polissez avecq la lime

7 On doibt attacher les dents qui branlent soit doulcement avant ou en rafermissant la bouche ayant esté eschauffee au prealable

Des Instrumens propres a arracher les dents

Chap: xxxiiij

Les Instrumens propres a arracher les dents machelieres sont le pellican droit et gauche pour les dents de devant le bec de corbin les autres Instrumens sont le levier a trois branches le tavieur et le euvedents.

La huictiesme chirurgie des dents est de mettre d'yvoire au lieu de celles qui sont tombees.

De la chirurgie du Palais

Chap: xxxv

L'on [illegible] la chair du palais ayant

estre rougy de telle sorte quil y reste vn trou qui empesche de boire manger. Ce gasteux vous y mettez vne lame dargent qui vous attachez au palais pour boucher le trou

L'os du palais estant a descouvert commandant a se pouvoir vous y appliquerez dessus fera ardint fort trainer avant qui le mal se rengrege

Des operaons de la main qui se font en la langue

Chap xxxvi

La premiere operaon de la main qui se faict en la langue est la depression auec la spatule

La seconde est de nettoyer la langue auecq
vn petit morceau desponge coupé en rond
trempé dans leau dorge vin blanc vinaigre
ou verjus attaché au bout dun baston

La troisiesme est du filet lequel vous
couperez auecq vn rasoir ou ciseaux tenant
de la main gauche auecq vn linge la langue du
patient et frottant la partie auecq du
diamoron

La 4e est la cure de la tumeur dicte des
grenouilles barachos ou ranule qui est du
nombre des tumeurs qui ont leur follicule
a la sommité de laquelle vous ne ferez
quune grande incision / pour lors vous
vsez de linstrument quon dit [illegible]
jusques a ce que la tunique ou follicule
soit tumbé et cela estant vous
deterserez et lauerez auecq le vin rouge
et alun

De La luette
Ch: xxxvii

Quand la luette est fort pourrie par inflammation ou autre cause se doibt couper aussy des ciseaux applatissant la langue auec vne spatule ou autre Instrument Et apres l'operation Il faut appliquer a la partie coupee vn petit fer plat en forme de cauthere ardent non embrase afin de cautheriser la chair estimee en ceste partie

Des amygdales
Chap xxxviii

Quand les amygdales sont enduries par Inflammation mais pourries et corrompues

admettant la paume de la main pour laquelle
bien deuement faire vous les soustiendrez.
Ce [?] separez des glandes qui sont audit soubz
auecq les liens ou autres Instruments propres
a la prise auecq pincettes vn peu longuettes
et delicatement faittes vous arracherez
les Amygdales et les tirerez et tirant
et de hors le plus doucement que faire
se pourra

Comment et par quel moyen on peut tirer et arracher vn areste d'esguille ou autre chose semblable arrestée et attachée a la gorge.

Chap: xxxix.

L'areste d'esguille ou autre chose semblable
adherante a la gorge paroissant se tire

Sera aussy la pincette si la ch... est
si avant dans la gorge qu'elle ne
paroisse pas vous prendrez une chandelle
de cire blanche de la grosseur du petit
doigt et recourbez par l'extremité que vous
mettrez si avant dans la gorge que vous
ferez au malade l'ay ... ou
aux Corps

De la chirurgie Du Menton

Chap: xl

La machoire Inferieure dera cariee
et corrompue il n'y a point de remede que
en arrachant les dents cariees aussy les
pincettes ou tenailles et usant apres les poudres
et les poudres la cautique actuellement
sechez et par puissance.

De la Chirurgie des Oreilles

Chap: xlj

Les operations de loreille sont 4

La premiere comment on peut alonger loreille raccourcie par playe ou ulcere

La 2 par quel moyen on peut deboucher et ouvrir le conduit de loreille bouché ou non troüé

La 3 par quelle facon on tirera un corps estrange entré dans le conduit

La 4 le moyen de percer les oreilles

Pour la premiere operation lisez le chapitre de la chirurgie du Nez

Quant a ce qui est de la seconde, ou lobstruction est de naissance ou arrivée apres, si elle est de naissance la membrane causée &c.

Lobstruction est Interne ou externe

Si elle est survenue et profonde lopération de la main est inutile car deffaut de laquelle pourra supléer le vinaigre distillé avecq leau de vie et une goutte dhuille de soulphre distillé dans loreille en la partie affligée par un petit tuyau ou canule dargent courbe par lextremité dont lorifice soit fort estroict. Que si la membrane cave de l'obstruction du conduit de louye est survenue pour la guerir avecq la lancette a cause de lobstruction estant une excroissance de chair dont fault la cautériser avecq le cautere actuel. Et a l'ouverture appliquera une tente mouillée et roulée dans lalabastre reduict en poudre.

Troisiesme operation sera taschera de retirer le corps estrange avecq les promettes autour en son extremité de cotton ou chevelure. Cette operation estant inutile et sans effect pour faire coucher le malade sur

la partie opposite vos trouverez les
tendrons la teste et tout le corps estrange
Pour lors tenant la teste de l'oreille de l'une
main vous mettrez dans l'oreille les esprouvettes
platte et courbee soy extraite et la
mettrez si avant que vous rencontrerez le
corps estrange pour lors vous ferez glisser
la pointe de vre esprouvette entre ledict
corps et le conduit de l'oreille et appuyant
et poussant en hault vous ferez
L'extraction du corps estrange au deffault
de tout à la suppleront les pincettes
La quatriesme operation se peut voir
dans Celse

Des Operations chirurgicales du col et premierement de la Bronchotomie ou glottoe

Chap: xlij

Bronchotomie est une incision entre la trachée

autour et la peau excitée par un flux glanduleuse ou matière de pareille consistance que le miel a laquelle vous remedirez tirant avec la bistouri une ligne au milieu de la tumeur Jusques a la tunique et ayant separé avec le doigt le dict corps de la peau ou attaches autour vous l'arracherez avec sa propre membrane.

Des Escroüelles.

Chap. xliij.

Les Escroüelles sont tumeurs aux glandules du col estans chancreuses et elles ne souffrent aucun remede ny operation lors qu'elles sont grandement pourries et corrompues. Si elles sont superficielles vous ferez une incision pour les separer des parties qui sont au dessoubs puis avec les doigts en arracherez les chairs et divisez les membranes qui sont a l'entour. Si elles sont un peu grosses vous les suspendrez

aussy les crochets et les ayant deschaussés et separé des parties voisines vous les arracherez

La luxation ou tordement de col se remet aussy un tel Instrument vous faictes faire une cuirasse de fer au colet de laquelle vous faictes mettre des Instruments ronds et ronds qui poussant les vertebres luxées les remettent en leur situation naturelle

De la perforation de la trachée artere et la Squinancie.

Chap. xliiij

Cette operation ne se doibt faire que lors qu'il y a crainte de suffocation et que les poulmons ny la trachée artere ne sont faictes d'aucun malte

Le moyen de la faire est, tel l'ayant faict renverser la teste du malade vous tirerez aussy de l'encre une ligne droicte jusques au gosier selon la longueur du col et sa partie anterieure et un autre entravers avec le troisiesme

quatrieme et cinq[uies]me cartilage. Et si vous de

Vous prenant d'un costé et d'autre les
mains vous ferez une incision le long de la
ligne droite de la largeur du poulce le milieu de
l'incision estant la ligne transversalle
Ayant ouvert les levres de la playe
vous separerez par dessous les deux muscles
couchez sur la trachee artere et dilaterez commodement
par le moyen d'un crochet emoussé de l'un et de
l'autre costé vous ferez l'incision en travers
entre les deux cartilages ainsy l'air vous
recognoistrez l'artere suffisamment incisee
le vent sortant par la playe avec impetuosité
et le fait vous mettrez une canule fort
courte dans commodement l'embouchure et travers
de laquelle il y aura comme des aisles.

De la bosse

ou gibbosité

Chap: xlv

La bosse se faict en poussant les spine des

Vertebre et la partie opposée mais il la
se doibt faire aussy doucement que la grandeur
du mal le peut permettre. A quoy servira un
Instrument de fer oblong creux selon sa
longueur dans laquelle cavité sont receues
les pinces des Vertebres et auquel sont attachées
une lame de fer qui sert a pousser les
Instruments et par consequent la vertebre
exposée et les costes

Des operations Chirurgicales du Thorax Chap. xlvi

Voiez le Chapitre de la Trachée

De l'ouverture Du Thorax ou l'Empyeme Chap. xlvii.

Pour faire l'ouverture du costé vous
appliquerez un cautere potentiel entre la

cinq et six ou sausses costes a six ou
sept doigts de l'espine du dos qui vous fera
une incision sur les chairs avec la bistorie
qui penetre jusques au dedans de la poictrine
tournant le tranchant de la bistorie vers la
coste superieure ou si vous aymez mieux
ayant faict tomber l'eschare vous ferez
l'ouverture peu a peu avec la lancette de bas
en hault et avoir une canulle au temps tourne
prestre a la garder dans l'ouverture pour
l'appliquer a la partie

De la chirurgie des fistules
Chap: xlviij

Vous avez une cannule d'argent courbe
et tourne en son extremite laquelle vous
poussez jusques au fond de la fistule de
telle sorte que l'extremite courbe soit tournee
en dehors pour lors vous mettrez une esguille
courbe et longue tournee par la pointe

aurez vn filet tel que la caccusir à la fistule ~~cy~~ ~~[illegible]~~ laquelle poussant vous perceriez le fond penchant de la fistule et ayant tiré l'esguille vous liréz les deux extremités du filet et lairez la fistule ouverte des deux costez pour donner plus libre issue a la masse

La fistule qui luy feust passé par dessoubz la coste ou partie au rayon de Celse jusques au diaphragma et laquelle estoit incurable n'y desplaise savoir mais au lieu d'icelle vous mettrez dans la fistule une petite boule de cire blanche ou racine liée a vn filet enduict des onguents et poudres que j'ay en la forme dict la mere pesant et la traictez com vn autre

Du mammelon qui ne paroist pas au dehors et du laict caillé dans les mammelles Chap: xlix.

Pour remedier a la premiere Incommodite Vous
aurez Vn petit Vase d'Estain bouché duquel soit
de la grandeur du mammelon et qui y soit aussi
retenu avec Vn petit trou par lequel quelqu'un
succera comme qui voudroit tetter

Le laict estant coagulé dans les mammelles
Vous le resouldrez par une simple friction

Du Chancre des Mammelles aux femmes

Chap: L:

Le Chancre estant mobile vous le prendrez
avec tenailles et le couperez avec Vn cousteau
ardent et qui coupe bien Il vault mieux de
ne point penser les chancres qui se l'espin fer

Hi: ars. 38

Des Mammelles des hommes grosses et pendantes comme aux femmes

Chap: Lj

Il faut toutes operations Inutiles com̃e ce mal incommode pour le malade

Des Chirurgies du bas ventre et premier Liure de l'adustion du foye rate et ventricule

Chap: Lij

Les adustions de foye rate et ventricule sont operations tout a fait Inutiles et pour ce sujet Inusitees au lieu d'Icelles les medicamens fomentations Inonctions et emplastres corrigent les Intemperies de ces parties

De la tumeur du Nombril

Chap: Liij

La tumeur du Nombril ou hernie Umbilicale

si vaut cy apres sera Le malade estant couché sur le dos vous prenez la partie en laquelle sera la tumeur auecq des tenailles pour lors vous passez à trauers vne esguille qui ayt deux filets lesquels esguilles vous lierez ensemble lier et serrez le haut et bas et par ce moyen le surplus de la chair se dissipera

Au lieu de ceste operation Il vaudra mieux ayant appliqué en la partie affectée vn cerat ou vn emplastre adstringent faire vne ceinture de toile qui entoure tout le ventre a laquelle vous attacherez vne compresse a l'endroit de la tumeur ou au milieu d'icelle vn boulet de bois adstringent de la grandeur de la tumeur

De la rupture du peritoine tant aux hommes que aux femmes

Chap: Lib

Elle propose cy apres maladie la

ne seroit operation de la main que sy la femme ou l'homme mais il vaudra mieux user du bandage et avec les étoupes comme nous avons dict

De la maniere d'ouvrir le ventre aux hydropiques ou d'evacuer leurs eaux

Chap: L6

L'Hydropisie commancant ou le malade sy foible qu'il ne puisse souffrir l'incision du ventre vous ferez six ou sept scarifications profondes de la longueur de l'ongle du doigt eslongnees du doigt les unes des autres quatre doigts au dessus du talon au dedans a bourses ou les sabots estans

tam̃ fée vous y appliquerez les setons
si mieux vous n'aymez appliquer des
Cauteres aux deux Jambes ou aux
deux bras aux les fixardez (?) de peur
d'inflammation/

Que le malade estant fort et robuste et
la disposition requerante l'incision de
Ventre elle se fera au nombril
principalem̃t s'il est tum̃éfie ou trois
doigts au costé gauche du nombril si le foye
est affecté au costé droict si la disposition
est declarée le malade estant mis en
situation derriere luy serviteur embrassera
et luy pressera les hypochondres de haut
en bas la place estant marquée vous
ferez l'incision obliquement tournant
Le tranchant de l'instrument vers
Le nombril et le poussant
Jusques au vuide du ventre
L'instrument sera courbe et pointu
et qui ne coupera que d'un costé

Brician faute vous y mettrez une canule de plomb cuivre ou argent & n'oublierez les eaux qui sera apres

De la maniere de coudre les playes de labdomen

Chap. 6

Si l'intestin et l'epiploon sortant par la playe de labdomen Ils se doibvent remettre promptement si l'intestin pour estre plain de vent ne se pouvoit remettre vous le desenflerez (les vents) par fomentation ou dilaterez la playe, si l'intestin est blessé vous le coudrez en suivant avec fil ciré : Si l'epiploon est corrompu et gasté vous le liez et couperez la partie corrompue puis le remettrez laissant le fil de la ligature hors la playe

Galien au 6 de la meth. C. i. propose trois façons de faire la gastroraphie : 2a

9

premiere est telle en laq[lle] on coud le peritoine
avec les muscles de l'abdomen. La seconde en
laquelle on coud le peritoine avec le peritoine
et l'abdomen avec l'abdomen. La troisiesme
est la commune façon de faire les sutures

La premiere se faict en ceste façon vous
percez avec l'esguille la peau et la chair et
laissant le peritoine de ce costé vous le percez
en la partie opposite avec les muscles de ce
mesme costé puis laissant l'espace d'un
doigt en travers vous percez la peau et les
muscles du costé que vous avez tiré l'esguille
laissant le peritoine de ce costé et vous percez
le peritoine de la partie opposite avec les
muscles de ce mesme costé et ainsy du
reste

&c

La seconde maniere est telle vous percez
la peau et les muscles d'un costé en dedans sans
toucher aux deux bords du peritoine puis
tournant derechef l'esguille de dehors en
dedans vous percez la peau et les muscles
de ce costé les deux bordz du peritoine et les

muscles de la partie opposite Et ainsy se continue la suture

La deuxiesme façon est telle Cousant en mesme temps vous percez les muscles et le peritoine des deux costez ensemble

La premiere suture se faict en deux façons Car la suture se commence tantost par une levre de la playe tantost par l'autre ou recommencer dun mesme costé, ou comançant tousiours dun mesme costé on faict un noeud a chaque poinct et couppe on le filet

Des Varices du Ventre
Chap: LVI

Pour ce qui est des Varices nous en traicterons en son lieu.

Des Absces Et Fistules du Ventre
Chap: LVII

Les absces survenus du bas ventre ne se

guerissent par le moyen des bains chauds
et usage des eaux minerales.

Les abcez et fistules exterieurs se
guerissent par l'incision faitte avec le syringotome
et bistouri qui ne coupe que d'un costé et qui
ayt en son extremité un peu de cire

Des maladies de la vessie
de la suppression d'urine
Chap. lix

Des remedes apliquez pour provoquer
l'urine estant sans effect vous vous servez
de la sonde d'argent creuse courbe qui pour les
hommes aura douze ou quinze doigtz de longueur
pour les femmes neuf ou six doigtz courbe
et trouée en son extremité et aux costés

Sonder

Le malade estant en situation decente et
commodable vous prendrez la verge de la main
gauche Et la sonde ou syringue ointe de la
droicte et la mettrez droict jusques a la racine
de la verge, puis haussant et renversant

la verge sur le nombril vo la poussez en mesme temps et estant parvenue a l'entre fesson jusques au prez du fondement sans la retirer vous abaissez la verge & la remettez en sa figure et situation naturelle

De la maniere de tirer la pierre
Chap. lx

Ayant fait jeusner le malade le jour avant l'operation et prendre un clystere vous ferez l'operation en une chambre chaude et bien close apres l'avoir fait un peu marcher ~~au[illegible]~~

La situation sera telle le malade n'estant qu'un enfant un homme fort et robuste et stylé en ces operations estant dans un siege le prendra sur ses genoux et luy faisant approcher ses talons des fesses luy fera mettre les mains soubz les jarretz lesquelles

Il prendra par dessus les Jambes et par
ce moyen luy fera tenir les genoux ouvertz
que sy le patient est trop puissant on le
mettra dans un siege bien haut, luy ayant
lie les Jambes et les cuisses ensemble, deux
hommes luy tiendront les deux genoux
ouvertz.

Le malade estant en ceste situation celuy
qui opere ayant engraissé son doigt Indice
et celuy du milieu d'huille d'amandes douces
et coupé ses ongles mettra ses deux doigts
dans l'anus et commandera a son serviteur
de comprimer la vessie du patient avec ses
deux mains luy tenant ferme la pierre avec
ses deux doigts Il fera l'incision sur celle
au costé gauche de lentre fesson tirant plus
sur l'anus que vers les testicules Cela
faict Il mettra le doigt Indice dans l'incision
selon la longueur de celuy les tenailles
ou crochetz avec lesquelz Il tirera la
pierre et depuis qu'il ne reste du sable
dans la vessie Il la nettoyera avec

L'Instrument propre a cela dict la cullier

Com cela ayant esté pratiqué vous appliquerez a la partie vne tente auecq ca chirurgien et suivez les auttres du pacient en semble.

De la chirurgie

des parties honteuses tant des hommes que des femmes et en premier lieu de la chirurgie de la Verge

Chap: lxj

Du nombre des operations qui se font en la Verge nous auons descouuert sommaire en la preface Il reste maintenant que nous en parlions en detail et nous ferons aux chapitres suiuans

La maniere de couurir le gland decouuert

Chap: lxii

Ceste operation est à mon advis superflue sy maintenant il est question de la faire il faut prendre la peau prés du gland et l'estendre jusques a ce quelle le couvre et la lier en mesme temps et la fault ... faire des incisions circulaires en la peau a la racine de la verge et on laissera la peau ... jusques a ce que les cicatrices soient ... de ses fins

Le moyen de descouvrir le grand couvert

Ch: lxiii

Pour descouvrir le gland couvert vous faictes une incision droicte a la peau de la verge jusques au frain d'icelle. Que si ceste incision ne suffist vous couperez la peau en triangle.

La façon de boucler les ... du sexe Ch: lxiiii

La façon est telle vous estendrez la peau

qui est sur le gland & la marquer avec
de l'encre en un tel endroict que, estant
estendue la peau les marques ne soient point
sur le gland, pour cela soit passé à
travers les marques un éguille avec son
fil en son extremité duquel se liera &
se remuera de jour à autre jusques à ce qu'il
se soit faict de cicatrice aux trous que l'éguille
aura faict puis ayant retiré le fil vous
y mettrez la boucle

De la circoncision

Chap: lx6

Le prépuce estant gangrené la
circoncision sera nécessairement faicte en cette
façon, ayant tiré le prépuce par dessus le
gland vous le lierez en deux divers endroictz &
au milieu des ligatures vous ferez la section,
l'hemorragie [?] estanchée [?] avec les cautères
actuelz

De l'extraction de la Pierre qui est dans L'ouvertoe Chap: lxvj

La pierre estant dans l'ouvertoe au lieu de faire Incion a la verge sur la pierre mettez vn esprouuette courbe en son extremite comme vn curcurville dans le conduict de l'vrine si auant quil passe au d. la pierre laquelle tirant a vous auec lesprouuette & la comprimant auec le doigt vous la tirez hors du conduict de l'vrine

Le moyen dempescher que la Chaux pisse ne vlcere L'ouvertoe Chap lxvij

Le malade voulant pisser vous luy mettrez dans l'ouvertoe vne Cannule dargent bien listé & polie par ainsy vo garantirez

l'ouverture de l'urethre qui arriveroit

Le moyen de guerir la carnosité de l'ouverture

R. a: 1x6m

Pour remedier q la carnosité sont ces poudres de sabine ou mini la aiguillee s'appliquant a la partie avec la canule d'argent ou incorporant avec l'extremité d'une chandelle de cire

Le moyen d'empescher q l'urine sortant ne lave ou destrempe les medicaments est de Vous faire une canule de toille cirée longue d'un travers doigt et de la longueur de la canule d'argent avec laquelle vous incorporez les poudres susd. ayant attaché a la canule un fil de toille vous l'attacherez a l'extremité de la touche qui passera au dela de la canule d'argent de la longueur de la canule de toille: Cela fait vous mettrez dans le

Conduict de l'urine auecq la canule d'argent et la tente la canule de toille laquelle vous pousserez scachant que lad. canule de toille entre dans la carnosité, l'y ayant mise vous retirerez doucement la tente premierement, puis la canule d'argent de deux en deux jours vo[us] remuerez les medicamens

De l'union du gland auecq le prepuce

Chap: Lxix

Le gland estant uny auecq le prepuce se separera auecq la spatule ou instrument qui ne coupe point la diuision faicte vous mettrez vng linge deliè qu'ilz ne se reunissent

Du gland non troué

Chap: lxx

Le gland n'estant pas troué vous faictes l'ouuerture auecq la lancette et autour de la tente de plomb d'alcocadia vous y mettrez vne

tente de mouelle de taureau enduicte d'onguent
rosat pour dilater l'ouverture
Sy le trou du gland est par dessoubz vous
couppez la partie superieure de telle sorte que
le gland couppé en façon d'une plume taillée pour
escrire

Des poirreaux
Et verrue du gland
Chap. lxxj

Les poirreaux qui viennent au gland
se guerissent par quatre moyens 1 avec
les poudres de Sabine seiche mise et
avec 2 par la ligature avec la soye 3
emportant les poirreaux avec les ciseaux
et frottant la partie couppée avec le vin
blanc 4 par les ferrements et medicaments
caustiques comme huille de soulphre et
vitriol

De la Chirurgie
Des difficultez et experiences

lieu des Hernies

Chap: lxxj

Les hernies a raison de la partie en laquelle elles sont en les appelle Bubonocelles ou hernies completes a raison de la matiere cause de la tumeur on les nomme intestinales epiplocelles hydrocelles pneumatocelles cyrsocelles et sarcocelles

De la Chirurgie en la Bubonocele

Chap: lxxij

Faites vn Incision en long de la longueur de la tumeur & ayant la produit du peritoine a decouvert vous la coudrez par le milieu pour restraindre le conduict qui par sa dilatation cause la bubonocele

De la hernie Intestinale

Chap: lxxiij

La hernie Intestinale provenant de la

dilatation de la production du peritoine, 2° les
medicamens adstringens et bandages estans
inutiles on y remedie en toute façon par le
point doré, suture de la production selon
sa longueur ou par l'application d'un ou de deux
petits fers à pointes en la partie dilatée

3e Hernie procedant de ruptures. La
castration est le souverain remede laquelle
se faict en cette maniere. Le malade
estant en situation convenable vous marquerez
la place ou se doibt faire l'incision d'un sentier
comprenant le bas du ventre de bas en haut
depuis les testicules ou scrotum, vous
ferez une incision oblique en la partie
marquée et de vostre main gauche vous pousserez
en haut le testicule et le ferez sortir
par l'ouverture avec la poche ou production
du peritoine laquelle avec les tuniques
vous separerez du scrotum de l'autre part
l'ouverture de la veine (ayant fait la ligature
des vaisseaux, et coupperez la et le testicule) vous

par l'auoy vn peu le scrotum pour
donner libre yssue a la laine

De l'epiplocele

Chap. lxxv

L'Epiploale se traite de mesme façon
que la precedente.

De l'hidrocele.

Chap. lxxvj

1° Pour euacuer l'eau qui excite l'hy-
hernie vous ~~[illegible]~~ incisez le fond du scrotum.
Si aucune partie l'eau en sort esquiuant
les vaisseaux

2° Hydrocele aérienne par congestion
ou de fluxion la don de saussu pareilles
est tres vtile

De la sarcocele.

Chap Lxxvij

Et la sarcocele la section se faict selon la longueur du testicule par Ieh. H. I. lequel le osterent aussy la chair cause de la tumeur Pour ayant lie les vaisseaux vous coupez le testicule et la chair ensemble

De la sarcocele & hydrocele Joinctes ensemble

Chap: Lxxviij

Deux hommes se rencontrans en mesme subject vous faictes une petite incision au cuir et la partie superficielle par hault et dans icelle ayant mis une tente avec le digestif et medicament supuratif vous ouvrez peu a peu les parties en faisant la plus grand part lequel a la longueur du temps est venu perdi a peu la chair

De la Circocele

Chap: Lxxix

La Cyrconcile estant au scrotum vous brusleres les veines auecq des petits fers aigus

Sy elle arriue a la tunique dartos vous faictes vne incision en lame et separés auecq les doigts les veines de la tunique lesquelles vous liés auecq vn fillet et la partie en laquelle elles sont jointes ensemble et au dessoubz des ligatures vous les coupés

Sy elles arriuent a la tunique neruee (qui est la tunique propre du testicule) vous coupés la tunique dartos et faictes loperation comme il a este dict

Sy la Cyrconcile arriue iusques au testicule a sa propre tunique vous coupés tout a faict le testicule

De la chirurgie

des parties naturelles

des femmes

Chap: iiij^{xx}

Des operations qui se doibvent faire aux parties naturelles des femmes nous avons discouru sommairement cy la precedant, au chapitre humaine Nous en parlerons plus au long

Des hermaphrodites

Chap: iiij^{xx} i

L'excroissance de chair ou des Nymphes se coupe avecq l'Instrument duquel on se sert pour l'extirpation du polype Ou si mieux aymez vous prenez l'excroissance avecq tenailles lesquelles vous tirez peu a peu pour coupez la bistorie coupez avecq la bistorie

Des empeschemens de la Copulation

De la Conception

Chap: iiij^{xx}ij

Quand maladies des parties genitales des femmes les vont empeschant la copulation sera aussi rendue la con- difficile & levant finalement du peschon la conception de toutes nous parlerons particulierement

De lhymen non troüe

Chap: iiij^{xx}iij

La membrane hymen estant par rompue soit par vn [illegible] long ou croix de saint Andre

Des leures de la matrice Vuiue

Chap. iiij^{xx}iiij

Le malade estant couché sur le dos ayant approché son talon de ses fesses, entonnoir [illegible] l'une sur l'autre au col vous ferez la section en long avec la syringue tout droict au milieu marqué avec de l'encre que exterieurement vous aurez recogneu avec le doigt et interieurement avec le fer.

De la Carnosité Tumeur ou abcez survenu au col de la Matrice

Chap: mxxb

Tous abcez et empeschement de la copulation tant exterieur que profondement sans douleur et mesme si peut en cette façon vous luy [illegible] doigt induire une lancette et mettez le doigt ainsy

acomodé dans le col de la matrice et ayant
Seury la base avec le doigt vous faites
l'ouverture avec la lancette

La carnosité cause de l'obstruction du col
de la matrice estant sans douleur et dure
l'arrachez avec l'instrument propre a
extirper le polype

L'orifice interne de la matrice estant
uny ou couvert d'une membrane il le faut
ouvrir ayant esgard a la profondeur et du danger

De la chute de la matrice

Chap. iiijxx vij

Faites un pessaire proportionné
en grosseur au conduit et qui ayt en soy
extremité de l'asse fortifié laquelle vous
pousserez jusques a l'orifice interne
de la matrice l'extremité qui sera hors
le corps qui sera plus grosse et longue

Et a ttacher avecq vne bande de toille aux
aines vous ~~[illegible]~~ appliquerez le vrai
adstringent, et la malade portera a soy
nez de bonnes odeurs

De lextraction d'vn enfant mort

Ch: mxxvj

La mere ayant des signes de lenfant
estant nouvellement mort lextraction de
lenfant se doibt faire et non que lors leurs
forces defaillent, le corps est tout bouroufle,
les vomissements ou les convulsions sont
survenues, laquelle se fera en ceste maniere

La femme estant en situation decente cest
adire la teste vn peu haulte, les Jambes
esleuees, affin de dilater les conduicts, vous
mettrez la main petit a petit dans la matrice

et ayant rencontré la teste de lenfant vous
y ferez glisser la main et aussy les deux
vous prendrez la teste de lenfant pour
le tirer hors et qu'ayant essayé trois
ou quatre fois et en vain vous mettrez lautre
main dans la matrice un crochet que vous
tascherez daccrocher a quelque cavité des yeux
oreilles ou autre ayant ces deux façons
faicte mais inutilement de delater le
conduict Il fault rapetisser lenfant et que
vous ferez auxy un crochet qui en soy
nullement avoir un tailleau si lenfant perte
le bras lespaule ou une Jambe seule vous
couperez la partie qui paroistra dehors
et le reste du corps vous le mettrez en
morceaux

De lextraction de Larriere faix

Chap: $IIII^{xx}$ VIII

La femme estant nouvellement acouchée

Vous retournerez la vessie sera retenue dans
la matrice aussy la main oincte d'huille
d'amandes douces mettant les doigts entre
la tunique interne de la matrice et la vessie sera
deux ou trois ou quatre jours si vous voulez
apres la couche [illegible] et les conduicts retressis
ne permettent l'entree a la main sans avoir
recours aux dilatatoires suffisamment
Cy est bien bains et semblables remedes

De la Chirurgie de l'anus et des premiers lieux de l'anus nous voicy

Chap: mxxix

A l'enfant ne sans avoir le fondement
pour si l'y a quelque marque de trou vous
ferez l'incision en croix prenant
garde de n'incisez le muscle et y mettez

vne canule de plomb ou dargent Enduicte de medicamens propres a induire cicatrise s'il n'y a aucune marque de trou vous n'y mettrez la main ny le fer.

De l'achevir du fondem

Chap: iiij^{xx}x

Le fondemens estant venu avecq les mains vous avez le malade dune ceinture au milieu de laquelle vous y mettrez vne bande qui tiendra sur la partie affligee le fruit de guaiac qui n'est pas trop pile a brosse, le malade assize a la selle s'assoira sur deux aix fort proches les dits aix estendra les jambes. Aetius veult que l'on applique des cautaires actuelz a la partie exterieure du fondement gardant autant distance entre eulx pour eviter la deflexion cause de la relaxation des muscles qui soustiennent

le fondement et par consequent de la
haulteur du fondement

Du mal sainct fiacre

Chap: iiij^xx xj.

Le Condylome ou mal sainct fiacre
estant enduvcy seguin et estre fauv
ayant prins auecq les tenailles la tumeur
vous la couperez jusques sa racine si la teste
& la base sont petites vous ferez la
ligature auecq le filet de soye comme
il a este dict cy dessus

De l'excroissance

de Chair ou fic

C: iiij^xx xij

On coupe le fic auecq le ciseau et en
mesme temps on brusle la partie coupée

Dans son la ligature avecq le fil de
soye d'un avec le brusling ou les
coupin et le bruslan tout ensemble.
Si maladie a pres qu'en dans le fin le fe
vous y remedieres par medicamens
austres

De l'ulcere de l'anus
Chap: iiij^{xx} xiij

Ce doigt Indice sur l'anus au deffaut de du
dilatatoire pour sentir la grandeur de la
qualité de l'ulcere laquelle estant cognue,
pour proceder a la cure vous mettrez dans
le fondement une canule a travers de
laquelle vous baillerez le clystere
a sçavoir luy d'amplantin de [illegible] fe
avecq des eaux sulphureuses salées, d'ainsi
composé avecq les poudres de corne de cerf
a ceux sorz [illegible] rhabiter et mélanger

principalemen, Les deux bains de fondement sont tres proffitables ayant mis auparavant dans bains une canule d'argent ou de bois affin que l'eau soulpheur soit porter a la partie ulcerée

Des fistules du fondement

Chap m^{xx} xvm

Les fistules du fondement sont penetrantes ou non penetrantes ce que vous recognoistrez si iettant auecq une syringue du vin dans la fistule il passe par l'autre extremité ou bien si y ayant le doygt indice dans le fondement vous sentez l'extremité de l'esprouvette que vous aurez mise dans la fistule tout de mesme

On remedie a la fistule en deux façons

par le fil de soye ciré (la fistule n'estant
pas penetrante) que vous mettrez
dans le syrette ou esprouvette aussy
laquelle vous pourrez l'extraire après
avoir lié les deux boutz de la
soye ensemble. La fistule estant ostée
vous mettrez un morceau de bon
pansement affin de mieux sortir & par
consequent guerir plustost la fistule

La fistule estant penetrante s'en osera
plustost faite par le syringotome
qui soit rond en son extremité ou qui aye
en sa [illegible] un petit bout de cire

Il est facile d'effectuer de [illegible] à
[illegible] si l'on y a point
d'autre contradiction que [illegible] de la partie.

Des Hermorrhoides

Chap: m xxx6

En la cure des hermorrhoides il y a

plusieurs Intentions selon la diversité de quelles les operations de la main sont diverses

On remedie aux Hemorrhoides un flux par deux bains ou fomentations de deux mauves appliquant des esponges trempées dans l'eau de chaulx &ca

Les Hemorrhoides ulcerees se guerissent par le moyen des eaux bitumineuses & sulphurees ou par les [illegible] lequel doibt tousjours [illegible] la partie ulcerée

2° Inflammation estant aux hemorrhoides ou Icelles estant fort douloureuses les fomentations des herbes froides & ramolientes & adstringentes sont tres utiles ou l'onction des huilles & onguens de pavillo Mais la douleur estant fort violente le laict en

marotiques la pourront alleger

Le frardeau est un singulier remede pour les hemorrhoides gangrenées

Le flux des hemorrhoides estant tel que le malade en meure il se doibt arrester par l'aplication du fer ardent qui brusle un flot de cotton mouillé au bout du fer de la veine mais i'aprouve d'avantage les astringens avec le bol armene blanc d'oeuf sang de dragon et autres et surtout d'esprits de vitriol

Les hemorrhoides ne fluans par nous les provoquerons par les sangsues.

La Chirurgie

Des membres exterieurs

Cet chapitre premier livre de l'aplication des Cauteres

Chap: iiij^xx xvj

Des operations qui se font aux membres exterieurs nous avons discouru sommairement en la preface il reste que nous parlions des cauteres en par^er

Car

Les Cauteres se doibvent appliquer po la plus souvent en la partie opposee a celle qui est affligee quelquefois aux parties voisines rarement a la partie malade & cela en deux facons ou vn peu au dessus ou au dessoubs

Affin que le cautere soit bien appliqué Il doibt estre en partie que l'on pourra le veoir toucher & nettoyer soy mesme proches des grands vaisseaux aux espaces qui sont entre les muscles & aultres que communement se demande par

Au bas les cautes s'appliquent en d°
lieu muscles. Et a la
jambe ils s'appliquent au dedans de la
jambe dessoubz ou dessus les genoux

Les Cauteres sont les medicamens
caustiques ou le feu ardant mis dans une
canulle par le moyen duquel il faut brusler
la partie marquee auec de l'ancre y ayant
applique auparauant une platine de
fer trouee en son milieu dont le trou soit
proportionne a la grosseur de la canulle et
l'exterieur d'icelle fort minse

Sur tout il se faut de beurre aux
Cauteres au lieu de diapalma de peur
d'inflammaon ou bangrene

De l'Esphacelé

ou mortification de chair

Ch: im xx x6n

Un membre estant tout a faict pourry
pour euiter la douleur et hemorrhagie

L'incision se doibt faire au doigt prés
de la chair vive & aprés auecq le fer
ardent fault brusler la partie morte
de telle sorte que l'opération a toutes les
applications du fer suive le feu.

De la chirurgie des Doigtz. Chap. iiij^{xx} xviij

Il fault prendre garde qu'à la conionction
des deux doigtz il n'y ait quelque nerf
vivre ou direct, cela n'y estant pas &
la partie marquée où l'incision se doibt faire
Il fault commancer l'incision du milieu du
doigt à la sommité d'icelluy & depuis de
sa racine au milieu & induire la cicatrice
auecq la chaleur et diapalma.

Du doigt qui est

Courbe par Ulcere ou Cicatrice

Chap: iiii^xx xix

Le Doigt estant courbe acause du nerf
retire leparavant a la main est Inutile:
Si cest a raison de la chair Cicatrise Il
fault luy faire une nouvelle playe affin
de pouvoir derechef cicatriser. Es autres
cas Il estime longuement estant ramoly avec
graisse de poule estre plus necessaire et
plus proffitable en la Chirurgie

De Doigtz roides qui ne se peuvent fleschir

Chap: C:

Estant ramoly le doigt ou aultre partie
royde vous y attacherez un Instrument

ou seroient ainsy lequel doit a peu pres tous les jours vous flechirez le cartilage sans violence

De ceux qui ont les piedz tournez en dedans

Chap: CI

Ceste imperfection arrivant de naissance a un enfant vous redresserez ses piedz et les pousserez en dehors et q[uand] vous serez emmaillottant l'enfant vous mettrez autour ses piedz un petit coussinet

De ceux qui ont les piedz tournez en dehors

Chap: CII

Il fault navoir pour cord [illegible]

par cause externe pour auquel remedier il
faut faire des Jambes de fer de telle
le pied soit semblable au reste et dans
icelluy une lame de fer laquelle estant
estendue le long de la partie externe du
pied la pousse en dedans

De la chirurgie des Onglés, le moyen de les couper et polir ceux qui sont aspres et rudes

Chap. C.iij

Les Ongles ne se doibvent couper
trop pres de la chair: s'ilz sont
rudes et aspres par dessus vous les
ratisserez avec le verre, puis les ferez
ramollir dans la decoction des emollients et
en fin y appliquerez le cerat citrin —

ramoly. Si de naissance les ongles sont
rudes tout remede est inutile : Car ce
deffaud provient de la propriete du
temperament de la partie

Du Panaris

Chap: C.iiij

Le panaris est une excroissance de
chair par dessus longle ioincte aux
Inflammaon a laquelle la gangrene
estant survenue & longle pourry Il
y faut remedier par le Bistorie ou
cizeaux coupant longle et aux plus petits
feu ardent bruslant lexcroissance de chair

De Longle qui entre dans la chair

Ch: C: 6:

Pour remedier au mal il faut aussy

l'Esprouvette l'ongle de la chair &
entre les deux moitiez de la chayne po'
delater la partie C. de la faict coupez vne
portion de l'ongle selon la longueur jusq'
a tant que vous la rancontriez adherante
a la chair, puis auecq les pinsettes
arrachez soudain ceste portion de l'ongle
couper & continuez tous les jours d'en
faire de mesme jusques a tant que
l'ongle cachée dans la chair soit toute faict
emportée

De la chirurgie des Varices

Chap: C. 61

Au lieu de brusler ou inciser les
Varices ainsy que faisoint les anciens
vous lierez la fin & le commencement
ayant soubz leué les Varices par les

moyen des pincettes ou vergettes par ainsy
vous empescherez que le sang n'y afflue
Puis vous piquerez les varices de son
a aes pour [illegible] le sang contenu en
icelles a la dilatation du vaisseau vous
remedierez par [illegible]

De La Brusleure des Jointures

Chap: C 67

Les ligamens des Jointures estans
relaschez par affluxion d'humeurs vous
y remedierez par le cautere potentiel
& le fer ardent rond et mal poly
faisant trois brusleures a l'aisselle
et deux au dessus de l'humerus
lesquelles vous ne ferez qu'au prealable
auecq les doigts ou pincettes vous
n'ayez esleué le cuir de peur d'offenser

la mouchoir ou vaisseaux qui sont

en cette partie

La teste de l'os de la cuisse estant a sortie de sa cavité par relaxation de son ligament le chirurgien l'appliquera a la partie a laquelle se porte la teste de l'os de la ~~luxation~~ aussi par la luxation

Une petite masse de fer ou d'acier en quelque tumeur chancre a dessein par cinq ou six diverses applications du fer ardent plat a rond en son extremité autour de la tumeur affligée

De l'Incision de la chair qui survient aux tumeurs

Chap. Clvij

Autant que faire se pourra on tachera de resoudre la tumeur et empescher qu'elle ne vienne a suppuration principalement

Lors q̃ la tumeur se faict peu a peu
et par longue succession de temps sans
douleur ou e les forces legeres Lad. elle
tumeur provient par congestion sans
inflammaon a quoy seruira les esponges
trempez dans leau de chaux viue Que
sy la tumeur est commencé avec inflamaon
on ne doibt tascher de la resoudre que
par remedes benins comme esponges
trempez dans leau seconde [illegible] sil
y a tumeur ne pouvant se resoudre
par remedes il peut ne se doit [illegible]
par cautere principalement sy la
tumeur est une partie nerveuse mais par
la lancette ou par la force de la nature
ayant des medicamens maturatifs et
selon que lon pratiquoit lors que
labsces se faict en la face col ou
autre partie de la main [illegible] aux
Dames [illegible] de leur beaute

de peur que la carie ne paroisse.

Le temps de faire l'incision est lorsque l'abcès est meur a par fois toutes choses estant meures a savoir lorsque le pus va se jetter de luy par suivre offenser quelques parties de plus grande consideration. 2. quand l'abcès sera au fondement de peur que la pourriture ne s'estende jusques au gros intestin le perce. 3. lorsque quelque partie principale ou nerf necessaire a la vie est soubs l'abcès et finalement quand l'abcès sera par forme de vice.

La maniere de faire l'incision c'est qu'elle se fasse selon la longueur des fibres des muscles, tendons, vaisseaux &c. C'est pourquoy il la faut faire simple &c. Car quand l'incision se fera au long, aux paupieres dans les levres ou le front au milieu de la portion du long

d'un costé et dans de la poictrine
transuersalement et la partie superieure
du dos en long, et la partie inferieure
du dos et et le bord obliquement aux
bras au dessus contraire en long, deux
sans transuersalement. La raison
pour quoy l'Incision se doibt faire selon
la longueur des fibres est de peur de
perdre le mouuement. 2. crainte de
Inflammation ou conuulsion. 3. douleur
plus grande et la mort 4 longueur de
temps qu'il faut pour guerir l'ulcere.
5 affin de ne couper les vaisseaux se-
-minalement pour le bien scauoir apres
que l'ulcere est disposé a la cicatrice
reduitte aux Incommoditez suiuantes
cicatrice trop grande et mouuement de
contraction empeschés

Les premieres de l'Incision est une
simple ligne 2 en forme d'une
feuille de myrthe qui se faict lors

Cette Incision est si grande que les levres
de la playe se dilatant representent la figure
de 1 mirthe 2. un triangle 4 quadrangulaire
5. 6. circulaire faite d'une ligne courbe
& droite laquelle n'est pas en usage

L'Instrument a fe l'Incision est la
lancette, lors que l'operation doibt estre
prompte, le rasoir lors quil ne faut
pas avoir esgard aux parties de dessoubz
la petite faucille ou bistori courbe

Lors qu'il y a crainte d'offencer les parties
Inferieures, la grande faucille lors que
l'Incision doibt grande. Le syringuitome
aux fistules du fondement finalement

La lancette lors que la tumeur est au
visage des enfans ou personnes qui
apprehendent le ferrement

La façon de faire Incision est telle
Vous marquerez l'endroit & quelle
grandeur doit estre l'Incision puis
vous poussez la pointe de la lancette

Vous prenez l'extremité de la ligne
marquée tirant a vous la lancette

De l'abcez estant en forme d'une
tunique couvert de la main droite
selon la grandeur de l'abcez si
l'abcez est petit vous suffira la section
d'une simple ligne suffisamment
grande pour vuider l'abcez avec sa
tunique si l'abcez est de la grandeur
d'une noix l'incision se fera en croix
si la tumeur est encore plus grande
vous prendrez l'abcez tirant tout
l'abcez et le couperez en sa racine
avec le fer ardant qui coupe, sans toutefois
ne laisser jamais aucune portion
de la tunique de l'abcez

De la chirurgie qui se faict en

La Cure des playes

Chap: CIX

Quant aux Instrumens servans a la cure des playes le bandage la suture les agraphes & les glutinans ou conglutinans &c. Le bandage propre aux playes est aglutinatif lequel ne peut servir que lors que la playe est en longueur pour rejoindre les levres sa matiere sera de linge sa largeur proportionnee a la grandeur de la playe lequel bandage vous tremperez dans le vin rouge si le malade est foible ou la partie nerveuse & estant eschauffee. Ne mettez Jamais le bandage sur la playe. la suture se fera en surjet, la distance des pointz sera d'un doigt le fil de lin tors a cire, l'esguille

ou bien triangulaire en sa pointe et qui aye
deux cartes aussi de son trou de crainte que le
bord de la playe ne suive l'eguille, lors que vous
faites la suture, vous mettrez a la partie opposite
la canulle fendue a travers de laquelle vous
retirerez l'eguille.

L'agraphe suivant l'opinion de Fallope est
de fille [?] se fait avec l'eguille ainsy que
la suture.

Le Restinans [?] ou suture seche se fait de cette
maniere vous faites deux linges esgaux et de
telle forme que le requiert la grandeur de la playe ausquels
vous attacherez des filets tordz et cirez.

La grandeur de la playe le requiert les points
destans [?] l'un de l'autre d'un travers doigt les eguilles
linges vous attacherez aux levres de la playe
par le moyen de l'emplastre adstringent faite
avec poix bol armene et puis liant les
filetz les uns avec les autres vous faites
rejoindre les levres de la playe.

Des quatre Instrumens ou medicamens

a la cure des playes. Il vaut mieux se servir du bandage que de la suture ou agraphes dautant quil ni faict douleur ny cicatrice et plustost de la suture seiche que du bandage dautant quelle ne comprime Jamais les levres de la playe, comme faict le bandage, ni excite aucune douleur. Et lors que les levres vien a guerir la playe elle ne s'estonne pas. Avec quelle fortifie les parties par son adhertion

De la facon de tirer hors du Corps les flechez et bales de plomb

Chap: CX

Les playes est faicte par bales de plomb ou poignard empoisonne l vous y appliquerez le Theriaque tout nud: Si la douleur est si vehemente que la partie ne la puisse souffrir la cause interieure du linge etc.

447

superieur a son diametre n'estant pas asseuré que la bale de plomb soit empoisonnée vous vserez de theriaque auec poudre d'iris de florance et huyle de millepertuis, la playe estant si profonde que la tente n'y puisse attaindre, vous vserez d'iniections de theriaque toute pure auec du vin blanc

D. La bale de plomb estant plus pres de la partie opposée à la playe sommes nous obligez la partie opposée pour la tirer? R. Oui si par la partie opposée a la playe vous ne pouvez faire l'extraction vous la sonderez laquelle ayant rencontré vous la tirerez auec pincettes propres et conuenables si auec la sonde vous ne la rencontrez vous tacherez de la faire sortir par medicamens suppuratifs cependant en fin l'extraire, par ce moyen ny auctant aucun esgard a ce corps estrange vous tacherez de consolider la playe.

De l'operaon de la main necessaire à la cure de l'ulcere

~~necessaire~~

Chap: xj

Les ulceres estans malignes & qui
n'ayans pas beaucoup besoin d'estre dessechez
la partie dun sentiment tres exquis &
que le patient redoute grandement l'applicaon
du fer ardent vous prendrez un grostre
fer ardent q vous aprocherez seulement
de la partie affligée sans la toucher
si le malade se plaint d'une trop grande
chaleur vous rafraichirez les parties
voisines avec une lame de fer trempé en
son milieu ou medicament actuellement froid
Les ulceres malignes ayans grandement
besoin de desiccaon quoy que le malade soit
apprehensif et la partie soit sensible faut
avoir recours au fer ardent

— Si vous avez ma signez estans cavernes
& profondes pour donner libre Issue a la
sanie vous les pouvez en suitte ouvrir avecq
la sguille ou fer propre a cela qui vous conduira
au bout de la cave sans blesser les parties
saines par le moyen de la canulle

Vous bruslez les fistules avecq vn fer dont
le bout soit rond de la grosseur d'un moyen
doigt & de luy en toucher les autres parties
ardemment seulement en son extremite duquel
vous conduirez dans la fistule avecq la
canule & cautherisez sur les ~~doigts~~ endroits
de la fistule qui sont destituez de
sentiment pour consumer le calus & dureté

De la Chirurgie qui conserne les Os Et premierement de la fracture

Chap: C.xii

Nous avons parlé sommairement en la

pre faire des operations chirurgicales des os

Il reste que maintenant nous expliquions

amplement les expliquerons l'un des fractures

La fracture est une solution de continuité

en l'os faicte par cause externe auec perte de

mouuement

Les fractures sont longitudinales

transuersales et obliques, auec playe ou

sans playe, auec deperdition de substance ou

sans deperdition de substance, vieilles ou

recentes grandes ou petites

En la cure des fractures quatre operations

sont necessaires, l'extension conformation

ligature et situation du membre en place

conuenable. Outre ces deux choses sont

grandement considerables l'Inflammation

et la figuration du membre. Quant a ce qui

est de la figure que doibt auoir le membre

rompu elle doibt estre mitoyenne tant des

jointures que des muscles, l'e...

de la premiere consiste en ce poinct de mouvement
qui tient le milieu entre les deux mouvemens
extremes Celuy donc de la figure mitoyenne
des muscles consiste en ce que le muscle
d'un costé du membre rompu soit entre
sans estre tourné d'un costé ny d'autre

La premiere operation de la main est la
l'extension laquelle pour estre deuement
faicte se fera avec la main sans ou
avec peu de douleur le membre rompu
estant en figure mitoyenne des fonctions
des muscles Ce qui se diversifie selon la
grandeur de l'os rompu l'aage, la delicatesse
duration & le temps de la fracture

La conformation suit l'extension laquelle
nous recognoissons estre bien faicte lors
que touchant avec les doigts l'os rompu nous
n'y trouvons aucune inegalité le membre ou
est la fracture est plus ferme a plus fort qu'auparavant

La troisiesme operation qui est le bandage
Se faict diuersement Car la fracture
estant petite auec douleur le corps et le
membre rompu foible et estant Vous
appliquerez sur la fracture Immediatement
le cerat rosat estendu sur Vn gros linge
et par dessus Vn aue linge trempé dans le
Vin et l'huille Si la fracture est petite et
en Vn petit os ainsi qu'est celuy du doigt Vn
linge suffira trempé dans le Vin rouge
ou mieux dans le Vin de grenadde estant
et Vne grande fracture qui est sans douleur
les estoupes peignées auec le blanc d'un
oeuf sappliqueront tres utilement Si Il
y auoit de la foiblesse on trempera les
estoupes dans le Vin rouge auant d'estendre
par dessus le blanc de l'oeuf

La fracture estant grande en Vn grand os
et la douleur violente Vous appliquerez
sur la partie, mis de longueur rosat estendu

sur vn linge par dessus vn plus grand
Linge trempé dans le vin chaud ou rosat
~~par dessus~~ sur les deux linges les deux
sous bandes roulées d'un costé puis les
estouper auec le blanc de lœuf & la poudre
adstringente ~~etc~~ finalement par dessus le tout la
bande roulée par les deux bouts.
La fracture estant double grande & vn
grand os estant dessus la ppareil sera
de mesme que à la grande fracture sans
douleur
Vous obseruerés que les onguens mentionnés
proposés ne sapliquent que deuant que
linflammation suruienne ou a fixé
lostée estant suruenue
Quant a ce qui est des bandes on se sert de
celles qui sont roulées par les deux bouts
lors qu'il ny a point des estouppes parce que
elles seroient desgatées & lors qu'il y
en a on vse par des bandes roulées d'un costé

Lesquelles on appelle soubsbandes. la façon
de les appliquer est telle vous faictes tour
tour sur la fracture et bandez de bas en
hault et la seconde soubsbande vous
changez la bande de la main et bandez de
la partie opposite pour comprimer esgallement
vous ne facttez qu'un tour sur la fracture
et vous continuez de hault en bas de telle
sorte que la seconde soubsbande finisse
plus hault que la premiere et la troisiesme
sera la bande roulee par les deux boutz de
laquelle vous ne vous servirez qu'au
prealable vous n'ayez mis sur la partie
des compresses et long destant l'une de
l'autre d'un travers doigt tandis qu'il y a
Inflammation laquelle estant passee vous
userez des hastelles au travers des bandes:
vous cognoissez que l'Inflammation
est cessee que la main est enflee si la fracture
estant bandee que l'enfleure soit dure. au contraire
si elle est molle vous jugez par les

le bras rompu n'est pas plus seré
qu'en la seule ny moins aussy

Ce premier appareil ne s'oste qu'le
troisiesme jour et va la encore lors que
la demangeaison nous oblige de l'oster d'auque
les bandes sont debandées le cinq
jour ou il suit le troisiesme appareil

La quatriesme operaon de la situaon du
membre rompu laquelle sera molle egalle
haute et seure, cela n'est pas assez il
faut que le membre soit en la posture q
estoit lors de l'extension en laquelle posture
le conserveront les assistans de bien faicte
pour cet effect

Les fractures faictes selon la longueur
des os ont besoin d'une plus grande compression
que les transversales

La fracture estant avec la playe l'on
faict premierement l'extension et la conformaon

— Comme vous remedirez à l'ulcere aprochant
ses levres, les conservant aprochées par
la suture ou agraphes, ostant tout corps
estranger et consolidant la playe ensuite vous
ferez la ligature et situerez le membre
rompu ainsy qu'il a esté dict, vous observerez
que pour cela l'extension ne soit pas si
violente qu'elle se faict dans les deux
premiers jours et que la suture soit plus
profonde que l'ordinaire. Pour le regard des
bandes elles doibvent estre plus larges
plus déliées moins serrées plus longues.
Il faut deslier les bandes que le
troisiesme jour et tout à la [illegible] que
la playe soit comprimée ou que l'inflammation
survienne.

Si par la playe compliquée avec fracture
doibt sortir quelque grand os, esquille ou
esquilles de l'os rompu vous debvez avoir
deux intentions, la premiere d'eslargir
la playe laquelle vous accomplirez par

les hastelles mais pas les compresses
seulement d'une longueur suffisante po[r]
Icelles tous a deux du membre rompu l'autre
Intention est de tirer hors auec les tenailles
les os ou les ecailles de l'os Qui s'y vont [illegible]
point. Venir a bout par les Instruments
Vous prendrez de l'huille fort vieille auec
laquelle vous ferez fondre de la cire [illegible]
de l'ordure qui s'amasse al'entour du
Vacher qui vous adiousterez vne portion
d'Euphorbe deux de l'ethymale [illegible]
d'aristologie

Si l'os rompu est descouvert ayant faict
les operations susd. vous le couurirez
apres faut lauer de la playe par dessus
depuis que l'air ne l'altere a corrompu

Que si l'os sort hors la playe Il
faut remettre en sa place si faire se peut
[illegible] la pointe de l'os pique la chair qui
est a l'entour Il le faut limer ou couper auec tenailles

De la fracture de l'os mal réunie

Chap: CXIII

L'os peut estre mal réunie en trois façons premièrement savoir que les deux parties de l'os ne sont point directement secondé savoir que la partie de l'os rompu s'est agglutinée à la superficie externe de l'autre portion de l'os. Et alors car la fracture estant encore recente, le malade jeune et que ce soit au printemps vous renouvellerez la fracture par l'extension violente ~~par~~ faite le ~~moyen de~~ avec le bandage ou avec les instruments mechaniques.

En rendant les los qu'il y a rest quelques esquilles separées de l'os ou qu'elles est adherente au costé de l'os, devant la moulle ou fracture: En premier ~~lieu~~ car il faut extraire les esquilles de l'os par la section

faute si profonde q'vo rencontrics loc-
aux quils cua fonmur la Cure fort
difficile

De la Luxation
Chap: C xiij

De la luxaon des Jointures nous
parlerons cy apres Nous dirons
seulement pour le pnt que lors quelles
auront par defluxion dhumeur quelles sont
laxatif
relachees par laplicaon du fer ardent sur et
entour
plusieurs parties proches de la
Jointure luxee

De la Durete
Suruenue aux os
Chap: C x 6

La durete estant petite et sans douleur

Et qui lon n'est pas carie on y remedie par Emolliens et digestifz. Qui si la carie pour estre vielle ne se veult separer il convient remedier d'esponge trempée dans l'eau de chaux vive ou la gravira. Et la durete est un nodus progrenant de la veroles et tout le traitement se faict suivie du Guaiac ou sausepareille. Et tous les remedes sont sans effect par que l'os est carie il convient emporter la durete par la section faicte avecq les rasoirs en suite l'os carie.

De l'os Carie
Chap: Cxvj

Quand l'os est carie il faut emporter tout ce qui est corrompu en l'os jusque a tant que l'os de dessoubz soit blanc solide et que l'hemorragie survienne. Ce que

Voue serez aury le Fer ardent tout nud
ou dans la canale le ~~par~~ buvez tout seul ou aury
les marteaux de plomb a la teste de squelle
vous attacherez le linge de peau de hommes
ces pauvres qui sont dessoubz

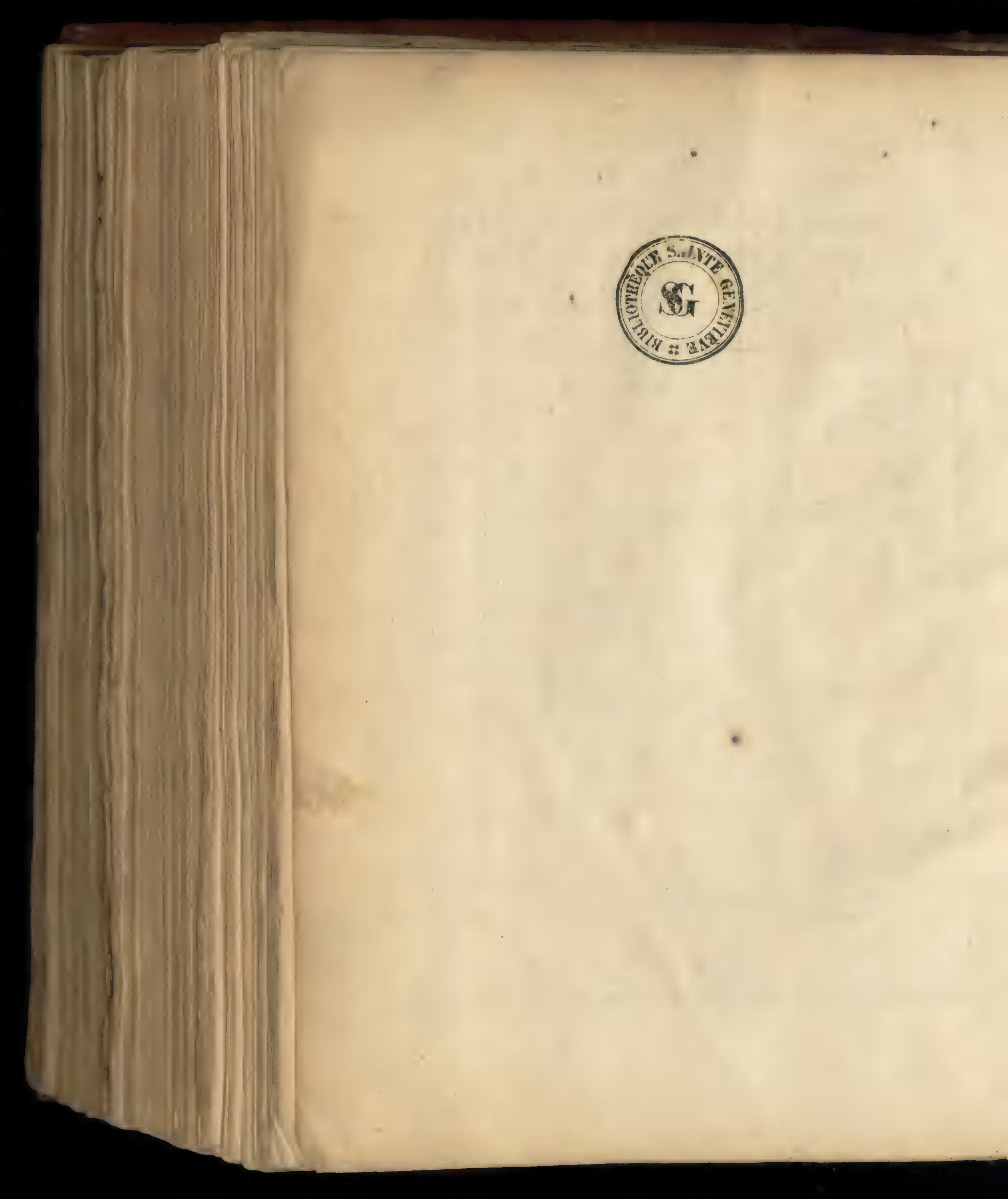

Remarques faites dans
le traité du feu et du sel de
Blaise de Vigenaire, par mons.r
Moette fils sçavoir
pages 75, 135, 137, 146, 186,
254, 255, 256, 257, et 266 —
dans cette derniere page il y a trois
remedes pour faire reposer dans une
maladie aigüe, il faut examiner
dans mes livres 19 dans cet auteur.

---

l'Explication des termes chymiques
et de leurs caracteres, dans Blancs-
campy pa. 925 et 977. comme
aussy dans un m.s. cotté n.o 5 dont parse-
vient du R. p. P. au D. et passé
Item dans un m.ss in 4.o en bazane cotté
a la fin n° 712:8. ou il y en a plusieurs.
Item dans un semblable m.ss in 4.o relié de
mesme cotté 69 712, 22, il y a des caracteres
avec leurs explications page 91.

Du feu et les auteurs qui en ont traitez

VVaflart, principal du college de Cornuaille a fait Vn traité du feu le principes des agens naturels, Paris, hacqueuille, in 8.° parchemin c'est Vn traité philosophiq. sur les misteres les plus considerables de la nature, en forme de disputes problematiques.

Petit intendant des fortiffications, dans son traité sur la nature du froid et du chaud. paris, de Varennes, 1671, in 12 en veau, il y a Vne dissertation sur l'Element du feu qui commence a la page 142 et des remarques sur le feu Elementaire, qui commencent a la pag. 226.

dans Vn liure qui a pour titre, Commerce Sauant et Curieux. Paris, Cramoisy, et autres. 1699. in 12. en veau, il y a Vne dissertation sur le feu, qui comance a la page 75. ~~et finy~~ a la pag. 103.

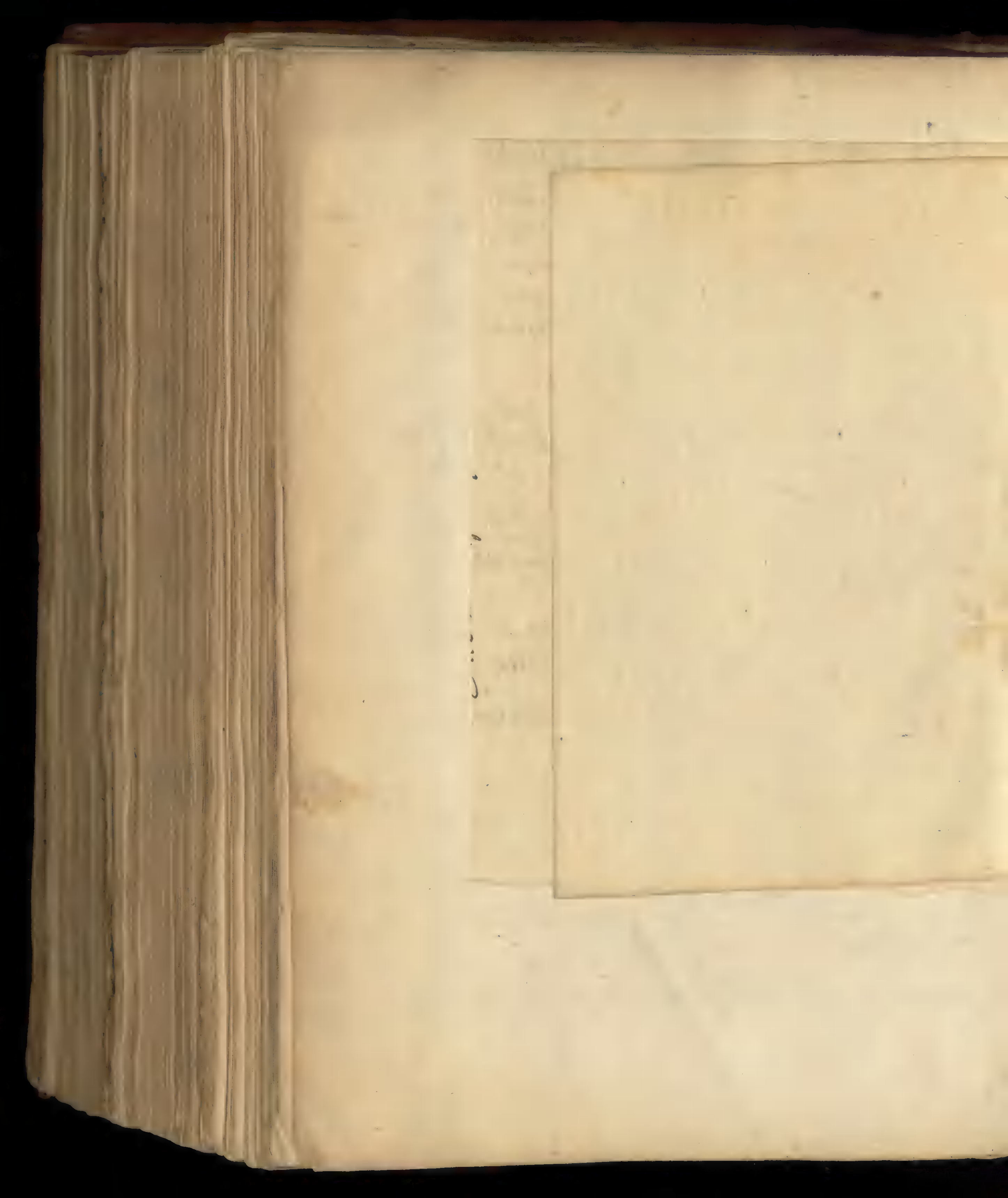

Du feu philosophique
il est traité bien particulierement
dans vn M.s de chymie contenant
deux cahiers le premier n'a que
4 feuillets et le 2.d en a 8,
c'est au feuillet 6 v.o
il est avec les autres M.ss en cahiers
qui sont de consequence,

Du feu des Phes.

pag. 92 artephius qui est avec nicolas flamel
en traite mieux qu'aucun auteur
et mesme il est cité a ce sujet par
Pautannier,

Ms. in 4°. en feuilles couvert ou cousu
d'une feuille de parchemin qui n'a
point de Tiltre, que le pet. chapitre
qui est jntitulé preface de l'autheur
a son fils dans lequel il declare les
choses necessaires a la pierre des Phes.
a la page 7. il est traité du feu
mais que ce n'est pas le feu commun
du vulgaire.

la tourbe des Phes. dans le pre. tome
de la bibliotheq. chymique page 17.
en descrit plusieurs, et s'arreste au feu
lent continuel et chaud digerant et cuisant
comme la nature le requiert
Nª. je doute que c'est la chaleur du ☉, conservée
sous une cloche de verre, ou sera mis l'oeuf et posé
sur une couche preparée, cõe pr. des melons

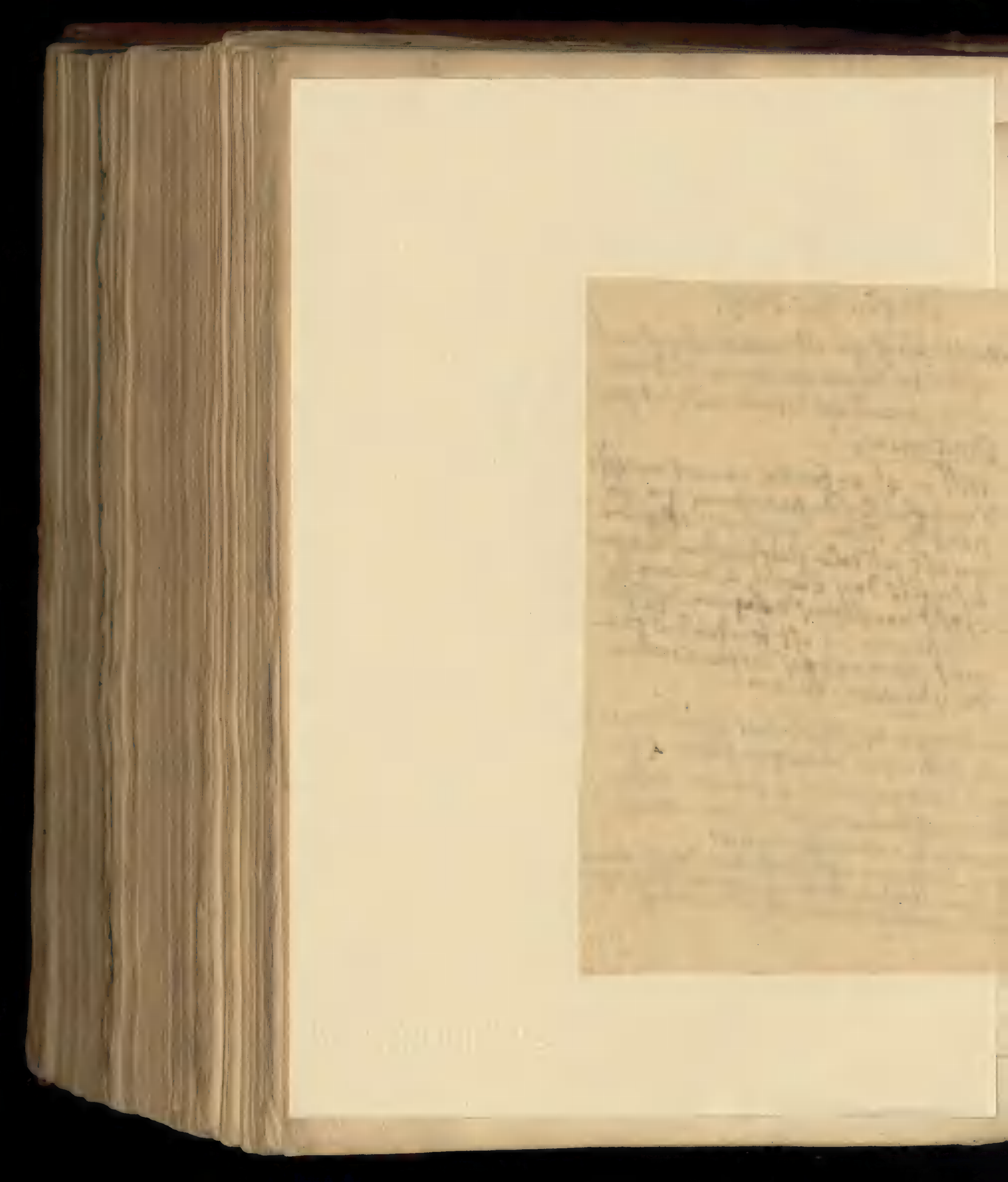

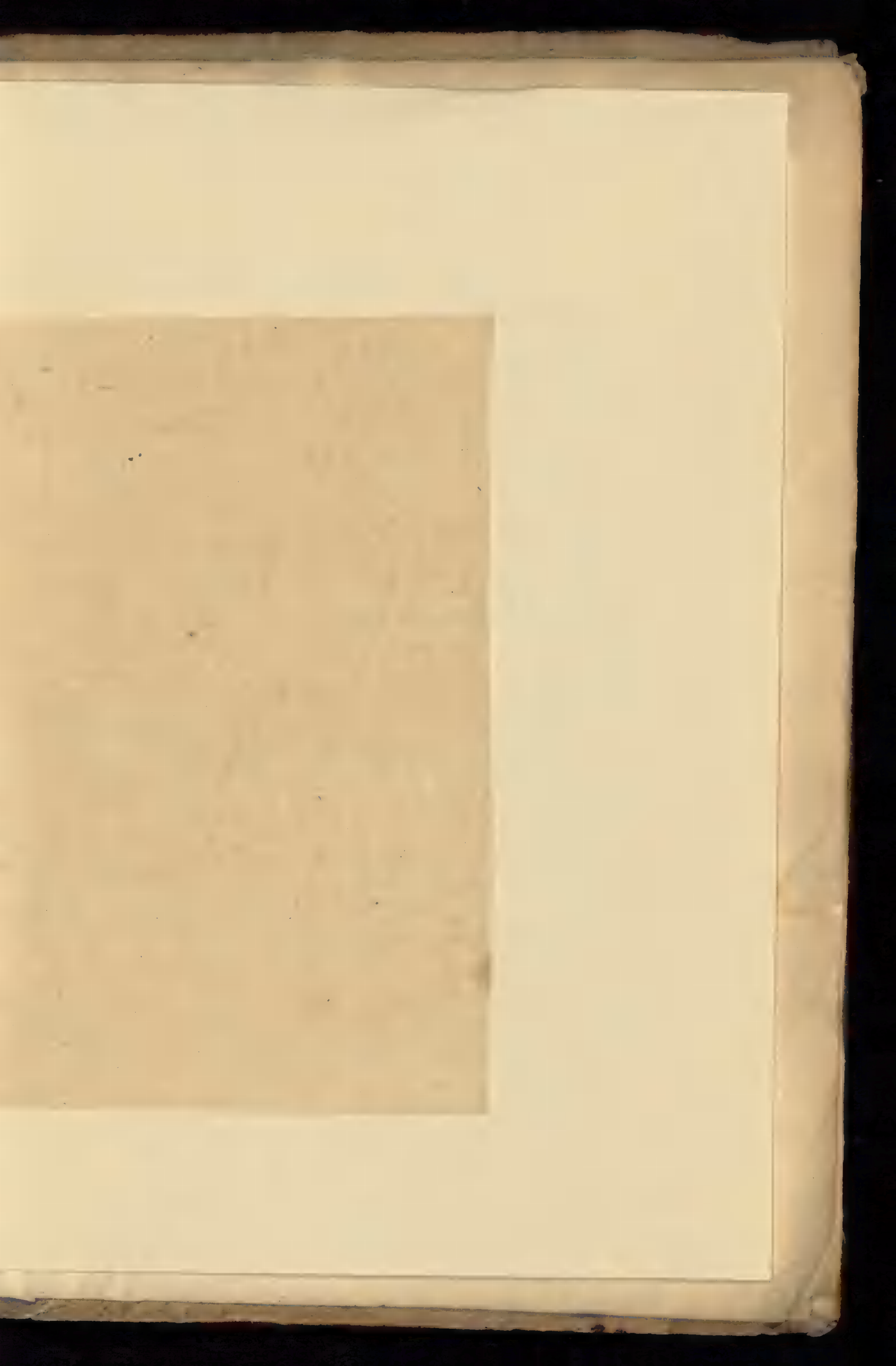

du feu Philosophique

Rupescissa de la traduction de Dumoulin Masconnois -
intitulé la vertu et proprieté de toutes -
choses. Lyon. de Tournes 1549 in 8°. pag. 28.
est traité de trois feux scavoir 1 de fiens de -
cheval 2 des raffes des grappes de raisins apres
le pressurage de la vendange, avec la maniere
de s'en servir, et 3 la chaleur du ☉
le mesme traité in 16 descript ces feux pa. 32

Ms. in 4°. qui sont des cahyers de chymie reliez ensembles couvert
de parchemin cotté 6g 707. a. aq. il y a un cahier
intitulé oeuvre des Philes. ou en marge est fait
mention de Pontanus touchant le feu des Philes.
en son Epitre dochissime. ce cahyer donne
l'explication de trois quatrains tres curieux
Na. cette Epitre se trouve dans un traité de Paracelse, intitulé
centum quindecim curationes &c marqué cy derriere.

Ms. in 4° latin avec peu de françois qui a pour titre sur -
le hault de la premier page (artis magica
experimenta) couvert de Parchemin qui n'est -
point n.oté ou cotté ~~[illegible]~~ -
il y a environ vers les deux tiers du livre‡ des remarques -
‡ commencant a la pag. 329 et observations en françois sur divers sujets et
entr'autres sur la chymie, ou il est fait mention
du vray feu digestif que tous ont caché, que
feu digestif caché par tous les Philes pa 344 celuy du fiens et sens n'en approche pas et pretend
qu'il est dans la terre ou il reside et qu'il vert produit
et donne [illegible] comme les bains chauds naturels et la fange
d'iceux, qui est le vray feu digestif tant caché de tous, et six -
‡ page 357 feuillets apres‡ est dit en peu de mots que celuy qui auroit
l'invention de prendre l'arbre mineral entier avec son tronc

donnez

Du feu Philosophique.

son tronc ses rameaux ses racines ses fruits solaire-
et lunaire et la transplanter en une terre fertile et abon:
dante exposée aux rayons du ☉ et a la rosée, et a l'abry des
vents d'aquilons il pourroit en verité avoir un arbre
qui porteroit des pommes d'or en grande quantité.

Paracelsi. centum quindecim curationes experimentaque
accesserint quaedam praeclara a B. G. vra
item addita quaedam Isaaci hollandi tra-
adjuncta est pratica Philippi a Rouvillasco. chez
lertout 1582, in 8°. avec les autres traitez de
ce mesme autheur,

Vide a la page 73 ensuite de l'Epitre
de Pontanus qui est a la page 68, il est dit
Philosophorum ignes sunt quatuor
primus, aqua dissolvens et Calcinans: et dicitur
ignis contra naturam mercurij.
secundus, Sulphur album, et Rubeum: et dicitur
ignis non naturalis.
tertius, Ignis lampadis, et dicitur ignis non
naturalis
quartus, Ignis carbonum, et dicitur ignis
elementaris.

48, du mesme ...

carnosite en la verge causée par une semence Vide pag 152, 176 293 582 579 sejournée devenue acre rongeant l'urethe consumant le dedans qui la conserve, et estant ostée il y vient facilement exoriation, en haut du mesme livre observation 47, page 220
carnosité pris po pierre page 579 obs 48
Idem observation 23, 10^me^ centurie pag 476
fomenter la partie de la verge avec du lait tiede, et en avaller avec de la semence de melons po oster l'inflamac, un Jo. apres prendre 1 ou ½ de terre boulue avec une dragme de poudre de bet...

Sympathie unguent de Crollius pag. 663 dud livres d'observations.
il se trouve en l'indice des principales matieres a la dicte impiare, beaucoup d'observations sur cette maladies vide

ardeur d'urine le milium solis y est souverain suivant du renou en sa pharmacopée page 290, outre qu'il chasse la pierre

remarque sur le bois nephretique, qui est comme le santal citrin, du renou page 277 Il appelle ainsy par les medecins, que les m. appellent ... d'inde par ce qu'il en vient il a la proprieté de ... par les ... de la grande

[illegible]
[illegible] effraye, purifie, –
provoq l'urine fa doze 1 ad 1/2

absinthe son sel, la maniere de le faire –
provoq l'urine et expulse les –
matieres graveleuses et la pierre –
Extrait de Bauderon in 4° au traité des –
Vegetaux, pages 251 et 257

Sonder la maniere est decript dans
un gros Ms doré sur tranches, ou
il y a p.rs traités de divinations en
Latin, et de chymie en françois, et de
Chirurgie, ou est cette maniere d'Escrire
Nota il y a une experience po briser une pierre dans
[illegible] l'arcenal de Chirurgie in 4° de
Jean Scultet in 4° Lyon 1672,
donne beaucoup de figures po toutes
sortes d'operations, et entr'autres des
sondes, pour l'extraction de la pierre –
danger il en decrit le danger a la page 186
apres Hildanus qu'il cite,

Sonde d'un fil de plomb pour une Carnosité
extrait du ~~[illegible]~~ livre page 176, observation
44 des centuries chirurgiques in 4° a
Geneve 1679

+ ♀ ☾ ♂ ☉

♀ ♂ ☿ ♄ ☾ ☿ ♀

♀ ♂ ☿ ♄ ☿ ☾ ♀